

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İNGİLİZ EDEBİYATI

T. HARDY ORMAN KIZI

T. HARDY

12

ORMAN KIZI

THOMAS HARDY

ORMAN KIZI

(WOODLANDERS)

Çeviren
SUNA ASIMGİL

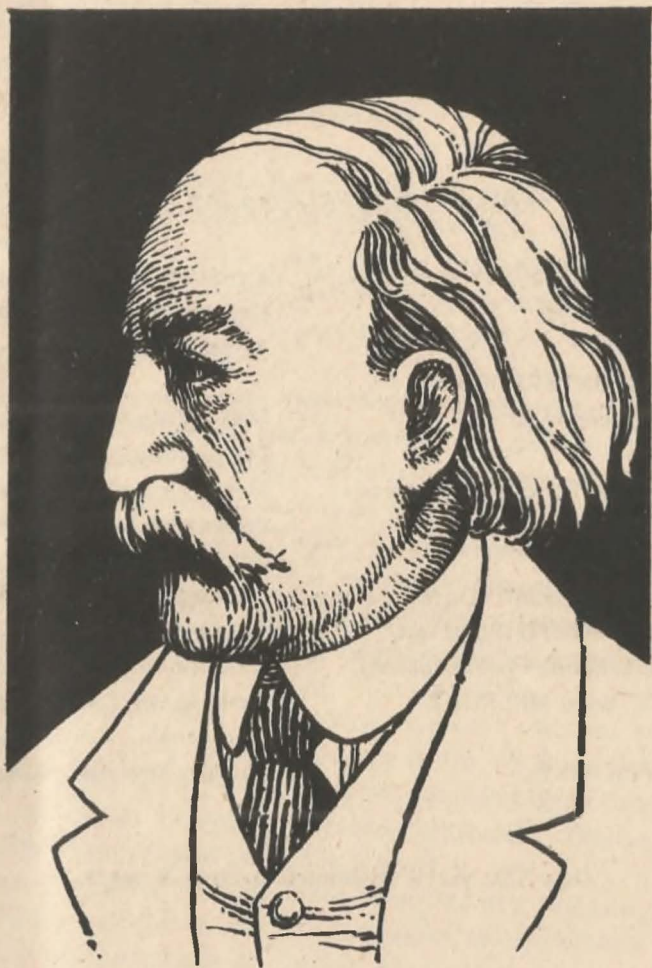

HALK EL SANATLARI VE NEŞRİYAT A.Ş.

ALTIN KALEM
KLASİK ROMANLAR

İngiliz Edebiyatı: 19

Bu roman
İngilizce aslından
tam metin Macmillan baskısından
kısaltılmadan çevrilmiştir.

THOMAS HARDY
(1840 - 1928)

ROMANDAKİ BAŞLICA KİŞİLER

GEORGE MELBURY (<i>corc melböri</i>)	: Kereste tüccarı
GRACE (<i>greys</i>)	: Melbury'nin kızı; okumuş, iyi yetişmiş bir kız
GILES WINTERBORNE (<i>caylz uinterborn</i>)	: Melbury'nin kızını küçük- ken nişanladığı delikanlı
EDRED FITZPIERS (<i>Fitspayerz</i>)	: Melbury'nin şimdi kızına daha uygun bulduğu genç doktor
FELICE CHARMOND (<i>felis çarmond</i>)	: Dr. Fitzpiers'in eski sevgilisi
MARTY SOUTH (<i>marti savt</i>)	: Basit bir kız; Giles'ı sever
SUKEDAMSON (<i>syuk domsun</i>)	: Hafif bir kız
LUCY (<i>lyusi</i>) MELBURY	: Grace'in eski dadısı, şimdi üvey annesi
OLIVER NİNE	: Melbury'lerin hizmetçisi

Olay XIX. yüzyıl ortalarında İngiltere'de geçer.

THOMAS HARY

YAŞADIKLARI çağda çığır açan yazarlardan birçoğu getirdikleri yeniliği kendileriyle birlikte götürürler. Pek azı ise kendileri gider, sanatlarını o gün için yeni olan özelliği hiç eskitmez, temelli kalır. Thomas Hardy bunlardandır. Bunun için de dünya edebiyatında parmakla sayılabilecek kadar az "dâhi" yazarlardan biri olarak anılır.

Ünlü İngiliz eleştirmeni Sylvia Norman Thomas Hardy için şöyle diyor: "Onu insanlar arasına koyarsanız omuzları yıldızlara erişir; göklere yükseltirseniz ayakları gene sıkı sıkı yere basar."

Bu sözler büyük romancının sanat özelliğini pek özlü bir biçimde belirtiyor. Gerçekten, Thomas Hardy dehasının geniş çerçevesi içinde eserlerini kurarken ayakları yerden ayrılmamış, hayatın gerçeklerine bağh kalmıştır; insanı bir hayal yarattığı haline getirmemiş, Doğa'nın etten, kemikten yapılmış bir çocuğu olarak ele almıştır.

Bu bakımdan, Hardy XIX. yüzyılın romantik edebiyatı ile XX. yüzyılın gerçekçi edebiyatı arasında sağlam bir köprü kurmuştur diyebiliriz. Gerçekten, insanın yaradılışındaki ölmez özellikleri, mayasının hamurunu belirtmek bakımından Thomas Hardy İngiliz edebiyatının Emile Zola'sı sayılır.

Ona göre, insan, herşeyden önce, herşeyden çok, Doğa'nın, yaradılışının, çevresinin baskısı, etkisi altındadır; istekleri bunlarla çarpıştığı gibi davranışları da, kendisi, ya da başkaları farkında olmasalar bile, bunlara bağlıdır. Bu yaşamın kavgasında, insan ezilecektir: Doğa katıyürekli, insana boyun eğdirir: Toplum düzeni kuralcıdır, insanı bunaltır.

İşte Thomas Hardy'nin romanlarında çoğunlukla bu savları, bunalım içindeki insanların yaşayışını, acılarını, yer yer sevinçleri,

mutlulukları varsa bile, bunları da gene acılı bir hava içinde buluyoruz.

*
**

Thomas Hardy 2 haziran 1840'ta güney İngiltere'de Dorset'te doğdu. Babası dülgerdi. Thomas küçükken en sevdiği şey babasının yaptığı işlerden artakalan tahtalarla oynamaktı. Bu oyunlar onu mimarlığa doğru yöneltti. Öğrenimini Londra'da tamamladı, mimar çıktı. Bir yandan da edebiyata merak sarmıştı. Dorset'e döndü, birkaç roman denemesi yaptı. Ancak *Under the Greenwood Tree* (Yeşillikler Altında) adındaki romanı ile kendini tanıtılabildi (1872). Bu romanında doğa güzelliklerini çizmekte büyük bir ustalık göstermiştir ki bu özelliği ondan sonraki eserlerinde de görülür.

Altın Kalem-Klasik Romanlar dizisinde Thomas Hardy'den ilk sunduğumuz eser olan "Asi Kalpler" gerçekten büyük bir başarı olmuş, roman kısa süre içinde yeniden basılmıştır. Hardy'den ikinci olarak sunduğumuz "Bir Hayatın Sırrı" ise yazarı okurlarımıza daha yakından tanıtip daha da sevdirdi. Bugün büyük yazarın bu iki romanından çok daha güçlü bir eserini sunuyoruz.

"Orman Kızı" (*The Woodlanders: Orman Köylüleri*) Thomas Hardy'nin gerçekten insanı Doğa içinde ele aldığı, onun yaşamı çırpınışı içindeki acılarını dile getirdiği bir eseridir. Dahi yazar bu romanında da, ayakları yere bağlı olarak, başı yıldızlara erişmiştir, deyebiliriz.

ESKİ tanışlarını görmek uğruna Bristol'dan İngiltere'nin güney kıyılarına doğru uzanarak artık kullanılmayan araba yolundan giden bir yolcu, yolculuğunun ikinci yarısında, kendisini uçsuz-bucaksız ormanların içinde bulur. Ormanlarda yer yer elma ağaçlarıyla kaplı alanlar da vardır.

Burada ağaçlar okadar sıktır ki yolun iki yanındaki çitin düzenini bozarlar. En alttaki dallar yatay biçimde yolun üzerine doğru uzanmıştır. Hele Blackmoor Vadisi'nin eteklerinde güzün yapraklar okadar sıktır ki yolu adeta büsbütün kaplar.

İssiz bir yerdir burası. Gün kararırken buradan geçen yolcu türlü hayallere kaptırır kendini. Vaktiyle aynı yolu aşmış olan savaş arabalarının şen sürücülerini, su toplamış, kabarmış ayak tabanlarını, yolu ıslatmış gözyaşlarını düşünür.

Artık kullanılmayan bir anayolun dış görünüşünde dağların tepelerinin ulaşamayacağı bir ıssızlık vardır. Göllerin, ovaların bilmediği bir mezar sessizliğini dile getirir sanki buralar.

İşte burada, geçmiş bir kış gününün akşamında, bir adam duruyordu. Sahneye sessizce girmişti. Anayola çıkınca daha büyük bir yalnızlığa kapılıvermiş gibiydi.

Özene-bezene glynmişti. Buralı olmadığı bir bakışta belli oluyordu. Biraz daha dikkatli bakınca, çevrenin karanlık güzelliğine, yelin ezgili esişine karşın, adamın yolunu şaşırdığı için oralara düşmüş olduğunu da anlayabilirdiniz.

Adam kuzeye, güneye doğru baktı, bastonuyla toprağa vurdu.

İlkin kimsecikler görünmedi. Oysa, birinin çıkıp ona yolu göstermesini bekliyordu. Bir süre sonra, araba tekerleklerinin sesi çalındı kulağına. Derken, at nallarının düzgün aralıklarla toprağı dövdiğünü duydu. Hemen ardından da gökyüzüyle koru arasında

hayalet gibi tek atlı bir araba belirdi.

Arabanın içi yarı yarıya yolcuyla doluydu. Çoğu kadındı yolcuların. Araba iyice yaklaşınca, adam bastonunun havaya kaldırdı. Sürücü kadın dizginleri çekip atı durdurdu.

Adam: "Yarım saattir Küçük Hintock'a giden kestirme bir yol arıyorum, Bayan Dollery." dedi. "O şık hanımefendiyle iş görüşmek üzere belki altı kez Büyük Hintock'a, Hintock Köşkü'ne gittiğim halde, şimdi birtürlü köyün yolunu bulamadım. Bana yardım edebilir misiniz diyecektim de."

Kadın yardım edeceğini söyledi.

— "Ben de Abbot's Cernel'e gidiyordum." dedi. "Benim yolum sizin gideceğiniz yerin hemen yanından geçiyor. Yalnız, öyle ufacık bir yerdir ki hele sizin gibi kentli bir beyefendi yolu bilmiyorsa ancak mumla, lambayla araştırarak bulabilir orayı. Amanın! Üstüne para verseler oturmam valla' orada! Oysa Abbot's Cernel' da insanın gözü-gönlü açılıyor, inan olsun!"

Adam arabaya atladı, kadının yanına oturdu, ayaklarını dışarıya sallandırdı. Atın kuyruğu ikide-bir ayağına sürünüyordu.

Tanıyanlar için bu araba, yabancı bir nesneden çok, yolun devingen bir dostuydu. Yaşlı atın funda rengi yelesi çalı gibiydi. Ta taylığından beri ağır işe koşulmaktan bacak eklemleri, omuzları, toynakları eğrilip bügrülmüş, biçimini yitirmişti. Herkesin hakkını aldığı bir dünyada yaşasa, yirmi yıla yakın süredir her Tanrı'nın günü bu yolu tepeceğine, belki de şimdi doğudaki ovalardan birinde otluyor olacaktı. Boyunduruk altına alınışı bile gereğince yapılmamıştı; çünkü koşumları kısıydı. Kuyruğu gerektiği biçimde sağrısından geçirilmemiş, eyerinin arkadan geçen kayışı gülünç bir biçimde bir yana kaymıştı. Abbot's Cernel ile Sherton —gidecekleri pazar kasabası— arasındaki onaltı kilometrelik yolun tüm girdisini-çıktısını biliyordu.

Arabanın üzerinde koyu renk dörtköşe bir tente vardı. Tekerekler döndükçe tente sallanıyordu. Sürücü yerinin üzerinde de bir kanca göze çarpıyordu. Arabanın dizginlerini tutturmaya yarıyordu

bu kanca. Dingillerin yanından bir zincir sallanıyordu. Bilinen tek görevi, araba yol aldıkça şingirdamaktı.

Bn. Dollery —sürücü kadın— yolcuları uğruna çoğu kez sıçrayıp hoplamak zorunda kaldığından, özellikle rüzgârlı havalarda, entarisinin altına kısa tozluklar giyerdi alçakgönüllülükle. Başına da, bir kadın başlığı yerine, çuha erkek şapkası geçirirdi. Sık sık tutulduğu kulak ağrılarından korunmak için de şapkasını mendille başına bağlardı.

Arabanın arkasında cam bir pencere vardı. Bn. Dollery, kasabada pazar kurulduğu günler, yola çıkmadan önce bu pencereyi cep mendiliyle silip temizlerdi; öyle ki arabanın arkasından bakan biri dışarıda gördüğü aynı gökyüzü ile görünümün dörtköşe bir parçasını görebilirdi. Yalnız, bu kez de görünümü içeride oturmakta olan yolcuların yüzlerinin yandan görünüşü bozardı. Yolcular, davranışlarının, yüz özelliklerinin dışarıdan seyredildiğinden habersiz, dudaklarını kıpırdataraktan, başlarını sallayarak, özel konuşmalara dalarlardı birbirleriyle.

Bu, pazardan eve dönüş saati, en mutlusu olmasa bile, hafta içindeki sayılı mutlu saatlerdendi. Tentenin altına rahatça yerleşmiş olan yolcular dışarıdaki dünyanın sıkıntılarını unuturlardı sanki. Hayata sakın bir görüşle bakar, günün olaylarını gülümseyerek tartışırlardı.

Arabanın arka kesimindeki yolcular ayrı bir topluluk oluşturmuşlardı şimdi. Yeni gelen yolcu arabacı kadınla konuşurken, arabanın arkasında oturanlar da aralarında onun üzerinde bir konuşmaya giriştiler. Arabanın gürültüsü seslerini bastırıyor, Bn. Dollery ile yeni yolcunun onları işitmesine engel oluyordu.

Yolculardan biri: "Berber Percomb bu." dedi. "Hani şu, dükânının camekanına balmumu bir kadın koyan berber, canım. Bu saatte buralarda ne işi ola ki? Üstelik, usta bir berberdir, öyle gezici berberlerden falan değildir."

Berber güleç bir yüzle başını sallayarak konuşuyordu ama, yol açtığı meraktan enikonu tedirgin olmuş gibiydi.

Az sonra arabanın içindeki canlı konuşmalar da kesildi, heyecan yatıştı. Araba yoluna gidiyordu. High-Stoy Tepesi karşıda gittikçe büyüyor, genişliyordu. Sonunda, alacakaranlıkta iyiden iyiye seçilecek hale geldi. Korulukların ötesinde, bir kilometre kadar ilerideki çukur alanlarda bahçeler, yemişlikler göründü.

Bu, içine kapalı, suskun, sessiz yerde yer yer duman sütunları yükseliyordu. Hayal gücünün gözü bunları aşağıya doğru izleyerek kökenlerini araştırarak olsa, üzerinde domuz eti tütsülenen ocak taşlarıyla karşılaşırdu.

Dünyanın bahçe kapıları dışında kalan yalıtılmış köşelerden biriydi burası. Böyle yerlerde ortalığı devinimden çok düşünce, düşünceden çok da ilgisizlik kaplar genellikle. Buralarda uslamlama daracık koşullar altında gelişir, sonuçlar ise şaşılacak kadar hayal ürünüdür. Öyleyken, gene buralarda, zaman zaman, görkemli dramlar oynanır, Sofokles-vari bir birlik görülür.

İşte bizim usta berberin aradığı Küçük Hintock'tu burası. Çökmekte olan gece bacalardan tüten dumanları gittikçe silikleştiriyordu. Öyleyken, ormanla kuşatılmış evler topluluğu, yapraksız dalların arasından göz kırpan, kimi sönük, kimi parlak üç-beş ışık sayesinde, hayal-meyal seçilebiliyordu. Dalların üzerindeki tüneklerine sinmiş görünmez kuşlar tüyden birer topu andırıyordu.

Küçük köye sapan yolun köşesinde berber arabadan indi. Bn. Dollery'nin arabası ilerideki daha büyük köye doğru yeniden yoluna koyuldu.

**

— "Pek akıllı, bilgili gençten bir hekim oturuyor gideceğiniz yerde. Orada bakılıp iyileştirilecek birisi olduğundan değil. Dedikleri doğruysa, şeytanla işbirliği ediyormuş da ondan oturuyormuş orada."

Bunu söyleyen arabadaki kadınlardan biriydi. Amacı, son bir girişim yaparak, berberin ağzını aramak, orada ne işi olduğunu

öğrenmekti.

Gelgelelim, berber, arabadan inerken, karşılık vermedi. Orada duralamadan ilerideki kuytu köşeye doğru yürüdü gitti.

Yolu örten kuru yaprakların üzerinde dikkatle yürüyordu. Karanlık bastırdıktan sonra buralardan pek az insan geçtiği için, Küçük Hintock köyünde oturanlar çoğu kez perdelerini kapamayı gereksiz bulurlardı. İşte bu sayede de, konuk berber evlerin içini rahatça görebiliyordu şimdi. Önünden geçtiği her pencerenin karşısında durup içeriye göz atıyor, bir şey kestirmeye çalışıyordu. İçerideki eşyaya, insanlara bakarak, orada kimin oturduğunu anlamaya çalışır gibiydi.

Onu yalnız daha küçük kulübeler ilgilendiriyordu. Bu kulübeciklerin boyutları, eskiliği, çevrelerindeki dağınık ek yapılar buralarda belli bir toplumsal düzeydeki insanların oturduğunu gösteriyordu. Öyle bir toplumsal düzey ki berber efendi bugüne dek bu düzeydeki insanlara karşı hiç bir ilgi duymamış, onları aşağı-yukarı yok saymıştı.

Çevreye elma posası kokuları, mayalanmakta olan elma şirasından çıkan fışkırtılar yayılıyordu. Berbere kadar gelen bu kokular çürük yaprak kokusuna karışıyor, burada oturanların son zamanlarda neyle uğraştığını ortaya koyuyordu.

Berber, hiçbir olumlu sonuç alamadan, beş-altı kulübenin önünden geçti. Derken, ulu bir ağacın altındaki bir kulübeye vardı. Tuhaf bir biçimde ışıkmaktaydı bu kulübe. İçeriden dışarıya vuran titrek, parlak ışık bacadan yukarıya yükseliyor, tüten du-manları yaldızlı bir sise dönüştürüyordu.

Berber pencereden içeriye göz attı, ilgiyle bakmaya başladı. Ev bir kulübeye oranla hayli büyük sayılırdı. Hemen oturma odasına açılan sokak kapısı aralık duruyordu. Bu aralıktan ışıklı bir şerit düşüyordu dışarıdaki koyu karanlığa. Arada-sırada geç mevsimden ötürü takatı kesilmiş bir pervane, dışarı vuran ışınların arasından geçip, gecenin karanlığında gözden kayboluyordu.

II

BU neşeli ışıltının sergilediği odada adam bir kız gördü: Söğüt ağacından yapılmış bir sandalyede oturmuş, harıl-harıl çalışıyordu. Ocaktaki ateş odun ateşiydi, alev alev yanıyordu. Kızın bir elinde falçete, öbür elinde ise eline pek büyük gelen deri bir eldiven vardı. Büyük bir elçabukluğuyla, saz dam yapımında kullanılan çubukları yontuyordu. Bu işin gereği olan deri bir de önlük takınıştı önüne. Bu da vücuduna göre hayli büyüktü. Kızın sol elinde düzgün, gevrek fındık dallarından bir demet vardı. Yaptığı işin hammaddesiydi bunlar. Sağ elinde ise bir yığın yonga birikmişti. Bunlar da bu işin süprüntüleri idi. Kız ateşi bu artıklarla besliyordu. Hemen önünde ise yontulup tamamlanmış bir yığın çubuk duruyordu.

Genç kız yontulmamış fındık dallarını birer birer eline alıyor, eleştiren gözlerle gözden geçiriyor, sonra çubuğu gereken uzunlukta kesip dörde bölüyor, her parçanın ucunu ustalıklı sivriltiliyordu; öyle ki biten çubukların uçları, süngü ucu gibi, üçgen biçiminde bir sivrilik kazanıyordu.

Kızın yanbaşındaki piriñ bir şamdan vardı. Şamdan üzerine tabut koymaya yarayan eski bir ayaklıktan yapılmış bir masanın üzerinde duruyordu. Ayaklığın üzerine çam tahtasından uydurma bir üstlük çakılarak yapılmıştı bu masa. Çam tahtasının ak yüzeyi ile meşe tahtasından oyulmuş ayaklığın kara rengi garip bir çelişki meydana getiriyordu.

Evin geçmiştaki toplumsal durumunu bu tuhaf eşya hemen hemen kesinlikle belli ediyordu. Masa bu haliyle tıpkı eski tolgasını, kalkanını kuşanmış bir soylukışıye, bir eski zaman beyefendisine benziyordu çünkü. Bir zamanlar hali-vakti yerinde her köylünün, kendisi ölünce kullanılmak üzere, evinde bu tabut

altlıklarından bir çift bulundurması gelenektendi. Zamanla bu gelenek unutulmuş, tabut altlıkları da, anlattığımız biçimde, masa niyetine kullanılmaya başlanmıştı.

Kız bir ara falçeteyi elinden bıraktı, sağ elinin ayasını incelemeye koyuldu. Bu eli, öbürünün tersine, eldivensizdi. Avucunun içi kabarmış, su toplamıştı. Elinin bu işe daha pek alışkın olmadığı belliydi. Pek çok sağ el çalışmak için yaratılmıştır ama, kızın sağ elinin temel yapısında özellikle ellerde kendini gösteren, doğuştan sınıflandırılmayı belirten hiçbir iz yoktu.

Evet, hiçbir şey yoktu; kızın bu keskin aleti kullanması gerektiğine karar vermiş olan kaderin cilvesinden başka. Ağır bıçağın sapını sımsıkı kavramış olan bu parmaklar aynı ustalıklı kalem de kullanabilirdi, bir çalgının telleri üzerinde de dolaşabilirdi, kuşkusuz; yeter ki bunları yapabilecek biçimde yetiştirilmiş, buna vakit bulabilmiş olsunlar.

Kızın yüzünde uzun süre yalnız yaşayanlara özgü bir anlam vardı. Kalabalığın gözleri, sürekli dalgalar gibi, bir yüze çarpar, bu yüzün devinme gücünü giderek yıpratırlar. Yalnızlığın durgun suyunda ise, her duygu gözle görülür bir bollukla dışarı vurulur.

Yaşına bakarsanız, olsa olsa ondokuz, yirmi yaşındaydı. Ne var ki hayatının pek erken bir çağında düşünmeye başlamak zorunda kalmış, bu zorunluluk kızın, çocukluk yüzünün eğreti kıvrımlarına olgun bir kesinlik kazandırmıştı. Dolayısıyla, güzel demezdi ona. Göze çarpan tek özelliği vardı: Saçları.

Saçları öyle gürdü ki çeki-düzen verilmesi olanaksız gibiydi. Kabaca söyleyecek olursak —şimdi ateşin aydınlığında görüldüğü gibi— koyu kumraldı bu saçlar. Yalnız, dikkatle bakınca, ya da güzdüzün incelenince, gerçek renginin ender bulunur, pek güzel bir kestanerengine çaldığı görülürdü.

Zaman bu belirli kurbanına yalnız bu armağanı vermişti. Yeni gelen adamın gözleri de şimdi bu az bulunur güzellikteki saçlara dikilmişti.

Bu arada, adamın sağ elinin parmakları, kendi de farkında

olmadan, ceketinin cebinden dışarı fırlamış; bir şeyle oynamak-taydı. Işıktaki parıl-parıl parlayan bir makasın sapıydı bu. Çubuk yontan kız adamın zihninde en aşırı türden izlenimci bir resim oluşturunuyordu sanki. Bu resmin odağı kızın saçlarıydı. Yoğunluk-la, açık-seçik çizilen tek şey de bu saçlardı. Öte yandan, kızın yüzü, omuzları, elleri, genel olarak bedeni bulanıktı; belirsizlik içinde kaybolmuş, önemsiz, silik bir ayrıntı yığınınından başka bir şey değildi.

Adam daha çok duraksamadı. Kapıyı tıkırdatıp içeri daldı. Kumlu döşeme ayaklarının altında gıcırdadı. Kız bu gürültüyü du-yunca dönüp baktı. Bakar bakmaz da, yüzünün rengi uçuverdi.

— "A! Bay Percomb! Nasıl da korkuttunuz beni!" diye hay-kırdı.

Adam: "Kapını kapalı tutmalısın." dedi. "Biri kapıyı açtı mı duyarsın."

Kız: "Kapayamam." diye karşılık verdi. "Ocak öyle tütüyor ki! Dikenli çite konmuş bir kanarya kadar şaşkın, tuhaf bir hali-niz var, Bay Percomb. Besbelli buraya benden... şeyi istemek için gelmediniz?.."

— "Evet, onun için geldim. Bu konuda vereceğin karşılığı öğrenmek için geldim."

Bastonuyla kızın saçlarına dokundu. Kız korkuyla irkil-di.

Percomb: "Razı olacak mısın?" diye sordu. "Bunu hemen öğ-renmem gerek. Çünkü hanımefendi pek yakında buradan gidiyor. İş-i yapıp bitirmekse epeyce vakit alır."

Kız: "Zorlamayın beni... sıkılıyorum. Artık bunu unuttunuz sanarak seviniyordum. Ayrılamam onlardan... İşte bu kadar!" dedi.

Öbürü, tabut altlığından bozma masanın üzerine oturarak: "Dinle beni, Marty." dedi. "Yonttuğun bu çubuklardan kaç para kazanıyorsun?"

— "Şşt!.. Yavaş konuşun. Babam yukarıda. Uyanık, üstelik. Kendi işini benim yaptığımı da biliyor."

Adam, daha yumuşak bir sesle: "Peki, peki," dedi. "Şimdi söyle bakayım bana: Kaç para kazanıyorsun?"

Kız, isteksizce: "Bin çubuğa karşılık onsekiz kuruş." diye karşılık verdi.

— "Kime yapıyorsun peki bunları?"

— "Kereste tüccarı Bay Melbry'ye."

— "Peki, ya bir günde kaç çubuk yapabiliyorsun?"

— "Bütün bir gün, ayrıca geceyarısına kadar çalışırsam, üç demet yapabiliyorum... bin beşyüz çubuk."

Berber Percomb: "Ne eder... hiç!" diye söylendi. Bir ara sustu. Sonra: "Şey... bak buraya!" dedi. "Al sana bir İngiliz lirası.. Bir altın! Hemen hiç aşınmamış, gıcır-gıcır yepyeni." Parayı başparmağı ile işaretparmağının altında tutup gösterdi. "Bu kaba-saba, erkeklere yaraşır işte tam bir buçuk hafta çalışırsan kazanabilirsin ancak bu kadar parayı. Benim istediğim şey sende gereğinden bol var. Kesmemeye izin verirsen, işte bu gördüğün altın senin olur!"

Kızın göğsü hafifçe indi, kalktı.

— "Neden o hanımefendi başka bir kıza yollamıyor sizi?" diye haykırdı. "Saçlarına benim kadar değer vermeyen birsürü kız var..."

— "Neden mi, aptal? Çünkü senin saçın tam onunkinin rengine. Üstelik, bu öyle bir renk ki boyayla da tutturulmaz. Neyse, beni geri çevirmeyeceksin besbelli? Sırf bu iş için kalktım, ta Cherton'dan geldim buralara."

— "Söylüyorum size: Satmayacağım saçımı.. ne size, ne de bir başkasına!"

Berber: "Şimdi iyi dinle beni" dedi, kıza biraz daha yaklaştı. "Hanımefendi çok zengindir. Birkaç kuruşu esirgemez senden. Onun için, sorumluluk benim olmak üzere, parayı artırıyorum... Bir değil, iki altın vereceğim sana.. Ta buralara dek geldikten sonra eli boş dönmektense böylesi daha iyi."

Kız eni-konu tedirginleşmeye başlamıştı.

— "Hayır, hayır, olmaz!" diye haykırdı. "Beni kışkırtıyorsunuz, baştan çıkarıyorsunuz... Doktor Faust'u ayartan Şeytan'dan farkınız yok. İstemiyorum işte paranızı! Neden geldiniz buraya? Beni dükkânınıza çağırıp zorladığınızda da söylemiştim size saçımı satmak niyetinde olmadığımı!"

— "Marty, dinle beni. Senin saçını isteyen hanımefendinin bu saçlara çok ihtiyacı var. Bir şey söyleyeceğim bak, aramızda kalsın: Saçlarını ona versen iyi edersin. Vermezsen senin için kötü olur."

— "Kötü mü olur? Kimmiş öyleyse bu hanımefendi?"

Perukacı dilini tuttu. Kız bir kez daha sordu.

— "Kim olduğunu söylemeye yetkili değilim. Ayrıca da, pek yakında yurt dışına gideceğine göre, kim olduğu hiç önemli değil."

— "Yurt dışına çıkarken mi gerekliymiş saçım ona?"

Berber "evet" der gibilerden başını salladı.

Kız düşünceli gözlerle ona baktı.

— "Evet, Bay Percomb," diye mırıldandı, "şimdi anladım kim olduğunu o hanımın. Köşkün sahibi, değil mi?.. Bayan Charmond?"

— "Bu benim sırrım. Yalnız, saçlarını vermeye razı olursan, sırrımı sana açar, onun kim olduğunu söylerim."

— "Bana gerçeği söylemezseniz, saçımı-maçımı vermem. Bayan Charmond mu, ha?"

Adam sesini alçalttı:

— "Şey... evet, o. Geçen gün kilisede onun önündeki sırada oturuyormuşsun. Senin saçlarının nasıl tıpa-tıp kendininkilere benzediğini işte o zaman fark etmiş. O günden beri de senin saçlarını sayıklayıp duruyor. Kendi saçlarına seninkiyle ekler yapacaktı. En sonunda ne yapıp edip senin saçlarını elde etmeyi kafasına koymuş. Yurt dışına çıkana dek bu saçları takmayacaktı, öyle diyor. Böylece de, hiç kimse değişikliğin farkına varamayacak. Saçlarını onun adına almakla beni görevlendirdi. Saçı

alır almaz da perukayı yapmaya başlayacağım. Daha önemsiz biri için bunca yolu dünyada tepmezdim. Şunu unutayım deme sakın: Adını ağzımdan kaçırdığımı duyarsa, işimden olurum. Namusun üzerine söz ver bana, Marty: Bana zararı dokunacak hiçbir şey söylemeyeceksin, değil mi, kimseye?"

Marty, soğuk soğuk: "Onu ele verecek falan değilim." diye karşılık verdi. "Yalnız, saçım benimdir, bundan sonra da benim olarak kalacaktır!"

Gizli görevli sinirlenmişe benziyordu.

— "İyi bir şey değil bu yaptığın." dedi. "Unutma ki o hanımefendiyle aynı kilise bölgesindesin; üstelik, hanımefendinin sahibi bulunduğu kulübelerden birinde oturuyorsun. Baban hasta. Bu yüzden, hanımefendinin onu evden kapı-dışarı etmesi işinize gelmez, kuşkusuz. İşte bütün bunları göz önüne alarak, hanımefendiyi hoşnut etmeye baksan daha iyi olur gibime geliyor. Bunları sana bir dost olarak söylüyorum. Yo, kararını hemen bu gece vermen için zorlamıyorum seni. Düşün-taşın. Sanırım yarın pazar yerine geleceksin... Benim dükkana da uğrarsın. Biliyorum, iyice düşünürsen, istediğimi yapmaya razı olacaksın."

Kız: "Söyleyecek başka bir sözüm yok!" dedi.

Berber, kıza bakınca, direnmenin boşuna olduğunu anladı.

— "Güvenilir bir genç hanım olduğun için, bu iki altın lirayı süs olsun diye şimdilik buraya bırakıyorum." dedi. "Ne güzel şeyler olduklarını görebilesin diye. Yarın ya istediğimi getirirsin, ya da altınları geri verirsin." Berber bunları söylerken, altınları ocak rafının üstündeki aynanın çerçevesine sıkıştırdı. "Umarım istediğimi getirirsin." diye ekledi. "Bu hem senin için iyi olur, hem de benim için. Bana sorarsan, hanımefendi istediğini başka bir yerden de elde edebilirdi. Gelgelelim, değil mi ki bir kere tutturmuş, elden geliyorsa istediğini yapmak gerek. Saçını kendin keseceksen, dikkat et de bütün lüleler aynı yönde olsun."

Bunun nasıl yapılacağını kıza gösterdi.

Kız, ilgisizce: "Kesmeyeceğim ki saçımı!" diye kestirip attı.

"Görünüşümü bozamayacak kadar önem veririm güzelliğime. O kadın yeni bir sevgili edinmek için istiyor besbelli saçlarımı. Söylenenler doğruysa, daha şimdiden biralay soylu beyin canını yakmış."

Berber: "Hayal gücün amma da geniş, Marty!" diye karşılık verdi. "İşin doğrusunu bilenlerden duyduğuma göre, hanımefendinin aklı yabancı bir beydeymiş. Herneyse, ne istediğimi unutma."

— "Göz koyduğu o beyefendiyi benim saçlarım sayesinde elde edemeyecek!"

Percomb kapıya doğru ilerlemişti. Kızın bu sözleri üzerine gerisin geri döndü, bastonunu tabut ayaklığından bozma masaya dayadı, gözlerini kızın yüzüne dikti. Kelimelerin üzerine basa basa: "Marty South," dedi. "asıl senin bir sevgilin var bence. Saçlarını vermeye kıyamayışın da, bundan!"

Kız kıpkırmızı oldu. Bir eline sarı deri eldiveni geçirdi, öbür eline falçeteyi aldı. Berbere hiç bakmadan, harıl-harıl yeniden işe koyuldu.

Berber bir ara gözlerini kızın başına dikti. Sonra kapıya yöneldi. Kıza son bir kez göz attıktan sonra dışarı çıkıp evine yollandı.

*
**

Marty birkaç dakika daha işini yaptı. Sonra birden falçeteyi elinden bıraktı; odanın arka kesimine doğru seğırtip oradaki bir kapıyı açtı.

Kapı merdivene açılıyordu. Merdivenin basamakları öylesine fırçalanıp ağartılmıştı ki tahtanın damarları bile silikleşmişti. Marty usulca merdivenden yukarı çıktı. Tepedeki yatak odasına girmeden, içeriye seslendi:

— "Bir şey ister misin, baba?"

İçeriden zayıf bir ses: "Hayır." diye karşılık verdi. "Şu ağaç

olmasaydı, yarına dek bir şeyciğim kalmazdı!"

— "Gene mi ağaç!.. Bir ağaçtır tutturdun ki! Ah, baba, üzme kendini, n'olur, bunun için! Sen de biliyorsun bal gibi o ağaç sana bir kötülük edemez."

— "Kimlen konuşuyordun öyle aşağıda?"

Marty, yatıştırıcı bir sesle: "Sherton'dan gelen bir adamla... bize uğramış da" diye karşılık verdi. "Merak edecek bir şey yok." Bir ara sustu. Sonra: "Baba, Bayan Charmond isterse bizi bu evden çıkarabilir mi?" diye sordu.

— "Çıkarabilir mi? Yok, çıkaramaz. Zavallı ruhum bedenimden ayrılmadıkça, kimse bizi buradan çıkaramaz. Giles Winterborne'un evi gibi burası da ömür boyu benimdir. Ben ölünce, Bayan Clarmond'un olacak. O güne dek benim."

Yaşlı adamın bu konudaki sözleri buraya kadar akla yakın, ke-sindi yeterince. Ne var ki, hemen ardından adamcağız gene gergin-leşti, sızlanmasını sürdürdü:

— "Evet, o ağaç yapacak bu işi.. O ağaç yakında ölümüne yol açacak!"

— "Saçma bunlar! Sen benden daha iyi bilirsin ya, baba. Hem, nasıl olabilir ki bu?"

Kızcağız babasıyla daha uzun konuşmaktan kaçındı. Odadan çıkıp gene aşağıya, zemin katına indi.

— "Tanrı'ya şükür!" diye mırıldandı. "Saçlarım bende kalacak!"

III

KÖYÜN ışıkları ev ev karardı, karanlığın içinde yalnız iki ışık kalana dek. Bu ışıklardan biri tepenin eteğindeki bir evden geliyordu; Şeytan'la işbirliği eden genç doktorun evinden. Öbürü ise Marty South'ın penceresinde yanan ışıktı.

Saat gecenin 10'unu vurunca Marty ayağa kalktı, kalın kumaş perdeyi kapadı. Böylece, bu kulübede de ışık görünmez oldu.

Çoğu kulübelerde, duman yüzünden, kapıyı aralık bırakırlardı. Marty de öyle yapmak zorundaydı. Aralıktan dışarı süzülen ışığın gözükmemesi için, kapının üzerine de kalın bir kumaş astı. Komşularından daha çok çalışmak zorunda olup da darda olduğunu elinden geldiğince herkesten saklamaya uğraşan insanlar vardır hani. İşte Marty de bunlardandı.

Kulübenin içinden doğru tahta yontulmasını andırır hafif sesler geliyordu şimdi. Bu ses de olmasa, oradan geçen biri burada oturanları da öteki kulübelerdekiler gibi derin uykuda sanırdı.

Saat gecenin 11'irini çaldı, sonra 12'sini, daha sonra sabahın 1'ini. Yontulmuş çubukların oluşturduğu yığın gitgide büyüyor, küme küme yongalar gittikçe daha çok yer kaplıyordu. Tepenin eteğindeki ışık bile sönmüştü; bizim kız hâlâ çalışıyordu.

Dışarıda gece soğuğu insanı ürpertecek kadar artınca, kızcağız, kapıdan gelen hava akımından korunmak için, geniş, mavi bir şemsiye açtı.

Karşiki aynanın çerçevesine sıkıştırılmış iki altın lira, sarılığa tutulmuş bir hastanın gözleri gibi fırsat kollayarak ona bakıyorlardı sanki. Kız yorgunluktan her iç çektikçe, başını kaldırıp altınlara bakıyor, sonra gözlerini çabucak başka yana kaydırıyordu. Hemen ardından da, eliyle okşarcasına saç lülelerini sıvazlıyordu. Saçlarının hâlâ güvenlikte olduğuna kendisini inandırmak istiyordu sanki.

Saat sabahın 3'ünü vurunca, kız kalktı. En son yonttuğu çubukları da demet yapıp bağladı. Daha önce yaptığı demetleri duvarın önüne yığmıştı.

Uzun, al atkısına sıkı sıkı sarındıktan sonra kapıyı açtı. Gece, tüm yoğunluğuyla, kapının eşiğinde karşıladı onu. Eşik boşluğa açılan bir uçurum kıyısıydı sanki. Kızın gözleri saatlerdir ışık altında çalışmaktan iyice kamaşmıştı. Burada ise içerideki parlak aydınlıkla dışarıdaki koyu karanlık arasında bir geçit oluşturacak bir sokak lambası, ya da fener yoktu.

Serseri bir rüzgâr kızın kulağına yakındaki ormanda çatırdayarak kırılan iki dalın sesini getirdi. Öbür ağaçların üzgün uğultusu baykuşların tiz çığlıklarına karışıyordu. Derken, tündüğü dalın üzerinde iyi denge kuramamış bir orman güvercininin düşerken beceriksizce kanat çırpıtışı duyuldu.

Kızın genç gözlerinin bebekleri çok geçmeden büyüdü. Şimdi zar-zor görebiliyordu çevresini. Kollarının altına birer demet çubuk sıkıştırıp, yüz metre kadar ilerideki bahçe yoluna doğru seğirtti. Göğe yükselen ulu ağaçların tepelerinden süzülen dış dış ışık yolunu az-çok aydınlatıyordu. Uzun, açık bir sundurmanın önüne varınca durdu.

Kuru yapraklar, her yerde olduğu gibi, burada da kalın bir halı meydana getiriyordu. Gece —bu garip kişilik— duvarların içindekilere uğursuz bir iç gözlemcilik, bir kendine-güvensizlik aşılarken, açık gökyüzünün altındakilerin kafasından düşünmeye değmeyecek öznel kaygıları uzaklaştırır. İşte Marty South'ı da canlandırmış, zihnini açmıştı şimdi.

Çubukları sundurmanın içine, yere bıraktı. Ötekileri de getirmek üzere geri döndü. Yontulmuş çubukların tümü yığın edilinceye dek, evle sundurma arasında gitti, geldi.

Bu yapı çevrenin en tanınmış iş adamı olan B. George Melbury'nin arabalığıydı. B. Melbury kereste tüccarıydı. Marty'nin babası ona parça başına iş yapardı. Sundurma B. Melbury'nin evini kuşatan birçok dağınık ek yapıdan biriydi. Kereste tüccarının

evinin kocaman bacaları karanlıkta bile seçilebiliyordu. Sundurma-daki dört eski büyük araba onarılıp yenilenmişti. Birinin içi ağıl yapmak için kullanılan kerestelerle, öbürü çit kazıklarıyla, üçüncüsü, dişbudak ağacından yapılmış direklerle doluydu. Dördüncü arabanın içinde de bunlara benzer tahta yığınları vardı. Marty getirdiği çubukları işte bu dördüncü arabanın dibine yığıdı.

Zor bir işi başardıktan sonra insanın üzerine çöken o tuhaf gevşeklikle orada duruyordu ki, çitin öbür yanından doğru bir kadın sesi duydu.

Kadın, kaygılı bir sesle: "George!" diye haykırıyordu. Sonra, bir kez daha "George!" diye seslendi. "George, içeri gel diyorum sana! Ne yapıyorsun orada?"

Arabalık bahçeye bitişikti. Marty yerinden kıpırdamaya bile vakit bulamadan, kereste tüccarının evinin arka kapısından, elinde şamdan, yaşlıca bir kadın çıktı bahçeye. Elini mumun alevine siper ediyordu.

Mumun ışığı Marty'nin yüzünde oynayan, diken biçimi bir gölge meydana getirdi. Hemen sonra da, dikkatsizce giyinmiş bir adamı aydınlattı. Adam kadının az ötesindeydi. Hafifçe kambur, zayıf bir adamdı. Küçük, sinirli bir ağzı vardı. Yüzü sinek-kaydı tıraş edilmişti. Gözlerini yere dikmiş, bahçe yolunda dolaşıyordu.

Marty South, işvereni Melbüry ile karısını hemen tanıdı. Kadın adamın ikinci karısıydı. İlk karısı kereste tüccarına tek çocuğunu doğurduktan kısa bir süre sonra ölmüştü.

Kadın adamın tedirgin tedirgin dolaşmakta olduğu yere varmıştı şimdi.

Adam: "Yatakta kalmanın yararı yok." dedi. "Ne yapsam uyuyamıyorum. Kafamda türlü düşünceler dolaşıyor."

— "Ne gibi düşünceler?"

Adam karşılık vermedi.

— "Büyük Köşk'teki hanımefendiyi mi düşünüyorsun yoksa?"

— "Hayır."

— "Paralı yolun senetlerini mi?"

— "Hayır. Gene de keşke almasaydım onları!"

— "Sakın gene Grace'i düşünüyor olmayasın?"

— "Evet. Onu düşünüyorum."

Grace kereste tüccarının biricik kızıydı.

— "Neden boyuna onu düşünüp kaygılanıyorsun?"

— "Herşeyden önce, anlamıyorum, mektubuma neden karşılık vermiyor. Hasta besbelli."

— "Yok, canım! Neden hasta olsun? Geceleri insanın gözüne her şey daha kötü görünür."

— "İkincisi, işlerim bozulursa Grace'i yoksulluğa düşmekten korumak için, onun adına para da yatırmış değilim. Bu da beni tedirgin ediyor."

— "Çok şükür, işlerim yolunda. Ayrıca, Grace nasıl olsa zengin birine varacak."

— "İşte bunda yanılıyorsun. Üçüncü üzüntüm de bu ya. Sana kimbilir kaç kez çıtlattığım o işi kafama koydum bir kez. Düşündüğüm olursa, kız zengin birine varmayacak."

Karısı: "Neden öyle diyorsun?" diye sordu.

— "Çünkü tasarım onu belli biriyle, daha açıkçası, Giles Winterborne ile evlendirmek. Giles de yoksuldur."

— "Olsun, ne çıkar! Paraca eksikliğini sevgisiyle kapatır. Kızın bastığı toprağa bile tapıyor çocuk."

Marty South bunları işitince irkildi. Çekilip gitmek istediye de, birtürlü oradan ayrılamıyordu.

Kereste tüccarı: "Evet, bunu ben de biliyorum." dedi. "Giles'le evlenirse, sevginin yokluğunu duymayacağı muhakkak. Yalnız, ona öyle iyi, uzun bir eğitim gördürdüm, onu buradaki komşu kızlarının düzeyinin öyle üzerine çıkardım ki Giles'den daha yüksek mevkide biriyle evlenmezse yazık olacak gibime geliyor."

Karısı: "Öyleyse, neden ille de Giles'le evlendirmek istiyorsun onu?" diye sordu.

— "Neden olacak! Verdiğim karardan caymamak için. Onları evlendirmeye karar verdim, çünkü Giles'in babasına vaktiyle

korkunç bir haksızlık yapmıştım. O günden beri vicdanımda bir yük gibi duruyor bu. Giles'in Grace'ten hoşlandığını görünce, babasına yaptığım kötülüğü bu yoldan düzeltebilirim diye düşünmeye başladım."

Bn. Melbury: "Babasına haksızlık mı yaptın?" diye sordu.

Melbury: "Evet." diye karşılık verdi. "Hem de, pek üzücü, başışlanmaz bir haksızlık. Daha önce de söz etmiştim ben sana bundan."

Kadın: "Neyse, düşünme şimdi bunu!" dedi. "Hadi, gel içeri."

— "Yok, yok. Açık hava başımı serinletiyor. Birazdan gelirim."

Melbury bir süre konuşmadı. Sonra anlatmaya başladı:

— "İlk karım, Grace'in annesi, vaktiyle Giles'in babasıyla sözlüydü. Giles'in babası ona pek tutkundu. Derken, ben aralarına girdim, türlü dolaplar çevirerek kızı elde ettim. Çünkü onunla kendim evlenmek istiyordum. Bu olay Giles'in babasını yıktı. Sonradan başka bir kadınla evlendiyse de, hiçbir zaman tam anlamıyla mutlu olamadı..."

Buraya kadar Melbury'nin anlattıklarını Marty daha önce de başkalarından duymuştu.

Melbury konuşmasını sürdürüyordu:

— "Bir süre sonra, yaptığımdan çok pişman oldum. Vicdan azabı çekiyordum. Zaman geçiyor, çocuklar büyüyordu. Baktım, birbirlerinden hiç ayrılmıyorlar, kızımı Winterborne'un oğluyla evlendirerek, vaktiyle yaptığım kötülüğü onarmaya karar verdim. Yalnız bununla da kalmadım, kızı en iyi biçimde yetiştirmeye çalıştım. Winterborne'un oğluna vereceğim armağan en iyi türden olsun istiyordum çünkü. Gene de aynı düşüncedeyim. Onları evlendirmek için elimden geleni yapacağım."

Karısı: "Evlendir öyleyse." dedi.

— "Yalnız, bütün bunlar kara kara düşündürüyor beni. Çünkü, kendi günahım yüzünden kızımı yakıyorum gibi geliyor bana. Boyuna onu düşünüyorum... şuna bakmak için buraya geliyorum. Bu akşam da bunun için çıktım bahçeye."

Şamdanı karısının elinden alıp yere doğru tuttu. Bahçe yolunun üzerindeki bir tuğlayı yerinden kaldırdı.

— "Aylar oluyor," dedi, "Grace buradan gitmeden bir gün önceydi... Bahçede koşarken ayağının izi kalmış burada. O gittikten sonra izi bu gördüğün tuğlayla örttüm. Sık sık buraya gelip o izi bakıyorum. Her seferinde de kendi kendime soruyorum: Neden onu yoksul bir adama kurban edeyim?"

Karısı: "Buna pek kurban etmek de denemez." diye karşılık verdi. "Giles kıza tutkun. Üstelik, onurlu, dürüst bir delikanlı. Bakarsın, kız da onu beyenir, cesaret verir. Bundan ötesi de can sağlığı. Daha ne istersin?"

— "Öyle pek belli, kesin bir şey istediğim yok. Yalnız, Grace'in önünde birçok olasılıklar var. Duyduğuma göre, Bayan Charmond yurt dışına giderken kendisine arkadaşlık edebilecek iyi yetişmiş, kıbar bir kız arıyormuş. Grace'i görse, bayıla bayıla yanına alır, yüzde-yüz."

— "Orası belli değil. Daha kesin, güvenilir şeylere tutunmaya çalış, bence."

Melbury: "Doğru, doğru." dedi. "İnşallah, en iyisi neyse o olur. Evet, elimden geldiğince çabuk evlendirmeliyim onları. Tez elden herşey olup bitsin." Kızının ayak izine bakıyordu. "Ya hastaysa, ölüyorsa? Ya bu yolda bir daha hiç ayak izi bırakmazsa?"

— "Yakında ondan mektup alacaksın, inan bana. Hadi, gel, burada durup kös-kös düşünmen doğru değil."

B. Melbury karısına hak verdi.

— "N'apayım, elimde değil." dedi. "Grace ister mektup yazsın, ister yazmasın, birkaç gün içinde gidip onu alıp buraya getireceğim."

Sonra, kızının ayak izini gene tuğlayla örttü; karısının ardından içeri girdi.

**

Melbury, gecenin ortasında kızının ayak izini arayacak kadar

duygulu olduğu için, bir bakıma talihsiz bir adam sayılırdı. Çünkü Doğa bu tür duygusallığı çoğu kez görmemezlikten, bilmemezlikten gelir.

Ne var ki Marty'yi ilgilendiren B. Melbury'nin duyguları değil, kendi duygularıydı. Bundan dolayı da, oradan usulca çekilip giderken, eni-konu sarsılmıştı.

— "Demek işin içyüzü buymuş..." diye mırıldandı. "Giles Winterborne bana kısmet olmayacak demek!"

Babasının kulübesine döndü. Altınlar bıraktığı yerde duruyor, aynadan sanki onu gözlüyorlardı.

Marty dalgın, düşünceli bir halle, gözlerinden yaşlar boşanırsa, makası aldı, o güzelim, uzun lüle lüle saçlarını acımadan kesmeye başladı.

Berberin gösterdiği gibi, önce saç tutamlarını tarayıp uçları aynı yöne bakacak biçimde bağlıyor, sonra makası vuruyordu. Tabut altlığından bozma masanın solgun, ak yüzeyi tel tel, dalga dalga saç lüleleriyle dolmuştu şimdi.

Marty, bir daha dönüp aynaya bakmadı. Kendisine karşı beslemekte olduğu insanca duygulardan ötürü bakmamıştı aynaya. Aynadaki yüzünün nasıl süsünden, bezeğinden yoksun, çıplak bir yüz olacağını, bunun ise kendisini nasıl üzeceğini biliyordu. Bu yüzü görmekten ölesiye korkuyordu.

Kararlı bir tavırla işe koyuldu. Kesik saç tutamlarını bir kâğıda sardı. Ucuna taş bağlanmış bir iple mumdan meydana gelen bir uyandırma düzeni kurduktan sonra, odasına çıkıp yattı.

Hayır, o gece böyle bir uyarıcıya hiç gerek yoktu ya. Kızcağz, sabahın 5'ine dek yatağında çırpındı, durdu; birtürlü uyuyamadı. Sonra serçelerin saçaklarında dolaştığını duyunca kalktı, alt kata indi.

Hava karanlıktı daha. Marty evin içinde dolaşmaya, makine gibi, düşünmeden ev işlerini yapmaya koyuldu. Bir ara B. Melbury'nin arabalığından doğru birtakım sesler duydu. O zaman orada da günün işlerine başlanmış olduğunu anladı.

Ocaktaki korlar sıcaktı daha. Marty bunların üzerine bir kucak dolusu yonga, çalı-çırpı attı. Ateş birden alevlendi, gürül-gürül yanmaya başladı. Oda aydınlanınca kızın ufalmış başlığı bir leke gibi ortaya çıktı. Tam o sırada dışarıda ayak sesleri duyuldu. Sokak kapısına biri yanaştı.

Marty'nin çok iyi tanıdığı bir ses: "Hey, içeridekiler, daha uyanmadınız mı?" diye seslendi.

Marty: "Uyandık, Bay Winterborne." diye karşılık verdi. Az önce makasın yaptığını gözden saklamak çabasıyla, başına acele kalın bir başlık geçirdi. Ancak bundan sonra: "Buyrun içeri!" diyebilirdi.

Bu sözler üzerine kapı ardına kadar açıldı. İçeri bir adam girip ortadaki halıya doğru ilerledi. Çiçeği-burnunda bir âşık olamayacak kadar olgun görünüşlü, görmüş-geçirmiş sayılamayacak kadar da gençten bir adamdı bu. Bakışlarında içe kapanıklık okunuyordu. Ağzı-sıkı biri olduğu hemen belli oluyordu. Elinde delikli bir fener vardı, sallandıkça duvarda, tavanda koca koca gölgeler meydana geliyordu.

Giles Winterborne: "Geçerken uğrayayım da, sana söyleyeyim dedim." diye anlatmaya başladı. "Baban iyi değilse ille anlaşmaya uyayım diye aşırı çalışıp kendini yormasın. Bay Melbury bir hafta daha beklemeye hazır. Zarar yok, bugün de çubukları almadan gidiveririz."

Marty: "Çubuklar hazır." diye karşılık verdi. "Hepsi arabalıkta."

Giles Winterborne: "Hazır mı?" diye sordu. "Baban çalışmayacak kadar hasta değil öyleyse?"

Kızcağız kaçamak bir karşılık verdi.

— "Gelin, göstereyim." diye ekledi.

Kulübeden çıkıp yan yana yürümeye başladılar. Fenerin tepesindeki hava deliklerinden süzülen ışık şimdi sise karışıyor, çadır biçimi gökkubbeye erişmek istercesine yükselerek kocaman görüntüler meydana getiriyordu.

Kızla genç adamın birbirlerine söyleyecek birşeyleri yoktu. Bu yüzden de, konuşmuyorlardı. Gün ışımadan önceki bu ıssız saatte —ki bu saatte gölgeler, ister elle-tutulur bir şeyin gölgesi, ister hayal olsunlar, her zamankinden daha koyudurlar— yan yana yürüyen bu iki insan kadar yalnız, herşeyden yalıtılmış, içe dönük iki yaratık az bulunurdu. Öyleyken, bu iki insan yalnız yollarında birlikte yürür gibiydiler.

Çok geçmeden, sundurmaya varmışlardı. Kız çubuk demetlerini adama gösterdi. Giles Winterborne bir şey söylemeden yığına baktı. Sonra gözlerini kıza çevirdi.

— "Şey, Marty, öyle sanıyorum ki..." diyerek başını salladı.

— "Bir şey mi var?"

— "Öyle sanıyorum ki bu çubukları sen kendin yaptın!"

Marty, yalvarırcasına: "Bunu kimseye söylemeyeceksiniz, değil mi, Bay Winterborne?" dedi. "Çünkü işi benim yaptığımı öğrenirse, Bay Melbury'nin çubukları geri çevirmesinden korkuyorum."

— "İyi ama, nasıl öğrendin bu işi? Başlıbaşına bir sanattır bu!"

Marty: "Sanat, ha!" dedi. "İki saatte öğrendim, gitti!"

— "A, yok! Olmaz öyle şey, Marty. İnanmam buna."

Giles Winterborne fenerini uzatıp yerdeki güzelce yontulmuş çubukları inceledi. Sonra, kuru bir hayranlıkla: "Marty" dedi, "babam tam kırk yıldır bu işi yapar, şu senin yaptıklarından daha iyisini yapmadı, inan olsun, bugüne dek. Öyle düzgün yontmuşsun ki bunları saz dam yapımında kullanmaya kıyamaz insan. Ancak mobilya yapılır bunlardan. Neyse, korkma, söylemem kimseye. Dur, şu ellerine bir bakayım hele... şu zavallı elçeğizlerine!"

Sakin, ağırbaşlı ama, şefkatli bir sesle söylemişti bunları. Kız isteksizlik gösterince de, kendisi uzanıp onun elini tuttu, kendi elini incelercesine incelemeye koyuldu. Kızcağızın eli iyice kabarmış, parmakları su toplamıştı.

Marty: "Zamanla sertleşip nasır bağlayacaklar nasıl olsa." dedi. "Çünkü babamın hastalığı geçmezse, işi ben sürdürmek zorundayım... Durun da çubukları arabaya taşımanıza yardım edeyim."

Giles Winterborne, birşey söylemeden, fenerini yere bıraktı. Demetlerin üzerine eğilmiş olan Marty'yi tutup bir bebeği kaldırır gibi havaya kaldırdı, az beriye koydu. Sonra, onu işe karıştırmadan, demetleri arabaya yüklemeye başladı.

— "Bu işi sen yapacağına ben yapayım, daha iyi." dedi. "Adamlar da, ner'deyse gelirler. Sahi, Marty... ne oldu öyle başına, kuzum? Aman yarabbi, ufalivermiş sanki kafan!.. Tıpkı sopanın ucuna takılmış bir elma gibi!"

Marty'nin yüreği sıkışır gibi oldu. Ağzından tek kelime çıkmadı. Neden sonra, gözlerini yerden ayırmadan, iniltiyi andıran bir sesle: "Elimle çirkinleştirdim kendimi." diyebildi. "Herkesin iğreneceği bir biçime soktum... İşte böyle yaptım!"

Giles: "Yok, yok!" diye karşılık verdi. "Saçını kesmişsin, hepsi bukadar... Ancak şimdi anlayabildim."

— "Öyleyse, sopanın ucuna geçirilmiş elmalardan falan söz etmeniz şart mıydı sanki?"

— "Dur bakayım hele!"

Giles kızın başlığını kaldırıp bakmaya kalktı, Marty sıyrılıp kaçıverdi.

Az sonra donuk sabah karanlığının içinde kaybolmuştu. Giles Winterborne onun ardından gitmeye kalkışmadı.

Marty, babasının kulübesine varınca, sokak kapısının önündeki basamakta durup arkasına baktı. B. Melbury'nin adamları gelmiş, dam çubuklarını arabaya yükleme işine girişmişlerdi. Adamların fenerleri siste donuk donuk parlıyordu. Uzaktan bakınca, çevrelerinde solgun halkalar oluşmuş yorgun gözlere benziyorlardı.

Kız bir süre onları seyretti. Adamlar atları arabalara koşmaya başlayınca, dönüp kulübeden içeri girdi.

IV

HAVADA sabahın açık belirtileri seçilebiliyordu şimdi. Derken, güneşsiz bir kış gününün ölü doğmuş çocuk yüzünü andıran uykulu, solgun yüzü çıktı ortaya. Orman köylüleri, her yerde çoktan işe koyulmuşlardı. Yılın bu ayında sabah karanlığında kalkıp işe başlarlardı. Onlar kalktıktan ancak bir saat sonradır ki kuşlar uyanıp başlarını dışarı uzatır, yirmi yatak odasının pencerelerinde yirmi ışık yanar, yirmi çift kepenk açılır, yirmi çift göz havanın nasıl olacağını kestirmek için dışarıya bakardı.

Geceleyin ek yapılarda fare yakalamaya uğraşan baykuşlar, bahçelerde kış sebzelerini kemiren tavşanlar, tavşanların kanını emen sansarlar, insan komşularının hareketine geçtiğini fark eder etmez, birer birer gözden kaybolur, akşama dek de bir daha ortalıkta görünmezlerdi.

Gün ışığı şimdi B. Melbury'nin çiftliğini de aydınlatmıştı. Arabalıklar çiftliğin sınırları dışında kalıyordu. Çiftlik bir kenarı açık bir dörtgen biçimindeydi. İçinde türlü çeşit yapı vardı. Bunların en büyüğü, aynı zamanda en ortadaki, kereste tüccarının eviydi. Dörtgenin dördüncü kenarı ise yola açılıyordu.

Ev saygın, ferah-fahur, kibar görünümlüydü. Çevrede buna benzer daha başka evler de vardı. Bu da, Küçük Hintock köyünün bir zamanlar şimdikinden daha önemli bir yer olduğunu gösteriyordu.

Ev hayli eskiydi; George çağının ilk günlerinden kalmaydı. Evin bugünkü alçakgönüllü görünüşüne bakarak, şu dikdörtgen pencerelerden ilk dışarıya bakan, şu kilittaşından kapı eşiğinde ilk duran kuşaklarca önceki dedelerle ninelerin yüzlerini, giysilerini, tutkularını, minnetlerini, kinlerini tahmin etmek pek güç değildi. Kulak verilirse, yankılarında tuhaf, eski, kişisel öykülerin gene bile duyulduğu ir evdi burası. Şatolar, manastırlar ise yankının olanakları

ötesinde suskundurlar.

Ön bahçe hemen hiç değişmemişti; gene ilk yapıldığı gibiydi. Yalnız, evin anakapısı yola bakan dörtköşe bahçeye açılıyordu. Eskiden burası arabaların giriş yeriymiş. Şimdi ise bu dörtköşe alanın ortası keresteleri, ince odun demetlerini, çit kazıklarını, daha başka orman ürünlerini yığmaya yarıyordu.

Burası bahçe yolundan üzerini yosun bürümüş bir duvarla ayrılmıştı. Duvarın içinde iki kapı vardı; ikisinin de üzerini yuvarlak, beyaz birer top süslüyordu. Çitle çevrili alanın solunda, uzun bir yapı göze çarpıyordu. Burası şimdi işyeri olarak kullanılıyor, tüm bıçkı işleri burada yapılıyordu. Bunun tam karşısında ise Marty'nin çubuk demetlerini getirip bıraktığı arabalık vardı.

Marty apar-topar yanından kaçtıktan sonra, Giles Winterborne bir süre daha orada kaldı. Arabaların gerektiği biçimde yüklenmesine göz-kulak oldu.

Giles Winterborne pek çok bakımdan Melbury ailesine bağlıydı. Babasının ilk Bn. Melbury'nin eski âşığı olmasından doğan duygusal bağa ek olarak, teyzesi de yıllarca önce kereste tüccarının kardeşiyle evlenmiş, uzaklara göç etmişti. Bu öyle bir birleşmeydi ki Giles Winterborne'u, Melbury'lerden daha yoksul olduğu halde, toplumsal açıdan bu aileye yeterince yaklaştırıyordu. Bu denli dünyadan yalıtılmış yörelerin hemen tümünde olduğu gibi, burada da köydeki aileler arasında kız alıp vermek gelenektendi. Küçük Hinctock'ta şu, ya da bu biçimde evlilik bağıyla birbirine bağlanmamış iki aile gösteremezsiniz.

İşte bütün bu nedenlerle, Melbury ile Winterborne arasında garip bir ortaklık kurulmuştu. Yazısız bir anlaşmaya dayanmaktaydı bu ortaklık. Bu anlaşmaya göre, her iki ortak da, bir al-ver ilkesine dayanarak, birbirlerine karşı doğru buldukları biçimde davranırlardı.

Kereste tüccarı Melbury işinin özellikle kışın, bir de ilkyazın ağırlaştığını, arttığını bilirdi. Winterborne ise elma, elma şarabı satarak geçinirdi. İş malını arabayla taşımasını gerektirirdi. Bu taşıma işleri de özellikle güzün artardı. Dolayısıyla, elmalar olgunlaşıp ağaçlarından düşmeye başlayınca, Melbury atlarını, arabalarını, bir dereceye kadar da adamlarını ona devrederdi. Buna karşılık, o da odun kesme mevsiminde Melbury'den yardımını esirgemezdi; tıpkı şimdi olduğu gibi.

Giles Winterborne sundurmadan daha ayrılmamıştı ki, evden bir çocuk gelip B. Melbury'nin kendisiyle görüşmek istediğini, onu görmeden gitmemesini söyledi. Bunun üzerine Giles demetlerin yığıldığı ek yapıya doğru seğirtti.

Birkaç usta işçi çoktan işe koyulmuşlardı burada. Bunlardan ikisi Stagfoot Lane'den her yıl güz başlarında gelir, kış sonuna dek burada çalışır, ilkyazın sessizce ortadan kaybolurlardı. Sonra ilk yapraklar dökülmeye başlayınca, gene çıkagelirlerdi.

Küçük Hintock'ta en bol olan şeylerden biri de, hiç kuşkusuz, odun ateşiydi. İşte şimdi de, ocakta yanan yonga ateşi ambar tatlı bir aydınlığa boğuyordu. Çatının kuytu yerlerinde, ışıksızlıktan solmuş, aşağı doğru sarkmış sarmaşık dalları göze çarpıyordu. Bunlar kiremitlerin aralıklarından içeriye tırmanmışlardı; tutunacak yer arıyorlardı, boşuna. Yaprakları güneş yüzü görmemekten solup pörsümüş, sanki küçülmüştü.

Gezici işçilerden başka John Upjohn da oradaydı. Upjohn Melbury'nin temelli adamıydı; komşu evlerden birinde oturur, tornacılıkla uğraşırdı. Yaşlı Timothy Tangs ile genç Timothy Tangs de oradaydılar; ikisi de bıkcıydı. Elma şarabı yapımını yöneten çiftçi Cawtree de oradaydı. Winterborne hesabına çalışan yaşlı Robert Creedle durmuş, ateşte ellerini ısıtıyordu.

Bu son saydıklarımızın o sırada orada belli bir işleri yoktu. Onları baştan çıkarıp buraya çeken ateşin tatlı kızılılığıydı. Bu adamlardan hiçbirinin anlatılmaya değer bir özelliği yoktu. Yalnız, Creedle belki bunun dışında kalırdı. Onu tam anlamıyla tanımla-

yabilmek için, askeri-vari bir rapor hazırlamak gerekirdi. Çünkü iş gömleğinin altına yıpranmış bir asker ceketini giymişti; ceketin yakası önlüğün içinden hafifçe görünüyordu. Ayrıca bir de av raporu hazırlamalıydı onu yeterince anlatabilmek için. Ayağına gelişi-güzel geçiriverdiği çizmeler tam avcı çizmesiydi çünkü. Bunlardan başka, yolculuk, deniz kazaları günceleri de tutmak gerekirdi; çünkü cebindeki gemici bıçağını fırtınalara, kızgın güneşe göğüs germiş yağız bir denizci armağan etmişti ona. Gelgelelim, Creedle bu sessiz savaş, av, serüven kanıtlarını üzerinde öylesine taşır, bunların öykülerini de, bunlarla ilgili dostlukları da büsbütün unutmuş görünürdü.

Kerestecilik öyle bir uğraştı ki insan, aklını vermeden, yalnız elleriyle, kollarıyla da yürütebilirdi; öyle ki, bu işle uğraşanların akılları önlerindeki nesnelerden çok, uzaklarda rahatça dolaşabilirdi. Dolayısıyla da burada anlatılan öyküler, çetrefil aile sorunları son derece geniş, ayrıntılı olurdu.

Giles Winterborne baktı Melbury'nin geldiği yok, gerisin geri dönüp kapının dışında durdu. Onun kapının önünden geçtiğini gören adamlar bir ara konuşmayı kestiler, sonra yeniden tartışmaya koyuldular. Konuşmaları, ağaç dallarından damlayan suların sesine karışarak, Giles'in kulağına kadar geliyordu şimdi.

Sık sık sözünü ettikleri, pek gözde bir konuyu tartışıyorlardı gene: Bn. Charmond'un —çevre ormanlarındaki açıklık alanların, korulukların sahibi hanımefendinin— özel kişiliği.

Creedle: "Kaynım anlattı bana," diyordu, "söylediklerinin doğruluğundan kuşkulanamam için de hiçbir neden yok, doğrusu. Kadın yemeğe dirseklerine kadar açık bir elbiseyle oturuyormuş. Kaynım onu ilk o kılıkta gördüğünde, kendi kendine: "Ah, kötü kadın!" demiş, "kiliseye gidip mihrabın önünde utanmadan bir de ermiş kadınlar gibi diz çöküyorsun! İş adamları nasıl para sayarsa, öylesine rahatlıkla dua ediyorsun! Sonra da masanın başına oturup böyle çınl-çıpıldak yemeğini yiyorsun!" Belki şimdi birazıcık değişmiştir, bunu bilemem elbet. Birlikte yaşadığı adamın kim

olduğu da bana vız gelir. Yalnız, bildiğim bir şey varsa, o da şu ki, kaynım köşkte çalışırken, kadın anlattığım gibi açık-saçık dolaşı-yormuş."

— "Kocasının sağlığında da böyle miymiş dersin?"

— "Orasını bilmem... Yalnız, besbelli bu kadarını yapmazdı; hele beyefendinin öfkeli yaradılışı düşünülürse. Ah..!" Sözlerinin burasına gelince, Creedle, başını sallayarak, gözleri yaşararak, üzücü anılarını dile getirmeye koyuldu: "Ah, ne adamdı o! 'Gökteki melekler yere inse bile, sana bir gün daha iş gördürmem, inan olsun, Creedle!' demişti bana. Evet, çok geçmeden de kanatlanıp bir melek gibi uçtu, gitti. Neyse... Artık şu çubukları yükleyip eve dönmenin zamanı geldi. Yarın da, hele şükür, çubukları yerli yerine koyabileceğim."

O sırada yaşlı bir kadın girdi içeriye. Melbury'nin hizmetçisiydi bu. Hemen bütün vaktini Melbury'nin eviyle çubukların durduğu sundurma arasında mekik dokumakla geçirirdi. Şimdi de yakıt almak için buraya gelmişti. Yüzünün iki türlü görünüşü vardı. Biri yumuşak, uysal bir yüzdü; bunu evin içindeyken kullanırdı. Öbürü köşeli, sert çizgilerle dolu, katı bir yüzdü; bu yüzünü evin dışında, efendisinin buyruğunda çalışan adamlarla konuşurken takınırdı.

John Upjohn, onu görünce: "A! Oliver Nine!" dedi, "Senin gibi yaşlı bir kadını böyle dinç, canlı-gördükçe, yüreğime su serpiyor, inan olsun! Hele insan elliyi aşınca, bir yılın iki yıl yerine geçtiğini öğrenince, senin gibileri görmekle büsbütün ferahlıyor. Yalnız, bu sabah saat yediyi yirmi geçene dek bacandan duman tütmedi, Nine! Eh, bu da hayli geç bir saat!"

— "Boyu-bosu yerinde, tam bir erkek olsaydın, John, bu ıgne-li sözlerine belki kulak verirdim. Gelgelelim, böyle ufacak birinin karşısında sanmam ki bir kadın incinebilsin. Al bakalım!" Ucunda lapa dolu bir tencere sallanan sırığını adamlardan birine doğru uzattı. "Alın bakalım, kahvaltıda yersiniz. Çay da istiyorsanız, gelir evden alırsınız kendiniz."

Bıçkıcı çırağı: "Bay Melbury geç kaldı bu sabah." diyordu.

Oliver Nine: "Evet." dedi. "Hava pek kapalıydı bu sabah. Kalıp da kapıyı açtığımda bile —ki her zamankine göre çok da geç kalkmışım— öylesine karanlıktı ki yoksul bir adamcağızlan bir beyefendiyi, ya da boyu-bosu yerinde bir adamları John Upjohn'u ayırdedemiyordu insan. Üstelik, anladığıma göre, Bay Melbury bu gece pek iyi de uyuyamamış. Kızını merak ediyor. Bunun ne demek olduğunu iyi bilirim ben; çünkü kendi kızım için kovalar dolusu gözyaşı dökmüşümdür."

Yaşlı kadın gidince, Creedle: "Kızından haber almazsa, yakında keçileri kaçırarak adamcağız." dedi. "Okumak ev işi görmekten, toprakla uğraşmaktan elbet daha iyidir ama, bir kızı nalin giyecek yaşı aştıktan sonra da okutmak... Tanrı'ya karşı gelmektir!"

Genç Timothy Tangs: "Daha dün bacak kadar çocuktuk." dedi.

— "Annesini hatırlıyorum. İncecik, nazik mi nazik bir kadındı. Elinize dokunsa, yel yaladı sanırdınız. Çıraklık dönemimi bitirdiğim sıradaydı, çiçek aşısı olmuştu. Öyle de bir tutmuştu ki aşısı! Eh, çıraklığım da hayli sürmüştü hani yani. O zamanki ustama tam altı yıl, üçyüz ondört gün hizmet ettim."

Bu "üçyüz ondört gün"ü üstüne basa basa söylemişti. Sanki, sayılarına bakarak, günlere yıllardan daha çok önem verir gibiydi.

Yaşlı Timothy Tangs: "Bir zamanlar Giles Winterborne'un babasıyla dolaşırdı." dedi. "Sonunda Melbury kızın gönlünü kazanmayı başardı. Çocuk gibi bir kadındı; kocası azarlayınca sel gibi gözyaşı dökerdi. Kimi vakit kocasıyla birlikte yürüyüşe çıkardı. Yolları üzerinde küçük bir su birintisine rastlasalar, kocası onu tuttuğu gibi havaya kaldırır, entarisinin kirlenmesine meydan vermeden suyun öte yanına koyuverirdi. Melbury kızını o yatılı okulda daha çok tutarsa, korkarım, kız da anası gibi çıtkırıldımın biri olur çıkar. A, işte Melbury geliyor!"

Melbury'nin evin kapısından çıkıp bahçeye doğru ilerlediğini Giles Winterborne da görmüştü. Melbury'nin elinde açık bir mektup vardı. Doğruca Giles Winterborne'a doğru ilerledi. Akşamki üzgün hali geçmiş gibiydi.

— "Tam Grace'in niçin mektup yazmadığını, ya da kalkıp gelmediğini öğrenmek için oraya gitmeye karar vermiştim, Giles, ondan şu mektubu aldım. "Sevgili babacığım," diyor, "yarın eve dönüyorum..." Yani bugün, "Geleceğimi sana önceden haber vermeye gerek görmedim." diyor. Maskara! Gerçekten de gerek görmemiş buna! Dinle şimdi beni, Giles: Nasıl olsa bugün sen de elma ağaçlarıyla birlikte Sherton pazarına gideceksin. Neden Grace'le bana katılmayasın orada, diye düşündüm. Buluşur, sonra hep birlikte arabayla eve döneriz. Ne dersin?"

Melbury neşeli bir canlılıkla yapmıştı bu önerisini. Birkaç saat önceki üzgün adam o değildi sanki. En karamsar insanlarda bile, neşelenme eğilimi üzülmeye eğiliminden daha güçlüdür.

Giles Winterborne, duygularını pek belli etmemekle birlikte bu öneriye sevinçle karşılık verdi.

Onun bu halini gördükten sonra, Marty'nin acımadan saçlarını kesmesine hak vereceğiniz geliyordu... kızcağız saçlarını şimdiye dek bu adam için uzatıyorsa.

Kereste tüccarına gelince: Giles Winterborne'u çağırmaktaki tek amacı iki genci birleştirme tasarısını uygulamaktı. Onları birleştirmeyi boynunun borcu saydığı için bu işe girişmişti. Şimdi de tasarısını gerçekleştirmek için elinden geleni yapmayı kafasına koymuştu.

Melbury, Giles'le birlikte, çubukların durduğu ambara doğru ilerledi. İşte o sırada da, az önce söylediğimiz gibi, adamlar onun geldiğini duydular.

Melbury, içeri girerken, başını sallayarak: "Merhaba, John... Merhaba, Robert!" dedi. "Bu sabah hava puslu."

Creedle, canlanarak: "Evet, gerçekten öyle, beyim." dedi. Kalıp işe başlayacak gücü daha bulamadığı için, hiç değilse konuşarak bir şeyler yapmış olmak gereğini duyuyordu. "Bu güzün en puslu sabahı."

Melbury, ateşin başına gitmiş, kızının mektubunu bir kez daha okuyordu şimdi. Derken, mektuptan ansızın başını kaldırıp

adamlarına döndü. Böyle birden dönüşler yapmak onun kendine özgü yanlarından biriydi.

— "Konuşmalarınızı duydum." dedi. "Kızımı neden bunca zamandır yatılı okulda bıraktığımı merak ediyorsunuz sanırım." Baktı kimseden çıt çıkmıyor, yapma bir kurnazlıkla: "Hey? Ama, konuşuyordunuz, duydum, canım!" diye ekledi. "Gerçekte bu iş yalnız beni ilgilendirir ama, değil mi okadar merak ettiniz, söyleyeyim öyleyse.

"Küçüktüm. Bir gün başka bir çocuk —papazın oğlu— bir soru sordu bana. Çevremizde daha biralay çocuk vardı. "Söyle bakalım: Kim kimi nerenin duvarlarına sürdü?" dedi. "Ben de: "Sam Barret." diye karşılık verdim. "Kiliseye giderken, karısının tekerlekli sandalyesini kulenin duvarına sürdü!" Çocuklar öyle güldüler, verdiğim karşılıkla öyle alay ettiler ki, hemen eve döndüm. Utancımından o gece uyku girmedi gözüme. Ağladım, ağladım, gözyaşlarımdan yastığım sırlısklam oldu. İşte o zaman kafama dank etti. "Bilgisizliğimden dolayı bana gülebilirler." dedim kendi kendime. "Yalnız, benim değil, babamın kabahati bu. Öyleyken, cezasını ben çekiyorum. Bir gün benim de çocuklarım olursa, kimse gülemeyecek onlara! Ölürem de, kimselere alay konusu etmem onları!" diyordum. Tanrı'ya şükürler olsun, kızımı, yılda aşağı-yukarı yüz lira pahasına, o okulda okutabildim, bugüne dek. Bilgi düzeyi öyle yüksek ki, aynı okulda bir süre öğretmenlik bile etti. Gülsünler bakalım şimdi de, gülebilirlerse: Bayan Châmond bile benim Grace'çiğim kadar bilgili değildir!"

Bu sözlerde aşırı bir umursamazlıkla alçakgönüllü bir duygusallık arasında öyle bir şey vardı ki ötekilerin karşılık vermesini zorlaştırıyordu. Giles Winterborne'un ilgisi sözlerle dışarı vuran türden bir ilgi değildi. Konuşmadan, Melbury'yi dinliyor, bir çubukla ateşi karıştırıyordu.

Melbury, derin düşüncelerinden birden uyanır gibi: "Öyleyse, kararlaştırdığımız gibi, orada hazır olursun, değil mi, Giles?" diye sordu.

— "A! Shottsford gene bildiğiniz Shottsford... Paranız olmadıkça kendi leşinizi bile yiyemezsiniz orada. İlle de para, ille de para!.. Ama, ne demişler hani: "Yurt dışına çık ki memleketinden haber alasın." İşte bizimki de o hesap oldu. Orada duyduğuma göre, bizim şu yeni komşu... neydi adı, canım? Hani şu genç doktor... pek acayip, derin, pek bilgiç bir kişiymiş. Ruhunu şeytana sattığı doğru olsa gerek... Bunun için türlü nedenler var."

Kereste tüccarı: "Tanrı'nın bileceği iş bu." diye mırıldandı.

Bu son haber onu etkilememişti ama, başka bir şeyi hatırlatmıştı.

— "Bu sabah bir beyle buluşacaktım, unuttum gitti." dedi. "Sherton Abbas'e gidip kızı karşılamayı kuruyordum."

Bıçkıcıbaşı: "Şeytanla ne biçim bir anlaşma yaptığını iyice öğrenmedikçe, doktorun bilgiçliğini övmem, ben olsam." dedi.

Cawtree: "Kocakarı masalından başka bir şey değil bu, canım!" diye karşılık verdi. "Gelgelelim, görünüşe bakılacak olursa, genç doktorumuz büyücülükle ilgili esrarengiz kitaplar ısmarlamış. Hem de, buradakiler bir şey anlamasınlar diye, kitapları, Cherton'daki kitapçıdan değil, doğrudan doğruya Londra'dan istetmiş. Kitaplar yanlışlıkla papazın adresine gönderilmiş. Papaz o sırada evde yokmuş. Karısı açmış paketi. Kitaplara göz atınca kadıncağız kocası dininden dönüp putatapar oldu sanarak, sinir bunalımları geçirmeye başlamış. Bunun çocuklarını da mahvedeceğini düşünerek deliye dönmüş. Derken, papaz eve dönmüş. Kadın bakmış kocasının da kendisinden çok bir şey bildiği yok bu konuda. İşte o zaman, kitapların Bay Fitzpiers'e gelmiş olduğunu anlamışlar. Bunun üzerine, papaz paketin üzerine, "Dikkat! Sakının!" sözlerini yazarak, kitapları zangoçla doktora yollamış."

— "Acayip bir genç olsa gerek bu doktor."

Timothy tangs: "Evet, öyle olsa gerek." dedi.

Melbury: "Saçma!" dedi. "Bilime, felsefeye, şiire düşkün bir genç adam, hepsi okadar. Herşeyi öğrenmeyi seviyor. Burada yapayalnız olduğu içinde, böyle şeyleri kendisi için bir eğlence haline

getirerek, vakit geçirmeye çalışıyor."

Yaşlı Timothy: "E, doktorlar tuhaftır." dedi. "En kötüsü en iyisidir. Demek istiyorum ki bir doktor için böyle söylentiler duydu-
nuz mu, bilin ki o doktor kimsenin iyileştiremeyeceği gibi iyileş-
tirebilir sizi."

Cawtree, üstüne basa basa: "Doğrudur." dedi. "Bana sorar-
sanız, bir yerime bir şey olursa, bizim yaşlı Jones'a değil, dosdoğ-
ru bu yeni doktora gideceğim. Yaşlı Jones'un bana verdiği son
ilacın hiç tadı yoktu."

Ötekilerden daha bilgili bir adam olan Melbury bu saçmalıkları
artık dinlemedi. Akli verdiği buluşma sözüne takılmıştı. Gözünü
yerden ayırmadan, bir aşağı, bir yukarı dolaşıyordu. Bir şeye karar
veremedi mi, hep böyle dolaşırdı. Kolundaki, kalçasındaki, dizka-
paklarındaki sertlik yürürken iyice belli oluyordu. Gençliğindeki
burkulmaların, aşırı zorlanmaların açık ürünüydü bunlar. Çünkü
Melbury "kendi kendini yetiştirmiş" dedikleri türden bir adamdı.

Bugünkü durumunu çok sıkı bir çalışmaya borçluydu. Vücu-
dındaki bu ufak-tefek sakatlıkların nerede, nasıl olduğunu hiç
unutmamıştı. Sol omzundaki sakatlık, Tutcombe Bottom'dan koca
bir direği taşıırken olmuştu. Bacaklarından biri kesilen bir ağacın
altında ezilip sakatlanmıştı. Öbür bacağındaki sakatlık ise ağır bir
ağaç gövdesini kaldırırken olmuştu. Nice günler kaslarını böyle ala-
bildiğine zorladıktan sonra, ertesi gün hiçbir şey olmamış gibi kalk-
mış, gençliğin yenileyici gücüne güvenerek yeniden zor işlere ko-
yulmuştu. Ne var ki, hayın Zaman bu zorlamaların kötü sonuçlarını
sonraya saklamıştı. İşte şimdi, bu gerileme yıllarında, bu birikmiş
zorlamalar romatizma ağrıları, sızılar, kasılmalar biçiminde dışa-
rıya vuruyordu.

*
**

Melbury kendisini Oliver Nine'nin kahvaltıya çağırdığını
duyunca, mutfağa doğru seğirtti. Ev işini hafifletmek için, kışın

ailece mutfakta kahvaltı ederlerdi. Ateşin başına çöktü. Beyaz badanalı ocak köşesinde oynayıp duran, biri sarı, biri mavi iki gölgeyi seyre daldı.

Neden sonra, karısına döndü:

— "Bugün ne yapacağım bilmiyorum." dedi. "Birden hatırladım: Round Wood'da Bayan Charmond'un kâhyasıyla buluşacağım söz vermiştim. Oysa, gidip Grace'i karşılamak da istiyorum."

— "Neden bırakmıyorsun Giles gidip yalnız karşılaşsın onu? Böylelikle onları tez elden bir araya getirmiş de olursun."

— "Bunu yapamam... Her gelişinde Grace'i gidip kendim karşıladım. Bugün beni karşısında göremezse, üzülür."

Bn. Melbury, kuru bir sesle: "Giles'i gönderirsen belki sen üzülürsün ama, sanmam ki Grace üzölsün." dedi.

— "Peki... Giles'i göndereceğim."

Karısının sakın sözleri çoğu kez Melbury'yi yatıştırdı. Kadın işi sert bir tartışmaya dökse, hiç kuşkusuz, kocası üzerinde aynı etkiyi yaratamazdı.

Bu ikinci Bn. Melbury sakın, yumuşakbaşlı bir kadındı. İlk Bn.Melbury öldüğü sırada Grace'in dadısıymış. Annesi ölünce, Grace'çik dadısına dört elle sarılmış. Bunun üzerine Melbury, özellikle de kızcağızı böylesine seven tek kadın olan dadı bir gün onları bırakır gider korkusuyla, uysal Lucy'yi kendisiyle evlenmesi için kandırmış. Bu anlaşma —çünkü anlaşmadan biraz öte bir şeydi aralarındaki— yeterince iyi sonuç vermişti. Grace sağlıklı bir çocuk olarak büyümüş, Melbury de Lucy ile evlendiğine hiçbir zaman pişman olmamıştı.

George Melbury kahvaltıdan sonra gene çubuk demetlerinin saklandığı sundurmaya gitti. Giles'i orada buldu. Tasarısındaki değişikliği ona açıkladı.

— "Grace beşten önce gelmeyeceğine göre, rahatça işini bitirip onu karşılamaya gidebilirsin." dedi. "İki tekerlekli yeşil arabayı al. O arabayla daha çabuk dönebilirsiniz. Yollarda da oyalanma. Öteki arabalardan birini gönderip Grace'in sandıklarını sonradan da

aldırabilirim."

Giles Winterborne, kereste tüccarının eski hatasını onarma çabalarından habersiz olduğundan, bu fırsatı kendisine verdiği için Melbury'ye içinden minnet duydu. Pazardaki işlerini çarçabuk bitirmeyi belki kızın babasından çok kendisi istediği için, hemen hazırlıklara koyuldu.

Melbury kızının eve dönüşü gösterişli olsun istiyordu. İki tekerlekli, tek atlı yeşil arabanın tekerlekleri kışın bir yolculuğa çıkmadan önce pek yıkanmazdı. Çünkü yollar çamur içindeydi. Bugün ise, tekerlekler özenle yıkanmıştı. Atın koşum takımları da gıcır-gıcır cilalanmıştı.

Herşey hazır olunca kır atı arabaya koştular. Giles Winterborne sürücü yerine oturup yola çıkmaya hazırlanıyordu ki Melbury'yi elinde bir boya fırçasıyla karşısında buldu. Adamcağız atın toynaklarını eliyle boyayıp parlatmaya koyuldu.

— "Senin anlayacağın, Giles, kızım kibar kızların okuduğu bir okuldan geleceği için, bizim burayı kaba-saba bulup şaşırabilir." diyordu. "Zarif, kibar bir hatun kişinin ilk gözüne batacak olan da işte böyle ufak-tefek şeylerdir. Bizler burada içimize kapanık yaşadığımız için, dünyada neler olup bittiğinden haberimiz bile yok... O öyle mi ya? Kentten yeni gelen biri buradaki tüm eksiklikleri şıp diye görür!"

Giles: "Evet, görür." dedi.

— "Sonra da bizi paylar böyle savruk olduğumuz için."

— "A! yok canım, paylamaz!"

— "Yok, öyle demek istemedim... Lafın gelişi işte. Kimseyi paylamayacak kadar iyi, kibar bir kızdır o. Gene de, bizi son gördüğünden beri neler öğrendiğini, neler gördüğünü gözönünde bulundurarak, onu elimizden geldiğince iyi karşılamaya çalışmalıyız. Öyle ya, Grace gideli bir yıl oluyor ner'deyse. Tam bir yıldır bu

köhne yeri görmedi. Onun için, ilkin biz de, burası da ona küçük görünebiliriz.. Yalnız ilk başta, elbette."

Melbury'nin sesinde bir övünme seziliyordu. Çünkü bu kadar sözünü ettiği bu kibar, bu bilgili varlık öz kızıydı. Ne var ki Giles onun gibi düşünemiyordu. Kararsız, kuşkuluydu. Beyenmez gibi üzerindeki giysilere baktı, bir şey söylemedi.

Bu mevsimde pazara giderken, ne işle uğraştığını belli etmek için, yanına örneklik bir elma ağacı alırdı hep. İşte bu örneklik ağaç şimdi tek atlı arabanın bir yanına bağlanmıştı. Giles arabayı sürünce, ağacın dalları atın her adımıyla sallanmaya başladı.

Melbury dönüp evine girdi. Araba biraz uzaklaşmıştı ki, Giles bir kez daha Melbury'yi karşısında buldu. Adamcağız, elinde biralay atkı, battaniye, soluk soluğa arabaya yetiştii.

— "Bunları yanına al, Giles." dedi. "Akşam hava çok soğuk olabilir. Grace üşümesin."

Genç adam verilenleri alıp atı yola sürmek üzereydi ki Melbury yeniden atıldı:

— "Ha, Giles... söyle ona, kendim gidip onu karşılamak isterdim ama, Bayan Charmond'un adamıyla işim var. Onun için, gelemiyorum. Unutma sakın söylemeyi."

Giles Winterborne'un dalların arasından gözden kayboluşunu seyretti.

Sis azalmış, hava açılmaya başlamıştı şimdi. Dalların içindeki örümcek ağları parıl-parıl parlıyor, esnek iğnecikler gibi, pırıltıları bir uzuyor, bir kısalıyordu. Giles arabayla geçerken orman güvercinleri ürküp havalanıyordu.

Melbury, silkinerek: "İşte bu iş de tamam!" diye mırıldandı. "İnşallah anlaşıp işi belli bir sonuca vardırırılar da ben de bu azaptan kurtulurum! Öyle kusursuz bir kızı ona vermek yazık olacak... hem de çok yazık olacak!.. Gene de oğlanın babasına karşı boynunun borcudur bu."

GILES Winterborne arabasını hızla Sherton Abbas'e doğru sürdü. Ne sevinçliydi, ne de sinirli. Dönüp de iç benliğine bakabilseydi, içindeki az-bulunur gücü görünce hem şaşırır, hem göğsü kabarırdı, kuşkusuz. Zor durumlarda yalnız aklına değil, duygularına da geçici olarak gem vurma gücü vardı çünkü onda. Ne var ki kendisi bunun farkında bile değildi.

Az sonra upuzun, dümdüz bir yolun başına vardı. Bir zamanlar, herkesin yayan yolculuk ettiği günlerde, nice yolcunun gözünü korkutmuş bir yoldu bu. Giles Winterborne ileride gençten bir kadının yürümekte olduğunu gördü. Kadının ayaklarında tahta kunduralar vardı. Gezmek için değil, bir amaç, bir iş için yürüdüğü kararlı halinden belliydi.

Çok geçmeden, Giles kadına kim olduğunu görecektik kadar yaklaşıp-ıştı. Marty South'tan başkası değildi bu. Adım attıkça ayağındaki tahta kunduralar takır-tukur sesler çıkarıyordu.

Kız başını döndürüp ona bakmadı bile. Oysa görmüştü. Onun nasıl olsa kendisine yetişeceğini düşünerek irkilmıştı de. Ne var ki karşılaşmaları kaçınılmaz bir şeydi. Onun için de, adamın kendisini incelemesine göğüs germekten başka çaresi yoktu. Bu kaçınılmaz karşılaşmaya hazırlanmak üzere dudaklarını sımsıkı kapadı; ağzı duygusuz bir anlama büründü. Adımlarını da daha sertleştirdi.

— "Neden ayağına tahta kundura giyiyorsun, Marty? Yan yollar çamurlu ama, anayol yeterince temiz sayılır."

— "Çizmelerimi eskitmeme için."

— "Evet ama, yirmi kilometreye yakın yolu tahta kunduralarla nasıl aşacaksın?.. Bileklerin burkulur. Atla hadi arabaya, ben götüreyim seni."

Kız duraksadı. Sonra kunduralarını ayaklarından çıkardı;

arabanın tekerleğine vurarak, içlerine dolmuş çakıl taşlarını boşalttı. İşini bitirince arabaya bindi, sallanıp duran örneklik elma ağacının altına oturdu. Başlığını öyle bir biçimde giymişti ki uzun, gür saçlarının yokluğu ilk bakışta sezilmiyordu.

Bununla birlikte, Giles Winterborne saçların kesilmiş olduğunu hemen anladı. Kızın saçlarına neden kıyıldığını anlaması da zor olmadı. Çünkü bu tür satışlar, seyrek olmakla birlikte, o çevrede duyulmamış şeyler değildi.

Doğa'nın kızı bağışlamış olduğu süs daha orada, Giles Winterborne'un iki adım ötesindeydi. Gerçekten, koyu kumral saç lüleleri, kâğıda sarılmış, Marty'nin sepetinin içinde duruyordu. Berber ona işi çok gizli tutması gerektiğini sıkı sıkı tembih ettiği için, kızcağız kimseye güvenememiş, saçları eliyle götürüp vermeyi uygun bulmuştu.

Giles, biraz duraksayarak: "Baban nasıl oldu?" diye sordu.

Marty: "Daha iyice." diye karşılık verdi. "Sanırım, biriki güne kadar çalışabilecek hale gelir. O ağacı tutturmasa, çoktan iyileşirdi ya, neyse. Ağacın yıkılıp onu ezeceğinden korkuyor."

Giles: "Elbet daha sık gelip onu yoklayabilir, sağlığını sorabilirdim." dedi. "Bunu niçin yapmadığımı biliyorsun, değil mi? Yoksa, bilmiyor musun?"

— "Sanırım, biliyorum."

— "Evlerden dolayı, değil mi?"

Marty onaylar gibi başını salladı.

Giles: "Evet, öyle." dedi. "Hatırını çok sorarsam, ilgimin başka anlama çekilmesinden korkuyorum. Çünkü, biliyorsun, baban ölünce o evleri kaybedeceğim. Bundan dolayı kaygılandığımı sanabilir. Evler için elbet kaygılanıyorum, Marty. Çünkü gelirimden hemen yarısı buna dayanıyor. Öte yandan, babanı da severim. Evlerin böyle ömür boyu koşuluyla kiralınması çok yanlış bir şey, bence. Böyle şeyler şimdiki gibi karmaşık duygulara yol açıyor."

— "Babam ölünce evler Bayan Charmond'a mı geçecek?"

— "Evet, ona geçecek."

Kız: "Tıpkı saçlarım gibi.." diye düşündüyse de birşey söylemedi.

*
**

Böyle, konuşa konuşa, eski Sherton Abbas kasabasına vardılar. Giles Winterborne kızı gideceği yere kadar götürmek için çok direndiyse de, Marty kasaba sokaklarında onunla birlikte görünmekten kesinlikle kaçındı. Arabadan indi. Tahta kundurlarını ayağına geçirirken de ona takılmaktan kendini alamadı:

— 'Başka bir kadının hakkı sayılır bu. Kafanızdan neler geçiyor, merak ediyorum, doğrusu, Bay Winterborne! Beni bu şık arabaya aldığınız için sağolun! Hoşçakalın!'

Giles Winterborne biraz kızardı. Marty'yi başıyla selamladıktan sonra arabayı kasabanın sokaklarına doğru sürdü. Bu dupduru, parlak sabah aydınlığında kiliseler, manastır, Ortaçağ'dan kalma daha başka yapılar mimarlık taslaklarının çizgisel açıklığına bürünmüştü. Giles saydam gün ışığında bunların güzelliğini gördüyse de yorumunu yapamadı. Arabayı hanın avlusuna doğru sürdü.

Bu arada, Marty de aynı yolu izleyerek, berber dükkânına doğru gitti.

Percomb Sherton Abbas'taki berberlerin en ünlüsüydü. Kasabanın her yanından gelen, her sınıftan sürüyle müşterisi vardı. Percomb bunların birçoğuna takma saç yapmıştı. Birçoğu ise, sağlıklarında ona önem vermeyişlerini öldükten sonra onun müşterisi olmakla ödemişlerdi; çünkü bunların ölümlerini traş etmek Percomb'a düşmüştü. İşte bütün bunlardan güç alarak Percomb kendisine "Soyluların Berberi" adını yakıştırmıştı.

Gelgelelim, soyluların berberi olmak çocuklarının boğazını doyurmasına yetmemişti. Oysa, doyurulması gerekliydi bu küçük boğazların. Bu yüzden de başka bir geçim yolu aramak zorunda kalmıştı.

Evinin arkasında ufak bir bahçe vardı. Arka sokaktaki bir

geçitten ulaşıldı buraya. İşte burada küçük bir dükkân vardı. Ön sokağa bakan süslü, gösterişli dükkândan hayli değişik bir görünümü vardı bu ikincisinin. Percomb cumartesi akşamları saat 7'den 10'a kadar burada çalışır, tıraş ettiği köylülerden tıraş başına iki çeyrek alırdı. Çevre çiftliklerde çalışan işçiler cumartesi günleri akın akın buraya gelirlerdi. Percomb da, böylece geçinir giderdi.

Marty elbet öndeki dükkâna girdi. Tek söz söylemeden paketi Percomb'a uzattı.

Berber, sevinçle: "Sağ olasin!" dedi. "Dün gece söylediklerinden sonra doğrusu pek beklemiyordum saçları getireceğini."

Marty'nin gözleri dolu dolu oldu. Başını öbür yana çevirdi. Berberin sözleri ona saçlarının elden gittiğini hatırlatmıştı.

Percomb: "Sana verdiğim sırrı ağzından kaçırmak yok, ha!" diye fısıldadı. "Görüyorum ki sana güvenebilirim."

Marty üzücü işinin sonuna gelmişti artık. Saçlarını bıraktıktan sonra dükkândan çıktı; öbür işlerini yapmak üzere keyifsiz keyifsiz sokakta yürümeye başladı. Oradan her geçişte Giles Winterborne'u görmesi kaçınılmaz bir şeydi. Çünkü genç adam, yılın bu mevsiminde hep yaptığı gibi, arabasının üzerinde, örneklik elma ağacının yanında ayakta dururdu. Ağacın dalları çiftçilerin başları üzerinde yükselir, kasabanın göbeğindeki bu yere bir yemiş bahçesi görünümü verirdi.

Marty'nin gözü Giles Winterborne'a iliştiğinde, genç adam az beride durmuş, ağacı bir bayrak gibi tutarak yere bakıyordu. Oysa, böyle kazık gibi duracağına malını satmaya çalışması gerekirdi. Gerçekte, ne fidanlık ağaç satışında iyi bir satıcı denebilirdi ona, ne de elma şarabı satışında. İçi-dışı-bir bir adamdı. Konuştu mu, içinden geçeni açıkça söyler, bu ise işi bakımından onun zararına olurdu.

Bir ara, gözlerini kaldırıp Marty'nin ötesinde bir yere baktı. Bakmasıyla birlikte de, yüzü değişti. Birini tanımış, şaşırmış gibiydi.

Marty onun baktığı yere doğru döndü. Zarif, kıvrak bir genç

kadının Giles'e doğru ilerlediğini gördü. Grace Melbury olsa gerekti bu. Ne var ki Marty'nin son gördüğünden beri çok değişmiş, pek zarif bir genç kadın olmuştu.

Giles Winterborne, örneklik elma ağacı yüzünden bulunduğu yere çakılmış durumdaydı; ilerleyip Grace'yi karşılayamıyordu. Baktı, yapacak başka bir şey yok, boşta kalan eliyle şapkasını havaya kaldırıp salladı. Biraz da utanarak, kızın ayaklarının ucuna basa basa çamurların içinden geçip kendisine doğru gelmesini seyretti.

Marty onun Grace Melbury'yi bu kadar erken beklemediğini o zaman anladı. Gerçekten de Melbury delikanlıya kızının beşten önce gelmeyeceğini söylemişti. Dolayısıyla Giles gün boyunca kızı kızın geleceği saati hayal etmiş durmuş, bu saat ona çok uzakta gibi görünmüştü.

İşte ansızın çıkagelivermişti Grace. Giles onun neyle, nasıl geldiğine birtürlü akıl erdiremiyordu. Tasarlamış olduğu karşılama töreni de böylece suya düşmüştü.

Grace'in çamurlu yola basmak zorunda kaldığını gördükçe Giles'in yüzü kararıyordu. Hele kızın onunla pazar yerinin ortasında, üç metre boyunda bir elma ağacının altında buluşmaktan utanç duyduğunu sezince, büsbütün canı sıkıldı.

Grace, eve gelirken aldığı yeni eldivenlerini çıkarmaya fırsat bulur bulmaz, Giles'e elini uzattı. Parmaklarının ucu pespembeydi; bu pembelik eline doğru giderek açılıyor, aka dönüşüyordu. Giles'le Grace Melbury, başlarının üzerindeki elma ağacıyla, kasaba sokaklarında pek rastlanmayan garip bir görünüm meydana getiriyorlardı şimdi.

Kız bakışlarıyla, dudaklarıyla onu selamlıyordu ama, kendini sıkıttığı da belliydi. Buna da pek şaşmamak gerekirdi. Çünkü, şurası gerçektir ki Giles Winterborne —her ne kadar küçük bir toprak ağasına göre iyi giyimli, görgülü sayılırsa da— Grace'in yanında pek kaba-saba duruyordu. Küçük Hintock'taki o dalgın, düşünceli suskunlukları sırasında sık sık kadınların dış olaylardan çok

etkilendiklerini düşünmüştü. Örneğin, erkeğin şapkasının kısalığı, uzunluğu, rengi, ceketin kıvrımı, çizmesinin yapılışı, kolun, bacağın gelişigüzel duruşu kadının erkeği değerlendirişini çok etkileyebiliyordu. Çünkü kadının erkek üzerindeki kanısı çoğu kez asal olmayan ayrıntılar üzerine kuruluyordu.

Şu var ki Giles Winterborne yalnız başkalarını değil, kendini de eleştiren bir adamdı. Bu sayede, her zaman olduğu gibi şimdi de, düşüncelerine kapılıp herhangi bir taşkınlık yapmaya kalkışmadı. Dolayısıyla, ihmalciliği yüzünden ödediği tek ceza da, kızın onu ilk gördüğü sırada gelip geçici içine kapanma içgüdüğü oldu.

Giles Winterborne elma ağacını verecek birini bulur bulmaz, bu hantal armağanı adamın eline tutuşturdu. Sonra Grace'le birlikte hana doğru yürüdü.

Marty, "Acaba Grace Melbury beni tanıyacak mı?" diye düşünerek sevinçle ileri doğru atılacak olduysa da, kendini tuttu. Yüksek arabalarından birinin arkasına doğru kayarak ötekilerden saklandı. Kupkuru bir sesle: "Hayır!" diye mırıldandı. "Kimsenin beni istediği yok burada!"

Sonra eleştiren gözlerle Giles Winterborne'un yanındaki kızı süzdü.

Grace Melbury için kesin bir tanımlama yapmak zordu. Bir insanı —evrenin bu odak noktasını— kesinlikle tanımlamak... olacak iş değildi bu! Ancak, şu da bir gerçek ki kendisi için yapılan övgüleri sözleriyle, yüzüyle, bedeniyle böylesine doğrulayan bir insan daha kolay kolay bulunmazdı.

Genel olarak denebilir ki kimi zaman güzeldi, kimi zaman değildi. O sıradaki sağlığına, ruh durumuna bağlıydı bu.

Yalın, maddesel bir göle bakılırsa, güzel, aydınlık, duru bir yüzü vardı. Teni için, pembeden çok, solgun denebilirdi. Yapısı ince-uzun, davranışları esnekti. Kendi düşüncesini açıklamadan önce başkalarının düşüncelerini dinlemeye eğilimli bir yaradılışı vardı. Bir işe davranmadan önce de, başkalarının işe girişmesini beklerdi. Olgun kıvrımlarına daha yeni bürünmüş olan ufak, ince ağzında

tuhaf bir tatlılık, bir yumuşaklık vardı. Kaşları biçimliydi. Ressamın biri portresini yapacak olsa, bu kaşları Prouts, ya da Vandyke kahverengisine boyardı, kuşkusuz.

Sırtındaki elbisenin sözünü etmeye değer hiçbir özelliği yoktu, üzerine tam tamına, pek doğal bir biçimde oturmasından, bir de Sherton sokaklarında pek az rastlanan bir tarzda dikilmiş olmasından başka. Hoş zamanımızda bir kadının kişiliği ile elbisesi arasında pek küçük bir bağlantı kurulabilir ya. Bir kadının biçimini çizmediği, eliyle dokumadığı, biçip dikmediği, doğru-dürüst görmeden ısmarladığı bir elbiseyle kişiliği arasında ne gibi bir bağlantı kurulabilir ki? Kadının elbisesi üzerinde bütün bildiği bu renk, bu biçim bir elbise edinmesi gerektiğinin kendisine söylenmiş olmasıdır. Bunun böyle olacağına, o günlerde öyle bir elbise giyilmesi gerektiğine başkaları karar verir. Elbiseyi giyecek olana ise yalnızca örneğe bir göz atıp onaylamak düşer.

İşte bütün bunlardan ötürü, Sherton'lular o gün Grace Melbury'yle ilgili pek az şey görebildiler. Daha doğrusu, gördükleri şey, o değildi. Kız varsayılabir yaratıktı. Bu yaratığın Sherton'luların gözlerine sunduğu taslakla hemen hiçbir ilişkisi yoktu. Karanlıkta silik bir biçimdi. Öyle bir biçim ki gerçek niteliği ancak gözlemci, sabırlı bir dikkatle, sevecenlikle incelenince anlaşılabilir.

*
**

Grace Melbry ile Giles Winterborne'un kasabadan çıkışları biraz gecikmişti.

Marty South bundan yararlanarak, acele yola düzüldü. Onlara gözükmeyen oradan uzaklaşmak istiyordu; yoksa, yolda ona rastlayabilir, arabaya buyur edebilirlerdi. Bu ise iki sevgilinin baş başa kalmalarına engel olurdu.

Marty hızlı hızlı yürüyordu. Yolun üçte-birini aşmıştı bile. Hava hızla kararmaktaydı. Alacakaranlık iyice çökene dek Marty ötekilerin izine rastlamadı. Derken, bir tepeden aşağı doğru iniyordu

ki Giles Winterborne'un arabasını belli-belirsiz görür gibi oldu.

Araba daha yokuşun dibindeydi. Giles'le Grace'in başları birbirine doğru eğilmişti. Onları böyle birbirine sokulmaya yönelten ruhlarıydı, kuşkusuz. Marty adımlarını daha da hızlandırdı.

Ne var ki Giles'in arabasıyla kendisi arasına bir başka araba girmişti şimdi. Bir kupa arabaydı bu. Fenerleri yanıktı. O da aynı yönde ilerliyordu.

Bu ikinci araba çok geçmeden Marty'ye yetişti. Hava şimdi adamakıllı kararmış olduğu için, arabanın fenerleri kızın gözlerini kamaştırıyor, ayrıntıları görmesine engel oluyordu.

Marty bu arabanın arkasına takılırsa, ötekilerin gözünden saklanabileceğini düşündü. Böylece, Grace'le Giles'in, sırf acıdıkları için, kendisini arabalarına almasından da kaçınmış olurdu. Kupa araba uzun yokuşu tırmanmış, Marty'nin hizasına ulaşmıştı şimdi. Marty tekerleklerin hemen yanından yürüyordu. En yakındaki fenerin ışığı gözünün içine giriyordu. Marty biraz geride kalınca, araba ansızın durdu.

Sürücü, başını çevirmeden: "Binmek istersen, atla." deyince Marty iyice şaşırdı.

Daha da şaşırtıcı olan bir şey varsa, o da sürücünün arabanın içindekinin buyruğuna uyarak bu sözleri söylemiş olmasıydı.

Marty sevinerek arabaya bindi. Çok, hem de çok yorgundu. Bütün gece çalışmış, bütün gün de ayakta dolaşmıştı. Sürücünün yanına oturdu. Bir yandan da: "Nasıl oldu da bu talih kuşu benim başıma kondu?" diye düşünmekten kendini alamıyordu. Sürücü pek kerli-ferli biriydi. Bu yüzden de kız ilkin ondan oldukça çekindi, birşey sormadı.

En sonunda, dayanamayarak: "Beni arabasına alma nezaketini gösteren bey kim acaba?" diye sordu.

Heykel gibi yoldaşı: "Bayan Charmond." diye karşılık verdi.

Marty bu adı duyunca irkildi. Dün geceki olaylarla bu ad öylesine yakından bağlantılıydı ki!

— "Bu onun arabası mı yani?" diye fısıldadı.

— "Evet. Hanımefendi de içerideler."

Marty düşünceye daldı. Anlaşılan Bn. Charmond fenerin ışığında onun tepeye tırmandığını görmüştü. Büyük olasılıkla, kızı güdük kafasından tanımıştı; çünkü Marty yüzünü sıkı sıkı kapamıştı. Kadın bu güdük kafanın kendi isteğinin bir sonucu olduğunu anlamıştı besbelli.

Marty South yanılmamıştı; böyle düşünmekte haklıydı. Kupa arabanın içinden bir çift derin göz bakıyordu. Olgun, güzel bir yüzü süslemekteydi bu gözler. Gözlerin ardında anlaşılmaz, kavranmaz gizlerle dolu bir beyin vardı. Gözlerin altındaki göğüste ise çabuk, hazırlıksız sevebilme yeteneğine sahip sıcak bir yürek çarpıyordu. Belli durumlarda gerçek bir heyecanla, düşüncesizce sevebilen bir yürekti bu.

Şimdi de, kızı tanıdıktan sonra, bu yürek içgüdüleriyle davranmıştı. Büyük olasılıkla, kızın çıplak kalmış görünüşü etkilemişti onu. Çünkü bu çıplak görünüş görevlendirdiği adamın—Percomb'un—istediği şeyi elde etmiş olduğunu gösteriyordu.

Şatafatlı sürücü: "Hanımefendi'nin seni arabaya alması büyük lütuf." dedi. "Şimdiye dek böyle bir şey yaptığını görmedim. Çünkü Hanımefendi köylülerle hiç ilgilenmemeyi bir kural haline getirmiştir."

Marty bu sözlerle hiçbir karşılık vermedi. Başka bir şey de soramadı. Arada-sırada başını çevirip arabanın içine göz atıyor, içerideki tanrısal yaratığı görmeye çalışıyordu. Az önce sürücünün de söylediği gibi, bu tanrısal yaratık bulutların üzerinden inip aşağıdaki sıradan insanlarla zerre kadar ilgilenmiyordu. Marty çok uğraşırsa da, içerideki hanımefendiyi göremedi.

Öte yandan, Grace'le Giles'ı da görmeye çabalıyordu. Giles'in atının burnu kimi vakit Bn. Charmond'un arabasına enikonu yaklaşıyordu. Yalnız, arkadakiler öndeki arabayı geçmeye hiç kalkışmadılar, kupa araba korunun kapısına giden yola sapana dek. O zaman arkadaki küçük araba onun yanından geçip gitti. Kupa araba ise koru kapısının açılmasını beklemeye koyuldu. Bu geçici

duraklama sırasında Marty arabanın içinden tatlı, yumuşacık bir ses duydu.

Merakla: "Bu da ne?" diye sordu.

Arabacı: "Hanımefendi esniyorlar." diye karşılık verdi.

— "Niye esnesinler?"

— "A! elbette esnerler. Çünkü öyle güzel, harikulâde bir hayat sürmeye alışıklar ki burayı sıkıcı buluyorlar. Bu yüzden pek yakında gene buradan uzaklara gidecekler."

Marty: "İnsan bu denli varlıklı, bu denli güçlü olsun da, gene de can sıkıntısından esnesin!" diye mırıldandı. "Öyleyse onun da bizlerden pek farkı yok sayılır!"

Arabadan indi. Fenerin ışığı şimdi gene üzerine vuruyor, gözlerini kamaştırıyordu. Kupa araba yeniden yola koyulurken, içeriden bir ses: "İyiakşamlar!" dedi.

Marty, eğilip selam vererek: "İyiakşamlar, efendim." diye mırıldandı.

Ne var ki ilgisini bu denli çekmeye başlayan kadını gene de göremedi. O gün kafasına takılan ikinci kadındı bu.

VI

BUNLAR olup biterken, Grace Melbury ile Giles Winterborne da kendi hayatlarını yaşamaktaydılar.

Giles, yanında Grace'le, arabayı kasabadan dışarı sürerken, ahalinin gözlerini üzerinde duydu. Daha genççe olanlar ona imreniyor, onun ne sıfatla kızın yanında bulunduğunu merak ediyorlardı. Giles'e gelince, bunun farkında bile değildi. Grace'in yanında olmasından başka birşey düşünmüyor, dışarıdakileri gözü görmüyordu.

İki gencin arasındaki konuşmalar en kısa türdendi. Grace ilkin eni-konu sinirlenmişti. Çünkü kendisini karşılamaya Giles'ten başka kimsenin gelmeyeceğini neden sonra anlayabilmişti.

Sherton Korusu ile Şatosu gözden kaybolup açık kırlara çıktıkları zaman Giles konuşmaya başladı:

— "Brownley'in çiftlik yapıları tuhaf görünmüyor mu sana? Eskiden şu çukurdaydılar. Şimdi hepsini toptan tepenin üzerine taşıdılar."

Grace: "Evet, gerçekten tuhaf!" dedi ama, Giles göstermemiş olsaydı, bu değişikliği fark etmeyecekti.

Giles: "Ekşi elma ağaçlarından iyi ürün alıyorlardı." dedi, "Çoğu kez hepsini işleyemiyorlardı."

Başıyla ilerideki bir yemiş bahçesini gösterdi. Toplandıkları günden beri yığıldıkları yerde duran elma kümeleri vardı orada.

Grace: "Evet." dediye de, gösterilen yere bakmadı bile. Gözü başka bir yemiş bahçesine dalmıştı.

— "'A! John'un elma ağaçlarına bakıyorsun sen! Ekşi elmaları bilirsin... eskiden yeterince bilirdin, daha doğrusu."

— "'Korkarım unutmuşum. Hem, hava da karıyor... pek iyi seçilmiyor."

Giles Winterborne sustu. Görünüşe bakılırsa, bir zamanlar Grace'in aklını çelen haberler, bilgiler artık onu ilgilendirmiyordu. Genç adam: "Acaba geçmiş günlerdeki hayalim de öbür şeyler gibi öldü mü Grace için?" diye düşündü.

Giles Winterborne'un hayali Grace'in zihninden silinmiş miydi, orasını bilemeyiz ama, gerçek şu ki, Giles'in John'un elmalarını, çiftlik yapılarını gördüğü yerlerde kız çok daha değişik, bütünü başka şeyler görmekteydi: Hızlı bir kentin yeni dış mahallelerinden birinde geniş, çimenlik bir alan; akşam güneşinde parlayan, yaz-kış yapraklarını dökmez ağaçlar; bunların arasında zıplayıp koşan kızlar; mavinin, kahverenginin, alın ustaca düzenlemelelerinden oluşmuş entariler giymişler.. Gülüp oynuyor, yaşamının tüm sevinciyle, böbürlenmesiyle yarenlik ediyorlar... Açık pencere-lerden yükselen piyano, harp sesleri havada titriyor. Üstelik, bunlar öyle kızlardı ki analarına-babalarına Giles Winterborne saygıyla "beyefendi", hanımefendi" derdi.

Grace Melbury'nin zarif, ince kadınlığı, bu gerçeği bilmemezlikten gelemiyordu. Bu hayal gibi sahnenin yanında, alçakgönüllü, gösterişsiz çiftlik yapıları şimdi pek yavan kalıyordu.

Giles, tüm ömrünü ormanlarda geçirmesine karşın, başlatmış bulunduğu konunun ilkel yalınlığını biliyordu. Onun için de, bu kez daha ilgi çekici bir konu açmayı denedi.

— "Yıllarca önce birbirimize söylediklerimiz... Ne tuhaf, değil mi? Sık sık düşünürüm ben bunu.. Sen yirmi, ben yirmibeş yaşımıza gelince, birbirimizi hâlâ seviyorsak... hani demiştik ki..."

— "Çocuk boşboğazlığıydı onlar."

Giles, birden: "Ya?" dedi.

Grace, daha düşünceli bir tavırla: "Çok gençtik o zamanlar, demek istiyorum." diye düzeltti.

Giles'in soru sorarken takındığı bu beceriksiz tavır onun hiç değişmemiş olduğunu kıza göstermeye yetmişti.

— "Evet... Özür dilerim, Bayan Melbury. Babanız bugün sizi karşılamaya beni gönderdi."

— "Biliyorum. Sevindim buna." dedi. Sonra sevecen gözlerle genç adama baktı.

Giles bununla yetinerek sözlerini sürdürdü:

— "O zaman babanın kapalı arabasının arkasında, yanımda oturuyordun. Çayırdaki eğlenceden eve dönüyorduk hani. Hepimiz tikiş-tikiş dolmuştuk arabaya. Açık artırmaya götürülen koyunlara benziyorduk. Hava karardıkça kararıyordu. Sonra ben sana dedim ki... Unuttum şimdi ne dediğimi. Yalnız, kolumu beline doladım. Sen de sesini çıkarmadın; ta ki önde oturan baban piposunu yakmak için Çiftçi Bollen'e anlattığı hikâyeyi ansızın yarıda kesene dek. Baban kibriti çakınca, arabanın içi birden apaydınlık oluverdi; hepimiz cascavla çıkıverdik ortaya. Kolumu yıldırım hızıyla belinden çektim. Gene de yeterince çabuk davranamamıştım. Çünkü arkadaşların içinde bizi görüp halimize gülenler oldu. Öyleyken, baban, kızacağı yerde, pek tatlı davrandı bize karşı. Hoşnut olmuş gibiydi bile. İkimiz de şaşmıştık buna. Bütün bunları unuttun mu, yoksa hatırlıyor musun?"

Grace: "Sen şimdi anlatınca hepsini çok iyi hatırladım." diye karşılık verdi. Sonra, şeytanca: "Ama, o zaman kısa entari giyiyordum daha." diye ekledi.

— "Hadi, hadi, Bayan Melbury, boşuna uğraşıyorsunuz! Kısa entariymiş! Sen de benim kadar biliyorsun ya bunun böyle olmadığını!"

Bu sözler üzerine, Grace: "Eski bir arkadaşla tartışmak niyetinde değilim." dedi. "Hele bu arkadaş senin gibi değer verdiğim biri olunca. Neyse, dediğin gibi olduysa bile, şimdi yaşlı bir kadın kadar erdemliyim." Sustu. Sonra, yumuşak bir sesle ekledi: "Ancak, kimi insanlarda eski duygular yeniden dirilebilir elbette."

Giles: "Kimisinde ise hiçbir zaman ölmez." diye karşılık verdi.

— "A! Aşk'ın öz malıdır onlar... hem de en iyisinden! Onlar kadar yüce bir düzeyde olduğumu söyleyemem."

— "Onlar değil sözünü ettiğim... bir tek adamdan söz ediyorum ben!"

Grace içini çekti.

— "Sana Brighton'dan, ya da Cheltenham'den söz edeyim, ister misin? Ya da geçen yaz gezip gördüğüm başka yerlerden?"

— "İsterim elbet."

Bunun üzerine Grace gördüğü yerleri, tanıdığı insanları anlatmaya başladı. Giles'in en çok duymak istediği konuya —kendi iç varlığıyla ilgili şeylere— değinmekten ise dikkatle kaçınıyordu.

Sözlerini bitirince, neşeyle: "Hadi bakalım, şimdi sen de bana buradan ayrıldığımdan beri Hintock'ta olanları anlat." dedi.

Giles, içinden: "Sözü kendisiyle bana getirmemek için elinden geleni yapıyor." diyordu.

Doğruydı. Grace Melbury'nin zihni öylesine aydınlanıp incelmışti ki en iyi bildiği, en çok geliştirmek istediği şeyden —kendisinden— başka her konudan söz ediyordu. Eski, bildik Hintock yöntemlerini çok geride bırakmıştı artık.

Giles sakınmasız konuşmasını daha ileri götüremeden, bir süreden beri alacakaranlıkta önlerinde yol almakta olan kupa arabaya yetiştiler.

Grace: "Kimin arabası bu, biliyor musun?" diye sordu.

Giles arabayı daha önce görmüştü ama, orali olmamıştı. Grace'in sorusu üzerine arabayı daha dikkatli inceledikten sonra: "Bayan Charmond'un." diye karşılık verdi.

Grace hafif arabayı, yolda kayarcasına süzülüp gidişini seyre koyuldu. İçinde oturmakta olduğu arabadan çok, bu ikinci taşıta yakınlık duyduğu belliydi.

Giles onun kafasından geçenleri okumuştı.

— "Pöh!" yaptı. "İş buna kaldıysa, biz de onlar kadar hızlı gidebiliriz!"

Sonra, öbür arabayla yarışa hazırlanarak, atı kamçladı. Çok geçmeden B. Melbury'nin kır atı Bn. Charmond'un çok daha gösterişli arabasına iyice yaklaşmıştı.

Giles: "Arabacının yanında oturan bizim Marty South." dedi.

Kızı entarisinden tanımıştı.

— "Ah, zavallı Marty'cik! Söyleyeyim de bu akşam gelip beni görsün. Bayan Charmond'un arabasında ne işi var acaba?"

— "Ben de bilmiyorum. Şaşılacak şey!"

İşte böylece, kader çizgileri günün birinde kesişecek olan bu insanlar, hep birlikte yol almaya başladılar, kupanın yoluyla Giles'in arabasının yolu birbirinden ayrılana dek.

Sonra, Giles Winterborne'un arabası Küçük Hintock'a doğru saptı.

Köyün ilk evi kereste tüccarınıninkiydi. Pencereleden süzülen ışınlar ak hanımeli çiçeklerini, defnelerin parlak yapraklarını yete-rince aydınlatıyordu. Odaların içleri belli-belirsiz seçilebiliyordu. Oturma odasında yanan ocağın alevleri duvardaki resimlerde, kitap raflarında, mutfaktaki ocağın alevleri ise kap-kacağın, çanak-çöm-leğin üzerinde yansıyordu.

Grace: "İçeridekilere geldiğimizi haber vermeden önce, bir da-kika dur da bu sevgili yere bir göz gezdireyim." dedi.

Mutfakta yemek hazırlıkları yapıyordu. B. Melbury sıradan günlerde saat 1'de yemeğini yerd ama, bugün Grace'in şerefine yemek saati ileriye alınmıştı.

Ucu ocağın demir ayaklıklarından birine bağlanmış eski bir şiş dönmekteydi ateşin üzerinde. Tavan boyunca yerleştirilmiş makaralardan geçen bir kordon şişin dönüşünü sağlıyordu. Kordo-nun bir ucu odanın köşesinde asılı duran büyük bir taşa bağlıydı. Oliver Nine taşı dördürdükçe, değirmen tıkırtısına benzer sesler duyuluyordu.

Oturma odasında, Bn. Melbury'nin başının kocaman gölgesi duvara, tavana vurmuştu. Ne var ki, Grace daha bu odaya göz at-maya vakit bulamadan, içeridekiler onların geldiğini anladılar. Kızın babasıyla üvey anası onu karşılamak üzere dışarı koştular.

*
**

Melbury ailesinin tuhaf bir yapısı vardı. Birbirlerine karşı

besledikleri güçlü duyguları oldum-olası açığa vurmaktan utanırlardı. Kırsal yörelerde oturan ailelerde sık görülen, işin tuhafı köylüleri kentlilerden ayıran özelliklerin tersine bir özelliktir bu. Dolayısıyla sıcak duygular sıradan konuşmaların altında saklandığı için, Grace'in eve dönüşü hiçbir olağanüstü gösteriye yol açmadı. Yalnız, gösterilenden daha çoğunun duyulduğu açık bir gerçektir.

Bu gerçek babası Grace'i içeri alırken daha da belli oldu. Kızı gibi, B. Melbury de dışarıda beklemekte olan Giles'in varlığını bütünü unutuverdi.

Giles hiçbir şey söylemedi. Arabayı avluya doğru sürdü, bu işle uğraşan adamı çağırırdı. Sonra, içeri girmek niyetiyle, gene evin kapısına döndü.

Aile oturma odasına çekilmişti. Birbirlerinden başka hiçbir şeyi gözleri görmüyordu. Az önceki gibi, odayı aydınlatan tek ışık ocaktaki ateşti. Alevlerin aydınlığı annesiyle babasının yanında duran Grace'in gençliğini, güzelliğini daha da belirginleştiriyor, kızın saçları üzerinde oynayıyordu.

Babası kızını sanki gözleri kamaşarakтан süzüyordu. Son gördüğünden beri kızı öylesine gelişmiş, tavırları, davranışları öylesine kibarlaşmıştı ki buna şaşmamak elde değildi.

Giles Winterborne bütün bunları görünce, kuşkuyla kapının önünde duraladı. Farkında olmadan parmakları kapının kenarındaki zaman aşımına uğramış harflerin üzerinde dolaşıyordu. Bu evde yaşayıp ölmüş ataların kazıdıkları harflerdi bunlar.

Giles, kendi kendine: "Hayır!" dedi sonunda. "İçeri girip ailenin içine katılmayacağım. Beni unuttular. Onu eve getirdim; bugünkü bu kadarı yeter."

Böyle düşünmekle birlikte, gene de B.Melbury'nin tutumuna şaşıyordu. Onu Grace'i karşılamaya gönderirken adamın gösterdiği canatışın böylesine bir ilgisizliğe dönüşeceği, doğrusu, aklının ucundan geçmemişti.

Usluca döndü, kendi evine giden yola saptı. Kereste tüccarının çatısını son bir kez görebileceği dönemece varınca, dönüp arkasına

baktı. O sırada Grace'in ne konuştuğunu sezinlemeye çalıştı. Sonra, biraz da kendi kendisiyle alay eder gibi: "Benimle ilgili bir şey konuşmadığı muhakkak!" diye mırıldandı.

Derken, öbür yana dönüp baktı. Marty'nin saz damlı kulübesiyle kulübenin tek bacasını gördü. Grace'in yanı sıra onu —gösterişsiz sığınağında çatı çubuklarının, tencerelerin, kevgirlerin arasında durmaksızın çalışıp didinen bu yürekli kızı— da düşündü.

*
**

Bu arada, kereste tüccarının evinde konuşma sürüp gidiyordu. Giles Winterborne yanılmamıştı: Konuşulanların gerçekten onunla hiçbir ilişkisi yoktu.

Konuşma dışı bırakılan konulardan biri, belki başlıcası da, Grace'in kadınca tavırlarının, zarif davranışlarının babası üzerindeki büyük etkisiydi. Yaşlı adam, farkında olmadan, buna kendisini öylesine kaptırmıştı ki kızını eve getireni beyninin en karanlık köşesine itivermişti.

Melbury'nin kafasına takılan şeylerden biri de, o sabah Bn. Charmond'un kâhyasıyla yaptığı görüşmeydi. Bu konuşmaya birkaç dakika için Bn. Charmond kendisi de katılmıştır. Melbury uzun süre önce ondan bir miktar kerestelik ağaç satın almıştı. İşte şimdi bu ağaçları kesme zamanı gelmişti. Bn. Charmond bu konuda onu tam anlamıyla serbest bırakmıştı. Giles dışarıda düşünürken, ailenin üzerinde konuştuğu konu işte buydu.

Melbury: "Bayan Charmond bana öylesine tam bir güven besliyor ki," diyordu, "korusundan istediğim ağacı kesip biçebilir, ona da istediğim fiyatı söyleyebilirim. Kısacası, işi keyfimin istediği gibi düzenleyebilirim. Gelgelelim, ölsem yapmam böyle bir şeyi. Bununla birlikte, onunla bu denli iyi anlaşmak işime geliyor elbette. Keşke buraya birazıcık daha ilgi gösterse, bütün yıl burada kalsa."

Bn. Melbury: "Korkarım, Bayan Charmond'un ağaçlardan yana bu denli kolaylık göstermesi sana olan sevgisinden değil,

Hintock'a olan sevgisizliğinden." dedi.

Yemek sona erince, Grace bir mum alıp eski evinin odalarını bir bir dolaşmaya koyuldu. Son zamanlarda buranın sanki yabancı olup çıkmıştı. Evin içindeki her köşe, her eşya bir anısını uyandırıyor, aynı zamanda da görüşlerini değiştiriyordu.

Odalar şimdi ona eskisinden daha basık tavanlı görünüyordu. Gerek duvarların, gerekse tavanların yüzeyleri okadar yakındı ki bunların eğri-büğürlüklerini, köhnemişliklerini görmemek elinde değildi. Kendi yatak odası ona birden burayı bıraktığı günden daha yakın göründü, nedense. Öyleyken gene de yabancı bir yerdi. Odanın içindeki ufak-tefek eşyalar, çaresiz bir durağanlık içinde ona bakıyorlardı; onun yokluğunda gelişip ilerlemeye çabalamışlardı ama, başaramamışlardı sanki. Şamdanını koyduğu yerin tepesinde, tavanda, hâlâ esmer bir duman izi vardı. Yatağına uzanıp gece yarlarına kadar kitap okuduğu günlerden kalmaydı bu iz. Babasının bu esmer lekeyi özellikle koruduğunu, temizlenmemesi için emir verdiğini bilmiyordu elbette.

Ev ona gereğinden geniş görünüyordu şimdi. Bütün evi gezip dolaşmayı bitirince, yorgunluk duymaya başladı. Sabahtan beri ayaktaydı. Hayli uzun bir yoldan gelmişti. Nitekim, babasıyla üvey anası, odasının rahat olup olmadığını, ocağın iyi yanıp yanmadığını görmek için yukarı geldiklerinde, kız yatmaya hazırlanıyordu.

Bununla birlikte, mumunu söndürür söndürmez, uykusu da kaçırıldı. "Keşke biraz daha otursaydım!" diye düşündü. Aşağıdan gelen bildik sesleri dinleyerek, yattığı yerden pencereyi gözleyerek oyalanmaya çalıştı.

Küçüklüğünden beri yatarken perdeleri açık bırakırdı. Şimdi de yakındaki tepenin üzerinde göğe doğru yükselen ağaçların uçlarını görebiliyordu. Işıkla gölgenin kesiştiği bu çizginin ötesinde bir tek ışıktan başka hiçbir şey görünmüyordu. Ağaçların dalları ileri, geri sallandıkça, bu tek ışık ona göz kırpmıyordu sanki.

Görünüşe bakılacak olursa, tepenin eteğindeki evin penceresinden geliyordu bu ışık. Grace evden ayrıldığı sırada bu ev boştu.

Şimdi orada kimin oturduğunu merak etti.

Bunnula birlikte, kızın varsayımları pek uzun sürmedi. Boş gözlerle ışığı seyrediyordu ki ışık yavaş yavaş renk değiştirdi, sonunda gökyakut mavisi bir renk aldı. Bir süre öylece kaldı; derken, önce menekşe moruna, sonra kızıla dönüştü.

Olanlar Grace'in merakını öylesine kamçılıyordu ki doğrulup yatağında oturdu, gözünü ayırmadan bu acayip ışığa bakmaya başladı. Böyle bir görüntü, hiç kuşkusuz, her yerde göze çarpardı ama, Küçük Hintock'ta mucize sayılırdı. Bu ormanlık bölgede yeryüzünün düzgün dönüşünün doğurduğu mevsim değişikliklerinin dışında hemen hiçbir olağanüstü olay görülmemişti bugüne dek. Ama, işte şimdi bu doğal olaylar dizisiyle ilintisiz bir şeyler oluyordu; hem de, yerel bilgilere büsbütün yabancı bir şeyler.

O sırada Grace aşağıdakilerin yatmaya hazırlandıklarını duydu. Babası kapıları sürgülüyordu. Derken, merdivenler gıcırdadı, annesiyle babası kendi odalarına geçtiler. En son yukarı çıkan Oliver Nine oldu.

Grace yatağından fırladı, koşup kapıyı araladı.

— "Uyumadım daha, Nine" diye fısıldadı. "İçeri gel de biraz konuşalım."

Yaşlı kadın içeri girmeden Grace gene yatağına döndü.

Oliver Nine mumunu masaya bıraktı, geldi Grace'in yatağının kıyısına ilişti.

Grace: "Karşı tepenin eteğindeki ışık ne, bunu sormak istiyorum sana." dedi.

Oliver Nine kızın gösterdiği yere baktı.

— "Ha, şu mu!" dedi. "Genç doktorun ışığı o. Çoğu kez böyle garip işler yapar. Belki burada bir doktorumuz olduğunu bile bilmiyorsundur sen daha. Adı Bay Fitzpiers."

Grace: "Bilmiyordum." dedi.

— "Eh, işte, Küçükhanımım, Bay Fitzpiers buraya hasta bakmak için gelmiş. Ülke'deki en eski, en soylu ailelerden birinden gelme olduğu halde, burnu kırılmış, sıradan bir adam gibi insanlara

yararlı olmaya çalışıyor. Onu çok iyi tanırım. Arada-bir temizlik işlerine yardım etmek için oraya gidiyorum çünkü. Babanız boş zamanlarımı değerlendirmek istiyorsam oraya gidebileceğimi söyledi de. Bekâr olduğu için, hiç eşyası yok. A, evet, iyi tanırım ben onu. Kimi vakit sanki öz annesiymişim gibi konuşur benimle."

— "Sahi mi?"

— "Sahi ya. Bir gün ona neden bu ıssız yere gelip yerleştiğini sordum. "Nine, söyleyeyim sana neden geldiğimi." dedi. "Elime bir harita aldım; bu yörenin kuzeyinde Doktor Jones'in hasta baktığı bölgeyi işaretledim; sonra güneyde Doktor Taylor'un, doğuda küçük Jemmy Green'in, batıda doktor bilmem-kimin hastalarına baktıkları bölgelerin sınırlarını çizdim. Sonra elime bir pergel aldım, bu sınırların ortasında kalan alanı işaretledim. Küçük Hintock'tu orası. İşte böylece, kalktım buraya geldim.'... Yalnız, Tanrı biliyor ya, içim parçalanıyor zavallı delikanlının haline!"

— "Neden?"

— "Bana dedi ki: 'Oliver Nine, ben buraya geleli üç ay oldu. İki Hintock'larla çevre köylerde biralay insan oturuyor; üstelik, ben de hekimliğin her alanında uzman bir hekimim; öyleyken, hemen hemen hiç hastam yok. İşin kötüsü, zengin de değilim. Sonra, bir kibarlar sınıfı da yok burada. Bütün bunlar yüzünden, hani ner' deyse çıldıracağım." Ya, işte böyle dedi, esneyerekten. "Kitaplarımı laboratuvarım da olmasaydı, çoktan çıldırırdım ya... Ben çok daha yüce işler için yaratılmışım, Nineciğim!" dedi. Sonra gene esnedi de esnedi."

— "Gerçekten, daha yüce işler için yaratılmış mı, dersin? Akıllı mı bari?"

— "Şey, pek denemez. Hem, nasıl akıllı olabilir ki? Belki hastalarını iyileştirebilir, neren ağrıdığını yaklaşık olarak söylersen sanıyan yerinin tam üstüne parmak da basabilir. Ama, ah bu gençler!.. Benim yaşıma kadar yaşamalılar ki yirmibeş yaşındayken nekadarkı akıllı olduklarını anlayabilsinler! Gene de, bu delikanlı hayli ileri görüşlü sayılır. Üstelik, pek de acayip şeyler anlatıyor. Bir gün:

"Ah, Nine!" dedi. "Biliyor musun ki, Herşey Hiçbirşey'dir. Şu Koca dünyada Ben'le Ben Olmayan'dan başka hiçbir şey yoktur." İşte böyle. Kısacası, bir düşünür bizim genç doktor. Birbirinden acayip düşünceler dolaşıyor kafacığınızda. Gözleri de pek uzağı görüyor; ta Kutup Yıldızı'na dek."

— "Besbelli, çok kalmaz gider buradan?"

— "Hiç sanmam."

Grace: "Neden?" diye sormadı.

Nine duraksadı. En sonunda: "Sana bir sır versem, annenle bana söylemezsin, değil mi, Küçükhanım'ım?" dedi.

Grace ona kimseye birşey söylemeyeceğine söz verdi.

— "Şey, Bay Fitzpiers beni satın alacağını söylüyor. Onun için, daha bir süre buradan gideceği falan yok."

— "Seni satın mı alacaktı?.. Nasıl?"

— "Ruhumu değil elbet... bedenimi alacak. Ben ölünce! Bir gün gene orada temizlik yapıyordum. "Kocaman bir beynin var senin Nine." dedi bana. "Koskocaman bir beyin. Kadın beyni genellikle erkek beyninden daha küçüktür. Seninki ise erkek beyni iriliğinde." dedi. E, işte, ondan sonra... Hi-hi!.. bir süre beni böyle pohpohladıkten sonra: "Öldükten sonra başını bana vermeyi kabul edersen, ben de sana on lira veririm." dedi. Beynim üzerinde inceleme mi ne yapacaktı. Eh, ne çocuğum var, ne çocuğum. Kimsenin ilgilendiği bile yok benimle. Bari öldükten sonra eşe-dosta yararım olsun diye düşündüm ben de. "Hele bir düşüneyim." dedim. Sanırım, istediğine razı olup on lirayı alacağım. Aman, bu bir sırdır, Küçükhanımım!.. Yalnız ikimizin arasında kalması gereken bir sır. O para çok işime yarayacak. Hem sonra, bir kötülük de yok ki bunda."

— "Orası öyle. Yalnız... ah, Nine, nasıl düşünebilirsin böyle bir şey yapmayı? Keşke hiç söylemeseydin bana!"

— "Evet, keşke söylemeseydim... değil mi ki öğrenmek hoşuna gitmedi, Küçükhanımım. Ama, üzme, canım, tatlı canını. İnan bana, yıllarca bekleteceğim onu!"

— "İnşallah dediğin gibi olur."

Grace bu sözlerden sonra öyle derin düşüncelere daldı ki konuşma sona erdi. Oliver Nine mumunu eline aldı, iyigeceler dile-dikten sonra dışarı çıktı.

Grace'in gözleri uzaktaki ışıltıya dikili kaldı. Az önce yaşlı ka-dından öğrendiği bilgilere dayanarak, o ışığın ardındaki bilgin kişi-nin eylemleri üzerinde hayali çalışmaya başladı. Uygar bir dünya-dan kalkıp Küçük Hintock'a gelmişti. Bu kırsal yörenin bir köşesinde, çevredeki yaşayışla hiçbir ilişkisi olmayan ileri görüşlü bir cev-her bulması tuhaftı. Bir çalılığın içinde bir sıcak ülke bitkisi bulmak gibi bir şeydi bu. Kimyasal deneyler, anatomi tasarıları, metafizik kavramlar burada tuhaf bir yuva bulmuşlardı kendilerine.

Kız boyuna düşünüyordu. Işığın ardındaki adamın eylemlerini hayal ediyor, bu hayaller adamın varsayımlı kişiliğinin taslağıyla birbirine karışıp kaynaşıyordu. Grace gözleri uykudan ağırlaşmış ka-panana dek onu düşündü durdu.

VII

GRACE Melbury o gece neler görmedi ki düşünde! Esrarengiz bir simyacı hekim, Oliver Nine'nin iskeleti, Giles Winterborne'un yüzü... En sonunda sabahı etti.

Hava güzeldi. Yel kuzeyden esiyordu. Grace pencereden bir gece önce o ışığı gördüğü yere baktı. Ağaçların içinden bellibelirsiz doktorun evini görebildi. Açık, parlak gün ışığında bu gizemli, yalnız genç adam karanlık saatlerde uyandırdığı ilgiyi yitirmiş gibiydi. Grace giyinmeye başlarken, genç doktor büsbütün aklından çıkmıştı.

Bu arada Giles Winterborne, her nekadardaki B. Melbury'nin kendinden yana olduğundan yarı eminse de, Grace'in davranışları yüzünden birazcık tedirgindi. Utangaç, çekingen yaratılışlı bir adamken, gene de, dayanamayıp, ikide-bir kapıdan başını uzatıyor, kereste tüccarının evine bakıyordu. Olur ya, belki biri çıkıverirdi kapıdan.

Sonunda, beklediğini gördü. Melbury'lerin evinin kapısında iki karaltı belirmişti. Grace'le babasından başkası değildi bunlar. Babakız kapıdan çıkıp ormanın en sık olduğu kesimine doğru yürümeye koyuldular. Giles Winterborne da, dalgın, düşünceli bir halle, onların ardı-sıra yürüyordu. Sonunda üçü de ağaçların altına vardılar.

Ağaçların soyunma dönemi gelmişti. Her yerde çıplak dallar göze çarpıyordu. Öte yandan, koruların ortasında yer yer öyle iyi korunmuş kuytuluklar vardı ki buralarda yapraklar rüzgârlı doruklardakilerden daha geç dökülürdü. Bu ise, insanın mevsimleri birbirine karıştırmasına yol açardı. Yanı-başından geçtikleri kimi çukurluklarda çobanpüskülü yemişleri kıpkızıl olmuştu. Buna karşın, hemen bitişikteki meşe, kestane ağaçlarının yaprakları yeşilliklerini yitirmemişlerdi daha; böğürtlen çalıları da ağustos ayındaki kadar taze, yeşildi. Grace bu iyi bildiği acayıplıkları gördükçe, gözünde

eski bir resim canlanır gibi oluyordu.

Bir ormanın kış ayları içinde geçirdiği güzelden acayibe doğru değişiklikler şimdi tüm çevrede görülebiliyordu. Yumuşak, tatlı kıvrımların yerini şimdi keskin açılar almıştı. Doğa örtüsü ansızın süslüden, güzelden ilkele dönüvermişti sanki.

Giles Winterborne önündeki iki karaltıdan gözlerini ayırmadan ilerliyordu. Melbury'nin uzun bacakları, ayak bileklerine kadar çekilmiş tozlukları, hafif kambur duruşu, düşünceleri içinde kendini kaybetme, sonra birden başını yukarı atarak: "Hah!" diye haykırp kendine gelme alışkanlığı komşularının onu uzaktan bile kolayca tanımasını sağlayan özellikleriydi. Sanki kuşlar, sincaplar bile tanıyordu onu. Melbury ile kızı yaklaşınca, sincaplar keçiyolundan koşup ağaçların arkasına saklanıyorlardı. Yalnız, hiç acele etmiyorlardı. Sanki alayla şöyle der gibiydiler: "Hah-ha! Kereste tüccarının birisin sen, başka bir şey değil! Tüfeğin de yok!"

Yeni bitmeye başlayan yosundan halı üzerinde sessizce yol alıyorlardı. Ağaçlar yeşil eldivenler giymiş ellere benziyordu. Dallı-budaklı yaşlı karaağaçlar, koca koca çatallı dişbudak ağaçları arasından yürüdüler.

En yaşlı ağaçların üzerinde, akciğeri andıran, büyük mantar kümeleri göze çarpıyordu. Bir kentin aşağı mahallelerinde yaşayan kalabalıkların yoksunluğunda var olan Gerçekleşmemiş Dilek —ki hayatı hayat yapan da budur— burada da apaçık görülüyordu. Yaprak yozlaşmıştı; kıvrımlar sakat bir eğriliğe bürünmüştü; ince-cik bitkilerin, dalların gelişmesi yarıda kalmıştı; mantarlar bitki sapının hayatını yiyip bitirmişti; sarmaşık yeşermekte olan körpe fidanı yavaş yavaş boğup öldürmekteydi.

Altlarında hiçbir bitkinin yetişmediği akgürgen ağaçlarının arasına daldılar. Genççe dallar hastalıklı yapraklarını sımsıkı ellerinde tutuyorlardı daha. Bu yapraklar yel estikçe madenden bir sesle hışırdıyorlardı; tıpkı ünlü efsanedeki Jarnvid ormanının demir-çelik yaprakları gibi.

Grace'in entarisinde yer yer ak benekler vardı. Giles bu sayede

onu da, babasını da gözden kaçırmadan izleyebiliyordu. Yalnız, en sonunda onları gözden büsbütün yitirdi. Onları ancak kulağına çalınan seslere kulak vererek ilerlemeye koyuldu. Çok geçmeden, toprakları ikiye bölen bir sete geldi.

Daha ileri gitmeye değer miydi? Giles basamağın dibindeki hamur kıvamındaki toprağı yokladı. Yerdeki alışılmış ayak izleri arasında daha hafif bir çizmenin bıraktığı izi gördü. Besbelli, oradaki lerden birinin çizmesinin izi değildi bu. Giles, çamurlu kesimin üzerinden atlayarak, yeniden yoluna koyuldu.

Ormanın özellikleri şimdi değişmişti. Körpe ağaçların köklerini tavşanlar kemirmişti. Dalgıç kuşlarının gagaladığı yerlerde taze yonga yığınları göze çarpıyordu. Yeni kesilmiş bir ağaç kütüğü otların içinde apak görünümüyle göz alıyordu. Bu yıl çok ağaç kesilmişti. Az sonra Giles'in kulağına gelen sesler de bunu kanıtlar gibiydi.

Derken, kesik kesik haykıran bir ses duyuldu. Giles birden o gün odun satışı yapılacağını hatırladı. Elbet Melbury de satışta bulunacaktı. Giles, bir miktar odun alması gerektiğini düşünerek, sahneye daldı.

Tellalın çevresinde büyük bir alıcı kalabalığı toplanmıştı. Kimisi de, tellal bir orman ürünleri yığmından ötekine gidip gelirken, ardı-sıra dolaşıyordu. Tellal bu haliyle söylev veren bir eski zaman düşünürünü andırıyordu. Dinleyicileri keresteciler, çiftçiler, küçük toprak ağaları, köylülerdi. Entarilerinin üzerine birer erkek ceketi geçirmiş iki kadın, içinde ekmek, peynir, süt kovalarına doldurulmuş elma şarabı, bir fıçı da sert bira bulunan küçük bir at arabasının başında durmuş, mallarını satıyorlardı. Canı isteyen herkes gidip arabadan istediğini alıyordu.

Tellal, bastonunu bir çekiç gibi kullanarak, kendini koşullara uyduruyor, keyfinin istediği herşeye bastonunun ucuyla vuruyordu; küçük bir oğlanın kafası, biranın tadına bakmaktan başka orda da hiçbir işi bulunmayan birinin omuzları gibi. Tellalın yüzü böylesine sert, böylesine katı olmasa, hiç kuşkusuz, gülünç bir

görünüm olurdu bu. Adam bu sert duruşuyla, yaptığı tuhafılıkların, saçmalıklardan değil, zorlu işinin sonucu olan dalgınlıktan ileri geldiğini kanıtlamak ister gibiydi.

B.Melbury ötekilerden az uzakta duruyordu. Kızı hemen yanıbaşındaydı, babasının koluna girmişti. Herşeyin eski biçim olduğu bu yerde kızın yeni giysileri hayli acayip kaçıyordu.

Grace açık artırmayı ilgiyle izliyordu. Bir süre unutulduktan sonra birden yeniden canlanan anılara bakar gibiydi.

Giles Winterborne gelip onların yakınında bir yerde durdu. Bu sırada, kereste tüccarı bir yandan konuşuyor, bir yandan da mal alıyordu.

Grace, Giles'i görünce, hafiften gülümsedi. Giles orada bulunuşunu haklı gösterme çabasıyla, kendisine hiç de gereği olmayan odun, kereste yığınları almaya koyuldu. Pek dalgın görünüyordu. Tellalın sesi şimdi ormanlık alanın doğal seslerinden biri haline gelmişti.

Birkaç kar tanesi düştü. Bir ardıçkuşu, karları görünce, yakında bastırarak kışın bu ilk belirtisinden ürkererek, insanların da bir kötülük etmek niyetinde olmadığını anlayarak, gelip satılmakta olan ince odunlardan birinin ucuna tünedi. Gözlerini tellalın yüzüne dikerek, eknek sepetinden bir kırıntı kapabilir miyim diye beklemeye başladı.

Giles Grace'in biraz arkasında duruyordu. Bir kar taneciğinin kızın başından aşağıya kayıp saç lülelerinden birinin üzerine konduğunu gördü. Başka bir kar tanesi kızın omzunu, bir başkası da başlığının ucunu seçti.

Giles kar taneciklerine öylesine dalmıştı ki, alım işini pek abuk-sabuk bir biçimde sürdürmekte olduğunun farkında bile değildi. Tellal ikide-bir ona dönüyor: 'Mallar sizindir, Bay Giles Winterborne.' diyordu ama, Giles duymuyordu bile.

Birtakım düşüncelere dalmıştı o şimdi. Melbury'nin çelişkili tutumuna birtürlü akıl erdiremiyordu. Örneğin, neden bugün Grace'i sıkı sıkı kolunun dibinde tutuyor, hiç yanından ayırmıyordu?

Daha pek kısa süre önce, ikisini baş-göz etmeye pek hevesli görünüyordu.

Giles işte bu düşüncelere dalmış, kendisine doğrudan doğruya seslenilmedikçe kimseyle konuşmaksızın, açık artırmanın sonuna dek kalabalığı bir o yana, bir bu yana doğru izledi durdu. Ancak o zaman, ilk kez olarak, neler almış olduğunu fark edebildi. Yüzlerce demet ince odun, çeşit çeşit kereste almıştı. Oysa, adamı Robert Greedle fırında, ocakta ateş yakarken kullansın diye, birkaç demet çalı-çırpı alacaktı, okadar.

Alım-satım faslı sona erince, Giles konuşmak için kereste tüccarına doğru döndü. Gelgelelim B. Melbury ona karşı soğuk, uzak bir tavır takınmıştı. Grace'in de sinirli, sıkıntılı bir hali vardı; ona sitem eder gibiydi.

Giles Winterborne işte o zaman alım işini B.Melbury'ye karşı sürdürdüğünü anladı. İstemedi, Melbury'nin göz koyduğu malları almıştı.

Baba-kız tek tük birkaç laf ettikten sonra oradan ayrıldılar, evlerine doğru yola koyuldular.

Giles olanlar karşısında pek şaşırılmıştı. Herkes sessizce çekilip gittikten sonra bile o orada kalakaldı. Melbury ile kızının, arkalarına hiç bakmadan, bir açıklıktan geçtiklerini gördü. Onlar ağır ağır yürürken, ta uzakta, bir atlı belirdi.

Binici bir kadındı. Melbury'lere doğru geliyordu. Karşılaştıkları vakit Melbury şapkasını çıkarıp kadını selamladı; kadın da dizgini çekip atı durdurdu. Grace, babası, atlı arasında bir konuşma başladı.

Giles, çok geçmeden, biniciyi tanıdı: Bn. Charmond'dan başkası değildi bu. Görünüşüne bakarak değil, birkaç adım gerisinde duran seyisin üniformasından tanımıştı onu.

Üçlü topluluk ancak uzun süre sonra birbirlerinden ayrıldılar. Aralarında çok önemli konuşmalar geçmişe benziyordu. Melbury ile kızı yeniden yola koyulduklarında öncekinden çok daha hafif, çevik bir yürüyüşleri vardı sanki.

Giles Winterborne da kendi evine doğru yürümeye başladı. Sudan bir neden için Melbury'lerle arasında soğukluk çıkmasını istemiyordu. Bunu önlemek için o akşam Melbury'lere gitti.

Bahçe kapısına yaklaşıncı, yatak odalarından birinde yanan parlak ışık gözüne çarptı. Grace, bu aydınlık odada durmuş, biralay mum yakıyordu. Sağ eliyle mumu kaldırmıştı, sol eli ise göğsündeydi. Yüzü dalgın, düşünceli, gözleri yaktığı mumlardaydı. Sanki tutuşan her alevin yükselişinde bir hayatın gelişip büyümesini seyrediyordu.

Giles: "Bu olağanüstü aydınlatmanın anlamı ne ola?" diye düşündü.

İçeri girince, Grace'in annesiyle babasını taşkın bir heyecan içinde buldu. Bunun nedenini birtürlü anlayamadı.

— "Bugün aldığım odunlar için sizden özür dilemeye geldim." dedi. "Ne yaptığının farkında bile değildim. Hangisini istiyorsanız alabilirsiniz."

Kereste tüccarı, elini hafifçe sallayarak: "A, boş ver... boş ver!" dedi. "Düşüneceğim daha okadar şey var ki, bunu unutmuşum bile. Şimdi, şu sırada bile kafam alışverişten öyle başka şeylerle dolu ki! Onun için, boş ver, üzme tatlı canını!"

Kereste tüccarı tepeden bakar bir tavırla söylemişti bunları. Giles, bunu fark edince, Bn. Melbury'ye döndü.

Bn. Melbury, sakın bir sesle: "Grace yarın Köşk'e gidiyor." dedi. "Onun için, yarın ne giyeceğine bakıyor şimdi. Korkarım, benim yardımına ihtiyacı olacak."

Kadın, sözlerini bitirir bitirmez, dışarı fırladı.

Kimi vakit dilin bağımsız kişiliği kadar ilginç şey olamaz. Bn. Melbury az önceki sözlerinin bir çeşit böbürlenme olduğunu biliyordu. Böbürlenmeyi de, ayıp sayardı; hele Giles'e böbürlenmeyi. Öyleyken, söz konusu Grace oldu mu aklı sanki duruyor, birtürlü dilini tutamıyordu.

Giles duyduğu haber karşısında hem şaşırdı, hem sevindi, hem de birazıcık kaygılandı. Bn. Melbury'nin sözlerini kadının kocasına

aktardı.

Kurumlu baba: "Evet." dedi. Ne olursa olsun saklayamayacağı bir şeyi açıklamaktan eni-konu hoşnut görünüyordu. "Bu akşamüstü ormandan dönerken, Bayan Charmond'a rastladık. Atla dolaşıyordu. Önce benimle biraz iş konuştu, sonra Grace'le tanıştı. Grace'ten hoşlanması için birkaç dakika yetti. E, ne de olsa ikisi de okumuş, iyi eğitim görmüş kişiler. Hemen birbirlerine yakınlık duyuverdiler. Benim evimden... hah-ha! böyle birinin çıkması onu şaşırttı elbette. En sonunda da Grace'i evine çağırdı. İşte onun için şimdi süslü gitmek istiyor." Melbury baktı Giles bir şey demiyor, ekledi: "Dur, çağırayım onu aşağıya."

Giles: "Yok, yok..." diye karşılık verdi. "Çağırmayın sakın... değil mi ki işi var."

Melbury Giles'in kırıldığını fark etmişti. Söylediklerine hemen pişman oldu. Yüzü değişiverdi. Kendini zorlayarak, alçak sesle: "Grace senindir, Giles." dedi. "Benim açımdan."

— "Eksik olmayın... sağolun, efendim. Ama, ben diyorum ki, değil mi ki satın aldığım odunlar konusunda sizinle bir anlaşmaya vardık, şimdi onu rahatsız etmeyeyim, daha iyi. Ben eve gideyim, başka bir zaman gene uğrarım."

Evden çıkınca başını kaldırıp bir kez daha Grace'in odasına doğru baktı.

Grace, kendini eleştirme amacına karşılık verebilecek sayıda mumla çevrelenmiş, aynanın karşısında duruyordu. Bu aynayı babası özel olarak onun için almıştı. Grace şimdi başına başlığını, sırtına pelerinini giymişti; elleri eldivenliydi. Omzunun üzerinden aynaya bakıyor, görünüşünü değerlendirmeye çalışıyordu. Ertesi gün yepyeni, ilgi çekici, etkili bir dostla yakın ahbaplık kurmayı uman genç bir kızın doğal sevinci, kıvancı parlıyordu yüzünde.

VIII

GRACE Melbury'nin altı mumluk bir aydınlık altında giyinip kuşanmasına yol açan esinlendirici buluşma, ertesi sabah gerçekleşti. Kızcağız çevik adımlarla yola koyuldu. Doğup büyüdüğü yerde, öz yurdunda beyenilme duygusu yüreğini yaygın bir minnetle doldurup taşıyordu. Coşku, duygu dolu bir kap gibiydi; içindekileri nereye boşaltacağını kendisi de bilemiyordu.

Fundalıkların, ağaçların arasından geçerek bir sete vardı, oradan da yokuş yukarı tırmanan bir yola saptı. Yirmi dakikalık bir yürüyüşten sonra, derin bir koyağın kıyısına ulaştı. Oraya ulaşmasıyla birlikte de Hintock Köşkü gözlerinin önünde beliriverdi.

Köşkü bir çukur alanda yapılmış diye tanımlamak malikânenin durumunu anlatmaya yetmezdi. Gerçekten de, köşk bir çukurun içindeydi ama, bu çukur güzelliklerle doluydu. Grace'in bulunduğu yerden köşke, ya da kuşların yuvalandığı bacalarına bir taş atmak işten bile değildi. Makilânenin çevresini duvarları kuşatıyordu. Duvarların tepesine mazgallı siperler yapılmıştı. Ne var ki, bu duvar köşkün kurşuni damlarının görünmesine engel olmuyordu.

Köşkün ön cephesi sıradan bir malikâne görünümü sergilemekteydi. Elizabeth Çağı'na özgü pencereler tirizlerle ayrılmıştı. Bunların başlıkları Ham-Hill taşocaklarından getirilen yanık renkli maltataşlarından oyulmuştu. Duvarların örüldüğü kesme taşlar her renkten yosunlarla örtülüydü. Toprağa yakınlığı bu yosun örtüsünü olduğundan da yoğun gösteriyordu. Yosunlar duvarın dibine dek sürüyor, orada mantarlarla karışıp kaynaşıyordu.

Köşkün yukarısında, arkada, sık bir kuru vardı. Korudaki ağaçların kökleri köşkün bacalarından daha yukarıda kalıyordu. Grace'in durduğu yüksek kesim ise sık çimenlerle kaplıydı. Şurada-burada,

tek-tük yaşlı ağaçlar göze çarpıyordu. Çimenlerin üzerine birkaç koyun uzanmıştı; köşkün yatak odalarının pencerelerine baka baka geviş getiriyorlardı.

Yeri açısından insan sağlığına zararlı olan köşk bitki dünyası için bir cennetti. Ağır kollu sarmaşıklar, ağaçlar sürekli kesilip budanma sonucu büyük bir hızla serpilip büyüyorlardı. Burası insan elinden çıkma yapıların rutubetli olduğu günlerden kalma bir yerdi. Çünkü o zamanlar insanoğlu kendisine başını sokacak bir yer seçerken, rüzgârdan korunmaktan başka bir şey düşünmezdi. Daha derindeki sinsilikler ise gözünden kaçardı.

En yüce, en usta bir mimar bile Küçük Hintock Köşkü'nü kuru, rutubetsiz, sağlıklı bir yer haline sokamazdı. Öte yandan, en acımasız bilgisizlik bile burayı çirkinleştiremezdi. Bitki dünyasının öz yurduydı burası. Ressama, şaire esin veren bir yerdi.

Grace yılan-kavi bir keçi yolunu izleyerek yeşil bayırdan aşağı indi, araba yoluna ulaştı. Köşkün dıştan görünüşünü çocukluğundan beri biliyorsa da içine hiç girmemişti. Eski, bildik bir şeyi yeni bir yönüyle tanımaya doğru atılan ilk adım ise, hiç kuşkusuz, pek canlı bir denenceydi.

Hizmetçi onu içeri buyur ederken, Grace az-buçuk heyecanlıydı. Yalnız, Bn. Charmond'un büyük olasılıkla yalnız olacağını düşününce, birazıcık yatıştı. Birkaç gün öncesine kadar Bn. Charmond'un teyzesi olduğu söylenen bir hanımefendi de köşte kalıyordu. Ne var ki teyze-yegen birden ayrılmışlardı. Söylentilere bakılacak olursa, kavga etmişler. Sonuç olarak, Bn. Charmond yapayalnız kalmıştı. Grace'e gösterdiği beklenmedik ilgide belki bunun da payı vardı.

Hizmetçi hanımına Bn. Grace Melbury'nin geldiğini bildirdiği sırada, Bn. Charmond sofaya açılan bir salonun ağzında bulunuyordu. Kızı aradaki camlı kapıdan görmüştü. Gülümseyerek konuğuna doğru ilerledi.

— "Hoşgeldiniz!" dedi. Grace'in merakla duvarlardaki acaip nesnelere baktığını görünce ekledi: "A! fark ettiniz demek bunları!"

Adam kapanıdır bunlar. Kocam bu konuda bir uzmandı; insan kapanlarından, yaylı tüfeklerden, daha biralay böyle şeylerden pek iyi anlardı. Konu-komşu dolaşır, böyle acayip şeyleri toplardı. Bu gördüklerinizin hepsinin öyküsünü bilirdi: Hangi tuzak bir adamın bacağını kırmış, hangi tüfekte adam öldürülmüş, hepsini bilirdi. Bunların burada durması aslında benim pek hoşuma gitmiyor ama, bugüne dek bunları buradan kaldırmaları için de kimseye herhangi bir emir vermiş değilim." Sonra, şuh, oynak bir tavırla ekledi: "Bizim cinsimizden birinin oturduğu bir evde adam tuzakları birazıcık tekinsiz kaçıyor, değil mi?"

Grace zoraki gülümsedi. Bu konuda bilgisizdi. Dolayısıyla, kadınlığı bu yönünden düşünmek ona pek zevk vermiyordu.

Duvardaki acayip araçlara düşünceli düşünceli bakarak: "Hiç kuşku yok, ilkel çağların kalıntıları olması açısından, ilgiçekici şeyler." dedi. "Neyse ki, artık geçmişe karışmış o yabanıl günler."

Bn. Charmond konuğuna onu daha çok ilgilendireceğini sandığı değerli birtakım eşyalar göstermeye koyuldu. Bunların içinde yer halıları, duvar halıları, tahta heykeller, fildişi biblolar, minyatürler vardı. Genç kadın bütün bunları keyifsiz, ilgisiz bir tavırla göstermişti. Bu onun yapısında mı vardı, yoksa oturduğu yerin etkisiyle mi böyle olmuştu, bilinmez. En sonunda çay içmek için masanın başına oturdular.

Bn. Charmond, koltuğunun arkasına yaslanarak: "Rica etsem, çayları siz koyar mısınız?" dedi.

Sonra elini alına götürdü. İtalyan sanatının ilk çağındaki melek resimlerindeki gözleri andıran badem biçimi çekik gözleri biraz daha süzüldü. Sesi daha da baygınlaştı. Genellikle daha esmer tenli, daha heyecansız kadınlarda görülen anlamlı yumuşaklığa bürünmüştü şimdi. Erkeklerle açık konuşacağına, söylemek istediklerini hafifçe gülümseyerek anlatan, davranıp zorlayacağına baştan çıkaran, dümeni kullanacağına akıntılardan yararlanmaya bakan kadınlardır bunlar.

Bn. Charmond: "Buradayken dünyanın en tembel kadını olup

çıkıyorum." diyordu. "Kimi vakit hiçbir şey, evet hiçbir şey yapmamak için yaradılmışım gibi geliyor bana. Düşlerimizde gördüğümüz gibi süzülüp gitmekten başka hiçbir şey yaptığım yok, gerçekten. Yalnız, alınyazım böyle olmasa gerek; bu tür hayallere karşı savaşmalıyım, sanırım."

— "Çaba harcamaktan hoşlanmamanız çok yazık. Oldukça üzücü bir şey doğrusu bu! Size bakmayı, sizi mutlu edebilmeyi istedim."

Grace'in sesinde her zaman öylesine tatlı, öylesine anlayışlı bir şey vardı ki onunla konuşurken insanları, alışılmış açıklamaları yapmadan, doğrudan doğruya konuya girmeye zorlardı.

Bn. Charmond: "Böyle düşünmeniz hoşuma gitti. Ne tatlı, ne iyi yürekli bir insansınız!" diye karşılık verdi. "Belki size olduğumdan da tembelmişim izlenimini verdim. Yalnız, burası sıkıyor beni, boğuyor. Yurt dışına gitmeyi tasarlıyorum. Bir akrabam vardı, eskiden hep onunla birlikte giderdim, artık o iş de suya düştü."

Grace'e son bir kez eleştirici gözle baktı; kızı yeterli bulmuş olacak ki, sözlerini sürdürdü:

— "Dinleyin: Yaşadığım günler, gördüğüm yerler üzerindeki izlenimlerimi yazma zorunluluğunu sık sık duymuşumdur. Yeni bir Sentimental Journey yazmayı çok düşündüm. Yalnız, bunu tek başıma yapabilecek gücü bulamadım birtürlü kendimde. Güney Avrupa'da değişik yerlerde dolaşırken türlü düşünceler, hayaller üşüşüyor kafama. Ne var ki, yazı gereçlerini açmak, elime soğuk bir kalem almak, bütün bu izlenimleri düzenli bir biçimde soğuk, boş kâğıtların üzerine dökmek... işte bunu yapamıyorum. Onun için, düşündüm ki, yanımda sürekli olarak hoşlandığım birini bulundurursam, aklıma gelen her düşüncüyü ben söylerim, o yazar. Geçen gün sizinle tanışır tanışmaz, sizin bu işe pek uygun olduğunuzu düşündüm. Bu işi üstünüze almak ister misiniz? İsterseniz, kitap da okuyabilirsiniz bana. Bunu iyice düşünür, annenizle babanıza da sorar mısınız?"

Grace: "A.. elbette!" diye karşılık verdi. "Eminim, annem-

babam çok sevinecekler."

— "Duyduğuma göre, çok bilgili, çok başarılıymışsınız. Böylesine aydın, akıllı birinin arkadaşlığı bana onur verecektir."

Grace alçakgönüllülükle kızarak buna karşıştı.

Bn. Charmond: "Çalışmalarınızı Küçük Hintock'ta da sürdürüyor musunuz?" diye sordu.

— "Yo, hayır... Bilimsel çalışmalar Küçük Hintock'ta bilinmeyen şeyler değil... Yalnız, bu çalışmaları sürdüren ben değilim."

— "Nasıl?... Bu ıssız yerde bir öğrenci daha mı var yoksa?"

— "Genç bir hekim var. Buraya yeni taşınmış. Duyduğuma göre, çok okuyormuş. Kimi gece odasının ışığını görüyorum."

— "A, evet... bir doktor... Sanırım, söz ettilerdi ondan bana. Yerleşmek için tuhaf bir yer seçmiş, doğrusu."

— "Dediklerine bakılırsa, burası böyle çalışmalar için uygun bir yer. Yalnız, bana kalırsa, çalışmaları yalnız tıp üzerine değil. Dinbilimle, fizikötesiyle, buna benzer daha başka konularla da uğraşıyor."

— "Adı ne?"

— "Fitzpiers. Çok eski bir aileden geliyormuş, sanırım. Oakbury'deki Fitzpiers'lerden.. Oakbury buradan pek uzak değildir."

— "Ailenin tarihini bilecek kadar buralı değilim. Kocam beni buraya getirene dek de hiç kent dışına çıkmamıştım."

Bn. Charmond konunun bu yanıyla pek ilgilenmemiş gibiydi.

— "Ailesinin neyin nesi olduğu bence pek öyle önemli değil." dedi. "Asıl önemli olan, adamın ne biçim biri olduğu; hele burada doktorluk edecek, bizlere bakacaksa. Ey Ulu Tanrı'm, ona ustalık ver! Siz onu hiç gördünüz mü?"

Grace: "Görmedim." dedi, "Sanırım, gençten biri olmalı."

— "Evli miymiş?"

— "Bilmiyorum."

— "Neyse, inşallah burada bizlere yararlı olur! Avrupa'dan dönüşte onunla tanışmalıyım. Yakınıımızda bir hekim bulunması çok

iyi bir şey; söz konusu hekim akıllı biriye, elbet. Böylesine her yerden uzak bir köşede oturmak beni hasta ediyor. Kimi vakit çok sinirli oluyorum bu yüzden. Sherton'da doktor var ama, orası da öyle uzak ki! İçmelerden sonra buraya, Küçük Hintock'a dönmek sizin için de büyük değişiklik olmuştur besbelli?"

— "Doğru, oldu. Yalnız, ne de olsa yurdum burası benim. İyi yanları da var, kötü yanları da."

Bir süre daha tatlı tatlı yarenlik ettiler. Grace şimdi iyiden iyiye açılmış, rahatlamıştı. Bunu sağlayan da evsahibi hanım olmuştu. Bn. Charmond görmüş-geçirmiş bir kadındı; Grace gibi duygulu bir kıza üstünlük taslamanın yararsız olacağına, zararı bile dokunacağına farkındaydı. Büyük olasılıkla, Grace bunu hemen sezecek, bu ise evsahibini gözünde, yükselteceğine, alçaltacaktı. Bn. Charmond kapısına gelmiş, bekleyen bu nazik dosttan yararlanmayı iyice kafasına koymuştu. Bu yüzden de, başlangıçta kızın güvenini kazanabilmek için, kendini zorlama pahasına da olsa, elinden geleni yapmaya kararlıydı.

Grace gitmek üzere kalkmıştı ki, bir rastlantı sonucu, iki kadın bir aynanın karşısında durdular. Ayna, ikisinin de göze çarpıcı yanlarını, benzerliklerini gözler önüne sererek, bu iki yüzü yan yana yansıtıverdi birden. İkisi de son derece çekiciydiler, kuşkusuz. Ne var ki Grace'in yüzü Bn. Charmond'un yüzünün olduğundan yaşlı gözükmesine yol açmış gibiydi.

Öyle yüzler vardır ki, yan yana geldiklerinde, birbirine yakışır, olduklarından güzel görünürler. Öte yandan, öyleleri de vardır ki birbirlerine ters düşerler; birinden biri komşusunu acımasızca öldürür, ya da, en azından, yıpratır.

Ne yazık ki bu kez de durum böyle olmuştu. Bn. Charmond birden derin düşüncelere daldı. Grace'in bir sözüne baştan-savma bir karşılık verdi. Gene de, genç arkadaşını en nazik bir biçimde uğurladı. Yolculuk konusunda kararını verir vermez, ona haber salacağına söz verdi.

Grace evin yanı-başındaki bayırın tepesine varınca, dönüp

arkasına baktı. Bn. Charmond kapının önünde duruyor, düşünceli gözlerle kendisine bakıyordu.

*
**

Bir önceki akşam Giles Winterborne, Melbury'lerin evinden döndükten sonra, Grace'in Hintock Köşkü'ne çağırılışı üzerinde uzun uzun düşünmüştü. Neden yolun birazını onunla birlikte yürü-meyi önermemişti sanki? İçinde bir şey ona Grace'in böyle bir du-rumda kendisini yanında görmek istemeyebileceğini söylemişti de ondan.

Giles ertesi sabah bahçeye çıktığında gene böyle düşünüyordu. İşte o sırada, Grace'in tatlı bir kıvançla yoldan geçtiğini gördü. "Bay Melbury hırsı yüzünden Grace'e bu köydekilerin çok üstünde eğitim olanakları sağladı." diye düşündü. "Sakın kızın geleceği ba-kımından onu buradan uzaklaştırmaya kalkışmasın? Oysa, bir za-manlar Grace'in tüm dünyasıydı burası."

Öte yandan, aynı B. Melbury ona kızının kalbini kazanması için izin vermişti; kazanabilirse elbette. İşte bundan dolayı da, olayları hızlandırmakta yarar vardı. Grace onu kendisine değer bul-mazsa, Giles de onu serbest bırakacaktı elbette. O zaman, kaybına katlanmaktan başka bir şey kalmayacaktı. Ne yapmalıydı da olay-ları bir sonuca bağlamalıydı? İşte asıl sorun buydu.

Giles uzun uzun düşündükten sonra, en iyi yolun bir Noel top-lantısı düzenlemek, Melbury'leri de başkonuk olarak ağırlamak olduğuna karar verdi.

Giles bu düşünceler içindeydi ki, kulübesinin kapısı hafifçe vu-ruldu. Keçiyolundan eve doğru seğirterek kapıya baktı. Gelen Marty South'tı. Dışarıda çalışmak üzere sıkıca giyinmişti.

— "Neden gelmediniz, Bay Winterborne?" diye sordu. "Saat-lerdir sizi bekliyorum orada. En sonunda gelip sizi bulmaya karar verdim."

Giles Winterborne: "Valla', unuttum gitti!" diye karşılık verdi.

Gerçekten de unutmuştu. Yakınlarda bir yere bin kadar körpe çam ağacı dikilecekti. Oduncular ağaçların dikileceği alanı önceden temizleyip hazırlamışlardı. Giles ağaçları eliyle dikeceğine söz vermişti. Körpe ağaçları çabucak büyüyüp serpilecek biçimde dikmekten yana şaşılacak bir gücü, yeteneği vardı. Görünüşte kürekle toprağı pek baştan-savma bir biçimde dikilen ağacın çevresine atıverdiği halde, üzerinde çalışmakta olduğu çam, meşe, kayın ağaçlarıyla garip bir yakınlığı vardı sanki. Öyle ki, diktığı ağaçlar birkaç gün içinde tutar, toprağa kök salıverirlerdi. Oysa, öbür ormanlılar, Giles'le aynı işlemleri yaptıkları halde, diktikleri ağaçların hemen dörtte-biri ağustosta ölürdü.

İşte bundan ötürü, Giles de bu işi severdi. Çoğu kez bu işten hiçbir çıkarı olmadığı halde —ki bu kez de öyleydi— komşularına yardım ederdi. Genellikle her işe el atan Marty de ona yardıma gelir, Giles toprağı atarken, o da ağaçları dik tutardı.

Giles, Marty'nin ardından, ağaçların dikileceği alana yollandı. Bunu da seve seve yaptı. Çünkü Grace'in Hintock Köşkü'nden dönerken yakındaki yoldan geçeceğini biliyordu.

Alana doğru yürürlerken, Giles: "Başını üşütmüşsün sen, Marty." dedi. "Saçlarını kestiğin için elbet."

— "Sanırım öyle, evet. Üç başağrısı birden dolaşüyor kafamda.

— "Ne diyorsun! Üç başağrısı birden, ha?"

— "Evet, Bay Winterborne. Kafatasımda bir romatizma ağrısı, gözlerimde bir hastalık ağrısı. beynimin ortasında da anlaşılmaz bir ağrı var. Gene de, dışarı çıktım. Çünkü sizin beni bekleyeceğinizi, gelmediğimi görünce de kızıp söyleneceğinizi düşündüm."

Ağaçların dikileceği çukurlar önceden kazılmıştı. İşe koyuldular. Giles'in parmakları her bir küçük ağacın köklerini dikkatle, özenle, okşarcasına ayırıp yayıyordu; öyle ki körpecik ağaçların kökleri en iyi büyüyecekleri yönde toprağa tutunuyordu. Giles bu köklerin çoğunu güneybatıya bakacak biçimde toprağa yerleştiriyordu.

— "Çünkü," diyordu, "kırk yıl içinde büyük bir fırtına olur,

rüzgâr o yönden eserse, ağaçlar toprağa daha iyi tutunabilir, devrilmezler."

Marty: "Diker dikmez nasıl da içlerini çekiyorlar!" diye atıldı. "Oysa, yerde yatarken iç falan çektikleri yok."

Giles: "İç mi çekiyorlar?" dedi. "Hiç dikkat etmemiştim."

Marty körpe çamlardan birini dimdik tutarak çukurun içine yerleştirdi, sonra parmağını kaldırdı. Tatlı, yumuşak, ezgi gibi bir soluma duyuldu hemen. Bu soluma ağaç büyüyüp yaşlanana, devrilene dek aralıksız sürüp gidecekti.

Marty: "Bana öyle geliyor ki yaşamaya başladıkları için üzülüyorlar, onun için iç çekiyorlar... tıpkı bizler gibi." diyordu.

Giles kıza eleştiren gözlerle baktı.

— "Bizler gibi mi, dedin? Böyle düşünmemelisin, Marty."

Marty'nin verdiği tek karşılık dikilecek yeni bir ağaç almak oldu.

Bütün gün ağaç dikmekle uğraştılar. Aşağı-yukarı da başka hiçbir şey konuşmadılar. Giles'in aklı vereceği akşam toplantısının daydı. Buna öyle dalmıştı ki Marty'nin yanında olduğunu bile unutmuştu.

Yaptıkları işin gereği olarak, Giles'in vücudu hareket ediyor, Marty ise hareketsiz duruyordu. Çünkü Marty'nin görevi ağacı dik tutmak, Giles'inki ise kürekle toprak atmaktı. Ne var ki, Marty yürekli kızdı; ileri uzanmış eli soğuktan buz kesmiş, yanakları morarmış, üşümesi artmıştı; öyleyken, gene de sesini bile çıkarmadı. Giles işe devam ettiği sürece o da halinden yakınmadı. Bir ara, Giles durunca, atıldı:

— "Bay Winterborne, ayaklarımı ısıtmak için yoldan aşağı bir-koşu gidip geleyim mi, izin verirsiniz?"

Giles Winterborne irkildi. Marty'nin yanında olduğunu birden hatırladı.

— "A! elbette, neden olmasın!" dedi. "Hoş, bu mevsime göre hayli sıcak bir gün sayılır ya. Zaten hastaydın; korkarım, şimdi daha da üşüdün. Şu saçlarını neden kestir, aklım almıyor, doğrusu,

Marty. Kesmemeliydin. İşte şimdi layığı buldun. Dinle beni, hemen koş git eve, yat."

— "Yolda birazıcık koşsam yeter, ısınırım."

— "Hayır, yetmez. Bugün hiç dışarıya çıkmamalıydın."

— "Ama... şeyi bitirmek istiyordum ben..."

Giles, kararlı, kesin bir sesle: "Eve git diyorum sana, Marty!" dedi. "Geri kalan ağaçları çatalı bir çubukla falan dik tutar, kendim dikerim, merak etme."

Marty başka bir şey söylemeden evine doğru yola düzildi. Az ilerideki yemiş bahçesine varınca, dönüp arkasına baktı. Giles o sırada birden onun ardından koş koş gelmeye başladı.

— "Marty, salt senin iyiliğin için böyle kaba davrandım sana." diyordu. "Ama, nasıl istersen öyle yap. Kendi bildiğin yoldan ısın. Umurumda değil."

Sevecenlikle kızın elini tuttu, sonra onu bıraktı gitsin.

Marty gittikten sonra, Giles küçük koruyu yoldan ayıran çobanpüskülü çalıların içinde bir kadın entarisi görür gibi oldu. Grace'ti bu. En sonunda köşkten dönebilmişti. Giles dikmekte olduğu ağacı yere fırlattı. Çobanpüskülü şeridini aşp kızın yanına varnak üzereydi ki, başka bir erkeğin varlığını sezinleyerek duraldı.

Adam yolun öbür yanında durmuş, çitin üzerinden, her şeyden habersiz olan Grace'i gözetliyordu.

Yabancı yakışıklı, kibar, 26-27 yaşlarında biriydi. Kızı bir dürbünle inceliyordu. Giles'ın kendisini gördüğünü anlayınca, dürbünü elinden düştü. Adam arkasını dönüp ters yöne doğru yürümeye başladı.

Giles yabancıнын Dr. Fitzpiers olduğunu hemen anladı. O uzaklaşır uzaklaşmaz da, çobanpüsküllerini iterek Girace'e —iki genç adamın da aklını çelen bu ilgiçekici yaratığa— doğru ilerledi.

IX

GRACE onu görünce: "Seni görmeden çok önce, çalıların kıpırdandığını duydum." diye söze başladı. "İlkin, olsa olsa korkunç bir canavardır bu, dedim. Sonra, "Yasak bölgede avlanan bir avcı olsa gerek" diye düşündüm. En sonunda da, "Bir dost bu!" dedim."

Giles hafifçe gülümseyerek Grace'e baktı. Kızın sözleri değildi onu düşündüren. Kibar bir beyefendinin az önce kendisini gözetlemekte olduğunu ona söylese miydi acaba? Sonunda, hiçbir şey söylememeye karar verdi.

— "Köşk'e gittiğini duydum." dedi. "Neyse, sormam gereksiz."

— "Neden gereksizmiş?"

— "Çünkü yüzün Dağ'dan aşağıya inen Musa'nın yüzünden farksız."

Grace, hafifçe kızarak: "Nasıl bu denli saygısız olabiliyorsun, Giles Winterborne!" dedi.

— "Ya sen, o sınıftan insanları nasıl bu kadar gözünde büyütebiliyorsun! Neyse, özür dilerim, bu kadar açık konuşmak niyetinde değildim. Köşk'ü, Bayan Charmond'u nasıl buldun?"

— "Harikulâde. Çocukluğumdan beri oraya gitmemiştim. Biliyorsun, o zamanlar yabancıların köşkü görmesine izin veriyorlardı, ta ki Bayan Charmond'un ölen kocası orayı satın alana dek. Öyle hoş bir kadın ki!" Grace birden Bn. Charmond'un da, inceliğinin de etkisine kendini öyle bir kaptırıverdi ki Giles bile kadını karşısında görür gibi oldu.

— "Birkaç aydan beri buradaymış, öyle anlaşılıyor. Daha çok da kalmaya niyeti yok. Çünkü kışın burayı pek ıssız, pek rutubetli buluyor. Avrupa'ya gidecekmiş yakında. Düşün, benim de kendisiyle birlikte gitmemi istiyor!"

Giles'in yüzü bu haber karşısında hafifçe kasılır gibi oldu.

— "Sahi mi?" dedi. "Neden acaba? Neyse, seni burada böyle ayakta tutmak istemem. Hey, Robert!"

Uzaktaki bir elbise yığınının seslenmişti. Robert Creedle'dan başkası değildi bu garip yığın. Giles'in adamıydı Robert Creedle. O sırada o da efendisini aramaktaydı.

• Giles: "Ağaçları dikmeye sen devam et." dedi. "Ben birazdan geleceğim."

— "Peki, beyim. Geliyorum."

Grace'le Giles yollarına yeniden koyuldular.

Grace: "Neden mi?" dedi. "Çünkü Bayan Charmond'un çok hoş bir yanı daha var: Alexandre Dumas, Mery, Sterne, daha başkaları gibi, o da yolculuk izlenimlerini yazmak istiyormuş. Yalnız, bunu tek başına yapacak gücü bulamıyormuş kendinde."

Sonra Bn. Charmond'un önerisini ayrıntılarıyla Giles'e anlatmaya koyuldu.

— "Bence Mery'nin tarzı ona en uygundur. Çünkü yumuşak, duygusal, rahat bir üslupla yazıyor ki bu, Bayan Charmond'da da var."

Giles, içini çekerek: "Ya, öyle mi!" dedi. "Benim bilmediğim konulardan biraz daha söz etseniz-e hadi, Bayan Grace Melbury!"

Grace hemen pişman oldu. Giles'in gözlerinin içine bakarak: "A, seni kırmak istememiştim!" dedi. "Ayrıca, ben kendim de fransızca kitapları hiç sevmem. Eski, günü geçmiş Hintock'umu da, orada yaşayanları da Avrupa'dan elli kat daha çok severim. Ama, tasarı aklımı çeldi, doğrusu. Büyüleyici bir şey. Sence de öyle değil mi, Giles?"

Giles yatışmıştı.

— "Bir bakıma hoş bir şey elbette." diye karşılık verdi. "Yalnız, seni buradan uzaklaştıracak."

— "Ancak kısa bir süre için. Mayısta döneceğiz."

— "Eh, Bayan Grace Melbury. Bu daha çok babanızı ilgilendirir, sanırım."

Giles, Melbury'lerin evinin yakınına kadar, kızla birlikte yürüdü. Onun köşkten dönmesini beklemesinin başlıca nedeni düzenlemeyi aklına koyduğu Noel eğlentisinden söz etmektir. Ne var ki, kızın dem vurduğu yüce konuların yanında o şen Hintock ağzıyla alçakgönüllü Noel eğlentisinden söz etmek birden Giles'e öyle ilkel, öyle incelikten uzak geldi ki vazgeçti.

Grace gider gitmez, Giles körpe ağaçları dikmekte olduğu alana doğru yeniden yola koyuldu. Yolda giderken, bir yandan da Grace'le durumunun hiç de umut verici olmadığını düşünüyordu. Grace'in bugünkü gezintisi de bir şeye yaramamış, durumu daha iyiye götürmemişti. Bir kadın ki Hintock köşkü'ne konuk gidiyor, köşkün sahibi hanımefendiyle dost oluyor, onun gözüne girebiliyor, onun gibi konuşabiliyor, ondan aşağı giyinmiyor... böyle bir kadın onun gibi biriyle, ağaç dikmekle uğraşan küçük bir köy ağasıyla yetinebilir miydi hiç?

Giles, Grace'in Hintock üzerindeki sözlerini hatırlayınca: "Gene de iyi, açık yürekli bir kız." diye düşündü. "İşi bir sonuca bağlamaya çalışmalıyım. Böylece, herşey sona erer."

Ağaç dikilen alana varınca, Marty'nin dönmüş olduğunu gördü. Creedle'ı eve gönderdikten sonra, biraz önceki gibi, kızla birlikte sessizce ağaçları dikmeye koyuldu.

Bir süre sonra, Marty'nin uzanmış koluna bakarak, konuşmaya başladı. Soğuk rüzgârda kızın kolundaki eski yara izleri morarmıştı.

— "Tut ki, Marty," dedi, "evet, tut ki birini tanıyorsun, o kim senin sana daha yaklaşmasını istiyorsun. Böyle bir durumda bir Noel eğlentisi düzenlemek işe yarar mı, dersin? İşleri kızıştırır, çabuklaştırır mı?"

— "Danslı mı olacak eğlenti?"

— "Sanırım... elbet öyle olacak."

— "Peki, söz konusu adam kızla dans edecek mi?"

— "Şey... evet."

— "Öyleyse, iş şu, ya da bu biçimde bir sonuca bağlanabilir; ama hangisi olur, orasını bilemem."

Giles: "Öyleyse eğlenti yapılacak!" dedi.

Bu sözleri hayli yüksek sesle söylemişti ama, gerçekte Marty'ye söylememiştir.

Akşama doğru, Giles gene bir ara kıza doğru döndü:

— "Burada bırakalım, Marty." dedi. "Kalan ağaçları dikmesi için yarın birini gönderirim. Düşünmem gereken başka şeyler var şimdi."

Marty bu "başka şeyler"in ne olduğunu sormadı. Çünkü onu Grace Melbury ile yan yana yürürken görmüştü. Batıdan yana dönerek gökyüzüne baktı. Gökyüzü şimdi uçsuz-bucaksız bir kıvılcıktaydı. Çıplak bir ağaç dalı göğe doğru uzanmıştı. Üzerinde üç sülün tünemişti sırayla. Kuşların koyu karaltıları akşam güneşinin kıvılcığında iyice belirlenmişti.

Marty, sülünleri görünce: "Yarın hava güzel olacak." dedi. "Çünkü kuşlar dalın hemen hemen ucuna tünemişler. Fırtına geliyor olsaydı, gövdeye yakın bir yere tünelerlerdi. Kuşların düşünmek zorunda olduğu tek şey hava, öyle değil mi, Bay Winterborne? Onun için, yürekleri bizimkinden daha hafif olsa gerek."

Giles: "Sanırım, öyle." dedi.

Giles Winterborne, şölen hazırlıklarına başlamadan önce, hemen o akşam kereste tüccarının evine gitti. Pek mutlu değildi ama, gene de Grace'le ailesinin evini onurlandırıp onurlandırmayacaklarını öğrenmek istiyordu.

Yola çıkmadan önce, her akşam yaptığı gibi, kışlık sebzelerini yiyen tavşanları yakalamak için gene kapanları kurdu. Bu iş bir hayli vaktini aldığından, ancak ay doğduktan sonra Melbury'lere doğru yola çıkabildi. Ayın ışıkları Hintock köyünün evlerini aydınlatıyordu ama, ağaçlar yüzünden bu aydınlık kesik kesik dağılıyordu.

Giles evin önüne vardığında, Melbury Büyük Hintock'taki birini çağırmak üzere avlusundan çıkıyordu. Giles'i görünce hemen

gerisin geri döndü. Genç adamla birlikte bir aşağı, bir yukarı yürümeye koyuldu.

Giles, Melbury'lerden çok daha düşük düzeyde bir hayat sürdüğünü düşünerek, kendi kendini küçümsemeye eğilimliydi. Bu yüzden de, ne olursa olsun, vereceği şölenin önemini belirtmekten kaçındı. Eğlenti çağırısını Melbury'ye şöyle bir kalıp içinde sunmayı daha uygun buldu:

— "Öbürsüğün, işleriniz bitince, bir saatliğine bana gelebilir misiniz... kızınızla, hanımınızla birlikte... yapacak daha önemli bir işleri falan yoksa elbet?"

Melbury ilkin karşılık vermedi.

— "Bilmem, bugünden bir şey söyleyemem sana!" dedi. "Önce bizimkilerle bir konuşayım. Yalnız bana kalsa, seve seve geleceğimi sen de bilirsin, Giles'çiğim. Grace'in niyeti nedir, nasıl bilebilirim, değil mi ya? Biliyorsun, çoktan beri aydın, iyi yetişmiş kimselerin arasındaydı, buradan uzakta'ydı. E, şimdi de Bayan Charmond'la ahbap oldu... Neyse, bir sorarım ona. Başka bir şey söyleyemem şimdilik."

Giles gidince, kereste tüccarı yola koyuldu. Çok iyi biliyordu ki Grace, canı Giles'in eğlencesine gitmek istese de, istemese de, babası ne derse onu yapardı. Melbury'nin o sıradaki isteği ise, evde oturmak, bir yere gitmemektir.

Melbury, işinin gereği, kilisenin yakınından geçti. Gideceği yere kilise mezarlığından geçerek de, kilisenin çevresini dolanarak da varabilirdi; iki yol da aşağı-yukarı bir uzunlukta'ydı. Hangi nedenledir bilinmez, Melbury kilise mezarlığının içinden geçen yolu seçti.

Ay mezartaşlarını, keçi yolunu, kilisenin ön cephesini solgun bir aydınlığa bürümüşü. Melbury ansızın durdu, bir mezartaşına doğru ilerledi. Taşın üzerinde şunlar yazılıydı:

John Winterborne'un Anısına.

Bunun hemen altında ölenin ölüm tarihi ile yaşı yazılıydı. Giles'in babasının mezarıydı bu.

Kereste tüccarı elini mezartaşının üzerine koydu. Birden insanlığı tutmuştu sanki.

— "Jack, kötülük ettiğim dostum benim!" dedi. "Sana yaptığım haksızlığı düzeltmek için kurduğum tasarıya sonuna kadar bağlı kalacağım."

O akşam eve dönünce, ocağın başındaki küçük masada dikiş dikmekte olan karısıyla kızına: "Giles öbürsüğün bizi evine çağırıyor bir saat kadar." dedi. "Ben de, değil mi ki Giles istiyor, gidelim derim."

İki kadın hiç karşıkoymadan razı oldular. Kereste tüccarı Melbury de, ertesi sabah Giles Winterborne'un evine birini göndererek, geleceklerini bildirdi.

*
**

Giles Winterborne, alçakgönüllülüğünden, Melbury'leri evine çağırırken belli bir saatten söz etmemişti. Çağırdığı öbür, daha aşağı düzeydeki konuklara ise belli bir saat söylemişti. İşte bu yüzden, Melbury'ler, başkalarının da geleceğini bilmediklerinden, canlarının istediği bir saatte yola çıktılar; öğleden sonra, hayli erken sayılabilecek bir saatte. Çünkü, rastlantı bu ya, o gün kereste tüccarının işinin erken biteceği tutmuştu.

Giles Winterborne'un çağırısına ne kadar az önem verdikleri acele etmeden yürüyüşlerinden belliydi. Sanki özel bir çağırına gider gibi değil de, gezmeye çıkmış gibi ağır ağır yürüyorlardı; ya da, sanki, hazır yola çıkmışken, bir de Giles Winterborne'a uğrayıp birer fincan çay içmek niyetindeydiler.

O sırada Giles Winterborne'un evinde kilerden elmaların durduğu çatı arasına kadar, her yerde bir telaştır gidiyordu. Giles konuklarına saat 6 sularında, zevkle hazırlanmış bir çay vermeyi tasarlamıştı. Gece saat 11'de de şöyle güzel, eksiksiz bir gece yemeği

çıkarmaktı.

Kabuğuna çekilmiş bekâr bir adam olduğu için, bütün hazırlıkları Robert Creedle'la birlikte kendisi yapmak zorundaydı. Creedle hem dostu, hem en güvenilir adamıydı. Giles'in yatağını yapmaktan tutun da, tarladaki köstebekleri yakalamaya kadar, bütün işleri o yapardı. Giles, daha küçük bir çocukken, Giles'in babasının yanında işe başlamış emektar bir işçiydi.

İşte Giles'le Creedle şimdi de, o kendilerine özgü eli-ağırlıkla, fırında hazırlıklarla uğraşıyorlardı. İş ağırda alıyorlardı, çünkü saat 6'dan önce klmseyi beklemiyorlardı.

Giles, gömleğinin kollarını kıvrımış, tuğla fırının önünde duruyordu. Şeytan'ın çatalını andıran üç kollu kocaman bir çatalla ocağın üzerinde bir şey kavuruyordu. Ocaktaki ateş ter içindeki yüzünü aydınlatıyor, gözlerine alevli bir parıltı veriyordu.

Bu arada, Creedle, pasta kalıplarını masanın üzerine dizmiş, fırının yeterince ısınmasını bekliyordu. Bir yandan da oklavayla elmalı pasta'nın hamurunu açıyordu. Ateşin üzerinde kocaman bir tencere içinde su kaynıyordu.

Arkada, mutfağın aralık kapısından küçük bir oğlan görünüyordu. Ocağın önüne oturmuş, mum makaslarını boşaltıyor, şamdanları kazıyıp temizliyordu. Yağları erisin diye şamdanları ocak başındaki çıkıntıya baş-aşağı dizmişti.

Bir ara, Creedle başını hamurdan kaldırıp pencereden yana baktı. İlk gördüğü kereste tüccarı oldu. B. Melbury sık giyinmişti, karısı da en güzel ipekli entarisini kuşanmıştı. Grace biraz arkalarından geliyordu; Avrupa'dan yeni getirdiği, Bn. Charmond'u görmeye glderken giydiği en son biçim elbise vardı üstünde.

Üç konuk pencereden içeriye bakınca, fırından yayılan parlak aydınlıkla Giles'le Creedle'ın harıl-harıl çalışmakta olduğunu gördüler.

Creedle: "Eyvahlar olsun, eyvahlar olsun!" diye haykırdı. "Geldiler bile!"

Giles, şaşkın şaşkın: "Yok, canım... Nasıl, ne dedin?" diye

kekeledi.

Arkada şamdanlarla uğraşan oğlan ise, sevinçle, üzerinden kokulu dumanlar tüten bir şamdanı konuklara doğru salladı.

Giles, baktı yapılabilecek başka bir şey yok, gömleğinin sıvalı kollarını çarçabuk indirip ilikledi, konuklarını karşılamak üzere kapağıya koştu.

Bn. Melbury: "Ah! Giles'ciğim," dedi, "görüyorum ki bir yanlışlık yaptık. Saati yanlış anlamış olacağız ki erken geldik."

Kadının düşünceli yüzü asılıvermişti.

Giles: "A! zarar yok." dedi. "İçeri buyrun."

B. Melbury suçlayan gözlerle çevresine bakındı, bastonuyla fırındaki yiyecekleri gösterdi.

— "Ama, bu düpedüz bir şölen!" diye söylendi.

Giles: "Şey... evet, öyle." dedi.

— "Sakin Büyük Hintock'taki bando falan da geliyor olmasın? Dans-mans da edilecek besbelli?"

Giles uysallıkla açıkladı:

— "Bandodaki çalgıcılardan üçüne yapacak başka bir işleri yoksa gelmelerini söyledim."

— "İyi ama, neden bize önceden söylemedin böyle önemli bir eğlenti olacağını? Açık açık söylemedikten sonra ne demek istediğini nasıl anlayabilirdim? Söyle bakalım: İçeri girelim mi, yoksa eve dönüp birkaç saat sonra yeniden mi gelelim?"

— "Değil mi ki bir kez geldiniz, umarım bu duruma aldırılmaz, kalırsınız! Beni merak etmeyin, birkaç dakikada herşeyi yoluna koyarım. İşleri böyle geç saate bırakmamalıydım ama, Creedle'in eli hayli ağırdır."

Giles çekingen, duygularını kolay belli etmeyen yaradılışına karşın, pek kaygılı görünüyordu. Çünkü Melbury'ler bir kez döner de evlerine giderlerse, bir daha gelmeyeceklerinden korkuyordu.

B. Melbury, hırçın bir sesle: "Kabahat asıl bizde." diye söylendi. "Böyle erkenden gelmemeliydik. Bizi burada, en iyi oturma odanda oturtman yersiz. Hadi, yürü, doğruca fırına gidiyoruz."

Değil mi ki geldik, geri kalan işlerde sana yardım edeceğiz. Hadi, hanımlar, üstünüzü-başınızı çıkarın da mutfağa dalın! Yoksa, Giles'in yemekleri bu akşama yetiştireceği falan yok. Ben fırını yakarım, sen de koş şu ördekleri ayıkla."

Eleştirici, acımasız gözlerle dosdoğru Giles Winterborne'un derme-çatma mutfağına, hâlâ duvarda asılı duran ördeklere baktı.

Grace, neşeyle: "Ben de pastaya yardım ederim." diye atıldı.

Babası: "Bilmem, bu doğru olur mu?" dedi, "Üvey annenle ben böyle işlere senden daha alışığızdır."

Giles, üzüntüyle: "Olmaz elbette, Grace!" diye atıldı. "Sen bu işlere hiç elini sürme, daha iyi."

Bn. Melbury: "Ben yaparım, canım!" dedi.

Uzun, ipekli etekliğini çıkarıp bir çiviye astı, entarisinin kollarını dikkatle kıvrıp omzuna iğneledi, Giles'in önündeki önlüğü alıp kendi önüne bağladı.

Babasıyla üvey annesi işe koyulunca, Grace evin içini dolaşarak oyalanmaya çalıştı. Giles'in ev işlerini çekip çevirmekteki berikisizliğine sevecenlikle acıdığı belliydi.

Giles, Grace'le göz göze geldikçe, onun bakışlarındaki acımayı seziyor, eziliyordu. Kız, acıyacağına, onu kınasaydı, yerseydi, Giles daha az üzülürdü, kuşkusuz.

Bir süre sonra Creedle tulumbanın başında Giles'le karşılaştı. Bu arada B.—Bn. Melbury'ler büsbütün yabancıları oldukları, kap-kacağın yerini bilmedikleri bir mutfakta çalışmanın zorluklarıyla uğraşmaktaydılar.

Creedle, Giles'e dönerek, homurdandı:

— "Korkarım, berbat bir şey oldu bu, efendim! Böyle erkenden gelecekleri kimin aklına gelirdi-ki!"

Giles'in bakışlarındaki acı yumuşakbaşlılık, bir şey söylemese bile, ortaya çıkan tersliklere ne kadar üzüldüğünü açığa vuruyordu.

— "Kerevizler hazır mı?" diye telaşla sordu.

Creedle: "Bak işte, bu beni ilgilendirmez!" diye karşılık verdi. "Bana avuç dolusu para versen bile! Bildiğim bir şey varsa, o da şu

ki tahta fırçasıyla yıkanıp temizlenmemiş kereviz temiz sayılmaz!"

— "Peki, peki! Gider bakarım iyi temizliyorlar mı. Sen git de konukları oturma odasına al."

Giles bahçeye koştu. Az sonra elinde kereviz saplarıyla döndü geldi. Kerevizleri Creedle'in eline tutuşturdu. Yaşlı adam gene pek acıklı durumdaydı.

— "Evlenmiş olsaydın, bu felâket başımıza gelmezdi işte, beyim!" diye mırıldandı.

En sonunda herşey bir hale-yola konuldu, fırın ısındı, akşam yemeği vaktinde sunulacak biçimde ayarlandı. Bunun üzerine Giles'le dostları gene oturma odasına geçtiler. Melbury'ler yeniden konuk kılığına girdiler. Ne yazık ki oturma odası fırının başı kadar hoş, sıcak değildi.

Yavaş yavaş öbür konuklar sükün etmeye başladılar. Çiftçi Cawtree de bunlardan biriydi. Çay faslı pek hoş geçti.

Grace her şeyi en iyi yönden görmeye eğilimliydi. Öte yandan, Giles Winterborne'un kusurlarını görmemezlikten gelmekte de ayak diriyordu. Bunu da öyle belli bir biçimde yapıyordu ki zavallı Giles sonunda kendini olduğundan da kusurlu görmeye başladı. Grace'in Hintock'a geldiği günden beri, belli etmemeye çalıştığı bir acıma vardı. Giles bunu görüyor, kendince anlamlandırıyor.

Giles, öteki konuklardan birazcık uzaklaşınca, Grace'e döndü:

— "Bu karmakarışık ev düzeni seni şaşırtıyor olmalı. Son zamanlarda böyle şeylere pek alışık değildin, öyle değil mi?"

— "Doğru, değildim ama, hoşuma gidiyor böylesi de. Sevgili Hintock'umda herşeyin tıpkı eskisi gibi sürüp gittiğini hatırlatıyor bana. Yalnız, yağ ... pek hoş değil elbette. Başka herşey iyi."

— "Yağ mı? Ne yağı?"

— "Sandalyelerin üzerindeki yağ. İnsanın elbisesine bulaşıyor. Neyse ki benimki pek yeni sayılmaz."

Giles o zaman anladı ki, küçük oğlan her şeyin parıl-parıl olması çabasıyla sandalyeleri yağlı bir mobilya cilasıyla parlatmıştı ama, yağı sürdükten sonraki ayna gibi parlaklığın bozulmaması

için, kuru bir bezle yağın fazlasını silmekten kaçınmıştı.

Giles kızdan özür diledi, çocuğu da payladı. Ne var ki talih perilerinin kendisine karşı olduklarını düşünmekten de kendini alamadı.

AKŞAM yemeği zamanı gelmişti. Üzerinden burcu burcu du-manlar tüten, fırından taze taze çıkarılmış kızarmış etler yeni yeni ütülenmiş, kat yerleri belli kar gibi beyaz sofrâ örtüsünün üzerine sıralandı. Creedle ile çocuk şaşılacak bir el çabukluğuyla iş görüyor, mutfakla yemek odası arasında mekik dokuyorlardı. Yalnız kaldılar mı çocuk, ustasını yumuşatmak, arayı düzeltmek için, hemen onu övmeye başlıyor, Creedle'in akıllılığını, becerikliliğini göklere çıkarıyordu.

— "Sanırım, bütün bu bilgi gerektiren işleri askerdeyken öğrendiniz Bay Creedle?"

— "Eh, öyle. Askerlik yaptığım zaman dünyayı daha iyi gördüm elbette. Acayip, şaşırtıcı birçok hünerler öğrendim. Herşeyin bugünkü kusursuz düzeyine ulaşması salt Giles sayesinde değil elbette. "Giles" diyorum ona, oysa bey o. Gerçekte ona "Beyefendi" demem gerekirdi ama, babasıyla diz dize büyüdüm. Sanki ana-bir ikiz kardeşlik."

— "Belleğiniz kimbilir ne eski günlere dek uzanıyordur, Bay Creedle!"

— "A, evet! Ta eski günlere dek uzanır; savaşların yapıldığı, kıtlık olduğu, adamların asıldığı, daha başka pek çok önemli olayların geçtiği günler daha dün gibi geliyor bana. Ah! bu mahalleye kimlerin geldiğini, kimlerin gittiğini gördüm ben! Burada yaşayan ailelerin ilk kurucularını, atalarını bilirim. İşte... Giles daha tabak istiyor. Yarabbi, sen bilirsin! Neden pastalarını yemek için eskiden bizim yaptığımız gibi tabaklarını tersine çevirmiyorlar, anlamıyorum, doğrusu!"

Bu arada, bitişik odada Giles, yarı dalgın bir halde, sofraya başkanlık etmekteydi. Dileğini gerçekleştirmek amacıyla giriştiği

tasarıyı uygularken daha başlangıçta uğradığı başarısızlığı birtür-lü unutamıyordu. Bundan dolayı da, yemeklere elini bile sürmeden boyuna ekmek yediğinin, bir yandan da hemen yanındaki iki mumun fitillerini kesip durduğunun farkında bile değildi. Bu işe öyle dalmıştı ki, sonunda mumlar dibine dek eridi, alevleri kendi yağlarının içinde boğulup söndü.

Creedle şimdi kapıda özel olarak hazırlanmış bir güveç yemeğiyle belirmişti. Yemeği doğrudan doğruya içinde pişmiş olduğu üç ayaklı ufak güveçten masanın üzerindeki büyük tabağın içine boca etmeye koyuldu.

Bir yandan da: "Geri çekilin, hanımlar, beyler, aman geri çe-kilin!" diye haykırıyordu.

Derken, bir sıçrama sesi duyuldu. Grace birden başını salladı, gözlerini kırıştırdı. Mendilini yüzüne götürdü.

Giles ayağa fırladı.

— "Eyvah!" diye aykırıldı. "Bu da nereden aklına esti, Creedle?"

Creedle, bütün konukların duyabileceği bir sesle, uysal uysal: "Sanki her zaman başka türlü yapıyoruz da!" diye karşılık verdi.

Giles: "Şey, evet... ama..." diye mırıldandı.

Sonra koşup Grace'in yanına geldi.

— "Umarım, gözünüze falan sıçramadı?" diye sordu.

Grace: "A! yok, canım!" dedi. "Yalnız yüzüme sıçradı, okadar.

Önemli değil."

B. Cawtree, çapkın çapkın: "Öp de geçsin!" diye atıldı.

Grace kıpkırmızı oldu.

Kereste tüccarı çabucak araya girdi:

— "Yo, önemli bir şey değil! Kızım bu tür ufak-tefek kazalara katlanmaya alışmalı."

Böyle diyordu ama, yüzünde öyle bir anlam vardı ki, "Bütün bunları önceden kestirmeli, Grace'i buraya getirmemeliydim!" der gibiydi.

Şölenin daha başındaki tatsızlıklar yüzünden, Giles de o sıra-da Grace'le birlikte olmaktan sevinç duyamıyordu. Melbury'lerin

yanı-sıra Cawtree ile ötekileri de çağırdığına çoktan pişman olmuştu. Bunu salt birkaç kişi daha bulunsun, oda göze bomboş görünmesin diye yapmıştı. Cawtree ile arkadaşları toplantıya bir arka perde oluşturlar sapmıştı. Oysa, tam tersi olmuş, Cawtree ile arkadaşları şölenin en göze batan kişileri haline gelivermişlerdi.

Yemekten sonra iskambil oynamaya koyuldular. Cawtree ile bir arkadaşı, en yeni iskambil kâğıtlarım hemen tekellerine alıverdiler, sonu gelmez bir oyuna daldılar. Oynadıkları oyun boyuna tebeşirle masayı çizmelerini gerektiriyordu. Bu ikisi birlikte oldular mı, hep bu acayip oyunu oynarlar, pek önemli, ağır konular üzerinde tartışan iki insan edasıyla, yanlarına bir de mum alıp köşede özel bir masaya çekilirlerdi.

Bu durumda, geri kalan konuklar da eski iskambil kâğıtlarıyla oynamak zorunda kaldılar. Çaresiz, Giles'in ninesinin sağlığından kalma, bir çekmeceye atılmış eski-püskü iskambil destesi bulunup çıkarıldı. Her kartın arka yüzünde, tam ortada kocaman kocaman lekeler vardı. Kuşaklardır bu kâğıtlara dokunan ıslak, heyecanlı parmakların izleriydi bunlar. Bu izleri bırakanlar bugün çoktan göçüp gitmişti.

Konuklar büyük masanın başına oturarak oyuna başladılar. Odanın öbür köşesinde oyunlarına dalmış olan Cawtree ile arkadaşının kaba sesleri ikide-bir bütün ötekilerin sesini bastırıyordu:

Seninle bahse girerim ki

Bütün sayılarımın toplamı otuziki!

Hemen ardından tebeşirle masanın üzerine hatır-hutur bir şeyler çizdikleri duyuluyordu. Derken, bir haykırış, bir tartışma; sonra kâğıtların dağıtılması. Ardından, oyun yeniden başlıyordu.

Giles Winterborne, bir ara, Melbury'lerin eğlenemediğinden korktuğunu belirtince kereste tüccarı, sözlerine üstü kapalı bir ağırlık vererekten, küçümseyen bir sesle eğlentiye överekten, duygularını açıkladı.

— "A, evet, evet; elbette eğlendik! Kadehlerin de ne güzelmiş! Evinde böyle güzel kadehler olduğunu bilmezdim, doğrusu."

Sonra, karısına döndü:

— "Bak, Lucy, sen de bu kadehlerden almalısın."

İskambil oynamayı bırakınca, ocağın başında konuşmaya daldılar. Melbury eleştiren gözlerle Giles'i süzüyordu şimdi. Sanki içinde türlü düşünceler, duygular olan bir insanı değil de, bir yüzeyi inceler gibiydi.

— "Ceketin harikulâde, Giles. Doğrusu, ben böyle güzellerini bulamıyorum. Sen benden daha iyi giyiniyorsun, inan olsun!"

Derken, dans başladı. Büyük Hintock'tan gelmesi beklenen çalgıcılar biraz önce gelmişlerdi.

Grace yurdundan çoktandır ııaktı. Orada olmadığı süre içinde ise hep en yeni dansları öğrenmişti. Bu yüzden de eski dansları ner'deyse büsbütün unutmuştu. Dolayısıyla, dansa katılmaktan kaçındı.

İşte o zaman, Giles her şeyin bittiğini anladı. Grace'e gelince, döne döne dans edenleri seyrederken, bir yandan da büyük bir köşkün salonunda, ipekliler içinde oynayan peri kızı benzeri arkadaşlarını düşünüyordu. Besbelli çoğu şimdi gerek yer, gerek özellik bakımından buradan çok değişik yerlerdeydiler.

O böyle dalmış, düşünürken, bir kadın çıkageldi, eski iskambil kâğıtlarıyla Grace'in falına bakmayı önerdi. Grace razı olunca da, beceriksizce fala bakmaya koyuldu.

B. Melbury hemen yanlarında duruyordu. Küçümseyerek alay etti:

— "Grace'in falına bakacaksın, ha!" dedi. "onun falına bilgiler baktı, bilginler! Ne diyorlar onlara? Evet, kafabilimciler; kafanın biçimine bakarak insanın kişiliğini söyleyen bilim adamları. Sen ona yeni hiçbir şey öğretemezsin, anladın mı? Çok akıllı, aydın kişilerin içinde yetişti o. Bizlerin, Hintock'luların söyleyeceği hiçbir şey onu şaşırtamaz artık."

En sonunda ayrılma saati geldi. İlk kalkanlar Melbury'ler oldu. İki iskambil oyuncusu köşelerinde, çekişe çekişe oyunlarını sürdürüyorlardı. Giles'in o güzelim maun masasının üzerini tebeşir çizikleriyle doldurmuşlardı.

Evleri buradan pek uzak olmadığı için, Melbury'ler yürüyerek gitmeye karar verdiler.

Bahçe yolunu geçip ağaçların altına varınca, B. Melbury: "Doğrusu, Giles çok iyi çocuk." dedi.

Grace hemen atıldı:

— "Elbette iyidir."

Bunu öyle bir biçimde söylemişti ki, akşamki şöleniden sonra Giles'le arasında hiçbir şeyin değişmediğini anlatmak ister gibiydi.

Derken, bir açıklığa vardılar. Gündüzün doktorun evi görünürdü buradan. Şimdi de odalardan birinde ışık yandığı görülüyordu. Oysa saat gecenin ikisiydi.

Bn. Melbury: "Doktor daha yatmamış." dedi.

Kocası: "Kuşku yok, pek sıkı çalışıyor." diye karşılık verdi.

— "Düşünüyorum da, hani yani gündüzün yapacak bir işi olmadığına göre, hiç değilse akşamları erken yatabilir. Onu bu denli az görmemiz şaşılacak şey, doğrusu."

Akşam olanlardan sonra konuşmanın Dr. Fitzpiers'e dönüşü B. Melbury'yi eni-konu rahatlatmışa benziyordu.

— "Bunda şaşacak bir şey yok, bence." dedi. "Öyle bir adam Hintock'ta kendisini ilgilendirecek ne bulabilir ki? Sanmam burada çok kalsın."

Hemen ardından, düşünceleri gene Giles'in düzenlediği eğlentiye döndü. Grace şimdi babasıyla üvey annesinin birkaç adım arkasından yürüyordu. Evlerine iyice yaklaşmışlardı ki, Melbury yeniden konuyu açtı:

— "Grace'e göre bir hayat olmayacak bu, korkarım... hele kızın ne kadar başka tür bir yaşayışa alışık olduğunu düşünürsek. Giles'e

iyi bir eş olabilsin diye onu yatılı okula gönderdim, yolculuklara çıkmasına, dünyayı gezip görmesine izin verdim. Ne yazık ki bugün olacakları önceden göremedim! Ona öyle iyi bir eğitim yaptırdım ki artık Giles için iyi bir eş olamaz. Ah, çok yazık, çok yazık! Ama, ne olursa olsun, Giles'le evlenmeli... evet, evlenmeli!"

Tam o sıradaydı, elleri tebeşirli iki iskambil oyuncusunun da, en sonunda oyuna gerçekten son verip, arkalarından yola çıkmış olduklarını anladılar. Adamlar bağıra-çağıra bir türkü tutturmış, adımlarını türküyü duyurarakтан arkaları-sıra geliyorlardı. Türkünün şu dizeleri onlara kadar ulaşıyordu:

..... aldı kız:

"Artık hiçbir zaman kız-oğlan-kız olamam, dedi,
Ta ki portakal ağaçlarında elmalar yetişene dek!"

Kereste tüccarı öfkeyle karısına döndü:

— "Bizimle birlikte sofrasına oturttuğu konuklar işte bunlar!" dedi. "Biz yaşıımızı-başımızı almış kimseleriz; bizler için pek önemli yok ama, Grace... Giles bunu düşünmüş olmalıydı!"

*
**

Bu arada, Melbury'lerin tartışmasına konu olan kişi, konuklardan yeni boşalmış olan evinde dolaşüyor, odaları bir bir gözden geçiriyordu. Her yer karmakarışık.

Giles son olarak mutfığa daldı. Robert Creedle ocaktaki kolların başına oturmuş, kara kara düşünüyordu. Giles de gidip onun yanına çöktü.

— "Evet, Robert, yorgun olmalısın. Gidip yatsan iyi olur."

— "Hayhay, Giles... Ne demeliyim sana, bilmem ki! Bey demeliyim besbelli. Neyse, bugünü de atlattık sonunda. Bunu düşünmek bile insanın hoşuna gidiyor."

Giles, farkında olmadan, demiri eline almış, geniş ocak yerindeki

odun közlerini eşeleyip duruyordu. Öyle ki, sonunda ocağın içi, her yeri kıpkızıl kor parçacıklarıyla dolu, sıcaktan cayır-cayır yanan geniş bir çölü andırır hale geldi.

— "Ne dersin, Creedle, herşey yolunda gitti mi, sence?"

— "Yemekler iyiydi, bunu kesinlikle söyleyebilirim. İçkiler de öyle. Çünkü fıçılardan hepsi boşaldı gibi. İyi, katışıksız içkilerdi; mayalandırdığım en iyi içkiler, diyebilirim. Şarap da en güzel üzümlerden yapılmıştı. Sonracığıma, elma şarabı da şimdiye dek yaptıklarımın en iyisiydi; hele içine koyduğum baharlarla! Hele o yumurtalı içki, tek pütür kalmamıştı içinde... hani yani ince tülbentten süzsen geçerdi! Kısacası, bir kralı bile hoşnut edecek kadar iyiydi hepsi, daha bile öte: Ölmüş bir kralı gülümsetecek kadar iyi. Gene de, saklayacak değilim senden: Bence senlen onun arasında bozuk giden bir şey vardı sanki!"

Creedle başıyla Melbury'lerin evinin bulunduğu yönü gösteriyordu.

— "Ben de bundan korkuyordum işte... Herşey suya düştü gibi geldi bana da."

— "Öyle olsa bile elden bir şey gelmez. Demek ki öyle olacağı varmış. O sümüklüböceğin başkasının tabağına değil de onun tabağına düşmesi de kaderin bir cilvesi değil de nedir?"

— "Ne sümüklüböceği?"

— "Şey, beyim, küçükhanımın tabağını alırken baktım, tabağın kıyısında ufacık bir sümüklüböcek duruyor. Anlaşılan, sebzele-
rin içindeymiş."

— "Hay kör şeytan! Sümüklüböceğin tabakta ne işi var?"

— "Doğrusu ya, bunu ben de bilmiyorum. Ama, işte oradaydı."

— "İyi ama, Robert, en olmaması gereken yer orası!"

— "A! bak bunda yanılıyorsun. Sebze dediğin sümüklüböceğin anayurdudur. Bir sümüklüböcekten başka nerede olmasını beklersin yani?"

Giles, Grace'in adına ürpererek: "Canlı değildi, inşallah?" diye sordu.

— "Yo, hayır. İyice haşlanmıştı. Bak buna kalıbımı basarım. Robert Creedle'in elinden çıkmış yemeklerde hiç kimse canlı bir sümüklüböcek göremez! Tanrı korusun beni böyle bir şeyden... Gelgelelim, gözümle gördüm, işte oradaydı sümüklüböcek! Bana sorarsan, ben sümüklüböceğe pek aldırmam... yeşillerine demek istiyorum. Çünkü bunlar lahanalar üzerinde dünyaya gelirler, lahanalar yiyerek beslenirler, onun için de, olsa olsa lahanadan yapılmış sayılırlar. Ama, o —o sıkı ağızlı küçükhanım— tek söz söylemedi sümüklüböcek üzerine. Söyleseydi, bu tür yaratıkların yapısı üzerine güzel bir konuşmaya başlayabilirdi bal gibi."

Giles, üzgün üzgün başını sallayarak: "A, evet... Herşey bitti gerçekten." diye mırıldandı. Alnındaki kırışıklar şimdi eni-konu belirginleşmişti. "Onun şu son yıllarda hizmetçinin, uşağın, herşeyin en iyisine, en kibarına alıştığını biliyor muydun, Robert? Öyle olduğuna göre, bizim yaşayışımıza nasıl ayak uydurabilir, nasıl katlanabilir?"

— "Şey... bütün söyleyebileceğim şu: Öyleyse, bırak başka yerde göstere kendini. Ona bu denli yüksek bir eğitim gördürmemeliydiler... Bu yüzden bütün bekâr delikanlılar bucak bucak kaçacak, korkarım ondan."

Giles, yerinden kalktı.

— "Belki de haklısın." diyerek esnedi.

ERTESİ sabah, B. Melbury kahvaltıda gene: "Yazık... çok yazık!" diye söylenip duruyordu.

Grace daha yatak odasındaydı.

Saklanamayacak bir gerçek varsa o da şuydu: B. Melbury kızının okulda geçirdiği son oniki ay içinde ne kadar değiştiğini görelili beri, onu Giles Winterborne'la evlendirmeye gönülsüzdü. Giles neydi ki? Bir oduncu, bir elma şarabı tüccarı, bir elma yetiştiricisi.

Evet, Grace kendisi onunla evlenmeyi istese bile, babası artık bu evliliği istemiyordu.

Gelgelelim, kendisine birazcık olsun saygısı varsa, Giles'in Grace'le evlenmesine, hele işler bu evreye geldikten sonra, nasıl engel olabilirdi? Bu ilişkiyi geliştirmek, evlenmeyi çabuklaştırmak için bugüne dek çırpınan kendisi değil miydi? Üstelik, kurduğu tasarı uygulanmakta, her gün biraz daha gelişmekteydi. Bir bunalımın eşiğindeydiler, bu kesindi. Üstelik, bu bunalım doğrudan doğruya kendi kurduğu düzenlerin sonucu olacaktı. Ama, ne olursa olsun, buna göğüs germek gerekecekti.

Bn. Melbury: "Göreceksin, Grace evlenecek onunla." dedi. "Elbette sen kızın kafasını karıştırıp bu evliliğin önceden kararlaştırılmış bir şey olduğu düşüncesini kızın aklına sokmazsan demek istiyorum. İnan bana, çok geçmez, Grace buraya, Hintock'a ayak uydurur, Giles'in yaşayış tarzından hoşnut olur. Grace'e senin vereceğin parayla Giles yaşayış düzeyini biraz yükseltmiş de olacak. Grace okulda kibarlar arasında yaşadı. Şimdi burayı yadırgaması salt bundan. Ama, zamanla alışır, göreceksin bak. Unuttun mu, canım. Hintock'u ilk gördüğümde ben de hiç sevemeyeceğim sanmıştım. İnsan yavaş yavaş her şeye alışıyor. Taş duvarlar ilk baştaki kadar soğuk, katı görünmüyor göze. Baykuşların ötüşü de

pek öyle korkunç gelmiyor. Bir süre sonra ıssızlığa bile alışıyor insan."

— "Evet, haklısın sanırım. Tam dediğin gibi. Biliyorum, Grace de yavaş yavaş bizim düzeyimize inecek, bizim konuşma biçimimizi, davranışlarımızı benimseyecek. Giles'in karısı olmaktan uyuşuk bir hoşnutluk duyacak. Gene de onun gibi umut verici, bulunmaz bir kızı eski haline döndürmeyi düşünmeye bile dayanamıyorum. Onu yükseltmek için ne emekler verdim! Sonunda, saraylara değer bir yaratık oldu çıktı. O kar gibi apak ellerinin her gün nasıl biraz daha kızaracağını düşün! O hoş, yüksek tabaka ağzıyla konuşmayı unutacak; çevik, kıvrak yürüşüyü o bildiğimiz hantal Hintock yalpalamasına dönüşecek!"

Karısı, kesinlikle: "Belki yalpalar ama, hiçbir zaman hantal olmaz." diye karşılık verdi.

Grace odasından inince, babası bu saate kadar uyumasından yakındı.

Babasının sözleri üzerine Grace'in güzel dudaklarının uçları birazıcık aşağıya bükülür gibi oldu.

— "Ben küçükken de geç vakte kadar uyuduğumdan yakınırdın ama, o zamanlar haklıydın." dedi. "Ne var ki, koskoca kadının şimdi; ne yapacağıma da kendim karar veririm... Yalnız, biliyorsun ki mesele bu değil; başka bir şey var ortada!"

Kahvaltı sofrasına oturacağına, dışarı çıktı.

Melbury söylediğine pişman olmuştu. Kızının ardından o da dışarı fırladı.

Grace otlığa doğru gidiyordu. Her yer ak bir kırağıyla kaplıydı. Çimenlere bastıkça kâğıt hışırtısını andıran bir çıtırtı duyuluyordu. Otlığın orasında-burasında yirmişer, otuzar kuşluk sığırcık kümeleri göze çarpıyordu. Keyfine düşkün serçeler tellerin üzerine sırayla tünemiş, güneşleniyor, bir yandan da çevreyi seyrediyorlardı.

Melbury: "İçeri gel de kahvaltını et, kızım." dedi. "Giles'e gelince, kendi aklını kullan. Seni hoşnut eden her şey beni de

sevindirir."

— "Ona sözlüyüm, baba. Evleneceksem, onunla evlenmeliyim elbette. Onurlu bir insan olarak başka türlüünü düşünemiyorum."

Melbury'nin içine bir kuşku düştü. Ona öyle geldi ki, aradan geçen bütün tatsız olaylara karşın, Grace'in yüreğinde Giles'in gene de bir yeri vardı.

— "Nasıl istersen, kızım." dedi. "Yalnız, umarım hemen onunla evlenmez, daha bir süre burada, yanımda kalırsın. Hadi gel, kahvaltını et. Geçen gün gittiğinde Hintock Köşkü'nün içini nasıl buldun?"

— "Çok beyendim."

— "Dostumuz Giles Winterborne'un evinden çok mu başka?"

Grace buna karşılık vermedi. Ne var ki babası, onu çok iyi tanıdığı için, bu susuşun anlamını kestirmekte gecikmedi: Grace acımasız ölçüştürmelere girişmemek için susmayı uygun bulmuştu.

— "Bayan Charmond sana gene gelmeni söyledi, değil mi? Ne zaman çağırdı, demiştin?"

— "Salı günü diyordu. Yalnız, bir gün öncesinden bana haber gönderecekti..."

Baba-kız bu konuyu tartışarakтан içeri girdiler, kahvaltı sofrasına oturdular.

*
**.

Salı günü oldu ama, Bn. Charmond'dan ses-sada çıkmadı. Çarşamba da öyle. Kısacası, aradan iki hafta geçti köşkten en küçük bir haber bile çıkmadı. Bn. Charmond Grace'i yanına almaktan vaz mı geçmişti yoksa? Öyle görünüyordu.

B. Melbury düşünüp duruyordu. Grace'in Bn. Charmond'un gözüne girdiği kuşku götürmez bir gerçektir. Ormandaki karşılaşma, arkadan da köşke gidişi kız için katıksız birer başarı olmuştu. Bu iki olaydan hemen sonra ise Grace o gün Giles Winterborne'un

eğlencesine katılmıştı. Bu eğlenti köyde başlıca konu haline gelmiş, katılan konuklar üzerinde birçok şeyler söylenmişti. Bu arada, olağanüstü yetenekleri yüzünden en çok da Grace'in sözü geçmişti, kuşkusuz. Öyleyse, Bn. Charmond'un olup bitenleri öğrenip Grace konusunda hayal kırıklığına uğramasına şaşmamalıydı. Grace'in böyle aşağılık kimselerle ahbaplık etmesi kadıncağızı şaşırtmış olmalıydı.

Melbury: "Bir kadın durup dururken başka ne için düşüncesinden cayabilirdi?" diyordu. Gene de Bn. Charmond'un Grace'i çağdırtmayışına başka nedenler bulmaya da çalışıyordu. Yalnız, bu arada, Grace'in çekiciliğinin buna yol açabileceğini düşünemiyor, Bn. Charmond'un güzellik konusunda büyük iddiaları olduğunu unutuyordu.

Böylece, en sonunda, Grace'in o uğursuz gün, Giles Winterborne'un eğlencesinde köylülerle öğür olduğu için Bn. Charmond'un ilgisini yitirdiğine, köşke bu yüzden bir daha çağırılmadığına karar verdi.

— "Büyük bir fedakârlık bu!" diyordu boyuna kendi kendine. "Kendi vicdanımın sesini susturmak için kızımı kurban ediyorum!"

**

Melbury'nin kafasında bu düşünceler dolaşıp duruyordu ki, birkaç gün sonra, bir sabah, kahvaltıdan yeni kalktıkları sırada, pencerenin önünden birinin geçtiğini gördüler.

Giles'ten başkası değildi bu. Atına binmiş giderken, boynunu ileri doğru uzatmıştı. Pencereden onların ilgisini çekebilmek için, birkaç zamandır hep böyle boynunu uzatıp içeri bakmayı huy edinmişti.

Onu ilk gören Grace oldu.

— "A! işte geldi!" diye haykırdı. "Yeni bir at almış!"

Giles'e bakarken üçünün de yüzünde onunla ilgili duyguları, düşünceleri okunuyordu. Ne var ki, Giles'in gözü bir şey görmüyordu:

Yüzü bambaşka bir düşüncenin sevinciyle kızarmış, gülümsüyordu.

Melbury'ler kahvaltı sofrasından kalkıp onu karşılamak üzere kapıya doğru seğırttiler. Grace kaygılı, dalgındı. Babası uyur-gezer gibiydi. Üvey annesi ise, serinkanlılığını yitirmemişti ama, eni-konu meraklanmıştı.

Bn. Melbury: "Senin atı görmek için dışarı çıktık." dedi.

Giles'in onların ilgisine sevinmiş olduğu belliydi.

— "Hayvanın hızını ölçmek için birkaç kilometre koşturdum." diyordu. "Çünkü yeni aldım. Bir hanımefendiyi taşımaya alışık-mış."

Bu son sözleri öylesine bastırmaya çalıştığı bir coşkuyla söyle-mişti ki onu tanımayan biri ilgisiz sanabilirdi.

Melbury bu sözlere karşın gene de sevinemedi.

Bn. Melbury: "Uysal bir at mı bari?" diye sordu.

Giles: "Hem de ne uysal!" diye karşılık verdi. "Buna özellikle dikkat ettim. Yirmibir yaşında. Yaşına göre de çok akıllı bir hayvan."

Melbury, hırçın hırçın: "E, hadi in de attan, içeri gel." diye homurdandı.

Giles onu dinleyerek attan indi.

Bu olay tam anlamıyla Giles'in son biriki haftalık düşünceleri-nin sonucuydu. O akşamki eğlentinin başarısızlığını elinden geldi-ğince kalenderce benimsemeye çabalamıştı. Bununla birlikte, günün birinde Sherton Abbas panayırından bu kısrak alacak kadar da şevk kalmıştı yüreğinde.

Kısrak daha önce komşu bölgelerden birinde oturan bir papa-zınmış. Papazın biralay kızı varmış. Bundan dolayı, hayvan sırtında hem kadın, hem erkek taşımaya alışık-mış. Bunun yanı-sıra, yük taşımakta, tarım işlerinde de çalıştırılmış. Bu nazik, iyi huylu dört ayaklı, öyle görünüyordu ki, Giles'i Melbury'nin gözünde eski duru-muna yükseltmeye araç olacak, Grace kendisiyle evlenirse Giles'in düşünceli bir koca olabileceğini Melbury'lere kanıtlayacaktı.

Grace bu sabah Giles'e yoğunlaşmış bir dikkatle bakıyordu

sanki. Kadın yaradılışına hayli aykırı bir ruh durumu içindeydi. Bu öyle bir ruh durumudur ki, sözlerle dile getirmek olanaksızdır. Evet, daha önce göstermiş olduğu gereksiz soğukluk yüzünden acı çekmekte olan Giles'e şimdi sevecen bir acıma duyuyordu ner'deyse.

Giles'in de o her zamanki ağırbaşlılığı bugün taze hayat bulmuş, canlanmış gibiydi. Bu da, gözlerine parlaklık, yanaklarına renk katmıştı.

Bn. Melbury: 'Kahvaltı etmez misiniz?' diye sordu.

Giles bu öneriyi sevinçle kabul etti.

— 'Seve seve size katılırım.' dedi.

Melbury'lerin çoktan kahvaltı etmiş olduklarını, çaydanlıktan çıkan sesin de içindeki suyun hemen hemen bitmiş olduğunu gösterdiğini fark etmedi bile. Böylece, Melbury'ler çaydanlığı yeniden doldurmak zorunda kaldılar. Az önce mutfığa taşınmış olan yiyecekler de yeniden içeriye getirildi.

Giles kısrığı almış olmasının sevinciyle öylesine doluydu ki vaktin geçmekte olduğunun da, aileyi günlük işlerinden alıkoyduğunun da farkına bile varmadı.

Derken, keyifle atı nasıl aldığını anlatmaya koyuldu. Bir şeye keyiflendi mi, gözünü odadaki herhangi bir nesneye diker, öyküsünü öyle anlatırdı. İşte şimdi de gözünü belli bir yere dikmiş, boyuna konuşup duruyordu. O kendi anlattıklarına dalmış, giderken, Grace birden ayağa kalktı.

— "Gidip anneme yardım edeyim ben, Bay Winterborne." dedi.

Giles Winterborne, birden gözlerini ona döndürerek: "Hıng?" yaptı.

Grace, kızarak, az önceki sözlerini bir daha söyledi. Bunun üzerine, Giles, ansızın dalgınlığından uyanarak ayağa fırladı.

— "A, elbette! Elbette!" diye haykırdı.

Onlara iyigünler diledikten sonra da, çabucak dışarı çıktı.

Bununla birlikte, bütünüyle ele alınırsa, durumunu güçlendirdiği

de kesindi. Hiç değilse, Grace'in gözünde yükselmişti. Ayrıca, zaman da ondan yana işlemekteydi. Babası ne kadar üzülürse üzülsün, Grace Hintock'taki gösterişsiz, yalın yaşayışa alışmaya başlamıştı bile. Sanki yıllardır görmediği bildik bir yüzü birden karşısında görünce ilkin şaşırıp yadırgamış, sonra yeniden ona alışverişmişti.

Melbury evden çıktığında hâlâ pek neşesizdi. Yükseltmek için böylesine çırpındığı bu değerli mücevheri Giles gibi birine feda etmeye gönlü birtürlü yatmıyordu. İçin için, bir şeyler olmasını, Grace'in Giles'ten yüz çevirmesini diliyordu. Öyle bir şey olmalıydı ki, hem Grace ulaşmış olduğu yüksek düzeyden düşmesin, hem de kendisi Giles'e karşı çekmekte olduğu vicdan borcundan kurtulsun.

MEVSİME göre hayli parlak, güneşli bir gündü. Grace Melbury bir sabah gezintisi yapmak üzere dışarı çıkıyordu. Hep onu düşünen babası da: "Ben de geleyim." dedi. Bir saat kadar boş vakti varmış.

Hep aynı yöne doğru esen taze, hoş bir rüzgâr vardı. Çıplak dalların arasında esiyordu ama, onları eğip büküyor, yıpratmıyordu. Yalnız, ağaç gövdelerine sarılmış sarmaşık yapraklarının uçlarını tedirgin kıpırdatıyordu, okadar. Grace'in dudakları bu doğduğu yere özgü havayı süt gibi içiyordu.

Yürüye yürüye ormanın bir köşe oluşturduğu bir yere vardılar. Bu köşeyi dönüp bir açıklığa ulaştılar. Açıklığı geçip yeniden ağaçların altına dalmak üzereydiler ki soluk soluğa bir tilki fırladı önlerine. Hayvan, evcil bir kedi gibi, uysal bir tavırla önlerinden geçti, çalılıkların içinde gözden kayboldu. Baba-kız yeniden yürümeye koyuldular.

Melbury: "Avcılar ava çıkmış, anlaşılan." dedi.

Çok geçmeden, oraya-buraya koşuşan av köpekleri gördüler. Hemen ardından da avcılar belirdi. Tilkinin izini kaybettikleri belliydi. Derken, atlı bir avcı baba-kıza yaklaştı. Av heyecanıyla soluk soluğaydı. Grace biraz daha önde olduğu için, sorusunu ona yöneltti:

— "Bir tilki gördünüz mü acaba?"

Grace: "Evet." diye karşılık verdi. "Az önce gördük... Şuraya kaçtı."

— "Peki, haykırıp haber verdiniz mi avcılara?"

— "Hayır."

Adam: "Neden haykırmadın, peki?" diye homurdandı. "Ya da yanındaki moruğa söylemedin haykırmasını?"

Sonra çekip gitti yanlarından.

Grace sinirlenmişti. Babasına baktı. Onun da yüzü öfkeden kızarmıştı.

Yaşlı adam, kırılgan bir sesle: "Öyle konuşmamalıydı seninle!" dedi, "Bir beyefendi olsaydı, yapmazdı bunu. Kibar bir kadınla bu dille konuşulmaz. Sen ki böylesine iyi yetişmiş, eğitim görmüş bir hanımefendisin... Erkek gibi haykırıp bağırmanı nasıl bekler senden? Gerçek bir hanımefendinin nasıl olabileceğini komşulara göstermek için seni yetiştirmek, yüceltmek uğruna yılda yüz altın sayan ben değilim sanki! Bu işin sırrını söyleyeyim mi sana, Grace? Yanında ben vardım, onun için böyle kaba konuştu adam seninle. Benim yerime kara ceketli bir soylu kişi, ya da bir papaz olsaydı senin yanında, böyle konuşamazdı seninle."

— "Hayır, hayır, baba. Senin görünüşünde de kaba sayılabilecek hiçbir şey yok."

— "Söylüyorum sana: Bundan, bence. Kaç kez dikkat etmişimdir: Bir kadın yanındaki erkekten alır rengini. Şık giyimli, parlak bir beyin yanında kuşku götürmez biçimde hanımefendi gibi duran bir kadın gösterişsiz, yalın bir adamcağızın yanında bayağı, ucuz bir taklit görünümüne bürünür. Neyse, bir daha kimse böyle konuşamayacak seninle! Hiç değilse senin çocuklarınla konuşamayacak! Benden çok daha gösterişli, şık biri olacak inşallah yanında... Ah, Ulu Tanrı'm, n'olur gerçekleştir bu dileğimi!"

Grace, üzülerek: "Ama, canım babacığım," diye atıldı, "umumumda bile değil benim! Bugün sahip olduğum şeref bana yeter, daha çoğunu istemiyorum ki!"

Bir Grek ozanı "Kız evlat sahibi olmak karışık, nazik bir iştir." demiş. Hiç kimse bu tanıma Melbury kadar uyamazdı, kuşkusuz. Grace'e gelince, kızcağız eni-konu sıkılmaya başlamıştı. Belki hayatını hemencecik Giles Winterborne'a adamayı istemiyordu ama, ailesinin toplumsal umudu olmaktan da gitgide daha çok tedirginlik duyduğu kesindi.

Babası: "Beni sevindireceğini bilsen, daha şerefli bir mevki

sahibi olmayı istemez misin?" diye sordu.

Grace, duygularına karşın, bu soruya olumlu karşılık verdi. Babasının sözleri onu az-çok etkilemiş gibiydi.

Eve varmak üzereydiler ki, Melbury: "Grace" dedi, "öleceğimi bilsem, gene de seni varlıklı biriyle evlendireceğim! Bugün olanlar genç bir kadının tek başına hiçbir şey olamayacağını bana bir daha kanıtladı. Varlıklı biriyle evleneceksin sen!"

Yaşlı adam zorlukla soluk alıyor, soluğu yele karışıyordu.

Grace, serinkanlılıkla ona baktı.

— "Peki, ya Bay Winterborne ne olacak?" diye sordu. "Bunu duygusal bir sorun olarak öne sürmüyorum, baba; yalnızca bir bağlılık sorunu olarak sözünü ediyorum."

Kereste tüccarının gözleri bir an yere dikildi. "Bilmiyorum... bilemiyorum." dedi en sonunda. "Sıkıcı bir durum bu. Neyse... acelemiz yok ya. Bekleriz, Giles'in ne yapacağına bakarız."

*
**

O akşam Melbury kızını çalışma odasına çağırdı.

Büyük oturma odasının arkasında ufak bir bölmeydi burası. Bir vakitler mutfağın bir parçasıymış. Duvarında her mutfakta bulunan yumurta biçimi tuğla bir fırın varmış. Melbury burayı çalışma odası haline sokarken, fırının bulunduğu oyuğa demir bir kasa koydurtmuştu. Özel belgelerini bu kasada saklıyordu. Kasanın kapısı şimdi açıktı. Kapının üzerinde Melbury'nin anahtarları sallanıyordu.

— "Oturda, Grace, bana arkadaşlık et." dedi. "Şunlara göz atarak oyalanabilirsin."

Kızın önüne bir deste kâğıt fırlattı.

Grace: "Nedir bunlar?" diye sordu.

— "Biralay senet-sepet. Ne ararsan var içinde." Senetleri bir bir açmaya koyuldu. "Bu kâğıtların herbiri dünyanın parası eder. İşte bir yığın paralı yol hisse senedi. Şu kâğıt parçalarının herbirinin ikiyüz lira edeceği aklına gelir miydi?"

— "Sen söylemesen, gelmezdi, ne yalan söyleyeyim!"

— "Dedim ya, herbiri ikiyüz lira bunların. Bak işte, bunlar da başka senetler. Şunlar da Port-Breedy Limanı'nın hisse senetleri. O limanda birhayli büyük hissemiz var, biliyor musun? Çünkü oraya kereste gönderiyorum. Aç, ötekilere de bak. İlgiçekici bulacaksın hepsini."

Grace, ayağa kalkarak: "Olur, bir gün bakarım." dedi.

— "Saçmalama! Şimdi aç bak. Artık birazıcık öğrenmelisin böyle şeyleri. İyi yetişmiş, bilgili bir hanımefendi para sorunlarından da az-çok anlamalı. Tut ki günün birinde dul kaldın... kocandan kalan hisse senetleri, tapular falan geçti eline..."

— "Böyle konuşma, baba. Tapular, senetler... bana öyle boş geliyor ki böyle şeyler!"

— "Hiç de boş şeyler değil. Ona bakarsan, bende de tapular var. İşte, şu gördüğün kâğıt parçası Sherton Abbas'taki evlerin tapuları."

— "Evet ama..." Grace duraksadı, gözlerini ateşe dikti. Sonra alçak sesle: "Benim için tasarladıklarınız gerçekleşirse, yaşayacağım dünya orta sınıftan insanların dünyası olacak." dedi.

Babası: "Orta sınıftan insanların dünyası olmamalı senin dünyanın!" diye haykırdı. "Bayan Charmond'un evinden döndükten sonra bana neler söylediğini unuttun mu, yoksa? Hiçbir yerde kendini o denli kendi evinde gibi görmediğini söyleyen sen değil miydin? Sana evini, cici-bicilerini gösterdiği, sonra oturma odasına alıp çay ikram ettiği vakit hani hiç yabancılık çekmemiştin?"

Grace: "Evet, öyle dedim." diye kabul etti.

— "Doğru değil miydi yani?"

— "Evet, doğrudu. O zaman bana öyle gibi gelmişti. Yalnız, şimdi aynı yoğunlukta değil belki bu konudaki duygularım."

— "Ah! Şimdi anlayamıyorsun belki ama, gerçek duyguların asıl o günkü duygularındı. Çünkü okuldan daha yeni gelmiştin; kafaca da, bedence de incelmış, kibarlaşmıştın. Öyle ki, köşke gitmek, Bayan Charmond'la konuşmak en doğal bir şey gibi

göründü sana. Gelgelelim, o günden beri bizim yanımızdasın; bu yüzden de, biraz çaptan düştün, gerçek yerini eskisi gibi dolduramaz oldun. Hadi artık, dediğimi dinle de şu kâğıtlara göz at ki yarın ne değerinde biri olacağını gözünle gör. Çünkü bütün bu gördüklerin günün birinde senin olacak, anlıyor musun? Senden başka kimim var bunları bırakacak? Bilgi, iyi yetişmişlik yetmiyor, görüyorsun. Böyle değerli senetler, daha doğrusu bu değerli senetlerin temsil ettiği şey, kısacası para da gerek insana. İşte bunlar sana destek olacak. Bir gün varlıklı biriyle evlenir, bunlara bir de onun varlığını katarsan, bu sabah gördüğümüz o kaba herif gibileri belki daha saygılı konuşurlar seninle."

Grace, çaresiz, babasını dinledi. Onun eline tutuşturduğu hisse senetlerini teker teker açıp incelemeye koyuldu.

Melbury şimdi var gücüyle kızını etkilemeye, onun yürenine toplumsal mevki sahibi olma özleminin tohumlarını ekmeye çalışıyordu. Grace'e gelince, babasının şu dünyadaki tek umudu olmak onu ürkütüyordu. Böylesine büyük bir sorumluluğu yüklenmek istemiyordu. Eve döndü döneli, babasının karşısında gerek görünüşüyle, gerek davranışlarıyla zarif, çekici olmaya özellikle dikkat etmişti. "Sırtımda eski-püskü bir elbiseyle eve gelseydim, kaba-saba konuşmaya çalışsaydım, bütün bunlar olmayacaktı." diye düşünmekten kendini alamıyordu. Gerçeğin, kendisinden çok, olasılıklar üzerinde durduğunun, bu yüzden tasalandığının ise farkında değildi.

Senetlerin gözden geçirilmesi bitince, Melbury: "Şimdi de çek defterime bak, koçanları oku." diye tutturdu.

Grace babasının bu isteğine de uysallıkla boyun eğdi. Çek defterini incelerken en sondaki iki-üç koçan gözüne çarptı. Kendi giysilerine, okula ödenen ücretlere giden paraların koçanlarıydı bunlar.

Üzgün üzgün babasına bakarak: "Ben de sana dünyanın parasına mal oluyorum!" diye mırıldandı. "Atlar, arabalar, tahıl için harcadığın kadar bana da para harcıyorsun!"

— "Ben sana onlara bak demedim ki. Bütün istediğim, yaptığım

yatırımlar üzerinde sana birazıcık bilgi verebilmektir. Sen de atlarım, arabalarım kadar masraflıymışsın, hiç önemi yok bunun. Karşılığını onlardan çok daha iyi ödüyorsun ya, ona bak sen!"

Grace: "Benim için böyle düşünme, n'olur, baba!" diye yalvardı. "Sanki taşınır bir maldan söz ediyorsun!"

Melbury: "Neden söz ediyorum, neden? A, evet, sözlüklere özgü bir sözcük!" dedi. Sonra, şakacı bir tavırla ekledi: "Eh, değil mi ki senin sözcük dağarcığında var, söylemeni yasaklamıyorum... benim aleyhimde olsa bile."

Kızını baştan ayağa kıvançla süzdü.

Birkaç dakika sonra, Oliver Nine içeri dalıp akşam yemeğinin hazır olduğunu bildirdi. Hemen ardından da, ulu-orta ekledi:

— "Ya, işte, duyduğuma göre Hintock Köşk'ünün sahibi hanımefendiyi bu yakınlarda bir süre için kaybediyormuşuz, Beyefendi. Evet, yarın yola çıkıyormuş. Yabancı ülkelere gidecekmiş. Kışın sonuna kadar da buraya dönmeyecekmiş. Ah, keşke aynı şeyi ben de yapabilsem! Solukborum öyle bir tıkanmış ki!

Yaşlı kadın dışarı çıkınca, Melbury kızına döndü:

— "Demek, yeni arkadaşını kaybettin, Grace! Onunla dostluk kurmak, yolculuklarının öyküsünü yazmak fırsatını da böylece kaçırmış oluyorsun!"

Grace buna hiç karşılık vermedi.

Babası, üstüne basa basa: "Kalıbımı basarım, Giles Winterborne'un eğlencesidir buna yol açan!" diye sözlerini sürdürdü. "A, evet, yüzde-yüz onun için, bırak bir çift laf edeyim sana: Bana söz ver, haberim olmadan bir daha buluşmayacaksın onunla?"

— "Zaten hiç buluşmuyoruz ki, baba."

— "Böylesi çok daha iyi. Bu iş hiç hoşuma gitmiyor. Ona kötülük olsun diye istemiyorum bunu senden... zavallı delikanlı! Salt senin iyiliğin için istiyorum. Çünkü senin gibi iyi yetişmiş, kibar bir kız onunla süreceği yaşayışın güçlüklerine nasıl katlanabilir!"

Grace içini çekti. Bu iç çekişte Giles'e beslediği acıma

duygusunun da payı vardı.

*
**

Gene o saatte, tam o dakikada, köy yolunda, Melbury'nin bahçe kapısının hemen önünde Giles Winterborne'la ilgili bir başka konuşma sürüp gitmekteydi. Yaşlı Timothy Tangs'le Robert Creedle tam orada karşılaşmışlardı.

Timothy Tangs: "Köydeki söylentileri duydun mu?" diye soruyordu.

Yeni bir haber vermenin sevinciyle aydınlanmış olan yüzü, vereceği haberin ağırlığıyla da bulutlanmıştı.

— "Şu zavallı yalnız kızcağız, Marty South, babasını kaybetmek üzere." diye sözünün arkasını getirdi. "Adamcağız hani ner'deyse büsbütün iyileşmiş gibiydi ama, ansızın yeniden kötüleyiverdi. Oldum-olası tasalı mı tasalı, bir deri-bir kemik bir adamdı ya. Daha iyi bir ülkeye gitmek üzere Küçük Hintock'tan ayrılırsa, senin sevgili beyin Giles Winterborne için pek çok şeyler değişecek, öyle değil mi, Creedle komşu, ha?"

Creedle: "Ne bileyim ben!" diye karşılık verdi. "Falcı değilim ya. Yalnız, daha dün ben de ileride olabilecekleri düşünüyordum. Evlerin Giles Winterborne'un üzerinde kalması John South'un yaşamasına bağlı. South ölür, ruhlara karışırsa yasaya göre evler kayıtsız-şartsız Köşk'te oturanın iyeliğine geçecek. Giles'e bütün bunları söyledim ama, doğru söyleyenin sözleri nedense herkesin bir kulağından girer, öbür kulağından çıkar!"

XIII

HABER doğruydı. Yasanın bir zaman ölçüsü gibi kullandığı hayat —yaşlı adamın sarsıntısındaki hayatı— sönmek üzereydi. John South'un hayatı, bu amaca hizmet-eden birçok hayatın en sonuncusuydu. John South son nefesini verir vermez, kendi oturmakta olduğu küçük kulübe, Giles Winterborne'un oturduğu daha büyükçe ev, ayrıca son yüz yıl içinde Hintock'lu çeşitli ailelerin iyeliğinde bulunan, şimdi ise Giles Winterborne'un olan altı kadar büyüklü-küçüklü yapı elden gidecek, ortasında bulundukları Hintock Malikânesi'nin birer parçası olacaktı.

Giles Winterborne ertesi gün bahçesinde dolaşmaya çıktı. Bu beklenmedik olayı düşündüğü belliydi. Üzerinde dolaşmakta olduğu keçi yollarının, yanından geçtiği lahana tarlalarının, elma ağaçlarının, evinin, elma şarabı mahzeninin, ahırların, rüzgârgülü'nün başka ellere geçeceğini düşündükçe tuhaf bir duygu kaplıyordu yüreğini. Sanki bütün bunlar gerçek değil, hayaldi de başının üzerinden kayıp geçiyorlar, ayaklarının altında kayboluyorlardı. John South'un son hastalığına kadar Giles Winterborne tehlikeyi sezinleyememişti.

O böyle bahçede gezinirken, Marty çıkageldi. Dalgın, tasalıydı.

— "Babamın akli hep o ağaçta." diyordu. "Boyuna ağacı düşünüp üzüyor. Hangi ağaçtan söz ettiğimi biliyorsunuz, değil mi, Bay Winterborne? Hani evin önünde yüksek bir ağaç var ya, işte o. Babam o ağaç devrilip bizi öldürecek sanıyor. Gelip onu bu saçma düşüncesinden vazgeçirebilir miydiniz acaba? Ben çok uğraştım, elimden birşey gelmedi."

Giles kızla birlikte kulübenin yolunu tuttu. Evden içeri girdiler. Marty önde, Giles arkada, merdivenden yukarı çıktılar.

John South, yatakla pencerenin arasına konmuş koltuğunda,

başı yastıklara gömülü, uzanmış yatıyordu. Gözünü pencereden dışarıya dikmişti.

Giles'i görünce: "O! Winterborne komşu!" dedi. "Elden gidecek olan yalnız kendi canım olsaydı, aldırmazdım, inan. Hayatıma pek değer vermem, ille canımın çıkması gerekiyorsa da varsın, çıksın, umurumda değil. Ama, senin için —senin gibi hayatta gitgide yükselen bir genç adam için— hayatımın ne büyük değeri olduğunu anlamak üzüyor beni! Daha ellibeşimdeyken çekip gitmekle sanki sana bir oyun oynamış, haksızlık etmiş olacağım gibi geliyor! Bu hastalığı da alt edebilir, daha yaşayabilirdim. Biliyorum bunu. Gelgelelim, ah, şu ağaç olmasaydı! Evet, beni için-için öldüren o ağaç; başka bir şey değil. İşte bak, orada duruyor, yel estikçe sanki bana gözdağı veriyor! Biliyorum, üzerimize yıkılacak, bizi ezip öldürecek. Ben ölünce senin halin n'olacak? Herşeyin elden gidince n'apacaksın?"

Giles: "Sen beni düşünme şimdi... Benim ne olacağım önemli değil." diye karşılık verdi. "Sen kendini düşünmeye bak."

Pencereden dışarıya, hasta adamın baktığı yere baktı. Söz konusu ağaç ulu bir karaağaçtı. Giles çocukluğundan beri bilirdi bu ağacı. John South'ın evinin hemen önündeydi. Yel estikçe —tıpkı şimdi olduğu gibi— ağaç iki yana sallanırdı ki bu da, doğal bir şeydi.

Ağacın salınışı, yel estikçe yapraklarından çıkan hışırtılar, öyle anlaşıyordu ki, zamanla South'ın zihninde korkulu bir imge uyandırmıştı. Öyle ki, sonunda her gün o kaltuğa oturup ağacın her devinişini seyretmeye, yaprakların tuhaf ezgisine kulak vermeye başlamıştı. John South'ı kemirip bitiren de, herhangi bir elle tutulur hastalık değil, işte bu korkuydu.

Ağaç sallandıkça, South da başını sallıyor, bir köle boyuneğişiyle onun devinişini taklit ediyordu.

— "Ah, bir zamanlar ne küçücük bir ağaçtı bu!" diye mırıldandı. "Ben daha çocuktum o zamanlar. Günün birinde aklımdan onu kesmek bile geçtiydi. Sonra vazgeçtim. Sonra yeniden aklıma

koydum ağacı kesmeyi ama, unuttum gitti. Sonunda, ağaç kesemeyeceğim kadar büyüdü, bana düşman kesildi. Ölümüm de bu ağaç yüzünden olacak! O fidanı büyümeye bırakırken, günün birinde bana böylesine acı çektireceği, sonra da ölümüne yol açacağı aklıma bile gelmemişti!"

Giles'le Marty adamcağızı yatıştırmaya çalıştılar. Öte yandan, ağacın belki devrilerek değil ama, başka bir yoldan John South'ı vaktinden önce mezara gönderebileceğini de düşünmekten kendilerini alamadılar.

Giles: 'Bak, sana ne diyeceğim, John South.' diye atıldı. "Bugünden tezi yok, akşamüstü ağaca tırmanıp en alttaki dallarını budayacağım. Böylece, ağacın yükü birazıcık azalmış olur; yelden eskisi kadar etkilenmez."

— "O bırakmaz ki. Nereden geldiğini kimsenin bilmediği acayip bir kadın var... İşte o bırakmaz ağacı budamana."

— 'Bayan Charmond'u mu diyorsun? A! toprakları üzerinde böyle bir ağaç olduğundan bile haberi yoktur onun! Hem sonra, budamak demek ağacı kökünden kesmek demek değil ki. Bir söyleyeceği varsa, bana söylesin; ben onunla konuşmayı göze alıyorum."

Giles bu sözlerden sonra South'ların kulübesinden çıktı. Öğleden sonra döndü geldi. Sundurmadan bir balta aldı. Ağacın gövdesine bir merdiven dayayıp üzerine tırmandı, en alttaki dalları budamaya girişti.

Saldırıya uğrayan her dal bükülüyor, çatırdıyor, sonra gürültüyle çitin üzerine devriliyordu. En alttaki dalların budanması bitince, Giles biraz daha yukarı tırmandı, yeniden işe koyuldu. Böylece, merdivenin eriştiği yüksekliğe dek ağacın bütün dallarını kesti.

İş hayli zorluydu, çünkü ağaç büyüktü. Saat 4'e doğru hava kararmaya, sis basmaya başladı. Giles ikide-bir gözlerini kaldırıp John South'ın yatak odasının penceresine bakıyordu. O zaman, odada yanan ateşin titrek ışığında, yaşlı adamın kıpırdamadan koltuğunda oturduğunu, koltuğuna iki eliyle sıkı sıkı yapışmış

olduğunu görüyordu. Marty babasının yanında oturuyordu, onun da gözü ağacın üzerinde çalışmakta olan Giles'teydi.

Giles'in aklına birden tuhaf bir soru takıldı, budamaya ara verip düşünmeye daldı. Başka bir insanın olan topraklar üzerinde, bir kira anlaşmasının süresini uzatmak için çalışıyordu. John South'ın ölümüyle bu kira anlaşması bitecek, bundan da gene üzerinde çalışmakta olduğu toprakların sahibi yararlanacaktı. Bunlar aklına gelince Giles duraksadı: Dalları budamayı sürdürmeli miydi, vazgeçmeli miydi? Öte yandan, bir adamın canını kurtarmak için çalışıyordu. Bu ise onu bir bakıma yetkili kılıyor, kendince önlemler almasını yerinde gösteriyordu.

Yel şimdi adamakıllı hafiflemişti. Giles, orada durmuş, durumu tartmaya çalışırken, yolda, gittikçe yoğunlaşan sisin içinde bir karaltının o yana doğru yaklaşmakta olduğunu gördü. Karaltı belli belirsizdi ama, Giles onu hemen tanıdı.

Grace Melbury'ydi gelen. Besbelli, karanlık iyice bastırmadan, kısa bir akşam yürüyüşüne çıkmıştı. Giles onunla karşılaşacağını düşünerek kendine çeki-düzen verdi. Başka yol olmadığı için, Grace'in ağacın altından geçmesi kaçınılmaz bir şeydi.

Ne var ki Grace, gözlerini ağaca doğru kaldırıp onu görmüşken, gene de babasının sözlerinin etkisi altında olduğu için, Giles'i yüreklendirmekten kaçındı. Ona karşı beslemekte olduğu yıllar yılı süren sevgi, Hintock'a döndükten sonra hiç de sandığı gibi alevlenmemiş, onu babasına başkaldıracak parlaklığa ulaşamamıştı.

Giles, kız kendisini görmedi sanarak: "Bayan Melbury, bak ben buradayım!" diye seslendi.

Grace başını yukarı kaldırdı. Giles'in yüzündeki anlamı görebilecek kadar yakındı şimdi ona. Öyleyken, gene de birşey söylemedi. Başını yere eğdi, yürüdü gitti.

Giles'in yüzü allak-bullak olmuştu. Bir yandan düşünüyor, bir

yandan da makine gibi işini sürdürüyordu.

Bu arada Grace de çok uzağa gitmemişti. Bir bahçe kapısına ulaşınca, üzgün üzgün kapının üzerine abandı.

— "Ne yapacağım ben şimdi?" diye mırıldandı.

Derken, ansızın sis bastırdı, ortalığı kapladı. Kızcağız bu yüzden gezintisini kısa kesmek zorunda kaldı. Dönüşte, çaresiz, gene o ağacın altından geçti.

Giles onu görünce: "Grace, konuşsan-a benimle!" diye haykırdı.

Grace gözlerini ağaca doğru kaldırdı. Başını salladı. Hiç duramadan gene yürüdü gitti. Biraz daha gittikten sonra durdu, çitin ardına saklanarak Giles'i gözetlemeye koyuldu.

Evet, ona karşı soğuk davranmıştı ama, niyeti hiç de kötü değildi. "Değil mi ki onunla ilişkiyi kesmem gerekiyor, bunu hemen yapmam daha doğru olur." diye düşünmüş, onun için böyle davranmıştı.

Grace gözden silinir silinmez, Giles, onun ne demek istediğini sanki birden anlamış gibi, harıl-harıl ağacı budamaya başladı. Git-tikçe daha yukarı tırmanıyor, sanki bu dünyayla tüm bağlantısını kesmek istiyordu.

Sonunda, ağacın en tepesine kadar tırmandı. Sis şimdi öylesine yoğunlaşmıştı ki Giles ağacın tepesinde güçlkle görülebilen koyu kurşuni bir nokta gibi kalmıştı. Baltanın sesi duyulmasa, arada-bir de tepeden aşağıya çatırdayarak bir dal düşmese, kimse onun orada olduğunu anlayamazdı.

Hayır, böyle olmamalıydı: Açıksözlülük, içtenlik en iyisiydi. Grace böyle düşünerek üçüncü kez ağacın altına gitti. Giles şimdi onu göremiyordu. Grace bir süre orada oyalanarak, varlığından habersiz olan genç adamı seyretti. Giles bir umut besliyorsa, ne yapıp edip buna bir son vermeliydi.

En sonunda: "Giles... Bay Winterborne!" diye seslendi.

Giles işine öyle dalmıştı ki duymadı.

Grace, bir kez daha: "Bay Winterborne!" diye haykırdı.

Bu kez Giles durdu, aşağıya baktı.

— "Efendim?" dedi.

Grace, sesi titreyerek: "Az önce konuşmayışım bilerekti." diye söze başladı. "Babam diyor ki... aramızdaki şu meseleyi —yani sözlü olmamızı— gözümüzde pek büyütmemeliymişiz. Bence de doğrusu bu. Yalnız, gene de dostuz, ner'deyse akraba bile sayılırsınız, değil mi, Giles?"

Giles, ağacın tepesinden güç duyulur bir sesle karşılık verdi:

— "Peki, öyle olsun. Bu konuda söyleyecek bir sözüm yok, Grace... bir süre düşünmeden hiçbir şey söyleyemem, demek istiyorum."

Grace, sevgi dolu bir sesle: "Bana kalsa, hiç düşünmeden seninle evlenirdim; günün birinde, demek istiyorum." dedi. "Ama, babamın isteğine karşı çıkmadım, çünkü evlenmemizin akılsızca bir şey olacağına ben de inanıyorum."

Giles karşılık vermedi. Bir dalın üzerine çöktü, dirseğini çatalı bir dala dayadı, başını da elinin üzerine yasladı. Sisle gece onu büsbütün kuşatıp gözlerden gizleyene dek, öylece kaldı.

Grace derin derin içini çekti. Yüreği ezik, ağırlaşmış bir halde yeniden yoluna koyuldu. Gözlerinden yaşlar süzülüyordu. Giles, olduğu yerde kalacağına, hemen aşağı inip Grace'in yanına gelse, kızcağız gene aralarında herşeyin bittiğini söyler, dediğinde ayak direr miydi acaba?

Kadınların kendi ağızlarıyla dediğine göre, bir kadın kendisini seven erkeği kolay kolay geri çevirmezmiş. Belki Grace de aralarında herşeyin bittiğini söyledikten hemen beş dakika sonra Giles'i yanıbaşında görseydi, olaylar başka türlü gelişirdi. Ne var ki, Giles aşağı inmedi; sislerin içindeki garip, kasvetli yuvasında sessiz, kımıldasız durdu. Grace de yoluna gitti.

Ağacın bulunduğu yer şimdi ıpıssızdı. John South'ın penceresinden vuran ışık siste yol yol gözüküyordu ama, ağaca kadar ulaşamıyordu. Aradan onbeş dakika kadar bir zaman geçti. Hava şimdi iyiden iyiye kararmıştı. Giles aşağı inmemişti daha.

Derken, ağaç birden ürperir gibi oldu, sonra derinden içini çekti: Bir ses duyuldu, sonra Giles sessizce yere atladı. Olanları yeniden düşünmüş, kararını vermişti. Merdivenle baltayı yerlerine bıraktıktan sonra, evinin yolunu tuttu. Evlerinin elden gitme tehlikesinin görünüşte yaşayışını etkilemesine nasıl bırakmamışsa, bu olayın da dışa dönük davranışlarını etkilemesine göz yummayacaktı. Birşey olmamış gibi, yatıp uyudu.

Aynı zamanda başgösteren sıkıntılı iki olay insana her zaman çifte sıkıntı vermez. Başka zaman olsa, Giles evlerin elinden gideceğini düşünerek hiç değilse gecenin yarısını uykusuz geçirirdi, kuşkusuz. Ne var ki, Grace Melbury'nin yol açtığı duygusal sıkıntı, evleri yüzünden duyduğu daha elle-tutulur kaygıyı, artırmak şöyle dursun, ner'deyse yok etmişti. Bu ayrılık ona bir dargınlık gibi değil de, sanki Grace'in ölümü gibi gelmişti. Yalnız, kendisi bunun tam anlamıyla farkında değildi daha.

Sabah uyandığında da gene keyifsiz, gene öfkeliydi. Bu gibi duygusal durumlarda, bir şeyi yitirmiş olmanın verdiği o tuhaf üzgünlük daha çökmemişti yüreğine.

*
**

O sabah, gün ışımadan, bir araba yükü meşe tomruğunun yola çıkarılması gerekiyordu. Tomruklar işyeri hayli uzaktaki bir kasabada olan bir inşaatçıya gönderilecekti.

Ağır kereste taşımaya özgü o, ala boyalı kocaman tekerlekli yük arabası hazırlandı. Tomruklar arabaya yüklenip zincirle bağlandı; Melbury'nin en güçlü atlarından dördü arabaya koşuldu.

Atlara çingiraklarını takmışlardı o gün. Tam onaltı çingirak vardı. Herbirinin sesi ayrı ayrıydı. O dolaylarda atlara çingirak takmaktan vazgeçmeyenlerden biri de Melbury'ydi. Çünkü yolları daracık olan Küçük Hintock'ta oturan herkes gibi Melbury de bu çingirakların ne kadar yararlı olduğunu bilirdi. Çingiraklar sayesinde pek çok kaza önlenirdi. Ayrıca, arabacılar bütün çingirakların

sesini tanırlar, karanlık bir gecede ta uzaktan gelenin dost mu, yabancı mı olduğunu anlarlardı.

O gece ormanın üzerine çöken sis gene öyle yoğundu ki sabah aydınlığı birtürlü ağaçların içlerine dek işleyemiyordu. Yük ağır, yol bozuk, hava sisliydi. Giles Winterborne, bu gibi koşullarda çoğu kez yaptığı gibi, arabanın yanı sıra yola koyuldu. Amacı arabayı dönemece kadar uğurlayıp geri dönmekti. Çünkü dönemeci geçer geçmez yol eni-konu genişliyor, dolayısıyla tehlike kalmıyordu.

Yola çıktılar. Yüklü araba geçerken yol kıyısındaki kulübeler temellerinden sarsılıyor, onaltı çingirak tatlı tatlı çingirdiyordu. Yamacın tepesine tırnanıp öbür yandan aşağıdaki geniş yola doğru inmeye başladılar. Hızı kesmek için tekerleklerin altına konan pabuçlar kıvılcımlar saçıyor, yol kıyısındaki kuru yaprakları tutuşturacak gibi oluyordu.

Derken, atlara çingirak takarak önlenmeye çalışılan olaylardan biri geldi başlarına. Ansızın, hemen burunlarının dibinde, bir kupa arabanın iki feneri belirdi. Fenerlerin çevresinde sisten birer ayla oluşmuştu. Giles'le adamları arabanın yaklaştığını kendi arabalarının gürültüsü yüzünden duyamamışlardı. Kupanın her yanı kapalıydı. Hemen ardından da, içi yol eşyasıyla dolu bir başka araba geliyordu.

Giles atların önüne doğru seğirtti. Kupanın sürücüsünün kendi arabacısına: "Geri dönmeniz gerek!" dediğini duydu.

Arabacı: "Dönemeyiz!" diye karşılık verdi.

Kupanın sürücüsü: "Atları çözerseniz, bal gibi dönebilirsiniz!" dedi.

Giles: "Sizin geri dönmeniz bizim dönmemizden çok daha kolay." diye, lafa karıştı. "Bu tekerleklerin üzerinde tam beş ton tomruk var."

— "Evet ama, bizim arkamızda da eşya dolu başka bir araba var."

Giles diretti:

— "Öyle de olsa, sizin dönmeniz daha kolay. Hem çoktan dönmüş olmalıydınız. Çünkü çingiraklarımızı bir kilometre öteden duyabilirdiniz."

— "Siz de bizim fenerlerimizi görebilirdiniz."

— "Göremezdik. Sis var."

Kupanın sürücüsü, kurum sataraktan: "Bizim zamanımız değerli." dedi. "Siz besbelli bu yakınlardaki küçük köylerden birine gidiyorsunuz... Bizse, dosdoğru İtalya'ya."

Giles, alaylı alaylı: "Bütün yolu bu arabayla mı aşacaksınız?" dedi.

Çekişme böyle sürüp gidiyordu ki, kupa arabanın içinden bir ses duyuldu. Bir kadın sesiydi bu. Ne olduğunu soruyordu.

Kupanın sürücüsü, hemen atılarak, oduncuların inatçılığından dem vurnaya girişti. Sonra Giles arabanın içindeki kadının üniformalı uşağına: "Söyle odunculara, atlarını gerisin geri döndürsünler!" dediğini duydu.

Üniformalı uşak hanımının buyruğunu Giles'e ilette.

Giles: "Git hanımına söyle," dedi, "kusura bakmasın ama, istediğini yapamam. Yükümüz ağır. Gerisin geri dönmemiz belki olanaksız değil ama, çok zor. Sizin dönmeniz ise çok daha kolay."

Başka bir zaman olsa, Giles karşısındaki hanımefendiye çok daha kibar davranırdı, kuşkusuz. Ne var ki, bir gün önce Grace Melbury'yle konuşması onu çok etkilemiş, kadınlara karşı beslemekte olduğu güveni kökünden sarsmıştı.

Sonuç olarak, Giles'in öyle bir inadı tuttu ki bir adım bile gerilemedi. O iki araba ister-istemez geri geri çekildiler. Bir yol ağzına varınca oraya sığınıp beklemeye koyuldular. Bunun üzerine tomruk yüklü araba, onaltı çingırağını çalaraktan, ağır ağır ilerlemeye başladı.

Giles arabanın arkasından yürüyordu. Onların geçip gitmesini bekleyen iki arabanın önünden geçerken, kurumlu bir sesin: "Kim bu kaba adam? Melbury mi yoksa?" diye sorduğunu duydu.

Konuşanın bir kadın olduğu şimdi okadar açık-seçik belliydi

ki Giles birden garip bir pişmanlık duydu.

— 'Değil, hanımefendi. Daha gençten biri. Küçük Hintock'ta daha küçük çapta işlerle uğraşıyor. Adı Winterborne.'

Böylece, tomruk yüklü araba öbür iki arabanın önünden geçip gitti. Arkadakilerin işitemeyeceği kadar uzaklaşınca, arabacı: "Aman, Bay Winterborne... işte oydu... Bayan Charmond'un ta kendisi!" dedi. "Kimin aklına gelirdi ki... Onun gibi hiçbir işi-gücü olmayan bir kadının sabahın köründe, burada ne işi var? A, evet, İtalya'ya gidiyormuş... Evet, öyle ya. Avrupa'ya gideceğini söylüyorlardı. Kışın burada kalmaya dayanamıyormuş da."

*
**

Bu olay Giles Winterborne'un iyice canını sıkılmışa benziyordu. Melbury'nin Hintock Köşkü'ne hayranlığını bilmeyen yoktu. Olanları öğrenirse, Giles'ı ilk suçlayacak Melbury olacaktı, buna kuşku yoktu.

Giles yolun sonuna kadar arabanın yanı-sıra yürüdü, sonra gerisin geri döndü. Niyeti South'lara uğrayıp akşam o ağacı budamasının bir yararı olup olmadığını öğrenmektir.

Rastlantı bu ya. Giles'ten birkaç dakika önce Grace Melbury'nin de South'lara uğrayıp yaşlı adamın sağlığını soracağı tutmuştu. Grace son günlerde babasıyla birlikte kahvaltı edecek kadar erken kalkıyordu. Gidip John South'ın hatırını sormasını da ondan babası istemişti.

Grace kulübeye vardığında Marty kapıda duruyordu. Grace daha ağzını açıp bir şey söylemeye vakit bulamadan, Bn. Channond'un iki arabası belirdi yolda. İki kız dönüp arabaları seyre koyuldular.

Bn. Charmond onları görmemişti. İki kız arabanın penceresinden onu az-çok seçebiliyorlardı. Genç kadının en çok göze çarpan yeri, hiç kuşkusuz, gür, örgülü saçlarıydı.

Grace: "Ne de güzel görünüyor bu sabah!" dedi. Hayranlığın-

dan, Bn. Charmond'un kendisine oynadığı oyunu büsbütün unutmuş gibiydi. "Bu biçim saç çok yakışmış ona. Bundan daha güzel bir kadın görmedim desem yeridir."

Marty, farkında olmadan, kıtık kıtık olmuş saçlarını sıvazladı. Kuru bir sesle: "Ben de görmedim, küçükhanımım." dedi.

Grace arabanın ardından üzgün üzgün baktı. Ancak, arabalar gözden kaybolduktan sonra John South'ın nasıl olduğunu sormak aklına geldi. Marty babasının durumunda herhangi bir iyileşme olmadığını söyledi.

Grace daha oradaydı ki Giles Winterborne da South'ların kulübesine vardı. Kapının önünde duran iki kızdan birinin Grace olduğunu görünce, gerisin geri döndü, kendi evine yollandı. John South'ın sağlığını sormak için, Grace'in gitmesini beklemeye koyuldu.

ARABALARIN karşılaşması Giles'in aklına gene South ölünce Bn. Channond'un iyeliğine geçecek olan evlerini getirdi. Kendinden önceki birçokları gibi, o da bu işe şaşıyordu. Gerek kendi ataları, gerekse Hintock'lu öbür köylülerin ataları, acaba hangi akla hizmet etmişler de ellerindeki eski tapularını bu ömür boyu iyeliği şart koşan senetlerle değiş-tokuş etmişlerdi? Hele babasının aldırmaazlığı akıl alır gibi değildi. Neden John South'ın hayatını sigorta ettirir-nemişti sanki?

Kahvaltıdan sonra Giles yukarıya çıktı. Yatağının üzerindeki şilteyi kaldırıp altından bez bir çanta çıkardı. Senetlerini bunun içinde saklardı. Babası öldü öleli senetler dokunulmadan orada duruyordu. Kırsal yörelerde bu gibi belgeleri böyle şilte altında saklamak gelenektendir.

Giles yatağın üzerine oturdu, senetleri gözden geçirmeye başladı. Sıradan senetlerdi bunlar; üç kuşak boyu geçerliy-diler. Elli yıl kadar önce, South ailesinin bir üyesi, bakımsızlıktan yıkılmak üzere olan evlerinin yıkılıp yeniden yaptırılması koşuluyla, o zamanki malikâne sahibine birtakım haklar tanımayı kabul etmişti. Senetler Giles'in babasına South'lardan birinin kızı olan karısı yoluyla geçmişti.

Senetlerden birinin köşesine iğneyle bir mektup iliştilmişti. Giles'in gözüne bu mektup ilk kez çarpıyordu. Mektubun üzerindeki tarih hayli eskiydi. Elyazısı davavekilinin, imza ise toprak sahibinindi. Buna göre, senette adı geçen kişilerden herhangi biri ölmeden önce Bay John Winterborne —ya da vekili— köşedeki, yolu tıkayan evi yıkıp arsasından vazgeçerse, birtakım ayrıcalıklara hak kazanacaktı. Bunların başında da, ömür boyu toprağa sahip olan kişiler listesinin sonuna John Winterborne'la oğlunun adının

eklenmesi ayrıcalığı geliyordu.

Söz konusu ev yıllarca önce yıktırılmıştı. Giles'in babası ayrıcalığından neden yararlanmamıştı, kendi adıyla oğlunun adını sene-din arkasına neden ekletmemişti, anlaşılır gibi değildi. Büyük olasılıkla, bu tasarımı gerçekleştirmesine ölüm vakit bırakmamıştı. Çünkü John Winterborne'un en büyük zevklerinden biri, kendi küçük olanakları içinde, ev, arsa işleriyle uğraşmaktı.

South'lardan biri —Giles— daha sağ olduğuna göre, kuşkusuz, babasının yapamadan bıraktığı işi o tamamlayabilirdi. Bu olasılık Giles'in keyfini iyicene yerine getirdi. Çünkü pek çok şey o evlere bağlıydı. Melbury'nin damadı olarak Giles'i seçip seçmemekte bocalamasının başlıca nedenlerinden biri de delikanlının elinde bulunan tapu senetlerinin güvenilmezliği idi.

Giles bu işe hemen el koymaya karar verdi. Tapuyu yenilemek için gereken parayı kolayca bulabilirdi. Ne var ki, bir gün içinde, çarçabuk gerçekleştirilebilecek bir tasarı değildi bu. İşleri yoluna koyana dek, 'South'lara uğrayıp yaşlı adamın hatırını sorabilirdi. Ağacın budanması yaşlı adamın sağlığı üzerinde nasıl bir etki yapmıştı, öğrenmek istiyordu.

*
**

Marty onu kapıda karşıladı. Yüzünden umutsuzluk okunuyordu.

Giles: "E, Marty, ne haber?" diye sordu.

Kız: "Ağacı budamak için boşuna zahmet ettiniz." diye karşılık verdi. "Her şey bitti. Babam ağacın eskisinden daha da yüksek görüldüğünü söylüyor."

Giles ağaca baktı. Gerçekten, ağaç eskisinden daha yüksek duruyordu. Çünkü çıplak gövdesi olduğu gibi ortaya çıkmıştı.

Marty: "Bu sabah ağacı budadığınızı görünce çok korktu." diyordu. "O ağaç üstümüze yıkılacak, bizi pestil gibi ezecek, deyip duruyor."

Giles: "Vah-vah!" dedi. "Yapabileceğim başka bir şey var mı?"

— "Doktor, ağacın mutlaka kesilmesi gerek, diyor."

— "A! doktoru çağırdınız, demek?"

— "Ben çağırmadım. Bayan Charmond, yola çıkmadan önce, babamın hasta olduğunu duymuş, doktoru o göndermiş. Parasını ödemeyi de üzerine almış."

— "Aşkolsun, doğrusu! Demek doktor, ağacın kesilmesi gerek, diyor? Sanırım, Bayan Charmond'dan izin almadan ağacı kesmemiz pek doğru olmaz."

Giles yukarı çıktı. Yaşlı adam gene koltuğunda oturuyordu. Donuk gözlerini ağacın şimdi çırıl-çıplak olan gövdesine dikmişti. İşin kötüsü, rüzgâr çıkmış, bütün sisi dağıtmıştı. Yel estikçe ağaç salınıyor, John South'ın gözleri de salınan ağaçla birlikte dönüyordu.

Derken, ayak sesleri duyular. Gelenin erkek olduğu ayak seslerinden belliydi.

Marty: "A! Doktor Fitzpiers geldi gene!" diyerek aşağıya koştu.

Hemen ardından doktorun çıplak merdivenlerden yukarı çıktığı duyuldu.

Dr. Fitzpiers hastanın odasına girdi. Bu gibi durumlarda sıradan bir doktor nasıl davranırsa öyle davrandı, yoksul hastasına karşı üstün bir tavır takındı. Dalgın dalgın, düşünceli bir halle hastaya baktı. Bir önceki gelişinden beri adamın hastalığının ne olduğunu unuttuğu belliydi. Sonra başıyla Giles'e selam verdi. Doktorun çitin üzerinden Grace'i gözetlediği günden beri bu Giles'in onu ilk görüşüydü. Belli ki doktor da onu görünce aynı olayı hatırlamıştı.

Edred Fitzpiers, bütünüyle ele alındığında, biçimli gelişmiş, yakışıklı bir genç adamdı. Gözleri koyu renk, etkileyiciydi. Aşırı canlılıktan mı, yoksa duygusallıktan mı, bilinmez, ıslıl-ıslıl parlıyordu bu gözler. Büyük olasılıkla, duygusallıktı parlaklıklarının nedeni. Olayları derinlemesine kavrayamasa bile dış yüzlerini çarçabuk gören o keskin, yüzeysel, deneyici gözü yoktu onda. Yalnız, gerçekten

derin bir görüş yeteneği var mıydı, yoksa gövde yapısının gelişigüzel bir cıvesi olarak mı öyle görünüyordu, bilinmez. Ancak onu daha yakından tanımakla anlaşılabilir bir şeydi bu.

Yüzü, sertten çok, yumuşak, yüceden çok, sevimli, renkliden çok, solgun diye tanımlanabilirdi. Boş vakti bolca olan bir heykeltıraşın heykelini yapmayı isteyeceği kadar güzel, düzgün bir burnu vardı. Ne var ki bu burun çoğu kez güçlü kişiliğin belirtisi olan yamru-yumruluklardan yoksundu. Öte yandan, ağzının düzgün biçiminde bir gevşeklik, bir kararsızlık göze çarpıyordu. Herşeyi beyenmeye hazır bir yüzü, düşünceli bir tutumu vardı. Belki de bundan dolayı, çıtkırıldım bir züppeden çok, bir düşünüre benziyordu.

Fitzpiers'i pek az tanıyan, sağdan-soldan duyduklarına göre değerlendiren yüksek sınıftan saygın kişiler, onun bilgi kıtlığından değil, aşırı bilgi yüzünden çoğu kez yanılgıya düştüğünü söylerlerdi. Onlara göre Fitzpiers yanlış bir felsefe akımına aşırı saplanmış hayalcinin biriydi. Bütün bunlar doğru olsa bile, kesin olan bir şey vardı ki o da şuydu: Dr. Fitzpiers o dolaylarda pek seyrek rastlanan bir beyefendiydi; Küçük Hintock köyüne de sanki gökten, bulutların üzerinden düşmüştü.

Genç doktor John South'a sorular sordu, görünüşüne baktı, vücudunu yokladı. Yaşlı adamın ağaçla ilgili çılgınlığında en küçük bir değişiklik olmadığını, üstelik bu çılgınlığın gitgide arttığını gördü. Hastayı yoklamayı bitirince, Giles'e döndü.

— "Pek sık rastlanmayan türden bir hastalık bu." dedi. "Aşağı gelin de düşündüklerimi söyleyeyim size."

Birlikte aşağı kata indiler.

Doktor: "O ağaç kesilmeli." dedi. "Ağaç kesilmedikçe hastanın hayatı tehlikede. Benim de, elimden birşey gelmez."

Giles: "Ağaç Bayan Charmond'un." diye karşılık verdi. "Sarırm, kesmek için önce ondan izin almamız gerek?"

— "A! boş verin, canım! Kimin ağacı olursa olsun. Bir insan hayatının yanında ağaç nedir ki! Kesin onu hemen. Bayan

Charmond'u tanıma şerefine daha erişmiş değilim ama, ağaç kesildi diye herhangi bir tatsızlık çıkarsa, sorumluluğu ben üzerime almaya hazırım."

Giles: "Kerestelik ağaçtır bu." diye karşılık verdi. "Bayan Charmond'un, ya da kâhyasının haberi olmadan buralarda bir dal bile kesilmez."

Doktor: "Öyleyse, biz de yeni bir çığır açarız, olur biter." dedi. Sonra Marty'ye dönerek sordu: "Babanız ne zamandan beri ağaçtan yakınıyor?"

— "Haftalardır yakınıyor, efendim. Ağaç hortlak gibi kovalıyor sanki onu. Ağacın tam kendi yaşında olduğunu söylüyor. Sözde, insan sezgileri varmış o ağaçta. Babam doğduğu zaman mahsus sürmüş, serpilmiş; salt babama söz geçirmek, onu kölesi haline getirmek için. Dediğine göre Hintock'ta daha önceleri de buna benzer şeyler olmuş."

Yukarıdan John South'ın sesi duyuluyordu.

Yaşlı adam: "Eyvah! yana doğru yatıyor!" diye haykırıyordu. "Devrilecek, devrilecek! O zaman birsürü evin bağlı olduğu zavallı hayatım da sönüp gidecek. Aman! Aman!"

Marty: "İşte bütün gün böyle inleyip duruyor." diye açıkladı. "Ağaçtan başka bir şeyi görmüyor gözü. Pencerenin karşısına oturup boyuna ağaca bakıyor. Perdeleri kapatmama da bırakmıyor."

Dr. Fitzpiers: "Öyleyse, ağaç kesilmeli." dedi. "Bayan Charmond'un canı cehenneme! En iyisi, akşamı bekleyin. Hava kararınca, ya da sabahleyin erkenden babanız daha uyanmadan, ağacı kestirin. Ağacın devrilmesini görmesi doğru olmaz. Çünkü bundan korkabilir. Ben gelene dek perdeleri kapalı tutun. Ben onu yatıştırır, sonra perdeyi açıp korkusunun artık yersiz olduğunu anlatırım."

*
**

Doktor gitti.

Marty ile Giles akşamı beklediler. Alacakaranlık basınca, Marty

perdeleri kapadı. Giles gidip birkaç oduncuya haber saldı, enine kesen büyük bir bıçkı getirmelerini söyledi. Gözdağı veren ulu ağacın artık sonu gelmişti.

Ertesi sabah, John South daha uyanmadan, ağacı kulübenin öte yanına doğru devirdiler. Sessizce yapılması güç bir işti bu. Gene de sonunda başardılar. John South'la yaşıt karaağaç şimdi boylu boyunca yerde yatıyordu. Ağacın tepesinde en gözüpek tırmanıcıların vaktiyle bırakmış oldukları izlere, şimdi oradan gelip geçen en çelimsiz kişiler bile ayaklarını basabiliyorlardı. Bir zamanlar ulaşılmaz sayılan kuş yuvalarını şimdi önüne gelen didik didik inceliyordu. Eskiden yalnız kuşların tünediği yüksek dallarda şimdi gelip geçenler oturuyordu.

Gün iyice ışıyınca, doktor da geldi. Giles onunla birlikte kulübeden içeri girdi. Marty babasının uyanıp giyindiğini, her zamanki gibi koltuğuna oturmaya hazırlandığını söyledi. Hep birlikte yukarı çıkıp hasta adamı koltuğuna oturtular.

South hemen ağaçtan yakınmaya başladı. Ağacın kendisine gözdağı verdiğinden, kendisi bu yüzden ölürse Giles Winterborne'un evlerinin elden gideceğinden dem vurdu.

Doktor Giles'e bir işaret yaptı. Bunun üzerine Giles gidip perdeleri açtı.

Doktor: "Bakın, gördünüz mü, ağaç falan yok artık!" dedi.

Yaşlı adam, gözünün öylesine alışık olduğu dalı-budaklı yüce ağacın yerinde bomboş bir gökyüzü parçası görünce, deli gibi yerinden fırladı. Dili tutulmuştu sanki. Gözleri yuvalarından öylesine dışarı uğradı ki aklarından başka birşey görünmez oldu. Sonra sırt-sırt-üstü yere yuvarlandı. Mavimtırak bir aklık бүрүdü tüm tenini.

Ötekiler, korku içinde, onu tutup yatağına yatırdılar.

Adamcağız nöbeti atlatıp birazcık kendine gelir gibi olunca: "Ah, ağaç yok olmuş! gitmiş!.. Peki, nereye.., nereye?" diye inledi.

Şaşkınlıktan bütün varlığı donakalmış gibiydi.

Deneyin beklenmedik sonucu hepsini şaşkına çevirmişti.

South'ı kurtarmak için hepsi ellerinden geleni yaptılarsa da, bütün çabalar boşa gitti. Giles'le Fitzpiers bir içeri, bir dışarı koşup duruyorlardı ama, boşuna. John South, 'bütün gün can çekiştikten sonra, o akşam gün batarken son nefesini verdi.

Doktor: 'Tüh bana! İyi edeyim derken öldürdüm onu!" diye söylendi.

Sonra aşağı indi. Tam evden çıkarken, birden Giles'e doğru döndü.

— "Geçen gün çitin üzerinden gözetlediğimiz o genç hanım kimdi, kuzum?" diye sordu.

Giles olayı hatırlayamamış gibi başını iki yana salladı.

GEORGE Melbury olup bitenleri öğrenince çok üzüldü. Düşünceli düşünceli bahçesinde gezinmeye başladı. Birincisi, John South'ın ölümüne çok üzülmüştü. Giles'in durumuna ise bundan da çok üzülmüyordu. Genç adama karşı sert davranmış, onu kızından uzaklaştırmıştı. Zavallı Giles, Grace'i kaybettiği yetmiyormuş gibi, John South'ın ölümüyle şimdi de evlerinden olacaktı.

— "Giles'in babasına o evlere çok para harcamamasını öğütlemiştim" diye öfkeyle söylendi. "Dinlemedi beni. İşte şimdi bunun cezasını zavallı Giles çekecek."

Grace de "Zavallı Giles!" diye mırıldandı.

— "Dinle, Grace. Aramızda kalsın ama, aslında, olanlar çok ilgiye değer. Sanki önceden görmüşüm olacakları. Giles için gerçekten üzüldüğüm halde, senin bu işten böyle kolayca sıyrılabilmen beni sevindiriyor. Giles'i John South'ın ölümünden önce başımızdan savdığımız çok iyi oldu; yoksa, şimdi yüreğimiz elvermezdi onu savmaya. Onun için, Tanrı'ya nekadar şükretsek azdır. Bir dost olarak, onun için elimden gelen herşeyi yapacağım. Gelgelelim, damadım olması söz konusu değil elbette artık."

Ne var ki, zavallı Giles'in talihsizliği, bundan sonra Grace'le evlenmesinin olanaksızlığı Grace'in yüreğinde birden ona karşı yıllardır duymadığı sıcaklıkta bir duygu uyandırmıştı.

Bunlar olup biterken, Giles de, artık kendisinin olmayan evinde tek başına oturmuş, olayları düşünüyordu. Duvar saatinin sarkacı içinde sallanmakta olduğu kasanın kıyısına ikide-bir vuruyor, sanki zamanın ilerleyişine boğuk davul sesiyle eşlik ediyordu. Giles pencereden dışarıya göz atınca, Creedle'ın bahçede her zamanki gibi hevesle çalışmadığını gördü. Besbelli, gelecek mevsim ürünü kendilerinin toplayamayacaklarını bildiği için böyle isteksizdi.

Giles bir kez daha senetlerle ilişik mektuba göz attı. Kuşku yok, elinden gitmişti evleri. Parasız-pulsuz bir adamdı artık. O mektubu daha önce görmüş, gerçek durumu öğrenmiş olsaydı, kolayca bu durumdan sıyrılabilir, evler gene onun üzerinde kalabilirdi. Ne yazık ki gerekli işlemleri tamamlamak için artık vakit kalmamıştı. Yalnız, toprakların sahibi olan Bn. Charmond'a durum duyurulursa, kadın belki acır da, Giles'e, artık yasal olarak değilse bile, vicdan bakımından hakkı olanı verirdi. kimbilir?

Giles'in yüreğinde beliren umut birden gene söndü. Yasal anlaşmalar, belgeler hazırlatıp yazdırsa, türlü önlemler alsa bile, herşey gene de geçen gün pek tatsız koşullar altında karşılaşmış olduğu kadının keyfine bağlıydı. Bütün çabalar boşunaydı; evlerinin ömür boyu kendisine geri verilip verilmeyeceğine ancak Bn. Charmond karar verebilirdi.

*
**

O böyle, oturmuş, kara kara düşünürken, kapıda bir ayak sesi duyuldu. Hemen ardından da George Melbury belirdi. Giles'in başına gelenlere pek üzülmüş görünüyordu. Giles, ona başıyla selam verdikten sonra, yeniden belgeleri incelemeye koyuldu.

Melbury bir koltuğa oturdu.

— "Olanlar çok saçma, Giles." dedi. "Senin hesabına çok üzuldüm. Ne yapacaksın şimdi?"

Giles, ona senetlere ilişik mektuptan söz ederek, gerçek durumu açıkladı. Anlaşmayı yenileme fırsatını nasıl kıl payı kaçırdığını anlattı.

— "Ne büyük talihsizlik! Bu işte neden bu kadar aldırılmaz davrandın? Eh, bence yapabileceğin en doğru şey Bayan Charmond'a bir mektup yazıp gerçeği olduğu gibi önüne sermendir."

Giles: "Bunu yapmamayı daha uygun bulurum." diye mırıldandı.

Melbury öyle inandırıcı konuşuyordu ki, sonunda, Giles Bn.

Charmond'a mektup yazmaya razı oldu. Bunun Grace'i elde etmek için son bir çaba olacağına inanıyordu.

Söz konusu mektup yazılıp Hintock Köşkü'ne gönderildi. Bn. Charmond köşkte olmasa bile, mektubun tez elden ona ulaştırılacağını ikisi de biliyorlardı.

Melbury gelmekle iyi bir iş yaptığını düşünerek evine döndü. Giles gene yalnız kalmıştı. Hintock ahalisinin kaderine biçim veren tanrısal yaratığın mektuba vereceği karşılığı beklemekten başka yapabileceği bir iş yoktu.

Bu arada, bütün köy olanları öğrenmiş, tek bir aile gibi olduklarından, olayın gelişmesini ilgiyle beklemeye koyulmuşlardı.

Herkes Giles'i düşünüyordu. Marty'yi düşünen ise yoktu. Babasının gömülmesinden önceki ayaydınlığı gecelerde bir kişi olsun küçük kulübeye göz atmış olsaydı, kızcağızın yapayalnız, ölünün başında oturduğunu görürdü. Kızın yatak odası merdivenbaşına en yakın oda olduğu için, kolaylık olsun diye, tabutu oraya koymuşlardı. Gecenin belirli bir saatinde ay pencerenin tam karşısında parlıyor, içerideki tuhaf görünümü aydınlatıyordu: Ölümün yüce varlığıyla arınmış olan John South'ın yüzünün birkaç adım ötesinde, küçük yatağında sessizce uzanan Marty'nin yüzü görünüyordu. Kızın yüzündeki anlamın babasınıninkinden pek farkı yoktu. Şu dünyada pek de değer vermediği bir candan başka kaybedecek hiçbir şeyi kalmamış içten, açık yürekli bir insanın yüzüydü bu.

Sonunda, John South gömüldü. Aradan bir hafta kadar geçti. Giles Winterborne Bn. Charmond'dan gelecek karşılığı bekliyordu daha. Melbury olumlu bir karşılık geleceğini sanıyor, pek umutlu görünüyordu. Ne var ki Giles arabalar yüzünden Bn. Charmond'la arasında çıkan çatışmadan ona söz etmemişti.

Postacı her gün tam Melbury'nin adamları arabalıkta toplandıktan sonra oradan geçiyordu. Giles kendi işi olmadı mı, oraya gidip adamlara yardım ederdi. İşte şimdi her sabah erkenden yola koyulup postacıyı kestane koruluğunun orada karşılamayı alışkanlık edinmişti.

Grace de çok kaygılı görünüyordu. Babasından, denebilir ki Giles'ten bile daha kaygılıydı. İşte bu kaygı, kızcağızı her sabah babasının arabalığına sürüklüyor, postacının Giles'e getireceği mektubu gözlemesine yol açıyordu.

Giles Winterborne tam onbir kez kestane koruluğuna yollandı, kış sabahının ıslak çimenlerinin ötesinden postacının yolunu gözledi. Ne var ki, postacının beli bükük karaltısı her sabah oradan geçtiği halde, Giles'e mektup falan gelmedi.

Onikinci gün, postacı daha uzaktan Giles'i görünce el sallamaya başladı. Giles adamın elindeki mektubu hemen gördü. Mektubu alıp, mühürü açmadan arabalığa koştu. O mektubu açıp okurken, adamların hepsi çevresine toplandılar. Grace de gelmiş, kapıdan bakıyordu.

Mektup Bn. Charmond'un kendisinden değildi; Sherton'daki davavekilindendi. Giles mektuba göz gezdirdikten sonra başını kaldırdı.

— "Herşey bitti." dedi.

Arabalıktakiler hep bir ağızdan: "Ah!" dediler.

Giles, sakın bir sesle: "Avukatı Bayan Charmond'un olayları doğal akışına bırakmamak için ortada bir neden göremediğini yazıyor." dedi. "Bayan Charmond evleri yıktırmayı düşünüyor." "

Ötekiler: "Bak hele!" dediler. "Evleri yıktırmak da en büyük bahanesidir malsahiplerinin!"

Giles dönüp gitmeye hazırlandı. Arabalıktan çıkınadan önce, öfkeyle: "Yıktırsın öyleyse!" diye homurdandı. "Lânet-olasıca kadın!"

Creedle üzüntüden çöknüş bir halle efendisine baktı:

— "Ah, işte bu öfken yüzünden kaybettin o evleri de, beyim!" dedi.

Giles kendini tuttu, duygularını açığa vurmamaya çalıştı. O dakikadan başlayarak da, içine kapandı, bütün duygularını kendine sakladı.

Suskunluk yabancılar içindeki bir adamın değerini artırır ama,

dostlar arasındaki bir adamın suskunluğu konuşkanlığından daha etkileyicidir. Saatin kaç olduğunu saatine bakarak değil de, doğadaki değişimlere bakarak kestirmek zorunda olan bir köylü saatin düzgün tıkırtısına kulak veren birinin hiçbir zaman göremeyeceği renkleri, özellikleri görür çevresindeki görünümde. İşte bunun gibi, biz de böylesine bir dikkatle çeviririz gözlerimizi suskun dostumuza. Bir ses eşlik ettiğinde dikkati çekmeyen özellikler —bir kasın kasılması, bir kıvrım, bir yüz buruşturma— sesin yokluğunda dikkatle gözlenir, yorumlanır, ta ki dostlar çevresi suskun olanın bütün davranışlarına, bütün ruh durumuna doyana dek.

İşte Giles Winterborne'la komşularının karşılıklı tutumu da böyleydi. Giles dilini tutuyor, konuşmuyordu. Komşuları ise onu gözlüyor, sinirli olduğunu anlıyorlardı.

Giles bir gün Melbury ile karşılaştı. Bütün isteklerinden vazgeçmiş bir hali vardı o gün. Duygusuzlaştırmaya çalıştığı bir sesle konuşmaya başladı:

— "Sizi gördüğüme sevindim, Bay Melbury. Korkarım, olanlardan sonra, şey için... bir gün evlenirsem, karım biner diye satın aldığım o kırağa bakamayacağım. Satmak da istemiyorum. Onun için, düşündüm ki... siz de karşıçıkmaşsanız, kırağı kızıma armağan etmek istiyorum. Çok uysal bir hayvan, hanım kızınız hiç korkmadan binebilir."

Melbury bu sözlerin hayli etkisinde kalmış gibiydi.

— "Bizim için paradan çıkmaya razı olamam." diye karşılık verdi. "İstediğin buysa, Grace'e atı verebilirsin elbette, Giles. Yalnız, bir şartla: Ata verdiği parayı da, bugüne kadarki bakım masraflarını da ben ödeyeceğim."

Giles ne dediyse onu bu düşüncesinden caydıramadı. Sonunda Melbury'nin ileri sürdüğü koşullarla anlaştılar.

Konuşa konuşa Melbury'nin evine varmışlardı. Melbury kızının o sırada evde olmadığını bildiği için, Giles'ı içeri girmeye zorladı.

— "Otur şöyle, Giles." dedi. "Seninle önemli bir şey konuşmak

istiyorum."

Sonra içtenlikle, oldukça da dostça, durumu Giles'e açıklamaya girişti. Sıkıntıya düşmüş bir adama karşı sert davranmak istemediğini söyledi.

— "Yalnız, bütün bu olanlardan sonra kızımın nasıl evlenebilirsin, bilemiyorum." dedi. "Karını oturtacak bir evin bile yok."

Giles, zor durumda olduğunu kabul ettiyse de, kesin bir şey söylemekten kaçındı. Bunun nedeni birden umutlanmış olmasıydı. Grace'in bu konuda ne düşündüğünü kızın kendi ağzından duymadıkça kesin bir karar vermek istemiyordu. Dolayısıyla, Melbury ile lafı çok uzatmadan birden kalktı, daha iyi düşünmek üzere evnin yolunu tuttu. Grace'le buluşup konuşmak için bir çare düşünmeli miydi, düşünmemeli miydi, kendisi de bilemiyordu.

*
**

Akşam, oturmuş, gene düşünüyordu ki, evin dış duvarında kazınma gibi bir ses duyunca kulak kabarttı. Bahçenin o kesiminde bir gül fidanı vardı. Yel estikçe dalları duvara sürtünür, kimi vakit böyle sesler çıkarırdı. O akşam ise hava durgundu, esinti falan yoktu. Dolayısıyla da ses gül fidanından geliyor olamazdı.

Giles mumu alıp dışarı çıktı. Görünürde kimsecikler yoktu. Tam döneceği sırada, mumun ışığı ak badanalı duvara vurdu. İşte o zaman Giles duvarın üzerine mangal kömürüyle şu sözlerin karalanmış olduğunu gördü:

*Vah-vah, Giles, evlerini kaybettin,
İşte onun için Grace'ini de kaybedeceksin.*

Giles içeri girdi. Bu satırları kimin yazabileceğini az-çok sezinleyebiliyordu ama, iyicene emin değildi. Hoş, yazıyı kimin yazdığının da pek önemi yoktu ya. Asıl önemli olan, yazılanların doğru çıkmak üzere olmasıydı. Giles istediği kadar Grace'i yeniden elde

etmeye çabalasın, görünüşe bakılacak olursa Grace elden gidiyordu.

Duvarın üzerine karalanan bu iki satır Giles'in kararını vermesine yetti. Oturup Melbury'ye şöyle bir mektup yazdı:

Kızınızın yıllarca önce bana verdiği söz üzerindeki görüşünüze katılıyorum. Bu sözün bozulmasını rica eder, bu konuda kendinizi tam anlamıyla özgür saymanızı dilerim.

Zarfı kapattıktan sonra mektubu bir an önce yerine ulaştırıp bu işe son verneye pek kararlı görünüyordu. Bu amaçla hemen Melbury'lere yollandı.

Vakit çok geç olmuştu, bütün ev uykudaydı. Giles sessizce eve yaklaştı, mektubu kapının altından içeri sürdü, sonra geldiği gibi gene sessizce oradan uzaklaştı.

Ertesi sabah ilk kalkan Melbury oldu. Giles'in mektubunu okuyunca büyük bir rahatlık duydu, yüreğine su serpildi. Çünkü biliyordu ki, Giles ille de Grace'i isterim diye tuttursa birçok tatsızlık çıkabilirdi.

Kendi kendine: "Aferin Giles'e! Doğrusu, pek onurlu bir davranış... pek onurlu bir davranış!" diye söylenip duruyordu. "Onun bu yaptığını hiçbir zaman unutmayacağım. Evet, şimdi sıra geldi Grace'i kendi dengi bir düzeyde tutmaya."

O sabah Grace'in erkenden yürüyüşe çıkacağı tuttu. Her zamanki gezintisi yönünde yola koyuldu. Giles'in evinin önünden geçmemesi olanaklıydı. Sabah güneşi bütün parlaklığıyla evin ak duvarlarını aydınlatıyordu. Öyle ki, kömürle karalanan satırlar ilk bakışta göze çarpıyordu.

Grace gidip yazıları okudu. Okumasıyla birlikte de yüzü kıpkırmızı kesildi. O sırada, Giles'le Creedle'ın de evin arka kesiminde birbirleriyle konuştuklarını gördü. Kalem işini görmüş olan kömür duvarın dibinde duruyordu.

Grace koşup gitti, duvarın dibinden kömürü aldı, "Kaybedeceksin" sözcüğünü çabucak silip yerine "kaybetmeyeceksin" diye

yazdı. Giles'in kendisini gördüğünü de iyi biliyordu. Sonra döndü, arkasına bakmadan evinin yolunu tuttu. Duvardaki yazıdan istediği anlamı çıkarmak artık Giles'in bileceği işti.

Nazik, iyiyürekli Grace'in yüreğinde Giles'e karşı büyük bir ilginin, sevginin doğduğu kesindi. İşin tuhafı, Giles sözlüsüken kendini ona hiç bu denli yakın duymamıştı. Giles'in başına gelen taihsizlikler kızın yüreğine gömdüğü eski şairane aşkın yeniden canlanmasına yol açmıştı.

Grace ilk gençlik günlerinden bu yana kafaca çok gelişmiş, yeni yeni görüşler edinmişti ama, açgözlü değildi. Babası onu kendi haline bırakmış olsaydı, halinden pek yakınmadan, kendisini Giles'in kollarına da atardı. O sıradaki duyguları birkaç hafta önceki duygularından öyle değişikti ki duvardaki karalamayı görür görmez beklenmedik bir atılım yapmıştı.

Grace, yürüyüşten dönünce, sessizce kahvaltıya oturdu. Üvey annesi odadan çıkınca da, babasına döndü.

— "Ben kararımı verdim, baba." dedi. "Giles'le sözümüzün bozulmamasını, gene eskisi gibi sürmesini istiyorum."

Melbury buna pek şaşı.

— "Saçmalama" diye sertçe bir karşılık verdi. "Ne dediğini bilmiyorsun sen! Al da şunu bir oku hele."

Giles'in kapının altından sürdüğü mektubu kızının eline tutuşturdu.

Grace mektubu baştan sona okudu. Tek laf etmedi. Giles onun duvardaki yazıyı değiştirdiğini görmüş müydü acaba? Bilemiyordu. Anlaşılan, kader bunun böyle olmasına karar vermişti. Bu durumda kadere boyun eğmekten başka yapabileceği bir şey kalmıyordu.

İşin tuhafı, Giles Grace'in duvardaki yazıyı kendine göre değiştirdiğini bilmiyordu. Onu hiç görmemişti.

Birkaç saat sonra Giles South'ların evinin önünden kesilen

ağacın döküntülerini toplamaya gitti.

Marty kulübenin kapısı önünde duruyordu. Karalar giyinmişti. İncecik gövdesi daha kadınsı kıvrımlarına bile kavuşmamıştı.

Giles onun yanına seğırtti.

— 'Marty, neden o yazıları yazdın evimin duvarına dün gece? Bu işi yapan sensin, biliyorum.'

— 'Yazdıklarım doğru da, ondan.'

— 'Peki, bir cevher yumurtladığın yetmiyormuş gibi, neden sonra yazıyı değiştirdin? Anlaşılan, içine doğanlar pek uydurma şeyler.'

— 'Değiştirmedim ki.'

— 'Değiştirmişsin işte.'

— 'Hayır.'

— 'Yazı değiştirilmiş. Git de bak inanmıyorsan.'

Marty gidip yazıyı bir kez daha okudu. Yazının yeni biçiminden çıkan anlam şuydu: Giles evlerini kaybetse bile, Grace'ini kaybetmeyecekti. Marty dönüp geldiğinde pek şaşkın bir hali vardı.

— 'Şaşıtm doğrusu!' diyordu. 'Bunu böyle deli saçması haline kim sokmuş olabilir?'

Giles: 'Ya, kim acaba?' dedi.

— 'Bütün yazıyı duvardan sildim. Anlamını yitirmişti artık.'

— 'Bunu yapmak sana düşmezdi. O yazının biraz daha orada kalmasını istiyordum.'

Marty: 'Besbelli serseri çocuğun biri değiştirmiştir yazıyı.' diye mırıldandı.

Bu hayli akla yakın olduğu için, Giles başka bir şey söylemedi; olayı unutmaya baktı.

O günden sonra Giles Winterborne, her nekadarda evinden çıkmadıysa da, insanlardan uzaklaştı, kimselere görünmez oldu. Durumu bozulmuş, düşmüş biri için bunu yapmak pek de zor değildir.

Öte yandan, Grace de o yazıyı değiştirirken Giles'in gördüğünü sanarak, yeni bir girişimde bulunmaktan kaçındı. Dolayısıyla utana-sıkıla girişmiş olduğu ürkek bağıllık gösterisi de yarıda kaldı; sonunda, büsbütün unutuldu.

DR.Fitzpiers tepenin yamacındaki evde oturuyordu. Gerek yüksekliği, gerekse mimarlık tarzı bakımından, kereste tüccarının evinden çok daha gösterişsiz bir evdi bu. Kereste tüccarının evi, hiç kuşku yok, bir zamanlar malikâne sahibinin eviymiş. Bu malikâne rahat, ılımlı Küçük Hintock yöresini kapsıyormuş. Sınırları şimdi kaybolmuştu. Çünkü bitişik malikâne —Bn. Charmond'un ki— bu toprakları zamanla yutmuş. Bölge papazının dediğine göre, o küçük malikânenin sahipleri Melbury'lerin öz akrabasıymış. Melbury'ler bu gerçeğin pek farkında değillermiş ama, bunu kanıtlayan biralay neden varmış; örneğin, iç savaşlar sırasında el değiştiren topraklarla ilgili belgeler. Bu belgelerden sayılamayacak kadar çoğunun üzerinde ailenin adı geçiyormuş.

Dr. Fitziers'in evi ise, tam tersine, küçüktü, kutu gibiydi. Ötekiyle ölçüştürülünce, hayli de yeni sayılırdı. Ev emekli bir çiftçiyle karısındı. Doktor başını sokacak bir yer aradığını söyleyince, ona evin ön bölümünü vermişler, kendileri de mutfak bölümüne çekilmişlerdi. Genç adamın işlerini görüyorlar, düzgün aralıklarla da, çekildikleri köşeden çıkıp, gelirlerine ek olan, hiç de küçümsenmeyecek bir miktarı bulan kirayı alıyorlardı.

Evle bahçesinin biçimi öyle düzgündü ki William'la Mary zamanında yaşamış bir Alman mimarınca çizildiği söylenebilirdi. Bahçenin çevresi alçak, sık bir çitle kuşatılmıştı. Çitin içinde bir kapı vardı. Kapının üzerinde çit bir kemer meydana getiriyordu. Kapıdan içeri girince, iki yanı kırkılmış şimşirlerle çevrelenmiş dar bir yol uzanıyordu. Sundurma tam evin önünde, en ortadaydı. İki yanında eşit aralıkta iki pencere vardı. Yolun sağında, solunda bitki yatakları uzanıyordu. En önde beктаşi üzümü çalıları vardı. Sonra ahududu, sonra da çilek yatakları uzanıyordu. En geride ise

günü geçmiş çiçek yatakları. Sundurmanın karşısındaki iki köşede top biçimi kırılmış iki şimşir ağacı vardı. Evin çatısının üzerinden, daha yukarı düzeydeki yemiş bahçesi görünüyordu. Yemiş bahçesinin ötesinde orman ağaçları başlıyor, bunlar tepenin doruğuna dek uzanıyordu.

Bahçe kapısının karşısında, yolun üzerinde, kıra çıkan açılır-kapanır bir kapı vardı. Evin oturma odasının penceresinden bu kapı rahatça görülebiliyordu. Yeni boyanmış, boyası daha kurumamıştı. Tatarcıklar kapıya yapışıp orada can vermekteydiler.

Güneşlik bir gün, öğleden sonra, doktor, oturma odasının penceresi önünde durmuş, gelip geçenleri seyrediyordu. Olaylara felsefeci gözüyle baktığı için, gelip geçenlerin boyalı kapıyı tutuşundan ne yaradılıştaki biri olduklarını kestirmeye çalışarak eğleniyordu.

Erkeklerin tutumu birbirinden pek değişik değildi: Bir tekmede kapıyı açıyor, geçip gidiyorlardı. Kadınlarsa hayli değişikti. Onlara göre bu yapış-yapış tahta parçası bir engel, iğrenilecek bir şey bir gözdağı, bir tuzaktı.

Doktorun gözüne ilk çarpan kıvrak yürüyüşlü genç bir kadın oldu. Eteklerini toplayıp beline ilıştirmiş, gür saçlarını çözmüştü. Dr. Fitzpiers onu tanıyordu: Suke Damson'dı bu. Genç kadın, bakmadan, kapıyı eliyle tuttu, omzuyla yüklenip açtı. Beyaz boya entarisine bulaşınca, pek de nazik sayılmayacak bir dille bir şeyler söylendi. Sonra yeşil bayıra yollandı, yere oturup, söve-saya, ellerini, üstünü-başını otlarla temizlemeye girişti.

Doktor kahkahayı bastı.

Suke Damson'ın ardından açılır-kapanır kapının önünde saçları kısacık kesilmiş bir kız belirdi. Doktor son hastasının —oduncu South'ın— kızını hemen tanıdı. Üstelik, kızın sırtındaki kara yas elbisesi ona babasının ölümüne ağacı kestirmekle biraz da kendisinin neden olduğunu hatırlattı.

Kız düşünceli görünüyordu, öyle, dikkatsiz denebilecek bir hali de yoktu. Ne var ki, düşüncelerine öylesine dalmıştı ki hiçbir şeyden kuşkulandıktan kapıya elini attı. Bu arada kolu da kapıya

süründü. Fitzpiers, South'ların ne kadar yoksul olduğunu bildiğinden, kızcağızın entarisinin boyaya bulanmasına iyicene üzül­dü. Tek entarisi buydu besbelli.

Marty eline, sonra koluna baktı; pek şaşmış gibi bir hali yoktu. Yüzünde hiçbir değişiklik olmaksızın boyaları silip temizledi. Sanki hiçbir şey olmamıştı; o da, az önceki düşüncelerini sürdürüyordu. Sonra yürüyüp yoluna gitti.

Derken, çimenlikte hayli değişik sayılabilecek biri belirdi. Kentlilere özgü bir zarafet, köylülere özgü bir sağlamlık vardı yürüyüşünde. Nekadar çekici olduğunu az-çok bildiği belliydi. Öte yandan, düşüncelerine öyle dalmıştı ki kendini unutmuştu. Bu ise, onu daha da çekici yapıyordu. Kız açılır-kapanır kapıya yaklaştı.

Böyle zarif bir yaratığın eldiveninin ucuyla bile boyalı kapıya dokunmasına göz yummak Fitzpiers'e pek korkunç göründü bir­den. Yerinden fırladığı gibi, şapkasını aramaya koyulduysa da, bulamadı. Koşup yeniden pencereden dışarı bir göz attı. Gelenin onun yardımına ihtiyacı olmadığını gördü.

Kız, iyice yaklaşıncı, kapıya göz gezdirdi, sonra bir çomak bulup, hiç dokunmadan, kanadı itti. Böylece, hiçbir yeri boyaya bulaşmadan kapıyı açtı.

Fitzpiers, gözlerini ayırmadan, kızın uzaklaşmasını seyretti. Onu tanımıştı: Daha önce çitin üzerinden görüp beyendiği, kim olduğunu birtürlü öğrenemediği kızdı bu. Bu duygulu yüz başka kimin olabilirdi ki! Hintock'ta gördüğü bütün öbür kadınlar çiğ köylü kabalıklarıyla içini sıkmışlardı. Bu genç hanımla onlar arasında dağlar kadar fark vardı ki, bu da, onun buralı olmadığını gösteriyordu.

Bu düşünceler onu ilk gördüğünde de aklına gelmişti. Yalnız, bu kez düşüncelerini birazıcık daha ileri götürdü: Ortalıkta araba falan görünmediğine göre, kız uzaktan gelmiş olamazdı. Öyleyse Hintock Köşkü'nde konuk olmalıydı... ya da —daha büyük olasılıkla— Bn. Charmond'un ta kendisi. Dr. Fitzpiers bu kadın üzerine türlü söylentiler duymuştu. Bu düşünce genç doktorun Hintock'taki

sıkıcı dünyasını tatlı bir ışıık gibi aydınlattı.

Genç adam okumakta olduğu kitaba döndü. Kitap bir Alman fizikötesi bilgininin yapıtıydı. Doktor bu tür kitapları pek seviyordu. Çünkü, zaman zaman gelen nöbetler bir yana bırakılırsa, gerçekçi bir adam sayılmazdı. Gerçek dünyadan çok, ülküler dünyasına eğilimliydi. İlkeleri keşfetmeyi uygulamaya üstün tutardı.

Kızı birtürlü kafasından uzaklaştıramıyordu. İstese, onun ardından gidebilirdi elbette ama, yaradılışça tezcanlı değildi; dolayısıyla, zihinsel bir izlemeyi daha uygun buldu. Bununla birlikte, alacakaranlık çökmeden önce yürüyüşe çıktığında, Hintock Köşkü'ne doğru yönelmekten geri kalmadı. Grace'in de o yöne doğru uzaklaştığını görmüştü. Ne var ki, Grace başka bir yoldan evine döneli saatler oluyordu.

Fitzpiers köşkü yukarıdan gören sırtı ulaştı. Köşkün bütün kepenkleri kapatılmıştı. Koca yapıda bir tek baca tütüyordu. Bn. Charmond'un burada olmadığı, bir yere gittiği ilk bakışta belli oluyordu. Besbelli hizmetçilerden başka kimse yoktu köşkte.

Dr. Fitzpiers gördüğü genç kadının Bn. Charmond olmadığını anlayınca eni-konu umut kırıklığına uğradı. Orada çok oyalanmadan gerisin geri döndü, evine doğru yola koyuldu. Ruhu uçup gitmiş bir bedeni seyretmenin ne anlamı vardı ki!

*
**

O akşam, daha geççe bir saatte, Fitzpiers'i yedi-sekiz kilometre uzakta oturan bir hastaya çağırdılar.

Çevredeki çoğu genç doktorlar gibi, Dr. Fitzpiers'in de sık bir kupa arabası falan yoktu. Hastalarına sürücünün sürdüğü, fenerleri güneşteki aynalar gibi parıldayan bir kupa arabasıyla gidecek düzeye erişmemişti daha. İki tekerlekli, tek atlı ufak bir arabası vardı, onunla yolculuk ederdi. Hastanın evine varınca, atın dizginini bahçe kapısına, bir kepengin çengeline, ya da tahtaperdeye bağlar,

hiçbir şey bulamazsa da küçük oğlanlardan birinin eline birkaç kuruş sıkıştırıp kendisi gelinceye kadar dizginini tutmasını isterdi. Alnının teriyle kazandığı paradan ayırırdı bu birkaç kuruşu. Hele olay o mutlu olaydansa, gerçekten alnının teriyle kazanırdı parayı ama, bu arada dizgin elinde bekleyen oğlan da sıkıntıdan patlardı.

Bu gibi durumlarda sık sık geceleri tek başına yolculuk etmek zorunda kalıyordu. İşin tuhafı, en ırak, ulaşılması en zor yerlerde ne zaman bir doğum olsa, hep geceye rastlardı. Son yıllara dek kentlerde yaşamış olan genç doktor ıssız ormanları geceleyin aşmayı hiç sevmezdi. Birincisi, araba kullanmakta pek usta sayılmazdı. Bu yüzden, ormanın derinliklerinde başına bir kaza gelse sesini kimseye duyuramayacağından, ölüp kalacağından korkardı. İşte bu nedenle, uzak yerde bir hastaya çağırıldı mı, yolu üzerinde kime rastlasa arabasına alırdı. Sözde buyur eden, incelik gösteren oydu ama, bu yoldaşıktan asıl yararlanan da kendisi olurdu.

Doktor, o akşam da küçük arabasıyla yola koyulmuştu ki, bir süre sonra, arabanın fenerleri Giles Winterborne'un düşünceli karaltısını aydınlattı. Genç adam hayatta hiçbir hedefi, hiçbir amacı kalmamış gibi, aylak aylak yürüyordu yolda. Giles elbette ki doktorun her zaman rastladığı köylülerden çok daha üst düzeyde bir yoldaş olabilirdi; buna hiç kuşku yoktu.

Bu düşünceyle doktor hemen dizginleri çekip arabayı durdurdu.

— "Ormanın içinde benimle birlikte bir gezinti yapmaya ne dersin?" diye sordu.

Doktorun bu dostça tutumu Giles'i şaşırtmış gibiydi. Gene de, hiç duraksamadı.

— "Olur." diyerek arabaya atladı, Dr. Fitzpiers'in yanına yerleşti.

Aralarından yıldızların gözüktüğü kara dalların altında yollarına koyuldular. Kimi vakit yatay dalların altından geçerken gözlerine garip garip karaltılar ilışıyordu. Giles bunların tünemiş sülünler olduğunu söylüyordu. Arada-bir de tüfek sesleri duyuyorlardı.

Bu da, dalların üzerine yumulmuş o acayip karaltıların ne olduğunu Giles gibi başkalarının da bildiğini kanıtlıyordu.

Derken, doktor bir süredir dilinin ucuna gelen şeyi söyleyiverdi.

— "Buralarda oturan genç bir hanım biliyor musunuz?.. son derece çekici bir genç kız. Boynuna küçük, ak bir kürk doluyor... eldivenlerinin konçları da ak kürkten."

Giles doktorun kimden söz ettiğini hemen anladı. Onu daha önce de Grace'i gözetlerken de yakalamıştı ya. Belki de son günlerde uğradığı talihsizlikler yüzünden, kesin bir karşılık vermekten kaçındı.

— "Geçenlerde genç bir hanımın Bayan Charmond'la konuştuğunu gördüm; belki de odur." demekle yetindi.

Fitzpiers: "Olabilir." dedi. "Kibar bir hanımefendiye benziyor... o sözünü ettiğim hanım, demek istiyorum. Hintock'ta sürekli kalıyor olamaz; öyle olsaydı onu daha önce de görürdüm çünkü. Ayrıca, Hintock'luya da hiç benzemiyor."

— "Sözünü ettiğiniz hanım Hintock Köşkü'nde kalmıyor demek?"

— "Hayır. Köşk kapalı."

— "Öyleyse, belki de kulübelerden, ya da çiftliklerden birinde kalıyordur?"

Doktor: "Yo, hayır... yanıyorsun. burada gördüklerimden büsbütün başka bir hanım o." dedi. Sonra kendi kendine şu dizesi mırıldanmaya başladı:

*Süzülerek dolaşır ışıktan hayal gibi.
Öylesine hafif ki tül den bir bulut sanki.
Sabah sisi içinde titreyerekten ıştır.
Bir çölü beslemeye ta göklerden ulaşır.
Daha da güzelleşir büyüyüp serpildikçe.
Yol alır fırtınalar uykudayken bir gece,
Hayat ırmaklarının dalgaları üstünde.*

Bu büyülu dizeleri Fitzpiers'e söyleten acaba Giles'in yitirdiği sevgilinin çekiciliği miydi? Öyleydi besbelli.

Giles, yüreği burkularaktan: "Sözünü ettiğiniz hanıma pek tutkunsunuz sanırım?" diye mırıldandı.

İçinden de Grace'in adını ona vermemeye bir kez daha karar verdi.

— "A! hayır. Pek tutkun sayılmam, Winterborne. Benim gibi böyle ıssız bir yerde, kendi kabuğuna çekilmiş yaşayan insanlar en küçük olaylar karşısında çabucak heyecanlanırlar. Aşk öznel bir şeydir; aşkın özü insanın kendisidir. Büyük düşünür Spinoza'nın dediği gibi: *İpsa hominis essentia* (x) Görüş alanımızda uygun bir nesne görünce sevincimize eşlik eden düşüncedir aşk. Nasıl ki gökkuşağı da fark gözetmeden bir meşenin, bir dişbudak ağacının, bir karaağacın üzerine düşerse, bu da öyle. İşte bundan dolayıdır ki onu değil de başka bir genç kızı görseydim aynı ilgiyi gene duyardım. Tıpkı şimdi onun için yaptığım gibi, öteki kız için de Shelley'in şiirini okurdum. Hepimiz öylesine koşullara bağlı zavallılar ki!"

Giles: "Orasını bilmem ama, bizim buralarda bunun adına aşk derler." diye karşılık verdi.

— "Haklı olabilirsin, yalnız bir şartla: Benim dışarıdaki başka bir şeye değil, kendi kafamın içindekine âşık olduğumu kabul etmelisin."

Giles, Sokrates-vari bir tavırla: "Olayların bu yüzünü de incelemek bir köy doktorunun görevleri arasında mıdır, sorabilir miyim, efendim?" dedi.

Bunu öylesine bir yalınlıkla söylemişti ki Fitzpiers hemen karşılık vermek zorunluluğunu duydu.

— "Yo, hayır. Doğrusunu istersen, Winterborne, bu gibi kırsal yörelerde doktorluk dediğin gülünç bir iştir: Şu, ya da bu koca-karıya bir şişe acı ilaç vermekten başka bir şey değil. İlaç nekadardır

(x) "Herşeyin özü insandır." (Çeviren)

acıysa okadar iyi. Bir de, arada-bir doğumlara göz-kulak olmak ki, çoğu kez, yalnızca orada bulunmak yetiyor; insanlar öyle sağlıklı, öyle güçlü ki! Kırk yılda-bir de bir çıban yarman gerekebilir. Bunların dışında, araştırma, inceleme yapmak, deneylere girişmek olanaksız burada. Bununla birlikte, bu alanda birtakım girişimlerim de oldu, olmadı değil."

Giles Winterborne bu tür bir konuşmaya katılmaktan kaçındı. Yalnız, ilgisini çeken bir şey varsa, o da şuydu ki Dr. Fitzpiers'in tutumuyla Grace'in tutumu arasında şaşılacak bir benzerlik bulunuyordu. İkisi de açtıkları konuya kendilerini öyle kaptırıyorlardı ki sözlerinin Giles'e yabancı gelebileceğini düşünmüyorlardı bile

İki adam arasında Grace'le ilgili başka bir konuşma geçmedi, ta ki araba dönüş yoluna koyulana dek. Yol kıyısındaki hanlardan birinin önünde durdular. Birer kadeh sıcak elma şarabıyla konyak içtiler.

Yeniden yola koyulduklarında, Fitzpiers —besbelli, birazıcık da içkinin etkisiyle— bir kez daha bu konuya değindi:

— "O genç hanımın kim olduğunu öğrenmeyi öyle çok istiyorum ki!"

— "Sizin için ne fark eder ki? Değil mi ki onu gökkuşağınızın üzerine düştüğü ağaç gibi görüyorsunuz..."

— "Hah-ha! Bak bu doğru işte!"

— "Karnız yok mu, beyim?"

— "Hayır, yok. Olmasını da istemiyorum. Evlenip Hintock'ta yerleşmekten daha iyi şeyler yapmayı umuyorum. Bir doktor için evlenmek kötü bir şey olduğundan değil. Hele, kimi vakit, böyle ıssız bir yerde, yel evin çevresinde dolanıp dururken, yağmur duvarları, ağaçları döverken, Tanrı biliyor ya, evli olmayı diliyorum. Neyse. Duyduğuma göre South ölünce sen de evlerini kaybetmişsin?"

— "Evet, öyle oldu. Yalnız evleri değil, daha pek çok şeyi de kaybettim South'ın ölümüyle."

Hintock Yolu'nun tepesine varmışlardı. Yolun dörtte-üçü

boyunca fundalıklar, yemiş bahçeleri sıralanıyordu. Önlerinden geçtikleri ilk evlerden biri Melbury'nin evi oldu. Yola bakan yatak odalarından birinin penceresinde ışık yanıyordu.

Giles ışık yanan pencereye bir göz attı. Göz atmasıyla birlikte de bundan sonra olacakları kestirdi. Doktorun sorularına baştan-savma karşılıklar vermiş, Grace'i tanıdığını belli etmemek için elinden geleni yapmıştı. Gelgelelim, "kim rüzgârı avucunun içine alabilmiş ki? Kim suları bohçasının içine sığdırabilmiş ki?" İşte Giles de kaderde yazılı olanı bozamazdı.

Eve iyice yaklaşmışlardı şimdi. Pencereden Grace'in karaltısı açık-seçik görülüyordu. O sırada ak perdelerden iki kanadını çekip kapatmaktaydı.

Fitzpiers: "A, işte o!" diye haykırdı. "Sözünü ettiğim kız. Nasıl olur... burada ne işi var? Nasıl gelmiş buraya?"

— "En doğal yoldan. Evi burası. Bay Melbury de, babası."

— "Sahi mi... sahi mi? Nasıl oluyor da Melbury'nin böyle bir kızı olabiliyor?"

Giles soğuk soğuk güldü.

— "Paranın yapamayacağı şey yoktur." diye karşılık verdi. "Hele bir de insanın elinde umut veren bir gereç varsa. Küçük yaşta evinden ayrılıp gerektiği gibi bir eğitim gördüyse neden Hintock'lu bir kız öbür kıbar hanımefendiler kadar olamasın, kafası işledikten, güzelce de olduktan sonra?"

Doktor düşünceliydi. Hayal kırıklığına uğradığı belliydi.

— "Öyle ya, neden olmasın?" diye mırıldandı. "Ne var ki, onun buralı olabileceği aklımdan bile geçmemiştir."

— "Buralı olduğu için onu öncekinden birazıcık da olsa daha aşağı görüyorsunuz şimdi, öyle değil mi?"

Bunu sorarken Giles'in sesi hafifçe titriyordu.

Doktor şimdi kendini toparlamış, sesi eski sıcaklığına kavuşmuştu.

— "Onu eskisinden aşağı gördüğümü pek sanmıyorum." dedi. "Önce şaşırdım, bak bu doğru. Ama, bırakmayacağım onun

peşini, göreceksin! Pek çekici, büyüleyici bir kız!"

Giles: "Öyledir." dedi. "Ama, bana göre değil!"

Ağzı sıkı Giles'in bu iki anlamlı sözleri Dr. Fitzpiers'i yanıltmaya yetti. Grace'in kibirli bir davranışından ötürü Giles'in ona kızgın olduğu, bu yüzden kızın adını açıklamaktan kaçındığı sonucuna vardı. Bununla birlikte, bu varsayım Grace'e beslemekte olduğu derin hayranlığı zerre kadar azaltmadı.

XVII

GRACE'İN perdeleri çekerken görülmesinin nedeni o gün evde tatsız bir olayın geçmesiydi. Oliver Nine hastalanmıştı. O güne dek ömründe bir kez olsun hastalık yüzünden yatağa düşmemişti yaşlı kadın. Sağlıklarıyla ün salmış başkaları gibi o da sonuna dek ayakta kalmakta direnmişti; ta ki sonunda hali kalmayıp yere düşene dek. Bir gün bile işinden geri kalmamıştı. Öyleyken, bahçede, arabalıkta var gücüyle çalışan bağımsız Oliver Nine ile bugünkü hasta kadın arasında dağlar kadar fark vardı. Kişiliği değişmişti sanki. Hasta olmasına karşın, bir konuda inatla diretiyordu: Ne olursa olsun, doktoru —daha doğrusu Fitzpiers'i— çağrılarını istemiyordu.

Az önce iki genç adamın Grace'i gördükleri oda, gerçekte, kızın değil, Nine'nin odasıydı. Grace tam yatmak üzereyken, Oliver Nine onu yanına çağırılmış, görüşmek istediğini bildirmişti.

Grace yaşlı kadının odasına girdi, şamdanı yatağın yanındaki alçak iskemlenin üzerine koydu. Öyle ki, Nine'nin yüzünün yandan görünüşü kömür karası bir gölge halinde, ak badanalı duvara vurdu. Başına doladığı kumaş gerçekte büyük olan kafasını olduğundan da kocaman gösteriyordu. Atkı falan da değildi bu doladığı; içetekliğini dolayıvermişti kafasına.

Grace, odayı birazıcık derleyip topladıktan sonra, hasta kadının yanına vardı.

— "Dilediğin gibi, işte buradayım, Nine." dedi, "n'olur, bırak da, vakit çok geç olmadan, şu doktoru çağırtalım?"

Nine: "İstemiyorum onu!" dedi.

Sesi pek kesindi.

— "Öyleyse, bırak da biri başında beklesin?"

— "Katlanamam buna! Hayır, olmaz! Ben seni görmek istedim,

Küçükhanım; çünkü bir şey takıldı kafama. Ah, Bayan Grace'ciğim, sonunda o parayı aldım ben doktordan!"

— "Hangi parayı?"

— "Şu on lirayı."

Grace gene birşey anlayamamıştı.

— "Öldükten sonra başımı kendisine satmam şartıyla bana vereceği on lirayı, canım! Büyük bir beynim varmış da, sözde ondan dolayı istiyormuş kafamı. Parayı alırken bir de kâğıt imzalam, düşünmeden. Sana ilk söylediğimde başımı satmam düşüncesi seni öyle ürkütmüştü ki bir daha bundan söz açıp, anlaşılmayı yaptığımızı söylemek istemedim. Şimdi düşünüyorum da, keşke yapmasaydım o anlaşılmayı, diyorum. Birtürlü kafamdan atamıyorum bunu. John South'ın ağaçtan korkusu yüzünden öldüğünü düşün­dükçe, sanki ben de bu yüzden ölüverecekmişim gibi geliyor. Ona gidip sözleşmeyi bozması için yalvarmayı çok düşündüm ama, yüzüm yok."

— "Niçin?"

— "Çünkü paranın birazını yedim... iki lirasından çoğunu! Bu beni yiyip bitiriyor. Korkarım, kutsal haçımınla imzaladığım o kâğıdı düşün­e düşün­e öleceğim sonunda; tıpkı John South'ın ağaç yüzünden ölmesi gibi!"

— "Doktordan o kâğıdı yakmasını yana-yakına iste. İyi biliyorum, bunu yapar. Sonra da bu işi unuttur gider."

— "Yalvardım, Küçükhanım'cığım. Hiç acımadan güldü bana. "Öyle güzel bir beynin var ki senin, Nine," dedi, "bilim böylesine bir şeyi kaybetmeyi göze alamaz! Hem sonra, buna karşılık para da aldın benden." dedi. Aman, babanız duymasın bu işi, Küçükhanımım! N'olursa olsun, o duymasın!"

— "Olur, olur, merak etme. Gerekli parayı ben bulurum sana. Gider doktora verirsin."

Nine bunca söze konu olan koca başını iki yana salladı.

— "Ona parayı kendim götürebilecek kadar iyileşsem bile, biliyorum ki o buna yanaşmayacaktır. Ortalıkta bunca insan varken,

neden ille de benim gibi zavallı bir kadıncağızın kafasını incelemek istiyor, orasını ancak Tanrı bilir. Bana ne diyeceğini adım gibi biliyorum: "Senin gibi kimi-kimsesi olmayan bir kadını bir daha nereden bulurum, Nine?" diyecek. "Sen öldükten sonra başını incelemişim, incelememişim, senin için ne fark eder ki?" diyecek. Ah, kızım, bilsen bu işe nasıl sıkılıyorum! O doktor hep düşlerime giriyor. Beni nasıl korkuttuğunu bilsen, acırsın halime. Ah, nasıl yaptım bu işi! Düşüncesizlik, bilgisizlik işte! N'olurdu, biri olsa da benim yerime gidip ona yalvarsa!"

— "Üvey anneme söylesen-e. Bence, yapar bunu."

— "A! elbette yapar ama, doktor ona kulak vermez ki! O adam gibilerin karşısına daha genç birini çıkaracaksın ki bir işe yarasın!"

Grace yaşlı kadının lafı nereye getirmek istediğini anlayınca irkildi.

— "Ben mi gidip yalvarayım?" dedi. "Senin bu istediğini benim hatırım için yapar mı dersin?"

— "A! hem de bayıla bayıla yapar!"

— "Ne olursa olsun, gidemem ben, Nine'ciğim. Onu hiç tanı mıyorum ki."

Kurnaz kadın: "Ah! ben genç bir kadın olacağım, zavallı yaşlı bir kadıncağızın iskeletini dinsiz bir kasabın elinden kurtaracağımı bileceğim de yerimde duracağım ha!" dedi. "Kendim mezarımda rahat uyuyabilmek için düşünmeden yapardım bunu, hem de seve seve. Gelgör ki zavallı bir kocakarı için kimse parmağını bile kıpırdatmaz elbette. Atıverirler onu başlarından!"

— "Böyle konuşmakla çok nankörlük ediyorsun, Nine. Hastasın, biliyorum; onun için böyle konuşuyorsun. İnan bana, ölmeyeceksin sen daha. Bana söylediklerini unuttun mu, yoksa? "O doktoru daha yıllarca bekletmek niyetindeyim." diyen sen değil miydin?"

— "A, evet. İnsanın sağlığı yerindeyken, yaşlı bile olsa, şaka edebilir elbette. Gelgelelim, hastalanınca insanda neşe, keyif kalmıyor. Küçük şeyler gözde büyüyor; uzak gibi görünen olasılıklar

yakınlaşıveriyor."

Grace'in gözleri dolu dolu oldu.

— "Böyle bir iş için o doktora gitmeyi hiç istemezdim ama, Nine," dedi, "gideceğim; yeter ki sen rahat et!"

*
**

Ertesi sabah, Grace anlatılmaz bir isteksizlikle giyinip doktorun evine doğru yola çıktı.

Onu en çok tedirgin eden, Oliver Nine'nin genç doktorun güzel yüzlere dayanamayacağı üzerindeki sözleriydi. İşte bu düşünceyle, en mantıksızca bir yola başvurdu: Doktor onu daha önce görmemiş olsa, hiç kuşku yok, bütün tasarısını suya düşürebilecek bir şeydi bu. Uzun lafın kısıası, bütün yüzünü gözden saklayan kalın, yünlü bir peçe taktı. Öyle ki, gözlerinin ışıltısından başka hiçbir şey görünmüyordu.

Grace de, en az Oliver Nine'nin kendisi kadar, bu işin kimsece duyulmasını istemiyordu. Dolayısıyla, kim olduğunun anlaşılması için aklına gelebilecek her önlemi aldı. En güvenilir yer bahçe kapısı olduğu için, oradan dışarı süzüldü. Evdekilerin hepsi o sırada öbür bölükteydiler.

Sabahın ayazı pek sert, ürkütücüydü. Karla çözülmekte olan buzlar arasındaki savaş olanca hızıyla sürüp gitmekteydi: Ağaçlardan toprağa sular damlıyordu. Bu yüzden ağaç altlarında hiç sebze yetişmediği halde, köylüler, anlaşılmaz bir dirençle, her yıl oraya bir şeyler ekmeye çabalarlardı. Köylülere özgü bir davranış, umutsuzluğa karşı bir direniştir bu. Çakıl taşı döşeli taraçayı kaplayan yosunlar şimdi ıpsıslaktı.

Grace duraksadı. Kararsızdı. Sonra aklına zavallı Oliver Nine geldi. Yaşlı kadının korkulu düşlerini düşündü. Doktorun, elinde neşter, kadıncağızın ardından koştuğunu görür gibi oldu.

— "Ya Nine de John South gibi korkudan ölürse?" diye düşündü.

Bu düşünce çiseleyen yağmurun altında yola koyulmasına yetti.

Yüklendiği görevin türü, yaşlı kadının öldükten sonra uygulamak üzere doktorla yaptığı anlaşma Grace'in genç doktoru büyüleyici bir korkuyla düşünmesine yol açıyordu. Onun gençten bir adam olduğunu biliyordu. Ne var ki, yapmak zorunda olduğu iş, doktorun yaşını da, toplumsal durumunu da ona unutturuyordu. Genç adama Oliver Nine'nin gözüyle baktığı için, onu elinde satırıyla acımasız bir bilim celladı gibi görüyordu. Evet, bu adam amansızca öldürecekti kurbanını. Kızcağız, böyle bir görev yüklenmemiş olsa, onu hiç tanımamak isterdi, kuşkusuz. Ne var ki Hintock gibi küçük bir köyde insanların eninde-sonunda birbiriyle karşılaşması kaçınılmaz bir şeydir. Onun için, Grace'in doktoru şimdi tanıtmaktan kaçınması bir şeyi değiştirmeyecekti.

Grace Melbury yanılıyordu. Dr. Fitzpiers sandığı gibi acımasız, kılı-kıpırdamaz, karşıkonulmaz bir bilgin değildi. Gerçek Dr. Fitzpiers birçok merakları olan bir adamdı. Bir yıl içinde kafası bilim cennetinde dolaşmadık yer bırakmamıştı. Bir ay boyunca simyaya, hemen ardından şiire merak salmıştı. Derken, astrolojiye, astronomiye yönelmişti. Ardından da Alman edebiyatına, sonra da fizikötesine.

Ona haksızlık etmemek için şunu da söylemek gerekir ki, öbür konulara merak duyduğu gibi, mesleğiyle ilgili konulara da eğiliyordu. Anatomiye heveslendiği bir sırada, elinin altında yararlanabileceği hiçbir nesne bulamadığı içindi ki Oliver Nine'ye o öneriyi yapmıştı.

Giles Winterborne'la gece yolculuğu sırasında söylediklerinden de anlaşılacağı üzere, doktor son günlerde kuramsal felsefeye dalmıştı; hem de, büyük bir zevkle. Belki de çabuk-beyenir, çağdaş, gerçekçilikten uzak akıllı bu tür felsefede herşeyin ötesinde bir tat buluyordu. Amaçlarının dağınık, heveslerinin birbiriyle ilintisiz olmasına karşın, Fitzpiers'in kafa yapısı büsbütün tutarsız da değildi. Kimi vakit tam anlamıyla gerçek bir araştırmacı kesiliyordu.

Böyle dönemlerde çalışma odasının lambası geceyarısından sonra da saatlerce yanıyordu.

Ancak, ister sanat perileriyle, ister büyük düşünürlerle uğraşsın, Hintock'taki ıssız yaşayış genç adamın aşırı duygulu yaradılışını etkilemeye başlamıştı bile. Kırsal bir yerde, ıssız, sakin bir evde, eşten-dosttan ırak bir kış geçirmek hiç de katlanılmayacak bir şey değildir; kimi koşullarda eğlenceli, hoş bile olabilir.

Ne var ki bu tür koşullar Hintock gibi ıssız bir yere salt rastlandı sonucu düşmüş bir meslek adamının yaşayışıyla bağdaşmaz. Giles Winterborne'un, Melbury'nin, Grace'in hayatlarında var olan bir şeyin yoksunluğunu duymaktaydı genç doktor. Eski dostlar, eski ortaklar gibiydi onlar: Çevredeki canlı-cansız herşeyi tanıyor, biliyorlardı. Onun hiçbir zaman tanıyamayacağı, bugün göçüp gitmiş olanları tanıyorlardı. Oturma odasının penceresinden doktora o denli kurşunu görünen tarlaları kimin ayaklarının çiğneyip aştığını, şu çimenliği arada-bir kimin sabanıyla sürüp alt-üst ettiğini, karşı tepedeki ağaçları hangi ellerin diktiğini, berideki fundalığı kimin atlarıyla köpeklerinin eşelediğini, bunun hangi kuşlara zarar verdiğini biliyorlardı. Köyün kulübelerinde, malikâne sahibinin köşkünde, köy yollarında, çimenlik alanda bugüne dek yaşanmış aşk, kıskançlık, hınç, öcalma, umut kırıklığı öykülerini biliyorlardı. Belki güzellikten, görkemden, sağlığa elverişlilikten büsbütün yoksun bir yer değildi burası; ama, anılar olmadı mı insanı tam anlamıyla canından bezdirebilirdi; hele kendi benzerleriyle görüşme olanağını bulamayan bir yabancı için çekilmez bir yerdi.

Bu gibi, koşullarda yaşlı bir adam tam bir dost düşler belki; ta ki yüzünde nasılsa dostça bir anlam taşıyan bir düzenbazın kollarına kendisini atana dek. Bunun gibi, gençten bir adam da tam bir dostun düşünüyü kurabilir; yalnız, kandaki belirli bir salgıdan ötürü, çoğu kez tam bir sevgilidir onun düşündüğü. Bir kadın entarisinin hıştırtısını, bir kadın sesinin tınısını özler; karşı kırdan bir kadın karmaltısının geçtiğini düşler. Öyle ki, sonunda ruhu gözlerini kamaştıran bir alevle tutuşuverir.

Güzel Grace'in adını, kimin kızı olduğunu öğrenmek, başka koşullar altında olsa, doktoru bu kıza duymakta olduğu ilginin türünü değiştirmeye dürterdi. Onun hayalini az bulunur değerli bir şey gibi aziz tutacağına, bir oyuncakla oynar gibi onunla oynayabilirdi.

Gerçekte, Fitzpiers, yaradılışı açısından, bunu yapabilecek bir adamdı. Yalnız, orada yerleşmiş bulunduğu için, çok ileri gidemiyor, işi aşk acımasızlığına dökemiyordu. Grace'le ilgili bütün saygılı düşüncelerini kafasından atmaya uğraşıysa da, gene de onu ciddiye almamazlık edemedi.

Bunun üzerine, "olamaz"ı hayal etmeyi sürdürdü. Bu boş yönde öyle de ileri gitti ki karşılıklı konuşmalar, tündü sahneler bile uydurdu: Grace sözde Hintock Köşkü'nün sahibiymiş, o esrarengiz Bn. Charmond'un ta kendisiymiş; yalnız Fitzpiers'in kendisine ilgi göstermesine razı oluyor, başka hiçbir erkeğe yüz vermiyormuş...

Genç adam, sonunda: "Neyse onun köşkün sahibi olmadığını biliyoruz artık." diye mırıldandı. "Gene de çok tatlı, çok kibar, olağanüstü bir kız."

Ertesi sabah doktor her zamanki gibi tek başına kahvaltısını etti. Aralıklı aralıklı, ince taneli bir kar yağıyordu. Orman alanını kırçılaştıran, gene de bütün bütün ağartmayan bir kardı bu.

Tek mektup bile gelmemişti o gün Fitzpiers'e; yalnız bir tıp dergisiyle haftalık bir gazete vardı.

Böyle günlerde sabahleyin gür ateşin karşısına oturup okumak akşama kadar yavaş yavaş gücünü toplamak, sonra lambayı yakıp bütün gücüyle kendini çalışmaya vermek, sabahın erken saatlerine dek başını kaldırmadan çalışmak, çalışmak... Buraya geldi-geleli genç adamın yaptığı işte buydu. O gün ise, nedense, koltuğunda birtürlü rahat edemedi. Son zamanlarda tam anlamıyla

içine kapanmış, bütün dikkatini iç varlığına yöneltmişti; öyle ki, kendi dışındaki olaylara, nesnelere önem vermez olmuştu. Bugün ise, sanki sinsi bir savaş hilesiyle bütün içe-dönüklüğü sarsılmış, ilk kez olarak evinin dışındaki olaylara ilgi duymaya başlamıştı. Bir pencereden bir pencereye gidiyor, en korkunç yalnızlığın, ıraklığın doğurduğu yalnızlık değil, arkadaşsızlığın doğurduğu yalnızlık olduğunu düşünüyordu.

Kahvaltı vakti ağır ağır geçti. Dışarıda karla karışık garip bir yağmur yağıyordu. Kış ortasındaki güneşli günlerin ardından, hava gene bozmuştu. Mevsimsiz güneşli günlerden sonra kötü havalar gelir hep. Evlerinden dışarıyı seyredenler için, bu dönem havalar ilgiçekici değişikliklerle doludur.

Güneşli havaya aldanarak vakitsiz tomurcuklanan ateşli ağaçların tomurcukları donup mahvolacaktı, çaresiz. Bunun gibi, hevesli kuşların yaptığı yuvacıklar da kar sularıyla sürüklenip gidecekti. Bütün bunlar buranın yerlileri için son derece olağan, cansıkıcı olmaktan uzak şeylerdi; Fitzpiers için ise, yabancı olduğu bir dünyaya özgü özelliklerdi. Üstelik, genç adam içe dönük dünyasından birden uyandığı için, büsbütün tedirgin olmuştu.

Dr. Fitzpiers Grace Melbury'nin Hintock'ta daha ne kadar kalaçağını düşündü. Mevsim kıştı; dolayısıyla, hava dışarıda uzun gezintiler yapmaya elverişli değildi. Bu yüzden Grace'le dışarıda karşılaşmasına pek olanak yoktu. Öyleyse nasıl tanışacaklardı?

Yalnız, kesin olan bir şey varsa, o da şuydu: Kızla tanışsa bile, bu tanışıklık ilgi göstermekten öteye gidemezdi; Fitzpiers'in geleceği bakımından gerekliydi bu. Çünkü pek yüce amaçlar besliyordu. Bu amaçların günün birinde kendisini buradan çok daha iyi yerlere götüreceğini umuyordu.

İşte böyle tutarsız düşünceler içinde bocalayan genç adam, sonunda, kendisini sedirin üzerine attı. Okumaya niyetlendiyse de, o sabah saat 3'e kadar çalışmış olduğu için uykusu geldi. Kitap elirden kayd.

XVIII

GRACE doktorun evine yaklaştı. Yaradılışça yumuşak bir kız olduğu için kapıları hafifçe vururdu. Hele bu kez, yüklendiği acayip görevin de etkisiyle, doktorun kapısını ancak güçlkle duyulacak biçimde tıkırdattı.

Evin işlerine bakan çiftçinin karısı gene de duydu kapının vurulduğunu. Kapıyı açıp kızı içeri buyur etti. Sonra doktorun odasına doğru seğırtip kapıyı açtı, içeriye göz attı. Fitzpiers'ın orada olmadığını sanarak, Grace'e içeri girip beklemesini söyledi.

— "Ben gidip doktoru bulayım." dedi.

Grace, içeri girip kapıya yakın koltuklardan birine ilişti.

Çiftçinin karısı dışarı çıkıp kapıyı ardından kapayarak gider gitmez, Grace çevresine bakındı. Sedirin üzerinde gençten bir adamın mışıl-mışıl uyumakta olduğunu görünce, irkildi. Hiç kuşku yok, aradığı doktordu bu.

Gidip onu uyandıramazdı elbette. İçinden geçen ilk düşünce ocağın bir yanından sallanan gül biçimi pirinç çingırağı çekmek oldu. Sonra, evsahibi kadının tam o sırada içeri girebileceğini düşünerek, bundan vaz geçti. Olduğu yerde durarak, büyük bir utançla, uyuyan bilgini seyretmeye koyuldu.

Fitzpiers, ruhunun pencereleri şimdi kapalı olduğu için, uyanık halinden daha az etkileyici görünüyordu. Ne var ki uyku yüzünden elle-tutulur özelliklerinden soyunmuş olan bu yüz, gene uykunun gizemli etkisiyle, olduğu gibi ortaya çıkmıştı. Hele Grace gibi aşırı duygulu bir seyirci bu yüze bakarak sahibinin özelliklerini rahatlıkla okuyabilirdi. Eleştiren gözlerle doktoru incelerken, onun bu dolaylarda hemen hiç rastlanmayacak türden, büsbütün değişik bir adam olduğunu düşündü. Böylelerine ancak Hintock dışında rastlamıştı. Öyleyken, onlar bile karşısında herşeyden

habersiz uyumakta olan adama tıpa tıp uymuyordu.

Grace, sinirli sinirli: "Şu kadın da ner'de kaldı!" diye düşündü. "Yaptığı yanlışlığı anlayıp çoktan buraya dönmüş olmalıydı."

Sonra çingırağa asılmak niyetiyle gene ocağa doğru yöneldi. Arkası Fitzpiers'e dönüktü ama, aynadan onu görebiliyordu. Birden anlatılmaz bir heyecan bürüdü yüreğini: Doktor, aynadan, gözlerini açmış, şaşkın şaşkın ona bakıyordu.

Bu beklemediği olay karşısında, Grace büyülenmiş gibi olduğu yerde kaldı. Başını çevirip, aynada gördüğünün gerçek sahibine bakacak gücü bile kalmamıştı sanki. Sonunda, büyük bir çaba harcarak, yüz-geri döndü. Doktorun az önceki gibi mışıl-mışıl uyumakta olduğunu gördü.

Ürkmüş, şaşırmıştı. Doktor böyle davranmakla ne demek istiyordu acaba? Kızın korkusu o dereceye varmıştı ki yüklendiği görevi yerine getirmeden oradan uzaklaşmaktan başka bir şey düşünemiyordu şimdi. Koşa koşa kapıya vardı; gürültüsüzce kapıyı açıp dışarı süzüldü; gene gürültüsüzce, kapıyı ardından kapadı. Kimse görmeden evden dışarı fırladı.

Keçiyolunu aşip bahçe kapısından geçerek yola çıktığında, kendini toparlamış, soğukkanlılığını yeniden kazanmıştı. Orada, kendisini gözden gizleyen bahçe çitinin ardında bir süre durup düşündü.

Tıp, tıp, tıp. Yağmur damlaları kızın şemsiyesinin üzerine düşüyordu. Konu bu denli önemli olmasa, böyle bir sabah hiç evden çıkmazdı. Öyleyken, belki de gerçekte hiçbir anlamı olmayan önemsiz bir olayın yarattığı geçici korku yüzünden, bu denli önem-sediği görevini yarıda bırakıvermişti.

*
**

Öte yandan, Grace'in, usulca da olsa, odadan çıkarken yaptığı gürültü Fitzpiers'i uyandırmıştı. Doğrulup sedirde oturdu. Grace'in az önce aynada görüp ürktüğü yüzün gerçekte korkulacak hiçbir

yanı yoktu. Doktor, uykusunda, birkaç saniyecik gözlerini açmış, ardından gene derin uykuya dalmıştı. Az önce odadan birinin çıktığını anlamıştı; yalnız, düşünde gördüğü o güzel yaratığın biraz önce odadan çıkanla aynı kişi olabileceğini düşünmek elbette ki aklının köşesinden bile geçmiyordu.

Kalkıp pencereden dışarıya baktı. Bahçe kapısının açıldığını, hayallerindeki kızın içeri girdiğini gördü. Grace düşünüp taşınmış, görevini tamamlamak üzere yeniden eve girip doktorla konuşmaya karar vermişti. Doktorun onu giderken değil, gelirken görmesinin nedeni buydu.

Grace duraksayarak eve yaklaştı. Şemsiyesini öyle eğmişti ki doktor onun yüzünü güçlükle görebiliyordu. Grace, ahududuların bitip çilek yataklarının başladığı noktaya ulaşınca, durdu.

Fitzpiers onun eve girmeyeceğinden korkarak, koşa koşa dışarı çıktı, karşılamak üzere bahçeye daldı. Kızın neden kendisini görmeye geldiğini elbette bilemiyordu ama, ne için gelmiş olursa olsun, onu yüreklendirmek için elinden geleni yapmaya karar-

— "Özür dilerim, Bayan Melbury." diye söze başladı. "Geldiğinizi pencereden gördüm. Evde yok sanırsınız diye korktum da... aradığınız bensem demek istiyorum."

Grace: "Size söyleyecek kısa bir sözüm var, hepsi okadar." diye karşılık verdi. "Burada da söyleyebilirim."

— "Hayır, hayır, olmaz! N'olur, içeri buyrun! Peki, girmek istemiyorsanız, hiç olmazsa sundurmaya kadar gelin!"

Fitzpiers'in direnmesi karşısında Grace, çaresiz, sundurmaya doğru ilerledi. İçeri girip karşı karşıya durdular. Fitzpiers kızın elinden şemsiyesini alıp kapattı.

Grace: "Sizden yalnız bir tek ricam var." dedi. "Babamın emektar hizmetçisi hastalandı... Tanıyorsunuz onu. Hastalığı da, hayli ağıra benziyor."

— "Vah-vah! Çok üzüldüm. Hemen gelir, görürüm."

— "Hayır, gelmemenizi rica ediyorum ben sizden."

— "Ya, öyle mi?"

— "Evet, öyle. Hasta kendisi de gelmemenizi istiyor. Gelirseniz durumu daha da ağırlaşabilir çünkü. Öldürebilir belki de bu onu. Bana gelince, oldukça tuhaf, gülünç bile sayılacak bir görev yüklenmiş bulunuyorum. Hastanın kafasını kemirip duran bir konuyla ilgili benim bu görevim. Dedğine göre, sizinle acayip bir anlaşma yapmış... O öldükten sonra kafatasını alacaktıydınız."

— "A! şimdi anladım! Oliver Nine'den —o koca kafalı kadından— söz ediyorsunuz! Hastalığı ağır mı, gerçekten?"

— "Hem de nasıl! Üstelik, kadıncağыз o düşüncesizce anlaşma yüzünden öyle tedirgin ki! Parayı size geri getirdim... Rica etsem, buna karşılık siz de onun imzaladığı kâğıdı geri verir misiniz?"

Grace eldiveninin içine tıktırtmış olduğu beşer liralık iki kâğıt parayı çıkarıp Fitzpiers'e uzattı.

Genç adam karşılık vermedi, paraları da görmemezlikten geldi. Gözlerini dikmiş, Grace'e bakıyor, onunla hiç beklemediği bir zamanda böyle birden karşı karşıya gelişini düşünüyordu.

Sundurma hayli dardı. Öte yandan, yağmur da hızlanmıştı. Damdan akan sular sarmaşıklardan aşağı süzülerek kızın mantosuna, eteklerine damlıyordu.

Fitzpiers: "İslanıyorsunuz?" dedi. "Rica ederim, içeri buyrun. Sizin burada, yağmur altında durduğunuzu gördükçe, yüreğim sızıyor, inanın."

Genç doktorun oturma odası hemen sokak kapısının yanındaydı. Koşup kapıyı açtı, baştan çıkarıcı bir tavırla kapının yanbaşındaydı.

Grace, ne kadar çabalarsa çabalasın, genç adamın yüzündeki, sesindeki hem yalvaran, hem buyuran anlama karşı koyamadı. Sıkıntılı bir boyun eğişle, onun önünden geçip odaya girdi. Bu arada geçidin darlığı yüzünden, dirseği de, istemeden, Fitzpiers'in ceketine süründü.

Fitzpiers onun ardı-sıra odaya daldı, kapıyı kapadı. Grace, ne dense, büyük bir umutla onun kapıyı açık bırakmasını beklemişti. Fitzpiers, kızı bir koltuğa oturtuttuktan sonra, kendisi de oturdu.

Grace'in bu sıradan olayların üzerinde bu denli durmasının başlıca nedeni, az önce uyuyor sandığı Fitzpiers'i aynadan gizlice kendisini gözetlerken yakalamış olmasıydı. Bu olay sinirlerini bozmuş, Fitzpiers'in anlaşılmasız bir nedenle kendisini görünce uyuyormuş gibi yaptığı izlenimini bırakmıştı.

Grace paraları bir daha uzattı. Fitzpiers düştüğü garip dalgınlıktan ancak o zaman uyanabildi. Canlı bir heykele, bir sanat yapıtına bakar gibi bakıyordu karşısındaki kıza.

Grace: "Rica ederim, yeniden düşünün." dedi. "Sonra da Oliver Nine'nin bir çılgınlık edip imzaladığı o senedi geri verin. Yapacaksınız bunu, değil mi?"

— "Yeniden düşünmeme gerek yok. İstedığınız kâğıdı hemen vereceğim. Yalnız, bırakın da Oliver Nine'nin çılgınlığı üzerinde kendi bildiğim gibi düşüneyim. Çünkü bence Nine son derece zeki, akıllı bir kadın. Her konuda olduğu gibi, o kâğıdı imzalamakla da akıllılık etti. O anlaşmada sizce çok şeytanca bir şey var, öyle değil mi, Bayan Melbury? Yalnız, unutmayın ki eskiden de en seçkin hekimlerimiz de böyle tuhaf anlaşmalar yapmışlardır."

— "Şeytanca değil ama, acayip bir anlaşma."

— "Evet, olabilir elbette. Çünkü acayiplik bir şeyin kendisinde değil, yabancı bir nesneyle ilintisindedir. Bizim olayımızda bu yabancı nesne gerçekte olaya karışmayan bir gözlemcidir."

Doktor yazı masasına doğru seğırtti, bir süre çekmeceleri karıştırdıktan sonra bir kâğıt bulup açtı. Okuduktan sonra getirip Grace'e verdi.

Kâğıdın en altında mürekkebe batırılmış bir haçla yapılmış kalın bir çapraz işareti vardı. Nine'nin elinden çıktığı apaçık belliydi. Grace rahat bir soluk alarak, kâğıdı cebine yerleştirdi.

Yalnız, baktı ki Fitzpiers'in paraya el sürdüğü yok, iki beşliği biraz daha ona doğru itti.

Genç adam: "Yok, yok, olmaz!" dedi. "Yaşlı kadının elinden alamam bunları. Tanışmamıza böyle bir olayın vesile olması çok tuhaf, doğrusu! Parçalayabileceği bir ölü peşinde koşan, istediğini

elde edebilmek için türlü dolaplar çeviren bir doktorun davranışından bile tuhaf!"

— "Korkarım, bu konuda düşündüklerimi açık açık söylediğim için beni kaba buluyorsunuz. Ben hiç de kabalık etmek istemedim."

— "Y o hayır! Yok öyle bir şey."

Doktor, az önceki gibi, büyük bir ilgiyle, şaşkın şaşkın kıza baktı.

— "Birtürlü düşüncelerimi toparlayamıyorum... Olmuyor!" diye mırıldandı. "Bir şey var ki, beni çok şaşırtıyor."

Durdu, düşündü. Bocaladığı belliydi. En sonunda, düşündüklerini açıklamaya karar vermiş olacak ki konuşmaya başladı:

— "Dün gece çok geç saatlere kadar çalıştım. İşte onun için, yarım saat kadar önce, şu gördüğünüz sedire uzanıp birazıcık şekerleme yaptım. Birkaç dakika ya uyudum, ya uyumadım. Yalnız, bu kısacık uyku sırasında bir düş gördüm... Ne gördüm dersiniz, ha? Sizi gördüm! Odanın içindeydiniz."

Grace: "Söylesen mi acaba?" diye düşündü ama, birşey demedi. Yalnız, yanakları kızardı.

Fitzpiers gördüklerinin bir düş olduğuna şimdi iyicene inanmıştı.

— "Daha önce sizi düşünmemiş olsam, elbette ki düşümde de göremezdim."

Grace: "Yapmacık olamaz." diye düşündü.

Evet, iyi biliyordu, yapmacık olamazdı bukadarı.

Fitzpiers onun ilk gelişinde odada durduğu yeri göstererek: "Şurada duruyordunuz." dedi. "Sizi doğrudan doğruya görmüyordum. Yalnız, aynadan görebiliyordum." Ne harikulade bir yaratık!" diye düşündüm. "Doğa kusursuz güzellik'le arasında bozulmuş olan birliğe en sonunda gene kavuştu!" dedim kendi kendime. Düşüncelerim hep bu yöne yöneliyordu, çünkü dün gece doğa-üstücü düşünürlerden birinin kitabını okuyordum. Korkarım, o kitaptan edindiğim ülkücülük beni gerçeikle hayali ayırtedemeyecek hale getirdi. Uyandığım zaman ner'deyse ağlayacaktım: Çünkü bana

Mekân'da değil, ancak Zaman'da görünmüştünüz... Ne yazık!"

Fitzpiers'in dil döküşünde zaman zaman tiyatro-vari bir coşkunluk göze çarpıyordu. Bununla birlikte, davranışlarının yapmacık olduğunu söylemek ona karşı bir haksızlık olurdu.

Serbestçe konuşma olanağını bulduğumuz, çevrede eleştiren gözler olmadığını bildiğimiz zaman, çoğu kez gerçek duygularımız yapmacıktan kolay kolay ayırdedilemeyecek hale gelir. Öte yandan, yapmacığın cilâsı en büyük gerçekleri bile öylesine örtebilir ki çoğu kez yüzeyle bakılarak öze değer biçilir. Bu ise, Bütün'ün yadsınması gibi kötü bir sonuca varır.

Yalnız, Grace erkeklerin davranışları üzerinde hiç de uzman değildi. Kalıbına bakmadan, duygululuğun kendisini severdi. Utanmıştı. "Ne harikulade yaratık!" sözü Fitzpiers'e herhangi bir karşılık vermesine engel oluyordu.

Fitzpiers, damdan düşer gibi, birden: "İyi ama, o sırada ya gerçekten burada idiyse?" dedi. "Olamaz mı?"

Grace: "Size şunu açıklamak zorundayım ki bu odaya daha önce de geldim." diye kekeledi. "Evsahibi kadın beni içeri aldı, kendisi de sizi aramak üzere gitti. Baktım gelmiyor, ben de çıktım gittim en sonunda."

Genç adam: "Öyleyse beni uyurken görmüş olmalısınız?" diye sordu.

Sesinde utançtan pek az eser vardı.

— "Evet... gerçekten uyuyordunuz, beni aldatmıyordusanız elbette."

— "Neden böyle söylediniz?"

— "Çünkü gözlerinizin açık olduğunu gördümdü aynadan. Dönüp baktığımda gözleriniz az önceki gibi kapalıydı. İşte onun için beni aldattınız izlenimine kapıldım."

Fitzpiers, ateşli bir sesle: "Hiçbir zaman!" dedi. "Hiçbir zaman aldatamam sizi!"

Birbirlerini öteden beri tanıyor olsalardı, bu güzel sözlerin etkisi belki bu denli güçlü olmazdı. Hiçbir zaman aldatamazmış onu!

Ne var ki, ikisi de hiçbir şey bilmiyor, birbirlerini yeterince tanımıyorlardı. Dolayısıyla da bu söz bütün etkisini gösterdi.

Grace gitmek için sabırsızlanmaya başlamıştı artık. Ne var ki Fitzpiers'in birazıcık da zorbalığa kaçan havası yüzünden birtürlü kalkıp gidemiyordu. Acemi bir oyuncuya benziyordu: En sonunda muradına ererek sahneye çıkmış, söyleyeceğini söylemişti ama, sahneden nasıl, nezaman ayrılması gerektiğini bilemeyen bir acemi oyuncuya.

Birden Oliver Nine'yi düşündü.

— "Hemen gidip, Nine'ye karşı gösterdiğiniz büyük eli-açıklığı anlatayım." dedi. "İyi biliyorum, bu onu çok rahatlatacak."

Fitzpier, kızı kapıya doğru uğurlarken: "Oliver Nine'ninki de bir sinir hastalığı, bence." dedi. "A! bir dakika! Önce şuna bir bakın... Sanırım, sizi hayli ilgilendirecektir."

Koridorun öbür yanında bir kapıyı açmıştı. Grace açılan odada, masanın üzerinde duran mikroskobu hemen gördü.

Fitzpiers: "Bakin şuna, n'olur!" diye yalvardı. "Çok iyi biliyorum ki ilgiçekici bulacaksınız."

Grace gczünü merceğe uydurarak baktı. Camın üzerinde, tanımlanması olanaksız türden, gözeli bir doku gördü.

Fitzpiers: "Bilin bakalım, nedir bu?" dedi.

Grace: "Valla', bilemeyeceğim." diye karşılık verdi.

— "John South'ın beyninden bir parça. Bu ara onu inceliyorum da."

Kızcağız irkilerek biriki adım geriledi. Tiksindiği pek söylene-
mezdi. Onu asıl şaşırtan, John South'ın beyninin nasıl olup da buraya geldiği idi.

Fitzpiers güldü.

— "İşte böyleyim ben!" dedi. "Aynı zamanda hem fizyoloji, hem de doğa-üstücü felsefe üzerinde çalışmaya uğraşıyorum. Madde dünyası ile kafa dünyasını aynı zamanda kavramaya çabalıyorum... Öyle ki —yapabilirsem elbette— bu ikisi arasında bir bağlantı bulabileyim. İnce duygularınızı incitiyorum sanırım..."

Grace, içtenlikle: "A! hayır, Bay Fitzpiers." diye karşılık verdi. "Sandığınız gibi değil. Geceleri ışığınızı gördüğüm için, nekadar derin düşündüğünüzü, nasıl çalıştığınızı biliyorum. Çalışmalarınızdan dolayı sizi kınamak şöyle dursun, size büyük bir hayranlık duyuyorum!"

Mikroskoptan yukarı kaldırdığı yüzü öyle tatlı, öyle içten, öyle bencillikten uzaktı ki aşırı duygulu, kolay âşık olur Fitzpiers bu yüzü kendininkinden ayıran uzaklığı aşmayı yürekten istedi.

Bu isteğini bakışlarıyla belli etti mi, etmedi mi, bilemeyiz ama, Grace hemen mikroskoba bakmayı bıraktı, çabucak dışarı çıktı. Karla karışık yağın yağmurun altında evine doğru yola koyuldu.

OĞİTTİKTEN sonra Fitzpiers, John South'ın beyni üzerindeki çalışmasına döneceği yerde, boylu-boyunca gene sedire uzandı, az önce Grace'le yaptığı görüşmeyi düşünmeye koyuldu.

Grace'in takındığı o aşırı duygulu, alıngan tavır genel çekiciliğine bir kat daha çekicilik katıyordu. Doktorun varlığının ise, kızı çekmekten çok, tedirgin ettiği kesindi.

Fitzpiers'in kafası bir dereceye kadar bir bilim adamı kafasıydı; maddedeki değişimleri araştırıp incelemeye hep hazır olduğu gibi, bundan zevk de alırdı. Ne var ki ülkücü yanı her zaman ağır basardı. Kusurlunun ardında kusursuzun saklı olduğuna, sıradan şeylerin arasında az-bulunur şeylerin de olabileceğine inanırdı. Bunun gibi, maddesel koşullar aynı olsa bile, yeni, denenmemiş bir alanda değişik sonuçlara varılabileceğini düşünürdü. Kendi kişiliğinde de sınırsız olanaklar bulunduğu için, Hintock gibi bir yerde böyle olağanüstü bir kıza rastlamasını büyük, özel bir olay sayıyordu.

Bir huyu da vardı; genellikle, daha yaşını-başını almış hayalci-lerde görülen bir huydur bu: Kendi kendine konuşurdu. İşte şimdi de, halının en renkli çiçeklerine basa basa dolaşıyor, bir yandan da mırıldanıyordu:

— "Hintock'ta kaldığım sürece, bu olağanüstü kız hayatımın ışığı olacak. İşin en güzel yanı da, birbirimize karşı tutumumuzun, ilişkilerimizin salt rastlantılara bağlı olması. Toplumsal açıdan bakarsak, onunla hiçbir zaman sıkı-fıkı olamam. Nekadar çekici olursa olsun, onunla evlenmem de söz konusu değil. Böyle bir şey dostluğumuzun eğlendirici yapısını hepten bozar. Ayrıca, hayatta yapmak istediğim başka şeyler, ulaşmak istediğim başka amaçlar da var."

Niyeti kendi ailesi kadar iyi aileden bir kızla evlenmekti. Böyle bir evlilik ona birçok yararlar sağlayacağı gibi, onu paraca da rahatlatıacaktı. Yalnız, şimdilik, bir düşünce konusu olarak Grace Melbury'yi seçmesinde bir sakınca yoktu. Bu kız onun ruhunu canlandırabilir, günlerinin tekdüzeliğine renk verebilirdi.

Fitzpiers'in Grace üzerindeki ilk düşüncesi —onunla konuşmadan önce, onu ilk gördüğü zamanki düşüncesi— kereste tüccarının güzel kızıyla bayağı bir ilişki kurınak olmuştu. Onu tanıdıktan, gerçek Grace'in ne biçim bir insan olduğunu gördükten sonra, böyle düşünebildiği için kendi kendine kızmıştı. Grace gibi bir kızla ulu-orta bir kadın-erkek ilişkisi kurulamazdı. Onunla ancak yakışık alır bir arkadaşlık kurabilir, hayal dünyasında karşılıklı keşifler yapabilirdi. Kızın babasıyla tanışmadığı için, evlerine gidemezdi. Bu yüzden, dostlukları ancak raslantılara bağlı olarak gelişebilecekti. Yolda, ormanda, kiliseye gidip gelirken, ya da kızın evinin önünden geçerken geliş-güzel görebilecekti onu.

*
**

Fitzpiers'in talihi yaver gitti, umduğu gibi, Grace'i böyle vesilelerle sık sık gördü.

Bir dakikadan uzun sürmeyen karşılaşmalar sık sık tekrarlandılar mı, ıssız bir yerde yaşayan iki insan arasında karşılıklı bir ilgi, sıcak bir güven bile doğurabilir. Onların dostluğu da ağaçlardaki tomurcuklar gibi, fark edilmeden gelişti. Ne zaman, ne gün başladığı belirsiz bir dostluktu bu. Bununla birlikte, kışın iki yabancından başka bir şey olmayan bu iki gencin arasında şimdi son derece tatlı, anlayışlı bir dostluk bulunduğu kesindi.

İlkyaz birden bastırdı. Ilık bir gece, çoktandır şişmiş, patlamaya hazır tomurcuklar birden açılıverdi. Ağaçların damarlarında öz suların dolaştığı sanki işitiliyordu. Nisan çiçekleri, çıktıandır tomurcuklanıyormuş gibi, birden bitiverdiler topraktan. Oysa daha dün en küçük bir belirti bile yoktu onlardan. Kuşlar ıslanmaktan

korkmaz oldular. Evlerinde oturanlar bülbülün sesini duyduklarını söylediler. Dışarıda çalışanlar buna, küçümseyerek: "Bülbül onbeş gündür şakıyor!" diye karşılık verdiler.

Genç doktorun hastaları Londra'lı bir meslektaşınıninki kadar bol olmadığının için, sık sık evden çıkıp ormanda yürümeye vakit bulabiliyordu. Hoş, hastalarının sayısını çoğaltmaya uğraştığı da yoktu ya.

Bir gün, eline bir kitap alıp, ormanda meşe ağaçlarının çokça olduğu bir yere yollandı. Durgun bir öğleden sonraydı. Bitki dünyası alabildiğine canlanmakta, insanoğluna örnek olacak bir çaba harcamaktaydı.

Bir ara Fitzpiers uzaktan bir ses duyarak kulak kabarttı. Ördek vaklaması gibi garip bir sestti. Burada, bu mevsimde alışılmış bir şeydi bu ama, buraların yabancıları olan doktor sesi yadırgadı.

Ağaçların arasından sesin geldiği yere bakınca ne olup bittiğini anladı. Ağaçların kabuklarını soyma mevsimi yeni başlamıştı. Doktorun duyduğu ses de ağacın gövdesiyle kabuğu arasındaki yapışkan maddeye vuran keserin sesiydi.

Melbury bu işe de el atmaktan geri kalmamıştı; geniş çapta kabuk ticaretiyle uğraşıyordu. Besbelli o da oralarda bir yerde olmalıydı şu sırada.

Fitzpiers onun Grace'in babası olduğunu düşününce, kabuk soyma işine başka zaman olsa duymayacağı bir ilgi duydu. Bu ilgi onu ağaç kabuklarının soyulmakta olduğu yere doğru sürükledi. İyice yaklaşıncı işçilerden birkacını tanıdı: John Upjohn, iki Timothy'ler, Robert Creedle, hepsi oradaydılar. Creedle'i büyük olasılıkla Giles Winterborne "ödünç" olarak vermişti Melbury'ye.

Marty South da onlara yardım ediyordu. Adamların yakınında bir süt kovanı dolusu elma sırası duruyordu. Sıranın içinde bir maşrapa yüzüyordu. Adamlar kovanın yanından geçtikçe maşrapayı daldırıp daldırıp sıra içiyorlardı.

Derisi yüzülecek her ağaca ilk saldırıyı John Upjohn yapıyordu. Küçük bir orakla önce ağacın köküyle gövdesinin birleştiği yeri

dallardan, yosunlardan temizliyor, bu temizleme işlemini gövdenin elli-altmış santim yukarısına dek sürdürüyordu. Bu haliyle kurbanını öldürmeden önce boynunun kıllarını temizleyen cellada benziyordu.

Bu iş bittikten sonra, kabukları soyma faslı başlıyordu. İnsan boyunun erişebileceği yere dek soyuyorlardı kabukları. Öyle ki, kısa süre içinde güzelim ağaç gülünç bir biçime giriyordu. Zavallı meşe, çıplak bacaklarıyla, utanmış gibi duruyordu; ta ki baltacılar sükün edip gövdesini çepeçevre bir halka biçiminde kesene dek. Sonra iki Timothy'ler koca testereleriyle ağacın işini bitiriyorlardı.

Ağaç yere devrilir devrilmez, kabuk soyucular çekirge gibi üzerine üşüşüyorlardı. Göz açıp kapayana dek gövdeyle kalın dalların üzerinde tek kabuk kalmıyordu.

Marty South en üst dalları soymakta ustaydı. Sık dalların arasında kafese kapatılmış kocaman bir kuş gibi, durmuş, bıçağıyla en uçtaki ince dalların kabuklarını soyuyordu. O dallar ki ormanın aşağı kesimi daha karanlığa boğulmuşken, ayın, güneşin ilk ışıklarını emerlerdi.

Fitzpiers: "Senin bıçağın ötekilerinkinden daha keskin sanırım, ha, Marty?" diye takıldı.

Marty, bıçağını kaldırıp göstererek: "Hayır, efendim." diye karşılık verdi. "Onlar benim kadar sabırlı değiller, ince dallarla uğraşamıyorlar da ondan. Çünkü vakitleri benimkinden daha değerli."

Dallardan, çalı-çırpıdan derme-çatma ufak bir sundurna yapmışlardı hemen oracığa. Sundurnanın önünde ateş yanıyordu; ateşin üzerinde de bir çaydanlık fokurduyordu. Fitzpiers sundurmaya girip oturdu, kitabını okumaya koyuldu. Arada-bir başını kiaptan kaldırıp görünümüne, adamlara bakıyordu.

Bir ara tuhaf bir düşünce geçiverdi aklından: Grace Melbury ile evlenip bu orman köylülerinin arasına karışsa... Neden sanki daha ilerlemeye çalışacaktı? Neden olduğu yerde kalmamalıydı? Mutluluğun sırrı istekleri kısıtlayabilmektir. Bütün bu adamların düşüncelerinin sınırları Hintock ormanlarının sınırlarıyla birdir. O neden

başkaları gibi kısıtlı olmasını sanki? Küçük bir köy doktoru olur, çevresindeki insanlarla yetinebilirdi.

Derken, Marty South dalları sarsarak ağaçtan aşağı indi, çayı hazırlamaya koyuldu. Herşey hazır olunca ötekileri çağırdı. Fitzpiers'in de canı onlarla birlikte oturup çay içmeyi çekti.

Az sonra, bir arabanın yaklaşmakta olduğu duyulunca, Fitzpiers'in orada neden bu denli uzun boylu oyalandığı da ortaya çıktı.

Adamlardan biri: "İşte geldi!" dedi.

Hepsi başlarını çevirip baktılar. Melbury'nin arabasının o yana doğru geldiğini gördüler.

Kereste tüccarı arabayı kendisi sürüyor, dalların altından geçerken dönüp dönüp arkada oturan kızını uyarıyordu. Kız da, babasının sözünü dinleyerek, alçak dalların altından geçerken başını kolluyordu.

Ağaç kabuğu soyma işinin geçici olarak bırakıldığı yere varınca durdular. Melbury baştan-savma bir tavırla, kabuk yığınlarını inceledi. Sonra işçilerin oturmakta olduğu yere doğru seğırtti.

Adamlar: "Buyrun, bir fincan çay için bizlen!" deyince, bu öneriyi kabul etti, gidip atı bir ağaca bağladı, geldi.

Grace, çay içmek istemediğini söyleyerek, arabada kaldı. Başını kaldırıp, hulyalı gözlerle, dallardan süzülen güneş ışınlarını seyre koyuldu.

Melbury, sundurmaya girince, doktorun da orada olduğunu gördü. Daha önce onu fark etmemişti. Fitzpiers'in çağırısını içtenlikle kabul ederek, gidip yanına oturdu. Onu orada bulunca sevindiği belliydi.

— "Tanrı'ya şükürler olsun! Kimin aklına gelirdi sizi de burada bulacağım! Kızım biliyor mu dersiniz bu kadar yakında olduğunuzu? Pek sanmam."

Arabanın içinde oturmakta olan Grace'e göz attı. Kızın yüzü gene öbür yana, güneşe doğru dönüktü.

Melbury: "Bizi görmüyor besbelli." dedi. "Neyse, n'apalım,

görmezse görmesin!"

Grace gerçekten de Fitzpiers'ın orada olduğunu bilmiyordu. Bulur bulmaz yitirdiği arkadaşını —Bn. Charmond'u— düşünüyordu o sırada. Genç kadının şımarık, ne istediğini bilmez davranışı geldi aklına. Kimbilir ta nerelerdeydi şimdi o. Ne güzel vakit geçiyordu! Kendisi de onunla birlikte gitmeyi nekadarmış istemişti! Bu dediği-dedik hanımefendi yazın dönecek miydi acaba Hintock'a? Dönerse, yarım kalmış dostluklarını yeniden başlatıp sürdürmek isteyecek miydi?

Melbury bir yandan çayını içiyor, bir yandan da adamlara eski ormancılık öyküleri anlatıyordu. Konuşurken doğrudan doğruya Fitzpiers'a bakıyordu. Çünkü adamları bu öyküleri daha önce de dinlemişlerdi.

Marty, fincanlara çay koyduktan sonra: "Gidip Bayan Grace'e de bir fincan çay vereyim." dedi.

İşte tam o sıradaydı, hepsi bir gürültü duyarak irkildiler. Dönüp arabaya bakınca, atın, ürkmüş, tepinip sıçrayarak koşumundan kurtulmaya çabaladığını gördüler.

Grace, arabanın içinde, haykırmıyordu ama, eni-konu korktuğu belliydi. Melbury yerinden fırladıysa da Fitzpiers ondan atık davrandı. Koşup arabanın yanına vararak, Grace'in inmesine yardım etti. Bu arada, Melbury de yetişmiş, atı denetimi altına almaya uğraşıyordu.

Grace, Fitzpiers'ı karşısında görünce, öyle şaşırdı ki, serinkanlılığını büsbütün kaybederek, arabadan inerken kendisini genç adamın kollarına bırakıverdi.

Fitzpiers kızın ayakları yere değince onu bıraktı.

— "Umarım çok korkmadınız?" dedi.

Grace: "A! hayır, pek korkmadım." diyebildi. "Tehlike yoktu... At alçak dalların altından koşsaydı, tehlikeli olabilirdi elbette, başımı çarpabilirdim."

— "Bu da, pek olanaksız değildi; onun için, korkmakta yerden göğe kadar haklısınız."

Fitzpiers kızın yüzüne bakmış, korktuğunu anladığı için böyle konuşmuştu. Grace ona korkusunun attan değil, kendisinden ileri geldiğini söyleyemezdi elbette. Ne zaman gereğinden çok birbirlerine yaklaşırsalar, anlaşılmaz bir duyguya kapılıyor, içinden ağlamak geliyordu.

Çok geçmeden, Melbury atı yatıştırmış, kızının güvenliğe olduğunu görünce gene adamlarının yanına dönmüştü.

Grace'in ilk baştaki sinirli hali de geçmişti şimdi.

Fitzpiers'le birlikte adamların toplandığı sundurmaya doğru yürürken, neşeli bir sesle: "Bu da kaderin bir cilvesi!" dedi. "Hiç niyetim yokken, sizin kır yemeğine katılmam kaderimde yazılmış, anlaşılan!"

Marty koşup ona rahat bir yer hazırladı. Grace halka biçiminde oturmuş adamların arasına yerleşti, Fitzpiers'in anlattıklarını dinlemeye koyuldu.

Genç adam az önce Melbury'den, öbür odunculardan dinlediği öyküleri Grace'e aktarıyordu. Orman köylülerinin babalarından, dedelerinden duyup öğrendikleri öykülerdi bunlar; ormanda gördükleri gizemli sahnelerle, doğa-üstü olaylarla ilgili öyküler.

Neler yoktu ki bu öykülerde! Kara cadılar, ak cadılar; Hinctock'un ünlü hortlakları İki Kardeş'ler... Sözde, çarpışırken ölen bu iki kardeşin hortlakları ormanlarda dolaşır durmuş, ta ki bölge papazı dualarla cinleri kovup iki kardeşi de bir bataklıkta oturmayaya zorlayıncaya dek. İki hortlak kardeş ancak Yılbaşı günü eski yurtlarına dönerlermiş...

Vakit pek hoş geçiyordu. Soyulmuş ağaç dallarıyla beslenen küçük ateş oduncularla güneş ışınları arasında yükseliyordu. Mavimsi alevlerin ardından, devrilmiş ağaçların çıplak dalları görünüyordu. Kesik dallardan akan özsuların kokusu yanan odunların kokusuna karışıyordu.

Melbury, Fitzpiers'i bir konuk gibi ağırlamaktan dolayı öyle sevinçli görünüyordu ki, ona kalsa daha orada çok otururdu besbelli. Fitzpiers'in gözü ise Grace'deydi. İkide-bir kaçamak bakışlar

fırlatıyordu kıza doğru. Grace, sonunda, baktı babasının gideceği yok, çaresiz, kendisi gitmeye davrandı. Bunun üzerine, babası da kalktı.

Doktor da kızı arabaya bindirmek için iyi bir bahane bulmuştu: Az önce onu arabadan indiren kendisi olduğuna göre, binmesine de yardım edebilirdi elbette. Bu görevi de özenle yerine getirdi, hem de işi elinden geldiğince uzatmaya bakarak.

Kızın yüzüne bakarak, yumuşak bir sesle: "Neden birden ağlayacak gibi oldunuz öyle?" diye sordu.

Graace: "Bilmem." dedi.

Yalan da değildi söylediği. Neden doktora yaklaştıkça ağlamak istediğini kendisi de bilmiyordu.

Melbury öbür yana geçip arabaya atladı. Yola koyuldular.

Dönüş yolu koyağın batı yakasından geçiyordu. Gerek özellikleri, gerekse havası bakımından Hintock yöresinden hayli değişik, geniş bir alandı burası. Buralarda özellikle elma yetiştirirdi. Elma bahçeleri daha ötede ormanla birleşirdi. Burada hava gökyakut rengiydi. Elma bölgesinin ötesinde rastlanmayan, eşsiz bir mavilikteydi gökyüzü. Bu maviliğin altında elma ağaçları pembe pembe çiçekler açmıştı.

İleride, yamacın dibinde bir bahçe kapısı görünüyordu. Bir adam, kollarıyla kapıya dayanmış, bu güzelim görünümü seyrediyordu. Öyle dalmıştı ki Melbury'yle kızının geçtiğini görmedi bile.

Melbury, bahçe kapısının önünden geçtikten sonra: "Giles'ti bu." dedi.

Grace: "Ya, öyle mi? Zavallı Giles!.." diye mırıldandı.

— "Bütün bu elma çiçekleri Giles'in güzün çok işi olacağını gösteriyor. Bitkilerde salgın bir hastalık falan başgöstermezse, bu yıl elma ürünü yıllardan beri ilk kez bol olacağına benzer."

Bu arada, ormanda bırakmış oldukları adamlar sundurmada

öyle çok oturmuşlardı ki, yeniden işe başlamak istemediler. Ton başına para aldıkları için, istedikleri kadar çalışabiliyor, iş saatlerini kendileri ayarlıyorlardı. Son ağaç kabuklarını da yığdıktan sonra, güneş batarken dağılıp evlerine döndüler.

Fitzpiers oralarda oyalanıyordu daha. Kitabını gene açmıştı ama, tek sözcük gördüğü yoktu. Sönmekte olan ateşin başında oturmuş, dalmış gitmişti; öyle ki, adamların gittiğini bile fark etmedi. Hayal ediyor, düşünüyordu. Bu ıssız yerde onu daldığı düşlerden uyandıracak tek ses yoktu. Bir kez daha, bütün parasal amaçları bir yana bırakıp burada yerleşmeyi düşündü. Sınırsız acılar çekme pahasına yeni yeni görüşler edineceğine, en eski, en alçakgönüllü bir görüşe uyarak sakın bir ev yaşayışına kavuşabilirdi.

Orman karanlığa gömülene dek düşünceleri onu orada alakoydu. Az ilerideki bir dalda bülbül —alacakaranlığın bu utangaç küçük kuşu— sesinin olanca güzelliğiyle şakımaya başladı.

Fitzpiers oturduğu yerden biraz ötedeki bir açıklığı görebiliyordu. Oraya bakınca, bir karaltının kendisine doğru gelmekte olduğunu gördü. Çalılıklar önünü kapattığı için, gelen kimse doktoru göremiyordu. Yabancı geçip gidene dek ona görünmek gereğini doktor da duymadı.

Karaltı birazcık daha seçilir hale gelince, Fitzpiers bunun bir kadın olduğunu gördü. Yere baka baka, ağır ağır yürüyordu. Bir şey arar gibiydi. Özellikle, biraz önce Melbury'nin arabasının durmuş olduğu yerde dolaşıyordu.

Fitzpiers, bir önseziyle, bunun Grace olduğunu anladı. Karaltı biraz daha yaklaşıncı da, yanılmadığını gördü.

Evet, bir şey arıyordu kızcağız. Kabukları soyulmuş olduğu için kolayca görünen ağaçların arasından geçerek, kül yığınına doğru ilerledi. Külün içinde birkaç söz parlıyordu daha. Grace bir sopa alıp kül yığınına karıştırdı. Karıştırmasıyla birlikte korlar alevleniverdi. Aydınlanmış olan çevresine bakınca, ilk kez olarak, Fitzpiers'in bıraktığı yerde olduğunu gördü.

İrkilerek hafif bir çığlık attı. Onu gene orada bulacağı aklının

ucundan bile geçmemiştir.

Fitzpiers hemen ayağa fırladı, kızın yanına koştu geldi.

— "Sizi çok korkuttum, farkındayım." dedi. "Konuşmalı, bir şeyler söylemeliydim. Şu var ki gelenin siz olduğunuzu ilkin anlamadım. Siz gittiğinizden beri oturuyorum ben burada."

Kızın kolunu tutmuş, sözde ona destek oluyordu. Sanki o bıraksa Grace düşüverecekti.

Grace kafasını toplar toplamaz, usulca doktorun kollarından sıyrıldı. Sonra oraya neden döndüğünü açıklamaya girişti: Arabadan ya inerken, ya binerken, ya da belki sundurmadaki ateşin başında otururken, para çantasını düşürmüştü.

Fitzpiers: "Öyleyse arayıp bulalım." dedi.

Geçen yıldan kalma kuru yaprakları toplayıp ateşe attı. Alevler hemencecik yükseliverdi. Çevrelerini kuşatan gölgeler şimdi daha koyu görünüyordu. Akşam birden geceye dönüşmüştü sanki. Alevlerin aydınlığında dizleriyle ellerinin üzerinde emekleye emekleye kayıp çantayı aramaya koyuldular. Bir ara Fitzpiers dirseğine dayanıp Grace'e baktı.

— "Sizinle hep tuhaf koşullar içinde karşılaşıyoruz." dedi. "Doğrusu ya, bu seferki en tuhafı! Bunun özel bir anlamı mı var dersiniz?"

Grace, çabucak ayağa fırlayarak: "A! yok canım! Hiç sanmam!" dedi. "N'olur, bir daha söz etmeyin bundan!"

Fitzpiers da ayağa kalkarak pantolonuna takılan yaprakları silkeledi.

— "Umarım çok para yoktu çantanızda?" diye sordu.

— "Hemen hemen hiç yoktu. Asıl değer verdiğim çantanın kendisi. Bana armağan edilmişti de. Doğrusunu isterseniz, Robinson Crusoe'nun adasında para ne kadar gereksizse, Hintock'ta da okadar gereksiz gibi bir şey. Para harcayacak yer bulamıyor ki insan burada."

Aramayı bırakmışlardı ki Fitzpiers'in gözüne birden ayağının dibinde bir şey ilişti.

— "İşte, buldum!" diye haykırdı. "Eh, artık annenizin, babanızın, arkadaşınızın, ya da hayranınızın savrukluğunuzdan dolayı size çatması için bir neden kalmadı."

— "A! bu çantayı bana armağan eden dostumun şimdi ne yaptığımdan haberi bile yok."

Fitzpiers, sinsi sinsi: "Hayranınızın, demek istiyorsunuz?" diye atıldı.

Grace, yalın bir tavırla: "Bilmem ki ona hayranım demeniz doğru mu?" dedi. "Hayran dediğiniz yüzeysel, koşullara bağlı bir yaratıktır. Sözünü ettiğim kişi ise bundan hayli değişik."

— "Belli-başlı erdemlerin hepsi var mı onda?"

— "Belki... Yalnız, hangileri, bunu size kesinlikle söyleyemem."

— "Siz farkında olmadan uyguluyorsunuz bu erdemleri, Bayan Melbury, ki kuşkusuz böylesi daha iyi. Schleiermacher'e göre başlıca erdemler Kendini-denetleme, Direnç, Bilgelik, bir de Sevgi'dir. Bildiğim kadarıyla, bu konudaki en iyi dizele de onunki."

Grace: "Korkarım ki zavallı..." diyordu, birden sustu.

Giles'in —yıllar önce bu para çantasını kendisine armağan etmiş olanın— öbür üç erdemi kendisinde topladığı halde, Direnç'ten yoksun olduğunu ağzından kaçırıverecekti az kalsın.

Bu yarım-ağız açıklamalar Fitzpiers üzerinde gözle görülür bir etki yarattı. Kendini-beyenmişliğinden, üstün tavırlarından eser kalmadı. Birden Grace'i erkeğince korunan bir sevgili gözüyle gördü.

Damdan düşercesine: "Bayan Grace Melbury." ded, "sanırım bu pek erdemli kişiyi geri çevirdiniz?"

Grace: "Evet, öyle." demek zorunda kaldı.

— "İyi bir nedenim olmasa, bunu sormazdım. Başka birinin yerine geçmeye çalışmaktan Tanrı esirgesin beni! Yalnız, değil mi ki bu sözünü ettiğiniz kişi tapınaktan ayrıldı, bırakır mısınız ben yaklaşayım, sevgili Bayan Grace Melbury?"

Grace, telaşla: "Bu konuda hiçbir şey söyleyemem!" diye haykırdı. "Çünkü insan bir erkeği geri çevirince ona acıyor, onu eskisinden daha bile çok seviyor."

Bu karmaşıklık doktorun gözünde Grace'i bir kat daha yüceltmiş, onu tapınılacak bir varlık katına yükseltmişti.

Aklı başından gitmiş gibi: "Peki ama, bir kelime olsun söyleyemez misiniz?" diye üsteledi.

— "Söylememeyi daha uygun bulurum... Ben hemen eve dönmeliyim."

Fitzpiers: "A! evet." dediyse de yerinden kılmıdamadı.

O öyle put gibi durunca, Grace de yürüyüp gidemedi. Karşı karşıya öylece durdular. Konuşmuyorlardı da.

Sessizliği bozan iki büyük kuş oldu en sonunda. Başlarının üzerindeki dallarda tünemiş, ya da yuva yapmış olsalar gerekti. Kuşlar ansızın kızgın küllerin üzerine üst üste düşüverdiler. Besbelli kavgaya kendilerini öylesine kaptırmışlardı ki kanatlarını kullanmayı bile akıl edememişlerdi. Kızgın küllere oturunca birbirlerinden ayrıldılar, arkalarında belirgin bir yanık tüy kokusu bırakarak, uçup gözden kayboldular.

Birisi: "İşte aşk denen şeyin sonu budur!" dedi.

Bunu söyleyen ne Grace'ti, ne de Fitzpiers. Marty South'tı konuşan. Kuşların nereye gittiğini görmek için, başını yere indirmedi, onlara yaklaşmıştı. Birden Grace'i karşısında görüverince şaşırdı.

— "Ay! Bayan Grace Melbury!" diye haykırdı. "Güvercinlere bakıyordum, sizi göremedim." Sonra, karanlıkta duran Fitzpiers'i fark edince utandı. "A! Bay Winterborne da buradaymış!" diye ekledi.

Grace, onun sözünü keserek: "Marty," dedi, "benimle eve kadar gelmeni istiyorum... Yaparsın değil mi bunu benim için? Hadi, gel gidelim öyleyse."

Orada daha çok oyalanmadan, Marty'nin koluna girdi, birlikte yürümeye başladılar.

Kabuğu soyulmuş ağaçların içinden geçip yol kıyısında büyümüş fundaların yanına vardılar. Burada ne meşe ağacı vardı, ne kabuk soyma işi, ne de Fitzpiers. Aralarında solgun renkli çuhaçiçekleri

bitmiş fundalardan başka bir şeycikler yoktu burada.

Grace'in evine varmak üzereydiler ki, Marty sessizliği bozdu:

— "Ben... şey... Bay Winterborne'un yanınızda olduğunu bilmiyordum."

Grace: "Yanımda değildi ki." diye karşılık verdi.

— "İyi ama, Bayan Grace Melbury... gözümle gördüm onu!"

Grace: "Yanılıyorsun." dedi. "Başka biriydi yanımdaki. Giles Winterborne benim için hiçtir artık."

HINTOCK TAKİ ağaçlar buruşuk, kırmalı dokularını açtılar. Orman alanını kış boyu kaplayan tel işi işlemler, sınırsız büyüklükte, daha geniş, daha belirgin bir yoğunluğa dönüştü. Dallar yeşil gölgelere büründü. Ormanda gezinen kızların yüzleriyle bir çelişki meydana getiriyordu bu yeşillik.

Melbury'nin bahçesine sarkan dallardan, yağmur yağdıkça sular süzülüyor, altlarındaki tohumluk tarhları çiçekbozuğu bir görünüme bürüyordu; öyle ki, sonunda Melbury: "Böyle bir yerde bahçe gereksiz!" dedi, çıktı işin içinden.

Bütün kış boyunca çatırdayıp gıcırdayan iki ağaç şimdi gürültüyü kesmişlerdi. Yalnız çobanaldatan kuşu tekinsiz ezgisini sürdürüyordu. Tam öğle vakti dışında, Hintock'lular güneşi iyicene göremiyorlardı. Gün boyunca gördükleri, yaprakların içinden parılayan, sayısız yıldızcıklardı.

Derken, Gündönümü —24 haziran— akşamı geldi çattı. Vakit ilerledikçe gündüzün aydınlığı kopuk kopuk ayrıştı; tekinsiz, gizemli gölgeler ışığın yerini almaya başladı. Hayal gücü artık ağaç gövdelerinin, dalların arasında esmer, karanlık yüzler, korkunç karmaltılar seçiyordu.

Bütün bunlar ay doğmadan önceydi. Derken, sözü geçen gezegen gökyüzünün üst katına egemen oluverdi. Yusuvarlak yüzü gökte parıldayınca, ormanın kereste tüccarının evine bitişik sınırında her zaman görülmeyen, olağanüstü bir canlılık olduğu ortaya çıktı.

Fitzpiers birtakım sesler duyarak bahçeye çıkmış, kapıdan bakıyordu. Bir süreden beri, kitaplarından çok, bahçe kapısında idi gözü. İşte şimdi de, Grace'in arkadaşlarıyla birlikte oradan geçebileceğini düşünerek, kapıya çıkmıştı.

Genç doktor, Grace Melbury'ye büyük bir aşkla bağlanmıştı.

Yalnız, kızın da kendisine karşı aynı duyguları besleyip beslemediğini pek iyi bilmiyordu. O güne dek olanaksız sandığı şey olmuş, madde hayale tıpatıp uymuştu.

Ne var ki, o sırada kapının önünden geçen Grace değildi. Biralay köylü kız, güle-oynaya kapının önünden geçtiler. Fitzpiers, o sırada bahçede olan evsahibi hanıma kızların bu saatte ormanda ne yaptıklarını sordu.

Kadın: "Bugün Gündöpümü." dedi. "Kızlar büyü yapacaklar. Sözde bu büyü sayesinde gelecekteki kocalarının kim olduğunu görecekle. Tanrı'ya karşışelmektir bu, dinsizliktir, bence. Tanrı beni böyle pis işlere karışmaktan esirgesin!"

Kadın, sözlerini bitirir bitirmez de, evden içeri girdi, hemen yatağına yattı.

Genç adam bir yaprak sigarası yaktı, yola çıkıp kızların ardına takıldı. Kızlar şimdi Melbury'nin eviyle Marty South'ın kulübesi arasındaki bir aralıktan geçip ormana yönelmişti. Yalnız, Fitzpiers seslerine kulak vererek, kolayca izleyebiliyordu gene onları.

Bu arada, Küçük Hintock'ta oturan başkaları da tasarlanan gece büyüünü öğrenmiş, o şen-şakrak kızların ardı-sıra yollara düzülmüşlerdi. O akşam olacakları Grace Melbury'ye Marty South haber vermişti. Grace de, ne de olsa ötekiler gibi bir genç kızdı; olacakları merak ediyor, görmek istiyordu.

O gece ay öyle parlak, hava öyle durgundu ki kızcağız üvey annesini kendisine eşlik etmesi için kandırmakta pek zorluk çekmedi. Marty de onlara katıldı. Böylece, üçü birlikte, kızların gittiği yönde yola koyuldular.

Giles Winterborne'un evinin önünden geçerlerken, çekiç sesleri duydular. Marty hemen açıklamaya girişti; Giles'in baba evindeki son akşamıymış bu. Sabahleyin erkenden yıllardır altında yaşadığı bu çatıyı bırakıp gideceği için, dolapları, rafları yerlerinden söküp taşımaya hazırlanıyormuş. Orman yolunda Bn. Charmond'la karşılaşması genç adama çok pahalıya mal olmuş.

Üçlü topluluk biraz daha ilerleyince, Oliver Nine'yle karşılaştılar

Nine bu gibi fırsatları hiç kaçırmaz, bütün gençlerden daha genç olurdu. Grace'le Bn. Melbury önde, Nine'yle Marty arkada, yeniden yola koyuldular.

Çok geçmeden, Grace'le üvey annesi köylü kızların bir araya toplanmak için seçmiş oldukları yere vardılar. Deneyin sözde gizli tutulması gerekiyordu ama, köyde hemen herkes olacakları öğrenmişti.

Grace'le Bn. Melbury bir ağacın altında durdular. Az ötelерinde, genç bir meşe ağacının altında da Fitzpiers duruyordu. Gözlerini ayırmadan, ayaydınlığında duran Grace'e bakıyordu.

Bakıyordu ama, tek söz söylemiyordu. Marty ile Oliver Nine'den başka kimse de onu görmüyordu. Grace'le üvey annesi doktoru fark etmemişlerdi bile.

Oliver Nine, Marty'ye dönerek, Grace'le Fitzpiers'i gösterdi.

— "Şu ikisini görüyorsun ya..." diye fısıldadı. Gelecek Gündönümü gecesi gene buraya gelirlerse, kalıbımı basarım, bu kez karıkoca olarak geleceklerdir! O doktor olacak delikanlı, evine benim iskeletim yerine, Grace'in canlı cenazesini götürmezse, ben de neyim! Grace'in tam bir hanımefendi olduğuna kuşku yok elbette; onun gibi bir adamın da haydi haydi dengidir. Gene de, bana öyle geliyor ki doktor Bayan Charmond gibi biriyle evlense daha uygun düşerdi. Grace için de en iyi koca Giles Winterborne olurdu, kuşkusuz."

Marty karşılık vermedi. Tam o sırada, kimisi ta Büyük Hintock'tan gelmiş olan kızlar büyüğü yapmak üzere ilerlemeye başladılar. Vakit geceyarısına yaklaşmaktaydı.

Cesaretini yitirir gibi olan kızlardan biri: "Bir şey görürsek, hemen gerisin geri dönüp evlerimize doğru koşacağız, tamam mı?" diye fısıldadı.

Öbürleri bu öneriyi kabul ettiklerini belirttiler. Çevredeki çalıklıkların içinde komşularından on-oniki kişinin saklanmakta olduğunu elbet hiçbiri bilmiyordu.

Başka bir kız: "Keşke bu işe hiç kalkışmasaydık!" dedi.

"Yarın öğlenüstü, toprakta çukur kazarak da büyü yapabilirdik, gelecekteki kocalarımızın ayak seslerine kulak verebilirdik. İlle de onları görmeye çalışmak sanki pek şeytanca bir iş gibi geliyor bana."

Ne var ki, geri dönemeyecek kadar ileri gitmişlerdi bir kez. İster-istemez, bir sıra halinde ağaçların içinde ilerlemeye başladılar. Az sonra, birbirinden ayrılıp ormanın derinliklerine dalacaklardı. Herbirinin elinde bir tutam kenevir tohumu vardı. Büyünün tutması için kızların bu tohumları ormanda bir yere ekmeleri gerekiyordu.

Kızlar tam ormana dalmak üzereydiler ki dönüp arkalarına baktılar. İşte o zaman Grace Melbury'yi gördüler. Ay aydınlığında durmuş, onları seyrediyordu. Öbür seyirciler gibi kuytuluklara saklanmadığı için, hemen göze çarpıyordu. Son yıllardaki yaşayışına aykırı düşmesine karşın, köylü kızların büyü töreni onu eni-konu ilgilendirmiş, birkaç yüzyıl gerilere çekmişti sanki.

Köylü kızlar aralarında bir şeyler fısıldaştılar. Sonra içlerinden biri —Suke adında bir kızdı bu: Timothy Tangs'in sözlüsü— Grace'e döndü.

— "Niye siz de bize katılmıyorsunuz?" diye sordu.

Grace seve seve katılacağını söyledi. Sonra, biraz geriden, o da ötekilerle birlikte ilerlemeye başladı.

Çalıların ardında saklananlar şimdi kızların konuşmalarını duyamaz olmuşlardı. Yalnız, arada-bir yaprakların hışırdadığı duyuluyordu.

Oliver Nine, Marty'ye dönerek: "Neden sen de öbür kızlarla birlikte gidip talihini denemedin?" diye fısıldadı.

Marty, kısaca: "Büyüye inanmıyorum da, ondan!" diye karşılık verdi. "Üstelik, duymayan kalmamış ki, bu da herşeyi berbat etmeye yeter."

— "Evet, doğrusun. Köyün yarısı bur'da. Sersem kızlar, çenelelerini tutmalıydılar. Yaprakların arasından Giles Winterborne'u görüyorum. Robert Creedle'la birlikte bu yana geliyor. Kimi vakit

bizlerin de Tanrı'nın işine karışmamız gerekebilir, Marty. Hadi, koş, Giles Winterborne'a söyle: Gidip yamacın tam dibindeki çalıların arkasında dursun. Grace dönerken tam oradan geçecek besbelli. O zaman Giles'in kolları arasına düşecektir büyük olasılıkla. Çünkü saat geceyarısını vurur vurmaz, kızlar ürkmüş tavşanlar gibi evlerine doğru bir koşu koparacaklar. Buna benzer şeyler daha önce de oldu, gördüm!"

Marty, isteksizce: "Sence böylesi daha mı iyi olur, Nine?" diye sordu.

— "A! evet. İyi biliyorum, Giles Winterborne kutsayacaktır seni bu yaptığından ötürü."

Marty, biraz düşündükten sonra, Giles'in yanına varıp ona gerekli bilgiyi verdi. Oliver Nine genç adamın ağır ağır söz konusu çalıya doğru yürüdüğünü görünce pek sevindi.

Bu arada, yalnız kalmış olan Bn. Melbury de Fitzpiers'le Giles'i görmüştü. Giles'in çalıya doğru ilerlediği de gözünden kaçmamıştı: Grace'in genç doktoru hızla büyülemekte olduğunun farkındaydı. İşte bu nedenle, o da Fitzpiers'in yanına vardı.

Anamlı anlamlı: "Siz de gidip Bay Winterborne'un durduğu yerde durmalısınız." dedi. "Grace o bayın tırmandığından çok daha büyük bir hızla koşacaktır bayırdan aşağı; o da öbür kızlar gibiyse elbet."

Fitzpiers ona bunu bir daha söyletmedi. Hemen çalıya yolunup Giles'in yanı-başında durdu. Her iki genç adam da ötekinin neden orada durduğunu biliyorlar, tek laf etmiyorlardı. Fitzpiers'in Giles'i çekemeyip küçümsediği belliydi. Giles ise, Grace kendisini geri çevireli beri benimsemiş olduğu ilgisizlik içindeydi.

Fitzpiers'in oyununu ne Oliver Nine gördü, ne de Marty. Yaşlı kadın Giles Winterborne'a yardım etme çabasındaydı.

Bu amaçla: "Git, Grace'in yanı-sıra yürü, Marty." dedi. "Düşündüğümüz gibi çalıya doğru koşmazsa, ne yap et, onu o yana çevir."

Görev duygusu karşısında her zaman isteklerinden vazgeçmek

zorunda kalan zavallı Marty, Nine'ye boyun eğerek, ormana daldı. Bir işaret feneri gibi sessiz, suskun, Grace'in dönüşünü beklemeye koyuldu. Kızların sesi şimdi hiç duyulmuyordu.

Derken, uzaktan uzağa Büyük Hintock'taki saatin geceyarısını çaldığı duyuldu. Hemen ardından, ormanda kızların gözden kaybolduğu kesimden doğru tedirgin olmuş kuşlar havalanıverdi. Sonra birkaç yabanıl tavşan o yana-bu yana kaçıştı. Daha sonra da yaprakların hışırdadığı, dalların çatırdadığı duyuldu. Bu sesler serüvencilerin dönmekte olduğunu gösteriyordu. Nitekim, az sonra kızlar da belirdi.

Grace Melbury öbür kızlardan daha sonra yola çıktığı için, ilk dönen de o oldu. Öbür kızların coşkusu şimdi ona da bulaşmıştı. Gülerек, gene, öyle, işaret direği gibi kıpırdamadan duran Marty'ye doğru koşmaya başladı.

Derken, Marty'yi geçip, alınyazısını çizecek olan çalılığa yöneldi. Tam orada çalılık yol daralıp minik bir koyak meydana getiriyordu. Marty de o yana doğru seğırtti. Tam vaktinde çalılığa ulaşıp sonucu görebildi: Fitzpiers atik davranarak Giles'in önüne geçti, sonra hiç beklenmedik bir şey yaptı: Kollarını iki yana açarak, üzerine doğru gelen ak karaltıyı bir kuş gibi yakalayiverdi.

Grace, korkuyla: "Ay!" diye haykırdı.

Fitzpiers: "Kollarımın arasındasın işte, bir tanem!" dedi. "Benim olacaksın... Ömrün boyunca kollarımın arasında, benimle birlikte yaşayacaksın!"

Grace kısıkvrak yakalanmıştı. Çaresizce, doktorun kolları arasında duruyordu. Ancak bir süre sonra kendini toparlayıp bu çaresizlikten kurtulmaya uğraştı.

Komşu çalılıklardan da benzeri itişme sesleri, çığlıklar yükseliyordu. Fitzpiers gibi, öbür delikanlıların da boş durmadıkları belliydi. Ne var ki, Grace öbür arkadaşları gibi davranmadı. Kıkır-kıkır gülüp debeleneceğine, titrek bir sesle: "Bay Fitzpiers, lütfen beni bırakır mısınız?" dedi.

Fitzpiers, gülerек: "Elbette!" diye karşılık verdi. "Heyecanın

yatıştır yatışmaz bırakacağım."

Grace birkaç dakika daha bekledi. Sonra, soğukkanlılıkla ama, sertçe doktoru yana itti, koşarak oradan uzaklaştı. Ay aydınlığı al al olmuş yanaklarının rengini solduruyordu. Yalnız, olanlar olmuştu bir kez: İki genç arasında yeni ilişkiler doğmuştu.

Az önce de değindiğimiz gibi, öbür kızların öyküsü hayli değişik sonuçlandı. Kızlar kıvranıp debelendiler, ancak zorlu bir çatışmadan sonra kendilerini bekleyen delikanlıların elinden kurtulabildiler.

Fitzpiers Grace gittikten sonra da orada kaldı, komşu çalılıkların ardından gelen seslere kulak verdi. Giles de gitmişti.

Ansızın, bir başka kız az önce Grace'in izlemiş olduğu yolu izleyerek, çalılığa yaklaştı. Çıplık kollu, güzel vücutlu bir genç kadındı bu. Fitzpiers'in çalılığın arkasında durduğunu görünce, işveli bir yüzslükle: "Beni yakalayabilirsen, öpmene izin veririm, Tim!" dedi.

Fitzpiers kızı hemen tanıdı: Suke Damson'dı bu; köyün en arsız kızlarından biri. Fitzpiers onun boyalı bahçe kapısını tutup kendi kendine sövüp sayışını hatırladı birden. Besbelli kız onu tanımamış, sevgilisi sanmıştı. Fitzpiers birden bu yanlışlıktan yararlanmaya karar verdi, kız yeniden koşmaya başlar başlamaz o da ardına takıldı.

Suke ağaçların arasına daldı. Bir, gölgeliklere saklanıyor, bir, aydınlığa çıkıyor, ikide-bir de başını çevirip genç adama bakarak eliyle öpücükler gönderiyordu. Yalnız, öyle ustalıklarla kaçıp saklanmasını biliyordu ki Fitzpiers birtürlü onu ele geçirecek kadar yakınına varamıyordu. Koşmaktan da soluk soluğa kalmıştı. Böylece, koştular, koştular. Öbür kızlarla delikanlıların sesi artık duyulmaz olmuştu.

Fitzpiers kızı yakalama umudunu yavaş yavaş yitirmeye başlamıştı. Derken, bir çite vardılar. Çitin öbür yanında görünüm birden değişiyor, bir otlığa dönüşüyordu. Ay aydınlığında otlığın orasında-burasında yarım bırakılıp bağlanmamış saman yığınları

göze çarpıyordu.

Fitzpiers durumu kavramakta gecikmedi: Açıklığa geldiklerine göre, kız kendisini onun insafına bırakıyor demektir. Doktor, vakit kaybetmeden, kızın ardından atıldı. Suke otlakta birazıcık ilerledi. Sonra, yer yarılmış da içine girivermiş gibi, birden gözden kayboldu. Saman yığınlarından birinin içine gömmüştü kendini.

Fitzpiers şimdi eni-konu coşmuştu. Kızı elinden kaçırmaya hiç mi hiç niyeti yoktu. İlerledi, saman yığınlarını birer birer açıp içine bakmaya başladı. Her seferinde hayal kırıklığına uğruyor, şaşkın şaşkın yığının başında duruyordu. O durur durmaz, kız saklandığı yığının içinden elini çıkarıp yapmacık bir öpücük gönderiyor, böylece ona yerini belli ediyor, sonra da güç duyulur bir sesle yerli bir türküden bir dize söylüyordu:

Gel bana, gel, sisli çiylelerin içinden!

Biriki dakika içinde Fitzpiers bir saman yığınının altında kız buldu.

Suke: "A!.. Tim değilsin sen!" diyerek güldü, ellerini yüzüne kapadı.

Fitzpiers, kızın debelenmesine aldırmadan, onu yakalayıp öptü.

Kız öyle bir uysallıkla karşı koyuyordu ki bunu onun da istediği belliydi. Öpüşme faslı bittikten sonra, Fitzpiers de aynı saman yığınının içine oturdu. Soluk soluğaydı.

Neden sonra: "Tim dediğin kim?" diye sordu.

— "Erkeğim... Tim Tangs."

— "Şimdi, doğrusunu söyle bakayım: Beni gerçekten o mu sandın?"

— "Başlangıçta, evet."

— "Sonradan o olmadığımı anladın?"

— "Evet, anladım."

— "Peki, çok mu üzüldün buna?"

Kız, gülerek: "Hayır." dedi.

Fitzpiers onu bir kez daha öptü, sonra kızı kendine doğru çekti. Soruşturmasını sürdürmeyi gereksiz buldu. Ay aydınlığında Suke çok güzel görünüyordu. Dışarıda çalışmasının sonucu teninde meydana gelen çizikler, yara-bere izleri ayın solgun ışığında göze hiç görünmüyordu.

Onlar öyle sessizce birbirine kenetlenmiş samanların üzerinde dururken, en yakın ağacın tepesinden çobanaldatan kuşunun alay edercesine boğuk boğuk öttüğü duyuldu. Bunun dışında tek ses çalınmadı kulaklarına. Bülbüllerin ötme zamanı geçmişti, Hintock ise en azından iki-üç kilometre uzakta kalmıştı. Öbür yanda, otlak alabildiğine uzanıyor, sise karışıp gözden kayboluyordu.

Dr. Fitzpiers ile Suke Damson Küçük Hintock'a döndüklerinde gün ışırmaktaydı.

TOPLU koşuşma sırasında, Giles Winterborne de seyirciler arasındaydı. Kızlardan biriyle karşılaşıncı: "Neden böyle birdenbire kaçtınız?" diye sormaktan kendini alamadı.

Kız, soluk soluğa: "Umdüğumuzdan çok başka bir şey gördük de ondan kaçtık." diye karşılık verdi. "Bir daha mı böyle şeytanca işlere kalkışmak mı! Tövbeler tövbesi! Şeytan'ın ta kendisiydi gördüğümüz. Elinde kum saati, kovalıyordu bizi. Korkunçtu, korkunç!"

Bu hayli karışık sözler aydınlatıcı olmaktan uzaktı. Giles, kızlar çekilip gittikten sonra, söz konusü yere gidip ne var, ne yok diye bakmaya karar verdi. Biraz durup çevreyi dinleyince, yaprakları çiğneyen ağır ayak sesleri duydu. Bir hanımeli dalını aralayıp bakınca da, ilerideki açıklıkta kısa boylu, tıknaz bir adam gördü.

Adamın sırtında bir akşam elbisesi, kolunda ince bir palto vardı. Gene o eliyle şapkasını da tutuyordu; öyle ki, uzaktan bakınca paltoyla şapka "kum saati" gibi görünebilirdi; kızların gördüğü bu adamsa elbet. Adam öbür eliyle birtakım hareketler yapıyordu ama, konuşmuyordu. Ay aydınlığında geniş alnı, kara saçları açık-seçik görülüyordu. Gerçek hayattan çok, eski taşbasmalı resimlerde rastlanan türden açık, yüksek bir alındı bu. Adamın tuhaf, yabancı görünüşü, acayip davranışları —sanki kendi kendine bir sahne oyununun denemesini yapar gibiydi— böyle olmadık bir saatte, orada bulunuşu Hintock'lu kızların onu neden Şeytan sandıklarını açıklamaya yetiyordu.

Adam durdu, çevresine bakındı. Nerede olduğunu unutmuş gibiydi. Giles'i görmedi, çünkü genç adam içinde bulunduğu ortamın rengindeydi. Bunun üzerine, Giles ilerleyip ışığa çıktı. Acayip

adam elini uzatarak ona doğru ilerledi. Yolun ortasında karşılaştılar.

Yabancı: "Yolumu kaybettim." dedi. "Belki siz keçi yolunu gösterirsiniz bana."

Eliyle alnını ovuşturdu. Yorgunluktan çok, heyecandan acı çekiyordu sanki.

Giles: "Anayol şurada." dedi.

Yabancı, sabırsızca: "Anayolu istemiyorum ben!" diye karşılık verdi. "Anayoldan geliyorum ben. Hintock Köşkü'ne gitmek istiyorum. Buradan Köşk'e giden bir keçi yolu falan yok mu?"

— "Şey... evet, bir çeşit keçi yolu var. Ama, buradan bulamazsınız o yolu. Ben size göstereyim, yolu, beyefendi."

— "Sağolun, dostum! Doğrusunu isterseniz, akşam yemeğinden sonra yürüye yürüye buraya geleyim dedim. Sherton'da, bir otelde kalıyorum da. Bukadar uzak olduğunu bilmiyordum."

— "Buradan Köşk'e bir buçuk-iki kilometre çeker."

Birlikte yürümeye koyuldular. Yol falan olmadığı için, Giles önden yürüyor, ağaçların en alttaki dallarını eğerek yoldaşına yol açıyor, elinden bıraktığı dallar kırbaç gibi eski yerlerine fırladıkça da onu uyarıyordu:

— "Aman! gözlerinizi koruyun, beyim!"

Yabancı, bu sözlerle, dalgın dalgın: "Olur, olur." diye karşılık veriyordu.

Birhayli yol aldıktan sonra, yabancı: "Daha çok var mı?" diye sordu.

Giles: "Çok sayılmaz." diye karşılık verdi. "Koru biraz ileride sona eriyor. Köşk korunun bittiği yerin az ötesindedir." Sustu, sonra duraksayarak ekledi: "Yalnız, bilmem haberiniz var mı, beyim, Bayan Charmond burada değil?"

Adam, kısaca: "Yanlışın var." dedi. "Bayan Charmond bir süredir yoktu ama, şimdi evinde."

Giles, adamın yanıldığını çok iyi bilmekle birlikte, sesini çıkarmadı.

Yabancı: "Buralı mısın?" diye sordu.

— "Evet."

— "Bir evin, yurdun olduğu için mutlu olmalısın."

— "Umarım siz de öylesinizdir, efendim."

— "Ben yoksunum bundan."

— "Uzaktan geliyorsunuz besbelli?"

— "Güney Avrupa'dan geliyorum."

— "A! demek öyle, efendim? Sanırım İtalyan, İspanyol, ya da Fransız'sınız?"

— "Hiçbiri değilim."

Giles bu sözlerden sonra araya çöken sessizliği bozmaya kalkışmadı. Yalnız, adam duygulu, sıcakkanlı birine benziyordu. Dostluğu sürdürmek istediği için dayanamadı, gene o konuşmaya başladı:

— "İtalyan'laşmış bir Amerikalı'yım ben. Güney Carolina'da doğdum. Güneyliler savaşta yenilince yurdumdan ayrıldım, bir daha da dönmedim."

Kendisiyle ilgili başka bir şey söylemedi. Ormanın sınırına varmışlardı şimdi. Bulundukları yerin hemen aşağısındaki çukur alanda köşkün bacalarını görebiliyorlardı. Bütün köşk derin bir sessizliğe gömülmüştü.

Yabancı: "Bana saati söyleyebilir misin?" diye sordu. "Saatim durmuş da."

Giles: "Onikiyle bir arası olmalı." diye karşılık verdi.

Adam pek şaşırıldı.

— "Olsa olsa dokuz-ondur diyordum ben oysa! Vay! Vay! Vay!"

Sonra Giles'e artık dönüp gidebileceğini söyledi. Yardımına karşılık ona bir altın verneye kalkıştı. Giles parayı geri çevirince de pek şaşıtı. Altını gerisin geri cebine koyarken: "Buralarda bahşiş almak gelenektendir sanıyordum." dedi. "Sana o parayı vermek istedim, çünkü beni gördüğünü kimseye söylemeyesin istiyorum. Kimseye bir şey söylemeyeceğine söz verir misin bana?"

Giles söz verdi, adam bayırdan aşağı inerken de orada durup onun ardından baktı.

Yabancı, bayırın dibine varınca, dönüp işkilli gözlerle Giles'i süzdü. Giles istenmediği bir yerde duracak adamlardan değildi. Yabancı'nın güvensizliğini sezer sezmez, geri döndü, ağaçların içine dalıp Küçük Hintock'un yolunu tuttu.

Bu üzgün, karasevdalı adamcağızın kim olduğunu az çok kestirebiliyordu: Bn. Charmond'un uzatmalı âşığı olsa gerekti. Giles ondan söz edildiğini çok duymuştu. Gene duyduğuna göre, Bn. Charmond onu adam yerine koymuyor, yüz vermiyormuş.

Giles kuşkularında yanılmadığını ancak birkaç gün sonra, şu haberi duyunca anladı: Gündönümü gecesı, saat 1 sularında, Hintock Köşk'ünün kapısına beyefendiden bir adam dayanmış. Kapıyı açan köşk bekçisinden Bn. Charmond'un Avrupa'dan döndüğünü ama, daha Londra'dan gelmediğini öğrenince küplere binmiş, ağzına geleni söylemiş. Sonra bir kart, ya da herhangi bir iz bırakmaksızın çekip gitmiş.

Yukarıdaki tanıma uyan bir beyefendinin olayın hemen ertesi günü, bir payton tutarak, Sherton'da kaldığı otelden ayrıldığı da haberler arasındaydı.

GÜNDÖNÜMÜ gecesinin duygusal olaylarından sonraki hafta hava günlük-güneşlik, çevre yemyeşil oldu. O hafta Fitzpiers'in evine beklenmedik bir konuk geldi. Bildik bir ses doktorun kapısında çınladı. Melbury gelmişti.

Melbury, ilkin çizmelerinin tozlu olduğunu ileri sürerek, içeri girmemekte ayak diredi. Doktor üsteleyince, çaresiz, oturma odasına daldı.

Sağına-soluna bakmadığı gibi, Fitzpier'e de bakamıyordu, nendense. Şapkasını çıkarıp oturduğu koltuğun altına koyduktan sonra, gene gözlerini yerden kaldırmadan, konuşmaya başladı:

— "Size özel bir şey sormak için geldim, Doktor. Beni çok üzen bir sorunum var da. Sanırım duymuşsunuzdur: Bir kızım var, tek çocuğum: Grace. Şey işte... Gündönümü gecesi, Hintock'lu kızların düzenlediği bir saçmalığı seyretmek için dışarı çıkmış, incecik iskarpinleriyle ıslak çimenlerde yürümüş. Bu yüzden şimdi kuru kuru öksürüyor; bu da, beni ürkütüyor. İşte onun için, birazıcık hava değiştirsin diye onu deniz kıyısında bir yere göndermeye karar verdim.. "

Fitzpiers'in suratı asılıverdi.

— "Ne! Gönderecek misiniz onu?" diye haykırdı.

— "Evet. Sizden sormak istediğim şu: Onu nereye göndermemi salık verirsiniz bana?"

Kereste tüccarı tam Fitzpiers'in Grace'siz yaşayamayacağına karar verdiği bir sırada gelmişti. Genç doktor Grace'in bayırdan aşağı koşa koşa gelip göğsüne yaslanışını birtürlü unutamıyordu. Kızın ağırlığını hep bağrında duyar gibiydi.

Yükselme hırsı mı?.. Ertelenebilirdi. Ya aile sorunu?.. Aynı kültür düzeyinde olmak, aynı şeylerden tat almak artık yeterli

sayılıyordu. Fitzpiers kendisini tutkusunun dalgalanışına bırakmıştı şimdi.

— "Ne tuhaf!" dedi. "Gerçekten, ne tuhaf kalkıp evime tam şu sırada gelmeniz! Aynı konuyla ilgili olarak hemen her gün ben de size gelmeyi düşünüyordum."

— "Ya, öyle mi? Demek siz de fark ettiniz Grace'in sağlığını..."

— "Sağlığıyla ilgili hiçbir şey fark etmiş değilim, çünkü kızınızın birşeyciği yok. Yalnız, kızınızı raslantı sonucu birçok kereler gördüm, Bay Melbury. Ona karşı sonsuz bir hayranlık duyuyorum. Onun için, gelip size soracaktım: İzin verir misiniz, kızınızla daha yakından tanıyalım birbirimizi? Gelip onu görmeme izin verir misiniz?"

Melbury, gözleri yerde, genç adamı dinliyordu. Onun için, kendisi konuşmaya başlayınca, aceleciliği karşısında Fitzpiers'in yüzünün nasıl değiştiğini göremedi.

İlkin bir ölüm sessizliği oldu. Sonra Melbury sanki gözle görülür bir coşkuyla: "Demek... onu tanımak istiyorsunuz?" diye sordu.

Fitzpiers: "Evet." dedi.

— "Demek daha iyi tanımak istiyorsunuz? Onunla evlenmek amacıyla mı... Demek istediğiniz bu mu?"

Genç adam: "Evet." diye karşılık verdi. "Onu daha yakından tanımak istiyorum, çünkü seviyorum onu. Birbirimizle uyuşabilirsek, evlilik de arkadan gelir elbet."

Kereste tüccarı eni-konu afallamıştı. Heyecanlanmıştı da. Bastonunu bırakırken eli titriyordu.

Kırk-dökük bir sesle: "Doğrusu, buna hazırlıklı değildim." dedi. "Sizin gibi kibar bir beyefendinin Grace'imi çekici bulmasında şaşılacak bir şey yok elbette. Yalnız, bu beyefendinin siz olabileceğiniz hiç aklıma gelmediydi. Her zaman söylerdim, dediğim gibi de oldu..." Sustu, boğazına bir yumruk tıkanmıştı sanki. Sonra: "Grace'imın günün birinde kendi düzeyindeki insanların arasında yerini bulacağını hep söylerdim." diye ekledi. "Onu okutınamın

nedeni de bu ya. Kendi kendime: "Okutacağım onu... Ne pahasına olursa olsun!" dedim. Üvey anası ona yıllar yılı bunca para dökmenden korkuyordu. Sonunda emeklerimin karşılığını göreceğimi biliyordum. "Elde iyi kumaş olmadı mı, bütün çabalar, emekler boşunadır." diyordum "Ama, bir de kumaş iyiye, herşeye değer."

Fitzpiers: "Karşıçıkmadığınıza sevindim." dedi.

Grace'e bu denli ucuza sahip olabileceğini duyunca eni-konu tedirgin olmuştu.

Dürüst baba: "Grace isterse, karşıçıknam elbette." diye karşılık verdi. "Doğrusunu ararsanız, istediğiniz beni son derece onurlandırdı. Tersini söylemek yalan olur. Sizin gibi iyi meslek sahibi, saygıdeğer aileden birinin ilgisini çekmiş olmak Grace için de bir şereftir. O avcıbaşı Grace konusunda nekadar yanıldığını bir bilseydi!.. Alın kızımı, efendim, evimiz size her zaman açıktır!"

— "Onu razı etmek için elimden geleni yapacağım."

— "Evet, evet, yapın. Yalnız, sanırım o da bu işe razı gelecektir. Razı olması gerek."

— "İnşallah. Eh, artık beni sık sık görmeyi bekleyin."

— "A! elbette! Yalnız... Grace'in öksürüğü n'olacak? Ya deniz kıyısında bir yere gitmesi?.. Buraya özellikle o iş için geldiğimi unuttum gitti."

Doktor: "Bana inanın." dedi. "Öksürüğü hafif bir üşütmenin sonucudur, başka bir şey değil. Onu deniz kıyısında bir yere sürgüne göndermeniz de gereksiz."

Melbury inanmamış gibiydi. Grace'e tutkun olduğuna göre, Fitzpiers'in onu burada alakoyamak istemesi doğaldı. Bu durumda onun hekimlik açısından verdiği öğüde inanmalı mıydı, inanmamalı mıydı?

Doktor yaşlı adamın bocaladığını anladı. Grace'i bir süre de olsa görmemekten gerçekten ödü patlıyordu. Coşarak konuştu.

— "Aramızda kalsın ama, Grace'in gönlünü edebilirsem, evlenir enlenmez biriki aylığına kendim götürürüm onu deniz kıyısında bir yere." dedi. "Her şey istediğim gibi olursa, sanırım soğuk havalara

bastırmadan evlenmiş oluruz. Böylesi onun şimdi tek başına gitmesinden çok daha iyi olur elbette."

Bu öneri Melbury'yi pek sevindirdi. Hava değişikliği tasarısını erteleme- nin hiçbir tehlikesi olamazdı, çünkü kış geçmişti.

Yaşlı adam, birden kendisini taplayarak: "Vaktiniz değerli olsa gerek, Doktor." dedi. "Ben de artık eve gideyim. Size çok minnettarım. Bundan sonra onu sık sık göreceğinize göre, önemli bir rahatsızlığı olup olmadığını kendiniz anlarsınız."

Fitzpiers Grace'i babasının sandığından çok daha sık görmüştü. — "İnanın, önemli bir şeyi yok." dedi.

Kereste tüccarı gidince, Fitzpiers olduğu yerde öylece durdu. Değerli bir inciyi elde edebilmek için, yoğunluğunu, sıcaklığını bilmediği bir ortama dalış yapan bir adam gibi, sessizce duygularını tartıp anlamaya çalışıyordu. Yalnız, kafasına koyduğunu yapmıştı işte sonunda. Evet, Grace dünyanın en tatlı kıızıydı, gerçekten.

Kereste tüccarına gelince, evine dönerken kendi sözleri kulaklarında çınılıyordu. Coşkuya kapılarak pek aptalca, kibarlığa yakışmayan sözler kaçırmıştı ağzından. Eğitim görmüş, bilgili bir beyefendinin karşısında söylenmeyecek sözlerdi bunlar. Öyle bir beyefendi ki hastalarının azlığı ailesinin geçmişteki büyüklüğü karşısında hiç kalıyordu. Melbury işte bu beyefendinin karşısında, iyice düşünüp taşınmadan, ölçüp biçmeden konuşmuş, daha ortada fol yok, yumurta yokken aklına geleni söylemişti. Evet, Fitzpiers'in önerisi karşısında, gerçek duygularını dile getirmişti ama, bakalım doğru muydu bu denli açık konuşmak?

Yaşlı adam hep önüne bakarak, bastonunu her adımda sıkıca yere bastırarak, yürüye yürüye sonunda evinin bahçesine vardı.

Avludan geçerken, düşünmeden başını kaldırıp, sondurmada, bahçede çalışan adamlarına baktı. Adamlardan biri ona arabaların tekerlekleriyle ilgili bir şey sordu.

Melbury, adama sert sert bakarak: "Hıng?" dedi.

Adam o soruyu bir daha sordu.

Melbury dimdik durdu, sonra birden yüz-geri dönerek, adama

karşılık vermeden, bahçeyi geçti, evine girdi.

Usta işçiler için vakit önemli bir şey değildi: geçirilmesi gereken bir şeydi, okadar. Dolayısıyla da, Melbury'nin girip gözden kaybolduğu kapıya gözlerini dikip tembел tembел durdular.

Yaşlı Tangs: "Bizim moruğun kafasını şimdi hangi kurt kemiyor acaba?" dedi. "Kızıyla ilgili bir şeydir, kalıbımı basarım! Bir gün senin de kızın olacak elbet, John Upjohn. O da sana bizim moruğa kızının mal olduğu kadar pahalıya mal olursa, pazar günleri giydiğin bu bol gıcirtılı, cakalı ayakkapları bir daha ömründe giyemezsin, inan olsun! Ama, sen onunki gibi bir kız yetiştirecek adam değilsin, hiçbir zaman da olamayacaksın. İyi ki öyle. Bundan dolayı da talihli saymalısın kendini. Bizim moruğun da bir değil, tam oniki kızı olmalıydı ki akıllı başına gelsin. Geçen pazar onları birlikte yürürken gördüm; ufacık, avuç içi kadar bir su birikintisine rastlayınca, bizimki kızını bir bebekmiş gibi kaldırıp öbür yana koydu. Evet, oniki kızı olmalı. O zaman bak nasıl bırakır su birikintilerini kendileri geçsinler."

*
**

Bu arada, Melbury de hayaller içinde evine girmişti. Karısı içerideydi.

Melbury, şapkasını çıkarmadan, rastgele bir koltuğa çöktü.

— "Luce... başardık sonunda!" dedi. "Evet... hepsi umduğum gibi oldu. Tutacağını çok önceden sezinlediğim büyü sonunda tuttu. Grace işi başardı, hem de ne başarmak! Sahi, nerede o?.. Grace?"

—! "Yukarıda, odasında... Hay'rola, ne oldu?"

B. Melbury olanları elinden geldiğince tutarlı bir biçimde anlatmaya koyuldu.

— "Söylemiştim sana." dedi. "Onun gibi bir genç kız, böyle bir yerde bile, uzun süre saklı kalamaz. İyi ama, Grace nerede? Hele gelsin buraya. Dur, çağırayım... Gra-a-ce!"

Grace epeyce bir süre sonra aşağı indi. Çünkü babası onu kendini aceleye sokmayacak kadar şımartmıştı.

Gülümseyerek: "Ne var, baba?" dedi.

— "Seni gidi çapkın, seni! Nedir bu yaptığın böyle, ha? Eve döneli daha altı ay bile olmadı. Kendini babanın düzeyinde tutmaya çalışacağına, tutmuş, daha yüksek tabakadan insanları kırıp geçiriyorsun!"

Grace babasının ne demek istediğini genellikle hemen anlardı ama, bu kez akli iyice karıştı.

B. Melbury: "Hayır, hayır. Ne demek istediğimi elbet bilemezsin," dedi, "ya da bilmemezlikten geliyorsun. Çünkü bu gibi konularda kadınların daha leb demeden leblebiyi anladıklarını bilirim ben. Ama, sanırım, anlatmanın zamanı geldi sana. Uzun lafın kısıası: Doktora kancayı atmışsın... adam seni tavlamaya geliyor!"

Bn. Melbury de: "Bir düşünsen-e, şekerim!" diye atıldı. "Nasıl, kendini zafer kazanmış gibi görmüyor musun?"

Grace, şaşkın şaşkın: "Beni tavlamaya mı geliyor?.." diye haykırdı. "Peki ama, ona cesaret verecek hiçbir şey yapmadım ki ben!"

— "Yapmana da gerek yoktu. Böyle şeylerde önemli olan gönlüdür, gönül! Eh işte, Doktor Fitzpiers son derece onurlu davrandı, önce benim rızamı aldı. Sanırım, buraya geldiği zaman ne yapman gerektiğini biliyorsun. Ona karşı iyi davranmanı, kolaylık göstermeni söylememe gerek yok besbelli."

— "Benimle evlenmesi için ne gerekiyorsa yapmamı mı istiyorsunuz?"

— "Evet. Seni bunun için yetiştirmedim mi?"

Grace pencereden dışarı baktı. Sonra gözlerini ocağa çevirdi. Yüzünde hiçbir değişiklik, hiçbir canlılık belirtisi yoktu. Hırçın hırçın söylendi:

— "Neden her şey böyle oldu-bittiye getirildi? Neden düşünmeden davrandınız? Onun için ne düşündüğümü dinleyecek kadar vaktiniz vardır besbelli?"

— "A, evet, elbette. Ama, düşün, ne iyi olacak!"

Grace karşılık vermedi.

Babası: "İçinden çıkmış olduğun yüksek tabaka arasına döneceksin." diye sözlerini sürdürdü. "Çünkü sanmam ki doktor burada uzun boylu kalsın."

Grace, utangaç bir tavırla, böyle bir evliliğin yararına olacağını kabul etti. Yalnız, şu gerçek apaçık ortadaydı: Fitzpiers yanındayken kızın üzerinde büyüleyici bir etki, ruhsal bir etki yaptığı apaçıktı. Genç adamın ormandaki beklenmedik davranışı da Grace'in duygularını allak-bullak etmişti. Ne var ki, bütün bunlara karşın, Grace onu hiçbir zaman evleneceği adam olarak düşünmemiştir.

— "Ne diyeceğimi bilemiyorum." dedi. "Duyduğuma göre, çok akıllıymış."

— "Her bakımdan uygun bir adam. Yakında seni görmeye gelecek."

Grace Fitzpiers gelirse ona karşıkoyamayacağını düşündü. Bu önsezi yüreğini tuhaf bir heyecanla doldurdu.

— "Elbet unutmadın, baba, daha kısa süre önce Giles'le..."

— "Onu artık düşünmemen gerektiğini sanırım sen de biliyorsun. Seni istemekten vaz geçtiğini bildiren o değil miydi?"

Grace duygularının inceliklerini babasının düşündüklerini söylediği kadar büyük bir rahatlıkla açıklayamıyordu. Oysa iyi konuşmasını bilirdi; babası ise bu konuda pek acemi idi.

Grace ne yapsın ki Fitzpiers'in kendisini sert bir içki gibi etkilediğini, heyecanlandırıldığını, etki geçene kadar onu bir roman havası içine soktuğunu, ister istemez davranışlarını da buna uydurduğunu, bu acayip sarhoşluktan ayılınca pişmanlığa benzer bir duyguya kapıldığını elbet bu saygıdeğer çifte açıklayamazdı.

*
**

Rastlantı bu ya, Fitzpiers aynı gün Hintock'tan ayrılmak zorunda kaldı. Bir tıp toplantısında bulunmak üzere başka bir

yere çağırılmıştı. Dolayısıyla da Grace'i görmeye hemen gelemedi. Bununla birlikte, kıza mektup yollayarak, bu zorunlu ayrılıktan duyduğu üzüntüyü belirtmeden de geri kalmadı.

Görünüşü bakımından pek güzel, pek ince bir mektuptu bu. Grace'in Hintock'a döndü döneli görmekten yoksun olduğu türden bir şeydi. Ancak okul arkadaşlarından —o da, pek seyrek— böyle mektuplar alırdı. Seyrek diyoruz, "çünkü gözden ırak olan gönül den de ırak olurmuş derler. Okul arkadaşları da kereste tüccarının kızını hemen hemen unutmuşlardı. Dolayısıyla, böyle bir mektup Grace'i pek sevindirdi. Mektubu okuduktan sonra düşünceli bir tavırla dolanmaya çıktı.

Akşam, babası: "'Neden oturup da aldığın mektuba karşılık yazmıyorsun?'" diye sordu. "'Bizim zamanımızda gençler mektup aldılar mı, hemen oturur, karşılık yazarlardı.'"

Grace mektuba karşılık vermenin gereksiz olduğunu söyledi.

B. Melbury: "A! öyle ya, sen daha iyisini bilirsin." dedi.

Bununla birlikte, Grace'in karşılık yazmamasının doğru mu, yanlış mı olduğuna karar veremediği belliydi. Belki de böyle yapmakla kendisine büyük mutluluk getirebilecek bir evliliği bozuyordu, kimbilir?

Melbury'nin Fitzpiers'e beslemekte olduğu derin saygı, genç adamın mesleğiyle ilgili olmaktan çok, ailesinin geçmişteki ünüyle ilgiliydi. Kırsal alanlarda yaşayan eski kafalı insanlarda bugün bile rastlanan bir özellik Melbury'de de vardı: Eski, köklü ailelerin üyelerine, kişisel durumlarına, yaradılışlarına bakmaksızın, derin bir saygı, içler acısı bir inanç beslerdi. Kızını isteyen adamın ailesinden söz edildiğini daha çocukluğunda, dedesinden duymuştu. Gene duyduğuna göre, Fitzpiers'ler en büyük ailelerden biriymiş; komşu kasabalardan birine onların adı verilmiş... Böyle olduğuna göre, nasıl olurdu da bu evlilik yanlış olabilirdi?

Melbury, karısına: "Grace'i buna zorlamalıyım." dedi. "Bütün bunların kendi mutluluğu için olduğunu biliyor ama, çok genç daha. Kendisinden daha yaşlı birinin onu belki birazıcık dürtelmesi gerekebilir."

MELBURY, kafasında bu düşünceyle, Grace'i yürüyüşe çıkardı. Özellikle önemli bir şey söylemek istedi mi böyle yapardı. Orman alanıyla Blackmoor Vadisi'nin batısını birbirinden ayıran yüksek bayıra doğru yürümeye başladılar. Bayır daha ileride, Highstoy Tepesi'nde son buluyordu. Baba-kız bulundukları yerden elma ağaçlıklarını görebiliyorlardı. İkiyazın, aynı yerden, elma ağaçlarının çiçeklerini seyretmişlerdi. Şimdi ağaçlar koyu yeşillere bürünmüştü.

Bu görünüm Grace'in aklına geçen sefer aynı yerden gördüklerini getirdi.

— "Bu yıl elma çok bol olacak, değil mi?" dedi. "Besbelli Giles elma şurası yapmak için cenderelerini, sıkma araçlarını hazır etmiştir bile?"

B. Melbury'nin o sırada sözünü etmek istemediği biri varsa, o da Giles'ti. Kızının sorusuna karşılık vermeksizin, kolunu kaldırdı, parmağıyla uzakta, sağda bir yeri gösterdi.

— "İşte," dedi, "şu tepeyi görüyor musun? Hani kocaman bir balınaya benziyor? Tam tepenin arkasındaki yemyeşil alanı da gördün mü? İşte Bay Fitzpiers'in ailesi bilmem-kaç yüzyıl hüküm sürmüş orada. Oakbury Fitzpiers'lerinin köyü de orada. Harikulâde yerlerdi oralar, harikulâde!"

— "Evet ama, artık oranın sahibi falan değiller benim bildiğine göre."

— "Evet, değiller. Önemsiz insanlar, budalalar nasıl düşerse, kimi vakit iyiler, büyük adamlar da düşebilirler. Ailenin tek temsilcisi, sanırım, bizim doktorla nerede oturduğunu bilmediğim bir genç hanım şimdi. Böylesine soylu bir aileye karışacağın için çok mutlu olmalısın, Grace. Dile kolay, senin doktor annesi

yanından Sherton'lu Baxby Lordları ile akraba oluyor. O aileye girince, tarihin içine adım atmış gibi olacaksın, kızım."

— "Onların Oakbury'de bulunduğuna yakın bir süredir biz de Hintock'tayız, öyle değil mi? Soyadımızın eski belgelerde sürekli olarak geçtiğinden söz ediyordun ya?"

— "A, evet... toprak ağası, hisse senedi sahibi olarak geçer adımız. Ama, düşünsen-e hele, nekadar iyi olacak bu evlilik senin için! Yüksek, kibar bir yaşayış süreceksin ki bu artık senin için doğal sayılır. Doktorun buradaki hastaları pek çok sayılmaz elbet ama, işinde biraz ustalaşır ustalaşmaz gösterişli bir kente yerleşip şık bir pâyton alacağından kuşkun olmasın. Sen de en yüksek tabakadan birsürü hanımefendiyle ahabplık kuracaksın. O zaman, olur ya, yolda falan bana rastlarsan, Grace, başını öteye çevirip tanımamazlıktan gelmelisin beni; geçip gitmelisin yanımdan. Benimle konuşmamı beklemem, böyle bir şeyi dileyemem bile. Yalnız, kendini küçük düşürmeyecek biçimde, kimsenin bizi görmediği bir yerde karşılaşsak, o başka elbet. Komşumuz Giles gibi adamlar senin dengin değil. Giles'le ben iyi dost olabiliriz belki ama, sana göre biri değil o. Burada bizim gösteriştan uzak, kaba-saba hayatımızı yaşamaya alışık. Alacağı kadının yaşayışı da, hiç kuşkusuz, gösterişsiz, kaba-saba bir yaşayış olacaktır."

*
**

Böylesine bir baskı karşısında Grace ister istemez-etkilendi.

Fitzpiers daha dönmediği için, çoğu kez yalnızdı. Bir gün, havanın da pek güzel olmasından yararlanarak, arabaya atladı, babasının sözünü etmiş olduğu köye —Oakbury Fitzpiers'lerinin köyüne— yollandı. Bir başka gün de Sherton Şatosu'nu, Baxby Lordları'nın bu ilk kalesini görmeye gitti.

Şatonun yerinde şimdi-üç-beş kalıntıdan başka bir şey yoktu. Bunların da çoğu şatonun alt kemerlerinin yıkıntılarıydı. Kemerler kalın, güdük direkler üzerine oturtulmuştu. Ayakta kalmış iki-üç

kemer göze çarpıyordu. Yandaki toprakların sahibi çiftçi bunları buzağı ağılı olarak kullanıyordu.

Yerlere saman döşenmişti. Genç buzağılar samanların üzerine uzanmış, kurumuş dillerinin susuzluğunu eski Normandiya oymalarını yalayarak gidermeye çalışıyorlardı. Oymalar salyadan parıl-parıl olmuştu.

Grace: "Bu denli kaba, çirkin bir sanat eseri için bile ne korkunç bir aşağılanma!" diye düşünmekten kendini alamadı.

O gün ilk kez olarak hayalinde Fitzpiers'i karasevdalı bir duygusallığın renklerine bürünmüş gördü.

Eve dönerken hayli dalgındı. Genç doktor gibi gerek bilim, gerek zevk açısından son derece yeni görüşlü birinin böylesine eski kalıntıların içinden çıkmış olması ona o güne dek tatmadığı garip bir duygu veriyor, büyük bir yenilik gibi geliyordu. Bu tuhaf bileşim Fitzpiers'i hem toplumsal açıdan, hem bilgi açısından kızın gözünde daha ilgiçekici kılıyordu ki, bu da onu ürkütüyordu. Çünkü Fitzpiers ne zaman yanında olsa kapılmaktan kendini alamadığı o tuhaf etkiyi bu hal büsbütün ağırlaştırıyordu.

Grace korkulu bir olayın başgöstermesini beklercesine, heyecanla bekledi Fitzpiers'in gelişini. Heyecanında ne aşkın payı vardı, ne de hırsın.

*
**

Öte yandan, B. Melbury de genç doktoru bekliyordu.

Evde eski bir tıp kitabı vardı; onsekizinci yüzyılın sonlarına doğru basılmıştı. Melbury duruma ayak uydurmak için, işlerini bitirip eve döndükten sonra her akşam bu kitabı dizlerinin üzerine açıp okumayı alışkanlık edindi. Böylece, Galenus, Hippokrates, Herophilos üzerinde, tarihe adı geçmiş inakçı, deneyci, büyücü biralay hekim üzerinde çeşitli bilgiler edindi. Ardından, hastalıkların sınıflandırılmasını incelemeye koyuldu. Sonra da bu değerli kitapta kesin çare olarak gösterilen bol kan akıtma tedavisinin kurallarına eğildi. Bu bilimsel kitabın bu denli eski oluşuna üzülmekten

kendini alamıyordu. Çünkü kitabın yazıldığı tarihten bu yana pek çok yeni buluş yapılmıştı. Bu yüzden Dr. Fitzpiers ile istediği gibi bilimsel bir konuşmaya giremezse yazık olacaktı.

**
**

Derken, Fitzpiers köye döndü. İlk işi Melbury'lere gelmek istediğini bildiren bir pusula göndermek oldu.

Bn. Melbury acele kolları sıvadı, aradaki kısa süre içinde evi temizlemeye girişti. Havaya kalkan tozlar güneşte parılıyordu. Hepsi tamam olunca Bn. Melbury bir koltuğa çöktü, ellerinide, dudaklarını da kenetleyip beklemeye koyuldu.

B. Melbury ise kereste avlusuyla ev arasında sinirli sinirli dolaşiyor, odasına ikide-bir göz gezdiriyor, "vay, vay, vay!" diye söyleyerek gene dolaşmaya çıkıyordu.

Akşamüstü saat beşe doğru Fitzpiers çıkageldi. Atını kapının dışındaki mandala bağladıktan sonra içeri girdi.

Girer girmez Grace'in orada olmadığı gözüne çarptı. Yüzünde kuşkulu bir anlam belirdi. Kızın orada oluşundan başka hiçbir şey ateşli girişimini haklı gösteremezdi. Onu orada bulamayınca doktorun ayakları geri geri gitti sanki.

Düşünmeden konuşmaya başladı. Bir oduncunun karısının anlayabileceği konulardan söz etmeye çalışıyordu. Derken, merdivenden doğru bir hışırtı duyuldu, ardından da Grace içeri girdi.

Bu kez Fitzpiers de Grace kadar heyecanlanmıştı. Kızın yüreğinde uyandırdığı duygular yüzünden, artık mantığının değil, duygularının kölesi olduğunu kendisi de biliyordu.

O sırada B. Melbury odada değildi. Avluda yapılması gereken işlere göz-kulak olmak için, paltosunu giyip dışarı çıkmıştı. Fitzpiers'in geldiğini görünce koşa koşa eve geldi, acele üstünü değiştirip oturma odasına daldı.

İçeri girerken bir yandan da ceketinin önünü iliklemekteydi. Grace'in buna birazıcık canı sıkıldı: Gelişinin babasını nekadardır

telaşlandırdığını genç doktor görsün istemiyordu.

Oliver Nine'nin arka mutfakta gürültüyle tulumbadan su çekişi ise, bu olayın üzerine tüy dikti. Yaşlı kadın sanki mahsus bütün kapıları açık bırakmıştı, tulumbanın sesi de, su şarılması da oturma odasından olduğu gibi duyulabilirdi diye.

Çaylar içildikten sonra konuşmalar tutarsız bir hal alınca, B. Melbury kendini sıkı, zorlaya, ırak, ilgisiz konulardan söz açmaya kalkıştı. Dr. Fitzpiers'in dikkatini o sırada hepsini en çok ilgilendiren konudan özellikle uzaklaştırmaya çalışıyordu sanki.

Doğrusunu söylemek gerekirse, Melbury'nin kendisini bu denli sıkmasına hak vermek gerekirdi. Çünkü ömrü boyunca en çok ilgi duyduğu konu şimdi bunalımın doruğuna ulaşmış durumdaydı. Adamcağız, oturduğu köşeye büzülmüş, gözleri faltaşı gibi açılmış, dudakları sımsıkı kenetli, olacakları kaygıyla bekliyordu. Yüreği korku, umut doluydu.

Fitzpiers bir saat ancak oturdu. Ne var ki bu sürenin Grace'e karşı beslemekte olduğu duyguları daha da yoğunlaştırmaya yettiği belliydi.

Kalkarken Grace'in kulağına: "Benimle gel!" diye fısıldadıysa da kız bunu duymamazlıktan geldi.

Üvey annesi, işe karışıp da: "Elbette, Grace, Doktor Fitzpiers'i kapıya kadar götür." demeseydi, onu uğurlayacağı falan da yoktu.

Durum böyle olunca, çaresiz, doktorla birlikte odadan çıktı.

Genç çift geniş tuğla döşeli iç avluya çıkınca, doktor Grace'in elini yakaladı, kolunun altına sıkıştırdı. Böylece, kol kola ön kapıya vardılar. O zaman genç adam eğilip Grace'i dudaklarından öptü.

Grace titreyerek onun kollarından sıyrıldı, başını öbür yana kçırdı. Ne olmuştu da işler buraya dek ilerlemişti, birtürlü anlayamıyordu.

Fitzpiers atına atladı, eliyle öpücükler gönderdi. Sonra pencereden kendisini seyretmekte olan Melbury'ye el salladı. Melbury de ona hararetle el sallayarak, sevinçle gülümseyerek karşılık verdi.

Grace her zamanki gibi bu kez de Fitzpiers'in yanındayken o

sarhoşluğa benzeyen garip duyguya kapılmış, ancak genç adam git-tikten sonra kendine gelebilmişti. Daha bir saat önce ne yaptığını bilmiyordu sanki. Yalnız, ürpererek şunu fark ediyordu ki öğleden sonra olanlar olmuş, yakışıklı, zorba, karışkonulmaz Fitzpiers'le arasında sanki söz kesilmişti.

*
**

O günden sonra, uzun yaz günlerinde Fitzpiers onu daha bir-çok kereler görmeye geldi.

Bu arada Grace biralay usamlamalara, tartışmalara, kandır-malara katlanmak zorunda kaldı. Şunu da eklemek gerekir ki bu zorlukların kimisini de kendisi çıkarıyordu. Her kadının kendine göre istekleri, tutkuları vardır. Grace gerek toplumsal açıdan, ge-rekse bilgi açısından öyle yetiştirilmişti ki Fitzpiers gibi bir adamın karısı olmanın kendisine pek çok yararlar sağlayacağını açıkça görebiliyordu. Fitzpiers'in parasal durumu, ister şimdi, ister gele-cekte olsun, onun gözünü doyuracak düzeyde değildi, kuşkusuz. Ama, ince, aydın kişilere özgü bir yaşayış, karşılıklı ruhsal ilişkiler kurabilme olasılığıydı onu asıl çeken. Kendisini akıntıya bırakma-sının tek nedeni de buydu.

Belki Fitzpiers'i daha tam anlamıyla sevmiyordu ama, günün birinde onu alışılmış bir sevgi anlayışıyla seveceğine hiç kuşku yoktu.

Bir akşamüstü, alacakaranlık bastırmadan önce genç çift bir-likte uzun bir yürüyüşe çıktılar. Eve kestirme yoldan dönerlerken Hintock Köşkü'nün yakınlarından geçtiler. Köşk gene boştu; kepenklerin örttüğü pencereleri gene çevredeki canlı yeşillığe bak-maktan yoksundu.

Grace yorulmuştu. Onun iç in, köşkün duvarına varınca, birlik-te bahçe kapısının önündeki taş eşiğe oturdular. Bütün öğleden sonra güneşin ışınlarını emmiş olan taş sıcacıktı.

Fitzpiers arkasını dönüp köşkün eski tarz cephesine göz

gezdirirdi.

— "Burası tam bize uygun bir yer olurdu, değil mi, sevgilim?" dedi.

Grace, böyle bir şeyi aklından bile geçirmediğini belli edecek biçimde: "A, evet." diye karşılık verdi. Biraz durduktan sonra: "Hâlâ dönmedi köşke." diye ekledi.

Bu son sözleri oldukça üzgün bir sesle söylemişti. Köşkün sahibi hanımefendinin değerli dostluğunu yitirdiğine üzüldüğü belliydi.

— "Kim dönmedi?.. A, anladım, Bayan Charmond'u diyorsun. Biliyor musun, sevgilim, bir zamanlar senin bu köşte oturduğunu sanıyordum?"

Grace: "Sahi mi?" dedi. "Nereden çıkardın peki bunu?"

Fitzpiers açıklamaya girişti. Grace'in Hintock Köşkü'nde oturmadığını öğrenince uğradığı hayal kırıklığından elbet hiç söz etmedi.

— "Neyse, bırakalım şimdi bunu." dedi. "Sana bir şey sormak istiyorum. Düğünümüzle ilgili bir ayrıntı var ki, eminim, bu işi sen de bana bırakmaktan yanasın. Kısacası, ben buradaki o iğrenç küçük kilisede evlenmemizi istemiyorum. Bütün o Hintock'lu hödükler aval aval bize bakacak... Köyün o mıymıntı papazı tekdüze sesiyle mırıldanacak... Yok, istemem!"

— "İyi ama, başka nerede evlenebiliriz ki? Kentteki kiliselerden birinde mi?"

— "Hayır. Hiçbir kilisede evlenmeyeceğiz. Nikâhımızı evlenme dairesinde kıydırırız, olur biter. Daha sakın, daha rahat, her bakımdan daha uygun bir yer bence orası."

Grace, gerçek bir üzünlükle: "Kiliseden başka nerede evlenebilirim ki? Bütün sevdiklerim, yakınlarım yanımda olmadan nasıl evlenirim?"

— "İlle köy ağası Winterborne da bulunmalı, değil mi, düğününde?"

— "Evet... neden olmasın? Biliyorsun, sana anlatmıştım:

onunla aramda ciddi hiçbir şey olmadı."

— "Senin anlayacağın, sevgilim, çanlar çalınarak ilân edilecek gürültülü bir düğünün birtakım sakıncaları var bizim için: Böyle bir olay tüm çevreye, oradan da ta uzaklara dek yayılır. Seni hiç mi hiç kırmak istemem ama, şunu söylemek zorundayım ki günün birinde Hintock'tan ayrılır, Budmouth'ta yerleşirsek, böyle gürültülü bir evlilik mesleğime zarar verebilir. Budmouth topu topu otuz kilometre uzaklıkta buradan. Orada senin nereden geldiğini, ananın-babanın kim olduğunu bilmeseler daha iyi olur. Böyle konuştuğum için yalvarırım bağışla beni. Evet, güzelliğinle, bilginle, hiç kuşkusuz her ortama ayak uydurabilir, sivrilebilirsin; yalnız, geçmişinle ilgili eleştirilerden uzak olman gerek."

Grace, yalvarır gibi: "Evet ama, bir kilisede, sessiz-sedasız evlensek olmaz mı?" dedi.

Fitzpiers, ,sabırsızca: "Kilisede evlenme gereğini duymuyorum ben!" diye karşılık verdi. "Evlili. uygar bir anlaşmadır. Nekadar yalın, nekadar kısa yoldan olursa. kadar iyi. İnsanlar bir ev almak istedikleri, ya da vasiyetnam. lerini yazacakları zaman kiliseye mi gidiyorlar sanki?"

— "Ah, Edred... böyle konuşman hiç hoşuma gitmiyor!"

— "Neyse, canım... seni üzmemiştim. Yalnız, sana söylediklerimden daha önce babana da söz ettim; hiç karşıçıkmadı. Sen neden karşıçıkıyorsun, anlamıyorum?"

Grace bu konuda duygularını bir yana bırakıp mantıklı olmaya zorladı kendini. Gene de eve doğru yürürlerken anlatılmaz bir üzgünlüğün içini kaplamasına engel olamadı.

FITZPIERS kızı babasının evinin önünde bıraktı. O gölgelerin içinde kaybolunca, Grace tuhaf bir izlenime kapılmaktan kendini alamadı. Fitzpiers sanki onun varlığıyla hiç ilgili değildi. Kendisinden daha akıllı, daha büyüktü; zihinsel yörüngesinin dışında kalıyordu. Onun eşiti, dengi, koruyucusu, sevgili can yoldaşı olmaktan çok, sahibiydi sanki.

Fitzpiers'in az önce belirttiği dilek kızcağızı alt-üst etmiş, büyük hayal kırıklığına uğratmıştı. Genç adamın evlilik üzerindeki bu saygısızca görüşleri Grace'in genç kızlara özgü duygusallığını kökünden sarsmıştı. Öte yandan, geleceğini ona bağlayacağı gün de gittikçe, hem de kaçınılmaz biçimde yaklaşmaktaydı.

Bütün bunlar Grace'i öylesine tedirgin ediyordu ki, o gece hemen hemen hiç uyuyamadı. Serçelerin saçaklardaki deliklerinden dışarı çıktıklarını duyunca, o da kalktı. Alacakaranlıkta, odasının döşemesine oturdu, perdenin aralığından dışarıyı seyretmeye daldı.

Sabahın renkleri solgun, donuksa da, dışarıyı şimdiden eni-konu aydınlatmıştı. Gölgelere bürünmüş bu koyakta güneşin yüzünü göstermesine daha hayli vakit vardı. Her yer sessizdi, ek yapılardan çıt çıkmıyordu. Ağaç gövdeleri, yol, yapılar, bahçe, herşey gün ışımadan önceki dinginliğin o uykulu edilgenliğine bürünmüşlerdi. Çaresiz bir kıvılcımlık yoğun bir bilinçlilikle karışıp kaynaşmıştı. Düşünceli bir süredurum kaplamıştı sanki herşeyi. Bu öyle bir süredurumdur ki özündeki edilgen coşkularla ezici, bunaltıcı bir zıtlık içindeydi.

Yolun ilerisinde kulübelerin damlarıyla yemiş bahçeleri görünüyordu. Daha ileride, yamacın tepesinde ise doktorun sarmaşıkla sarı evinin ak yüzü seçiliyordu. Pencerelemin kepenkleri

örtülü, yatak odasının perdeleri sımsıkı kapalıydı. İrili-ufaklı bacalarran da hiç duman tütmüyordu.

Derken, bir şey bozuverdi görünümün kımıltısızlığını. Grace evin ön kapısının açıldığını gördü. Bir kadın karaltısı süzüldü kapıdan; doğruca sundurmaya seğırtti. Geniş bir pelerine sarınmıştı. Pelerinin altından geceliğe benzer ak, bol bir giysinin etekleri görünüyordu. Derken, sundurmadan doğru kurşuni bir kol uzandı ileriye; pelerini kadının omuzlarına yerleştirdi; sonra gözden kayboldu.

Kapı kadının ardından kapandı.

Kadın hızlı hızlı, iki yanı şimşir yola doğru seğırtti. İyi gelişmiş gövdesiyle yürüyüşü onu çok geçmeden ele verdi. Suke Damsan'du bu; genç, toy Tim Tangs'in yavuklusu.

Bahçeyi geçince Suke yüksek çitin sığınağı altına girdi. Şimdi yalnız başının tepesi görülebiliyordu. Genç kadın hızlı hızlı evine doğru uzaklaştı.

Grace sundurmadan dışarı uzanan kurşuni kolun kimin kolu olduğunu biliyordu. Oliver Nine'nin işi için Fitzpiers'in evine ilk gittiği gün de genç adamın aynı pijamayı giydiğini hatırlayınca, yüzü ateş gibi yanmaya başladı.

Az önce giyinip ağaçların altında tek başına gezinmeyi tasarlamıştı. Bu sabah ağaçların öyle hoş, öyle serin bir yeşilliği vardı ki! Yalnız, Grace bu gördüklerinden sonra gezintiden vazgeçti, yatağının üzerine oturup derin düşüncelere daldı.

Vaktin nasıl geçtiğini fark etmedi bile. Bir aralık, ev ahalisinin kalktığını, aşağıda kahvaltı hazırlıklarının başladığını duydu. O da kalkıp giyindi, aşağı indi. Güneş şimdi ışınlarını ağaçların tam tepesine gönderiyordu. Bu, dünyanın, günlük dönüşünde, birhayli yol almış olduğunu gösteriyordu. Grace'in pencereden son bakışının üzerinden en azından üç saat geçmiş olmalıydı.

İlk işi babasını aramak oldu. En sonunda, onu bahçede buldu. Yaşlı adam, eğilmiş, patateslerini inceliyor, hastalık var mı, yok mu diye bakıyordu. Kızının elbisesinin hışırtısını duyunca doğrulup kalktı, kollarını açarak gerindi.

— "Günaydın, Grace'im!" dedi. "Kutlarım seni. Tam bir ay kaldı o büyük güne!"

Grace karşılık vermedi. Eteklerini toplamaaya gerek görmeksizin, üzerleri çiylenmiş, ıslak patateslerin arasında babasına doğru yürüdü. Yaşlı adamın yanına varınca heyecanla konuştu. "a başladı. Öyle titriyordu ki, ayakta zor duruyordu.

— "Bu sabah, gün ışıyalı beri kendi durumumu düşünüyordum... Bana öyle geliyor ki yanlış bir iş yapıyorum. Bay Fitzpiers'le evlenmek istemiyorum ben. Kimseyle evlenmek istemiyorum. Yo, ille evlenmem gerektiğine inanıyorsan, Giles Winterborne'la evlenirim."

B.Melbury'nin yüzü sarardı, allak-bullak oldu. Grace o güne dek babasını hiç bu denli öfkeli görmemişti.

Melbury: "Şimdi iyi dinle beni." dedi. "Öyle ânlar vardır ki bir kadın görüşünü değiştirebilir. Gene öyle ânlar vardır ki, anasının-babasının onurunu düşünen, yakışık alır bir biçimde davranmak isteyen bir kadın artık düşüncesinden cayamaz. İşte bu ân gelmiş bulunuyor. Sana onunla evleneceksin demeyeceğim. Yalnız, şukadarnı söyleyeyim ki, onu geri çevirecek olursan, böyle bir kızım olduğu için ömrümce utanç duyacağım; sana da artık en büyük umudum gözüyle bakmayacağım. Hayat üzerinde ne biliyorsun ki sen? Hayatın insana neler getirebileceğini nereden biliyorsun, ha? En doğru, en iyi sonuçlara varabilmek için nasıl davranman gerektiğini biliyor musun? Ah, ne değer bilmez bir kızsın sen, Grace! O Giles olacak adamı görmüşsün gene besbelli... O kandırmış olmalı seni. İşin iç yüzü bu, iyi biliyorum!"

— "Hayır, baba, hayır! Yanılıyorsun, Giles'le ilintisi yok bunun... Sana söyleyemeyeceğim bir şey oldu..."

— "Peki, öyle olsun! Hepimizi aptal yerine koy, bakalım! Milleti halimize güldür! Boz nişanı, bildiğini yap!"

— "İyi ama, nişanlandığımızı kimse bilmiyor ki daha. Bu durumda, nişanı bozmam nasıl olur da senin onurunu kırar?"

Bu sözler üzerine Melbury kızının Fitzpiers'le nişanlandığından

eşine-dostuna söz ettiğini yavaş yavaş açıklamak zorunda kaldı, Grace babasının gururu, aynı zamanda korkuları yüzünden nişan haberini herkese yaydığını iyice anlayana dek.

Kızcağız büyük bir üzünlük içinde, bahçenin ilerisindeki çardağa doğru yürüdü.

Babası da ardından seğırtti. Sert sert ona bakarak, azarlar gibi: 'Biliyorum, Giles Winterborne'un işi bu!' diye söylendi.

— 'Hayır, değil... her nekadar o konuda vaktiyle onu da itelediysen de!.. Sorun Giles değil, doğrudan doğruya Bay Fitzpiers'in kendisi.'

— 'Küçük bir çekişme mi geçti yoksa aranızda?.. Bir sevgili kavgası... Hepsi bu mu?'

— 'Başka bir kadın var.'

— 'Ha, anlaşıldı, anlaşıldı! Kıskanıyorsun demek? Şu eski hikâye. Hiç anlatma bana. Sen burada dur, bekle. Ben gider Fitzpier'i bulur, sana gönderirim. Daha bir dakika önce gördüm onu: Evinin önüne çıkmış, sigara içiyordu.'

Yaşlı adam koş a koş a bahçe kapısına yollandı, oradan da yola çıktı.

Grace'e gelince, orada durup beklemek istemedi canı. Bahçe çitinin içindeki bir delikten geçerek ormana daldı.

Vardığı yerde ağaçlar seyrek, aynı zamanda da kalın gövdeliydi; öyle ki, uzaktan bakan biri bile kızı kolayca görebilirdi: Güneş ışığının, yapraklarının rengine bürünmüş, akli-yeşilli, peri gibi bir yaratık.

Birden, arkasından doğru, kuru yaprakları çiğneyen ayak sesleri duydu. Ürkerek dönüp bakınca, Fitzpiers'in kendisini aramakta olduğunu gördü. Genç adam sabah havası gibi taptaze, canlı bir tavırla ona doğru geliyordu.

Fitzpiers'in uzaktan Grace'e bakışında, taşkın bir sevinçten

çok, ilgi vardı. Ne var ki Grace, pespembe yanakları, sapsade ak elbisesi, davranışlarındaki o ince esneklikle bu yabancı orman alanında öyle az rastlanan bir şeydi ki Fitzpiers'in gözleri ona yaklaştıkça ateş gibi parlamaya başladı.

— "Sevgilim, ne oldu? Babanın dediğine göre küsmüşsün sen bana... kıskanıyormuşsun... Benimse, hiçbir şeyden haberim yok. Hah-hah-ha! Sanki bu dünyadan el-etek çekmişler ülkesinde, bitkilerden başka sana rahip olacak güzellikte bir şey varmış gibi!"

Grace, ağırbaşlılıkla: "Kıskanmak mı? Yo, hayır, kıskanmıyorum!" dedi. "Babam da, siz de yanılıyorsunuz, bayım. Sizinle evlenmem konusunda babamla öyle kapalı konuştum ki ne demek istediğimi anlayamamış besbelli."

Fitzpiers, gözlerini kısarak, kıza uzun uzun baktı.

— "Ama, kötü bir şey yok, değil mi, ha?" dedi.

Sonra onu öpmek üzere eğildi.

Grace irkilerek geri çekildi. Elbet Fitzpiers de niyetlendiği öpücüğü yerine konduramadı.

Bu küçük bozgun onu daha ağırbaşlı olmaya zorlamıştı.

— "Ne var, ne oldu?" diye sordu.

Grace: "Bay Fitzpiers, daha kahvaltı etmedim, eve dönmeliyim." demekle yetindi.

Fitzpiers gözlerini ona dikerek: "Hadi," dedi, "hemen şimdi söyle bana: Ne oldu?"

Küçük güce karşı büyük gücün direnişiydi bu. Gelgelelim, kıza konuşmaya zorlayan Fitzpiers'in davranışı olmadı. Susmakla doğru yapmadığını düşündüğü için konuşmaya başladı.

Duraksaya duraksaya: "Bugün pencereden dışarıyı seyrediyordum." diye mırıldandı. "Neyse, sonra konuşuruz. Şimdi içeri girmeliyim. Kahvaltı etmedim."

Fitzpiers birden içine doğmuş gibi, gerçeği anlayıverdi. Neşeli bir sesle atıldı.

— "Ben de kahvaltı etmedim daha. Doğrusunu istersen, bu sabah hayli geç kalktım yataktan. Geceyarısı, daha doğrusu sabaha

karşı uyandırdılar beni. Köyden bir kızcağız —adını bilmiyorum— gün ıştırken gelip kapıma dayandı. Sanırım, sabaha karşı dört-beş sularıydı. Dişi ağrıyormuş. Ağrıdan aklı başından gitmiş. Benim kapının zilini çalmış, çalmış, duyuramamış. Bakmış kimsenin kapıyı açacağı yok, odamın penceresine taş atmayı denemiş.

"Sonunda, uyanıp sırtıma bir şey geçirdim, aşağı indim. Zavalılık ağılıyordu. Sırtına rastgele ne bulduysa geçirdiği gibi, doğru bana gelmiş. Ne yapıp edip ağrısını dindirmemi istedi, dişini çekmem için yalvardı, yakardı. Onu koltuğa oturtup ağrıyan diş çektim. Pek güzel bir azı dişiydi; lekesiz, sapasağlam bir diş. Kızcağız dişi mendiline sarıp sevinçle çıktı gitti. Oysa, bu diş olduğu yerde bıraksa daha elli yıl işine yarayabilirdi."

Herşey öyle akla yakın, öyle açıktı ki! Gündönümü gecesi Fitzpiers'le Suke arasında olanları bilmediği için Grace kuşkularının saçma, yersiz olduğunu düşünmekten kendini alamadı. Dü-rüst bir kız olduğu için de, Fitzpiers'e gene yavuklusu gözüyle bakmaya başladı.

Tam o sırada, bahçedeki çalılıklar aralandı, Melbury gözüktü. Yaşlı adam ormandaki gölgeli açıklığa doğru ilerledi. Neşeli bir sesle sordu:

— "E, herşey yoluna girmiştir inşallah?"

Fitzpiers, gözlerini Grace'ten ayırmadan: "A, evet!" diye karşılık verdi.

Kız, utanarak, gözlerini yere indirdi.

B. Melbury: "Şimdi söyleyin bakalım ikiniz de." dedi. "Bir-birinizle evlenmeyi istiyor musunuz, istemiyor musunuz? İstiyorsanız, ben de size üç beş yüz lira vermeye söz veriyorum."

Fitzpiers Grace'in elini tuttu.

— "İstiyoruz, değil mi, Grace'ciğim?" dedi.

Grace az önceki kuşkularından kurtulmuştu. Şaşkın, ürkek bir hali vardı. Her zaman karşısındakini hoşnut etmeye hazır bir yaradılıştaki olduğu için, işi uzatmadı. Bununla birlikte, kadınca davranmaktan da geri kalmadı; eline geçen fırsattan yararlanarak

bir ayrıcalık koparmaya baktı. Ölçülü bir sesle konuştu:

— "Düğünümüz kilisede yapılacaksa, peki diyorum. Kilisede olmayacaksa, razı değilim."

Fitzpiers bu kez nedense pek eli-açık davrandı. Nazik bir tavırla: "İstediğin olacak." dedi. "Kutsal kiliseye gideceğiz birlikte... İnşallah uğur getirir bize."

Fundalıktan geçerek hep birlikte eve döndüler. Grace iki erkeğin ortasında düşünceli düşünceli yürüyordu. Fitzpiers'in Suke Damson konusundaki pek ustaca açıklaması onu enikonu rahatlatmıştı. Ayrıca, dinsel bir törenle evleneceğine de seviniyordu. "Hadi hayırlısı!" diye düşündü. "İkimiz için de iyi olur inşallah."

O dakikadan başlayarak da direnmeyi bıraktı, alınyazısına boyun eğdi. Fitzpiers onu hemen hiç yalnız bırakmıyor, Grace baş kaldırırsa gibi oldu mu hemen durumu ele alıyor, onun tüm direncini kırıyordu. Tutkunca bir sabırsızlıkla Grace'e sahip olacağı günü beklemekle birlikte, kaynatasının eline sayacağı birkaç yüz altını da düşünmüyor değildi. Kereste tüccarının altınları Grace'in güzel yüzünün ardında sıcak bir arka perde oluşturuyor, basit bir köy ağasının kızıyla evlenmekle gerek meslek, gerekse toplum açısından durumunu tehlikeye düşürdüğü kaygısını bile silmeye yetiyordu.

Düğün günü gittikçe yaklaşıyordu. Grace ne zaman durumundan kuşkuya düşecek olsa, gitgide kısalan zamanı düşünüyor, kendisini günden güne daralan bir çemberin içinde buluyordu. Bunun dışındaki ânlarda oldukça neşeliydi.

Günler birbiri ardı-sıra gelip geçti. Yılın bu cansız mevsiminde bahçede çalışan birkaç oduncu her sabah gelip kapıları açıyor, akşam da kilitleyip gidiyorlardı. Sonra içkilerini yudumlayarak, biraz taze akşam havası almak için bahçelerinin kapısına abanıyorlardı. Bir süre orada oyalanarak dış dünyadan gelecek haberleri

öğrenmeye uğraşıyorlardı. Bu haberler, kıyıları girintili-çıkıntılı bir denizin en içerlek koyunun en içerlek mağarasında kırılıp dağılan kabarık dalgalar gibi, Küçük Hintock'a girip orada yok oluyordu. Bununla birlikte, o mevsim hiçbir dış haber komşu evdeki evlenme haberini bastıramadı.

Grace: "Vakit çok yaklaştı." diye düşünüyordu. "Ağaçların özlü yeşil dalcıkları bile odunlaşmaya vakit bulamayacak ben evlenene dek. Yaprakların rengi de değişmeyecek."

Herşey okadar alışılmış biçimde sürüp gidiyordu ki, oralara yolu düşen bir yabancı o durgun yazın sonunda bir kadının alınyazısının değişeceğini düşünemezdi bile.

Yalnız, özel bilgileri olan birtakım kişiler çoktan kolları sıvamışlardı. Irak, gösterişli Exonbury kentinde birtakım kişilerin ellerinde bir şey gelişmekte, hazırlanmaktaydı.

Bu insanların hiçbiri Grace Melbury'yi görmemişlerdi, görecekleri de yoktu. Grace Melbury umurlarında da değildi. Oysa yaratıkları yapıtın Grace Melbury'nin hayatıyla çok yakından ilintisi vardı. Çünkü bu yapıt kızın yüreğini, ateşli bir aşkla olmasa bile, heyecanla çarpacağı bir sırada içinde saklayacaktı.

*
**

O cumartesi akşamı Bn. Dollery'nin arabası Sherton'dan dönerken dosdoğru Abbot's Cernel yoluna gideceğine, neden Küçük Hintock yoluna saptı? Neden Kereste tüccarının bahçe kapısına ulaşına dek hiç durmadı?

Akşam güneşinin yaldızlı parıltısı kurdelelerle sıkıca bağlanmış kocaman, yassı bir kutuya vuruyordu. Birisi, yerine verilmek üzere, büyük bir özenle kutuyu tentenin altından uzattı. Ne var ki büyüklüğü oranında ağır değildi kutu. Bn. Dollery kutuyu eve kendisi taşıdı. Tim Tangs, Cawtree, Suke Damson'la daha biralay köylü kutu eve taşınırken bilmiş bilmiş bakarak birbirlerine dokundurmalar yaptılar.

B. Melbury kereste sundurmasının kapısında böyle şeylere alışık bir adam tavrıyla duruyordu. Olanları önemsemez bir hali vardı. Oysa o kutunun içinde ne olduğunu pek iyi sezinleyebiliyordu. Dışarıya vurmasa bile, için için de büyük bir hoşnutluk duymaktaydı. Çünkü kutunun gelişi buraya dek hiçbir terslik çıkmadığını kanıtlıyordu. Bn. Dollery evde kaldığı sürece, Melbury bahçesindeki ek yapılardan birine çekildi.

Görevinin öneminden ötürü olsa gerek, Bn. Dollery de hayli uzun kaldı içeride. Derken, kadın söyleyeceğini söyledi, parasını alıp gitti.

İşte o zaman Melbury hemen içeri daldı. Karısıyla kızı heyecanla Exombury'deki ünlü terziden yeni gelen gelinliği incelemekteydiler.

Bu haftalar süresince Giles Winterborne'u ne gören oldu, ne de ondan bir haber veren. Hintock'taki ayrıcalığının kalkması üzerine genç adam ev eşyalarından birçoğunu satmış, geri kalan atalardan kalma, ya da işi için gerekli üç-beş eşyayı da toplayıp komşulardan bir dostunun evine bırakmıştı. Sonra çekip gitmişti.

Hintock'ta dolaşan söylentilere bakılacak olursa, genç adam son günlerde kendini iyiden iyiye bırakmıştı. Kiliseye de adım atmıyormuş. Pazar günleri onu boyasız ayakkaplarla görenler olmuş... Dirseğine dayanmış, bir ağacın altında yan gelmiş yatıyor, çevresindeki her şeye acı bir alayla bakıyormuş... Besbelli, elma şarabı yapma mevsimi gelince, gene Hintock'a dönecekti. Araçları, gereçleri hep oradaydı. Büyük olasılıkla gelip onları emanet bıraktığı yerden alacak, sonra köy köy dolaşmaya başlayacaktı.

*
**

Gün ağarmadan önceki kısa aralık giderek daralıyordu. Grace kimi vakit önsezili bir sevinç duyuyordu yüreğinde. Bir saat için de olsa belli bir olayın kadın kahramanı olacağını bilmenin sevinçiydi bu. Üstelik, kıvanç da duyuyordu: Aydın, bilgili bir kadındı; aydın,

bilgili bir adamın karısı olacaktı.

Bugün sayısı pek de küçümsenmeyecek kendi durumundaki genç kadınların eline pek seyrek geçen bir fırsattı bu. O kadınlar ki ana-babaları eğitimin değerini keşfetmişlerdi ama, bu keşif onlara pahalıya patlamıştı. Çünkü eğitim kızlarının yüreklerine artık kendilerinin doyuramayacağı zevklerin tohumunu ekmışti.

Grace soğuk bir kıvançla gençliğinin düşünüyü yaşamaktaydı şimdi. Genç kızlığı boyunca, kendisini görkemle sunağa doğru yürürken düşlemişti: Yüzü hem coşkudan, hem de kilisenin mor ışıklarından al al olmuştu. Evlilik anlaşmasını imzalarken yüreğinde en küçük bir kuşku yoktu.

Binlerce yüreğin bağlılık andı;

Bir tek yüreğin derin, sevecen aşkı.

Hayal gücünde herşey apaçık, herşey belirgindi. Yalnız bir tek şey kalmıştı iyice belirlenmemiş: Grace'in ufak-tefek kaygıları vardı; tuhaf bir kaderciliğe kaptırmıştı kendini. Bu yüzden, içini dökebileceği yakın birine büyük özlem çekiyordu şimdi.

Gün o denli önemli, o denli de yakındı ki kızın önsezilere açık kulağı ertesi gün olacakları tümüyle duyuyordu sanki. Kendisi kiliseden çıkarken köylülerin mırıltılarını işitir gibiydi. Hintock' taki kilisenin ince sesli üç çanı da kulaklarında çınılıyordu.

Derken konuşma sesleri daha yakından duyulmaya başladı; üç çılgın çan da şimdi daha bir güçlü çalıyordu. Grace uyandı? Sabah olmuştu.

Beş saat sonra Fitzpiers'in karısıydı.

CHERTON Abbas'taki en ünlü otel Wessex Kontu'ydu. Dayanıklı, kunt, taş bir yapıydı bu. Geniş bir arka avlusu vardı. Sürücüler arabalarını bu avluya çekerlerdi. Avluda rahat, ferah-fahur, kusesuz ahırlar, ayrıca arabalar için de gerekli her türlü gereç vardı.

Hanın sokağa bakan pencereleri dardı, tirizlerle ayrılmıştı. Bu pencerelerden yalnız karşiki evler görülebiliyordu. Dolayısıyla, hanın en iyi, en şatafatlı oturma odası yan bahçeye bakan odaydı.

Bu odanın pencerelerinden avlu ile ötesindeki bahçeler, bostanlar görünüyordu. Şimdi allı-sarıllı elmalarla dolup taşan yemiş bahçeleri, lavantaçiçeği rengindeki pırıltılı sisin içinde, alabildiğine uzanıyordu. Mevsim güz başlangıcıydı.

*Yılın bu mevsiminde olgun elmalar
Günün batışı gibi kızarır, yanar.
Ağaçların dalları yere yanaşır.
Sulu olgun armutlar, ağaççileği
Gözleri kamaştırır bir yakut gibi
Havada parlar ışıl ışıl oynar.*

Bunları yazan ozan buraları görmüş olsa gerekti.

Hanın az önce değindiğimiz oturma odasında, kaderin parmağı kendisine dokunup onu doktorun karısı yapana dek Grace Melbury adını taşımış olan genç kadın otumaktaydı.

Düğünün üzerinden iki ay geçmişti. Grace odada yalnızdı. Fitzpiers güneş batarken eski manastırı seyretmek üzere yürüyüşe çıkmıştı. Grace, çok yorgun olduğu için, handa kalmak istemişti. Genç çift sekiz hafta süren uzun yolculuklarının son evresine ulaşmışlardı. O akşam Küçük Hintock'a doğru yola çıkacaklardı.

Grace'le yemiş bahçelerinin arasında uzanan avluda, yılın bu mevsiminde, bu yörede pek doğal sayılan işler yapılmaktaydı. Avluya bir elma değirmeni ile bir cendere yerleştirilmişti. Birtakım adamlar sepet sepet elma taşıyorlardı değirmene. Birkaçı elmaları değirmende ezip övütüyor, başkaları da elma ezmesini burup sıkıyorlardı. Ezmeden süzülen tatlı yemiş suyu kovalara, fıçılara fışkırıyordu.

Bu işleri yöneten kişi —ki ötekiler onunla "Bey" diye konuşuyorlardı— gençten bir köy ağasıydı. Davranışları alımlı, hoş bir adamdı bu. Grace onu hemen tanıdı.

Genç adam ceketini ek yapılardan birinin duvarındaki çiviye asmıştı. At kılından torbalara elma ezmesini doldururken üstü-başı kirlenmesin diye, gömleğinin kollarını dirseklerine dek sıvamıştı. Şapkasına besbelli at kılı torbalardan birinden fışkırmış elma kabuğu parçacıkları yapışmıştı; kollarından, sakalından da elmanın kahverengi çekirdekleri sarkıyordu.

Grace onun buraya nasıl gelmiş olduğunu bir çırpıda anladı. Elma ülkesinin göbeğinde yaşayan hemen her çiftçi, çiftliğinde, bir elma şarabı yapım aygıtı ile şarap yapımevi bulundururdu. Büyük, hasır torbalar içinde elma ezmesi kalıpları yığılırdı bu şarap yapımevine. Yöre ahalisi bu kalıplara "peynir" derdi. Ancak burada, elma ülkesinin sınırında kuşkulu, tartışmalı bir alan vardı ki burası ne elma bahçelikleriyle doluydu, ne de tam anlamıyla ormanlıktı. Burada elde edilen elma ürünü her toprak sahibinin ancak kendi ihtiyacına yetecek kadardı. Dolayısıyla bu alanda oturan çiftçilerin çoğu, çiftliklerinde bir elma değirmeni bulundurmaya gereksiz sayardı. İşte bundan dolayıdır ki, bu alan gezginci elma şarabı yapımcılarının uğrağıydı. Gezgin şarapçı burada elma değirmeniyle cenderesini bir şarap yapımevinin içine değil, tekerleklerin üzerine kurardı. Birkaç at, birkaç kova, fıçılar, süzgeçler, birkaç da yardımcıyla oradan oraya dolaşır, emeklerine karşılık son derece sevindirici sonuçlar alırdı; hele mevsim şimdiki gibi bereketli olursa.

Kentin dolayları daha şimdiden elmalarla dolup taşıyordu. Evlerin avlularında, bahçelerinde arabalar, sepetler dolusu elma vardı. Kimisi de rasgele açığa yığıvermişti elmaları. Herşeyin üzerine kaplayan mavi, durgun güz havası elma şirasının tatlımsı kokusuyla ağırlaşmıştı.

Güneşin sarı ışınları altında duvar diplerine dizilmiş elma ezmesi kalıpları göze çarpıyordu. Kalan posalar yakıt olarak kullanılmak üzere güneşte kurumaya bırakılırdı. Ne var ki, yıllık elma ürününün tümü bu kadar değildi. Asıl ürün daha sonra alınırdı. Şimdi görülen elmalar ise erken olmuşlarla son hasatta rüzgârın ağaçlardan düşürdükleriydi. Bu sonuncular uzun süre dayanmazlardı. Dolayısıyla şimdi sepetlerin içinde duran, değirmenin kovalarında sıçrayan elmaların içinde çeşitli tarihlerin ürünleri vardı. Çizgili, benekli, ham, olgun, sarı, al, türlü çeşit elmalara baktıkça Grace aç gözlü çocukluğunun bu eski dostlarını tanıyordu.

İşçilerin başındaki adamı da büyük bir ilgiyle seyrediyordu. En küçük bir şey bile kaçmıyordu gözünden. Belki de pek uzak olmayan günü —bu çocukluk arkadaşının, babasının tasarısına uyarak, aynı kentte kendisini karşılamaya geldiği günü— düşünüyordu. Genç adam o gün hernekadar pek çekingense de, umutlar içindeydi. Verilmiş bir sözden çok, dokundurulmuş bir söze güvenerek gelmişti kızı karşılamaya.

Belki Grace onu seyrederken anıları daha eski günlere —çocukluk günlerine— dek uzandı, kimbilir! O günler ki Grace'in dudakları Giles'in dudaklarından daha hazırdı öpüşmeye. Neyse, bütün bunlar bitmişti şimdi. Grace o zamanlar kendisini Giles'ten üstün görmüştü; şimdi gene öyle görüyordu.

Genç kadın: "Acaba neden dönüp buraya bakınıyor?" diye düşünmekten kendini alamadı.

Gerçekten de, Giles açık pencereden yana hiç bakınıyordu. O gün öğleden sonra hana gelişlerinin yol açtığı küçük karışıklık sırasında Giles'in kendisini kemerli yolda görüp kıpkırmızı kesildiğini Grace elbet bilemezdi. Genç adam bu keşfinden beri işine

büsbütün dört elle sarılmıştı.

Giles'le birlikte yolculuk eden Robert Creedle da Dr. Fitzpier'le genç karısının handa olduklarını bir raslantı sonucu seyisten öğrenmişti. Creedle bu haberi aldı alalı başını iki yana sallayarak, yüksek sesle: "Ah!" çekip duruyordu.

En sonunda Giles dayanamadı:

— "Ne diye iç geçirip duruyorsun öyle, Robert?" diye sordu.

— "Ah, beyim... neden olacak, aklımdan geçen düşünceler yüzünden elbet!.. Öyle ya, tam yüz yük iyi cins kereste kaybettiniz; para olarak beşyüz lira kaybettiniz; oniki aileyi barındırabilecek büyüklükteki o güzelim evi kaybettiniz; altı sağlam arabayla atları üzerindeki payınızı kaybettiniz... Hepsi gitti elden! Bir zamanlar sizin olan o kızı elden kaçırmakla bütün bunlardan yoksun kaldınız işte!"

Giles, sert sert: "Aman yarabbi! Sen beni deli edeceksin valla', Creedle!" diye çıkıştı. "Bundan bir daha söz edeyim deme bana!"

Böylece, avluda konu kapanmış oldu. Bu arada, Giles Winterborne'un bütün bu kayıplarının nedeni de hanın penceresinden dışarıyı seyretmekteydi.

Grace o gün pek güzel, pek şık giyinmişti. Handaki en güzel, en rahat odada ağırlanmaktaydı. Uzun balayı yolculuğu değişikliklerle dolu geçmiş, pek görkemli olmuştu. Çünkü Fitzpiers zevkin söz konusu olduğu durumlarda bol para harcamaktan kaçınmayan bir yaradılıştaydı. Dolayısıyla, o sırada Grace'e Giles de, çevresindekiler de pek sıradan, pek sıkıcı göründü. Giles onun son zamanlarda izlediği yoldan okadar değişik bir yoldaydı ki Grace bir zamanlar nasıl olup da onunla evlenmeyi düşünebildiğine şimdi şaşmaktan kendini alamıyordu.

Genç kadın yavaşça başını salladı.

— "Hayır!" diye mırıldandı. "Hiçbir zaman evlenemezdim onunla! Babacığım haklıymış. Bana göre pek kaba bir yaşayış Giles'in yaşayışı."

Sonra ince-uzun, ak parmaklarındaki gökyakut, opal yüzükle-

re baktı. Kocasının armağanıydı bu yüzükler.

Grace baktı Giles hep gene öyle kendisine arkası dönük duruyor, iyi bir evlilik yaptığına inanan genç, toy bir kadın için kolayca anlaşılabilir, besbelli de bağışlanabilecek bir benlik duygusuna kapılmaktan kendini alamadı. Pencereyi ardına kadar açarak, dudaklarında tatlı bir gülümsemeyle Giles'e seslendi:

— "Bay Winterborne!"

Giles bu çağırını duymamazlıktan geldi.

Grace bir daha: "Bay Winterborne?" diye seslendi.

Giles gene duymamış gibi yaptı. Bununla birlikte, yüzü birden öyle allak-bullak oluverdi ki, yakınında duran biri besbelli onun gerçekten duyup duymadığından kuşkuyla düşerdi.

Grace, utana-sıkıla sesini iyice yükselterek, bir daha haykırdı:

— "Bay Winterborne! Nasıl, sesimi unuttunuz mu, yoksa?"

Dudakları aralandı, tatlı tatlı gülümseyerek durup bekledi.

Giles döndü, düşünceli bir tavırla pencereye doğru ilerledi. Grace'i görünce şaşırmış gibi bir hali yoktu.

Genç kadının hiç beklemediği bir sertlikle: "Neden sesleniyorsunuz bana?" dedi. Yüzü sararmıştı şimdi. "Siz orada başarılarınızın görkemi içinde otururken beni bur'da günlük ekmeğimi kazanmak için çalışıp didinir görmek size yetmiyor mu ki bana seslenerek eski yaraları deşmekten kendinizi alamıyorsunuz?"

Grace kıpkırmızı oldu. Bir süre, dili tutulmuş gibi, tek kelime söyleyemedi. Hemen ardından, Giles'in mantıksız öfkesini bağışladı. Çünkü bu öfkenin kökünde ne olduğunu çok iyi biliyordu.

— "Seslenmekle seni incittimse, bağışla beni, Giles." dedi, "inan bana, böyle bir niyetim yoktu. Seni bu kadar yakınımda görünce, burada olduğumu bildirmek için iki çift laf etmek istedim."

Bu pek iyi bildiği sesin verdiği nazik karşılık Giles'in içine öylesine dokundu ki yüreği kabardı, gözleri dolu dolu oldu. Acele, atılıp kırılgan falan olmadığını anlatmaya çalıştı. Sonra, kendisini zorlayarak, beceriksizce sordu:

— "Nasıl yolculuğunuz iyi geçti mi? Güzel yerler gördünüz mü?"

Grace ona gördüğü yerleri anlattı. Birhayli konuştular. Sonra Giles gene işinin başına döndü.

Grace'in sesini unutmuş mu! Unutmamıştı elbette. Giles'in buruk hali de bunu kanıtlamaktaydı. Yalnız, ilk karşılaşmanın heyecanı ile Grace'e sitem ettiyse bile, gerçek duyguları bundan çok daha başkaydı. Yüreği gene sevgiyle çarpıyordu. Çağdaş bir ozanın şu dizeleri Giles'in durumunu anlatmaya yeter sanırız:

*Seni unutursam,
Irmak da okyanusu unutabilir;
Seni unutursam,
Yüreğimdeki en parlak dilek renk atabilir.
En kötülerden daha da düşeyim,
Yapayalnız kalayım, kalmasın hiçbir şeyim,
Ezileyim, lanetleneyim
Seni unutursam.
Beni unutsan bile,
Sevincini bozacak tek kelime çıkmayacak ağzımdan;
Beni unutsan bile,
Çorak hayatımı renklendirdin hazinelerle.
Geri alabilirsin verdiğin armağanı,
Ama, ben gene köleyim, sen gene gönlümün sultanı,
Beni unutsan bile.*

Grace'in gözleri de yaş içindeydi. Giles'e hatırlaması gereken bir şeyi hatırlatamadığını düşünüyordu. İlk gençlik düşlerini bozanın kendisi değil, olayların baskısı olduğunu ona anlatamamıştı demek.

Eski sevgiliyle karşılaşmak genç kadını hiç ummadığı biçimde üzmişti. O pencereyi küçük bir zafer duygusuyla açmıştı. Oysa Giles bu duygusunu üzgünlüğe dönüştürmüştü.

Grace bunun nedenini pek kavrayamıyordu. Gerçekte, acımasızlığında yeterince acımasız olamadığından bu. Ne demiş büyük

cerrahlar: "Bıçağı kullanmak zorundaysan, kullan!" Grace de, huzura kavuşmak istiyorsa, Giles'e ya tam yakınlık göstermeliydi, ya da onu büsbütün unutmalydı.

Pencereyi kapatırken, anlatılmaz —belki tehlikeli bile denebilecek— bir acıma duygusuyla burkuldu yüreği.

*
**

Derken, Fitzpiers gezintisinden döndü, karısının oturmakta olduğu odaya girdi.

— "Güneşin batışı harikuladeydi, görmeliydin!" dedi.

Grace: "Farkında değilim." diye karşılık verdi. Sonra gözlerini avluya dikti. "Tanıdığımız birini gördüm orada."

Fitzpiers onun baktığı yere baktı.

— "Kimseyi göremiyorum ben." dedi.

— "Nasıl görmezsin! İşte, bak, Bay Winterborne orada... Elma şarabı yapıyor. Bilmem biliyor musun, öbür işinin yanı-sıra, bu işle de uğraşır."

Fitzpiers'in merakı birden sönüverdi.

— "Ha, şu adamcağız!" dedi.

Grace, iğneli bir sesle: "Ne dedin? Bay Winterborne sence rasgele bir "adamcağız" mı yani, Edred?" diye atıldı. "Az önce ben de kendi kendime onunla hiçbir zaman evlenemeyeceğimi düşünüyordum, bak bu doğru. Ama, onu öteden beri çok severim, her zaman da seveceğim."

— "Eh, dilediğin kadar sev öyleyse, sevgilim. Korkarım, ben pek insancıl değilim, kibirliyim; zavallı, eski, yıkılmış ailemle de rezilcene böbürleniyorum. Yalnız, sana açıksözlülükle söylemek isterim ki şu avluda çalışan insanlardan çok ayrı bir türden geldiğime içten inanıyorum."

— "Öyleyse, benimle de aynı türden değilsin. Çünkü benim kam da onlarınkinden daha soylu değil."

Fitzpiers karısına uzun uzun baktı. Tuhaf bir düştten birden

uyanıvermiş gibiydi. Dışarıdaki aşiretin bir üyesi olan bu kadının onun yanında, karısı olarak durması gerçekten de şaşırtıcı, kuraldışı bir olaydı.

Birlikte yaptıkları yolculuk boyunca Grace görüşleri, zevkleri, alışkanlıklarıyla öyle kesinlikle kocasıyla aynı düzeyde olmayı bilmişti ki Fitzpiers yüreğinin sesini dinleyerek Grace yüzünden yükselme hırsını nasıl ayaklar altına aldığını ner'deyse unutmuştu.

Genç adam, güvenle: "A, sen... sen başkasın." dedi. "Eğitim görmüşsün, incessin, kibarsın. Onlar gibi değilsin."

Grace, üzgün bir sesle: "Bunu düşünmek bile istemiyorum." diye karşılık verdi. "Yalnız, bana öyle geliyor ki sen Giles Winterborne'a değerinin altında paha biçiyorsun. Unutma ki ben okula gönderilene dek onunla bir arada büyüdüm. Onun için, temelde ondan farklı olamam. Hoş, kendimi şimdi de ondan pek farklı da görmüyorum ya. Kuşkusuz, benim kabahatim bu. Evet, büyük bir kusur benim için. Ama, umarım, katlanırsın bu kusuruma, Edred."

Edred Fitzpiers buna çalışacağını söyledi. Hemen ardından, hava kararmaya başladığı için, yol hazırlıklarına giriştiler. Vakit çok geç olmadan Hintock'a varmak istiyorlardı.

*
**

Yarım saat geçmeden yola koyulmuşlardı. Avludaki elma şarabı yapımcıları işi bırakıp gitmişlerdi şimdi. Dolayısıyla, ortalık sessizdi. Duyulan tek ses sıkıca kapatılmış cendereden damlayan elma sularının şıptısıyla emdiği tatlı yemiş suyunun sarhoşluğundan akşam olduğunu anlayamamış bir yabanarısının vızıltısıydı.

Grace ormanların içindeki evine kavuşacağı için pek sevinçliydi. Ne var ki yanı-başında oturan kocası sessiz, suskundu.

Yolculuğun sonuna yaklaştıkça adamın içindeki sıkıntı da artıyordu. Orada kendisini bekleyen hayatın gerçeklerini düşünüyor, bunaldıkça bunalıyordu. Grace'le evlenmesinin üzerinden iki ay geçmişti.

Genç kadın: "Ne o, hiç konuşmuyorsun, Edred?" dedi. "Eve döneceğimize sevinmiyor musun, yoksa? Bak, ben ne sevinçliyim!"

— "Senin eşin-dostun var orada. Benimsen, kimsem yok."

— "İyi ama, benim dostlarım senin de dostların sayılır."

— "A, evet!.. Bir bakıma öyle sayılır."

Konuşma burada kesildi. Hintock Yolu'na adamakıllı yaklaşmışlardı.

Hiç değilse bir süre için, Melbury'nin geniş, rahat evinde oturmaya karar vermişlerdi. Evin kullanılmayan bir bölümü yeni evlilere ayrılmıştı. Genç çift balayı yolculuğundayken, işçiler evin bu kesimini baştan başa boyamışlar, duvarları kâğıtlayıp tavanları badana etmişlerdi. Kereste tüccarı bu konuda büyük titizlik göstermiş, yeni evliler dönmeden herşeyin en ince ayrıntısına kadar hazır olması için ne gerekiyorsa yaptırmıştı.

Bu arada, zemin kattaki odalardan birini de doktorun muayenehanesi olarak hazırlatmıştı. Odanın bahçeye açılan ayrı bir kapısı vardı. Bu kapıya, üzerine Fitzpiers'in adı yazılı pirinç bir levha takılmıştı. Doğrusu ya, süsten başka bir şey değildi bu levha. Herkesin kilometrelerce ötede oturan komşularının içini-dışını bildiği bir yerde böyle bir işaret gereksizdi çünkü.

Melbury ile karısı yeni evli çifti sevinçle karşıladılar. Bütün ev halkı da onlara saygı gösterisinde bulundu. İki genç kendilerine ayrılan bölükteki odaları görmek üzere hemen yukarıya çıktılar. Merdivenin solundan bu bölüğe bir geçit açılmıştı. Melbury buraya bir de kapı taktırmıştı. Öyle ki yeni evliler istedikleri vakit bu kapıyı kapayıp kendi bölüklerine çekilebilsinler. Hava hiç de soğuk değildi ama, Melbury ocağı da yaktırmıştı.

Fitzpiers: "Karnımız tok." dedi. "Biraz önce Sherton Abbas'ta yemek yedik. Onun için, şimdi pek bir şey yiyecek halimiz yok. Ben gidip eski evime bir göz atayım, bakalım ben yokken vekilim neler yapmış."

Sokak kapısından dışarı çıkınca, dönüp Melbury'lerin evine baktı. Bu çatının altında oturmak elbet parasal açıdan çok işine

geliyordu. Şu ara tutumlu olması da gerekti. Bununla birlikte, bu düzenin hiç hoşuna gitmeyen bir yanı vardı: Burada oturmakla Melbury'nin damadı olmayı büsbütün benimsemiş oluyordu.

Eski evine varınca onu evsahibi kadın karşıladı.

Fitzpiers: "E, Bayan Cox, nasılsınız?" dedi. "Ne haberler var, anlatsanız-a?"

Kadının hırçınlığı üstündeydi. Fitzpiers gibi yağlı bir müşteriyi elden kaçırdığına tasalanıyordu. Hintock'ta bir daha böyle bir kiracı bulamayacağını da bildiğinden, evlendiği için genç doktora içerliyordu sanki.

— "Anlatmayayım, daha iyi, beyefendi. Hele size hiç söylememeliyim."

Fitzpiers: "Siz bana aldırmayın, Bayan Cox." diye karşılık verdi. "Anlatın, hadi."

— "Çabucak evlenmeniz üzerine köyde birsürü söylenti dolaşiyor, Doktor Fitzpiers. Bay Melbury'nin —bizim gibi Hintock'lu birinin— kızınlan evlendiğiniz için köy ahalisinin gözünden düştünüz. Eskiden düşündükleri gibi akıllı, derin bilgi sahibi olduğunuza inanmıyorlar artık."

Fitzpiers, irkildiğini kendisine bile belli etmemeye çalışarak: "İstediklerini düşünsünler!" dedi. "Başka bir şey var mı?"

— "Var ya: Hanımefendi en sonunda döndü."

— "Hanımefendi de kimmiş?"

— "Bayan Charmond."

Fitzpiers, hafiften ilgilenerek: "Ya, öyle mi?" dedi. "Daha hiç görmedim ben onu."

— "Siz görmeseniz bile, o sizi görmüş, efendim."

— "Olamaz."

— "Evet, öyle. Balayı yolculuğundayken görmüş sizi, bir handa mı ne. Sonra da, bir raslantı sonucu adınızı öğrenmiş. Bayan Ellis'e —yani hizmetçisine— sizden söz etmiş. Kadın da sizin Bay Melbury'nin kızınlan evlendiğinizi, balayında olduğunuzu anlatmış. O zaman Bayan Charmond: 'Daha iyi birinlen evlenmesini beklerdim

ben ondan. Korkarım, fırsatı kaçırdı." demiş."

Fitzpiers bu iç açıcı kadınlâ daha uzun konuşmaktan kaçındı. Ağır ağır eve döndü. Kapıdan içeri sessizce girdi, dosdoğru yukarıya, Melbury'nin yeni evliler için dayayıp döşediği oturma odasına çıktı. Karısını orada, bıraktığı gibi bulacağını umuyordu.

Ocaktaki ateş gene yanıyordu ama, oda karanlıktı. Fitzpiers bitişikteki yemek odasına baktı. Sofra falan kurulmamıştı. Bunun üzerine merdivenbaşına çıktı. Aşağıdan, kereste tüccarının oturma odasından doğru birtakım sesler geliyordu. Arada-bir bu seslere Grace'in sesi de katılıyordu.

Fitzpiers indi; kapıyı aralayıp, seslerin geldiği odaya göz attı. Biralay konu-komşu toplanmıştı. Harıl harıl balayından yeni dönen Bn. Fitzpiers'i övüyor, kutluyorlardı. Çiftçi Cawtree, Mandıracı, Büyük Hintock'tan gelen nöbetçi polis görevlisi, yol üstencisi, başşepici, vergi tahsildarı... hepsi oradaydılar. Karılarını da getirmişlerdi.

Grace —besbelli toyluğundan— yeni durumunu da, kocasını da unutmuştu. Kalabalığın ortasında durmuş, kızara-bozara, kutlamalara, "Sağolun!" diyordu. Eski dostlarını görmekten dolayı büyük sevinç duyduğu her halinden belliydi.

Fitzpiers durumu görünce büyük bir hoşnutsuzluk duymaktan kendini alamadı.

Melbury ortalıkta görünmüyordu ama, karısı oradaydı. Kadıncağız doktoru görünce ona doğru seğirtti.

— "Düşündük ki..." diye atıldı, "Grace'len ben düşündük ki bütün bu insanlar sizi görmeye geldiklerine göre, onları hiç değilse akşam yemeğine alakoymamız uygun olur. Derken, Grace: "Eve dönüşümüzün ilk akşamı şerefine onlarla birlikte yemek yemeliyiz." dedi.

Bu arada, Grace de kocasının yanına gelmişti. Gözlerinde yaşlarla atıldı:

— "Beni böyle candan karşılamaları ne hoş, değil mi? Onlar böylesine içten sevinci belirttikten sonra, bizim yukarıda odamıza

kapayıp onlardan ayrı yemek yememiz doğru olmaz diye düşündüm."

Fitzpiers: "Olmaz elbette... olmaz elbette..." diye karşılık verdi.

Sonra, bir din şehidi gibi yiğitçe gülümseyerek, kalabalığın bulunduğu odaya daldı.

Herkes sofraya oturduktan sonra Melbury de çıkageldi. Yaşlı adam damadının bu durumdan hiç hoşlanmadığını bir bakışta anladı. Karısını bir köşeye çekip düşüncesizliğinden dolayı bir-güzel payladı.

Bn. Melbury: "Kızacaksan Grace'e kız asıl." diye karşılık verdi. "Bu işte en az benim kadar onun da suçu var."

B.Melbury bu sözlere verecek karşılık bulamadı.

Melbury ile karısı çekişe-dursun, Fitzpiers de çevresindeki küt dirsekli, güleç yüzlü, yiyip içip eğlenen insanlara ayak uydurmaya çabalıyordu. İçkinin de etkisiyle, çok geçmeden, o da keyiflenir gibi oldu. Yiyeceklere, içeceklere diyecek yoktu, doğrusu. Bugüne dek yediği en tatsız akşam yemeği bu değildi, kuşkusuz.

Bununla birlikte, zaman zaman Bn. Charmond'un kendisi için söylemiş olduğu sözler —Grace'le evlenmekle tüm yükselme fırsatlarını elden kaçırdığına değgin sözler— aklına geliveriyor, o zaman dalıp gidiyordu.

Kimi vakit, öfkeyle, "Bayan Charmond da kim oluyor? Benim yükselip yükselmemeden onâ ne?" diyorsa da, hemen ardından bu soylu kadına kızmaya hakkı olmadığını düşünüyordu. Öyle ya, kadının kendi oturduğu bölgedeki doktorla ilgilenmesinden doğal ne olabilirdi ki? Derken, bir kadeh daha rom yuvarlıyor, böylelikle kuruntularından bir süre için de olsa kurtuluyordu.

Fitzpiers'in bocaladığı, boyuna da içtiği yalnız Grace'in değil, babasının da gözünden kaçmadı. Dolayısıyla, ilk konuklar vaktin geç olduğunu ileri sürerek kalkmaya davranınca, evsahipleri enikonu rahatladılar. Melbury, konuklarının gitmek istediğini duyar duymaz, yay gibi yerinden fırladı. On dakika içinde ev boşaliverdi.

Grace'le Fitzpiers hemen kendi bölüklerine çekildiler. Fitzpiers

karısıyla yalnız kalır kalmaz söylenmeye başladı.

— "Dinle şimdi, Grace. Çok hoş bir akşam geçirdik, herkes de bize karşı pek nazikti. Bütün bunlar doğru. Gelgelelim, burada tutacağımız yol üzerinde önce seninle anlaşmaya varmalıyız. Bu bölümde oturacaksak, aşağıdakilerle —annenle, babanla— içli-dışlı olmamalıyız. Dayanamıyorum buna... İşte gerçek bu!"

Fitzpiers'in evlenmeden önce büyük ilgi gösterdiği eski-kafa ana-babaya böyle birden sırt çevirivermesi Grace'i hem şaşırtmış, hem üzmüştü. Bununla birlikte, kocasının isteğini hemen benimsedi.

Fitzpiers: "Babanın kiracısı durumunda olmalıyız, okadar." diye sözlerini sürdürdü. "Eve girip çıkmamız da kimseyi ilgilendirmemeli. Yabancı gibi, elimizi-kolumuzu sallaya sallaya girip çıkmalıyız."

— "Elbette, Edred. Bence de böyle olması gerek."

— "Gene de, ben yokken o insanlarla kaynaşabildin... Benim bunu uygun görüp görmeyeceğimi düşünmedin bile. Ben geldiğimde ise iş işten geçmişti."

Grace içini çekti.

— "Evet... haklısın. Seni beklemeliydim. Yalnız, geleceklerini ben de bilmiyordum. Onları yemeğe alakoymakla da en iyi biçimde davrandığımı sandım."

Böylece, tartışma sona erdi.

Ertesi gün Fitzpiers gene eski evine doğru yola koyuldu. Ne var ki, onun gibi kurnaz birinin kolayca fark edebileceği bir değişiklik de gözünden kaçmamıştı: Köylüler artık ona gerek bilimsel, gerekse toplumsal açıdan sınırsız güçlere sahip, derin, anlaşılabilir bir yabancı, bir soylu hekim gözüyle bakmıyorlardı. Onu Melbury'nin dengi, akranı gibi görüyorlardı; bir bakıma onu kendi düzeyinde sayıyorlardı.

Hintock'lular geleneksel olarak soyluluk ilkelerine bütün varlıklarıyla bağlıydılar. Fitzpiers'in eski Oakbury Fitzpiers'lerinden olduğunu öğrendikleri günden beri de hiçbir karşılık beklemeden ona büyük bir saygı göstermeye çalışmışlardı. Ellerini şapkalarına

götürüp genç adamı saygıyla selâmlar, her işini tez elden görmeye bakar, yanına yaklaşırken türlü saygı gösterilerinde bulunurlardı. Melbury ise, yıllardır aynı adamlara para ödemesine karşın, bu saygınlıktan yoksundu.

Ne var ki Fitzpiers bindiği dalı kendi eliyle kesmişti Grace'le evlenmekle. Dolayısıyla da, artık kimse ona üstün insan gözüyle bakmıyordu. Öte yandan, hekimlikte de yaşlı Jones'un —nice zamandır hor gördükleri eski köy doktorunun— düzeyine indirmişlerdi onu. Sayıları üç-beş kişiyi geçmeyen hastaları, iki aylık yokluğundan sonra, büsbütün azalmıştı.

Hintock'a dönmesinden birkaç gün sonra Fitzpiers'e Muhafızlar Birliği'nin yönetim kurulundan bir yakınma mektubu geldi. Yerine vekil bıraktığı hekim yoksul hastalarından birini savsaklamıştı.

Fitzpiers, bir benlik nöbetine kapılarak, istifasını yazdı. Birlik Komutanına gönderdi. Oysa, Hintock'taki işinin çekirdeği bu askeri birlik.

*
**

Aradan iki hafta geçti.

Bir akşam Fitzpiers her zamankinden daha canlı, daha neşeli döndü eve.

— 'Budmouth'taki görevi gene bana vermek istiyorlar, mektup yazmışlar.' diyordu. 'İstenen güvence akçası sekizyüz lira. Sanırım, baban da yardım ederse, bu parayı sağlayabilirim. O vakit bir daha dönmek üzere gidebiliriz buradan.'

Karı-koca bu konuyu daha önce de tartışmış oldukları için, Grace buna hazırlıksız değildi. Yeniden tartışmaya tam başlamışlardı ki, kapı vuruldu, Oliver Nine soluk soluğa içeri daldı.

— "Hintock Köşkü'nden bir ulak geldi." diyordu. "Doktor Fitzpiers'i acele çağırıyorlar. Bayan Charmond küçük bir kaza geçirmiş. Arabası devrilmiş."

Fitzpiers, kendi kendine bile açıklayamadığı tuhaf bir ilgiyle:

"E, bu da bir şey sayılır." dedi. "Bu anlaşılmaz kadınla daha yakından tanışacağım diye tuhaf bir önsezi vardı içimde."

Bu son sözleri içinden mırıldanmıştı. Hemen hazırlanmaya girdi.

Kocası hazır olunca, Grace: "İyigeceler!" dedi. "Sen döndüğünde besbelli uyumuş olurum."

Fitzpiers, baştan savma bir tavırla: "İyigeceler!" diye karşılık verdi.

Aşağıya yollandı. Evlendiklerinden beri ilk kez karısını öpmekten sokağa çıkıyordu.

GILES Winterborne evini büsbütün bırakmıştı artık. Bundan dolayı da Hintock'ta yüzünü pek az gören oluyordu. Melbury ile arasında ufak çapta bir işbirliği olmasa besbelli temelli ayrılacaktı oradan. Yalnız, kendi yeri olmadığı için, araçlarını, gereçlerini Melbury'nin ek yapılarından birine koymuştu.

Hintock'tayken ormanın içindeki küçük bir kulübede kalıyordu. Bir gün öğleden sonra gene bu kulübeye dönerken, babadan kalma evinin bildik çatısının artık yerinde olmadığını gördü. Yeni evsahibinin olanak buldukça kulübelerin yıkılması buyruğuna uyularak, duvarlar da yıkılmıştı.

Giles yıkıntıyı görünce hasta gibi oldu; eski evine karşı büyük bir sevgi kapladı yüreğini. Akşam yemeğini yedikten sonra, yatmadan önceki boş bir saatten yararlanarak, Küçük Hintock'a kadar uzandı. Alacakaranlıkta, gün ışığını ilk gördüğü yere gidip eski evini seyretmeye koyuldu.

O günden sonra da bu akşam gezintilerini alışkanlık haline getirdi. Karanlıkta bile hangi odanın nerede olduğunu kestirebiliyordu. Çocukken top oynadığı, elma, patates kızarttığı, onu bunu yaktığı mutfaktaki ocağı bile seçebiliyordu. Bir vakitler evin bahçesi olan yerdeki elma ağaçları gene duruyordu. En yaşlı ağaçların hepsi kuzeydoğudan yana yatmıştı. Bu eğrilik 1824 yılındaki büyük kasım fırtınasının eseri idi. Ağaçlar üstlerindeki bol üründen dolayı şimdi daha da yatık duruyorlardı. Giles'in başının üzerinde elmalar sallanıyordu. Yerdeki otların içi de elma doluydu. Kimse yoktu artık bu elmaları toplayacak.

O akşam Giles, gene bu yatık gövdeli ağaçlardan birine yaslanmış, düşüncelerine dalmıştı. Bir zamanlar evinin duvarlarının, bacalarının yükseldiği yerde yıldızlar parıldamaya başlayana dek öyle oturdu. Evin yıkıntıları gülünç bir biçimde yola doğru kaymıştı.

Yokluğunun doğurduğu boşluk ise son derece belirgindi.

Derken, sessizliğin içinden araba tekerleklerinin, atların yaklaştığı duyuldu. Çok geçmeden de bulutsuz gökyüzünün önünde bir araba belirdi.

Giles sürücü yerinde bir kadının oturmakta olduğunu gördü. Kadının arkasında bir seyis oturuyordu. Araba şimdi hızla yokuş aşağı gelmekteydi. Bu yeni eğime evin yıkıntısı neden olmuştu.

Birden, bir gıcırtı duyuldu, hemen ardından da bir çığlık yükseldi.

Giles kaza yerine koştu. Araba yarı devrilmişti. Sürücüsü bir zamanlar Giles'in evi olan döküntü yığınının tepesine fırlamıştı. Seyis atların başını tutmaya çalışıyordu. Bu konak arabası Bn. Charmond'undu. Yıkıntıların üzerine serilmiş olan sürücü de Bn. Charmond'dan başkası değildi.

Giles: "Bir yeriniz incinmedi ya?" diye sordu.

Bn. Charmond: "Bilmiyorum..." diye mırıldandı.

Başka bir zarar yok gibiydi. Arabayı devrildiği yerden kaldırıp doğrulttular, Bn. Charmond'u içine yerleştirdiler. Sonra Giles dizginleri seyisin eline tutuşturdu.

Öyle görünüyordu ki, evin yıkılmasıyla meydana gelen boşluk Bn. Charmond'u şaşırtmıştı. Bu boşluk yola açılıyor sanarak, arabayı birkaç metre ilerideki dönemece doğru süreceğine, dosdoğru yıkıntıların içine sürmüştü.

Genç kadın, sabırsız, sinirli bir sesle: "Hemen eve sür... hemen eve sür!" diye haykırdı.

Bu sözler üzerine araba yola koyuldu.

Derken, daha pek ileri gitmemişlerdi ki, Giles Winterborne Bn. Charmond'un seyise: "Dur!" dediğini duydu. "Şu adama söyle, doktoru —Bay Fitzpiers'i— bulsun, hemen köşke göndersin. Korkarım, sandığımdan daha ağır durumum."

Giles bu sözleri gülünç buldu; durumun ağırlığı söz konusu olamazdı. Gene de, seyisi dinledikten sonra, doktorun evinin yolunu tuttu. Doktora haberi iletir iletmez gerisin geri döndü, karanlığa

saklandı. Fitzpiers'in evden çıktığını görene dek orada bekledi.

Birkaç dakika daha orada oyalanarak, gözlerini Grace'in oturmakta olduğu odanın penceresine dikti. Işık yandığı için genç kadını görebiliyordu. Sonra döndü, karanlık ağaçların altında gözden kayboldu.

*
**

Fitzpiers, vakit kaybetmeden, Hintock Köşkü'ne doğru yola koyuldu. Oraya varınca, ilk kez olarak, köşkün kapılarının açık olduğunu gördü. Ortalık pek sakindi. Evsahibi hanımın ağır bir kaza geçirdiğini gösteren hiçbir kargaşalık, telaş görünmüyordu.

Uşak onu merdivenbaşındaki bir odaya buyur etti. Pek kadınca döşenmiş, hoş, sıcak bir odaydı bu. Siperlikli bir lambayla aydınlatılmıştı. Lambanın yanında bir sedir vardı.

Fitzpiers ince, zarif bir kadının sedirde uzanmakta olduğunu gördü. Kadın öyle biçimli uzanmıştı ki, harikulâde güzel saçlarının tek teli bile bozulmamıştı. Kızıla çalan, şaşılacak kadar gür saç örgüleriyle pek güzel bir çelişki oluşturan koyu mor bir elbise vardı üzerinde. Hemen hemen omzuna kadar çıplak olan sol kolunu başının üzerine kaldırmıştı. Sağ elinin parmakları arasında ise bir sigara vardı. Biçimli dudaklarıyla sigaradan bir soluk çekiyor, dumanını tavana doğru savuruyordu.

Doktor, ağır yaralı birine çağırıldığını sanarak, yanına türlü araç almıştı. Olayı abartmış olduğunu kadını görür görmez anladı. Daha sonra kapıldığı duygu ise büsbütün tuhaftı: Köşke çağırılmayı beklemediği, burayı da ilk kez gördüğü halde, şaşılacak bir yakınlık duydu bulunduğu bu yere. Ne olabilirdi bunun nedeni? Bir düş olsa gerekti.

Bn.Charmond, yerinden kıınıldamadan, gözlerini doktora doğru kaldırdı.

Fitzpiers ilerledi, sedirin yanında durdu.

Kadın şimdi gözlerini ona dikmişti. Fitzpiers onun birden

kızardığını, güzel yanaklarının al al olduğunu gördü. Genç kadın bir dakika önce merakla, bilinçli bir anlamla doktorun yüzüne diktiği gözlerini ondan kaçırdı. Düşünmeden sigarayı dudaklarına yaklaştırdı, bir soluk aldı.

Fitzpiers bir ara oraya ne için gelmiş olduğunu da, görevini de unuttur gibi oldu. Sonra birden kendini toplayarak kadınla konuşmaya başladı.

— "Geçmiş olsun." dedi, incelik gereği. "Kaza nasıl oldu? Bir yerinize bir şey oldu mu?" diye sordu.

Bn. Charmond: "Bunu asıl ben sizden sormalıyım." diye karşılık verdi. "Size büyük inancım var, çok başarılı olduğunuzu biliyorum. Buna da şaşmamalı, öyle çok çalışıyorsunuz ki!"

Genç doktor eğilip onu selamlayarak: "Hakkımdaki iyi kanınızı haklı çıkarmak için elimden geleni yapacağım." dedi. "Ayrıca, sevinerek görüyorum ki kazayı hafif atlatmışsınız."

Bn. Charmond: "Çok sarsıldım." dedi.

Dr. Fitzpiers: "A, evet." dedi.

Hastasını yoklamayı bitirince, korkulacak bir şey olmadığını daha iyi anladı. Madem ciddi bir şeyi yoktu, neden çağırtmıştı acaba onu oraya? Öyle ürkek, çekingen bir kadına da benzemiyordu, üstelik.

Genç doktor: "Bir süre dinlenmelisiniz." dedi. "Rahatlatıcı bir ilaç göndereceğim size."

Bn. Charmond: "A, unutmuşum!" diye atıldı. "Şuraya bakın!"

Sonra, ufak bir sıyrığı göstermek üzere, o güzel, yuvarlacık kolunu açtı.

— "Şuna bir plaster yapıştırın, n'olur!"

Dr. Fitzpiers istenileni yaptı.

Bn. Charmond: "Şimdi de, Doktor," dedi, "gitmeden önce size bir şey sormak istiyorum. Şuraya, önümdeki şu alçak iskemleye oturun, şamdanı da küçük masanın üzerine koyun. Sigara içiyor musunuz? Evet mi? Tamam, oldu... Öğreniyorum yavaş yavaş. Şunlardan buyrun. İşte, ateş de burada."

Kibrit kutusunu alıp doktora attı.

Dr. Fitzpiers kutuyu havada yakaladı, sigarasını yaktı. Yeni oturduğu yerden genç kadına baktı. Mumların aydınlığında onun yüzünü ilk kez olarak bütünüyle gördü.

Bn. Charmond, yatıştırmaya çalıştığı bir sesle: "Kaç yıl geçti ilk karşılaşmamızdan beri?" diye sordu.

— "Nasıl? Daha önce karşılaşmış mıydık?"

Genç kadın başıyla "evet" der gibi yaptı.

— "Sizi en son Londra'da, bir oteldeyken gördüm. Oradan geçiyordunuz, yanınızda bir hanım vardı... Sanırım, karınızdı. İşte o zaman hatırladım sizi: Genç kızlığınızda karşılaştığım delikanlıydınız siz. Bilmem hatırlayacak mısınız? Heidelberg'de okuduğunuz sırada bir İngiliz ailesiyle karşılaşmıştınız, hani sık sık yürüyüşe çıkarlardı..."

Fitzpier: "Az bulunur renkte uzun saçları olan bir de kızları vardı..." dedi. "Ah, gözlerimin önüne geldi şimdi!.. Büyük Set'te mendilini düşürmüştü, alacakaranlıkta mendilini aramaya giderken gördüm onu... "Ben gider bulurum." dedim. O da: "A! ta oraya kadar gitmeye değmez." diye karşılık verdi. Elbette hatırlıyorum. Uzun süre orada durup konuşmuştuk. Ertesi sabah erkenden, daha otların üzerinde çiy taneleri dururken, mendili aramaya gittim. Orada duruyordu; ıslak, küçük bir ipekli parçası. Bir köşesine "Felice" adı işlenmişti. Anlıyorum şimdi! Mendili aldım, sonra..."

— "Evet, sonra?"

Fitzpiers, biraz da utanarak: "Sonra öptüm." diye karşılık verdi.

— "Evet ama, beni doğru-dürüst görmemiştiniz bile... Karşılaştığımızda alacakaranlıktı."

— "Ne önemi var? Gençtim o zaman; mendili de öptüm. Bu buluşumdan nasıl yararlanacağımı düşündüm. Sonunda o gün öğleden sonra, mendille birlikte, kaldığınız otele gelecektim. Derken, yağmur başladı. Ben de, ertesi günü beklemek zorunda kaldım. Otele koştum, gitmişsiniz."

Bn. Charmond kuru bir üzgünlükle: "Evet." dedi. "Annem güzelliğimin talihimi açacak tek anahtar olduğunu bildiği için, benim gibi toy bir kızın züğürt bir öğrenciye aşık olmasını istemedi. Beni, aldığı gibi, Baden'e götürdü. Herşey bittiğine, olanlar geçmişte kaldığına göre, size şunu söyleyebilirim artık: Adınızı bilseydim, size iki satırlık bir pusula gönderirdim. Bilmiyordum. Adınızı ancak bir ay önce, siz karınızla otelin merdiveninden çıkarken hizmetçim: "A, işte Doktor Fitzpiers!" deyince öğrendim."

Dr. Fitzpiers düşünceli bir tavırla: "Aman yarabbi!" diye mırıldandı. "Nasıl da herşey gözlerimin önüne geliyor! Sanki zaman geriye doğru akıyor... O akşam, ertesi sabah, otların üzerindeki çiy damlacıkları. Sizin gerçekten gittiğinizi öğrenince, sırtıma buz gibi bir demir saplandı sanki. Koşa koşa gittim sizi son görmüş olduğum yere. Kendimi otların üzerine attım. Elbette daha çocuk sayılacak yaşta olduğumdan, hüngür-hüngür ağladım. Sizi tanımıyor, adınızı bilmiyordum ama, sesinizi unutamadım."

— "Nekadar zaman?"

— "A... çok uzun süre. Günlerce."

— "Günlerce, demek! Yalnız günlerce, öyle mi? Ah, bu erkekler ne yüreksiz! Günlerceymiş!"

— "Evet ama, sayın hanımefendi, sizi topu topu biriki gün görebilmiştim. Tam çiçeklenmiş bir aşk değildi bizimkisi. Tek bir tomurcuktu: al renkli, taptaze, canlı ama, küçük. Oğulcuk halinde kalmış, gelişmemiş muazzam bir tutkuydu. Hiçbir zaman olgunlaşamadı."

— "Böylesi çok daha iyi oldu belki de."

— "Belki. Ama, görüyorsunuz ya, insanoğlunun istemi kader karşısında ne güçsüz! Karşılaşmaktan kaçındık, gene karşılaştık. Yalnız, aradan geçen zaman içinde birçok şeyler değiştiyse bile, bir ayrıntı olduğu gibi kaldı: Siz zengin oldunuz, bense hâlâ yoksulum. Daha da iyisi şu ki —bunu son sözlerinize bakarak söylüyorum— ilk genç kızlık günlerinizin çılgın tutkularını geliştirebilmişsiniz siz. Bense kendi tutkularımı gerçekleştiremedim."

Bn. Charmond, sesi duygunluktan titreyerek: "Özür dilerim." dedi. "Bu tür gelişmeleri yasaklayan bir mevkie oturtular beni. Ayrıca, gerçek duyguların bu tür tutkuları geliştirdiğine de inanmıyorum. Bana öyle geliyor ki duygusal insanlar yaşlandıkça kötülerler. Besbelli doksan, yüz yaşına varınca akılları başlarına gelir ancak. Altmış-yetmiş yaşında olmaz bu... hiç değilse, ben öyleyim; okadar uzun yaşarsam, elbette."

Fitzpiers, saklamaya gerek görmediği bir hayranlıkla, genç kadına baktı. "İşte harikulâde bir kadın!" diye düşündü.

— "Açık konuşuyorsunuz." dedi, heyecanla. "Yalnız, üzüldüğünüz de belli. Peki ama, neden?"

Bn. Charmond, sesini alçaltarak: "Buraya gelince hep üzülürüm." diye karşılık verdi.

— "Öyleyse, izin verin sorayım: Neden geldiniz buraya?"

— "Bir erkek getirdi beni. Kadınlar her zaman erkeklerin isteklerine göre oradan oraya taşınır dururlar, tıpkı dalgaların üzerinde sürüklenen mantarlar gibi. Umarım sizi ürkütmedim. Yalnız, Hintock insanı öyle tuhaf etkiler ki! İnsan burada tüm duygularını, coşkularını içine gömer, nedense, dolup taşan bir duygu küpü haline gelene dek. Bu yüzden, sık sık buradan kaçır, duygularımı başka bir yerde dışarı dökmeye çalışırım. Bunu yapamasam ölürüm!"

— "Bildiğime göre, bu kontluk bölgesinde çok seçkin bir yüksek toplum var, bu topluma girme ayrıcalığına sahip olanlar için elbette."

— "Olabilir. Ancak, ırak, kırsal bir bölgede yaşamamanın zavalılığı şurada ki komşularınız sizi pek hoş görmezler. Çünkü görüşleriniz de, alışkanlıklarınız da onlarınkinden büsbütün başkadır. Komşularım beni dinsiz sanıyorlar. Birkaçı da Katolik olduğuma inanıyor. Havalardan, ya da üründen saygısız bir dille söz etmeye göreyim, bu kez de "Zındığın biri!" deyip çıkıyorlar işin içinden."

Fitzpiers, genç kadının düşünceye daldığını görünce: "Artık yanınızda kalmamı istemiyorsunuz sanırım?" diye sordu.

— "Hayır, kalın."

— "Öyleyse, gitmemi istediğiniz zaman söyleyin."

— "Nedenmiş o? Ben söylemesen gitmeyecek misiniz?"

— "Yalnız kalırsam, duygularıma kapılabiliyim."

— "Deyelim öyle yaptınız, ne olur yani? Beni yolumdan alayabileceğinizi mi sanıyorsunuz?"

— "'Şey... evet, öyle olmasından korktum..'"

— "Öyleyse, korkmayın artık. İyigeceler. Yarın gene gelin, bakın bakalım nasılım. Bu eski tanışlığın yenilenişi beni eni-konu duygulandırıyor. Daha şimdiden dostluk beslemeye başladım bile size."

— "Bu dostluğun sürmesi bana bağlıysa, sonsuzluğa dek sürecek demektir."

— "Benim de bütün dilediğim bu!"

**

Fitzpiers köşkün merdiveninden aşağıya inerken tam anlamıyla kararsızdı.

Bn. Charmond kaza geçirip ürktüğünden mi, yoksa salt kendini tanıtmak için mi çağırtmıştı onu, bilemiyordu. Hiç kuşku yok, arabanın devrilmesi bu tanışma için bulunmaz bir fırsat yaratmıştı.

Fitzpiers, köşkten çıkınca, durup, yıldızların aydınlığında, düşünceye daldı. Evsahibi yokken buraya sık sık gelip, nedenini bilmediği bir ilgiyle köşkü seyretmişti. Şimdi buna şaşıyordu. Grace'le tanışmadan önce, onun burada oturduğunu sanması da tuhaftı, doğrusu. Kısacası, Hintock Köşkü başka başka zamanlarda ona kendisini zorla kabul ettirmişti sanki.

Geçmişte yörüngelerinin biriki günlüğüne kesişmiş olması o zamanlar genç bir kız olan Bn. Charmond'un yüreğinde Fitzpiers'e karşı duygusal bir ilginin doğmasına yol açmıştı. Ne var ki, hayatın akışı içinde bu olay öylesine önemsiz kalıyordu ki Fitzpier, şu son karşılaşma olmasa, besbelli onu hatırlamayacaktı bile. Bununla

birlikte, gençlik aşkını burada, hayli şairane sayılabilecek bu çevrede buluverince, içindeki bu, geçmişe gömülmüş, süreksiz duygu birden alevlenivermiş, anlatılmaz oranda yoğunlaşmıştı.

Genç adam yürüye yürüye Küçük Hintock'a varmıştı. Birden, nice zamandır içinde yaşamakta olduğu bu köye bambaşka bir gözle bakmaya başladığını fark etti. Kendi gözüyle, ya da Melbury'lerin gözüyle değil, Hintock Köşkü'nde oturanın gözüyle görüyordu şimdi köyü.

Evdekilerin hepsi odalarına çekilip uyumuşlardı. Fitzpiers yukarı çıkıyordu ki odasında uyumakta olan kereste tüccarının horultusu geldi kulağına. Tuhaf bir sıkıntıyla kendi bölmesine daldı.

*
**

Odada yanan bir mum bırakmışlardı. Grace yatağındaydı ama, uyanıktı. Bir dakika sonra genç kadının tatlı sesi duyuldu yatağın perdelerinin ardından.

— "Çok mu ağır Bayan Charmond'un durumu, Edred?"

Edred Fitzpiers şimdi Bn. Charmond'u bir hasta gözüyle görmekten öylesine uzaktı ki, bu soru onu afallattı.

— "A! yok, canım." dedi. "Kırk-mırk yok; yalnız, çok kötü sarsılmış. Yarın gene gideceğim görmeye."

Grace Bn. Charmond'un sağlığı üzerinde birkaç soru daha sordu. Sonra: "Beni sordu mu?" dedi.

— "Şey... sordu sanırım... pek hatırlamıyorum. Evet, senden söz etti gibime geliyor."

— "Ne dediğini hiç mi hatırlamıyorsun?"

— "Hatırlayamadım şimdi."

Grace hayal kırıklığına uğramış gibiydi.

— "Herneyse." dedi. "Anlaşılan, pek söz etmemiş benden?"

— "A, hayır."

Grace, saf saf: "Belki sen ona benden söz etmişsindir?" diye

atıldı.

Kendisi için övücü bir söz duymak için çırpınıyordu.

Edred Fitzpiers, sıcak bir sesle: "A, evet... Bak, buna inanabilirsin!" diye karşılık verdi.

Ne var ki Bn. Charmond'un değişik kişiliği kafasına öylesine takılmıştı ki ne dediğinin farkında bile değildi.

XXVII

DOKTOR ertesi gün de, daha sonraki gün de hastasını görmeye Hintock Köşkü'ne gitti. Her seferinde Bn. Charmond'u bir sedire uzanmış, dinlenirken buluyordu. Genç kadın doktoru kaybetmemek için hastalığını uzatmaya çalışıyordu sanki. Fitzpiers her gidişinde hastasının kolundaki küçük sıyrığa, ağır bir yaraya bakar gibi, özenle bakıyordu.

Bn. Charmond'un şakağında da ufak bir yara bulunca sevincinden uçacak gibi olmuş, genç kadının yüzünün bu göze çarpan kısmına kara bir plaster yapıştırmayı uygun görmüştü, öyle ki hizmetçiler, uşaklar da yarayı hemen fark edebilsin. Böylece, doktorun her gün köşke gelmesini kimse yadırgamayacaktı.

Gene böyle bir gün, Bn. Charmond: "Ay... canımı acıttınız!" diye haykırdı.

Fitzpiers o sırada genç kadının kolundaki plasteri çıkarmaya uğraşıyordu. O küçük yara şimdi daha iyicene olmamış bir böğürtlen görünümündeydi; geçmek üzereydi.

Fitzpiers: "Bir dakika durun öyleyse." dedi. "İslatayım da, acımasın."

Dudaklarını yaralı yere dokundurdu, biraz öyle durdu. Genç kadın hiç karşıkoymadı. Sonunda plaster kolayca çıktı.

Fitzpiers: "Siz istediğiniz için plaster yapıştırıyordum." diye ekledi.

Bn. Charmond: "Biliyorum." diye karşılık verdi. "Şakağımdaki o mor damar gene gözüküyor mu? Hep belli olur da... Sıyrık tam onun üzerinde, anlaşılan. Yara birazıcık daha derin olsaydı, epeyce kan akacaktı sanırım."

Fitzpiers yarayı o denli yakından incelemeye girişti ki soluğu genç kadının yüzünü yaladı. Birden, göz göze geldiler. Genç kadının

gözleri yıldızların arasındaki boşluk kadar derin, gizemliydi.

Başını öte yana kaçırarak: "Ah! İstemiyorum bunu! İstemiyorum böylesini!" diye inledi. "Sizinle cilveleşmem böyle! Bir toy aşk çok gerilerde kaldı; yeniden başlayamayacak kadar gerilerde. Daha ileri gitmeden, bu konuda birbirimizi anlamaya çalışsak iyi olur sanırım."

— "Cilveleşmek mi! Ben de sizinle cilveleşmek istemem. O tarihi mendili bulduğum gün cilveleşmek nasıl aklımdan geçmediyse, şimdi de geçmiyor. Belki o zaman da deliydim, şimdi de deliyim ama, inanın ki gönül eğlendirmeyi hiçbir zaman düşünmedim. O geçmiş günlerde sizin görüş alanınızda belirmemle birlikte kaybolduğum günü elbet unutamiyorum. Bu anı hayal dünyamda türlü imgeler de uyandırıyor, kuşkusuz."

Bn. Charmond: "Düşünün: Ya annem alıp götürmeseydi beni?" diye mırıldandı.

Hulyalı gözleri uzaktaki bir ağacın salınan tepesine dikilmişti şimdi.

— "Sizi gene görebilirdim o vakit."

— "Ya sonra?"

— "Sonra, ateş giderek daha gür yanardı. Daha sonra ne olurdu, orasını ben de bilemem ama, kesin olan bir şey varsa, o da şu ki en sonunda üzünlük, yürek kırıklığı başgösterirdi."

— "Niçin?"

— "Eh... Doğa'nın yasasına göre, bütün aşkların sonu böyledir de ondan. Başka bir neden gösteremem."

Bn. Charmond: "Ah, konuşmayın böyle!" diye haykırdı. "Değil mi ki yalnız o geçmiş günlerle ilgili olasılıklar üzerinde konuşuyoruz, yalvarırım, acıyın da bu güzel tabloyu bozmayın."

Sesi gitgide alçalmış, bir fısıltı halini almıştı. Derken, dudakları bükülür gibi oldu.

— "Hiç değilse izin verin de o zaman beni gerçekten sevdinizse, sonsuzluğa dek seveceğinize inanayım!"

Fitzpiers: "Haklısınız..." diye karşılık verdi. "Buna bütün

kalbinizle inanabilirsiniz. Hoş bir düşünce. Üstelik, size hiçbir şeye de mal olmuyor."

Genç kadın, sesini çıkarmadan, bir süre bu dokundurma üzerinde düşündü

— "O günden sonra benimle ilgili herhangi bir şey duyduunuz mu?" diye sordu en sonunda.

— "Tek bir söz duymadım."

— "Böylesi çok daha iyi olmuş. Sizin gibi ben de yaşayım kavgasını süfdürmek zorunda kaldım. Belki bir gün anlatırım size başımdan geçenleri. Yalnız, sakın siz istemeyin benden anlatmamı; hele şimdi sakın zorlamayın beni."

Böylece, duygusal bir dostluk kurmuş oldukları o geçmiş iki-üç günü bol bol andılar; öyle ki, sonsuz hayallerle, boş düşlerle zevk verici karasevdalarla, ne kanıtlanabilen, ne kanıtlanamayan son derece çekici düşüncelerle örülmüş bir tablo oluştu.

İkisi de Grace'in adını ağızlarına almamaya özen gösteriyorlardı. Ne var ki Dr. Fitzpiers'in Hintock'tan taşınacağı yolundaki söyletiler en sonunda Bn. Charmond'un da kulağına ulaştı.

Bir gün genç adamı: "Doktor, demek gidiyorsunuz buradan!" diye haykırarak karşıladı.

Sesi de, iri kara gözleri de sitem doluydu. Tutkulu sayılacak bir tavırla birden ayağa fırlayarak ekledi:

— "A, evet, gidiyorsunuz. Boşuna saklamaya uğraşmayın! Budmouth'ta bir iş almışsınız. Sizi suçlamıyorum. Kimse Hintock'ta yaşayamaz... hele sizin gibi son bilimsel buluşları yakından izlemek isteyen bir meslek adamı. Üstelik, böyle bir adamın aklını çelip burada kalmaya zorlayacak biri de yok ki Hintock'ta... Haklısınız, haklısınız. Doğrusu bu... gidin buradan!"

— "Hayır, yanılıyorsunuz... Doğru, o işi almak istiyorum ama, anlaşmayı imzalamış değilim daha. Hem, ayrıca, sevgili dostum, bu iş konusunda şimdi düşündüğüm gibi düşünmekten vazgeçmemsem... belki de hiç gitmemeye karar veririm sonunda."

— "İyi ama, Hintock'tan nefret ediyorsunuz... Hintock'tan da,

buradaki herşeyden de; giderken yanınıza alıp götürmeyi düşünmediğiniz herşeyden demek istiyorum."

Fitzpiers, titrek bir sesle, bu düşünceye karşıçktı.

Genç kadın cilveli bir uçarılığa bürünmüştü şimdi. Güçlü tutkularını saklamaya çalışıyordu bu uçarılığın altında. Acayip, için için yanan, kararsız tutkulardı bunlar. Boğulmuş ama, orasından-burasından birden alevler yükselen birer yangındı sanki. Tek kararlı yanları, beklenmedik oluşlarıydı.

Felice Charmond'u tek bir sözcükle anlatmak elde olsaydı, bu sözcük ancak "tutarsızlık" olabilirdi. Çelişkilerle dolu bir kadındı. Can yakıcı zıtlıklara bayılırdı. Yaşayışında, aşkında, geçmişinde gizem severdi.

Ona haksızlık etmemek için şunu da belirtmeliyiz ki, gerçekte, geçmişinde de, aşklarında da pek utanılacak bir şey yoktu; tam tersine, pek çok bakımdan kendisiyle övünebilirdi bile. Şu var ki, Hintock'un onurlu, dürüst kişileri genç kadının geçmişini hiçbir zaman deşmemişlerdi. Kendisi de başından geçenleri anlatmaya pek yanaşmazdı. Sağı-solu belli olmaz yaradılışına gelince, malikânesinin topraklarında yaşayan insanlar onun tutarsızlıklarına alışmışlardı artık.

Şimdi, gelemim doktorun Hintock'tan ayrılma niyetine.

Fitzpiers bu konuda Bn. Charmond'a yalan söylemişti. Gerçekte, Budmouth'taki iş genç kadına anlattığından daha ileri bir evrede bulunuyordu. Bütün işlemler tamamlanmış, herşey Fitzpiers'in kararına kalmıştı. Fitzpiers bu kararı şu son yirmidört saat içinde vermek zorundaydı.

*
**

Doktor, köşkten çıktıktan sonra, iki yanı yüksek çitlerle çevrili yolda yürümeye başladı. Çit, kendisini oluşturan akasmalardan ötürü ak bir renge bürünmüştü şimdi. Yılın daha sonraki günlerinde bu aklık büsbütün belirginleşirdi, bundan dolayı Hintock'lular bu

bitkiye ''aksakal'' derlerdi.

Dr. Fitzpiers işi kabul ettiğini belirten kâğıdı hemen o akşam imzalayıp göndermek zorundaydı. Bu mektubu gönderdikten sonra da, Hintock'tan ayrılması kaçınılmaz bir şey olacaktı.

Evet ama, ya az önce olanlar? Bunları bile bile nasıl giderdi buradan? O kadınla ilintili geçmişini, daha da önemlisi o kadının ruh halini keşfedeli beri ağaçlar, tepeler, yapraklar.. herşey ince bir ışıkla aydınlanmış, nurlanmış gibiydi. Fitzpiers için bu, yeniden eski dünyasına —önemsiz bir hayalin peşinde sürüklenerek, bir bunalım sonucu ansızın ayrılmış olduğu dünyaya— dönüş olacaktı.

Gene doktorun karısı buradaki biçimsiz durumlarını görüyor, amaçlanan değişikliği neşeyle karşılıyordu. Bu değişiklik için gerekli her şey yapılmış, yalnız son adım atılmamıştı. Ama, bakalım Fitzpiers'in yüreği de vicdanı kadar rahat mıydı buradan gitme konusunda? Hayır.

Genç adam sıkıntılı bir soluk aldı, evden içeri girdi. Hemen oturup mektubu yazmaya koyuldu. Budmouth'taki işi kabul edemeyeceğini kesinlikle bildirdi. Postacı o akşam Küçük Hintock'a gelip gitmiş olduğundan, mektubu posta arabasına yetiştirmesi için Melbury'nin adamlarından biriyle gönderdi.

Bir süre sonra adam geri dönüyordu. Yolda Fitzpiers'le karşılaşınca, mektubu posta arabasına ulaştırdığını bildirdi.

Fitzpiers düşünceli bir yüzle evine döndü. Neden uymuştu dürtüsüne? Neden bile bile kendisini böylesine bir sıkıntıya atmıştı? Besbelli bu yüzden kendi tasarıları da, genç karısının tasarıları da suya düşecekti.

Genç doktorun bu davranışı şaşırtıcıydı; batı göklerinin görünümü gibi parlak, şekilsiz, alev alevdi. Açıkçası, Bn. Charmond, Fitzpiers için, bir hastadan öte hiçbir şey olamazdı. Karısı için de bir dost değil, bir üstün durumda biriydi, gerçekte.

Grace, sevinçle, kocasını karşılamaya koştu.

— ''Adamlardan biriyle Budmout'a bir mektup göndermişsin... Babam söyledi. Demek, güvence akçası olarak istedikleri parayı

ödemeye en sonunda razı oldun. Böylece bu sıkıcı sorun da yoluna girmiş oluyor. Ne zaman gidiyoruz, Edred?"

Edred Fitzpiers: "Gitmekten vazgeçtim." diye karşılık verdi. "Çok para istiyorlar... Yediyüz elli lira büyük para, doğrusu. Kıscası, bu işten vazgeçtim. Başka bir fırsat çıkıncasını beklemeliyiz. Korkarım, pek iyi bir iş adamı değilim."

Bu son sözleri gelip geçici bir duraksamayla söylemişti. Yaptığı büyük çılgınlığın kendisi de farkındaydı. Karısının güzel, onurlu yüzüne bakarken yaptıklarından utandı ner'deyse.

Grace'in hayal kırıklığına uğradığı o akşamki davranışlarından belliydi. Ona kalsa, buradaki yaşayışından hoşnuttu. Baba evini çok severdi; üstelik, hırslı da değildi. Ne var ki kocası, evlendiklerinden beri, buradaki koşullardan o denli hoşnutsuz görünüyordu ki Grace de onun hatırı için buradan gitmeyi eni-konu ister olmuştu.

Dr. Fitzpiers Bn. Charmond'u görneye ancak birkaç gün sonra gitti.

O sabah hava rüzgârlıydı. Yağmur damlacıkları Hintock'taki kulübelerin duvarlarını, camlarını dövüyordu. Fitzpiers parkın daha yabani kuytuluklarına doğru yürüdü. Ağaçların arasından yeni oluşmuş incecikten dereler akıyordu. Yerler zümrüt yeşili bir yosun örtüsüyle kaplıydı.

Buradaki ağaçların çoğu kalın gövdeliydi. En öfkeli rüzgânın bile karşısında eğilmezdi bu gövdeler. Yalnız, dallarını bükerek karşılık verirlerdi. Yaşlı bir kocakarı yüzü gibi, kırış-kırıştı yüzleri. Tepelerindeki yaprak kümelerinin üzerinden kuru dallar yükseliyordu boynuz boynuz. Bütün bunlara karşın, öbür ağaçların yaprakları sararmaya yüz tuttuğu halde, bu kalın gövdeli ağaçlar yemyeşildi daha.

Bn. Charmond köşkün birinci katındaki küçük, özel bir oturma odasındaydı. Odanın perdeleri sımsıkı kapatılmıştı. Dışarı

apaydınlıkken, kızıl siperlikli bir lambayla mumlar yakılmıştı. Fitzpiers buna pek şaşıtı. Üstelik, hava hiç soğuk değilken, ocakta da gür bir ateş yanmaktaydı.

Genç doktor: "Bütün bunların anlamı ne?" diye sordu.

Bn. Charmond sallanan bir koltuğa oturmuştu. Yüzü öbür yana dönüktü.

— "A! dışarıdaki dünya öyle sıkıcı ki!.." diye mırıldandı. "Gökyüzü üzünlükle, acıyla dolu. Can çekişen gözyaşı selleri camları dövüyor. Gece hemen hiç uyumadım. Salyangozların camlarda süründükleri bile duyuluyordu. Ne acıklı! Bu sabah gözlerim öylesine ağırlaşmıştı ki ağlamaktan ner'deyse ölecektim. Yüzümü görünenize dayanamam. Mahsus sizden saklamaya çalışıyorum kendimi. Ah! değil mi ki böyle bir dünyada yaşamak zorundayız, neden öyleyse aç yürekler, çılgınca tutkular vermiş bizlere? Neden Yaşayım'ın ödünç almak zorunda olduğunu yalnız Ölüm verebiliyor? Huzuru demek istiyorum! Söyleyin bana, Doktor Fitzpiers, neden?"

— "'Buna karşılık verebilmek için bir fırın ekmek daha yemek gerekir, Felice Charmond!'"

— "'Öyleyse, neden duygularım tüketti kendilerini? Neden korkudan ölecek kadar korkuyorum? Toplumun korkunç baskıları... ne de sert, soğuk, acımasız! Taştan değil de balmumundan yapılmış olanlara karşı ne de amansız! Ah, korkuyorum onlardan! Her yanlış davranışta hançer saplıyorlar insanın yüreğine. Toplum kusursuzluğa yönelsin diye, dürüstlüğün de, düzenin de sınırları çizilmiş... Oysa, toplumun kusursuzluğa erişmesi hiç mi hiç ilgilendirmiyor beni. Öyleyken, salt bu yüzden, sevdiğim, değer verdiğim her şeyi baltalamam, öldürmem gerekiyor!'"

Fitzpiers onun yanı-başına oturdu. Tatlı bir sesle: "Sizi bu acıklı ruh durumuna sokan ne, kuzum?" diye sordu.

Gerçekte, genç kadının evde uzun süre kapalı kalmaktan ötürü böyle bir karamsarlığa düştüğünü düşünüyordu ama, bunu açıklamaktan kaçındı.

Felice Charnond: "Düşüncelerim." dedi. "Artık buraya gelmemelisiniz, Doktor. Daha şimdiden bunun bir bahane olduğunu düşünmeye başladılar bile. Söylüyorum size: Gelmemelisiniz bir daha buraya. İşte söyledim... Kızmayın bana, n'olur!"

Birden ayağa fırladı, Fitzpiers'in elini yakalayıp sıktı, kaygılı gözlerle ona baktı.

— "Gerekli bu." diye ekledi. "Böylesi her ikimiz için de daha iyi olur."

Fitzpiers, üzgün bir sesle: "Peki ama, ne yaptık ki?" diye mırıldandı.

— "Ne mi yaptık? Hiçbir şey yapmadık elbet. Belki aklımızdan geçenler yaptıklarımızdan çoktur. Herneyse, bütün bunlar çok sinirlendirici. Ben Shottford yakınındaki Middleton Manastırı'na gidiyorum. Ölen kocamın akrabalarından biri kalıyor orada; yatalak. Bunu daha ben Londra'dayken kararlaştırmıştık. Onun için, gitmem gerek; sözümden dönemem. Belki bütün bunlar unutulana dek orada kalmam daha da iyi olur. Ya siz? Kolunuzda sevimli karınızla Hintock'tan ayrılıp yeni işinize ne zaman başlıyorsunuz, bakalım?"

— "'O işi geri çevirdim. Burayı ayrılamayacak kadar çok seviyorum."

Felice Charnond çılgın bir kararsızlıkla ona baktı.

— "Neden kendinizi mahvediyorsunuz göz göre göre?" diye haykırdı, "Ey Ulu Tanrı'm, ne yaptım ben!"

— "Hiçbir şey yapmadınız. Hem, nasıl olsa gidiyorsunuz buradan."

— "A, orası öyle Ama, Middleton Manastırı'na gidiyorum; o da, biriki ay için. Bununla birlikte, belki kendimi birazıcık toparlarım orada; özellikle, aklımı başıma toplamaya ihtiyacım var. Oradan döndüğümde de yepyeni bir kadın olurum. O zaman tehlikesizce gelip görebilirsiniz beni, karınızı da getirebilirsiniz... yeniden dost oluruz, karınızla ben. Ah, insanın böyle eve kapanması ne kötü oluyor! Saçma duygulara kaptırıyor insan kendini. Bugünden

sonra, doktorum olarak gelip beni görmenizi yasak ediyorum. Ama, gitmeyeceğinize sevindim... burada kalışınız ilerideki tasarılarınız için zararlı olmayacaksa elbette."

Genç kadın bu sözleri şakayla karışık bir üzümlük içinde söylemişti. Fitzpiers'i uğurlarken de sevimli bir dostluk havasına büründü.

Doktor odadan çıkar çıkmaz, bütün bu zoraki neşe sönüverdi. Genç kadın kurşun gibi ağırlaşmıştı sanki. Tüm varlığı tasa verici bir güçsüzlük içinde eriyor gibiydi. Hiçbir şey yapacak gücü kalmamıştı. Bunu fark edince dudakları titredi, kapalı gözlerinden yaşlar boşandı.

Birden, Fitzpiers'in geri dönen ayak seslerini duyunca irkildi, kapıya baktı.

Doktor: "Akşama havanın pek güzel olacağını haber vermek için döndüm." dedi. "Güneş parıl-parıl. Onun için, açın şu perdeleri; ışıkları da söndürün. Bu işi ben yapayım sizin için isterseniz?"

— "Lütfen... zahmet olmazsa."

Fitzpiers perdeleri ardına kadar açtı. İçeri doluveren güz sonu güneşinin parlaklığında, lambanın kızıl aydınlığı ile iki mumun alevleri ner'deyse görünmez oldu.

Fitzpiers perdeleri ardına kadar açtı. İçeri doluveren güz sonu güneşinin parlaklığında, lambanın kızıl aydınlığı ile iki mumun alevleri ner'deyse görünmez oldu.

Fitzpiers: "Yanınıza geleyim mi?" diye sordu.

Felice Charmond'un arkası hâlâ ona dönüktü.

— "Hayır." diye karşılık verdi.

— "Neden istemiyorsunuz?"

— "Çünkü ağlıyorum. Ayrıca, çıplak gün ışığında yüzümü görmenizi de istemiyorum."

Fitzpiers duraksadı. Kararsızdı. Pencereleleri açıp çiğ gün ışığının içeri girmesine yol açarak lambanın gül renkli, tutkulu aydınlığını boğduğuna pişmandı şimdi.

— "Peki öyleyse, ben gideyim." dedi.

Felice Charmond: "Nasıl isterseniz." diye karşılık verdi.

Bir elini doktora uzatırken, öbür elindeki mendille gözlerinin yaşını siliyordu.

— "Middleton Manastırı'na gittiğiniz zaman size mektup yazmama..."

Genç kadın: "Hayır, hayır, olmaz!" dedi. Sonra daha sakin, mantıklı bir sesle ekledi: "Yapmamalısınız bunu, biliyorsunuz. Doğru olmaz."

— "Peki. Esenkalın!"

*
**

O akşam, hizmetçisi hanımını yemek için giydirmeye gelince, genç kadın onun ağzını aradı. İsteksizce ama, ustalıkla onu Dr. Fitzpiers'in evliliği üzerinde konuşmaya yöneltti.

Hizmetçi kız: "Bayan Fitzpiers bir zamanlar Bay Giles Winterborne'la sözlü gibiydi." dedi.

— "Peki ama, neden evlenmediler öyleyse?"

— "'Çünkü Bay Giles Winterborne evlerini kaybetti, hanımefendiciğim."

— "'Evlerini mi kaybetti? Nasıl?"

— "'Evler ömür boyu koşuluyla belirli kişilere verilmişti. Bunların sonuncusu da ölünce, vekiliniz anlaşılmayı yenilemek istemiş. Oysa, dediklerine göre, Bay Giles Winterborne'un elinde çok sağlam belgeler varmış. İşte duyduklarım bunlar, hanımefendiciğim. Nişan da bu yüzden bozulmuş, öyle söylüyorlar."

O sırada türlü duygular içinde bulunan Felice Charmond'u bir düşüncedir aldı. Keyfi eni-konu kaçtı, kendi kendini kınamaya koyuldu. "Vekilim o zavallı adamcağızın akla-yakın isteğini geri çevirmekle, yeniden alevlenen genç kırlık aşkımı mahkum etmiş oldu." diye düşünüyordu. "Bu gibi bir iş konusunun duygularla böylesine karmaşık biçimde ilgili olabileceği kimin aklına gelirdi ki! İşte şimdi bu yüzden bir kış boyu pişmanlık duyacağım;

acılar içinde kıvranacağım; yararsız, boş isteklere kapılacağım, ta ilkyaz gelip de onu unutana dek. Ah! iyi ki yakında gidiyorum buradan!"

Odasından çıktı, içini çekerek aşağıya, yemeğe indi. Merdivenden inerken bir ara geniş pencerenin önünde durdu, karşıdaki çimenliğe baktı.

Hava daha tam kararmamıştı. Karşiki dik yeşil yamacın ortasında Timothy Tangs' iledi gözüne. Adamcağız evine kestirme yoldan dönmek için burayı seçmiş olsa gerekti. Gerçekte yamaçta yol falan yotu. Tangs bir ara duraladı, enfiye kutusundan bir tutam enfiye aldı. Bn. Charmond'un pencereden kendisine bakmakta olduğunu görünce, eli-ayağı birbirine dolandı, telaşla bayır yukarı tırmanmaya kalkıştı. Gelgelelim, aceleden ayağı kayıverdi. Enfiye kutusu önde, o arkada, bir fıçı gibi bayır aşağı yuvarlandı.

Felice Charmond'un Dr. Fitzpiers'e karşı beslediği ne olduğu belirsiz, boş, olanaksız tutku, genç kadının yapısal gizemli havası, kirpiklerinde hâlâ parıldayan pişmanlık yaşları... hepsi uçu gitti bu gülünç sahnenin uyandırdığı dürtü karşısında. Genç kadın taşkın bir gülme nöbetine tutuldu. Bir saat önceki üzünlüğü gülme isteğini büsbütün denetlenemez hale koyuyordu.

Yemek odasına varana dek güldü, güldü. Orada, hizmetçilerin, uşakların önünde bile kendini tutamadı; sahne gözlerinin önüne geldikçe, omuzları sarsılıyordu. Gözlerinden yaş gelene dek güldü. Öyle ki, sonunda, gülme yaşları az önceki üzünlük yaşlarına karıştı.

Felice Charmond o dakikadan sonra, üzülmemeye karar verdi. Yemekte iki kadeh şampanya içti. Sonra bunları daha başka kadehler izledi. Yemekten sonra da şirin, hoş türküler söyleyerek oyalanmaya çalıştı.

— "Ne olursa olsun, Giles Winterborne denen o adamcağız için bir şeyler yapmalıyım mutlaka." diye düşündü.

A RADAN bir hafta geçti. Felice Charmond Hintock Köşkü'nden ayrılmıştı. Geçici olarak kaldığı Middleton Manastırı Hintock'tan yirmi kilometre kadar uzaktaydı. Keçiyollarından, kestirmelerden gidilince yol daha kısalıyordu.

Grace kocasının tedirginliğini yeni yeni farketmeye başlamıştı. Öyle anlar oluyordu ki Fitzpiers ondan sanki kaçıyor, uzak durmaya bakıyordu. Genç adamın davranışları da nazik ama, soğuktu şimdi. Bununla birlikte, örneğin sofrada otururken, karısının dokundurmalarını çoğu kez duymuyordu bile. Genç kadının ince davranışları ilgilendirmiyordu artık onu. Kaynatasına ise tepeden bakıyordu. Aklının evinden, karısından çok uzaklarda, büsbütün başka bir yerde olduğu her halinden belliydi.

Aklı neredeydi? Bunu Grace de kestiremiyordu. Besbelli bir bilim dalında, ya da bir ruhbilim kitabında olmalıydı kocasının aklı. Ne var ki Grace'in bu varsayımı ancak önemsiz bir gerçeğe—Fitzpiers'in evlenmeden önce olduğu gibi şimdi de geç vakitlere kadar uyumamasına—dayanıyordu.

Bir gün Grace kocasını High-Stoy Tepesi'nde, bir bahçenin kapısına yaslanmış buldu. Küçük Hintock'un az ilerisindeki bu tepe geniş bir alana bakıyordu. Hemen aşağısında Blackmoor Vadisi göz alabilirdiğine uzanıyordu. Fitzpiers'in bütün dikkati doğuda toplanmıştı. Grace öyle usulca yaklaştı ki kocası onun geldiğini duymadı bile.

Genç kadın, biraz daha yaklaşıncı, kocasının dudaklarının bilinçsizce kıpırdamakta olduğunu gördü. Fitzpiers heyecan verici bir hayal görür gibiydi. Grace konuşmaya başlayınca da korkuyla irkildi.

— "Nereye bakıyorsun öyle, Edred?"

Edred Fitzpiers: "A! şey... annemin akrabalarının eskiden Sherton Abbas'ta toprakları vardı, oralara bakıyordum." diye karşılık verdi.

Grace'e öyle geldi ki kocasının baktığı yer atalarının beşikleriyle mezarlarının bulunduğu bölgenin birhayli sağında kalıyordu. Genç kadın bunu fark ettiyse de, bu konuda başka bir şey söylemek istemedi. Kocasının koluna girdi. Konuşmadan, onun yanı sıra eve doğru yürümeye başladı. Fitzpiers'in baktığı yerin Middleton Manastırı olduğunu bilmiyordu elbette.

Bir ara: "Bugün öğleden sonra gene Sevgili'yi alacak mısın?" diye sordu.

"Sevgili" Giles Winterborne'un Grace'e armağan ettiği yaşlı, kır kısraktı. Atı şimdi hep Fitzpiers kullanıyordu. Çünkü hayvan harikulâde uysaldı; ayrıca, ner'deyse insan kadar da akıllıydı. Üstelik, çok genç de değildi; atlara pek alışık olmadığı için Fitzpiers'in bu daha da işine geliyordu.

Genç adam: "Evet, alacağım." diye karşılık verdi. "Yalnız, bu kez arabaya koşmak için değil. Bineceğim. Şu sıralarda vakit buldukça ata binmesini öğrenmeye çalışıyorum. Çünkü, görüyorum ki atla gidersem çok daha kestirmeyollardan yararlanabilirim."

Gerçekten de, aşağı-yukarı bir haftadır —Felice Charmond gideli beri— Fitzpiers kendini ata binmeye alıştıırıyordu. Bugüne dek biniciliği denememiş, atlar üzerindeki bütün bilgisi araba sürmekten öteye gitmemişti.

Birkaç gün sonra Dr. Fitzpiers, atına atlayıp, Blackmoor Vadisi'ndeki bir hastasını görmeye gitti. Yola çıktığında saat akşamın 5'iydi. Gece herkes yatana dek dönmedi. Bunda pek şaşılacak bir şey yoktu gerçekte. Yalnız, kocasının Hintock'tan sekiz-on kilometre ötede oturan bir hastası olduğunu Grace de daha yeni öğreniyordu.

Fitzpiers eve döndüğünde saat sabahın 1'ini çalıyordu. Genç adam usulca yukarı çıkıp odasına girdi. Karısını uyandırmaktan korkar gibiydi.

Ertesi sabah Grace kocasından birhayli erken kalktı, bahçeye çıktı. Avluda kısırakla ilgili bir konuşma sürüp gidiyordu. Atların bakımıyla uğraşan adam Sevgili'nin bitik durumda olduğundan söz ediyordu:

— 'Bu sabah ahıra vardığımda, hayvancağız öyle bir haldeydi ki dürüst bir binicinin bindiği hiçbir hayvan bu duruma düşmez.'" diyordu.

Gerçekten de eve dönünce doktor atı eliyle ahıra koymuştu ama, ona yem vermeyi, gerekli bakımı yapmayı akıl etmemişti.

Seyis: 'Hayvanı bana teslim etseydi ona bakar, karnını doyururdum.'" diye sözlerini sürdürdü. "Ama, hayvanın şu sırada durumunu gene de açıklamaya yetmiyor. Doktor Fitzpiers dediği yere dek gidip döndüyse, at hiç de bu denli yorgun düşmez. Sevgili'nin bu benzeri görülmemiş bitkinliği akla daha başka şeyleri —atlı cadılar, şeytanlar üzerinde anlatılanları— getiriyor..."

Seyis bundan sonra cadılarla şeytanlar üzerindeki öyküleri ballandıra ballandıra anlatmaya koyuldu.

Grace gerisin geri eve döndü. Odasına çıkarken dış bölmede kocasının rasgele bir koltuğun üzerine fırlatılmış paltosu ilişti gözüne. Paltayı kaldırırken, göğüs cebinden bir paralı yol bileti düştü. Grace bileti alıp baktı, üzerinde Middleton Kapısı'nın damgasını gördü. Demek ki kocası gece Middleton'a gidip dönmüştü. At sırtında oraya gidip dönmek için en azından otuzsekiz-kırk kilometre yol almak gerekirdi.

Grace o gün küçük bir soruşturmaya girişti. Bu soruşturma sonunda Bn. Charmond'un Middleton Manastırı'nda kaldığını öğrendi. O güne dek bundan haberi olmamıştı. Bu iki olay arasında bir bağlantı kurmaktan kendini alamadı. Tuhaf, akla gelmez bir bağlantıydı bu.

Birkaç gün sonra Fitzpiers gene aynı saatte, aynı yönde yola

çıkmak üzere hazırlığa koyuldu. O dolaylardaki bir hastasını görmeye gideceğini söylüyordu. Genç kadın bunun sudan bir bahane olduğunu, kocasının gene Felice Charmond'u görmeye gittiğini şimdi kesinlikle biliyordu.

*
**

Grace kuşkunun yüreğinde uyandırdığı öfkenin ne denli ılımlı, ne denli hafif olduğunu fark edince çok şaştı. Heyecanlanmamıştı bile. Kıskançlığı yok denecek kadar hafif, pek gevşekti. Kocasına beslediği sevginin ne tür bir sevgi olduğunu yeterince gösteriyordu bütün bunlar. Gerçekte Fitzpiers'e evlenmeden önce duyduğu ilgi, bir sevgiliye beslenen duygusal tutkudan çok, kendisinden daha üstün bir yaratığa karşı duyulan korkuydu. Bu ilginin temeli Fitzpiers'in başkallığına, gizemli geçmişine, derin bilgisine, mesleğindeki ustalığına, garip inançlarına dayanıyordu. Bu ülkülerden örülmüş yapı günlük yaşayışın içli-dışlılığı içinde yıkılınca, Grace kocasının da Hintock'lular gibi bir insan olduğunu görüp şaşmamıştı.

Bunun üzerine, sürekli, sağlam bir sevgi için yeni bir temele, karşılıklı anlayışa, danışmaya gereksinme duymuştu. Bu öyle bir dayanışmaydı ki, koruyucu birliğin temelini karşılıklı güçsüzlükler oluşturunuyordu. Ne var ki Fitzpiers bu yalın görüşlü güveni, karşılıklı dürüstlüğü sağlamak için hiçbir çaba harcamamıştı. Bu tür bir ikinci birleşmeyi ise, ancak bu sağlayabilirdi.

İşte bütün bunlardan dolayı, Grace şimdi kısrakın getirilişini denetleyebildiği bir ilgiyle seyretmekteydi.

Kocası giderken, isteksizce: "Çok acelen yoksa, ben de tepeye kadar seninle geleyim." dedi.

Fitzpiers: "Gel elbette." diye karşılık verdi. "Dünya kadar vaktim var daha."

Atı yularından tuttu, karısının yanı-sıra yürümeye başladı. Ancak, sabırsızlandığı da belli oluyordu. Paralı yola doğru gidiyorlardı.

High-Stoy, Dogbury tepelerini geçtiler, on gün kadar önce Grace'in kocasını abanmış bulduğu bahçe kapısının altına ulaştılar. Grace'in yolculuğu burada sona erdi.

Fitzpiers ona sevecenlikle, büyük bir duygunlukla: "Esenkal!" dedi.

Grace kocasının gözlerinin nekadar yorgun olduğunu o zaman fark etti.

— "Neden ille bu akşam gidiyorsun?" diye sordu. "İki gün önce de gittin ya oraya?"

Fitzpiers, üzgün bir sesle: "Gitmeliyim." diye karşılık verdi. "Sen uyumana bak, beni bekleme."

Sözlerini bitirince, atına atladı, paralı yoldan ayrılan sapa bir yola saptı, vadiye doğru yokuş aşağı eşkin gidişle yola koyuldu.

Grace High-Stoy Tepesi'ne tırmanıp onun ardından baktı. Fitzpiers vadiye indikten sonra doğuya yöneldi. Tepenin gölgesinden çıkar çıkmaz akşam güneşi genç adamı aydınlattı.

Kırışmaya yüz tutmuş, gene de dipdiri kısırağın göze çarpan rengi uzaktan bakan birinin atı da, binicisini de kolayca görmesini sağlıyordu. Giles Winterborne ne acılar pahasına bu atı Grace'e armağan etmişti! Öyleyken, Grace bir kez bile binmemiştii bu ipek gibi parlak tüylü, uysal hayvana.

Buna karşın Dr. Fitzpiers Sevgili'den alabildiğine yararlanıyordu. Hele şimdi, Sevgili'yi binek hayvanı olarak kullandığına göre, ondan iyisini bulamayacağı meydandaydı.

Sevgili yaşlıcaydı ama, gene de güçlü bir hayvandı. Böyle sıradan yolculukları rahatlıkla kaldırabilirdi. Fitzpiers, kendi yaradılışındaki başkaları gibi, Melbury'den de, ticaretinden de tiksindiği halde, Melbury'nin parasını hiç de küçümsemiyor, bu paranın sağladığı olanaklardan yararlanmaktan çekinmiyordu. Bunun gibi, Melbury'nin kızının kısırağını da kendi işleri için kullanmakta sakınca görmüyordu.

İşte böylece, karasevdaı doktor White-Hart Vadisi'nin görkemli güz görünümü içinde yoluna koyulmuş gidiyordu. Bütün

çevre al yemişli elma ağaçlarıyla doluydu. Ağaçlar, yemişler batmakta olan güneşin altın rengi ışıklarıyla yaldızlanmıştı.

O yıl toprak tutumsuzcasına, savurganca eli-açık davranmıştı. Şimdi ise bu eli-bolluğun doruğunda bulunuyordu. Toprağın en verimsiz olduğu yerlerde bile çit bitkileri alabildiğine serpilmişti. Üzerlerinde öyle de bol yemiş vardı ki dalları yerlere dek eğilmişti. Yerler meşe palamutu doluydu. Üzerlerine bastıkça palamutlar ezilip çatırdıyordu. Yerlere dökülmüş kestanelerin çatlamış kabukları yemişin kumral renkli içini sergiliyordu. Sanki yemiş pazarında kaygılı bir satıcı özellikle bunları böyle düzenlemişti. Bütün bu kıvanç verici gösteride, kimi çekirdeklerin özü de Grace'in durumu gibi sağlıklı, çürüktü.

Genç kadın: "Şu evrende yemişleri kurtusuz bir tek dünya, üzüntüsüz, tasasız bir tek evlilik var mıdır acaba?" diye düşündü.

Grace'in Tannhöuser'i hâlâ ilerlemekteydi. Ağır yol aldığı için hep açık-seçik görülebiliyordu. Grace o sırada kocasının sesini işitebilseydi, onun şöyle mırıldandığını duyardı:

*Uçuyorum tek dileğimin Çolpan'ına doğru,
Başı dönmüş bir pervane gibi, durmadan.
O pervane ki ölgün uçuşu
Farksızdır kuru yaprağın uçuşundan.*

Şu var ki Fitzpiers sessiz, suskun bir görüntüden başka bir şey değildi o sırada Grace için. Çok geçmeden, genç adam vadiden çıktı, sağdaki kireç oluşumlu, yüksek yaylanın eteği boyunca ilerlemeye başladı.

Bereketli toprakların üzerinde bu yayla pek tuhaf duruyordu. İki oluşumun yapısı da, bitki örtüsü de birbirinden öyle ayırıydı ki kireçli yayla vadiden daha eski bir çağın kalıntısı izlenimini bırakıyordu.

Fitzpiers bu yüksek, açık alanın kıyısı boyunca ilerliyordu. Arkasındaki gökyüzü şimdi koyu mora dönüşmüştü. Bu sayede

Grace kır atı hâlâ görebiliyordu. Ancak, at da, binicisi de ak bir benekten başka bir şey değildi şimdi. Derken, benek küçüldü, küçüldü, pire kadar kaldı; sonra büsbütün gözden silindi.

Grace salt sevgi uğruna, kendisi binsin diye alınmış olan uysal kısrağın ardından baktı. Atı onun için alan sonuna dek bağlı kalmıştı ona. Ne tuhaftır ki, şimdi aynı kısrağ kocasını ondan uzağa, yeni bulduğu tanrıçasına götürüyordu.

*
**

Grace atlarla evli kadınların uğradığı değişiklikler üzerinde düşünceye dalmıştı ki vadiden doğru yaklaşan karaltılar çarptı gözüne. Karaltılar hayli yakınındaydı. Yüksek çitler onları gözden sakladığı için, Grace yaklaştıklarını ancak şimdi fark edebilmişti.

Giles Winterborne'du bu gelen elbette! Çift atlı arabası, elma şarabı aygıtları, sürücü yerindeki Robert Creedle'ı ile Giles Winterborne! Tepeye tırmanıyorlardı. Baş-ıboş bir güneş ışını elma ezmesi küreklerinin palaları üzerinde arada-bir yıldız gibi parlayıp sönüyordu. Küreklerin palaları, elma sirkesinin etkisiyle, çelik aynalara dönmüştü.

Kafile iyice yaklaşıncı, Grace yola indi. Dik yokuşu aşmış olan atlar şimdi, soluk soluğa, dinleniyorlardı.

Grace, teklifsizce: "Nasılsın, Giles?" diye sordu.

Çocukluk arkadaşına birden büyük bir yakınlık duymuş gibiydi.

Giles genç kadının bu içtenlik dolu sorusuna çok daha çekingen bir karşılık verdi.

— "Yürüyüşe mi çıktınız, Bayan Fitzpiers? Hava da pek güzel."

Grace: "Eve dönüyordum." diye karşılık verdi.

Atlarla Creedle geçip gittiler. Giles, elma değirmeninin arkasından, Grace'in yanı sıra yürümeye koyuldu.

Genç adam Güz'ün öz kardeşiydi sanki. Güz kokuyor, bütün görünümünden Güz akıyordu. Yüzü güneşten yanmış, buğday rengi

olmuştu. Gözleri peygamberçiçeği gibi masmaviydi. Kollarının yenleri, tozlukları baştan başa elma suyu lekeleriyle kaplıydı. Elleri elmaların tatlı suyundan ıslak, yapış-yapıştı. Şapkasını elma çekirdekleri süslüyordu. Çevresindeki herşey elma suyu, elma şarabı kokuyordu.

Yemiş bahçelerinde doğup büyüyenler için anlatılmaz bir büyü, çekiciliği vardır bu bildik kokunun. İşte bu kokuyu duyunca, Grace'in yüreği de az önceki üzünlüğünden birden sıyrılıverdi. Yalın, süssüz Doğa'ya bu beklenmedik dönüş tüm duygularını ayaklandırmıştı. Kocasının mevkiinden dolayı takınmak zorunda olduğu o zoraki kibarlığı, moda okullarda öğrendiği o yaldızlı yapmacıklığı unuttu. Gelişmemiş gençlik içgüdülerinin o toy, ham köylü kızı olup çıkıverdi birden.

"Doğa cömerttir." diye düşündü. "Edred Fitzpiers beni bir yana atar atmaz, karşıma yerden bitercesine bir başkası —nazik, mert, katıksız erkekliğin timsali bir erkek— çıkıveriyor..."

Ne var ki, Grace'in kurmaktan kaçındığı bir hayaldi bu. Genç kadın içinden geçenleri belli etmemek için, çabucak atıldı:

— "Kocama rastladın mı, Giles?"

Giles, duraksayarak: "Evet." dedi.

— "Nerede rastladın ona?"

— "'Cümbüşçü'nün Hanı yakınlarında. Middleton Manastırı'ndan geliyorum da. Son hafta hep orada çalıştım."

— "Manastırın kendi elma değirmeni yok mu?"

— "Var ama, bozuk. Onarılmaz durumda."

— "'Sanırım Bayan Charmond da orada kalıyormuş? Öyle bir şey çalındı gibi kulağıma."

— "Evet, orada. Birkaç kez onu manastırın pencerelerinde gördüm."

Grace yeniden konuşmaya başlamadan önce birazıcık duraladı. Sonra: "Doktor Middleton'a giden yola mı saptı?" diye sordu.

Giles: "Evet... Sevgili'ye binmişti." dedi. Sonra baktı Grace sesini çıkarmıyor, daha nazik bir sesle ekledi: "Kısrağa neden o adı

taktığımı bilmem biliyor muydunuz?"

Grace, telaşla: "A, evet... elbette." diye karşılık verdi.

İkisi de kendi düşüncelerine öylesine dalmışlardı ki tepeden hayli uzaklaştıklarını fark etmediler bile. Gökyüzünün batışı olduğu gibi gözlerinin önüne serilmişti şimdi. Kesik kesik bulutların arasından gökyüzünün ırak girintilerini görebiliyorlardı.

Dalgin dalgın yürürlerken, gözleri altın renkli sıra kemerlerin, alev alev yanan setlerin, hayal ürünü kurganların, topaz rengi sarkıtlarla dikitlerin üzerinde geziniyordu. Daha ileride akkor haline gelmiş ince tabakalar uzanıyordu. Derken, gözler tatlı yeşil bir ateşin dipsiz ortamına dalıp gidiyordu.

Grace az önce kötüye kullanıldığına inanıyordu. Şimdi ise bu ayartıcı saate, görünüme bırakmıştı kendini. Toplumsal yasaya başkaldırıyor, ilkel yaşayışa karşı tutkulu bir istek duyuyordu. Bütün bunlar genç kadının yüzünden belli oluyordu.

Giles hep ona bakıyordu. Gözleri genç kadının göğsüne takmış olduğu bir çiçeğe takılmıştı. Derken, bir uyurgezer dalgınlığıyla elini uzattı, çiçeği okşadı.

Grace geri çekildi. Sert, şaşkın bir sesle: "Ne yapıyorsunuz, Giles Winterborne?" diye haykırdı.

Ancak, Giles'in bu davranışının kasıtsız olduğu belliydi. Ayrıca, Grace'in burada, şu dakikada saygınlığını korumasına da gerek yoktu.

Genç kadın, tatlı bir sesle: "Şunu hiç aklından çıkarmamalı-sın, Giles," diye ekledi, "artık eskisi gibi olamayız seninle. Yaptığınızı bir gören olsa, ayıplardı seni, kuşkusuz."

Gerçekte, bunları söylemesine gerek yoktu. Giles yaptığından dolayı kendi kendine o denli öfkelenmişti ki yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

— "Ne oldu bana, bilmiyorum!" diye hoyratça haykırdı. "Ah! bir zamanlar hiç böyle değildim."

Gözlerinden utanç yaşları fışkırdı.

Grace: "A! yapma!" dedi. "Pek önemli değildi! Sana sitem

etmekte ileri gittim sanırım."

Giles önce hiç sesini çıkarmadı. Neden sonra: "Az önce başka bir yerde —Middleton'da— buna benzer bir şey görmeseydim, aklıma bile gelmezdi o çiçeği okşainak." diye mırıldandı.

— "Kimdi gördüğün?"

— "Orasını sorma."

Grace gözlerini kısarak ona baktı. Sonra, ilgisizce: "Sanırım yeterince biliyorum." dedi. "Kocamdı gördüğün, değil mi? Kadın da Bayan Charmond'du. Beni görünce aklına o sahne geldi, çağrışım yaptın, anlaşılan... Giles... bütün bildiklerini anlat bana... Yalvarırım, Giles! Yo... hayır, anlatma, istemiyorum. Bırak mesele kapansın, daha iyi. Ayrıca, değil mi ki benim dostumsun, rica ederim, babama da birşey söyleme, emi?"

Gene vadiye inmişlerdi şimdi. Sonunda, yollarının ayrıldığı bir noktaya geldiler. Giles Winterborne fundalıkların dışında kalan ana yola saptı. Grace ise bahçe kapısını açıp içeri girdi.

GENÇ kadın yumuşak, çimenlik araba yolundan ilerlemeye koyuldu. Yolun her iki yanı da fındık ağaçlarıyla kaplıydı. Fındıklar ikili, üçlü, dörtlü kümecikler halinde dallardan sarkıyordu. Az ileride, benzeri bir başka yol, Grace'in yürümekte olduğu yolu kesiyordu.

Grace iki yolun kesiştiği yere yaklaşınca durdu. Öbür yolda Suke Damson'u —şu sağlıklı, etine-dolgun genç kadını— görmüştü.

Suke entarisinin eteklerini toplayıp beline sıkıştırmış, başına da başlık giymemişti. Dalları çekip fındıkları koparıyor, çabuk çabuk yiyordu. Yavuklusu Tim Tangs de yanındaydı, o da fındık atıştırıyordu.

Suke'un çenelerinden ktır-ktır sesler çıkıyordu. Grace'in aklına birden kocasının ballandıra ballandıra anlatmış olduğu diş çekme olayı geldi, nedense. İlk kez olarak bu öykünün doğruluğundan kuşku duydu. Suke'un çeneleri öylesine sağlıklı, öylesine sağlam görünüslüydü ki!

Grace fındık toplayıcılara yöneldi. Kızla konuşmayı gerçekte hiç canı istemiyordu ama, zorla bu isteksizliğini yenmeyi başardı. Yavuklusunun az ilerisinde duran Suke'a yaklaştı.

— "İyiakşamlar, Suke." dedi.

— "İyiakşamlar, Bayan Melbury."

Dişleri gene ktır-ktır bir ses çıkardı.

Grace düzeltti:

— "Bayan Fitzpiers."

Suke dizlerini büküp onu alayla selamladı. Burnunu kıvrarak: "A, evet, öyle ya... Bayan Fitzpiers." dedi.

Grace, gözü yılmadan, sözlerini sürdürdü:

— "Dişlerine dikkat etmelisin, Suke. Dişinin neden ağrıdığı

şimdi anlaşıyor."

— "A! ağrı da neymiş? Ben ne diş ağrısı bilirim, ne baş ağrısı, Tanrı'ya şükür."

Gene kıtır-kıtır bir fındık kırdı.

— "Besbelli çürük falan da yok dişlerinde?"

Suke: "İşte bakın da, kendiniz görün, küçükhanım." dedi, kıpkızıl dudaklarını araladı, eksiksiz, sağlıklı dişlerini gösterdi.

— "Hiç diş çektirmedin demek?"

— "Hiç!"

Grace Fitzpiers, değişik bir sesle: "Midenin sağlığı için çok daha iyi elbette." dedi.

Sonra çabucak gerisin geri dönüp oradan uzaklaştı. Yürürken, "İstesem, zavallı Tim Tangs'ın hayatını zehir edebilirim." diye düşünmekten kendini alamadı.

**

Edred Fitzpiers'in gerçek yaradılışını zaman açığa vurmaya başlamıştı.

Grace kendi durumundaki bütün evli kadınlara yakıştırılan kiskançlıktan ne kadar uzak olduğunu, hemen hiç acı çekmediğini gördükçe kendine şaşıyordu. Kendisinden beklenen kadınca taşkınlıktan onda eser yoktu. Buna karşın, çok yanlış bir evlilik yapmış olduğunu düşünmekten de geri durmuyordu.

Babasının isteğine karşıçıkamadığı için, bile bile kendini küçültmüş, alçaltmıştı. Önseziler boşuna değildir. Grace de evlenmeden birkaç gün önceki bir dürtüsüne uymadığına pişmandı şimdi. "O sabah, gün ağarırken Fitzpiers'in kapısından çıkan karaltıyı görür görmez, nişanı bozmalıydım." diye düşünüyordu.

Ah, ne masallar anlatmıştı o gün Fitzpiers! Suke'un ağrıyan dişini çektirmek için gelip kendisine yalvarışını nasıl da acıklı bir dille anlatmıştı! Sonra da dişin "lekesiz bir azı diş" olduğunu söyleyerek, öyküye ne ustaca bir son kazandırmıştı!

Grace orman yolunda dalgın dalgın gidiyordu. İçinde bulunduğu karmaşık durum onu şaşkına çevirmişti. Evlenmeden önce kocasının Suke Damson konusunda söylediklerine inanmış olsa bile bir şey değişmezdi. Çünkü Fitzpiers iki kadını —Grace'le Suke'u— birden sevmişti. Şimdi de aynı ortaklaşa sevgiyle Felice Charmond'la Grace'i seviyordu. Grace'e karşı tutumu gene nazikti, zaman zaman pek sevecendi bile. Yalnız, şurası kesindi ki her iki olayda da Grace'i tam anlamıyla aldatmış, ona karşı ikiyüzlü davranmıştı. Bunu düşünmek bile genç kadını hasta ediyordu şimdi. Çünkü Fitzpiers onu gerçekten sevmediyse, geriye durumu açıklayacak tek şey kalıyordu: Demek ki Grace'le salt serveti için evlenmişti.

Ne var ki Grace bu konuda yanıliyordu. Çünkü Fitzpiers gibi adamların birkaç kadını birden sevebileceğini bilmiyordu. Genç adam, Grace'e değilse bile, bir başkasına bunu açıklamıştı da: Bir keresinde yüreğinde beş ayrı aşkın yanıp tutuştuğunu anlatmıştı. Bu doğruysa, Edred Fitzpiers'in aşkı en yüce aşklardan hayli değişik olsa gerekti; tıpkı hayvan dünyasında en aşağı türlerin en üst, en gelişmiş türlerden bambaşka olduğu gibi. Çünkü hayvan dünyasının en alt tabakalarında da bölünme ölüme değil, çoğalmaya, üremeye yol açar.

Fitzpiers bencil yöntemiyle Grace'i içtenlikle sevmişti. Hiç kuşku yok, gene de seviyordu. Gelgelelim, böyle, fıçı gibi, iki-üç aşkı birden içine sığdırabilecek yürekler de olabileceği genç kadının aklına gelmiyordu elbette.

Zavallı Suke Damson'a gelince, Grace artık onu düşünmedi. Suke yapacağını yapmıştı nasıl olsa.

Grace, kendi kendine, kurumla: "Kocam beni sevmiyorsa, ben de onu sevmem!" diye mırıldandı.

Bu laftı elbette ama, içinde gerçek payı da yok değildi. Çünkü Grace'in kocasına beslediği duygular artık öyle bir hale gelmekteydi ki dediğini yapabiliirdi.

Grace'in hiç kıskançlık duymaması, Fitzpiers'in kaçamaklarını kolaylaştırdığı gibi, kendi kendini kutlamasına da yol açıyordu.

Ancak, böyle bir durumda karı-koca arasında kıskançlık olmayışı, gerçekte, kıskançlıktan kararınıştı bir gözün uygunsuz tetikliğinden daha zararlıdır.

*
**

Grace o gece iyi uyuyamadı. Sinirliydi. Evin kendisiyle kocasına ayrılmış bölümü o güne dek hiç bu denli ıssız görünmemişti gözüne. En sonunda, baktı uyku tutmuyor, kalkıp sabahlığını giydi, aşağıya indi.

Babasının uykusu hafifti. Grace'in aşağı indiğini duyunca o da kalktı, merdivenbaşına çıktı.

— "Sen misin, Grace? Ne var, bir şey mi oldu?"

— "Önemli bir şey yok. Yalnız, birazıcık tedirginim, okadar. Edred White-Hard Vadisi'nde bir hastaya gitti, daha dönmedi."

— "İyi ama, nasıl olur? Yatmadan az önce hasta adamın karısına rastladım. Büyük Hintock'a gidiyordu. Keyfi de yerindeydi. Doktor çoktan uğramış onlara."

Grace: "Öyleyse, başka bir yerde takılmış olacak." diye karşılık verdi. "Siz beni merak etmeyin. Edred birazdan döner sanırım. Saat bir sularında döner sanıyorum."

Genç kadın odasına dönüp yattı. Bir ara uykuya dalar gibi oluyorsa da, sık sık uyanıyordu. Kocasını saat 1 sularında beklediğini söylemişti babasına. Çünkü Fitzpiers geçen sefer o saatte eve dönmüştü. Ne var ki saat 1'i geçeli çok olmuştu.

Gün ışımak üzereydi ki Grace avluda adamların dolaşmaya başladıklarını duydu. Ellerindeki lambaların ışığı pencereye vuruyordu. Grace babasının sözlerini hatırladı: "Aşağıdan adamların sesini duyarsan korkma. Bu sabah erken kalkacaklar. Uzaktaki bir panayıra dört yük çit kazığı götürecekler de..." demişti.

Grace perdeyi aralayıp dışarıya baktı. Adamların harıl-harıl arabaları yüklemekte olduklarını gördü. Tornacı da aralarında, pazarda satacağı malları arabalardan birine yüklüyordu. Melbury,

komşu oldukları için, her yıl panayır zamanı onun da mallarını kendi arabalarından biriyle götürmesine izin verirdi. Neler yoktu ki tornacının malları arasında! Tahta çanaklar, tabaklar, fıçı tapaları, kaşıklar, peynir tekneleri, gerdeller, huniler...

Grace kocasını merak etmese, bu sahne de, olay da onu birhayli keyiflendirmeye yeterdi. Gelgelelim, saat 5 olduğu halde, Fitzpiers daha ortalıkta yoktu. Felice Charmond'u bir doktor sıfatıyla görmeye Middleton'a gittiyse, en geç gecenin 10'unda oradan ayrılmış olması gerekirdi. Bundan daha geç saate kadar orada kalamazdı. Middleton'la Hintock arasındaki yolu bir atlı iki saatte aşabilirdi.

Öyleyse ne olmuştu? Ne gelmişti Fitzpiers'in başına? Kocasının son iki gecedir eve çok geç saatte dönmesi de buna tüy dikeniyor, genç kadının tedirginliğini büsbütün artırıyordu.

Grace giyinip aşağıya indi, dışarı çıktı. İlerlemekte olan günün büyüğü alacakaranlığı lambaların ışığını soğuklaştırıyor, adamların yüzüne tuhaf bir solgunluk veriyordu.

Melbury kızının dışarda dolaştığını görünce, telaşla yanma koştı.

Grace: "Edred daha dönmedi." dedi. "Hasta bakmaya gitmediğini biliyorum; elimde bunu kanıtlayan birtakım nedenler var. İki gece önce de eve çok geç döndü. Tepeye kadar uzanıp ona bakacağım."

Melbury: "Ben de geleyim." dedi.

Grace: "Hayır, gelme, baba." dediyse de, Melbury onu dinlemedi. Çünkü kızının yüzünde tedirginlikten öte bir tuhafılık, katı bir üzgünlük görmüştü. Bu ise, hoşuna gitmemişti. Adamlarına birazdan döneceğini söyleyerek, kızının yanı sıra paralı yola doğru yürümeye başladı.

Az sonra Grace'in bir akşam önce kocasının uzaklaşışını seyrettiği yere vardılar. Yarı kurumuş bir meşenin altında durdular. Ağacın gövdesinde büyük bir kovuk vardı, üzeri ak yumrularla doluydu. Kökleri pençe gibi dışarı fırlamış, dört elle toprağa sarılmıştı. Soğuk bir yel esiyordu. Yakındaki bir çam ağacının kanatlı

tohumları yel estikçe şemsiye gibi dallarından uçuyor, tüyleri yeni bitmiş yavru kuşlar gibi acemice yere konuyorlardı.

Bütün vadinin üzerine olağan-dışı, bulanık bir hava çökmüştü. Doğuda gökyüzü kıyısına pembe bir su geçirilmiş koyu mor bir perdeyi andırıyordu. Fitzpiers'den en küçük bir iz yoktu görünürde.

Melbury: "Burada durup dikilmenin hiçbir yararı yok." dedi. "İlle buradan geleceğini ne biliyorsun? Birsürü yol var eve giden...

A, bak hele şuraya! Sevgili'nin ayak izleri bunlar. Eve doğru gidiyor; hem de, kurumuş, kaskatı olmuş! Kocan saatlerce önce eve dönmüş olmalı. Sen görmedin, anlaşılan."

Grace: "Dönmedi." dedi.

Çabucak gerisin geri döndüler. Bahçe kapısından içeri girince, adamların arabaları bırakıp ahırın kapısı önünde toplanmış olduklarını gördüler.

Grace: "Bir şey mi var?" diye haykırdı.

Yaşlı Timothy Tangs: "Yo, birşey yok, Hanımefendi." diye karşılık verdi. "Sonu iyi biten herşey iyidir. Daha önce de böyle şeyler duymuştum ama, kibar birinin başına geldiğini ilk kez görüyorum."

Baba-kız ahıra daldılar. İlk gördükleri şey Sevgili'nin solgun karaltısı oldu. Hayvan ahırdaki bölmesinin ortasında duruyordu. Fitzpiers atın sırtındaydı, derin bir uykuya dalmıştı. Sevgili, sırtında Fitzpiers, ağzında gem, bin zorlukla saman yemeye çalışıyordu. Fitzpiers'in elinden düşmüş olan yular hayvanın boynundan aşağıya sarkıyordu.

Grace gidip kocasının eline dokunduysa da Fitzpiers uyanmadı. Genç kadın onun elini sarstı. O zaman Fitzpiers kımıldadı, irkilip gözlerini açtı.

— "Ah, Felice!.." diye haykırdı, "A! Grace'miş. Karanlıkta göremedim de. Ne?.. Eyerin üzerinde miyim?"

Grace: "Evet." dedi. "Nasıl geldin peki buraya?"

Fitzpiers kendini toparlamaya çalıştı. Attan inerken, kekeleyerek anlatmaya başladı:

— "Vadiden eve doğru geliyordum. Vakit hayli geç olduğu için çok uykum gelmişti. Lydden Pınarı'na yaklaşıncı, kısrak başını pınara doğru çevirdi. Su içmek istediğini anladım. Bıraktım içsin. Sanki susuzluğu hiç dinmeyecekmiş gibi, kana kana içiyordu. O sırada Nevland Buckton'daki saat onikiyi çaldı. Saatin kaç vurduğunu dinlediğimi belli-belirsiz hatırlıyorum. Sonra dalmışım. Seni burada, yanımda görene dek ne oldu, hiç bilmiyorum."

Melbury: "Aman yarabbi!" diye marıldandı. "Sevgili'nin yerinde başka bir at olsaydı, düşüp boynunu kırman işten bile değildi!"

John Upjohn: "Böyle durumlarda uysal bir atın sahibini doğruca eve getirmesi çok hoş, gerçekten!" diye atıldı. "İnsanın böyle sızmış uyurken eyerin üzerinde kalabilmesinden güzel ne olabilir? İçkiyi, birayı aşırı kaçırıp uyuklayarak eve dönen nicelerini bilirim ben... Ayakta uyuyarak evlerinin yolunu tutarlar, hiç uyanmadan iki kilometre yol yürürler. E, Doktor, doğrusu ya, evinize sapa-sağlam döndüğünüze şükretmelisiniz. Ya Absalont gibi bir ağaca asılı kalsaydınız, ya paramparça olsaydınız, ya da suya düşüp boğulsaydınız?.. Peygamberlerin dediğine göre, o da tıpkı sizin gibi, yakışıklı bir adammış, üstelik."

Timothy, dindarca bir coşkuyla: "Çok doğru!" dedi. "Tepe-den tırnağa kusursuzmuş."

— "En azından, yaralanabilir, param-parça olabilirdiniz. Hiçbir oduncu kardeşimiz parçalarınızı toplayıp bir araya getiremezdi o vakit, inan olsun!"

Bu etkili konuşmalar sürüp giderken, Fitzpiers kısraktan indi, Grace'in koluna girerek eve yöneldi. Her yanı uyuşmuş olduğundan güçlkle yürüyebiliyordu.

Melbury ahırda kaldı, dikkatle ata baktı. Hayvan bitkin olduğu gibi, baştan aşağı da çamura bulanmıştı. Adamlar atı temizlemeye giriştiler. Melbury'nin aklı çamura takılmıştı. Küçük Hintock'un toprağı değildi bu. Ayrıca, Melbury, Grace kocasını uyandırırken, adamın ağzından kaçan adı da duymuştu. "Felice" demişti damadı. Kimdi bu Felice? Öyle ya, Bn. Charmond'un küçükkadıydı bu.

Melbury: "Bildiğime göre, şu sırada Bayan Charmond da Middleton'da." diye düşündü.

Doğru düşünüyordu. Fitzpiers'in yarı uyanık ruhunu dolduran hayal gerçekten Felice Charmond'un hayaliydi. Genç adam biraz önce onunla konuştuklarını hatırlayarak adını sayıklamıştı. Yıldızların altında buluşmuşlardı. Felice Charmond —bu maymun iştahlı, tutkulu kadın— Fitzpiers'e bir daha oraya gelmemesi için yalvarmıştı. Ne var ki sesinin tatlılığı genç adamı bu sözleri dinlememeye kıskırtıyordu.

— "Burada ne işiniz var?" demişti. "Neden peşimi bırakmıyorsunuz? Başka bir kadını var sizin. Çitten atlayıp gelişinizi bir gören olsaydı, hırsız diye yakalardı sizi, inan olsun!"

Doktorun zorlayıcı sorularına hırçın karşılıklar vermiş, Middleton'a hasta akrabasını görmekten çok, Hintock'tan kaçmak için gelmiş olduğunu açıklamıştı. Güçsüzlük göstereceğinden korktuğu için köşkte kalmaktan kaçınmıştı.

Bu sözler üzerine Fitzpiers büyük bir zafer kazanmış gibi olmuştu. Yoksuldu; üstelik evliydi. Bütün bunlara karşın, yıllardan sonra gene bu güzel kadının yüreğini çelebilmisti.

Atın bakımı tamamlandıktan sonra, Melbury ahırdan çıktı, ek binalarda tedirgin tedirgin dolaşmaya koyuldu. Eviyle, ailesiyle ilgili mutlu düşünceleri sarsılmıştı. Birkaç zamandır Grace'in onun dostluğuna gereksinme duyduğunun farkındaydı. Genç kadın, kendi mutfağında daha hafif işlerle uğraşmaktansa, aşağıya inip üvey annesine yardım etmeyi daha uygun bulur olmuştu. Kendi ocağında yaşamayı sürdürmesi için yeterli bir odak noktası bulamıyordu artık. Bağımsız bir yuvaya uçtuktan sonra eski kovanına geri dönen güçsüz bir arı beyi gibi, ana-babasının evine sığınuyordu. Öte yandan Melbury ne bu olaya, ne de daha önceki benzeri olaylara bir anlam veremiyor, hiçbir yorum yapamıyordu.

Bir aksaklık vardı, evde bir şey bozuk gidiyordu. Melbury'nin yüreğine korkunç bir duygu çöreklenmişti: Yaşamasının tek anlamı, herşeyi olan kızı mutsuz olursa, tek sorumlu kendisiydi. Kızını

çatısının altında tutabilmek için Fitzpiers'e evinin en iyi bölümünü vermiş, bu yüzden türlü zorluklara katlanmaya razı olmuştu. Hiç kuşku yok, olayları doğal akışına bıraksaydı, Grace, Fitzpiers'le değil, Giles Winterborne'la evlenirdi. Böylelikle de, babasının bu genç adamın ailesine vaktiyle yapmış olduğu haksızlığı silerek, Melbury'nin uzatmalı düşünü gerçekleştirmiş olacaktı.

Fitzpiers nasıl olurdu da Grace gibi bir karısı varken başka bir kadına bakardı? Melbury'nin aklı bunu birtürlü almıyordu. Bunu düşünmek bile yaşlı adamı derin bir şaşkınlığa, üzünlüğe düşürmeye yetiyordu. Bugüne dek yalın, gösteriştan uzak bir ömür sürmüştü. Bir erkeğin evlendikten sonra karısını aldatabileceğini hemen hiç aklına getirmemişti. Üstelik, Fitzpiers herhangi bir kadına değil, Bn. Charmond gibi soylu bir kadına el uzatmış, aile tanrıçası İsis'in pençesini kaldırmaya cesaret etmişti.

Bn. Charmond cesaret vermese Fitzpiers nasıl bu denli ileri gider, bu küstahlığı nasıl yapardı? Bu iki bilgiç, görmüş-geçirmiş yaratığın —dünyanın kaç bucak olduğunu bilen, zafere ulaşmak için gerekli bütün silahlara sahip bu kadınla erkeğin— tutkularına aynı güçle karşıkoymak için ne yapmalıydı? Genç, toy Grace'le babası onlara karşı ne yapabilirlerdi ki? Kereste tüccarı böylesine bir çatışmada kendisini çağdaş silahlara okuyla, yayıyla karşıkoymaya çabalayan ilkel bir yaban adamı gibi aşağı, çaresiz görüyordu.

**

Sabah olunca Grace bahçeye çıktı. Köylülerin çoğu panayıra gittiği için, köy o sabah pek sessizdi. Fitzpiers yorgunluğunu çıkarmak için, köy o sabah pek sessizdi. Fitzpiers yorgunluğunu çıkarmak için hemen yatıp uyumuştı.

Grace önce ahıra gidip zavallı Sevgili'yi yokladı. Giles Winterborne ona böylesine akıllı, uslu bir kısrak armağan etmekle, bilmeden, Fitzpiers'in canını kurtarmıştı.

Grace bu tuhaf düşünceye dalmıştı ki, arkadan babasının

yaklaştığını duydu.

Melbury'nin gözleri bulanık, yüzü tedirgindi. Yüz kasları ikide-bir, elinde olmadan, kasılıp geriliyor, titriyordu. Olanlara canının sıkıldığı belliydi. Grace onun yüzüne bakar bakmaz anladı bunu.

Melbury: "Kocanı dün gece bir yerde mi alakoymuşlar?" diye sordu.

Grace, soğukkanlılıkla: "A, evet." diye karşılık verdi. "Vadide biri hastalanmış, Edred bırakıp gelememiş."

— "Gene de, evde kalsa daha iyi olurdu."

— "Ama, kalamazdı ki, baba."

Melbury dönüp oradan uzaklaştı. Öteden beri yalan söylemekten kaçınan, dürüst kızının böyle masallar uydurmak zorunda kalışı çok gücüne gidiyordu.

O akşam yaşlı adamı bir taşadır aldı. Gözüne birtürlü uyku girmiyordu. Sonunda kalkıp ışığı yaktı, odada dolaşmaya başladı.

— "Yatamam artık burada." diye söylendi. "Ne yaptım ben? Ah, ne yaptım ben Grace'ime! Nice zamandır onu vicdan borcuyla bağlı olduğum adamın oğluyla evlendirmeyi kuruyordum. Hatırlıyor musun, Lucy, Grace okuldan eve dönmeden önceki akşam hani sana da açıklamıştım bu konudaki düşüncelerimi? Ah, doğru olanı yapmakla yetinmeyi bilemedim, ille daha çoğunu yapmak istedim!"

Karısı: "Dur bakalım, George." diye karşılık verdi. "Dereyi görmeden paçaları sıvama. Durum dediğin denli kötü değil, bence. Bayan Charmond'un Fitzpiers'e cesaret verdiğini sanmam. Hadi, diyelim ona şimdiye dek yüz verdi, şim'den sonra bir bahanesi de kalıyacağına göre, bunu nasıl olsa yapamayacaktır. Hem, belki de kadıncağz daha tam iyileşmedi; başka bir doktorun kendisine bakmasını da istemiyor... Olamaz mı yani?"

Melbury oralı olmadı.

— "Grace her gün yapacak bir iş bulurdu kendisine." dedi. "Bir gün şuraya bir perde takar, bir gün buraya çiviyle bir şey ilştirirdi. Şu son günlerde ise hiçbir iş yapmayı istemiyor canı."

— "Bayan Charmond'un geçmişşi üzerinde hiç bilgin var mı?"

Belki geçmişini bilirsek, bugünkü davranışlarını anlamamız daha kolay olur. Bundan dört-beş yıl kadar önce, yaşlı Charmond'un karısı olarak buraya geldiğinde, köyde kimse bir şey bilmiyordu onun üzerine. Neden soruşturup bir şeyler öğrenmeye çalışmıyordunuz? Sonra da, bekler, ne olacağını görürüz. Bu arada, elimize bol bol fırsat da geçecektir nasıl olsa. Ağlamak gerekiyorsa o zaman ağlarsın. Sıkıntıları daha yarı yoldayken göğüslemek yanlıştır."

Bn. Melbury bu ileri görüşlü sözlerinde yerden göğe haklıydı. Sonunda, Melbury de bir soruşturma yapıp olacakları bekleme-ye karar verdi. Umutluydu daha ama, zaman zaman korkuya kapılmaktan da kendini alamıyordu.

XXX

BABASININ yöntemiyle Grace'in ağzını aramanın hiçbir yararı yoktu. Çünkü genç kadın her türlü açıklamadan kaçınıyordu. Bu yüzden, Melbury şimdilik onu kollamakla yetinmeye karar verdi.

Biricik kızının hiçe sayıldığını görmek yaşlı adamın yaradılışında şaşılacak değişiklikler yapmıştı. Hiçbir insan, açıkyürekliğinin kötüye kullanıldığını anlayan açıkyürekli köylü kadar sinsi, içten pazarlıklı olamaz. Melbury'nin beyefendiden damadına karşı o güne dek gösterdiği güvenli içtenliğin yerini şimdi kurnazca bir ağzısıklık almıştı.

Bu güvensizlik Melbury'nin her davranışını, her düşüncesini, ruh durumunu zehirlemekteydi. Biliyordu ki, bir kadın bir erkekle evlendi mi, kaderine ister istemez boyun eğer, buna da, dışarıdan kimse karışamaz. Genel bir kuraldır bu. Gelgelelim, Melbury bunun neden bu denli yaygın bir kural olduğunu şimdi ilk kez kendi kendine soruyordu.

"Ayrıca, bu olay ötekiler gibi sıradan da değil." diye düşünüyordu.

Grace'in sıradan bir kadın olmadığı düşüncesini bir yana bıraksa bile, özel bir durumu olduğunu kabul etmek gerekirdi. Zavallılık, toplumun iki katı arasında, havada duruyordu sanki. Buna bir de Hintock'un ıssızlığı eklenince, kocasının ilgisizliği büsbütün acıklı sonuçlar doğuruyordu. Hiç kuşku yok, geniş bir çevresi, dostları olan bir kadın böyle bir duruma daha kolay katlanırdı. Melbury, ne olursa olsun, kızının yanında savaşa katılmaya kararlıydı. Başka babaların bu gibi durumlarda ne yaptığı umurunda bile değildi.

Bn. Charmond Middleton'dan dönmüştü. Yalnız, Hintock

Köşkü, görünüşte, gene sessiz, cansızdı. Çünkü genç kadın pek gürültüsüzce dönmüştü bu kez evine.

Bir gün bahçelerden bir şey eksiliverdi sanki. Bitkilerin en nazik yaprakları ilk keskin ayazda pörsüyüverdiler; solmuş, eskimiş keten örtüler gibi aşağıya sarktılar. Ormandaki ağaçların acele etmeden, yavaş yavaş düşen yaprakları birden çabuk çabuk, kucak kucak düşmeye başladılar. İnsanların başları üzerinde asılı duran bütün altın renkler şimdi gözden düşmüş, yığın yığın yerlerde sürünüyorlardı. Düşen yapraklar yerde daha da kızarıyor, gevrekleşiyor, sonra çürümek üzere bükülüp kalıyorlardı.

Bu mevsimde Felice Charmond'un burada bulunması, beyinlerde iki kuşku doğuruyordu: Birincisi, yalnız yaşaması, yanına bir akrabasını, ya da yakınıni çağırması kuşku vericiydi. Issız bir köyde oturan genç, güzel, üstelik dul bir kadının koca bir köşkte yapayalnız yaşaması pek olağan sayılmazdı. İkincisi, genç kadın bu yıl her zaman yaptığı gibi kışı geçirmek üzere yurt dışına da gitmemişti.

Fitzpiers'e gelince, geçen güzki alışkanlıklarında yalnız bir tek değişiklik olmuştu: Gece çalışmalarını büsbütün bırakmıştı. Yeni evinde odasının lambası hiç bir zaman eski evindeki gibi geç saatlere dek yanmıyordu.

Kuşkulu kişiler birbirleriyle buluşuyorlarsa bile, bunu öyle us-talıkla yapıyorlardı ki Melbury'nin açığızlüğü bile onları bir arada yakalamaya yetmiyordu. Doktorun genç kadının evine uğramasın-da elbet uygunsuz bir şey yoktu. Köşke bir-iki kez böyle açıktan açığa uğradığı kesindi. Bu görüşmeler sırasında neler olup bitiyordu, bunu ikisinden başka bilen yoktu.

Ne var ki, Felice Charmond'un birinin etkisi altında olduğunu çok yakında Melbury gözüyle görme fırsatını bulacaktı.

Kış gelip çattı. Baykuşlar sabah-akşam ötmeye başladılar.

Orman güvercinleri sürü sürü ortaya çıktılar. Fitzpiers'le Grace evleneli aşağı-yukarı altı ay olmuştu.

Bir şubat günü Melbury yaya olarak Büyük Hintock'tan Küçük Hintock'a dönüyordu ki, önü-sıra Doktor'un yürümekte olduğunu gördü. Ona doğru seğırtti.

Tam o sırada, Fitzpiers ormandaki bir bahçe kapısından içeriye daldı. Bu kapı kıvrıla-büküle uzanan araba yollarından birine açılıyordu. Ormanın bu kesiminde nereye gittikleri belli olmayan böyle birsürü ağaçlık yol vardı. Yılankavi kıvrımlarının güzelliğinden başka hiçbir özellikleri yoktu bu yolların.

Hemen hemen tam o sırada Felice Charmond da kereste tüccarının önündeki yolda belirdi. Arada-sırada bindiği ufak bir arabayı sürmekteydi. Yanında uşak, ya da sürücü yoktu.

Genç kadın, Melbury'yi görmeden, az önce Fitzpiers'in girmiş olduğu kapıdan içeri daldı. Görünüşe bakılacak olursa, yalnız Melbury'yi değil, Fitzpiers'i de görmemişti.

Çok geçmeden, ağırlarına, sızılarına, altmış yaşına rağmen, Melbury de aynı yere varmıştı. Felice Charmond kapının öbür yanında Doktor'la burun buruna geldi. Fitzpiers şimdi arabanın tam arkasında duruyordu. Bn. Charmond, arabadan inmeden, yüzünü ona diöndü, bir kolunu serbestçe arabanın arkalığına attı.

Tek kelime konuşmadan birbirlerinin yüzüne baktılar. Felice Charmond'un yüzünde cilveli ama, üzgün bir gülümseme dolaştı. Fitzpiers genç kadının arabanın arkalığından sarkan elini yakaladı. Bn. Charmond elini çekmedi. Doktorun gözlerinin içine anlamlı bakarak, gene o ilgisiz tavırla, öylece durdu.

Fitzpiers usulca genç kadının eldiveninin düğmelerini çözdü, eldiveni yavaş yavaş parmaklardan aşağıya sıyırdı, öyle ki eldiven tersine dönerek çıktı. Fitzpiers kadının elini dudaklarına götürdü. Bn. Charmond, gene hiç kımıldamadan, arkasına yaslanmış duruyor, entarisine konmuş bir sineğe bakarcasına bakıyordu ona.

En sonunda: "Evet, beyefendi, ne özür göstereceksiniz bakalım bu söz dinlemezliğiniz için?" diye sordu.

— "Hiçbir özür göstermeyeceğim."

— "Öyleyse, yolunuza gidin, bırakın ben de kendi yoluma gideyim."

Genç kadın, sözlerini bitirince, öfkeyle elini çekti, kumçısının ucuyla midilliye dokundu. Araba uzaklaştı. Fitzpiers, elinde ters dönmüş eldiven, orada öyle apışıp kaldı.

Melbury'yi her ikisi de görmemişti. Yaşlı adamın ilk dürtüsü damadının karşısına dikilip onu bir güzel haşlamak oldu. Biraz düşününce, bundan vazgeçti. Böyle bayağı bir davranış pek yersiz kaçacaktı. Ayrıca, az önce tanık olduğu olayda da pek kötülük yoktu. Yalnız, o sahne neyin dış yüzüydü, neyi örten köpüktü, orası belli değildi. Büyük olasılıkla, eleştirinin, kınamanın, iyi etmekten çok, kötüleştireceği bir ruh durumunu saklamaktaydı bu dış yüzey. Bundan başka, Melbury, "İlle ikisinden birine çatmam gerekiyorsa, kadını seçmeliyim." diye düşünüyordu.

İşte bu düşünceleri yüzünden, meydana çıkıp kendini göstermeyi uygun bulmadı. Özgündü; ağlamaklıydı bile. Çünkü kızını ilgilendiren konularda bir çocuk kadar yufkayürekliydi. Yaşlı adam kara kara düşünerek, Hintock'a doğru yola koyuldu.

**

Derin sevgiden doğan bir kavrayışa bu olaydakinden iyi bir örnek gösterilemezdi, kuşkusuz. Grace'in tetik-üstü tutumunda, ağırbaşlı konuşmasında, sakın yüzünde Melbury başka hiçbir gözün göremeyeceği gerçekleri görüyor, genç kadının yaşayımının içyüzünü bütün ayrıntılarıyla kavıyordu.

Olup bitenler eni-konu acı verici hale gelmişti. Fitzpiers son günlerde alıngan, sinirli bir hoşnutsuzluk içindeydi. Bu hoşnutsuzluğu, özellikle Grace'in yanındayken, tek başına konuşmalar halinde açığa vuruyordu.

O gün şabahın erken saatlerinde hava kapalıydı. Bütün gece rüzgâr esmişti. Fitzpiers, pencereden kurşuni gökyüzünü seyrederken,

Melbury'nin adamlarının büyük bir dalı çekiştirmekte olduklarını gördü. Geceki rüzgâr koca dalı ağacından koparmış olmalıydı. Her yer soğuk, renksizdi.

Fitzpiers, sırtında hırkası, pencerenin önüne dikildi.

— "Aman yarabbi!" diye homurdandı. "Ne hayat, ne hayat!"

Grace'in uyanık olup olmadığını bilmiyordu. Anlamak için dönüp bakmaya da gerek görmedi.

— "Ah, Edred!" diye kendi kendine konuşmasını sürdürdü.

"Özgürce uçabileceğin bir sırada, kanatlarını kendi elinle kestir!.. Ama, bunu yapana dek rahat edemezdim ki. Neden fırsatları ancak elimden kaçırdıktan sonra fark ediyorum? Neden attığım bir adımın iyi mi, kötü mü olduğunu ancak durum artık değiştirilemez hale gelince anlayabiliyorum? Aşık oldum ben, aşık!"

Grace yatakta kımıldadı. Fitzpiers onu sözlerinden bir kısmını duydu sandı. Söylediklerini karısının duymaması için hiçbir önlem almamış olduğu halde, buna üzüldü, pişman oldu.

Kahvaltıda Grace'in kavga çıkarmasını beklediye de, böyle bir şey olmadı. Genç kadın tam bir ağzı-sıkılık içindeydi. Ne var ki bu da Fitzpiers'in az önce yaratmış olduğu tedirginliği düzeltmeye çalışmasına yetti. Çünkü karısının tutumunu biraz önceki sözlerine yoruyordu. Ama, Grace'in tutumu Fitzpiers'in ne sözleriyle, ne de davranışlarıyla ilgiliydi. Genç kadın kocasının pişmanlık dolu sözlerinin tekini duymamıştı.

Grace bir şeyi anlamaya başlamıştı; onun yaradılışında bir kız için korkunç sayılabilecek bir buluştu bu. Yüreğini yoklamış, ilk gençlik yıllarında Giles Winterborne'a karşı beslemiş olduğu sevginin yeniden alevlendiğini anlamıştı. Genişlemiş olan görüşleri insanın yaşayışında neyin büyük, neyin küçük olduğunu ona öğretmişti çünkü. Giles'in yalınlığı, gösteriştten uzaklığı artık genç kadının incelmış zevkini incitmiyor, onun kendisine oranla daha okumamış oluşu artık sinirine dokunmuyordu. Giles'in köylü giysileri hoşuna bile gidiyor; gözünü okşuyordu. Genç adamın dış görünüşteki kaba-sabalığı onu büyülüyordu sanki.

Evlilik Grace'in görüşlerinde büyük değişiklikler yapmıştı. İnsanlık açısından yüce sayılamayacak şeylerin evlilikle —bu olağanüstü düzenle— el ele yürüyebildiğini öğrenmişti. Örneğin: Bu yüzden, o güne dek sıkı sıkı sarıldığı düşüncelerinden kopmuş, duyguları değişmişti. Dürüstlük, iyilik, mertlik, duygunluk, bağlılık... Grace'e göre bütün bunlar artık ancak cilasız, yalın erkeklerin temiz yüreklerinde var olan şeylerdi. Üstelik, pek yakınında çocukluğundan beri kendisine bunu kanıtlamakta olan biri de vardı.

Grace, öte yandan, Giles'e çok da acıyordu. Adamcağız yalnız onun haksızlığına uğramamış, bütün dünya işleri ters gitmişti. Talihsizdi. Buna karşın, başına gelenlere aldırmayarak, gerçek bir yüce gönüllülükle acılara katlanmaya çalışmıştı.

Grace o gün işte bunları düşündüğü için dalgındı; yoksa, kocasının mırıltılarına içerlediğinden değil.

Melbury, Felice Charmond'la Fitzpiers'in buluşmasına tanık olduktan sonra, doğruca evine döndü.

Babası eve yaklaştığı sırada, Grace de, kendi oturma odasının penceresinden, dışarıyı seyretmekteydi. Yapacak, düşünecek, tasalanacak hiçbir şeyi yok gibi, boş gözlerle dışarıya bakıyordu.

Melbury onu görünce durdu. Gözlerini kızına dikerek baktı.

— "Ah, Grace!" dedi.

Grace: "Efendim, baba?" diye mırıldandı.

Melbury, sevgiden sızlayan bir yüreğin acı alaycılığıyla: "Ne o? Kocacığını mı bekliyorsun?" diye sordu.

— "A, hayır... pek sayılmaz, yani. Edred bugün öğleden sonra birsürü hastaya gidecekti."

Melbury pencereye iyice yaklaştı.

— "Grace, kızım, herşeyi bildiğin halde, böyle konuşmaktan ne gibi bir yarar umuyorsun?" dedi. "Hadi, in aşağı da, bahçede biraz dolaşalım, yavrum."

Sarmaşıklarla kaplı duvardaki kapıyı açtı, beklemeye koyuldu. Kızının bu apaçık ilgisizliği onu eni-konu ürkütüyordu. Grace'in kıskançlık ateşiyle kavrularak uygun düşüp düşmeyeceğini düşünmeden, doğruca Hintock Köşkü'ne koşmasını, Felice Charmond'la yüzleşip saldırıya geçmesini, onu kocasını çalmakla suçlamasını isterdi, kuşkusuz. Böylesine bir fırtına havadaki bulutları temizleyebilirdi çünkü.

Grace bir-iki' dakika sonra dışarı çıktı. Baba-kız birlikte bahçede gezinmeye başladılar.

Melbury: "Evliliğin sarsıntıda, bunu benim kadar sen de biliyorsun." dedi. "Öyleyken, bilmemezlikten geliyorsun. Her gün yüzüne bakarken, nekadark sıkıntılı olduğunu görmüyor muyum sanıyorsun? Bu sessizliğini doğru bulmuyorum, kızım. Olup bitenlerle daha yakından ilgilenmelisin bence."

— "Sessizim, çünkü üzünlüğüm beni bir şeyler yapmaya kıskırtacak türden bir üzünlük değil."

Melbury ona yığınla soru sormak istiyordu. Kıskançlık duymuyor muydu, gerçekten? Öfkeli değil miydi?.. Yalnız, doğal bir incelik adamcağızın bu soruları sormasını önlüyordu.

Anlamli bir sesle: "Doğrusunu söylemek gerekirse, eve çok kapandın." diye ekledi. "Hep yalnız bırakıyor seni."

Grace: "İçimden geldiği gibi davranıyorum, baba." dedi.

Melbury kızına baktı. Birden aklına onun evlenmeden birkaç gün önce kendisine söylemiş olduğu sözler geldi. Grace: "İlle evlenmem gerekiyse, Fitzpiers'le değil, Giles Winterborne'la evlenirim." demişti babasına.

Melbury: "Acaba Giles'i seviyor mu?" diye düşündü. "Ya evlenip onu büsbütün kaybettikten sonra değerini anladıysa?"

Grace: "Ne yapmamı istiyorsun yani, baba?" diye mırıldandı.

Babası: "Ben senin yerinde olsam, kalkar Bayan Charmond'a giderdim." diye karşılık verdi.

— "Bayan Charmond'a mı? İyi ama, ne için gideyim ona?"

— "Eh, şey... yani açık konuşmak gerekirse, Grace'ciğim..."

yalvarmak için gitmelisin. Birçok konularda onunla ortak görüşlerin var. Kadın kadına konuşur, kocanla arana girmemesini söyler sin. Bence herşey onun elinde... Bunu apaçık görüyorum."

Grace'in yüzü kıpkırmızı kesildi.

— "Ona gitmeyi aklımın ucundan bile geçirmem, baba!" diye karşılık verdi. "Düşünemem bile bunu!"

Babası: "Peki ama, niye?" dedi. "Şimdikinden daha mutlu olmak istemiyor musun?"

Olanlara kızından çok o tasalanıyor gibiydi.

— "Küçüleceğim kadar küçüldüm, baba. Daha da alçalmak istemiyorum. Katlanmam gereken bir şey varsa, sessizce de katlanabilirim."

— "Evet ama, güzel kızım, çok gençsin daha. Bugünkü olaylar yarın nelere yol açabilir, bilmiyorsun. Baksan-a, şimdiden ne büyük zararlara yol açtı bu iş! Bu olay olmasaydı, kocan Budmouth'taki işi kabul edecek, şimdikinden çok daha iyi para kazanacaktı. Bu yüzden hayatın şimdiden zehir oldu; oysa, daha çok ileri gitmiş sayılmazlar. Bayan Charmond kötü bir kadın elbet ama, bu kötülüğü bile bile yapmıyor, salt düşüncesizliğinden yapıyor. Ona şimdi söyleyeceğin bir tek söz ileride seni büyük üzüntülere düşmekten kurtarabilir."

Grace, kırılgan bir sesle: "Ah! bir zamanlar nasıl da sevmiştim Bayan Charmond'u!" dedi. "O zaman bana aldırmadı bile. Şimdi ben de onu sevmiyorum artık. Ne isterse yapsın, umurumda değil!"

— "Umurunda olmalı. Başlangıç için çok iyi durumdasın: İyi bir eğitim gördün, iyi yetiştin, olağanüstü iyilikte bir ailenin oğluyla —üstelik bir meslek adamıyla— evlendin. Durumundan en iyi biçimde yararlanmaya bakınalısın, bana sorarsan."

— "Bence hiç de şart değil bu. Keşke bu işlere hiç bulaşmasaydım! Keşke beni hiç, hiç okutmasaydın. Keşke Marty South gibi ormanlarda çalışarak ekmeğimi kazansaydım! Kibar yaşayıştan nefret ediyorum. Marty'den daha üstün olmayı istemiyorum!"

Babası, şaşkın şaşkın: "Niçin?" diye sordu.

— "Çünkü eğitim yalnız sıkıntı, yalnız tatsızlık getirdi bana. Gene söylüyorum: Keşke beni o moda okullara hiç göndermeseydiniz. Herşey bundan doğdu, baba. Burada kalmış olsaydım, onunla evlenir...'

Birden ağzını kapatıp sustu. Ağladı-ağlayacaktı.

Babası çok üzülmüştü.

— "Nasıl? Bizler gibi, Hintock'lular gibi olmak mı isterdin? Bizlerden daha çok şey bilmemek, daha iyi bir hayat sürme fırsatına sahip olmamak mı isterdin yani?"

— "Evet, öyle olmasını isterdim. Hintock dışında hiçbir yerde mutlu olmadım ben. Beni buradan uzaklara göndermeniz yüzünden ne acılar çektim! Ah, evden okula döndüğüm o kış günlerinin üzüntüsü! Hepinizi burada öylesine mutlu bırakıp okula gitmek ne ağır gelirdi, bilsen! Neden buna katlanmak zorunda olduğumu acı acı düşünürdüm. Üstelik, okuldaki öbür kızlar biraz küçümserlerdi beni; çünkü nereden geldiğimi, ailemin onlarınki kadar iyi durumda olmadığını bilirlerdi."

Zavallı Melbury allak-bullak olmuştu. Kızının bu tutumunu nankörlük, babaya başkaldırı olarak yorumluyordu. Yanlış davrandığını kendi de çoktandır anlamış durumdaydı. Gençleri bırakmalı istediklerini yapsınlar; yardımcı bile olmalı. Grace'i kendi haline bıraksaydı, hiç kuşku yok, Giles Winterborne ile evlenirdi. Üstelik böylelikle Melbury'nin yıllardır kurduğu tasarı da gerçekleşmiş olurdu. Evet, bütün bunlar kendisinin hatasıydı ama, gene de öz kızından böylesine bir karşıkoyma beklemiyordu. Buna hazırlıklı değildi. Onu eğitmek, iyi yetiştirmek uğruna yıllarını harcamış, dünyanın parasını ödemişti.

Yaşlı adam, büyük bir sıkıntıyla: "Nasıl istersen." dedi, "Bayan Charmond'a gitmek istemiyorsan, seni zorla gönderecek değilim elbette."

Sonuç olarak, sorun Melbury için olduğu gibi kaldı: Tehlikeli olmaya başlayan durumu nasıl düzeltecek, işleri nasıl yoluna koyacaktı?

Günlerce ateşin başında oturup kara kara düşündü. Hemen yanı-başında bir testi elma şarabı duruyordu. Yaşlı adamın içki boynuzu testinin üstüne takılıydı.

Aşağı yukarı bir haftayı böyle ocak başında düşünerek geçirdi. Her gün baş-suçluya mektup yazıyordu ama, her seferinde de, tamamlamadan, kâğıdı elinde birden buruşturup atıyordu.

ŞUBAT ayı martın içinde eriyip sona erdi. Günler uzadı, oduncuların kasvetli eve dönüş yolculukları eni-konu aydınlandı. İşte bu sıralardaydı, Küçük-Büyük Hintock'lar bir söylentiyle çalkalandı. Kereste tüccarının kaygılarını büsbütün yoğunlaştıracak türden bir söylentiydi bu.

Derken, söylenti geniş, yaygın bir varsayımın serpintisi biçimine büründü. Hiç kimse kesin gerçeği bilmiyordu. Söylentiler, ilgili kişilerin gerçek ilişkilerini birden açığa vurup sonra saklayarak, heyecanlı bir şaşkınlığın yayılmasına yol açtı. Orman köylüleri dürüst insanlardı. Böyle bir durumda ağaçlarıyla, bahçeleriyle uğraşmaya dalmaları, ya da hanımefendi geçerken Coventry'li uğrular gibi arkalarını dönüp oturmaları beklenemezdi.

Şaşılacak şeydir ama, olay abartılmış da değildi. Binlerce kadın gibi, Grace'in yaşayışını da dağlar kadar eski bir aile felâketi tehdit etmekteydi. O felâket ki, Ariadne'yi yaşlı bir kadın, Vash-ti'yi bir atasözü, Amy Dudley'i bir ölü haline getirmiştir.

Söylentiye yol açan olaylar çeşitliydi: Ulu-orta, ya da tasarlanmış buluşmalar, gizliden gizliye yazışmalar, sevgililerin birden kuşuklara kapılıvermesi, ötekinin birden kendi kendini kınamaya başlaması gibi.

Çiftin gerçek durumu ise daha da karmaşıktı. Şu yöne gitmeye karar veriyorlar, sonra balıklama öbür yana dalıyorlardı. Ağırbaşlı koruyucu önlemler alıyorlar, sonra ağırbaşlılıktan uzak bir biçimde kendilerini koyuveriyorlardı. Kasıtlı biçimde hiçbir atılınca adım atılmıyorlardı; öyleyken, yaptıkları herşey akla aykırıydı.

Melbury'nin bütün beklediği, korktuğu olmuştu; daha da çoğu olmuştu, çünkü yaşlı adam toplumu hesaba katmamıştı. Olayın alabildiğine yayılacağını, herkesçe duyulacağını düşünmemişti. Ne

yapmalıydı peki? Gidip Bn. Charmond'a yalvarmaktan başka çare yoktu. Değil mi ki Grace bundan kaçınıyordu, kalkar kendisi giderdi köşke.

Yaşlı adam birden Giles Winterborne'u düşündü, gidip ona akıl danışmaya karar verdi. Kendi cinsinden bir dosta içini dökmeye büyük gereksinme duyuyordu.

Aklına güvenini tam anlamıyla yitirmişti. Yıllarca güvendiği akli şimdi ona maskesi sıyrılmış yalancı bir dost —herşeyin sapa-sağlam görüldüğü bir dünyada ikiyüzlülüğü, aldatıcılığı birden ortaya çıkan bir dost— gibi görünüyordu. Adamcağızın kendine güveni öylesine sarsılmış, gözü öyle yılmıştı ki hava, saat, ya da beklenen yemiş ürünü üzerinde herhangi bir tahmin yürütmekten bile ürkiyordu.

*
**

Melbury, kırağı düşmüş bir akşamüstü, Giles'i aramak üzere yola düzüldü. Orman soğuk ter dökmüşe benziyordu. Her daldan çocuk boncuk ter damlacıkları sarkıyordu. Gökyüzü renksizdi. Ağaçlar Melbury'nin önünde gerçek varlığını yitirmiş, yabanıl, kara hayaletler gibi yükseliyordu.

Son zamanlarda Giles'i pek az görmüştü. Yalnız, onun gene orman sınırı içinde, Hintock Köşkü'nun topraklarına bitişik küçük bir kulübede tek başına oturduğunu biliyordu.

Kereste tüccarının sıska bacakları solgun, ıslak görünümünün içinde yavaş yavaş hedefine yaklaşıyordu. Yaşlı adamın gözleri geçen yıldan kalma kuru yaprakların üzerinde dolaşıyordu. Aklına acı düşünceler geldikçe, bir inilti koyuveriyordu.

Birden, ince, mavi bir duman ilişti gözüne, Hemen ardından da, gürültüler, balta sesleri duydu. Seslerin geldiği yana doğru yönelince Giles Winterborne'la burun buruna geldi.

Giles o kış ağır bir hastalık geçirmişti ama, bunu köyde pek az bilen vardı. Bu yüzden, uzun süre çalışmamıştı. Neyse ki şimdi

toparlanmış, var gücüyle işe koyulmuştu. Çoğu kez böyledir ya: Düşmüş dostları açlıktan ölecek halde bulacağımızı sanırız; bir de bakarız ki, birşeycikleri yok, işleri-güçleri yolunda gidiyor. Giles de, büyük bir sipariş almıştı. İşte şimdi bunu yerine getirebilmek için, bu amaçla satın aldığı kestane ağaçlarını kesip hazırlıyordu.

Kestane ağacı adını yalanlamayan bir ağaçtır. Sisin açıldığı yerlerdeki ağaçların hepsi kestanerengiydi şimdi. En ortada, Giles, durmuş, ısmarlanan çit kazıklarını hazırlıyordu. Hemen yanıbaşında, tamamlanmış çit kazıklarından koca bir yığın vardı. Az ileride adamları çalışıyor, siparişi vaktinde yerine getirebilmesi için ona yardım ediyorlardı. Ötede baltanın devirdiği dizi dizi çalı-çırpı göze çarpıyordu. Bunların yanında derme-çatma bir sığınak yapılmıştı.

Az önce Melbury'nin gördüğü ateş işte bu sığınağın önünde yanıyordu. Hava öyle ıslaktı ki duman uçup gitmiyor, çalıların içinden ağır ağır süzülüyordu.

Melbury bir süre görünümü seyretti, sonra odunculara yaklaştı. — "Merhaba, Giles." dedi. "Bakıyorum işlerin yolunda?"

Buna hayli şaşmış gibiydi. Giles, Grace'ten yoksun kaldığı halde, nasıl oluyordu da işi bu denli iyi gidebiliyordu? Bununla birlikte, bu karşılaşma Melbury'yi epey duygulandırmıştı. Çünkü iki eski ortağın ayrılmasının tek nedeni Grace'in evliliği olmuştu. O günden sonra eski içli-dışlılıkları kalmamıştı.

Giles, gözlerini kesmekte olduğu daldan kaldırmadan, ona kısa bir karşılık verdi.

Melbury: "Ağaçların hepsini kesmeyi ancak nisanda bitirebilirsin." dedi.

Giles: "Evet, üç aşağı, beş yukarı, nisanı bulur." diye karşılık verdi.

Baltanın sesi son sözünü ikiye böldü.

Bir sessizlik oldu. Melbury durmuş, Giles'in çalışmasını seyreliyordu. Baltanın ucundan fırlayan yongalar yaşlı adamın paltona, bacaklarına çarpıyordu ama, o hiç oralı değildi.

En sonunda: "Ah, Giles," dedi, "sen benim ortağım olarak kalmalıydın, damadım olmalıydın. Grace için de, benim için de çok daha iyi olurdu böylesi."

Giles eski dostunun yaşayışında bir bozukluk olduğunu anlar anlamaz işini bıraktı, elindeki dalı bir yana attı.

— "Ne var? Yoksa hasta falan mı?" diye telaşla sordu.

Melbury: "Yok, yok." dedi.

Birkaç dakika konuşmadan durdu, sonra sanki lafa başlamaya cesareti yokmuş gibi gerisin geri döndü, gitmeye hazırlandı.

Giles, adamlarından birine araç-gereçleri toplayıp götürmesini tembih ettikten sonra, Melbury'yle birlikte yürümeye başladı.

— "Tanrı beni aşırı meraklı olmaktan korusun, efendim." diye söze başladı. "Hele şimdi eskisi gibi içli-dışlı da değilim sizlen. Ama, gene de sormadan edemeyeceğim: Umarım sizinkiler iyilerdir?"

Melbury: "Hayır." dedi. "Hiç iyi değililer."

Durdu, körpe bir dişbudak ağacının esnek gövdesine bir tokat vurdu.

— "Şu ağacın yerinde keşke o herifin kulağı olsaydı!" diye haykırdı. "Bu tokat az bile gelirdi ona!"

Giles: "Bir dakika" dedi. "Eve dönmek için bukadar acele etmeyin. Buradaki sığınağıma ısınmak için biraz bira saklamıştım. Oturup onu iç, rahat rahat konuşuruz."

Bunu söylerken, yaşlı adamın koluna girdi. Melbury hiç diremedi. Gerisin geri dönüp, ateşin yanmakta olduğu yere vardılar. Derme-çatma sığınağın altına girip oturdular. Öbür adamlar gitmişti. Giles bira bardağını küllerin içinden çıkardı, birlikte içmeye başladılar.

Melbury: "'Az önce de dediğim gibi, onunla sen evlenmeliydin, Giles.'" diye mırıldandı. "Neden böyle düşündüğümü sana şimdi ilk kez söyleyeceğim."

Sonra Giles'in babasının elinden sevdiği kadını nasıl aldığını, bu hatasını düzeltmek için kızını onunla evlendirmeyi nasıl aklına

koyduğunu, sonra birden şeytana uyarak sözünden cayıp kızı Fitz-piers'le evlendiriverdiğini bir bir anlattı. Anlattıkça sırtından yük kalkmış gibi oluyor, ferahladıkça ferahlıyordu.

— "O adamı nasıl da gözümde büyütmüşüm! Böylesine zayıf yaradılışlı şaşkın bir olacağı kimin aklına gelirdi ki! Grace'le sen evlenmeliydin, Giles, doğrusu buydu."

Giles şaşırmişti. Mëlbury iyileşmekte olan bir yarayı bilmeden, acımasızca deşmişti. Genç adam soğukkanlılığını nasıl koruyacağını bilemiyordu.

Duygularını saklamaya çalışarak, kuru, heyecansız bir sesle: "Benimle mutlu olamazdı." dedi. "Eğitimim yeterli değildi. Kısacası, ona göre çok kaba-sabaydım. Aradığı, özlemini çektiği incelikleri veremezdim ben ona."

Akılsız ihtiyar, inatla: "Saçma!" diye karşılık verdi. "Bu konuda yanılıyorsun. Daha bugün Grace bana incelikten, kibarlıktan nefret ettiğini söyledi. Bu uğurda harcadığım bütün emekler de, paralar da boşa gitti, senin anlayacağın. Marty South'un yerinde olmak istermiş... Düşün, hele! Bütün dilediği buymuş! Belki de haklıdır. Seni seviyordu, Giles. Üstelik, bugün de seviyor... Zavallı kızcağızım, ne talihsizmiş!"

Melbury düşüncesizliği yüzünden nasıl bir ateşi tutuşturmakta olduğunu bilseydi, dilini tutardı, kuşkusuz.

Giles uzun süre konuşmadı. Karanlık çevrelerini kuşatmıştı. Sis bıraktığı ıslaklık ağaçlardan su damlacıkları halinde damlıyordu. Bir süre sonra bu tekdüze damlamanın yerini inceden bir yağmur aldı.

Giles, yarı yanmış bir odun parçasıyla korları karıştırdı.

— "Doğrusunu isterseniz, Grace hiçbir zaman beni çok sevmedi." diye mırıldandı.

Melbury, dikkafalılıkla: "Valla" sevdi, gene de seviyor!" diye üsteledi. "Neyse, bütün bunlar boş lakırdı artık. Sana sormak istediğim başka bir şey var. Buraya bunun için geldim, bana akıl vermeni istiyorum. Durumu düzeltmek için ne yapmalıyım?..

Umutsuz bir girişim yapmayı düşünüyorum: Gidip Charmond denen o kadınla konuşmayı, ona yalvarmayı tasarlıyorum. Grace kendisi gitmiyor. Bana öyle geliyor ki herşey, damadımın değil, o kadının elinde. Kadın onu yolundan saptırmak isterse, bizim damat körü körüne onun istediğini yapacaktır, yüzde-yüz! Kendini-beyenmiş, hayalci sersem! Aşkları nekadardır sürer, bu da gene kadının aklına esmesine bağlı. Hintock'a gelmesinden önce onun ne yaradılıştaki biri olduğunu belirten bir şey duydun mu?"

Giles, gözlerini kızıl korrardan ayırmadan, aynı sakin sesle karşılık verdi:

— "Duyduğuma göre, bir zamanlar hayli uçarı bir kadınmış. Sevmediğine gülümseyen, evlenmediğini seven bir kadın. Bay Charmond'la evlenmeden kısa süre önce tiyatrodaki oyuncuymuş."

— "Ne diyorsun! Bütün bunları sen nereden öğrendin, kuzum, Giles? E, başka?"

— "Bay Charmond zengin bir adammış. Kuzeyde bir yerde demir ticaretiyle uğraşıyormuş. Kadından yirmi-otuz yaş büyük-müş. Onunla evlendikten sonra işi bırakmış, buraya gelip bu köşkü almış."

— "Evet, evet... bunları ben de biliyorum. Ama, öbür dediğini bilmiyordum, doğrusu. Korkarım, iyiye işaret değil bu. Çünkü yıllarca yasak aşkları, yalan tutkuları kendine iş edinmiş bir kadından ne bekleyebilirim, değil mi ya? Kendini tutmasını nasıl isteyebilirim ondan? Bu gerçeği öğrendiğime sevindim; sağol, Giles. Yalnız, ne yazık ki öğrendiklerim tasarımı daha da zorlaştırıyor! Demek oyuncuymuş?.. O uçarı, gel-geç takımındanmış!"

Gene bir sessizlik oldu. İkisi de, kaygılı gözlerle, çalı-çırpıdan tavana doğru yükselen dumanı seyrediyorlardı. Arada-bir çalıların arasından büyük bir yağmur damlası cazırdayaraktan ateşin içine düşüyordu. Bn. Charmond hiç de Giles'in dostu değildi ama, delikanlı, mert bir adam olduğu için, onu yargılamadan mahkum etmek istemiyordu.

— "İyi yürekli bir kadın olduğunu söylüyorlar." dedi, sonunda.

"Gidip görüürseniz, belki bir yararı olur."

Melbury, ayağı kalkarak: "Öyle yapacağım." dedi. "Sonucu ister iyi olsun, ister kötü, gidip konuşacağım onunla."

ERTESİ sabah saat 9'da Melbury yabanlık ince yünlü elbisesini giydi. Elbise katlı durmaktan kırış kırıştı; kâfur kokuyordu daha. Yaşlı adam Hintock Köşkü'nün yolunu tuttu. Damadı birkaç günlüğüne Londra'ya gitmişti. Gerçek, ya da sözde bir tıp toplantısına katılacaktı. Hazır o yokken gidip Bn. Charmond'la konuşmak Melbury'nin elbette daha işine geliyordu.

Nereye gideceğini ne karısına söylemişti, ne de kızına. Böylesine sonucu belirsiz bir tasarımı uygulamaktan onu vazgeçirmelerinden korkuyordu çünkü. Dolayısıyla, kimseye gözükmekten yola koyulmuştu.

Bu saati özellikle seçmişti. Bn. Charmond'u kahvaltısını bitirdiği sırada yakalamak istiyordu. Daha geç giderse, iş görüşmeye gelen başkalarıyla karşılaşabilirdi.

Dalgın dalgın yürüyerek, Küçük Hintock ormanlarıyla Hintock Köşkü korusu arasında uzanan bir açıklığa vardı. Çevresi açık olduğu için, ilerideki tepede çalışmakta olan Giles'le adamları onu gördüler. Genç adam, onun nereye gittiğini kestirerek, koşa koşa fundalıktan aşağıya indi, yolunu kesmeyi başardı.

— "Düşündüm de, efendim," diyordu, "şimdilik köşke gitmemenizin daha doğru olacağı kanısına vardım."

Melbury onu dinlemek için bile durmadı. Köşke gitmeyi kafasına koymuştu bir kez. Ne olursa olsun, oraya gidip Bn. Charmond'la konuşacaktı.;

Giles durup üzgün gözlerle yaşlı adamın ardından baktı. Melbury ikinci koruya dalıp gözden kayboldu.;

Biraz sonra, köşkün esnafa ayrılmış olan kapısından içeri giriyordu. Kapıcı Hanımefendi'nin daha ortalıkta görünmediğini söyledi. Hoş, başka kim olsa bu saatte Hanımefendi'yi bulamayacağını

bilirdi ya.

Melbury: "Zarar yok, beklerim." dedi.

Bunun üzerine, genç uşak, dost bir tavırla: "Aramızda kalsın ama, Hanımefendi daha yatağından çıkmadı, uyuyor." dedi.

Melbury, gerisin geriye bahçeye dönerek: "Zarar yok, burada beklerim." diye karşılık verdi.

Aklı-fikri yapacağı konuşmada olduğu için, kimseyle konuşmak istemiyordu.

Yoruluncaya kadar bahçede dolaştı. Kimse gelip de Hanım'ın uyandığını haber vermedi. Yeniden eve girip ufak bir bekleme odasına oturdu. Bulunduğu yerden, mutfığa açılan koridoru, beyaz başlıklı hizmetçi kızların oradan oraya koşuştuklarını görüyordu. Hizmetçiler, uşaklar Melbury'nin geldiğini duymuşlardı ama, onun yeniden içeri girdiğini görmemişlerdi. Yaşlı adamı hep bahçede sandıkları için de, gelişinin nedenleri üzerinde rahat rahat konuşuyorlardı. Bu arada, onun delice cesaretine şaşıyorlardı. Çünkü köydeki çoğu kişilerin kabahati Fitzpiers'te bulmasına karşın, Hintock Köşkü'ndekiler asıl suçlunun Hanım'ları olduğuna inanıyorlardı.

Melbury, elleri budaklı bastonunun üzerinde kenetlenmiş, oturuyordu. Çok eski bir bastondu bu; yapıldığı ağacın büyüyenini gözleriyle izlemişti. Çevresindeki görünüm sanki maddeden sıyrılmış, acıklı bir görünüşü. Melbury bu görüşünü her gittiği yere kendisiyle birlikte götürüyordu. Bu görüşle bakınca olaylar karma-karışık bir biçimde, bir oradan, bir buradan ışıldıyordu; tıpkı parlak renkli bir camdan dışarının görünüşü gibi.

Aradan bir saat, bir buçuk saat, derken iki saat geçti. Melbury hep bekliyordu. Yüzünün rengi solmuş, hastalıklı bir görünüm almıştı. Derken, başuşak göründü.

— "Bir kadeh şarap içmez miydiniz?" diye sordu.

Melbury ayağa kalktı.

— "Hayır, hayır. Hanımefendi beni kabul etmeye hazırlar mı acaba?"

Uşak: "Kahvaltılarını bitirmek üzereler, Bay Melbury." diye

karşılık verdi. "Az sonra sizi kabul edecekler. Hemen gidip kendilerine burada olduğunuzu söylerim."

Melbury: "Ne!" diye haykırdı. "Haber vermediniz mi daha?"

Uşak: "A, hayır, vermedik!" dedi. "Şey... öyle erken geldiniz ki!"

En sonunda, zil çaldı. Bn. Charmond artık onu kabul edebileceğini.

Melbury içeri girdiğinde Felice Charmond özel oturma odasında değildi. Melbury hemen bir dakika sonra onun merdivenden indiğini duydu. Ardından da genç kadın odaya girdi.

Felice Charmond sabahın bu saatinde tam yaşını gösteriyor, olduğundan daha bile yaşlı görünüyordu. Gerçekte, yirmiyedi-yirmisekiz yaşlarında olduğu halde, tam 'otuz yaş kadını' görünümündeydi. Yıpranmış sayılmasa bile, güzelliğinin kesin doruğuna varmıştı.

Odada ocak yanmadığı için, omuzlarına bir atkı dolamıştı. Hiçbir şeyden kuşkulandığı, Melbury'nin kereste işini konuşmak için geldiğini sandığı belliydi.

Gerçekten de, Felice Charmond'un kendisi için söylenenlerden haberi bile yoktu. Dedikoduyu duymayan tek kadın oydu. Çılgınlara özgü bir cennette yaşamaktaydı o sıralarda.

— "Oturun, rica ederim, Bay Melbury. Bu yıl satın aldığınız ağaçların hepsini kestirdiniz sanırım? Galiba yalnız meşeler kaldı kesilmedik?"

Melbury, dalgın dalgın: "Evet, evet." diye karşılık verdi.

Oturmadı da. Bn. Charmond da oturmadı.

Yaşlı adam, bastonuna yaslanarak: "Bayan Charmond," diye söze başladı, "ağaç yetiştirmekten daha önemli bir konu için geldim ben buraya... hiç değilse, benim için daha önemli. Konuşurken dilim sürçerse, bunu görgüsüzlüğüme değil, konuşmasını bilmeyişime yormanızı rica ederim, hanımefendi."

Bn. Charmond tedirgin oldu. Melbury'nin ne demek istediğini anlamaya başlamıştı. Yalnız, bunun dışında da, acıklı, kaba, gerçek

şeylerle yüz yüze gelmekten o denli korkardı ki Melbury'nin söze başlayış tarzı bile onu ürkütmeye yetmişti.

Çabuk çabuk konuşarak: "Evet, nedir?" diye sordu.

Melbury: "Ben yaşlı bir adamım." dedi. "Tanrı bana yaşımı-başımı hayli aldığım bir sırada bir evlât —bir kız evlât— verdi. Anası bana çok iyi bir eş oldu. Gelgelelim, çocuk daha küçücükken, Tanrı karımı bizden aldı. Hele eşimi kaybettikten sonra, kızımı gözbebeğim gibi sevdim. Çünkü varım-yoğum oydu. Gene onun hatın için, yeniden evlendim. İkinci karım kızıma bir ana sevgisiyle bakmış, iyiyürekli bir kadındı. Kızım büyüdü, okul çağı geldi. "Kuru ekmek yemem gerekse bile, onu en iyi biçimde okutacağım!" dedim kendi kendime. İleride kızımın evlenip evden ayrılacağını düşünmek bile istemiyordum. Bir gün başka bir adama bağlanacağını, onun evini kendi evi sayacağını düşünmeye katlanamıyordum. Bunun bir doğa yasası olduğunu zamanla kabul ettim. Kızımın başka bir evi olması kendi mutluluğu için gerekliydi; yoksa, ben ölünce yapayalnız kalırdı. Böylece, halimden yakınmadan, mutlu olabilmesi için ona yardım etmeye karar verdim. Gençliğimde bir arkadaşına kötülük etmiştim. Sonradan arkadaşım öldü. Yaptığım kötülüğü onarmak için, kızımı —Tanrı'nın bana armağan ettiği en değerli varlığımı— o ölen arkadaşımın oğluya evlendirmeye karar verdim. Ayrıca, gençler birbirlerinden hoşlanıyorlardı. Gelgelelim, sonradan olaylar öyle gelişti ki kızım onunla evlenirse mutlu olup olamayacağından kuşkuyla düştüm. Birincisi, delikanlı yoksuldu; kızım ise nazlıydı, çok iyi yetişmişti. Derken, bir başka genç adam çıktı ortaya, kızım ile ilgilenmeye başladı. Yetişme tarzı, okumuşluğu bakımından kızımın dengi biriydi bu. Her yönden onu kızıma uygun gördüm. Bana öyle geldi ki, kızıma lâıyk yuvayı ancak o sağlayabilirdi. Kızımı ona doğru ittim; zorladım bile. Sonunda evlendiler.

"Ancak, korkunç bir yanlışlık yaptığımı neden sonra anladım. Böylesine güvendiğim bu iyi yetişmiş beyefendi meğer şıpsevдинin biriymiş. Kızımın mutluluğu tehlikedeydi. Evet, hanımefendi, damadım sizi görmüştü. Gerisini biliyorsunuz... Sizden bir şey istemeye gelmedim; size gözdağı falan da verecek değilim. Biricik yavrusu için çok üzülen bir baba olarak geldim buraya. Size yalvarmaya geldim: Kızımı incitmeyin, kocasının yüreğini çecek bir şey yapmayın diye yalvarmaya geldim! Sizi görmesini yasaklayın, hanımefendi; görevlerini

hatırlatın ona. Üzerinde büyük etkiniz var, isterseniz yapabilirsiniz bunu. Benim gene de umudum var: Kızım la damadım barışabilir, yeneden mutlu olabilirler. Ayrıca, böyle yapmakla siz de bir şey kaybetmezsiniz. Sizin yolunuz bir meslek adamının yolundan çok daha yüksek. Size duyacağımız minnete gelince, bunu anlatmaya söz yetmez!"

Felice Charmond, Melbury'nin neden kendisini görmeye geldiğini anlayınca, ilkin adamakıllı öfkelen di, yaşlı adam konuşurken, kimi vakit soğuk, kimi vakit kızgın bir sesle, boyuna: "Rahat bırakın beni! Rahat bırakın beni. Gidin buradan!" diye onun sözünü kesti durdu. Melbury oralı bile olmadan konuşmasını sürdürünce, genç kadın onun etkisinde kalmaya başladı. Melbury sözlerini bitirince Bn. Charmond derin bir soluk aldı.

— "Benim için böyle düşünmenize yol açan nedir?" diye atıldı. "Damadınızın kalbini çeldiğimi size kim söyledi? Korkunç iftiralar dolaşıyor demek ortada. Bütün bunları şimdi sizden öğreniyorum; şu dakikaya dek haberim yoktu dedikodulardan!"

Melbury irkildi, genç kadına baktı.

— "Gerçeği benden iyi biliyorsunuzdur besbelli, hanımefendi?"

Genç kadın, suçlu vicdanını kanıtlayan bir güçsüzlükle: "Beni yalnız bırakır mısınız lütfen?" dedi. "Öyle beklediğim bir şey ki bu!.. Tür lü yalanlarla çıkıyorsunuz karşıma!"

— "Tanrı şahidimdir ki, hanımefendi, dediğiniz doğru de ğil. Size tek yalan söylemiş de ğilim. Buraya niçin geldiğimi de biliyorsunuz sandım. Bu dedikodu..."

— "Ben böyle bir dedikodu duymadım. Şu iş in özünü anlatın bana, rica ederim!"

— "Size anlatayım ha, hanımefendi?.. Yo, hayır! Bırakın da ben anlatmayayım. Dedikodulara gelince, önemli de ğil. Asıl önemli olan nedir, biliyorsunuz. Siz davranışlarınızı düzeltin, rezalet kendiliğinden sona erecektir. Bağışlayın beni, kaba konuşuyorum. Oysa nazık konuşmak, tatlı sözlerle gönlünüzü almak, kızı ma dostça davranmanız için size yalvarmak üzere gelmiş tim buraya. Kızım bir zamanlar çok sevmiş ti sizi, hanımefendi. Siz de başlangıç ta sevmiş tiniz onu. Sonra, ortada hiçbir neden yokken, bırakı verdiniz. Kızımın o sıcacık yüre ğini düşünemeyece ğiniz kadar incitmiş oldunuz böyle davranmakla. Yalnız, üstün olan siz olduğ unuza göre, kuş kusuz, haklı olan da sizdiniz. Gene de, kızımın bugünkü durumunu düşün ecek olursanız..

eminim, eminim ona kötülük etmek istemezsiniz!"

— "Elbette kötülük etmek istemem ona. Ben.."

Melbury birden genç kadınla göz göze geldi. Tuhaftır ama, Grace'in bir zamanlar kendisini çok sevdiğini belirten sözleri bütün öbür dediklerinden daha çok etkilemişti Felice Charmond'u.

Genç kadın, gözyaşlarına boğularak: "Ah, Bay Melbury!" diye haykırdı. "Beni öyle üzdünüz ki! Nasıl böyle gelebildiniz bana? Ah, ne korkunç! Şimdi gidin artık... Gidin, gidin!"

Melbury, boğuk bir sesle: "Gidiyorum, hanımefendi." dedi. "Sizi tek başınıza bırakıyorum ki daha iyi düşünesiniz!"

Kereste tüccarı odadan çıkar çıkmaz, Bn. Charmond bir köşeye çekildi, hüngür-hüngür ağlamaya başladı. Öfkelenmiş, benliği incinmişti. Bu duygular yüreğindeki daha iyi duygularla karışıyor, ağlamasına, acı içinde kıvranmasına yol açıyordu.

Felice Charmond'un değişken, kararsız ruhu bu zorlu gelgitlerle fırtınalarla dolu, ateşli dönemlere alıştı. Yavaş yavaş bir tür çılgınlığa kapılmakta olduğunu hiçbir zaman şimdiki kadar iyi anlamamıştı. Yargılama yeteneğini, ağırbaşlılığını, benliğini gittikçe yitiriyordu bu yüzden. Öyle ki, sonunda, canlı bir dürtü, cisimleşmiş bir tutku haline gelecek, başka her şeyini yitirecekti. Büyülenmiş gibiydi; kadife bir el onu sımsıkı yakalamıştı sanki. Havadan az önce bir kasırga geçmiş, ansızın gece bastırvermiş gibiydi; öylesine karanlıkta buluyordu kendini. Genç kadın, biraz önceki konuşmanın etkisiyle, oturduğu yerde öyle çöktü kaldı. Derken, öğlen oldu. Yemek vakti geldi. Gene öyle, bilinçsiz gibiydi. Yemekten sonra uşak yabancı bir beyefendinin —adını vermeye gerek görmeyen bir beyefendinin— geldiğini haber verdi. Felice Clarmond yabancıнын kim olduğunu hemen anladı. Bir zamanlar yüz vermediği, o günden beri kendisini adım adım her yerde izleyen âşığıydı bu, daha doğrusu, sayısız âşıklarından biri. Ne var ki onunla karşı karşıya gelmenin düşüncesi bile genç kadını hasta etmeye yetiyordu şimdi.

— "Kimseyle görüşmem şimdi! Kim olursa olsun, evde yokum!"

Felice Charmond gelen adamla ilgili başka bir şey duymadı. Biraz sonra giyinip çıktı. Sinirlerini yatıştırmak, temiz hava almak istiyordu. Ormana doğru uzanan bir keçi yolunu seçti. Ormanları pek sevmezdi ama, bir özellikleri vardı ki işine geliyordu: Kimseye görünmeden rahatça dolaşabilirdiniz ağaçların arasında.

BU olayların ilgilendirdiği bütün kişilerin yaşayışını o gün tuhaf bir heyecan kaplamıştı. Grace öğle yemeği saatine —saat 1'e— kadar babasının evde olmadığını fark etmedi. Fark eder etmez, nerede olduğunu soruşturmaya girişti. Pek olağan sayılmayan koşullar altında sabahleyin evden çıktığını, daha dönmediğini öğrendi. Soruşturmayı birazcık daha derinleştirip biraz da kafasını işletince, babasının nereye gittiğini anlaması zor olmadı.

O sırada Fitzpiers de evde değildi.

Melbury öğle yemeğine de gelmedi. Gerçekte, Bn. Chamond'la görüşükten sonra, çalışmanın sinirlerini yatıştıracağını umarak Sherton'a gitmişti. Grace bunu bilmiyordu elbette. Babasının köşke gidişinin kötü sonuçlar doğurabileceğini düşündüren belli-belirsiz bir korku bürüdü yüreğini ansızın. Köşk sahibinin dengesiz, sağı-solu belli olmaz davranışlarını, sinirli yaradılışını göz önüne alınca, babasının onu görmeye gitmesinin yarar yerine zarar getirebileceğini düşündü.

Bu düşünceyle, öğleden sonra saat 3 sularında, evden çıktı, ormanın içinden geçen yoldan ağır ağır yürümeye başladı. Babasının eve bu yoldan döneceğini düşünüyordu.

Yolun iki yanındaki ağaçlar çıplak, yapraksızdı. Yerdeki kuru dallar üstlerine bastıkça çatırdıyordu. Yolun üstüyle iki yanı dallarla örülmüş, dış dünyadan yalıtılmıştı.

Grace yavaş yavaş yürüyordu. Bir süre sonra ulu ağaçların yerlerini fundalıklar aldı. Giles Winterborne'la adamlarının çalışmakta oldukları fındalıklardı bunlar.

Giles'in dikkati yapmakta olduğu işte olsaydı, Grace'in yaklaştığını göremezdi. Gelgelelim, sabahleyin Melbury'nin karşıki açıktan geçtiğini görelî beri, Grace gibi Giles'in de rahatı kaçmış,

yerinde duramaz olmuştu. Genç adam, kötü bir şey oldu sanarak, koşa koşa Grace'in yanına vardı.

Grace eski yavuklusunu görmeyeli çok olmuştu. Hem bunun, hem de yüreğinin son günlerde kendisine oynadığı oyunun etkisiyle, genç adamı soğukkanlı karşılayamadı.

— "Birşey yok, babamı arıyordum da..." dedi.

Bunları özür diler gibi söylemişti ki bu gereksizdi.

Giles: "Ben de onu arıyordum." dedi, "belki uzağa gitmiştir..."

Grace iri, içli gözlerini Giles'e dikti.

— "Demek, babamın Köşk'e gideceğini biliyordun, Giles?" dedi. "Ne için gideceğini de söyledi mi sana?"

Giles kuşkulu gözlerle ona baktı. Yumuşak bir sesle, Melbury'nin bir akşam önce kendisini görmeye geldiğini, eski dostluklarını yenilediklerini anlattı. Gerisini anlamak Grace için hiç de zor olmadı.

— "A, yeniden dost olmanıza çok sevindim, doğrusu!" dedi.

Karşı karşıya duruyorlardı. İkisi de tedirgindi, ikisi de birbirlerinden korkuyorlardı.

Grace bu odun kesme sahnelerini gördükçe büyük bir acı, pişmanlık duyuyordu. Çünkü kendisini bütün bunlardan geri çekmiş, bunların yabancısı olmuştu. Eksikliklerine, kusurlarına, elverişsizliğine karşın, babasının yalın, gösterişten uzak orman adamı yaşayışına bile özlem duyar olmuştu şimdi. Çünkü olaylar en iyi biçimde sonuçlansa bile, yakında bütün bunlardan yoksun kalacaktı.

Biraz ileride, açıklığın kıyısında, Marty South eve götüreceği çubukları bir yere yığıyordu. Akşamları boş kaldıkça bunları yontup para kazanıyordu. Giles'le Grace, birbirinin varlığından karşılıklı utanç duyarak, genç kızın çalışmasını seyrediyorlardı.

Böyle durmuş, Marty'ye bakarken, koyu renk mantolu, kara şapkalı bir hanımefendinin kıza yaklaştığını gördüler. Kadın şapkasının çevresine pek ustaca bir biçimde ak bir tül dolamıştı. Marty'nin yanına yaklaşıp ona bir şey söyledi. Marty eğilip onu selamladı. Bunun üzerine kadın onunla konuşmaya başladı. Bn. Charmond'du bu.

Felice Charmond köşkten çıktığında başı ateş gibiydi. Sinirli, üzüntülüydü. Bu yüzden, her zamankinden daha canlı bir yürüyüş tutturmuştu. İçini yakan ateş öyle bir türdendi ki bir sigara tellendirmele geçiştirilemiyordu. Genç kadın fundalığa varınca Marty'yi gördü. İsteksiz bir tavırla çalışmakta olan kıza baktı. Sonra sigarasını yere atıp ona doğru seğırtti. Marty'nin küçük orağı Bn. Charmond konuşmaya başlayınca dek hiç durmadı.

Bn. Charmond: "Şuradaki oduncuyla konuşan genç hanım kim?" diye sordu.

Marty: "Bayan Fitzpiers, efendim." diye karşılık verdi.

Felice Charmond irkilir gibi oldu. Grace'i uzaktan seçememişti.

— "Ya?.." diye mırıldandı. "Peki, konuştuğu adam kim?"

— "O da, Bay Giles Winterborne."

Giles'in adını söylerken Marty'nin yüzü birden kızarıvermişti. Bn. Charmond'un gözünden kaçmadı bu.

— "Nişanlı mısın yoksa onunla?" diye yumuşak bir sesle sordu.

Marty: "Hayır, efendim." diye karşılık verdi. "Bir zamanlar o sorduğunuz hanım nişanlıydı onunla. Hem, sanırım..."

Genç kız bu konudaki karnakarışık düşüncelerini elbet ona açıklayamazdı. Bu denli toy, genç bir kız için şaşılacak doğrulukta bir düşünceydi bu. Kısacası, Marty iki kişi için gönül sorunuyla ilgili bir tehlike görmekteydi: Grace'in, kocasının ihmali yüzünden ister istemez Giles'e yönelmekte olduğunun farkındaydı.

Öte yandan Bn. Charmond da, bu gibi durumlarda salt kadınlara özgü, duygusallığa varan bir bilgiçlikle, Marty'nin içinden geçenleri sezdi. Sezmesiyle birlikte de, ters yönlerde sürüklenenleri, zavallı Marty'nin de umutlarının çöküşünü görür gibi oldu. Bu acıklı tablo genç kadını daha da ileriye götürdü: Melbury'nin sitemlerinin kamçıladığı cömertçe kararlarını ona hatırlattı.

Felice Charmond, yüreği duygularla dolu, Marty'den ayrıldı, Grace'le Giles'in üzerinde durdukları kestane kütüklerine doğru ilerlemeye başladı. İki genç onun yaklaştığını görmüşlerdi.

Giles: "Bayan Charmond sizinle konuşmaya geliyor besbelli." dedi. "İyi bir işaret sayılır bu. Benden pek hoşlanmaz; onun için, ben gideyim daha iyi."

Giles bunları söyledikten sonra, Grace gelmeden önce çalışmakta olduğu yere döndü. Hemen ardından da Grace'in görkemli rakibesi oraya yaklaştı. İki kadın birbirlerine sınar gibi baktılar.

Felice Charmond'un birden dili tutulmuştu sanki.

— "Sevgili... Bayan Fitzpiers!" diye kekeledi. "Uzun zamandır görmüyorum sizi."

Dener gibi, elini Grace'e uzattı.

Grace, aynada ilk kez kendi hayalini görmüş, ya da uygarlığın akıl ermez ürünlerinden biriyle karşılaşmış yabanıl bir hayvan gibi, gergin duruyordu. Onunla böyle konuşan gerçekten Bn. Charmond muydu? İnanılmaz şey! Gerçekten oysa, şu yeryüzünde neler olabileceğini kimsecikler kestiremezdi, doğrusu.

Grace'in buz gibi bakışları Felice Charmond'un yüreğine işlemişti. İçli bir sesle: "Sizinle konuşmak istiyorum." dedi. "Yalnız kalabileceğimiz bir yer bulana dek birlikte gelebilir misiniz?"

Grace korkunç hoşnutsuzluk duyduysa da, söz dinledi. Yan yana ormanın derinliklerine doğru yürümeye başladılar. Felice Charmond'un niyetlendiğinden çok, çok daha uzağa dek gittiler. Gene de, genç kadın, kafasını toparlayamadığı için, birtürlü konuyu açamıyor, bu yüzden de yürümesini sürdürüyordu.

En sonunda: "Babanızı gördüm." diyebildi, "şey... bana söylediklerine çok canım sıkıldı."

— "Ne dedi babam size? Size söyleyebileceği hiçbir şey söylemiş değilim ben ona:

— "Herneyse, kolayca kestirebileceğiniz bir şeyi şimdi ne diye yeni baştan anlatayım size!"

Grace, üzgün bir sesle: "Doğru... doğru." dedi. "İkimizin de bildiği bir şeyi ne diye baştan anlatacaksınız, öyle ya?"

— "Bayan Fitzpiers, kocanız..."

Felice Charmond bu tehlikeli konuya değinir değinmez büyük

bir sıkılganlık duydu. Bu öyle bir sıkılganlıktı ki bir şimşek gibi içini aydınlattı, yüreğini taşıran şeyi açığa vuruverdi. Yüzünün anlamı birden değişti, allak-bullak oldu. Sonra çabucak eski halini aldı. Bu öylesine gelip geçici bir değişiklikti ki ancak çok uyanık, çabuk kavrayışlı biri fark edebilirdi. Nitekim, Grace fark etti.

Çok şaşkın bir sesle: "Öyleyse, seviyorsunuz onu!" diye haykırdı.

— "Ne demek istiyorsunuz, genç dostum, anlayamadım?"

Grace: "Şaşılacak şey!" diye haykırdı. "Şimdiye dek, boş vakitlerinizi hoşça geçirmek, gönül eğlendirmek için kocamla acımasızca oynuyorsunuz sanıyordum... Yoksul bir meslek adamıyla gönül eğlendiren zengin bir hanımefendi!.. Beni —onun olan kadını— küçümsediğiniz gibi, için için onu da küçümsediğinize emindim. Şimdiyse davranışınızdan öyle anlıyorum ki umutsuz bir aşkla seviyorsunuz onu. Ben de sizden eskisi kadar nefret etmiyorum öyleyse..."

Bir ara sustu. Sonra sesi titreyerek ekledi:

— "Evet, bu iş sizin için bir gönül eğlencesi olmadığına göre demek ki gerçek bir aşk!.. Ah! nefret ettiğimden çok acıyorum doğrusu size! Çünkü en çok acı çekecek olan sizsiniz!"

Felice Charmond şimdi en azından Grace kadar heyecanlı, tedirgin olmuştu.

— "Bu konuda tartışmanıza izin vermemeliydim!" diye haykırdı. "Buna göz yummakla kendimi alçaltmış oldum. Şu var ki bir zamanlar sevmiştim sizi. O günlerin hatırı için, büyük bir yanlışlık yaptığınızı söylemek isterim size!"

Bu toy, yalın, okullu kız kim oluyordu da ona kafa tutuyordu? Yalnız, bu bir gerçektir. Grace gerek zihinsel, gerekse duygusal açıdan ona egemen oluvermişti. Felice Charmond buna hem şaşıyor, hem de korkuyordu. Onu en çok sarsan işte bu olmuştu.

Yalan söylemekte direnerek: "Hayır, sevmiyorum onu!" diye haykırdı. "Ona karşı iyi davrandım, bu doğru. İnsanın doktoruna vereceğinden daha çok değer verdim. Yalnızdım. Onunla konu-

yordum... Evet, oyalanıyordum onunla. Tertemiz bir dostluktan doğan böylesine çocukça bir oyunu bu denli ciddiye aldığınızı bilmiyordum, özür dilerim. Kimin aklına gelirdi bunu önemseyeceğiniz! Yalnız, burada dünya görüşleri öylesine dar, öylesine yalın ki!"

Grace, başını sallayarak: "A, işte bu doğru değil!" diye atıldı. "Boşuna uğraşıyorsunuz: Seviyorsunuz onu! Bunu yüzünüzden okuyorum: Kocam konusunda davranışlarınızın duygularınızı yalancı çıkarmasına izin vermediniz. Şu son dört-beş ay içinde korunç düşüncesizlik ettiniz ama, içinizden geldiği gibi davrandınız. İşte benim de elimi-kolumu bağlayan bu ya."

— "Yanılıyorsunuz. İçtenlikle davranmadım, ille bu kelimeyi kullanmak gerekiyorsa. Onunla gönül eğlendirdim, sevmiyorum onu!"

Ne var ki Grace dediğinde direniyordu.

— "Başkalarıyla gönül eğlendirmiş olabilirsiniz ama, hiçbir erkeği sevmediğiniz gibi sevdiniz onu!"

Felice Charmond, hafifçe gülerek: "A, peki, nasıl isterseniz." dedi. "Bu konuda tartışacak değilim sizinle. Peki, buraya kadar niçin geldiniz benimle? Sitem etmek için mi, yavrum?"

Grace, yüce gönüllülükle: "Hayır." diye karşılık verdi. "Canınız istiyorsa, onu sevmeye devam edebilirsiniz... umurumda bile değil. İzin verirsiniz, şunu da söylemek isterim ki bu yüzden benden daha çok siz acı çekeceksiniz sonunda. Bunu kendiniz de göreceksiniz. Çok geçmeden sizden de bıkacaktır... hem de ne bıkmak! Onu benim kadar tanımlıyorsunuz daha!.. İşte o zaman, keşke onu hiç görmeseydim, tanımasaydım, diyeceksiniz!"

Geleceği belirten bu sözler Felice Charmond'u eni-konu güçsüzleştirmiş, benzini soldurmuştu. Grace gibi nezaketiyle, iyi yürekliliğiyle tanınmış bir kızın karşısındaki kadından çok daha katı olabileceği, doğrusu, kimsenin aklına gelmezdi.

Felice Charmond: "Abartıyorsunuz herşeyi!.." diye haykırdı. Acı içinde kıvrandığı belliydi. "Acımasız, aptal, toy bir kadınsınız siz! Kocanızla aramızda laf olsun diye kurulmuş bir dostluktan

başka hiçbir şey yok... hiçbir şey! İlerideki davranışlarım size kanıtlayacaktır bunu. Onu bir daha görmeyeceğim, evime almaya-
cağım. Bundan dolayı yüreğim sızlamayacak nasıl olsa. Hem,
böylece, adımı da temize çıkarmış olurum."

Grace, körpe bir fidanı geriye doğru bükerken, kuru bir sesle:
"Onunla bir daha görüşüp görüşmeyeceğinizi bilemem." dedi. "Yal-
nız, şunu bilin ki size karşı değilim; kızmıyorum da size. Siz ise ban
karşısınız."

Sustu, fidanı elinden bıraktı; ağaç doğal dikeyliğine kavuştu.

Grace: "Buraya gelmeden önce, sizden öğreniyor, sizin şehvet
düşkünülüğünüz yüzünden kimseye acımadığınıza inanıyordum."
diye yeniden aldı. "Şimdi ise yalnız acıyorum size; çünkü zayıf
yaradılışlısınız, olmayacak bir aşka düşmüşsünüz. Edred sizi görme
umuduyla olur-olmaz saatlerde evden çıkıp gidince, sizi bir kez
görebilmek için canını tehlikeye atma pahasına geceyarıları çamur
içinde at sırtında kilometrelerce yolu aşarken, deli diyordum ona...
"Cilalı bir yosmanın oyuncağı oldu!" diyordum. Benim için acık-
lı bir oyun haline gelmekte olan şeyin sizin için bir güldürü oldu-
nu sanıyordum. Şimdi görüyorum ki durumu acıklı olan yalnız ben
değilim; siz de aynı durumdasınız, daha bile kötü. Çünkü duru-
mumdan ötürü ben sıkıntı duyuyorsam, siz acı çekiyorsunuz; ben
hayal kırıklığına uğruyorsam, siz umutsuzluklar içinde kıvraniyor-
sunuz. Beni felsefe güçlendirebilir, size ise ancak Tanrı yardım ede-
bilir!"

Felice Charmond, tam anlamıyla yitirmiş olduğu ağırbaşlılı-
ğını korumaya çabalayarak: "Bu saçma-sapan sözlerinize karşılık
vermeye kalkışacak değilim!" dedi. "Davranışlarım herşeyi kanıtla-
yacak. Sizin hiç tanımadığınızı, bilmediğiniz gerçek dünyada erkek-
kadın dostluğu diye bir şey vardır ki yadırganmaz. Siz de, babanız
da beni yargılarken daha saygılı davransanız iyi olur. İkiniz de rahat
bırakın beni. Bir daha sizi ne görmek, ne de konuşmak isterim,
hanımefendi!"

Grace eğilip selam verdi. Felice Charmond kurumlu bir tavırla

ona arkasını döndü. İki kadın birbirine ters yönlerde oradan uzaklaştılar. Çok geçmeden, gölgeli çevre ile akşamın karanlığı onları birbirinin gözünden sakladı.

Uzun tartışmalarının heyecanına öyle dalmışlardı ki, yöne de, uzaklığa da bakmadan, döne-dolaşa birhayli yol almışlardı. Oduncuların gürültüsü çok uzaklarda kalmıştı şimdi. Ayrıca alacakaranlık da çökmüştü, ormanda çalışanlar bu saatte evlerine dönmüş olsalar gerekti.

Öyleyken, Grace, birşeyden kuşkulanmadan, yolu tutturmuş, gidiyordu. Gerçekte yol diye bir şey yoktu. Ağaçların arasındaki daracık geçitlerden geçerek ilerlemeye çalışıyordu. Ormanın bu en yabanıl kesiminden çocukluğundan beri geçmemişti. O zamandan bu yana büyük değişiklikler olmuştu. Bir zamanlar sınır işareti yerine geçen yaşlı ağaçların yerinde yeller esiyordu şimdi. Kimisini oduncular kesmiş, kimisi rüzgârdan devrilmişti. Bir zamanlar çelimsiz, bodur olan çalılar şimdi adamakıllı serpilip dal-budak salmıştı.

Grace, çok geçmeden, yön duygusunu yitirmiş olduğunu anladı. Ne yöne gittiğinin farkında değildi. Hava bu denli kararmasa, rüzgâr gece ulumasına başlamasa, aldırış etmeyecekti. Şimdi ise, eni-konu korkuyordu. Telâşından rasgele bir oraya, bir buraya koşmaya başladı.

Karanlık gitgide yoğunlaştı, rüzgârın uğultusu daha çok duyulmaya başladı. Grace ormanın tanıdığı bir yerine varmayı başaramamıştı daha. Kulak kesilip dinlediyse de, ne bir gürültü duyabildi, ne bir insan sesi. Yürüyüşe çıkalı çok olmamıştı; topu topu bir-iki saattir yürüyordu ama, bayağı yorulmuştu. Kendi sersemliğine kızıyordu. Sağa, sola rasgele koşacağına dümdüz yürüseydi, hiç değilse ormandan çıkmış irak bir köye varmış olurdu şimdiye dek. Ne yazık ki tüm gücünü boşuna harcamış, ters yönlere koşup durmuştu.

İşte şimdi de, büyük bir korku içinde, "Acaba geceyi ormanda geçirmek zorunda mı kalacağım?" diye düşünüyordu.

Bir ara, düşünmek üzere durdu. Rüzgârın uğultusunun arasında kuru yaprakların üzerinde sürüklenen ayak sesleri duyar gibi oldu. Yabanıl orman hayvancıklarından hayli büyük bir yaratığının besbelli bu ayak sesleri. İlk, dost olmayan bir yabancıyla karşılaşmaktan korktuysa da, hemen ardından ayak seslerinin sahibini aramaya karar verdi. Karşılaşacağı kimse kaçak bir avcı bile olsa, ne zararı vardı?

Grace bu düşünceyle çekine çekine: "Hey!" diye seslendi.

Ağaçların arasındaki bilinmeyen kişi bu seslenişe hemen karşılık verdi. Grace de, o yana doğru koşmaya başladı. Az sonra belli-belirsiz bir başka karaltının da kendisine doğru koşmakta olduğunu gördü. Birbirlerine kavuşmak üzereydiler ki, Grace birden saatlerce önce ayrılmış olduğu kadını şapkasının çevresindeki ağızdan tanıdı. Felice Charmond'dan başkası değildi bu.

— "Yolu kaybettim, yolu kaybettim!" diyordu. "Ah, sahidesiz misiniz? Nekadar sevindim sizi gördüğüme. Hoş, kimi görsem şükünecektim ya. Ayrıldığımızdan beri bir aşağı, bir yukarı dolan duruyorum. Korkudan, yorgunluktan ölecek gibiyim!"

Grace: "Ben de öyle." diye karşılık verdi. "Ne yapacağız... ne yapacağız şimdi?"

Felice Charmond, kaygıyla: "Beni bırakıp gitmeyeceksin, değil mi?" diye sordu.

— "Gitmeyeceğim, elbette. Çok mu yorgunsunuz?"

— "Ayakta zor duruyorum. Ayak bileklerim de yara-bel içinde."

Grace düşünmeye koyuldu.

— "Yerler kuru." dedi. "Sanırım yapabileceğimiz en iyi şey oturup yarım saat kadar dinlenmek. İyiye dinlendikten sonra yeniden yola koyulabiliriz. Dümdüz yürürsek, sabah olmadan ergeç bir yere ulaşırız sanırım."

Bir öbek çobanpüskülü çalısı bulunca dibine oturdular. Çalılardan

onları rüzgârdan koruyordu. Geçen yıldan kalma kuru, gevrek eğreltiotu yığınları onlar için bir yuva oluşturunuyordu. Ne var ki, aylardan mart olduğu için, gece eni-konu soğuktu,. Hele Grace tır tır titriyordu. Gençliğin giysi konusundaki umutlu erkenciliğiyle, bahar geldi sanarak, incecik giyinmişti. Felice Charmond'un sırtında ise kışlık giysiler vardı.

Öyleyken, biraz oturup dinlenince, Felice Charmond da Grace gibi titremeye başladı. Hızlı yürüyüşün vücuduna sağladığı sıcaklık geçmişti. Sırtlarına, omuzlarına batan çobanpüskülü yapraklarının arasından sızan soğuğu iyicene duyuyorlardı. Üstelik, yağmur da başlamıştı. Ağaçların üzerine düşen damlaların sesini duyuyorlardı. Neyse ki yağmur sığınmış oldukları kuytu yere kadar ulaşamıyordu.

Felice Charmond: "Birbirimize sıkıca sarılırsak, belki biraz ısınırız." dedi. "Yalnız..." Birden sustu, sonra kesik kesik: "Dünyayı verseler sen bana sokulmak istemezsin, besbelli?" diye ekledi.

— "Neden sokulmayayım?"

— "Çünkü... şey, biliyorsun işte."

— "Yanıhıyorsunuz. İsteddiğinizi yapacağım... Hiç de nefret etmiyorum sizden."

Bunun üzerine, birbirlerine iyice sokuldular. Ortalık böylesine karanlık, ıssız olmasa, bu denli bitkilik duymasalar, ikisi de düşlerinde görseler inanamazlardı böyle bir şeyi yapabileceklerine.

Birbirlerine sıkı sıkı sarıldılar. Felice Charmond'un kürkü Grace'in buz kesmiş yüzünü okşadı. Ağaçlar, üzgün üzgün sallanıp, susmak bilmeden ağıt yakarken, iki kadının solukları birbirine karıştı.

Arkadan birkaç dakika geçtikten sonra, Felice Charmond, ağır, dokunaklı bir sesle: "Ne zavallıyım ben!" diye fısıldadı.

Grace: "Korkuyorsunuz." diye karşılık verdi. "Korkacak bir şey yok ki. Bu ormanları avucumun içi gibi bilirim ben."

— "İlgisi yok. Ormandan hiç korkmuyorum. Başka şeylerden korkuyorum."

Felice, bunu söylerken, Grace'a sımsıkı sarıldı, yüzünü yüzüne yapıştırdı. Grace onun solumasının gitgide hızlandığını, tutuklaştığını

duyuyordu. Denetlenemez duygular filizleniyordu sanki Felice Charmond'un yüreğinde.

Genç kadın: "Senden ayrıldıktan sonra, söylediğim bir şeye çok pişman oldum." diye laf açtı. "Bir açıklama yapmalıyım... Evet, bunu yapmak zorundayım! Hiçbir acı, hiçbir yoksunluk duymadan onu bırakabileceğimi, benim için bir gönül eğlencesinden öte bir şey olmadığını söylemiştim sana. Yalan söyledim. Seni yanıltmak için söylenmiş bir yalandı bu! Onu bırakabilsem bile çok acı çekerim. Daha da korkuncu şu ki vâzgeçemem ondan. Vazgeçebilsem bile, kendi başına yapamam bunu."

— "Niçin? Onu sevdiğiniz için mi?"

Felice Charmond, davranışıyla, bunu onayladığını anlattı.

Grace, coşkuyla: "Yanılmadığımı biliyordum!" diye atıldı. Sonra daha tatlı bir sesle: "Yalnız, bu sizi yıldırmmalı." diye ekledi "Savaşın ona karşı. Eminim kazanacaksınız!"

Felice Charmond: "Ah! sen öye toysun, öyle toysun ki!" diye haykırdı. "Ona karşı takındığımı sözde ilgisiz tavrın yapmacık olduğunu anladığın için, insanların ne aşırı uçlara gidebileceğini de kestirebileceğini sanıyorsun! Bütün kavrayışına rağmen, hayal edebileceğinden çok öte şeyler olabileceğini bilmiyorsun. O benden vazgeçmeye karar vermedikçe, ben ondan vazgeçemem!"

— "Evet ama, gerek mıvki bakımından, gerekse her bakımdan ona üstün olan sizsiniz. Dıyısıyla, bu işi bitirmeye de sizin karar vermeniz gerekir."

— "Hey yaraşbi! Heşeyi apaçık mı anlatmalıyım sana yani, toy kız? A, sanırın öyle! Beninle böylesine karşılaştıktan sonra, ne temiz, ne candan bir kı olduğunu gördükten sonra, sana herşeyi açık açık söylemezsem lahrımdan ölürüm!"

Sonra Grace'in kulğına birkaç söz fısıldadı; ardından da, göz yaşlarına boğuldu.

Grace Bn. Charmond'un kürklerindeñ hoyratça sıyrıldı, fırlayıp ayağa kalktı.

— "Ah! Ulu Tanrı'm!" diye haykırdı. Az önce kulağına fısıldanan, kuşkularının çok üstündeki açıklama karşısında yıldırımla vurulmuşa dönmüştü. "Size sahip oldu, demek! Olacak şey mi bu?... Olacak şey mi bu!"

Oradan kaçıp gidecekmiş gibi arkasını döndü. Felice Charmond'un hıçkırıklarını duyunca durdu. Yoğun bir karanlık sarmıştı şimdi Grace'in çevresini; az önce Bn. Charmond'un kürkünün sardığı yeri yelin soğuk dudakları öpüyordu.

Grace bocaladı, ne yana gideceğini bilemiyordu. Biraz önceki canlı hali kayboldu, gene eski uysal, yumuşakbaşlı kız oluverdi. Ayaklarının dibinde kımıldamadan duran kadına döndü.

— "Dinlendiniz mi?" diye sordu.

Kendi sesi kulağına on yıl yaşlanmış gibi geldi.

Bn. Charmond, karşılık vermeden, çöktüğü yerden kalktı. Sonra, ruhunun en acı derinliklerinden kopan bir sesle: "Niyetin beni ele vermek mi?" diye haykırdı. "Sırrımı herkese açıklayacaksın besbelli? Ah, ne büyük çılgınlık ettim! Ah, ne deliyim ben!"

Grace, kısaca: "Hayır." diye karşılık verdi. "Öyle bir niyetim yok. Yalnız, ayağımızı biraz çabuk tutsak iyi olur. Önümüzde koca bir yol var. Dümdüz yürümekten başka hiçbir şeyi düşünmeyin şimdi."

Derin bir sessizlik içinde yürümeye koyuldular. Islanmaya başlamış olan dalları çekip yollarından uzaklaştırıyorlar, ayakları yerdeki bitkilere dolanıyordu. Gene de dümdüz gittiler, gittiler. Grace çok yorulmuştu; yoldaşı da öyle.

Tam tükenmek üzereydiler ki, ıssız bir yola vardılar. Sherton'dan gelen adamın Bn. Dollery'nin arabasını beklemiş olduğu yerdin burası. Grace çevresine bakar bakmaz, orayı tanıdı.

Soğuk ama, nazik bir sesle: "Nasıl oldu da buraya geldik, anlamıyorum!" dedi. "Küçük Hintock'un çevresinde tam bir çember çizmişiz demek. Kestane korusu öbür yanda kaldı. Bütün yapacağımız iş şu yolu tutmak artık."

Sürüklenircesine yola doğru yürüdüler. Oradan Küçük Hintock'a

giden yola saptılar. Böylece, koruya ulaştılar.

Grace, gene o durgun sesle: "Ben buradan dönüyorum." dedi. "Köşke oldukça yakınsınız."

Felice Charmond kımıldamadan durdu. Az önce söylediklerini Grace'in kabul edişine çok şaştığı belliydi.

— "Ruhumdaki ağır yükten kurtulmak için, dayanılmaz bir açılma isteği duydum demin." dedi. "Böylesine bir sırrı bir deli bile mezara gidene tek içine görmez. Gelgelelim, olan oldu artık, yapılacak birşey yok. Sırrım aramızda kalacak mı, yoksa bana savaş açmak kararında mısınız?"

Grace, üzgün bir sesle: "Aramızda kalacak elbette." diye karşılık verdi. "Benim gibi çaresiz, zavallı bir kızın size savaş açmasını nasıl bekleyebilirsiniz?"

— "Ben de onu görmemek için elimden geleni yapacağım öyleyse. Onun kölesiyim ama, deneyeceğim gene de."

Grace yaradılıştan nazikti ama, bir taş atmaktan kendini alamadı. İnce bir alayla: "Rica ederim, kendinizi sıkıntıya sokmayın." dedi. "İstediğiniz kadar görebilirsiniz onu. Bana göre hava hoş!"

Benliği, kırılaacağı yerde, yaralanmış olsaydı bu sözleri kullanmazdı, kuşkusuz. Ne var ki Fitzpiers'in genç kadının yüreğindeki yeri pek küçülmüştü şimdi.

İki kadın birbirlerinden ayrıldılar. Ayrılmadan önce de, farkında olmadan birbirlerini öptüler.

Grace keyifsizce döndü, evinin yolunu tuttu. Marty'nin kulü besinin önünden geçerken, kızın, her zamanki gibi çubukları yontacağına, bir şeyler yazmakta olduğunu görünce şaşırdı. Böyle harlı harlı ne yazıyordu acaba Marty?

Kulübeyi geçer geçmez, kendisini aramaya çıkmış olan adamlarla karşılaştı. Eve döndüğünde de herkesi telaş içinde buldu. Yolu kaybettiğini anlattı. Bereket versin ki bitkinliğini yoldaki bu çabalara yordular.

Grace Marty'nin ne yazdığını bilseydi çok şaşardı, kuşkusuz. Bütün Hintock'u çalkalandıran dedikodu kızın da kulağına

çalınmıştı. Bunun üzerine, oturmuş, Dr. Fitzpiers'e bir mektup dökürmeye koyulmuştu. Bn. Charnond'un o harikulâde güzel, ~~gün~~ saçlarını takma olduğunu, kendi saçlarından kesilip yapıldığını açıkladı mektubunda. Zavallı Marty'ciğin elindeki tek kozdu bu; o da, onu oynuyordu. Çünkü modadan haberi olmadığı gibi, bu açıklamanın Dr. Fitzpiers'i Bn. Charnond'dan uzaklaştırmaya yeteceğini sanıyordu.

NİSAN başıydı. Grace'le Felice Charmond'un ormandaki buluşmalarının üzerinden birkaç gün geçmişti. O gün Dr. Fitzpiers, Sherton Abbas'tan kiraladığı bir arabayla, Londra'dan Hintock'a dönüyordu. Gözlerinde kuşkulu bir parıltı vardı. Tedirgin olduğu yüzünden belliydi. Doğduğuna pişman olmuş gibi bir hali vardı.

Doğrusu, durumu gerçekten üzücüydü. Kolay etkilenebilir zihni durumu olduğundan da kötü görmek eğilimindeydi. İşleri iyi gitmiyordu. Son zamanlarda hastaları gittikçe azalmaya başlamıştı. Hele şimdi hiç hastası kalmamış gibiydi. Köyün yılmak bilmez yaşlı hekimi — Dr. Jones — hastaları hani ner'deyse Fitzpiers'in kapısının önünden kapıp götürüyordu.

Fitzpiers son zamanlarda böylesine gözden düşmesinin başlıca nedenini biliyordu. Gelgelelim, mantıksız bir adamdı. İkinci üzüldüğü şey birinciyi ortadan kaldırabilecek bir çare olabileceken, gene de üzülüyordu. Kısacası, Felice Charmond'dan bir daha görüşmelerini rica eden bir mektup almıştı. Bn. Charmond, ayrılışlarını daha da etkileyici hale getirmek için, hemen Avrupa'ya gitmeye karar verdiğini de mektubuna ekliyordu.

Orman adamının yaşayışındaki sıkıcı boşlukla ormanın yaşayışındaki yüce canlanışın aynı zamana rastladığı günler gelmişti. Kışlık odun kesme döneminin kapanıp ağaç kabuğu soyma mevsiminin başlamak üzere olduğu günlerdi. Bu mevsimde ormandaki bütün ağaçların gövdelerine büyük bir güçle özsu dolmaya başlar,

Giles Winterborne'un anlaşması tamamlanmış, korular boşalmıştı. Havalara kapanık gidiyordu. Yapraklar daha yeşermemişti. Bülbüller gece türkülerini çığırmaya başlamamışlardı daha. Ayların Anası en güçsüz, en zayıf evresindeydi. Açlıktan bitmiş, beli

bükük bir iskelet halini almıştı. Bu iskelet çıplak dalların arasından Fitzpiers'in ardı-sıra kayıp gidiyordu şimdi.

Fitzpiers eve varınca doğruca karısının oturma odasına çıktı. Oda bomboştu, ocak da yakılmamıştı. Fitzpiers ne gün geleceğini söylememişti. Bununla birlikte, karısının neden orada oturup kendisini beklemediğini merak etti.

Evin öbür kanadına geçip Bn. Melbury'yi buldu, Grace'in nerede olduğunu sordu. Karısının üç gün önce Shottsford-Forum'daki bir ahpabına gitmiş olduğunu öğrenince çok şaştı. Grace'in pek iyi olmadığı konusunda o sabah babasına oradan haber gelmişti. Melbury de, atına atlayıp onu görmeye gitmişti.

Fitzpiers gene yukarı çıktı. Küçük oturma odası şimdi tek bir mumla aydınlatılmıştı. Oliver Nine'nin bir kucak dolusu odunla içeri girmesi de odayı şenlendiremedi. Yaşlı kadın odunları ocağa attı. Ocak demiriyle ateşi karıştırdı.

Fitzpiers ormandaki buluşmayı bilmiyordu elbet. Birşeyden haberi olmadığı için, Grace'e eni-konu kızdı. Karısı bir yere gideceği vakit ona önceden haber vermeliydi.

Fitzpiers, rasgele, pencereye doğru yürüdü. Perdeler açıktı. Hızla batmakta olan incecik aya, sonra da Suke Damson'ın bacasından yükselen dumana baktı. Bu duman Suke'un akşam yemeğini hazırlamak üzere ateşi yeni yaktığını gösteriyordu.

Derken, bahçenin öbür yanında birilerinin konuşmakta olduğunu duydu. Biri duvardan uzanmış, bıçkıcılarla çene çalışıyordu. Yüksek sesle konuştuğu için söyledikleri az-çok duyuluyordu. Fitzpiers adamın Bn. Charmond'dan söz ettiğini anlamakta gecikmedi.

— "Ocağı bu kadar gürültülü karıştırma, Nine." dedi.

Bunun üzerine, yaşlı kadın ocaktan uzaklaşarak dizleri üzerine çöktü. Odunları kucağında tutuyordu. Bu arada Fitzpiers de pencereyi araladı. Bıçkıcıyla konuşan adamın söylediklerini duydu:

— "En sonunda gene yabancı ülkelere gidiyor. Birden karar vermişe benziyor. Biriki gün içinde yola çıkacakmış. Son günlerde

suratından geçilmiyormuş. Pek sinirliydi. Hintock'a göre bir kadın değil o. Kayın ağacıyla meşeyi bile birbirinden ayırdedemez. Adamın kim olduğu beni ilgilendirmez ama, ne yalan söylemeli, kadın bugüne dek bana karşı pek iyi davrandı."

— "Neyse... öbürsüğün uğurlu pazar günü. Bizler, içimizde acıma olmazsa, zevzek budalalardan başka neyiz ki?.. Ama, bunu bilir, bunu söylerim: O kadının gidişi burada kalacak olan yeni evli bir çiftin çok yararına olacak!"

Ateş yanmıştı. Fitzpiers gidip ocağın önüne oturdu. Bir ağacın üzerindeki son yaprak gibi tedirgindi. "Zavallı, zavallı Felice!" diye mırıldandı.

Fitzpiers'in az önce gülünç hale sokulmuş biçimiyle öğrendiği durumdan ötürü zavallı Felice kimbilir ne büyük acı çekiyordu! O güzelim şakakları kimbilir nasıl zonkluyordu! Kimbilir ne korkunç bir zavallılık içindeydi! Acılar içinde, yapayalnız oturuyordu şimdi besbelli. Belki de Fitzpiers'in gelip kendisini görmesini yasakladığına pişman bile olmuştu.

Fitzpiers, orada tek başına oturup, hazırlanmakta olan yemeği beklemeye dayanamadı. Binici elbiselerini giydi, avluya indi, gidip ahır kapısına dikildi, Sevgili'nin eyerlenmesini bekledi. Kısarak hazır olur olmaz yola koyuldu. Yürüye yürüye gitmek isterdi ama, bütün günü yolda geçirdiği için yorgundu.

Marty South'un kulübesi yolu üzerindeydi. Fitzpiers kulübeye yaklaşırken, Marty de sundurmadan dışarı çıktı. Sanki onu bekler gibi bir hali vardı. Yolun ortasında karşılaştılar. Marty Doktor'a bir mektup uzattı.

Dr. Fitzpiers atı durdurmadan mektubu kızın elinden aldı, sonra başını çevirmeden: "Kimden bu?" diye sordu.

Marty duraksadı. Sonra, göze çarpan bir sertlikle: "Benden!" diye karşılık verdi.

Bn. Charmond'un saçlarının takma olduğunu açıklamak üzere Marty'nin yazdığı mektuptu bu. Kızcağız, sözlerini kanıtlamak için, artık epeyce uzamış olan saçlarından bir tutam kesip onu da

zarfın içine koymuştu. Böyle bir mektup yazmayı çoktandır kuryordu. Şimdi de mektubu sahibine verirken elleri titriyordu.

Ortalık öyle karanlıktı ki Fitzpiers mektubu açıp hemen oracıkta okuyamazdı. İçinde ne yazılı olduğunu merak ediyordu ama, ister istemez zarfı cebine koydu. Sonra aklı gene Hintock Köşkü'ne gitti; mektup cebinde, açılmadan, öyle kaldı.

Öte yandan, Marty umutla olacıkları bekliyor, mektubunun Dr. Fitzpiers üzerindeki etkisini hayal etmeye uğraşıyordu.

Çok geçmeden Fitzpiers köşke iyicene yaklaşmıştı. Bir küme meşe ağacının altına varınca, dizgini çekip atı durdurdu, köşke bakarak düşünceye daldı: Bn. Charmond rahatsız olduğuna göre, Doktor'un onu görmeye gitmesi doğal sayılırdı. Yalnız, biraz daha düşününce, köşke atla gitmenin doğru olmayacağına karar verdi. Sessizce yürüyerek köşke yaklaşırsa belki kimseye görünmeden içeri girebilirdi. Olur ya, genç kadın belki de yalnız değildi...

Bu düşünceyle attan indi, Sevgili'yi bir ağaca bağladı, yayan olarak köşkün ön kapısına doğru seğırtti.

*
**

Bu arada, Melbury de Shottsford-Forum'dan dönmüştü. Evinin geniş bahçesi gölgeli yoldan sarmaşık kaplı bir duvarla ayrılıyordu. İçeriye ak boyalı iki bahçe kapısından giriliyordu. Kapıların herbiri duvarın bir ucundaydı. Raslantı bu ya, Fitzpiers aşağıdaki bahçe kapısından köşke gitmek üzere atıyla çıktığı sırada, Melbury de üst kapıdan bahçeye girmek üzereydi. Fitzpiers önünde olduğu için, Melbury onu görebiliyordu. Yalnız, Doktor başını çevirip bir kez bile arkasına bakmadığından, kaynatasının ağaçların altından usul usul atını sürerek sessizce eve yaklaşmakta olduğunu göremedi. Oysa Melbury'nin atı da kırdı.

Melbury eve girince, karısı: 'Grace nasıl?' diye sordu.

Yaşlı adam pek tasalıydı.

— "Hiç iyi değil." diye karşılık verdi. 'Görünüşü hiç hoşuma

gitmedi. Bu haldeyken yabancı bir evde daha uzun süre kalmasına dayanamayacağımı söyledim, benimle birlikte eve dönmesi için yalvardım. En sonunda razı oldu ama, bana uzun uzun dil döktürdükten sonra. O zaman, oraya arabayla değil de atla gittiğime pişman oldum. Baktım başka çare yok, güzel, rahat bir araba kiraldım. Kısacası, birkaç saat sonra Grace de burada olacak. Ben önden atla geldim ki odasını hazırlamaya vaktin olsun. Neyse, bakıyorum, kocası eve dönmüş."

Bn. Melbury: "Evet, döndü." dedi. "'Shottsford'dan buraya dek kimbilir kaç para verdin arabaya? Dünyanın parasına patlamıştır besbelli."

Melbury: "Kaça patlarsa patlasın, umurumda değil!" diye karşılık verdi. "Kızımı eve getirmeyi kafama koymuştum bir kez. Neden gitti buradan, anlayamıyorum ya! Pek tuhaf davranıyor, durumu düzeltmek için de hiçbir şey yaptığı yok, anladığımı kadarıyla."

Grace ormanda Bn. Charmond'la görüştüğünden de, genç kadının kulağına fısıldadığı sırdan da babasına hiç söz etmemiştii.

Melbury: "Edred değil mi ki eve döndü." diye sözlerini sürdürdü, "hiç değilse ben eve gelene dek bekleyebilir, Grace'in nasıl olduğunu sorabilirdi. Dışarı çıkarken gördüm onu. Nereye gitti gene?"

Bn. Melbury:: "Uzun süredir burada değildi, ilk gideceği yer köşk olacaktır besbelli." dedi.

O da Dr. Fitzpiers'in atını köşke doğru sürdüğünü görmüştü.

Melbury başka bir şey söylemedi. Öfkeden küplere biniyordu. Tam şu sırada, Fitzpiers'in evde kalması için her türlü neden varken, ne işi vardı köşkte? Hiç değilse Shottsford yoluna çıkıp hasta karısını yarı yoldan karşılayabilirdi.

Yaşlı adam gene bahçeye çıktı. Upjohn atın eyerini bile çıkarmamıştı daha. Melbury ona atı yeniden eyerlemesini söyledi. sonra, ata atladığı gibi, damadının ardına düştü.

Köşkün koruluğuna vardığında, damadıyla kıyasıya savaşmaya hazırdı. Ne olursa olsun, bu akşam Edred Fitzpiers'i eve döndürmek

kararındaydı. Bunu belki tatlılıkla, belki de zorbalıkla yapacaktı. Melbury'ye göre bu işe karışmasında bir sakınca yoktu. Çünkü hiçbir şey şimdi olduğundan daha kötü olamazdı. Gelgelelim, beterin beteri vardır. İşte bunu düşünmüyordu.

*
**

Yaşlı adam korunun atlılara ayrılmış kapısından içeri girdi. Hemen hemen Fitzpiers'in atının nal izlerini izleyerek yumuşak çimenlerin üzerinde ilerledi. Biraz önce Fitzpiers'in durup atını bağlamış olduğu meşe ağaçlarına ulaştı. O zaman, uzaktan seçebildiği akımtırak şeyin Sevgili olduğunu gördü. Hayvan Fitzpiers'in kendisini bağladığı yerde duruyordu.

Melbury: "Pis herif!" diye homurdandı. "Neden dürüst insanlar gibi atıyla gitmedi köşke kadar?"

Fitzpiers'i örnek alarak o da atından indi, hayvanı Sevgili'nin bağlı olduğu ağacın yanındaki ağaca bağladı, yayan olarak köşke yollandı. Ön kapının zilini çalmadan, usulca açıp içeri süzüldü.

Meşe döşemeli geniş, dörtköşe giriş, davandaki bir kırıktan sarıkan sönük bir lambayla aydınlatılmıştı. Kimseler yoktu ortada.

Melbury koridora çıktı, oturma odasının kapısına varıp içeriyi dinledi. Çıt çıkmıyordu. Kapıyı açıp içeriye göz attı. Burası da boştu. Odayı aydınlatan tek ışık ocakta yanan sönük ateşti. Ocaktan yayılan aydınlık, alay edercesine, Versailles tarzı mobilyaların üzerinde oynayıyordu.

Yaşlı adam damadını hemen karşısında bulamayınca eni konu hayal kırıklığına uğradı. Yemek odasına doğru seğirtti. Burada ne lamba yanıyordu, ne ocak. Odanın soğuk havası Bn. Charmond'un o gün orada yemek yemediğini kanıtlar gibiydi.

Melbury'nin yüreği az buçuk yumuşamıştı şimdi. Köşkteki herşey uykuya çekilmiş gibiydi; bütün odalarda öyle bir barış havası esiyordu, herşey saldırganlıktan öyle uzaktı ki Melbury'de ne Fitzpiers ile, ne de bir başkasıyla kavgaya edecek güç kalmamıştı.

Odalarn görkemli görünüşü yaşlı adamı duygusallaştırmıştı. Dış görünüşü bu denli iyi, bu denli güzel bir yerde günah işlenemez gibi geliyordu ona. Hani ner'deyse kuşkalarının boş olduğuna inanacaktı. Ayrıca, kuşkuları doğruysa bile, köşke böyle garip bir biçimde girişini köşk sahibi hoş karşılamayabilir; bu da, gerek kızının, gerekse kendi benlik duygusu açısından sakıncalı olabilirdi. Daha akla-yakın bir tutum takınmaya, Bn. Charmond'a yalvardığı gibi, Fitzpiers'e de özel olarak yalvarıp yakarmaya karar verdi sonunda.

Geldiği gibi usulca odadan çıktı. Oturma odasının kapısı önünden geçerken, bir ses duyar gibi oldu. Ateşin çıtırtısından başka bir sesteki sanki bu. Kapıyı yavaşça bir daha açtı, birkaç parmak kadar aralayıp içeriye göz attı.

İşte o zaman, tam karşıki camlı kapının önünde iki karaltı gördü. Karaltılar dışarı çıkmak üzereydiler. Bir erkekle bir kadın. Melbury Bn. Charmond'la damadını hemen tanıdı. Bir dakika sonra iki karaltı çimenliğin karanlığında gözden kaybolmuştu.

Melbury gerisin geri taşlığa döndü. Arabaların girdiği kapıdan dışarı çıktı. Çimenliğin önüne doğru seğırtti. Tam vaktinde yetişmişti. Çünkü iki karaltı o sırada evin bahçesiyle koruluğu ayıran parnaklığın önünde birbirlerinden ayrılıyorlardı.

Bn. Charmond âşığından ayrılır ayrılmaz hemen gerisin geri köşke döndü. Koruya doğru seğırtten Fitzpiers'i ise ağaçların koyu karanlığı bir çırpıda yutuverdi.

Melbury Bn. Charmond oturma odasının camlı kapısından içeri girene dek bekledi, sonra Fitzpiers'in ardına düştü. Bu akşam bu genç adama iyi bir ders vermek istiyordu.

Bununla birlikte, meşeliğin koyu gölgesine girince, Fitzpiers'i göremedi. Atı Tomurcuk da ortalıkta görünmüyordu. Melbury el yordamıyla yavaş yavaş ilerleyerek, atların bağlı olduğu ağaçları buldu. Sevgili gene bağlı olduğu yerde duruyordu ama, Tomurcuk yoktu. Melbury durup düşündü. Tomurcuk genç, güçlü bir attı; ipini koparıp kaçmış olacaktı. Sonra, dikkatle kulak verince, atının uzaktan uzağa gelen nal seslerini duydu. Eyer de gıcırdıyordu ki bu

da atın sırtında biri olduğunu gösteriyordu. Melbury korunun köşesindeki ufak bahçe kapısına kadar yürüdü.

Orada köşkün adamlarından birine rastlayınca: "Kır ata binmiş birini gördün mü?" diye sordu.

Adam: "Doktor Fitzpiers'den başka kimseyi görünmedim." diye karşılık verdi.

Herşey tam Melbury'nin kuşkulanmaya başladığı gibi olmuştu. Fitzpiers, yanlışlıkla, kendi atı yerine Melbury'nin atına binmişti. Fitzpiers'in attan anlamadığı, ortalığın karanlığı, üstelik iki atın görünüşteki benzerliği düşünülürse, buna şaşmamak gerekirdi. Gündüz gözüyle atları birbirinden ayırdetmek kuşkusuz daha kolaydı, çünkü Melbury'nin atının rengi ötekinden hayli koyucaydı.

Yaşlı adam hızlı hızlı geri döndü. Bu durumda yapılabilecek en iyi şeyi yaptı: Sevgili'ye atladığı gibi, hızla, Fitzpiers'in ardına düştü.

Melbury ormana yeni dalmış, ormanın içinden geçen araba yolunda ilerlemekteydi ki yolun bir dönemecindeki ulu kestane ağacının altında kendi atı Tomurcuk'u seçer gibi oldu. Fitzpiers'e yetişme çabasıyla, Sevgili'yi daha hızlı sürdü.

Ağaca biraz daha yaklaşıncı, atın başıboş dolaştığını, binicisinin sırtında olmadığını gördü. Melbury yaklaşıncı hayvan neşeyle eve doğru dört-nala koşmaya başladı. Melbury kötü bir şey olduğunu sanarak kestane ağacına doğru seğırtti, ağacın altına varınca atından aşağı atladi. Birkaç dakika kadar çevreyi yokladıktan sonra, yerde yatan Fitzpiers'i buldu.

Fitzpiers, Melbury'nin ellerini üzerinde duyar duymaz: "Buradayım... Yardım edin!" diye inledi. "At beni sırtından attı... Yalnız, pek kötü durumda değilim, sanırım."

Bu durum karşısında Melbury genç adama vermeyi tasarladığı söylevi elbette veremezdi. Olanlardan sonra damadına dostça davranmayı ise ikiyeüzlülük saydı. Böylece, içinden geldiği gibi davranmaya karar verdi, tek laf etmeden onun yardımına koştu, doğrultup oturttu.

Genç adam biraz sersemlemiş, uyuşmuştu ama, dediği gibi, önemli bir yarası falan yoktu. Melbury onun nasıl olup da attan düştüğünü kolayca anlamıştı: Besbelli altındaki atı Sevgili sanmış, tez elden ahırına dönmek isteyen öbür daha genç atı yönetmesini becerememişti.

Melbury eski moda yolculardandı; Shottsford-Forum'dan daha yeni döndüğü için, rom şişesi daha cebindeydi. Yirmi kilometreyi geçen her yolculukta bu şişeyi yanına alırdı. Şişeyi doktorun ağzına dayadı. Birhayli içirmiş olacak ki Fitzpiers çabucak kendine geldi. Melbury yardım edip onu ayağa kaldırdı. Asıl sorun, onu şimdi ne yapacağı idi. Fitzpiers yürüyecek halde değildi; olsa olsa biriki adım atabilirdi. Üstelik, öbür at —Tomurcuk— da kaçıp gitmişti.

Melbury, büyük bir çabayla, Fitzpiers'i Sevgili'nin sırtına bindirdi. Kendisi de arkaya atlayıp bir kolunu Fitzpiers'in beline sıkıca doladı. Sevgili geniş yapılı, sırtı dümdüz, yüksek bir attı. Ağır bir yürüyüşle, Hintock gibi yakın bir yere iki kişiyi rahat taşıyabilirdi.

KISRAK, güçlü, tetik bir yürüyüşle, Giles Winterborne'un çalıştığı fundalığı aştı, meşe ağaçlarının yetiştiği daha yoğun topraklara ulaştı. Sonra Marshcombe Bottom'a doğru yöneldi. Burası, sık bitkilerle dolu olduğundan, koyu karanlıktı. Ahalinin inancına göre, geceleri hayaletler dolaşmış bu kesimde.

Fitzpiers adamakıllı kendine gelmişti şimdi. Yalnız, sabahtan beri ağzına bir lokma koymamıştı. Sabah yola çıkmadan önce Londra'da acele bir kahvaltı etmişti, hepsi okadar; eve varınca da, yemek vaktini beklemeden, Felice'i görmeye koşmuştu. Dolayısıyla kaynatasının içirdiği yıllanmış rom genç adamın başını döndürmeye, dilini çözmeye yetmişti. Kendisine yardım elini uzatanın kim olduğunu düşünmeden, abuk-sabuk konuşmaya başladı. Melbury bir koluyla onu sıkı sıkı tutuyordu daha.

Fitzpiers: 'Bugün ta Londra'dan geldim.' diye başladı. 'Ah, denginiz olan insanlara rastlayabileceğiniz bir yer orası! Hintock'ta—daha da beteri, Küçük Hintock'ta— oturuyorum ben! Zıyan olup gidiyorum orada. Hintock'un onbeş kilometre uzağında bile bir tek kişi yok beni anlayacak... Söylüyorum sana, çiftçi efendi —adın herneyse— iyi yetişmiş, kültürlü bir adamım ben. Birsürü dil bilirim; şairler yakın dostumdur; şu çevrede bir zamanlar benim kadar metafizik okumuş bir kişi bile bulamazdın. Metafiziği bıraktıktan sonra doğabilime merak sardım. Tüm Güney Wessex ülkesinde bir eşim yoktur bu bilim dalında. Öyleyken, burada, Hintock denen bu pis delikte, esnaf takımından adamlarla yaşamak zorundayım.'

Melbury: 'Ya!' diye homurdandı.

Fitzpiers atın üstünde iki-büklük oturuyordu. İçkinin verdiği canlılıkla birden doğruldu. Omuzları Melbury'nin göğsüne öyle bir hızla çarptı ki yaşlı adam az kalsın dizginleri elinden düşürüyordu.

Doktor: "Buradaki insanlar değerimi anlamıyorlar!" diye haykırdı. Sonra sesini alçaltarak, ağır, yumuşak bir sesle ekledi: "Bir kişiden... bir kadından başka!.. Tutkulu, coşkulu bir insan o. Akıllı olduğu kadar da zengin. Bana bak, ihtiyar, ellerin canımı acıtıyor... kartal pençesi gibi. Hani şeyin... Pro... Pre... şey, canım Kaf Dağı'ndaki adamın ciğerini yiyen kartalın pençesi gibi. Dedim ya sana: Ondan başka kimsecikler anlamıyor değerimi!.. Ah, Ulu Tanrı'm, talihsiz bir adamım ben! O kadın benim olmalıydı, benim adımlı almalıydı! Ne yazık ki olamıyor bu! Kendimden aşağı durumda bir kızla evlenerek hayatımı mahvettim. Şimdi çok pişmanım buna."

Durum Melbury için gerek zihinsel, gerekse bedensel bakımdan gittikçe daha dayanılmaz, daha sinirlendirici olmaya başlamıştı. Fitzpiers'i sol koluyla desteklemek zorundaydı. Ona dokunmak zorunluluğu gittikçe daha ağırla gidiyor, sınırına dokunuyordu. Ne yapacağını kendisi de bilemiyordu. O sırada Fitzpiers'e çıkışmanın hiçbir yararı yoktu. Adamın kafası hem içtiği içkiden, hem de attan düşmenin sarsıntısı yüzünden karmakansıktı. Bundan dolayı, Melbury sesini çıkarmamayı daha doğru buldu. Bununla birlikte, yoldaşını tutan kolu şimdi sevecenlikten çok uzak, hatta sertti.

— "Birazıcık canımı yakıyorsun, çiftçi!.. Gelgelelim, ettiğin iyilikten ötürü çok borçluyum sana. Diyorum ya, değerimi anlamıyorlar benim. Laf aramızda, buradaki hastalarım da bir bir elden gidiyor. Neden mi? Çünkü gerek kişilik, gerek mevki bakımından eşsiz birini keşfettim... Adını söylemeyeceğim; onun için, kimse cingözlük etmeye kalkmasın... Yalnız, yitirdim o eşsiz yaratığı... Evet, yasal bakımdan yitirdim. Oysa şimdi özgür bir adam olsaydım, aramızdaki ilişki öyle bir yere gelmiş durumda ki beni geri çeviremezdi artık. Servetine gelince —sakın bu servete göz diktiğimi falan sanma— bu sayede onurlu bir dileğimi gerçekleştirmek fırsatını bulabilirdim belki. Bir fırsat ki bugüne dek böylesi geçmedi elime! Bundan sonra da hiçbir zaman geçmeyecek, hiçbir zaman!"

Melbury'nin yüreği ötekinin sırt kemiğinde atıyor, beyni

öfkeden ateş gibi yanıyordu. Boğuk bir sesle: "Niçin?" diye sordu.

Fitzpiers karşılık verene dek at eşkin gdişle birkaç adım daha attı. Neden sonra, Doktor: "Çünkü yasal bakımdan bir başka kadına bağlıyım, zincirliyorum de ondan." dedi. "Senin kolun beni nasıl sıkı sıkı tutuyorsa, öylesine sıkı sıkıya bağlıyım ona. Sakın yanlış anlama: Kolundan yakındığım yok; tersine, bana yardım ettiğin için sana çok borçluyum. Neyse.. Neredeyiz, kuzum? Eve yaklaşmadık mı daha?.. Eve diyorum bir de. Ev değil orası benim için! Şuradaki öbür evde olabileceğimi bile bile nasıl "ev" derim oraya?" Beceriksizce kolunu kaldırıp köşkten yanı gösterdi. "Kendimi birine bağlamakta acele ettim: İki ay erken davrandım, işte topu topu hepsi okadar. Onu değil de, öbürünü daha önce görmüş olsaydım..."

Söz buraya gelince, yaşlı adamın kolu Doktor'u şiddetle sarstı.

Fitzpiers: "N'apıyorsun, yahu?" dedi. "Rahat dur, alla'sen, ya da beni yere bırak... Ne diyordum: İki aylık küçücük bir zaman farkı yüzünden kaybettim onu! Bu dünyada artık hiçbir denenecek kapı kalmadı; bu da, herşeye karşı isteksiz yapıyor beni, hem de nasıl isteksiz! Yalnız, öbürüne bir şey olursa... durum değişebilir elbet. Doğrusunu istersen, o da sevimli bir kadındır. Yalnız, ona bir şey olursa... Hem, duyduğuma göre hastaymış da şu sırada. Evet, ona bir şey olursa, o zaman gene serbest kalırım... ünümü, mutluluğumu güven altına alırım."

Fitzpiers'in kereste tüccarının atı üzerinde giderken söylediği son sözler oldu bunlar. Melbury artık kendini tutamayarak, damadının beline doladığı kolunu öfkeyle çekti, genç adamın yakasına yapıştı.

Dudakları titreyerekten: "Seni taş yürekli alçak, seni!" diye haykırdı. "Senin için yaptığımız bunca fedakârlıktan sonra! Sana evimizi açtık... Kızımın paralarını da aldın. Bütün bunlardan sonra böyle konuşuyorsun ha! Hem de bana, George Melbury'ye söylüyorsun bunları!"

Sözlerini bitirir bitirmez omzuyla genç adamı olanca gücüyle itti. Fitzpiers paldır-küldür yere yuvarlandı.

Sevgili, biriki adım daha attıktan sonra, durdu.

Melbury yaptığına pişman olmuştu bile.

— "Tanrı beni bağışlasın!" diye mırıldandı. "Bam telime bastı, sabrımı taşırdı. Sakın öldürmüş olmayayım onu?"

Eyerin üzerinde dönüp Fitzpiers'in düştüğü yere baktı. Damadının hiçbir şey olmamış gibi ayağa kalktığını, ağaçların altından hızlı hızlı uzaklaştığını görünce pek şaşı.

Fitzpiers'in ayak sesleri duyulmaz olana dek durup dinledi.

— "Öldürebilirdim onu!" diye mırıldandı. "Bereket versin, yaprakların üzerine düştü de, bir yerine birşey olmadı."

Hemen ardından, akli gene damadının az önceki sözlerine takıldı. Öfkesi öyle kabardı ki hani ner'deyse Doktor'un oracıkta ölüvermesini dileyesi geldi.

Melbury çok yol almamıştı ki, ileride, çalılıarın altında duran kendi atını gördü. Sevgili'den inerek o yana doğru seğırtti. Kendi çılgınlığından şimdi kendisi ürkmüş olan genç atı kolayca yakaladı. İki atı aynı ağaca bağladıktan sonra, gerisin geri döndü. Amacı Fitzpiers'i arayıp bulmaktı.

— "Zavallı..." diyordu. "Ona karşı düşündüğümden daha ileri gittim sanırım."

Ormanın orasına-burasına baktıysa da, genç adamı bulamadı. Sonunda, durdu, kulak kesilip çevreye göz gezdirdi. Yel dallardan örölmüş sık ağın içinden süzölerek geçiyor, ona dek ulaşıyordu. Ağaçların gövdeleriyle kalınca dalları gökyüzünün aydınlığına karşı türlü biçimlerde uzanıyordu. Nöbetçilere, dev şamdanlara, kargılara, mızraklara, teberlere, hayal gücünün benzetebileceği daha başka her şeye benziyordu bu garip uzantılar. Sonunda Melbury aramayı bıraktı, atların yanına döndü. Hayvanları yularlarından çeke çeke evinin yolunu tuttu.

*
**

Raslantı bu ya, küçük bir oğlan, aynı akşam, Hintock

Korusu'ndan geçerek, Fitzpiers'in eve döndüğü yoldan Küçük Hintock'a doğru geliyordu. Saraca bir hamut bırakmışlardı; ertesi sabah beşte bu hamutun onarılıp hazır olması gerekiyordu. Gidip hamutu getirmesi için yollamışlardı çocuğu. Oğlan da, hamutu almış, kendi başına geçirmiş, yola düzülmüştü. Kestirme olduğu için, korudan geçen yolu seçmişti. Korkuya karşı panzehir olarak bildiği tek ezgiyi ıslıkla çala çala ilerliyordu.

Birden, arkasındaki yolda koşa koşa gelen bir atlı gördü. Gelenin dost mu, düşman mı olduğunu bilmediğinden, sağgörüsü ona ıslığı kesip ağaçların içine saklanmasını, atlı geçip gidene dek beklemesini öğütledi. Atla binicisinin nasıl yaklaştıklarını görünce, çocuk sağgörüsünün buyruğunu dinlemeye daha büyük bir eğilim duydu.

At soluk renkliydi. Çocuk birden Kutsal Kitap'ın son bölümünde sözü edilen atlıyı —Ölüm'ü— hatırladı. Hatırlamasıyla birlikte de, hamutu başından çıkarıp bir ağaca astı, kendi de ağacın arkasına gizlendi. Atlı iyice yaklaşmıştı şimdi. Gözleri cin gibi keskin olan çocuk, atlıyı tanıyınca, büyük bir rahatlık duydu. Dr. Fitzpiers'ti bu.

Melbury'nin düşündüğü gibi, Fitzpiers karanlıkta atları birbirine karıştırmış, Sevgili yerine yanlışlıkla Tomurcuk'a binmişti. Genellikle pek uysal olan kısırağın aşırı canlılığına şaşmakla birlikte, çocuğun saklandığı yere varana dek de yaptığı yanlışlığı fark etmemişti. Çocuğun gözleri gibi, kısırağın gözleri de keskindi; nitekim ağaçta asılı duran hamutu görmekte gecikmedi. Hayvanların olağandışı şeylere karşı gösterdiği sert, tutucu karşıkoşuyla, zaten ikinci sınıf bir binici olan doktoru bir silkeleyişte sırtından atıvermişti.

Doktor attan düşünce kımıldamadan yerde kalmıştı, az sonra Melbury kendisini bulana dek. Çocuğa gelince, koşa koşa kaçmıştı oradan. Güç durumdaki birini bırakıp kaçtığı için sızlayan vicdanını Hintock'a varınca kaza haberini nasıl canla-başla ortalığa yayacağını düşünerek susturmuştu. Köye varınca bunu tam anla-

abarta abarta anlattı.

Bunlar olup biterken Grace de eve dönmüştü. Shottsford-Forum' daki Taç Hanı'ndan babasının tuttuğu arabanın parası ödendi, araba geri gönderildi. Uzun yol genç kadını, yoracağına, canlandırmıştı. Çünkü hastalığı gerçekte sinirseldi, bedeniyle ilgisi yoktu. Grace, adeta umutlu bir ruh hali içinde, kocasıyla kendisine ayrılmış olan oturma odasına girdi.

Üvey annesi: "Kocan Londra'dan döndü." dedi. "Sanırım, bir hastasını yoklamaya gitti. Açı açına gittiği için, besbelli birazdan döner. Çünkü ne çay içti, ne yemek yedi."

Grace kocasının nereye gitmiş olabileceğini düşünmek istemedi; kuşku-ları aklından çıkarmayı yeğ tutuyordu şimdilik. Üvey annesi de Bn. Charmond üzerindeki dedikoduya değinmemeyi daha doğru buldu; ne genç kadının üzünlüğü üzerinde söylenenlerden söz etti, ne de yakında Hintock'tan ayrılmayı tasarladığından.

Grace ateşin başına oturup sessizce beklemeye koyuldu. Felice Charmond'un yaptığı açıklamadan sonra, kocasına karşı büyük bir tiksinti duyarak Hintock'tan ayrılmıştı. Niyeti kocası Londra'dan döndüğünde evde olmamaktı. Yalnız, sonradan, olanları yeniden düşününce yumuşamış, babası da diretince, eve dönmeye razı olmuştu. Şimdi ise buna pişmandı.

Aradan bir süre geçtikten sonra Bn. Melbury yeniden yukarı çıktı. Telaşlı, heyecanlı bir hali vardı.

— "Sana bir şey söylemem gerek, Grace." diye söze başladı. "Kötü bir haber vereceğim. Yalnız, korkma, hafif atlatmış. Çok daha kötüsü de olabilirdi. Edred attan düşmüş. Ağır yaralı olduğunu sanmıyoruz. Kaza ormanda, Marshcombe Bottom'ın öbür yanında olmuş."

Yaşlı kadın kazayı ayrıntılarıyla anlatmaya koyuldu. Yalnız, arabacı çocuğun uydurduğu korkunç masallardan hiç söz etmedi.

— "Sana hemen söylemeyi daha doğru buldum." diyordu. "Olur ya, belki yürüyecek halde değildir... Eve bir başkası getirirse telaşlanabilirsin."

Bn. Melbury gerçekte durumun anlattığından daha ağır olduğuna inanıyordu. Grace de üvey annesinin ona olayı hafifleterek anlattığının farkındaydı. Birkaç dakika şaşkın şaşkın durdu.

Üvey annesi: "Bir şey ister misin? Senin için yapabileceğim bir şey var mı?" diye sordu.

Grace, önce: "Hayır, sağolun," dediyse de, hemen ardından ekledi: "A... evet... zahmet olmazsa, yatak odama kadar gidip bakiverin herşey hazır mı... Durumu ağır olabilir belki."

Bunun üzerine Bn. Melbury Oliver Nine'yi çağırdı, birlikte Grace'in odasına yollandılar. Odayı yaralı bir adam için gerekli olabilecek her türlü araç-gereçle donattılar.

Evin alt katında kimse kalmamıştı. Aradan birkaç dakika geçmişti ki Grace kapının vurulduğunu duydu. Kapı bir kez vurulmuştu; üstelik, yatak odasındakilerin duyamayacağı kadar hafifçe.

Grace merdivenbaşına çıktı. Zor duyulur bir sesle: "Buyrun!" dedi.

Hintock'ta sokak kapısını açık bırakmanın gelenekten olduğunu biliyordu. Bu yüzden, aşağıya inmeye gerek görmeden, geniş merdiven başının karanlıkça bir köşesine çekilip bekledi.

Merdivenden yukarıya bir kadının çıktığını gördü. Kadının sesini duyana dek kim olduğunu tanıyamadı. Ancak o zaman gelenin Suke Damson olduğunu anladı.

Suke büyük bir korku, üzgünlük içindeydi. Grace'in kapısı kapalı odasının altından süzülen ışık çok geçmeden genç kadının gergin, sapsarı yüzünü aydınlattı.

Suke, ellerini oğuşturarak: "Ah, Bayan Melbury... Bağışlayın, Bayan Fitzpiers demek istedim..." diye mırıldandı. "Bu korkunç haber... Öldü mü yoksa? Yarası çok mu ağır? Söyleyin bana, n'olur! Elimde değildi, gelmeden edemedim... Yalvarırım, bağışlayın beni, Bayan Melbury... şey... Bayan Fitzpiers demek istedim!"

Grace merdivenbaşında duran meşe sandığın üzerine çöktü, ateş gibi yanan başını ellerinin arasına aldı. Ne yapmalıydı? Suke Damson'ı hemen kapı-dışarı mı etmeliydi? Kocasını her an

getirebilirlerdi. O zaman ne olacaktı? İyi ama, bu perişan olmuş kadını nasıl kovabilirdi ki?

Yarım dakika kadar süren bir ölüm sessizliği oldu.

Sonra, Suke: "Neden konuşmuyorsunuz... neden bir şey söylemiyorsunuz?" diye üsteledi. "Burada mı? Öldü mü? Öldüyse, neden izin vermiyorsunuz göreyim onu?.. Çok mu ayıp olur yani?"

Grace karşılık vermeye vakit bulamadan, aşağıdaki kapıda bir başkası belirdi. Karacalar gibi hafif adımlarla yürüyen biriydi bu. Camlı kapıyı telaşla tıkırdattı. Sabırsızlandığı belliydi. Sonra, kapıyı birinin açmasını beklemeden, Suke'un yaptığı gibi o da merdivenden yukarı çıkmaya başladı. Grace birden ırkıldı. Bir hanımefendiydi gelen. Kadın, Grace'i görünce, hemen ona doğru seğırtti.

Felice Charmond, soluk soluğa: "Kapıyı çaldım ama, kimseye duyuramadım." diyordu. dudakları kupkuruydu, üzüntüden hemen oracığa çöküverecekmiş gibi bir hali vardı. "Ne oldu... Ne olduysa açıkça söyle. Kurtulacak mı?"

Grace'e yalvarır gibi bakıyordu. Kendisini görünce karanlık bir köşeye büzülmüş olan zavallı Suke'u görmemişti bile Felice Charmond'un o küçücük ayakları çamurlara bulanmıştı. Güzel olup olmadığı umurunda bile değildi şimdi.

— "Öyle korkunç bir haber aldım ki!.." diyordu. "Gerçek mi, değil mi, anlamak için buraya geldim. Öldü mü, yoksa?"

Koridorun ucundaki yatak odasından Bn. Melbury ile Oliver Nine'nin sesleri duyuldu.

Suke, bunu duyunca, olabileceklere aldırmadan: "Söylemiyor bize gerçeği!.." diye haykırdı. "Ölüyor o... can çekişiyor... şu odada!"

Bn. Charmond: "Nerede?" diye sordu. Suke yatak odasını gösterince de, oraya doğru atıldı.

Grace, onun önünü keserek: "Orada değil." dedi. "Sizin gibi ben de görmüş değilim onu daha. Bir haber aldım, bütün bildiğim bu. Sandığınız kadar da kötü değilmiş durumu. Abartarak anlatmışlar size anlaşılan."

Felice Charmond, kuşkuyla: 'N'olur, hiçbir şeyi saklamayın benden... herşeyi bilmek istiyorum!'' dedi.

— "Benim bildiğim her şeyi öğreneceksiniz. Doğrusu, onun yatak odasına girmeye benim kadar sizin de hakkınız var. İkinizden çok kimin hakkı olabilir, değil mi ya, oraya girmeye?"

Grace bunları Suke'la Felice'e iğneli bir dille söylemişti ama, ötekiler bunun farkında bile değillerdi.

Grace, sözlerini bitirince, iki kadının önünden çekildi; o önde, ötekiler arkada, yatak odasına doğru seğırttiler. Grace kapıyı ardına kadar açtı.

— "Hepimiz karısı değil miyiz, hep birlikte girelim içeriye!.." dedi. "Size demin de söyledim, gene söylüyorum: Sizin duyduğunuzdan daha az korkulur bir haber aldım; bütün bildiğim bu. Aldığım haber ne anlama gelir, durumu çok mu ağır, çok mu hafif, orasını bilemem. Umarım ağır değildir... İnsanlık adına söylüyorum bunu. Sanırım, siz de aynı şeyi dileyorsunuzdur... Yalnız, aynı nedenlerle değil elbette!"

Sonra, sönük ışığın altında iki kadına dikti gözlerini. Grace'le birlikte onlar da Fitzpiers'in boş yatağının başında duruyorlardı. Tasayla yatağa, Fitzpiers'in yastığın üzerinde duran pijamasına bakıyorlardı. Grace'in iğneli sözlerine karşılık vermedikleri gibi, öfke haline de gocundukları yoktu.

Birden Grace'in yüreğini tuhaf bir duygunluk kapladı. Şu iki kadın, ya da yaratık, ya da şey, erdemli bir alayla bakıldığında, kendisi kadar kocasının karısı sayılırlardı. Gelgelelim, hayat denilen şey neydi ki, alt yanı? Gün boyunca üzülmüş, acı çekmiş, dersini almıştı. Gene de, kendini —benliğini— hoşnut etmek için şu iki kadına acı sözler söylemeye hakkı var mıydı?

Suke Damson, önlüğüyle gözlerinin yaşını silerken: "Ölüyordur belki şu sırada!" diye hüngür-hüngür ağlamaya başladı.

İki kadının yüzünde de kaygı, sevgi, yürek acısı okunuyordu. Bütün bunlar kendilerini aldatmış bir adam içindi. Gerçekten de Fitzpiers hiçbirine karşı dürüst davranmamış, yalnız bencillik

etmişti. Oysa, şimdi, bütün bu olanlardan sonra, her iki kadın da onun için seve seve canlarını verirlerdi. Kocasının besbelli tehlikeli durumunun yaşartamadığı gözlerinden, yasal olmamakla birlikte ona karılık etmiş bu iki kadına baktıkça, yaşlar fışkırıyordu. Grace dışarı çıkıp merdivenin korkuluğuna dayandı, ağlamaya başladı.

Felice de ardından odadan çıktı, o da ağlamaya koyuldu. Göz yaşları sessizce yanaklarından süzülüyor, genç kadın onları mendiliyle silmiyordu.

Üç kadın böyle, durmuş, herbiri en acınacak durumda kendisi olduğu halde birbirlerine acıyarak ağlarken, bahçede yaklaşan atlıların sesi duyuldu. Bir dakika sonra da Melbury haykırarak seyisi çağırdı.

Grace yerinden fırladı, merdivenden aşağıya koştu, avluya çıktı. O sırada babası da avluyu aşarak kapıya doğru geliyordu.

Genç kadın: "Baba, ne oldu ona?" diye haykırdı.

Melbury, sert sert: "Kime, Erded'e mi?" diye karşılık verdi. "Ne mi oldu? Hiç. E, sen nasılsın, yavrum, eve rahatça dönebildin mi? Bakıyorum, daha iyiceşin, maşallah! Yalnız, bu kılıkta açık havaya çıkman hiç doğru değil."

— "Ama, baba, Edred attan düşmüş?"

— "Biliyorum, biliyorum. Gördüm onu. Düştü ama, hemen ayağa kalkıp yürüdü gitti. Sapasağlamdı. Onun gibi çevik bir adam yaprakların üzerine düşmekle bir şey olmaz." Melbury burada bir ara sustu, sonra anlamlı anlamlı: "Bu yana gelmedi." diye ekledi. "Sanırım, atını aramaya gitti. Bulmaya çalıştımsa da bulamadım. Yalnız, onun ağaçların altında gözden kaybolduğunu gördükten sonra atı buldum, eve getirdim. Onun için, Edred ister istemez yayan gelecek eve. Hadi, içeri gir, bur'da durma. Akşam havası dokunabilir."

Grace babasıyla birlikte içeri girdi. Yukarı çıktığında sevgili kocasının iki sevgilisinin de sessizce çekilip gitmiş olduğunu görünce eni-konu rahatladı. Besbelli babasının sözlerini duymuşlardı. Böylece, içleri rahatlamış, çekip gitmişlerdi.

Biraz sonra babasıyla üvey annesi Grace'in yanına çıktılar. Genç kadını rahat ettirmek için ellerinden geleni yapmaya koyuldular. Çok geçmeden, Grace'in yalnız kalmak istediğini görünce, gene kendi bölüklerine çekildiler.

Grace bekliyordu. Saatin vuruşları duyuluyor, kocası gelmiyordu. Melbury, yatma vakti gelince, gene kızını görmeye geldi.

Grace, onu görünce, "Siz yatın, beklemeyin." dedi. "Ben hiç yorgun değilim. Oturur, beklerim."

Melbury, ağır ağır: "Sanırım, bir yaran yok bunun." dedi.

— "Niçin?"

— "Kocanla adamakıllı kavga ettim. Onun için, sanmam ki bu akşam eve dönsün."

— "Kavga mı ettiniz? Çocuk Edred'in attan düştüğünü gördükten sonra mı yani?"

Melbury "evet" der gibi başını salladı. Gözlerini muma dikmişti.

— "Evet." dedi. "Birlikte eve dönerken kavga ettik."

Babası konuşurken Grace'in yüreği kabardıkça kabarıyordu.

— "Nasıl kavga edersiniz onunla?" diye birden patladı. "Böyle bir şeyi nasıl yapabilirsiniz? Değil mi ki eve dönmek istiyormuş, neden bırakmadınız sakını sakın gelsin? Benim kocam o. Beni onunla evlendiren sizsiniz. Değil mi artık evlendim, ne diye durup dururken onu kışkırtıyorsunuz? Önce beni onunla evlenmeye zorladınız. şimdi de ondan ayrılmam için elinizden geleni yapıyorsunuz!"

Melbury, öfkeli bir üzgünlükle: "Haksızlık ediyorsun, Grace!" dedi. "Benimle nasıl böyle konuşursun? Ben mi seni kocandan ayırıyorum? Bir bu eksikti! Sen ne sanıyorsun..."

Birden sustu. Dahasını söylemeye, kızına herşeyi anlatmaya eğilimliydi gerçekte. Fitzpiers'le nasıl karşılaştıklarını, damadının onu nasıl kavgaya kışkırttığını, hepsini anlatmak istiyordu. Gelgelelim bütün bunların Grace'i büsbütün yıkacağını düşünerek dilini tuttu.

Yatıştırıcı bir sesle: "Sen gidip yatsan daha iyi olur." dedi.

"Yorgunsun. İyigeceler!"

Çok geçmeden bütün ev halkı odalarına çekilmişti. Evde çıt çıkmıyordu. Grace, babasının öğütlerine aldırmadan, gene kocasını bekliyordu. Gelen olmadı.

O gece Grace'in duygü dünyasında bir dönüm noktası oldu. Giles'i şimdilik aklından çıkarmış, yalnız kocasını düşünüyordu.

— "Bu talihsiz kadıncağızlar nasıl da sevmişler. Edred'i!" diyordu. "Herkes onu pek çekici buluyor olmalı! Çekicidir de hani yani."

Genç kadının yüreğinde bu düşünceleri uyandıran besbelli rekabet duygusu olmuştu. Gerçekte bir muhabbetkuşu uçup gitmek üzereydi yüreğinden.

Fitzpiers eve dönmedi. Melbury onu sapasağlam bıraktığını sanıyordu ya, çok yanılıyordu. İnsanoğlu ormanda kütüklerin üzerine düşer de incinmez olur mu? Yaşlı adam damadını yakından incelemiş olsaydı, onun ayağa kalkıp yürürken ardında bir kan izi bıraktığını görürdü. Gerçekten de, Fitzpiers ancak elli metre kadar ilerleyebilmiş, sonra birden başı dönmüştü. Ellerini başına götürerek oracıkta yığılıp kalmıştı.

O GECE Hintock'ta uykusuz kalan, düşünen tek kadın Grace de-ğildi. Felice Charmond da her zamanki yatma saatinde odasına çekilip uyumamıştı. Evindeki küçük oturma odasında bekleyen Grace gibi, o da malikânesinin oturma odasında, ateşin başına çökmüş, derin düşüncelere dalmıştı.

Melbury'nin evinde, merdivenbaşında dururken, yaşlı adamın söylediklerini duymuş, yüreğine su seprilmişti. İçi rahatlar rahatlamaz orada bulunmasının yakışık almadığını düşünerek, çarçabuk, merdiveden aşağı inmiş, hayalet gibi kapıdan süzülüp kaçmıştı. Bahçe kapısına varana dek hırsız gibi duvar diplerinden yürümüş, Grace'le babası konuşmalarını daha bitirmeden, kimseye görünmeden kapıdan çıkıp gitmeyi başarmıştı.

Suke Damson da kendisinden üstün olan bu yaratığın yaptığı gibi yapmayı doğru bulmuş, Felice Charmond ön merdivenden inerken o da arka merdivenden inmiş, yan kapıdan çıkıp kulübesinin yolunu tutmuştu.

Bn. Charmond, Melbury'nin evinden çıkar çıkmaz, hiç durmadan, arkasına dönüp bakmadan köşke doğru koşmaya başlamıştı. Köşke gene çıktığı yoldan —oturma odasının camlı kapısından— girmişti. Herşeyi bıraktığı gibi bulmuştu. Evden ayrılalı aşağı-yukarı kırkbeş dakika oluyordu. Görünüşe bakılırsa, yokluğunu kimse fark etmemişti. Yorgun bir beden, dinç bir kafayla, yüreği küt-küt ataraktan, gözleri yerinden uğramış bir halde oraya yığılmış, ne yaptığını korkuyla düşünmeye başlamıştı.

Sevgilisine bir şey oldu korkusuyla Melbury'lerin evine gitmiş, kendisini ele vermişti. Fitzpiers'in tehlikede olmadığını öğrenince onu bu davranışa kışkırtan duygu da yatışvermişti ki bu da genç kadını hem üzmüş, hem de şaşırtmıştı. İşte Felice Charmond'u

Dr. Fitzpiers'e karşı beslediği tutkulu bağlılığı koparmaya yönelten de bu oldu. Karasevdasının yakışıksızlığını Grace'e de, kendi kendisine de açıklayınca, bilinmez nasıl, aşkına sırt çevirivermişti.

Ah, n'olurdu, Tanrı güç verseydi ona! Hayır, Tanrı hiçbir zaman güç vermezdi ki! Zorunlu olan tek şey vardı: Kaçmak, buradan gitmek. Bu işin daha da dallanıp budaklanmasını istemiyorsa, hemen gitmeliydi Hintock'tan. Burada kaldığı sürece savaşmak yorucu olduğu kadar da boşunaydı. Adlandırmaya bile korktuğu sürekli bir vicdan zorlamasıydı bu.

Felice Charmond, orada otururken, aklı yavaş yavaş başına geldi; gitgide daha güçlü, daha kararlı oldu. Sevgilisinin tehlikede olmadığını bilmenin verdiği rahatlığın da bunda payı vardı, kuşkusuz. Vakit vakit, Bn. Elizabeth Mantogue'nun deyişiyle, "Karar verne zorunluluğundan çıldıracak hale" geldiği de oldu. Sonunda, yapabileceği en iyi şeyin hemen Hintock'tan ayrılmak olduğunda karar kıldı. Yerinden fırlayarak, odanın orasına-burasına dağılmış öteberisini toplamaya girişti.

Odanın içinde dolanıp dururken, kapıda hafif bir ses duyunca kulak kesildi. Evet, biri vuruyordu camlı kapıya. Aklına gelen düşünceyle, yanakları ateş gibi yanmaya başladı. Fitzpiers daha önce de gelmişti o camlı kapıya. Evet ama, bütün olanlardan sonra şimdi nasıl cesaret ederdi bunu yapmaya? Hizmetçiler, uşaklar odalarına çekilmişlerdi. Sıradan bir gün olsa, bu saatte kendisi de çoktan yatmış olurdu.

Birden hatırladı: Kanatlı pencereden içeri girip camı kapadıktan sonra, kepengi aralık bırakmıştı. Dolayısıyla, dışarıdan bakan biri odanın aydınlığında onu görebilirdi.

Felice Charmond Grace'e karşı dürüst olmaya ne kadar çalışırsa çalışsın, sanki herşey onu bunun tersini yapmaya zorlamakta elbirliği ediyordu.

Kapı bir daha tıkırdadı. Küçük bir kuş gagasıyla cama vuruyordu sanki. Felice Charmond'un yakışıksız umudu sağduyusuna

üstün geldi: Gidip kepengi ardına kadar açtı. Niyeti, başıyla, sevgilisine gelmemesini işaret etmek, sonra da pencereyi sıkı sıkı kapamaktı.

Ne var ki pencereyi açmasıyla korkudan donakalması bir oldu. Gördüğü şey kendisi gibi çaresiz bir kadından çok daha güçlüleri bile ürkütecek nitelikteydi. Camlı pencerenin ortasında, cama yapışmış gibi duran bu yüz Fitzpiers'in yüzü müydü? Genç adam tanınmayacak haldeydi. Genenin koyu karanlığının çevrelediği yüzü ölü sarılığında, kan içindeydi.

Fitzpiers'in dudakları kıpırdadı, yalvaran bakışlarını Felice'e dikti. Felice, elleri titreyerekten, pencereyi açtı, Fitzpiers'e doğru eğildi, tutkulu bir kaygıyla yüzünü onun yüzüne yapıştırdı. Sonra, tek kelime söylemeden, onun içeriye girmesine yardım etti. Bu da, hayli güç bir işti; çünkü Fitzpiers'in adım atacak hali yoktu.

Felice koşup pencereyi de, kepenkleri de kapadı, sonra dönüp Fitzpiers'in üzerine eğildi.

Hafif bir sesle: "Yaran çok mu ağır? Çok mu ağır?" diye sordu. "Ah, ah! nasıl oldu bu?"

Fitzpiers kendini zorlayarak ona fısıltıyla karşılık verdi:

— "Oldukça ağır.. Yalnız, korkma." Sonra rahat etmek için yığıldığı yerde dönmeye çalışarak ekledi: "N'olur, biraz su!"

Felice yemek odasına koştu, bir şişeyle bardak getirdi. Fitzpiers kana kana suyu içti. Birazıcık kendine gelir gibi oldu. Felice'in yardımıyla en yakındaki sedire uzandı.

Genç kadın: "Ölüyor musun, Edred?" diye sordu. "Konuş benimle!"

Fitzpiers, soluk soluğa: "Ölü gibiyim." diye inledi. "Belki atlatırım.. Çok kan kaybettim."

Felice: "Duyduğuma göre, attan düşünce bir şey olmamışsın." dedi. "Kim yaptı bunu sana?"

— "Ah! Felice... kaynatam yaptı!.. Ellerimle dizlerimin üzerinde emekleye emekleye belki iki kilometre yolu aşım sana gelmek için... Buraya hiç varamayacağım sandım!.. Sana geldim,

çünkü tek dostum sensin... Dünyadaki tek dostum sensin artık. Bir daha Hintock'a dönemem... Melbury'lerin çatısı altına dönemem bir daha! Birbirimize öyle acı sözler söyledik ki hiçbir şey aramızı düzeltemez artık. İyileşebilirsem..."

— "Birazıcık dinlendiğine göre, bırak da başını sarayım."

— "Olur... Yalnız, dur bir dakika... Kanama durdu. Bereket versin durdu; yoksa, çoktan ölmüştüm şimdiye dek! Ormandayken, karanlıkta el yordamıyla yapabildiğim kadar uydurma bir tampon yapıp kanı durdurmayı başardım... mendilimle bir madeni parayı kullanarak. Neyse, dinle beni, Felice: İyileşinceye dek beni burada saklayabilir misin? Ne olursa olsun, bir daha görünmemeliyim Hintock'ta. Hastalarımın hemen hepsini kaybettim, biliyorsun... Bundan böyle de, hastam olmuş, olmamış, umurumda değil!"

O konuşurken Felice'in gözlerinden yaşlar boşandı. Hayatlarını birbirinden temelli ayırmak için kurduğu o akıllıca tasarılar ne olmuştu? Tek düşüncesi vardı şimdi: Fitzpiers'in acısını dindirmek, sıkıntılarında, parasızlığında ona yardımcı olmak. Yapılacak ilk iş onu bir yere saklamaktı ama, nereye? Birden, uygun bir yer geldi aklına.

Gidip yemek odasından biraz şarap getirdi. Genç adam şarabı içince eni-konu toparlandı. Sonra Felice eğilip onun ayakkaplarını çıkardı. Eline bir baston verdi, öbür yanına da kendisi geçip ona destek oldu. Böylece, ağır ağır yürüyerek, odadan çıktılar, merdiveni tırnandılar.

Yukarı kata varınca, Felice onu bir koridordan geçirerek daha küçük bir merdiven aralığına götürdü. Bu merdiven evin hemen hiç kullanılmayan bir bölümüne çıkıyordu. Yol boyunca, Fitzpiers yoruldukça durup dinlendiler. Derken, Felice kilitli bir kapıyı anahtarıyla açtı. Bir sandık odasına girdiler. İçerisi tıklım-tıklım eşya doluydu. Hepsi öyle üst üste yığılmıştı ki pencereden gelen ışığı kesiyordu. Biri kapıdan içeriye göz atsa bile, bu eşya yığınlarının arasında birinin saklandığını göremezdi. Eşyanın çoğu köşkün eski sahibinden kalmıştı. Bn. Charmond'un ölen kocası bunları açık

artırmadan almıştı. Zamanla hepsinin modası geçmişti. Eşyalar genç karısının zevkine de uymayınca, bu zindana atılmıştı.

Fitzpiers yere oturup arkasını duvara yasladı, Felice'in yatağı hazırlamasını beklemeye koyuldu. Genç kadın arasındaki kuytu köşelerden birine bir şilte serdi; üzerine çarşaf, battaniye koydu. Sonra bir tas su getirdi. Fitzpiers'in yüzündeki, ellerindeki kurumuş kanları yıkayıp temizledi. Onu rahatça yatağa yatırdıktan sonra kilerden yiyecek bir şeyler getirmeye koştu. Fitzpiers yemeğini yerken, Felice'in gözleri kaygıyla onun yüzünde dolaşıyor, yalnız seven kadınlara özgü bir sevecenlikle bu yüzdeki en küçük kıpırtıyı kolluyordu.

Fitzpiers şimdi daha iyiceydi. Felice'le durumu tartışmaya koyuldu.

— "Öyle sanıyorum ki Melbury'ye kimi olsa kızdıracak şeyler söyledim. Yalnız, bunları soğukkanlılıkla, onun kim olduğunu bile-rek söylemedim ki. Üstelik, verdiği içki de iyice başımı döndürmüştü. Sersem gibiydim, kısacası. Ağzımdan çıkanı kulağım duymuyordu. Neyse, olan oldu artık!.. Bir daha Hintock'ta boy göstermeyeceğime göre, ilk işim yokluğumun kimseyi telaşlandırmamasını sağlamak olmalı, kendimi iyice toparlayana dek ortalık yatışmış olmalı. Kimse ağır yaralı olduğumdan kuşkulanmamalı; yoksa, dünyanın lafını ederler arımdan. Beni aramaya kalkışmalarını önlemek için, hemen bir mektup yazıp bir şeyler uydurmalıyım, Felice. Bana kâğıt-kalem getirirsen, sanırım yapabilirim bunu. Ancak o zaman içim rahat edecek. Zavallı sevgilim! Nasıl da yoruyorum seni oraya-buraya koşturarak!"

Felice gidip kâğıt-kalem getirdi. Fitzpiers yasal karısına kısa bir pusula yazdı. Evlendiğinden beri karısına yazdığı en soğuk mektuptu bu.

Baban bana öyle bir düşmanlık gösterdi ki onun olan bir çatının —bu çatı seni barındırса bile— altına dönemem artık. Bu konuda senin de babandan yana olduğunu iyi bildiğim için,

ayrılmayı kaçınılmaz görüyorum. Beni Hintock'tan çok uzaklara götürecek bir yolculuğa çıkmak üzereyim. Bir süre dönmeyeceğim. Beni bekleme.

Daha sonra Grace'e işiyle, mesleğiyle ilgili birtakım bilgiler vermeye girişti. Nereye gideceğinden, ne zaman döneceğinden hiç söz etmeden mektubu bitirdi. Zarfı kapamadan önce Felice'e okumayı önerdiyse de, genç kadın bu öneriyi geri çevirdi. Mektubu ne görmek istiyordu, ne de içindekileri duymak. Fitzpiers'in zorunluluklarının bu yanı genç kadını dayanılmaz derecede üzüyordu. Arkasını ona dönerek acı acı ağlamaya başladı.

Mektubu yazmak için harcadığı çaba Fitzpiers'in gücünü tüketmişti.

— "Bu mektubu buradan birkaç kilometre uzakta bir yerden, Sherton-Abbas'ten, ya da Port-Bredy'den, daha iyisi Budmouth'tan postaya attırabilirsen, buraya sığındığımdan kuşkulanmak kimse-
nin aklına gelmez." diye fısıldadı.

Felice: "Kendim giderim." dedi. "O dediğin yerlerden birinden mektubu elimle postaya verirsem, kimsenin bu işten haberi olmaz."

Az önceki aşırı heyecanı geçtiği için bunları sıkıntılı, ağır bir sesle söylemişti.

Fitzpiers: "Yapman gereken bir şey daha var." dedi. "Çitin üzerinden tırmanıp bahçeye girerken, parmaklıklara kan bulaştı. Ak boyanın üzerinde çok göze çarpıyor, karanlıkta bile fark ettim. Ne pahasına olursa olsun, o kanı temizlemek gerek. Bunu da yapabilir misin, Felice?"

Bu gibi durumlarda kadınların yapmayacağı ne vardır ki! Felice, bütün yorgunluğuna karşın, kalkıp aşağı indi. Bir lamba bulup yaktı, pelerininin altına sakladı. Sonra bir sünger alıp karanlık bahçeye yollandı. Bahçe parmaklıklarına varınca durdu. Pelerinin altında sakladığı lambanın ışığı çok geçmeden kan bulaşmış yeri aydınlattı. Fitzpiers iyi tanımlamıştı: Kan tam onun söylediği

yerdeydi. Genç kadın titredi. Bir günün içine bunca acıyı sığdırmak dayanılmaz bir şeydi. Gene de kendisini toparladı, titreyen elindeki süngerle kanlı parmaklığı temizledikten sonra eve döndü.

Bütün bu olaylar iki saat kadar sürmüştü. Herşey tamam olduktan sonra, Felice geldi Fitzpiers'in uydurma yatağını düzeltti, genç adamı öptü. Gerekli olabilecek herşeyi Fitzpiers'in erişebileceği bir yere koyduktan sonra çıkıp kapıyı dışarıdan kilitledi.

KOCASININ mektubu Grace'in eline ulaşmıştı. Zarfın üzerinde uzak bir kasabanın damgasını görünce, kuşkulanan aklına bile gelmedi. Kocasının birkaç kilometre ilerideki köşte yatmakta olduğunu nereden bilecekti? Babasıyla arasında geçen kavgadan Fitzpiers'in pek acı bir dille söz etmediğini görünce, yüreğine su serpildi. Yalnız, mektubun genel soğukluğu pek kısa süre önce olayların genç kadının yüreğinde tutuşturmaya başladığı kıvılcımı söndürmeye yetti.

Doktor'un gittiği çok geçmeden Hintock'ta duyuldu. Kazâ geçirdiği gece eve hiç dönmediğini Melbury'lerden başka bilen olmadığı için, herkes bu gidişi olağan saydı.

Mayıs'ın ilk günleri böylece geçip gitti. Gece kuşlarıyla hayvanlarından başka hiç kimse, mayıs ortalarında bir akşam geç vakit bir elinde baston, bir elinde koltuk değneği, iyice sarıp sarmalanmış bir karaltının Hintock Köşkü'nden çıkıp ağaçların gölgesine saklanarak çimenliği aştığını, ağır, zahmetli bir yürüyüşle paralı yola doğru ilerlediğini görmedi.

Bu esrarengiz adam öylesine kılık değiştirmişti ki öz karısı bile zor tanırdı onu. Felice Charmond bu gibi şeylerde pek becerikliydi. Sandık odasında bulduğu eski kumaşlarla Fitzpiers'i tanınamayacak kılığa sokmuş, yüzünü-gözünü de boyamıştı.

Anayolda Fitzpiers'i kapalı bir araba bekliyordu. Araba genç adamı aldı, Sherton Abbas'e götürdü. Fitzpiers buradan güney kıyısındaki en yakın limana gitti, hiç duraklamadan bir gemiye binip Manş Denizi'ni geçti.

Fitzpiers'in kaçıışı duyulmamıştı; ondan üç gün sonra Bn. Charmond'un boyuna erteleyip durduğu tasarsını en sonunda gerçekleştiren Avrupa'ya uzun bir yolculuğa çıktığını ise duymayan

kalmadı.

Bir sabah genç kadın elinden geldiğince kimsenin dikkatini çekmeden yola çıktı. Yanına hizmetçi, uşak almamıştı. Dediğine göre, bir adamı onu yolda bekliyordu. Eskiden de sık sık boş kalan Hintock Köşkü o günden sonra kiraya verildi.

İlkyaz daha yaza dönüşmemişti ki çevre yeni bir dedikoduyla çalkandı. Sağlam kanıtlara dayanan bir söylentiydi bu: Bn. Charmond'la Dr. Fitzpiers'i Baden'de birlikte görenler olmuştu. Böylece, Küçük Hintock toplumunu kıştan beri uğraştıran bir sorunun da karşılığı öğrenilmiş oldu.

Melbury Utanç Vadisi'ne girmiş, olanlara Grace'ten çok gocunmuştu. Son derece kırgın, hayata küskün bir hali vardı. Gene de, her zaman yaptığı gibi haftada-bir pazara gidiyor, eski alışkanlığını sürdürüyordu.

Bir gün dalgın dalgın su yolu boyunca yürürken, bildik bir sesin kendisine seslendiğini duydu. Dönüp bakınca, Fred Beaucock'u tanıdı. Bir zamanlar geleceği parlak bir avukat kâtibi, oraların tanınmış bir züppesiydi Beaucock. Sherton'ın en akıllı adamı derlerdi ona. Kedisini pek tutan avukatlar ona danışmadan hiçbir şey yapmazlardı. Ne var ki, bir süre sonra Beaucock'un yıldızı sönüvermişti. O toplantıdan o toplantıya çağırılıyor, çiftçi toplantılarında, kasaba şöenlerinde türküler çağırıyordu. Kısacası, karnını, yemekten çok, içkiyle doyurnaya başlamıştı. Bu ise, işlek bir beyne olduğu kadar, bedene de zararlı bir şeydir. Sonuç olarak işini kaybetmiş, kasabadan ayrılmıştı. Talihini bir süre başka yerlerde denedikten sonra, dönüp dolaşıp gene doğduğu kasabaya gelmişti. Son derece küçük bir ücret karşılığında isteyenlere yasayla ilgili öğütler veriyordu. Çoğunlukla da işini hanlarda yürütüyordu. Hanların girişinde onu yarım altın karşılığında köylülere vasiyetname hazırlarken görebilirdiniz. Bilgiç bir sesle kalem, mürekkep, on kuruşluk da bir kağıt ister, önündeki masanın üzerinde bardaklardan, kadehlerden kalma ıslak halkaları eliyle sildikten sonra kâğıdı oraya koyup yazmaya koyulurdu. İnsanın gençliğinde edindiği bir canıyı

kafasından söküp atması kolay değildi. Yaşı geçkince esnaf takımı da Fred Beaucock'un yasalar üzerinde çok şey bildiğine gene içtenlikle inanıyordu.

İşte Melbury'ye seslenen bu adamdı.

Kereste tüccarı dönüp bakınca, Beaucock: "Pek düşkün bir haliniz var, Bay Melbury..." dedi. "Yo, biliyorum... biliyorum. Çok kötü bir olay... çok! Yasaları iyi bilirim, bilirsiniz; bu gibi şeylerin yabancısı da değilim dolayısıyla. Neyse ki Bayan Fitzpiers'in durumunun çaresi var."

Melbury: "Nasıl... Ne dedin?.. Çaresi mi var?" diye kekeledi.

— "Yeni çıkan yasaya göre, var, efendim. Geçen yıl yeni bir mahkeme kuruldu. Yeni yasanın yirmi, yirmibirinci maddesinin seksenbeşinci fıkrasına göre, boşanmak da evlenmek kadar kolay artık. Kararın Parlamento'dan geçmesi falan da gerekli değil. Bundan sonra herkese eşit davranılacak; zengine ayrı, yoksula ayrı yasa uygulanmayacak. Peki ama, ne diye burada duruyoruz? İçeri gel-seniz-e. Bir kadeh sıcak konyak yuvarlayacaktım ben de. İçeride size hepsini açıklarım."

Beaucock'un verdiği bilgi Melbury'yi hem şaşırtmış, hem de sevindirmişti. Adamcağız pek gazete okumadığı için, yeni yasalardan haberi yoktu. Alışkanlıklarına bağlı, dürüst bir adam olduğu, Fred Beaucock gibi bir ayyaşla meyhanelere dalmaktan zerre kadar hoşlanmadığı halde, zavallı kızını talihsiz evlilik bağından kurtarmak umudu belirince büyülenmiş gibi oldu. Gerçekten de dünyada başka hiçbir şey onu Beaucock gibi bir adamın ardından meyhaneye sürükleyemezdi. Sonuç olarak, Melbury eski avukat kâtibinin ısrarına dayanamadı, adamın ardı-sıra hana girdi.

Oturup konyak ısmarladılar. Konyakların parasını Melbury ödedi elbette. Beaucock, kendisine yasal bir ağırlık vererekten, tahta sıraya kuruldu. Böylesine ağırbaşlı bir adamın gerçekte önündeki içkiyle hiç ilgilenmemesi beklenirdi ama, öyle olmadı; içki kadehleri birbiri ardı-sıra şaşılacak bir çabuklukla dolup boşalmaya başladı.

Beaucock'un Melbury'ye ilettiği yeni boşanma yasaları üzerindeki abartılmış bilgilerin nekadarı bilgisizlik sonucuydu, nekadarı salt aldatmacaydı, bilinmez. Gelgelelim, Grace'in yeniden özgür bir kadın olabileceğini öylesine akla-yakın bir biçimde anlattı ki onu dinledikçe Melbury'nin içi açıldı. İçki içmek alışkanlığı olmadığı halde, handan nasıl çıktığını da, nerede, nasıl arabasına binip eve döndüğünü de bilemedi.

Gene de eve dönmeyi başardı. Baş alabildiğine dönüyor, beyninin içi bir gong gibi çınliyordu.

Grace'i görmeden önce, Giles Winterborne'a rastladı. Arabadan inip Giles'in koluna girdi, onu kurtbağrı bitkisinden bir çitin altındaki bir odun yığınının doğru sürükledi. Birlikte kütüklerin üzerinde oturdular.

Melbury: "Giles," dedi, "yeni bir yasa çıkmış! Grace kolayca boşanabilecek. Bir raslantı sonucu öğrendim bunu. Yoksa, daha on yıl haberim olmayacaktı. Ondan kurtulabilecek... Duyuyor musun? Kurtulabilecek o heriften! Düşün hele, dostum Giles!"

Yeni yasa üzerine öğrendiklerini genç adama anlattı. Giles Winterborne'un verdiği tek karşılık dudaklarının çevresindeki tutmaya çalıştığı titreme oldu.

Melbury: "Onunla evlenebileceksin, oğlum!" diye ekledi. "Onu gene istiyorsan elbette."

Bunları söylerken adamakıllı duygusallaştı, eske tasarısını açıkça söyleyebilme olanağı karşısında gözleri buğulandı.

Giles Winterborne, bir seviniyor, bir korkulu kuşkulara düşüyordu. Bu iki zıt duygu arasında bocalamak onu öylesine suskunlaştırmıştı ki Melbury'nin son sözlerine olumlu karşılık vermekten kaçındı.

— "Emin misiniz?" diyebilirdi. "Bu yeni yasa üzerinde duyduklarınızın doğruluğundan emin misiniz?"

Melbury: "Yüzde-yüz eminim!" diye karşılık verdi.

Çünkü Beaucock'la konuştuktan sonra, yasalarda böyle bir değişiklik yapılacağını bir süre önce, haftalık bir gazetede

okuduğunu hatırlamıştı. O sırada bu konuya ilgi duymadığı için, unutup gitmişti.

Yaşlı adam: "Gene de hiçbir kuşkuya yer bırakmak istemiyorum." diyordu. "Bu işi bir gün bile geciktirmeye razı değilim. Hemen Londra'ya gideceğim. Beaucock da benimle gelecek. Vakit kaybetmeden bu konudaki herşeyi en iyi biçimde öğrenmeye çalışacağız. Beaucock kusursuz bir avukattır... tek kusuru içkiye düşkünlüğü. Bir zamanlar Sherton'daki bütün karışık davaları o çözerdi."

Giles Winterborne'un verdiği karşılıklar hep belli-belirsiz türdendi. Bu yeni olanağı şimdilik düşünmek bile istemiyordu. Hinctock'luların deyişiyle, "Sağlam tahtaya basmayı seven" bir adamdı. Şimdiki belirsiz tutumu kararsızlığından değildi. Bu gibi durumlarda suskun bir duraksama içinde kalmayı ona hayat öğretmişti.

Kereste tüccarının yüzündeki zamanın oluşturduğu kırışıklara kaygının oluşturduğu birkaç kırışık daha eklenmişti şimdi.

— "Yalnız, Grace hiç iyi değil." diyordu. "Yapısal bir hastalığı yok ama, o korkunç geceden beri çok sinirli. Yakında iyileşeceğinden kuşum yok... Bu akşam nasıl acaba?"

Bu sözleri söyler söylemez ayağa kalktı. Kızının geleceğini kurtarına çabası arasında, onun bugünkü durumunu unutmuştu.

Akşam olmuş, bahçe alacakaranlığa bürünmüştü. Melbury önde, Giles biriki adım arkada, eve vardılar. Giles daha hızlı yürürdü elbette ama, Melbury öğrendiklerinin heyecanıyla şimdi öyle ateşliydi ki genç dostuğunu arkada bırakmıştı.

Giles Grace'in karşısına yeniden âşığı sıfatıyla çıkmaktan utanıyordu. Genç kadının gelecekteki durumu kesinleşmedikçe bundan kaçınıyordu. Melbury ise onu damadı yerine koymaya pek hevesli görünüyordu.

Bu parlak, umut dolu günün sonunda elbet kötü bir şey olmayıydı ki denge sağlansın.

Giles kereste tüccarının ardından evin kapısına vardığında, Oliver Nine'nin: "Bayan Fitzpiers sabahtan beri daha da kötüledi." dediğini duydu.

Yaşlı Dr. Jones bu yakınlarda olduğundan, onu çağırmışlar. Doktor Grace'in hemen yatağa yatırılmasını söylemiş. Neyse, hastalığı ağır değilmiş. Son olayların yol açtığı ateşli bir sinir nöbetiymiş geçirdiği. Yakında iyileşeceğine kuşku yokmuş.

Bunları duyunca, Giles içeri girmemeye karar verdi. O akşam Grace'i görme umudu da böylece suya düşmüş oldu.

Grace'in durumunun sabahkinden daha kötü olması bile Melbury'yi çok tasalandırmadı.

— "Kızımın sağlığının yerinde olduğunu biliyorum." dedi. "Onu sarsan şu son olaylar. Özgürlüğünü yeniden elde etsin, gene turp gibi olur."

Melbury'nin dediği doğrudu. Genellikle ana-babalar çocuklarının sağlık durumunu herkesten iyi anlarlar.

Melbury ertesi sabah Londra'ya doğru yola çıktı. Yaşlı Dr. Jones gene gelip genç kadını yoklamış, Melbury'ye gözü arkada kalmadan yola çıkabileceğini söylemişti.

— "Hele bu boşanma işi için gidiyorsanız, vakit kaybetmeden yola çıkın." demişti. "Çünkü iş olumlu sonuçlanırsa, kızcağız daha çabuk iyileşebilir."

Kereste tüccarı Londra'ya gideli birkaç gün oluyordu ki Hinctock'ta yeni bir söylenti dolaştı: Ormanda Dr. Fitzpiers'in şapkasını bulmuşlardı. O gün akşamüstü köylüler şapkayı Melbury'nin evine getirdiler. Küçük bir talihsizlik sonucu, o sırada Grace de orada bulunuyordu. Hiç kuşkusuz, şapka Fitzpiers'in attan düştüğü günden beri orada, ormanda duruyordu. Yalnız, öyle temiz, yıpranmamış bir görünüşü vardı ki Grace şapkanın bu kadar uzun süredir ormanda kalmış olabileceğine birtürlü inanamadı.

Sağlığının bu nazik döneminde en küçük bir gerçek bile Grace'in ateşli hayal gücünü harekete geçirmeye yeterdi. Kocasının oralarda bir yerde olduğunu düşündü, birden çıkagelmesinden korkmaya

başladı. Sonunda, sinirsel hastalığı öyle ağırlaşmaya başladı ki Dr. Jones ciddileşti, ev halkı da büyük bir telâşa kapıldı.

Haziran başlarıydı. Yazın bu döneminde guguk kuşu geceleri hemen durmaksızın öter. Grace çocukluğundan beri guguk kuşunun sesine alıştı ama, bu kez nedense kuşun ötüşü ona işkence gibi geldi. Babası çarşamba günü gitmiş, ertesi gün de Fitzpiers'in şapkası bulunmuştu. Cuma günü, sabaha karşı saat iki sularında guguk kuşu birden Melbury'nin bahçesindeki elma ağaçlarından birinin tepesinde bir vaveyladır kopardı. Söz konusu ağaç Grace'in penceresinden üç metre ötedeydi.

Grace, yaygarayı duyunca, korkuyla: "Eyvah!.. kocam geliyor!" diye haykırarak kendini yataktan aşağı attı.

Bu irkilmeler, korkulu düşler öğleye kadar sürdü. Doktor, gelip onu gördükten sonra, üvey annesiyle görüştü. Sonra da derin bir düşünceye daldı. Herne pahasına olursa olsun, ne yapıp edip genç kadının kafasından bu korkuyu çıkartmak gerekirdi. Doktor bunu nasıl yapabileceğini düşünmeye koyuldu.

Evdekilere de, aşağıda bahçede sessizce bekleyen Giles Winterborne'a da birşey söylemeden evine döndü. Oturup Melbury'ye mektup yazdı. Yaşlı adamın Londra'daki adresini karısından almıştı. Mektubun özeti kısaca şuydu:

Kızınızın evliliği kendisi için bir işkence haline gelmiştir. Bu bağı koparabileceği konusunda kendisine tez elden güvence vermeye bakın. Yakında özgür olacağına, daha şimdiden bile kendisini özgür sayabileceğine onu inandırın. Ona hemen boşanabileceğini söyleyebilirsiniz, sağlığının büsbütün bozulmasını önleyebilirsiniz. Bana değil, ona mektup yazın.

Cumartesi günü doktor Hintock'a uğradı. Gizemli bir tavırla, Grace'e biriki gün içinde iyi haberler alacağını bildirdi.

Gerçekten de öyle oldu. Pazar sabahı Grace babasından mektup aldı. Mektup sabah saat yedide, postacının Hintock'tan her

zaman geçtiği saatte geldi. Grace saat sekizde uyandı. Nasılsa birkaç saat uyuyabilmişti. Üvey annesi mektubu ona verdi.

— "Kendin açabilecek misin mektubu?" diye sordu.

Grace, biraz sinirlenerek: "A, evet, evet!" diye karşılık verdi.

Zarfı yırtıp mektubu çıkardı, açıp okuyunca soluk boynuyla yüzüne renk geldi.

Babası ona Fitzpiers'in dönüşünü beklemek zorunda olmadığını, yakında gene özgürlüğüne kavuşabileceğini yazıyordu. "Onun için, eski yavuklunla evlenmek istiyorsan —ki sanırım istiyorsun, benim de en büyük dileğim bu— pek yakında bunu yapabilecek durumda olacaksın." diyordu.

Buraya kadar yazdıklarına Melbury kendisi de inanıyordu. Yalnız, boşanmak için gerekli yasal işlemlerin tamamlandığını da eklemişti ki işte bu doğru değildi.

Gerçek şuydu ki doktorun mektubunu alınca zavallı Melbury korkunç telâşlanmış, çarçabuk kızının başına koşmak istemişti. Beaucock onu Hintock'a dönmekten zor caydırabilmişti. Koşa koşa Hintock'a gitmesinin ne yararı olacaktı? Böyle demişti Beaucock. Grace'i iyileştirecek tek şey boşanmanın sağlanması olabilirdi.

— "Akıl danışmayı tasarladığımız seçkin avukatla daha görüşemedim ama, çok yakında onu göreceğim." demişti. "Durum apaçık ortada."

Zavallı Melbury bu sözlere kanmış, doktorun mektubunu da etkisiyle orada daha bir süre kalmaya razı olmuştu. Böylece, oturup kızına mektup yazarak, artık kendisini özgür sayabileceğini bildirmişti.

Beaucock: "Oturup kızınızın eski nişanlısına da mektup yazsanız iyi olur." demişti.

Gerçekte davanın dallanıp budaklanacağını hesaplıyor, bu sayede ün kazanmayı umuyordu. Bu yüzden de Melbury'yi geri dönemeyeceği bir noktaya getirmek istiyordu. Melbury'yi en çok etkileyecek şeyin, Grace'in Giles'e karşı tutkusunu uyandırmak olduğunu biliyordu. Grace Giles'e iyice tutulursa, Melbury kızının

aşkını yasal bir biçime sokmak için elinden geleni yapacak, türlü zorluklarla karşılaşsa bile attığı adımdan geri dönmeyecekti.

Sinirli, sabırsız Melbury, kendi deyişiyile "gençleri hemen bir araya getirme" düşüncesiyle sevinçliydi. Uzun süredir ertelenen onarım tasarısını gerçekleştirmek şimdi onun için bir tutku haline gelmişti.

Kızına yazdığı mektuba biriki satır daha ekleyerek, "Giles'i hepten elden kaçırmak istemiyorsan, onu teşvik etmelisin." gibilerden bir şeyler yazdı. Sonra oturup Giles'e de bir mektup dök-türdü:

Önündeki yol en sonunda açıldı. Hayat kısa. Bense, gitgide yaşılanıyorum. İnsan her zaman istediğini yapamıyor, yanlışlıklara uğruyor. Vakit kaybetmeden Grace'in ilgisini çekmeye, sana karşı beslediği sevgiyi yeniden uyandırmaya bak; öyle ki, birleşebileceğiniz güzel günler gelince, herşey hazır olsun.

XXXVIII

BU sıcak sözler Giles Winterborne'u pek duygulandırdı. Durum öyle birden değişmişti ki kavramakta zorluk çekiyordu. Melbury ailesi için tam anlamıyla bir yabancı haline gelmesinin üzerinden daha topu topu birkaç ay geçmişti. Grace'i ancak uzaktan görebiliyordu o zamanlar. O günlerin gözde doktoru Fitzpiers'in karısı olan genç kadın üstünlüğünü ortaya koyan soğuk ışıltılı giysileriyle salına salına dolaşırken Giles'in toplumsal sınırlarının umutsuzca dışında kalıyordu.

Bütün bunlar öyle az bir zaman önce olmuştu ki o sırada toplanan çiçekler daha yeni solmuştu. İşte şimdi bu gösterişli hanımefendinin babası, kızını kıskançlıkla koruyan baba ona cesaret veriyor, kızını gelip kendisinden isteyeceği güne hazırlıklı olması için uyarıyordu.

Geçmiş günler hayal gibi Giles'in aklına geldi: Nasıl hiçe sayıldığını, verdiği Noel yemeğini Melbury'nin nasıl hor gördüğünü, o tatlı, nazlı Grace'in nasıl kendisine de, evindekilere de tepeden baktığını, zavalı Creedle'in icatlarına nasıl burun büktüğünü düşündü.

Bunlar aklına gelince, olanlar inanılmaz gibi göründü gözüne. Kuşkusuz, başka biriyle yapılmış sarsılmaz bir evlilik bağı böyle kolaycacık koparılamazdı! Gelenekleri çiğnemek olurdu bu. Bununla birlikte, yeni yasa herşeyi değiştirebilirdi belki. Hadi, diyelim değiştirdi, gene de Grace gibi hem kendisi bilgili, görgülü, hem de kendisi gibi bir kocaya alışık bir kadın onun gibi yalın biriyle nasıl evlenirdi? Sıradan bir adamdı o; böylesine nazık, nazlı bir kızı mutlu edebilir miydi?

Giles kuşkular içindeydi. Ne var ki çekimser kalmak da ona göre bir iş değildi. Doğru, Melbury'nin istediği kadar acele davranmak pek akılcıca olmayacaktı. Çünkü ortada daha elle tutulur, kesin

bir şey yoktu. Giles yasal işlemlerden hiç anlamazdı. Gene de bildiği bir şey varsa, o da şuydu: Grace kendisini bağlayan bağdan kurtulmadan önce Giles bir âşık gibi ona yanaşırsa, Melbury'nin aşırı bunalmış zihninin aşırı bir düşü gerçekleşecekti, okadar. Giles ona bu konudaki çocukça işgüzarlığından dolayı acıyordu. Adam-çağız yaşlanıyordu; mantıksız isteklerine yenilmiş olduğu için acı çektiği her halinden belliydi.

Öte yandan, Giles alaylı varsayımlar yapamayacak kadar yüce-gönüllüydü: Kereste tüccarının, kızına beslediği büyük sevgi yüzünden, şimdi kendisine yanaşmaya çalıştığını düşünemiyordu bile. Besbelli genç kadın boşanınca, haklı da olsa, zor bir durumda kalacaktı. Ne de olsa kötü bir koca hiç kocasız kalmaktan daha iyiydi.

Yalnız, bütün bunlar Giles'in aklına gelmiyordu. Eski dostunun vaktiyle Doğa'nın birleştirdiği iki kişiyi birbirinden ayırdığına pişman olduğuna, yaptığı yanlış düzeltme kaygısıyla sabırsızlandığına emindi. Yaşlı adam bunu gerçekleştirme çabasına öylesine dalmıştı ki, yasal işlemleri unutuyordu. Giles geçmiş yılları düşündükçe, bu yeni başlangıçta Grace'e vakitsiz yaklaşımlarda bulunmanın doğru olmayacağı kanısına vardı.

Durağan aşk diye bir şey yoktur. Erkek ya daha çok, ya da daha az sever. Ne var ki Giles'in Grace'e duyduğu aşkta hiçbir azalma olmamıştı. Grace kendisini geri çevirip Fitzpiers'le evleneli beri, ona karşı beslemekte olduğu eski tutkuyu tatlı bir arkadaşlığa dönüştürmek için elinden geleni yapmıştı. Çünkü böylesinin daha doğru olacağına inanıyordu. Ancak, o güne dek bu girişimde başarılı olduğu da söylenemezdi.

*
**

Aradan bir haftayı aşkın bir zaman geçti, Melbury'den başka haber çıkmadı. Yalnız, Melbury'nin esnek sinirli Orman Kızı'na daha önce iletmiş olduğu bilgilerin etkisi yaşlı doktor Jones'un

tahmin ettiğinden de büyük oldu. Haber genç kadının alt-üst olmuş ruhunu en iyi uyuşturucu ilaçtan daha iyi yatıştırmıştı.

Grace o gece de, ertesi gün de deliksiz uyudu. "Yeni yasa" yüzüne sonradan gökten inmiş gizemli, hayırlı, tanrısal bir şeydi. Sıkmadan, üzmeden Grace'i eski haline getirecek, özgür kılacaktı.

Durumu genç kadını pek sıkıyor, soyut özellikleri yüreğinde tiksintiye benzer duygular yaratıyordu. Bu tiksinti bütün bunlara neden olan adamın kişiliğine beslediği tiksintiyi bile aşıyordu. Alçaltıcı, küçültücü, insanın benliğini sarsan bir durumdu bu. Kocasını unutabilirdi ama, ya çevresi? İşte bunu unutamazdı.

Grace iyileşmeye başladıktan sonra günlerce Giles'i görmedi. Belki de bu yüzden, hayal gücü alabildiğine çalışmaya başladı. Giles somut insanlığın bir parçası olan tüm kusurları, ayıpları ile, genç kadının karşısına dikilmiş olsaydı, Grace onu bu denli şairane bulmazdı, kuşkusuz. Giles belleğinde kâh yemiş tanrısı, kâh orman tanrısı biçimine bürünüyordu. Kimi vakit baştan başa yapraklarla, yemyeşil yosunlarla kaplıydı; tıpkı geçmiş günlerde korularda, özlü dalların içinde onu gördüğü gibi. Kimi vakit de her yerine elma sırası bulaşmış, elma çekirdekleri yapışmış olarak hayal ediyordu onu; tıpkı Blackmoor Vadisi'nde elba şarabı yapmaktan dönerken yanında fıçılarıyla, gerdelleriyle, sıkma aygıtlarıyla görmüş olduğu gibi. Dışarıya vurmamakla birlikte için için Grace de babasınıninkine yaklaşan dilekler dileyiyor, Giles'e kendisini gene sevdiğini belli etmeyi candan istiyordu.

Gelecek günler onları gene bir araya getirecek miydi? Bunu Grace de bilmiyordu. Bildiği bir şey varsa, o da şuydu ki şimdilik birlikte olmaları doğru olmazdı. Yalnız, bütün iyi kızlar gibi o da babasının sağlam muhakemesine, bilgisine saygılı bir inanç beslemekteydi. Dolayısıyla, babasının yazdıklarını sık sık hatırlıyordu. Babası mektubunda, gecikme tehlikesi başgösterirse, Giles Winterborne'a üstü kapalı bir biçimde durumu çitlatınasını yazıyordu. Grace'in duyguları da böyle bir adım atmasına karşı değildi. Yalnız, bu yeni gelişmenin başlangıç evresinde elbette ki tehlikesizce

yapmalıydı bunu.

Grace eski benliğinden hemen hemen sıyrılmış, umutlu bir insan haline gelmişti. Birkaç gün içinde toparlanıverdi, yüzü gene parıl-parıl oldu. Eskisi gibi çıkıp dışarıda dolaşacak hale geldi.

*
**

Bir gün Bn. Melbury: "Adamlardan biri iş için arabayla Sherton Panayırı'na gidecek." dedi, "Sen de gitsen ya? Değişiklik olur."

Grace'in Sherton'da yapacak hiçbir işi yoktu ama, o sırada Giles'in de büyük bir olasılıkla orada olabileceği aklına gelince, üvey annesinin önerisi ona birden pek çekici geldi.

Yol boyu Giles'e rastlamadılar. Kasabaya girip Davar Sokağı'nın engelleri arasından ağır ağır ilerlerken, birden onun kaldırımında durduğunu gördüler. Grace'in aklına okuldan döndüğü gün geldi. Giles'in örneklik elma ağacının altında duruşu gözlerinde canlandı. O zamanki beyenmezliği yüzünden o tatlı fırsatı nasıl kaçırdığını düşündü. Şimdi beyenmezliğin de, kılı-kırk-yarmanın da her türlü-sünü bırakmıştı. Giles'i bu kasabada son gördüğü günü de hatırlıyordu. O gün Giles Wessex Kontu Hanı'nın avlusunda elma sırası yaparken, kendisi hanın balkonundan şık bir hanımefendi duruşuyla onu seyretmişti.

Grace, babasının adamına: "Arabayı durdur, ineceğim." dedi.

Doğruca eski yavuklusunun yanına seğırtti.

Giles onun geldiğini görmemişti. Birden karşısında bulunca, nekadardı sevindiğini belli etmemeye çalıştı ama, sevinci gözlerinden okunuyordu.

Grace, üç-beş laf ettikten sonra, davetkâr bir tavırla: "Benim hiçbir işim yok." dedi. "Ama, belki senin işin çoktur?.."

— "Benim mi? Hiç işim yok. Yazık ki şu sıralar —işlerin en iyi olması gereken bir zamanda— pek az iş yapıyorum."

— "Öyleyse... ben Manastır'a gidiyorum. Sen de gel istersen."

Topluluktan çabucak kaçmalarını sağlayabilecek bir öneriydi

bu. Çünkü daha şimdiden birçok göz dikilmişti üzerlerine. Grace aradan herkesin merakını söndürecek kadar zaman geçtiğini umuyordu ama, hiç de öyle olmamışa benziyordu. İnsanlar sevecen bir ilgiyle bakıyorlardı ona; bırakılmış gencecik bir kıza bakar gibi. Bakışlarında duygusuzluktan, kabalıktan eser yoktu. Şu varki Grace, ne gözle olursa olsun, incelenmeye hazır değildi daha.

Birlikte manastırın geçitlerinde dolaştıktan sonra oturdular. Orada onlardan başka kimsecikler yoktu. Grace yüksek, mermer bir mezara bakıyordu. Soyu tükenmiş bir kontluğun son temsilcisinin mezarıydı bu. Gömütün Fitzpiers'in anne yanından akrabası olabileceği genç kadının aklına bile gelmedi elbette.

Grace, başını yana eğerek: "Son kez bu kasabada birlikte olduğumuz günü hatırlıyor musun, Giles?" diye sordu.

Giles hem de çok iyi hatırlıyordu.

— "O zaman sen kendini-beyenmiş bir küçükhanımdın." diye karşılık verdi. "Kibirli olduğun gibi, nazlıydın da. Belki gene öylesin?"

Grace yavaşça başını salladı. Dokunaklı bir sesle: "Üzüntüler beni çok değiştirdi." dedi. "Ne kibriim kaldı, ne kendimi-beyenmişliğim. Aşırı derecede bunun tersiyim belki şimdi."

Sustu. Bu sözlerde açıklayamayacağı bir anlam gizli olduğunu sezince, Giles'in düşünmesine fırsat vermeden sordu:

— "Babam sana hiç mektup yazdı mı?"

Giles Winterborne: "Evet." dedi.

Grace düşünceli gözlerle ona baktı.

— "Benimle mi ilgili?"

— "Evet."

Grace baktı Giles bu dokundurmayı gelecek için verilmiş bir söz yerine koyuyor, yüreğinin atışı hızlandı, yüzü al al oluverdi. Neyse ki, karşısındaki adam Giles'ti, başkası değil. Giles'ten korkmak ise aklına bile gelmezdi. Bunları düşününce yatıştı, kendine karşı güveni yerine geldi.

Giles, alçak sesle: "Baban senin ağzını aramamı, düşünceni

anlamaya çalışmamı istiyor." dedi. "Ne demek istediğimi anlıyorsun sanırım... anlamak istiyorsan elbette."

Konuşmayı bu yola döken Grace olmuştu ama, görünüşe bakılırsa Giles'in de konuyu değiştirmekte hiç acele ettiği yoktu.

Çocuklukları birlikte geçmişti. Ancak bu tür bir tanışlığın verebileceği bir yakınlık vardı aralarında.

Grace, son derece gerçekçi bir sesle: "Biliyor musun, Giles," dedi, "bütün bunlar iyi, hoş da, şu sırada ben son derece uygunsuz bir durumdayım. Bu gibi şeyleri konuşacak halde de değilim."

Giles, boş bulunarak: "Ya, öyle mi?" diye mırıldandı.

Gözlerini dikmiş, yeni bir şey keşfetmiş gibi tuhaf tuhaf Grace'e bakıyordu. Aralarındaki yenilenmiş ilişkinin genç kadını ona böyle göstereceğini hayalinden bile geçirmemişti. Grace'te beklenilmedik bir değişiklik olduğunu ancak şimdi görüyordu. Karşısındaki kadın o tanıdığı, bildiği genç kız —Grace Melbury— değildi artık. Kuşkusuz, bu kadarını Giles kolayca tahmin etmiş olmalıydı ama, nedense o güne dek aklına bile gelmemişti. Evli bir kadını şimdi o. Değişmiş, gelişmişti. Genç kızlığındaki alçakgönüllülüğünü yitirmemiştiyse de genç kızlık utangaçlığından sıyrılmıştı. Giles bu kaçınılmaz değişikliği bilmekle birlikte önemsememişti. İşte bu yüzden de, Grace'teki değişikliği fark edince dili tutuldu sanki; geçici bir durgunluk çöktü üzerine.

Gerçek şuydu ki Grace Fitzpiers'le nişanlanalı beri, Giles onunla iki yakın dost gibi görüşmemişti. Yalnız, High-Stoy Tepesi'nin eteğindeki kısa görüşme bunun dışındaydı elbette. O akşam Grace Giles'i elma şarabı aygıtlarının ortasında görmüştü. İşin iç yüzünü kavramaya yeterli olamayacak kadar gelişi güzel, aceleye gelmiş bir rastlaşmaydı bu.

Değişen yalnız Grace değildi. Giles de değişmiş, o zamandan beri ilerlemişti. Doğru, gene utangaçtı ama, utangaçlığına karşın, sevdiği kadını eleştirebiliyordu şimdi. Grace Melbury'nin bir tek özelliğini eleştirmeyi tanrısal bir varlığı eleştirmek saydığı günler de olmuştu. Ona dil uzatmayı kendi gücünün çok üstünde görürdü

o zamanlar. Şu düşünceler ise hiç kuşkusuz bir eleştiri sonucuydu: Karşısında gördüğü birçok bakımdan yeni bir kadındı. Daha vakur, daha geniş görüşlü, hepsinden de önemlisi, eski Grace'ten daha kendinden emin bir yaratıktı. Giles bu değişiklikten hoşnut olup olmadığını hemen kestiremedi ama, bütün olarak baktınca yeniliği çekici bulduğu muhakkaktı.

Grace öyle tatlı, öyle duyguluydu ki Giles'in suskunluğunu kötüye yordu, kendisini bir düşman gibi gördüğünü sandı.

— "Ne düşünüyorsun öyle? Alnın kırış kırış olmuş..." dedi. "Daha vaktin erken olduğunu söylerken seni kırmak istemedim."

Bu sözlerin altındaki sevgi dolu iyi yürekliliği Giles hemen sezindi. Genç kadının duyarlılığı içine dokundu. Uzanıp elini tutarken başını öbür yana çevirdi. Onu eleştirdiğine üzülüyordu şimdi.

Yumuşak bir sesle: "Çok iyi bir insansın sen, Grace'ciğim." dedi. "Eskisinden çok, çok daha iyisin hem de."

— "Nasıl yani?"

Giles nasıl olduğunu ona pek iyi anlatamadı. Kaçamak bir gülümsemeyle: "Şimdi daha da güzelsin." dedi ki gerçekte söylemek istediği bu değildi.

Grace'in elini sıkı sıkı tutmuş, öyle duruyordu. Grace, baktı genç adamın elini bırakacağı yok, sevecen bir iğnelemeye girişti:

— "Sanırım şu sırada gidebileceğimiz kadar ileri gittik. Zavallı babamı eskisi gibi olduğumuza inandırmaya yeter de artar şu halimiz. Bilmem anlıyor musun, Giles, boşanma işim daha sonuçlanmadı... Olur ya... Ah! korkarım, hiçbir zaman özgür olamayacağım artık!.."

Genç kadın soluğunu tuttu. Rengi sarardı. Aralarındaki ikili konuşma buraya kadar sevgi dolu bir güldürü halinde geçmişti. Geçmişin sıkıcı havası, bugünün üzünlük verici ortamı bu arada unutulmuştu. Şimdi ise herşey, tüm sıkıntılar geri geliyordu. Aydınlıkla karanlık arasındaki yeterli denge gene kurulmuştu.

Grace sözlerini bitirdi tedirgin bir sesle:

— "Herşeyin yoluna gireceğine inanıyorum. Babam sana neler

yazmış? Avukat ne söylemiş ona?"

— "A.. herşeyin düzeleceğine güvenebilirsin. Dava öyle açık ki! Bundan daha açık bir şey olamaz. Yalnız, işin yasal yanı daha tamamlanmamış, ki bu da olağan sayılır."

Grace düşünceye daldı.

— "A, elbette... elbette öyle." diye mırıldandı. "Yalnız, babam işin tamamlanmak üzere olduğunu söylüyor. Boşanmayı böylesine kolaylaştıran bu yeni yasa üzerine bir şey biliyor musun sen?"

— "Hiçbir şey bilmiyorum... uyuşamayan karı-kocaların eskisinden daha kolaylıkla ayrılmasını sağladığından başka."

— "Bir kâğıt imzalamak, ya da yemin falan etmek gerekli miymiş acaba? Ya da onun gibi bir şey?"

— "Evet, sanırım gerekli."

— "Ne zaman önerilmiş bu yasa, peki?"

— "Sanırım altı ay, ya da bir yıl kadar önce. Avukat öyle demiş."

Bu iki toy, bilgisiz gencin imparatorluk yasalarından söz edişini duymak iyi yürekli bir insanı ağlatabilirdi. Sözde bilgileri üzerine kurdukları yapının ne denli tehlikeli olduğundan zavallıların haberleri bile yoktu. Anlaşılmaz şeyler karşısında afallamış iki çocuk gibi, düşünceli düşünceli duruyorlardı.

Grace, en sonunda: "Giles," dedi, "durumumun ne kadar ciddi olduğunu düşündükçe sıkılıyorum. İstersen gidelim artık buradan? Bukadar uzun süre baş başa kalmamızı hoşgörmeyebilirler. Demek istiyorum ki... hani ikimizi bir arada bir gören olsa?" Sustu, sonra kararsızca ekledi: "Elimi tutmana izin vermemeliydim daha... belgelerin daha imzalanmadığını bile bile yapmamalıydim bunu, biliyorum. Evet, boşanma işlemi tamamlanmadığına göre, bugüne bugün evli bir kadıyım, ya da öyle sayılırım. Sevgili babacığım yeni yasayı duyunca kendini şaşırdı. Olanlardan sonra, ahlâk açısından, kendimi kimseye bağlı saymıyorum, doğrusunu istersen. Birazıcık ruhu olan hiçbir kadın da böyle bir durum karşısında kendisini kocasına bağlı saymaz... hele şimdi, aradan aylar geçtikten sonra. Yalnız, elimden geldiğince yoldan-yordamdan ayrılmamayı yeğ tutarım,

o başka."

— "Evet, evet. Gene de, baban bize hayatın kısa olduğunu hatırlatıyor. Ben de içimde duyuyorum bunu. İşte bunun için, beni anlamamı istiyorum, Grace. Babanın mektubunu aldım alalı, bir çocuk gibi ürktüğüm, sıkıldığım anlar oldu, Grace'çğim. Seni özgür kılacak resmi imzalar, mühürler tamamlanmadan birimizden birimiz ölürsek —bu küçük, kısa ana, gerçek fırsattan yararlanamadan bu dünyadan göçecek olursak— ölürken gözüm arkada kalır. 'Ona tüm yüreğimi açmadan, fırsat varken ona bir küçücük, zavalı öpücük bile veremedim gidiyorum, Tanrı'm!' diye yanarın! "Bir gün benim olmaya söz verdiği halde yapamadım bunu; şim'den sonra ise hiç yapamam, çünkü iş işten geçti!" derim. Evet, böyle düşüneceğim işte!"

Giles konuşurken Grace, üzgün üzgün gözlerini onun dudaklarına dikmiş, sözlerin bu dudaklardan çıkışına bakıyordu. Sonra gözlerini yere indirdi. Onun sözlerini bitirmesini bekledi.

— "Evet." dedi, "senin düşündüklerini ben de düşündüm. Düşündüğüm içindir ki az önce yoldan-yordamdan söz ederken bunca zamandır beni bağlılıkla seven seni kırmayı aklımdan bile geçirmedi. O düşüncesiz günlerimde yaptığım gibi seni incitmek, kalbini kırmak istemiyorum artık. Ah, inan bana, hem de hiç istemiyorum! Yalnız... bilmem ki izin vermeli miyim sana... Ah, çok erken daha... gerçekten öyle!"

Gözlerinden birden yaşlar boşandı. Şaşkın, korkulu bir aşkın gözyaşlarıydı bunlar.

Giles Winterborne dürüst adamdı. Grace'in kendisinden daha iyi düşündüğüne inanarak, onu daha çok zorlamaktan kaçındı.

Pişmanlıkla: "Evet... sanırım haklısın." dedi. "Herşey tamam olana dek bekleyeceğim. Baban mektuplarında sana ne yazıyor?"

Giles dilekçeyle ilgili işin nasıl gittiğini sormak istemişti; Grace' ise, bunu yanlış anlayarak, işin kişisel yönüyle ilgili ayrıntılardan söz etmeye koyuldu.

— "Diyor ki... sana dokundurduğu şeyi söylüyor. Daha açık

anlatmama gerek var mı?"

— "A, hayır... anlatma. Gizli kalması gerekiyorsa, gizli kalsın."

— "Gizli-mizli değil. İstersen sana herşeyi elifi elifine söyleyebilirim, Giles. Babam diyor ki, sana cesaret vermeliymişim. İşte söyledim! Yalnız, bugün babamın sözünü bu kadar dinlediğim yeter. Hadi gel, gidelim artık bur'dan."

Yavaşça elini Giles'in elinden çekti. O önde, Giles arkada, manastırdan çıktılar.

Giles birden şairliği bırakıp sıradan bir konuya girdi.

— "Karnım acıktı, bir yerde yemek yesek." dedi. "Sanırım sen de acıkmışsındır. İzin ver de seni bildiğim bir yere götürüyüm, birlikte yiyelim."

Grace'in baba evinin dışında hemen tek dostu yoktu. Fitzpiers'le yaşadığı hayat da ona yeni dostluklar kazandırmamıştı; tam tersine, ömründe görmediği bir yalnızlığa gömülmüştü onunla birlikteyken. Dolayısıyla, kendisini düşünceli bir sevginin hedefi olarak çok hoşuna gitti. Gene de herkese açık bir yerde Giles Winterborne'la baş başa yemek yemesinin yakışık alıp almayacağını düşünmekten de geri kalmadı. Giles ona birlikte yemek yemeği önerirken, tecrübesizliği sağduyusundan ağır basmıştı besbelli.

Genç kadın, tatlı bir sesle: "Sen önceden gidip bana yemek ısmarlasan, hazır olunca da gelip haber versen daha iyi olur, Giles." dedi. "Ben seni burada, Manastır'ın kapısında beklerim."

Giles onun neden bu yolu uygun bulduğunu sezdi. "Bu konularda o ne denli düşünceli bense ne düşüncesizim!" diye düşünerek, Grace'ye yemek ısmarlamak üzere oradan ayrıldı.

On dakika sonra dönüp geldiğinde, Grace'i bıraktığı yerde buldu.

— "Sen oraya gidene dek yemek hazır olur, sanırım." dedi.

Sonra yemeği ısmarladığı hanın adını söyledi. Grace'in o güne dek adını bile duymadığı bir handı bu.

— "Sora sora bulurum nasıl olsa." diyerek yola koyuldu.

— "Seni gene göreceğim miyim?"

— "A, elbette! Ben orada yemeğimi yerken sen de gel. Hana birlikte girmek gibi olmaz böylesi. Babamın adamıyla arabasını bulmanı rica edeceğim senden."

Giles on-onbeş dakika kadar bekledi. Sonra Grace'in yemeğini bitirmiş olacağını düşünerek hanın yolunu tuttu. Amacı onu evine kadar götürmektir. Bunu Grace kendi de istemişti.

Yolda oyalanmadan doğruca hana gitti. Eski bir handı burası. Titizlik derecesinde temiz, gösterişsiz, ucuz bir yerdi. Giles yarı yolda birden kuşkuyla kapıldı: Bu han Grace'in gidebileceği kadar kibar bir yer miydi acaba? Handan içeri girip de Grace'in bir masada oturduğunu görür görmez, onu oraya göndermekle yanlışlık yaptığını anladı.

Genç kadını eski, yalnız hanın övünebileceği tek yemek odasına oturtmuşlardı. Bu oda panayır günleri genel bir oturma odası işini de görürdü. Alçak tavanlı uzun bir salondur bu. Balıksırtı döşenmiş tabanı pürüzsüzdü. Sokağa bakan geniş, al perdeli bir penceresi vardı. Bir başka pencere de bahçeye bakıyordu. Grace odanın bir köşesine çekilmişti, bahçeye açılan pencereden dışarıyı seyrediyordu. Bahçenin ön kesiminde birsürü insan toplanmıştı; çoğu mandıracı, ya da kasaptı.

Genç kadın büyük bir umutsuzluk içindeydi. Buraya gelip de hanın ne biçim bir yer olduğunu görünce şaşırılmıştı. Ancak, geri dönemeyecek kadar ilerlediği için, kahramanca içeri girmiş, sık sık fırçalanmış tahta sıraya oturmuştu. Tam karşısında üzerinde bıçaklar, çelik çatallar, teneke biberlikler, mavi mavi tuzluklar bulunan bir masa vardı. Masanın üzerinde öküz satışlarıyla ilgili bir ilan asılıydı. Grace genel bir yerde en son yemeği gene bu kasabada o kibar Wessex Kontu Oteli'nde yemişti. Fitzpiers'le birlikte Avrupa'nın muazzam otellerinde iki ay kaldıktan sonra, yurda döndükleri gündü.

Bugünkü koşullar altında Giles'in ona daha iyi bir yer sağlamasını beklemek saçma olurdu elbette. Bununla birlikte, Grace'in böylesine bir değişikliğe ne kadar hazırlıksız olduğu her halinden

belliydi. Fitzpiers'in kendisine aşıladığı zevkler öyle inceden inceye içine işlemiştir ki bu zevkleri gerçekten benimsediğini ancak bunların tam tersiyle karşı karşıya gelince anlayabilmişti. Gerçekte, zarif, kibar bir adam olan Fitzpiers yukarıda adı geçen gösterişli otele upuzun bir fatura borçluydu o sırada. Çünkü ne zaman yolları Sherton'a düşse, karısını en şatafatlı odalara yerleştirir, ona en iyi yemekleri yedirmekten zevk alırdı. Yalnız, toplum duygusu öyle tuhaf bir şeydir ki genç kadın bu borç tehdidi altındaki konukluklarında pek rahat etmişti; şu sıradaki durumundan ise utanıyordu. Oysa zavallı Giles kuruşu kuruşuna ödemiştir hanın hesabını.

Giles Grace'in durumundan utandığını onu görür görmez anladı, bütün sevinci birden uçuverdi. Aylar önce Noel toplantısını burnundan getiren o eski alınganlığına kapılmaktan kendini alamadı.

Ne var ki, olayın yenilenmesinin salt Grace'in acemiliğinden ileri geldiğini de, genç kadının onun hayatını benimsemeye kararlı olduğunu da bilmiyordu. Yeni bir sayfa çeviren herkes birtakım beklenmedik şaşkınlıklara düşer. İşte Grace'in durumu da buydu.

Grace yemeğini bitirmişti. Giles onun tabağındaki yemekleri ince ince doğramış olduğunu gördü. Elinden geldiğince çabuk onu handan dışarı çıkardı.

İrileşmiş, üzgün gözlerini Grace'e dikerek: "Dinle," dedi, "hiç doymadın, biliyorum! Gel, Wessex Kontu Oteli'ne gidelim. Orada sana çay ısmarlayayım. Benim için yeterli olan bir şeyi senin yeterli bulmayacağını düşünemedim."

Olanları fark edince Grace'in yüzü soldu, üzgünleşiverdi. Büyük bir içtenlikle: "A, olmaz, Giles!" dedi. "Olmaz öyle şey. Herşeyi benden iyi bildiğin halde, neden böyle konuşuyorsun? Hiçbir zaman anlayamayacaksın beni!"

— "İnanın, sandığınız gibi değil, Bayan Fitzpiers. O handa te-dirgin olduğunuzu inkâr edebilir misiniz?"

— "Bilmiyorum!.. Eh, değil mi ki beni konuşmaya zorluyorsun, inkâr edecek değilim!"

— "Öyleyken, şu yinni yıldır kendimi evimde saydım ben o handa. Kocan seni hep Wessex Kontu Oteli'ne götürürdü, değil mi?"

Grace, isteksizce: "Evet." diye karşılık verdi.

Sarsılan gerçek benliği, aşkı değil, yüzeysel, gelip geçici zevk-leriydi ama, bu panayır kasabasının sokaklarında bunu nasıl açıklayabilirdi Giles'e?

Tam o sırada Melbury'nin adamını gördüler. Bunu talih mi, talihsizlik mi saymaları gerekirdi, bilinmez. Adam arabayı kasabanın sokaklarında rasgele sürerek, Grace'i arıyordu. Çünkü onun gelip kendisini almasını söylediği saat geçmişti.

Giles adama seslendi. Dolayısıyla Grace konuşmayı yanda kesmek zorunda kaldı. Üzgün bir tavırla arabaya bindi. At tırıs tırıs giderek oradan uzaklaştı.

GILES Winterborne, bütün gece, tatlı geçen bir zamanın tatsız sona erişini düşündü durdu; bu tatlı zamanın kendisini ise bütün unutmış gibiydi. Grace serbest kalıp kendisini seçse bile, birlikte hiçbir zaman mutlu olamayacaklarından yeniden korkmaya başlamıştı. Grace iyi yetişmiş, bilgili, görgülü bir kadındı. Kendisi ise hamdı, incelik bilmezdi. Onun yerinde bir başkası olsa böyle bir zorluğu umursamaz, önemsemezdi belki ama, Giles bu konuda vurdumduymaz olamayacak kadar düşünceliydi.

Giles o sessiz, kimseye sıkıntı vermek istemeyen yaratıklardan-
dı. Başkalarından ne iyilik beklerdi, ne de lütuf yollu bir şey ister-
di. Belki de salt bu yüzden, başkalarının davranışlarını çok yakın-
dan, kılı kırk yararcasına incelerdi. Çok yönlü bir insan değildi. Bir
umuda, ya da bir inanca bir kez bağlandı mı, tam bağlanırdı. Bu
inanç, ya da umut doruğuna dek çıkıp düşmeye başladı mı da bir
daha aynı şeye bağlanmaktan kaçınırdı.

Bir zamanlar Grace'e tapınmıştı. Ona uymaya çalışmış, haya-
tını onun gözleri önüne sermiş, ona ilgi göstermişti; sonunda da
yitirmişti. Hernekadar şimdi de eski yolu aynı zevkle tepmeye baş-
ladıysa da, eskisi kadar umutlu değildi artık. O gün de bu ruh hali
içinde, Grace'in kendisini büyülemesine göz yummuştu.

Grace'e daha çok yaklaşmaya, bu yolda bir adım daha atmaya
kalkışmayacaktı; onu geri bile püskürtecekti. Çünkü onu ilkinden
daha beter bir mutsuzluğa sürüklemeye kendinde hak görmüyordu.
Kendisi gibi bir adamın bu genç kadını baştan çıkarmasına bile bile
göz yummak tam anlamıyla büyük günah olurdu. Zavalı Melbury'nin
gözleri bu inceliklere karşı kördü şimdi. Gerçekleri açıklamak, bir
bir öne sermek artık Giles'in boynunun borcuydu. Sevddiği kadının
iyiliği için yapacaktı bunu.

O geceyi Grace de pek tedirgin geçirdi. Ertesi sabah, babasından yeni gelen mektubu eline tutuşturduklarında da, kaygılı sıkılganlığı azalmadı.

Melbury, kızının daha iyi olduğundan duyduğu büyük sevinci belirttikten sonra, şöyle yazıyordu :

Bu iş pek yorucu bir iş. Danışmaya geldiğimiz avukatı burada bulamadık. Eve ne zaman dönebileceğim bilmiyorum. Bu gecikmeden dolayı büyük kaygı duyuyorum. En büyük korkum da, bu gecikme yüzünden Giles'i kaybetmen.

Bizim iş böyle sallantıda dururken, geceleri gözüme uyku girmiyor. Giles'in senden soğuyabileceğini, ya da utancından Hintock'tan çekip gidebileceğini düşündükçe rahatım kaçıyor.

Tek amacım seni onunla evlenmiş görmek. Onun için, çok rica ederim, vakit daha erken bile olsa, ona birazıcık cesaret ver, Grace. Çünkü geçmişi düşündükçe, Tanrı'nın seni de, beni de aşırı aceceliğimizden dolayı bağışlayacağına inanıyorum.

Böyle düşünmem için başka bir neden de var, yavrum. Hızla yokuş aşağıya gitmekte olduğumun farkındayım. Son olaylar bütünü belimi büktü. Bu iş olup bitene dek bana rahat yok.

Avukatın yarın burada olacağını şimdi öğrendim. Dolayısıyla, büyük olasılıkla, bu mektubu aldığın akşam ben de Hintock'a dönmüş olacağım sanırım.

Babasının mektubu tam Grace'in istediği gibiydi. Kendisi babasının istediğini yapmaya çabalamış, eski Havva'yı —o titiz, kolay-beyenmez küçükhanımı, ya da, daha doğrusu, hanımefendiyi— bırakıp yeniden yalın bir köylü kızı olabilmek için elinden geleni yapmıştı. Bununla birlikte, bu konudaki ilk girişimi, gene o kolay-beyenmezliğin beklenmedik dirilişi yüzünden, tam anlamıyla

başarısızlığa uğramıştı. Kuşku yok, babası döndüğünde Giles'in soğukluğunu fark edecek, 'Grace Fitzpiers'le evlenirken de türlü zorluklar çıkarmıştı. Şimdi bu huysuzluğunu Giles'e karşı gösteriyor, zavallıya bir sıcak, bir soğuk davranıyor.'" diye düşünecekti.

Giles Winterborne bu denli düşünceli olacağına, Grace'in ince ruhunu sarsmayı amaçlayan kurnazın biri olsaydı, hiç kuşkusuz, o gün davrandığından daha baştan çıkarıcı davranamazdı. Raslantı bu ya, o gün Giles tam Grace'in penceresinin karşısında, geçici bir işi yönetmekteydi. Grace bulunduğu yerden onun ne yaptığını göremiyorduysa da, ruh halini açık-seçik okuyabiliyordu. Giles'in tüm davranışlarından Grace'i bırakmaya kararlı olduğu görülüyordu.

Ah, onunla yeniden barışmayı Grace nasıl da isterdi! Babası o akşam dönüyordu. Bu da, Grace'e göre, bütün işlemlerin tamamlandığı, evliliğinin bozulduğu, yakında gene özgür olacağı anlamına geliyordu. Bütün bunlara karşın, babası, geldiğinde, kızıyla Giles'i iki yabancı gibi görürse ne derdi? Grace bir daha babasının yüzüne nasıl bakardı?

Aylardan hazırandı. Hava güzel, bütün çevre yemyeşildi. Grace öğleden sonra bahçeye çıkıp defne ağaçlarının altındaki kaba koltuğa oturdu. Kabuk soyma mevsiminden artakalan soyulmuş dallar ek yapılara yığılırdı. İşte bu koltuk da kabuğu soyulmuş meşe dallarından yapılmıştı.

Grace'in çevresindeki yükselteri kaplayan yoğun yeşillikler yel estikçe hafif hafif salınıyordu ama, o korunmuş bir yerde oturduğu için yel ona dek ulaşamıyordu. Giles'in eve rahat dönüp dönmediğini öğrenmek, ya da başka bir şey sormak için kendisini görmeye geleceğini ummuştu. Ne var ki Giles gelmemişti. Üstelik, evin tam karşısındaki yemiş bahçesinde bir oraya, bir buraya giderek genç kadını büsbütün şaşırtmış, hayal kırıklığına uğratmıştı. Grace oturduğu yerden onu görebiliyordu.

Bir ara Creedle'in Giles'e bir mektup getirdiğini gördü. Creedle'in Sherton'dan yeni döndüğünü, her zamanki gibi postaneye uğradığını

anladı. Çünkü öğleden sonra Sherton'a gelen posta ancak ertesi gün Hintock'a ulaşırdı. Grace mektubun kimden geldiğini düşündü. Belki de babasındandı? Belki babası sabah Grace'in eline geçen mektubun bir benzerini Giles'e de göndermişti.

Ancak, görünüşe bakılacak olursa, mektubun Grace'le pek ilgisi yoktu. Giles mektubu açıp okudu, sonra birden döndü, yemiş bahçesini sınırlayan çitteki bir aralıktan içeri dalıp koruya doğru yürümeye başladı. Besbelli evine —ormanın öbür yanındaki o esra-rengiz kulübesine— gidiyordu.

Üzgünlük dolu kumlar kum saatinden aşağıya hızla akıyordu. Grace şu son günlerde sık sık duymuştu bunu içinde; hele babasının mektubundaki o acıklı, ağır sözlerden sonra. Gençliği bir gün geçip gidecekti, kuşkusuz. Bunun gibi, Giles'in uzun süreli, acılı bağlılığı da birden, o sırada bile sona erebilirdi. Erkekler tuhaf yaratıklardı.

Bu düşünce genç kadının önceki tüm suskunluğunu siliverdi, davranışlarına birden bir gerginlik geldi. Koltuğundan ayağa fırladı. Bir gün önceki o ufak gerginliğin, ya da kavganın giderilmesi gerekiyorsa, bunu Grace, hem de hemen şimdi gidermeliydi.

Yemiş bahçesine doğru seğirtti, az önce Giles'in içinden geçtiği aralıktan ormana daldı. Kara toprağın, yeşil çevrenin ortasında yarı keçi, yarı insan bir tanrı gibi gözden kayboluveren Giles'in ardından o da gözden kayboldu.

Grace yanıliyordu, hem de çok yanıliyordu. Creedle'in getirdiği mektubun kendisiyle ilgisi olmadığını sanmıştı, çünkü Giles mektubu alır almaz dönüp oradan uzaklaşmıştı. Gerçek ise bunun tersiydi: Mektup Grace'i öyle yakından ilgilendiriyordu ki Giles dönüp oradan kaçmayı daha uygun bulmuştu. Kaçmıştı, çünkü asılmış yüzünü Grace görsün istemiyor, bundan korkuyordu.

Mektup Beaucock'tan geliyordu. Melbury kızına mektup

yazdıktan bir kaç saat sonra Beaucock da bu mektubu kaleme almıştı. Girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlandığını bildiriyordu.

Giles bir vakitler bu tutumsuz adama bir iyilik yapmıştı. İşte şimdi Beaucock'un bu iyiliği hatırlayıp kendince ödemesinin zamanı gelmişti. Herkes gibi avukat kâtibi de Melbury'nin kızını Giles'le evlendirmek istediğini duymuştu. İlk düşündüğü de Giles'e hemen mektup yazıp girişimlerinin suya düştüğünü bildirmek olmuştu. Giles'in boş umutlara kapılarak Grace'in karşısında olmayacak durumlara düşmesini önlemeye çalışıyordu. Mektupta verdiği haber kısaca şuydu: Avukat Fitzpiers'in Grace'e karşı davranışını boşanmaya yetecek kadar zalimce bulmamıştı. Grace ömrünün sonuna dek Fitzpiers'in karısı olarak kalmak zorundaydı.

Bu acıklı haber Giles'in Grace'e karşı beslemekte olduğu derin, umutsuz aşkı birden tepreştirdi. Genç adam zavallı Grace'e karşı takındığı o sözde kırgın tavırdan sıyrılıverdi.

Sonsuzluğa dek Grace'ten vazgeçmek!.. Öyleyse, Giles için herşey bitmişti. Artık uygunluk-uygunsuzluk, dengi dengine olmak, önemsiz zevk farkları yüzünden çekişmek diye bir sorun kalmamıştı. Perde gene aralarına, ikisinin ortasına düşmüş, onları ayırmıştı. Grace onun olamayacaktı. Yeniden canlanan umutları suya düşmüştü. Çok acı, korkunç bir şeydi bu. Nasıl olmuştu da hepsi bu denli toyluk edebilmişlerdi? Bu işin olabileceğine nasıl olup da inanmışlardı?

İşte Giles tam bunları düşünüyordu ki, arkasından doğru birinin yaklaştığını duyunca döndü, baktı. Grace'in, sık çalılıkların içinden, kendisine doğru geldiğini gördü. Görmesiyle birlikte de, onun kahredici sonuçtan haberi olmadığını anladı.

Grace, nazlı, cilveli bir yaklaşımla: "Giles, orada çalışırken neden yanıma gelmedin?" diye sordu. "Saatlerce bahçede oturdum. Görmedin mi beni, yoksa?"

Giles, şaşkın bir tavırla: "A, evet, gördüm." diye karşılık verdi.

Grace'i karşısında göreceğini hiç ummadığı için, böyle bir karşılaşmaya hazırlıksızdı. Bu yüzden, ne yapacağını da, ne diyeceğini

de bilemiyordu.

Giles'in bu davranışı Grace'i yanılttı; onunla azarlar gibi konuştuğu için çekimser kaldığını sandı. Yüzü hafifçe kızarak durumu yumuşatmak için elinden geleni yapmaya karar verdi.

— "Babamdan yeni bir mektup aldım." diye atıldı. "Bu akşam döneceğini yazıyor. Babamın ne umutlar içinde olduğunu biliyorsun, Giles: Bizi gene böyle yabancı gibi görürse çok üzülecektir."

Giles, başını yerden kaldırıp ona bakarak, üzgün bir sesle: "Yabancı gibi değiliz." diye mırıldandı.

Bir yandan da kötü haberi ona nasıl açacağını düşünüyordu.

— "Gene de... korkarım, beni bağışlamadın o handa rahatsız oldum diye."

— "İnan ki bağışladım."

Grace: "Evet ama, pek mutsuz görünüyorsun." dedi. Tatlı bir tavırla genç adama iyice yaklaştı. "Hiçbir zaman mutlu olamayacağını mı düşünüyorsun yoksa, Giles?"

Giles bir süre karşılık vermedi. Sonra, gözlerini toprağı delerce sine yere dikerek: "Güneş Sherton Manastırının kuzey cephesinde parlıdayınca... evet, ancak o zaman mutlu olacağım!" dedi.

— "Ama... öyleyse Sherton'daki hanı sevmememden başka bir şey için de kırıldın bana? Şey... Manastır'da beni öpmene izin vermediğim için kırıldıysan, Giles... Biliyorsun, bunu seni sevmediğimden yapmadım; zavallı babacığının düşündüklerine rağmen, öpüşmemizi daha çok erken bulduğum için yaptım. İşte gerçek neden —tek neden— bu." Sustu. Sonra kararsız bir sesle ekledi: "Sana karşı sert davranmak istemiyorum... Tanrı biliyor ki istemiyorum! Hem belki... artık özgürlüğün sınırına dek geldiğime göre... beni öpmeni sakıncalı bulmakla yanlış davranıyorum."

Giles, içinden: "Ah, Ulu Tanrı'm!" diye inledi.

Gözü gene yerdeydi ama, arada kaçamak Grace'e bakıyordu.

Grace, utana-sıkıla: "Bir şey mi dedin?" diye sordu.

— "A, hayır... Yalnız..."

Grace, hoşnut bir sesle: "Babam eve dönmek üzere olduğuna

göre, herşey yoluna girmiş olmalı mı demek istiyorsun?"

— "A.. evet."

— "Öyleyse neden istediğin şeyi yapmıyorsun?"

Grace ner'deyse surat asıyordu şimdi Giles'in duraksaması karşısında.

Giles Winterborne bütün bu süre içinde yiğitçe kendi kendisiyle savaşıyordu. Grace'in iyi ününü, onurunu gözünün bebeği gibi korumaya hazır olmasına karşın, ne de olsa erkekti. Desdemona'nın dediği gibi, erkekler de, birer tanrı değillerdi.

Grace'in acı verici ayartıcılığı, yasalarla kurallar üzerindeki aydınlanmamış okullu kız yalınlığı karşısında Giles erkeklere özgü bir zayıflıkla kendini ele verdi. Değil mi ki durum böyleydi.. değil mi ki iş buraya dek gelip dayanmıştı... değil mi ki Grace kendini herşeyi yapacak kadar özgür sayıyordu... değil mi ki Giles'ten kendisini sevdiğini kanıtlamasını istiyordu, Giles de bunu seve seve yapacaktı.

Genç ada onun geri dönülmez bir biçimde Fitzpiers'le evli olduğunu bile bile kendini bıraktı, Grace'in onu baştan çıkarmasına göz yumdu. Gerçekte ne geçmiş durumdaydı, ne de gelecek. Yalnız bugünü, bugünün getireceklerini düşünüyordu şimdi. Yıllardır sevdiği, kolladığı kadını hiç değilse ömründe bir kez kolları arasına almaya kararlıydı.

Giles'in uzun kucaklayışından, tutkulu öpüşünden sonra Grace birden bir şeyden esinlenmiş gibi başını kaldırıp ona baktı.

— "Ah! gerçekten özgür müyüm acaba artık?" diye kekeledi. "Yaptığımız doğru mu acaba? Gerçekten yeni bir yasa var mı? Babam o mektupta..."

Giles karşılık vermedi. Grace kendini tutamadı, hıçkırıklara boğularak genç adamın göğsüne başını gömdü.

— "Ah! neden babam hemen gelip olanları açıklamıyor?" diye hıçkırdı. "Neden ne durumda olduğumu açıkça belirtmiyor? Bu yaptığı insanın sabrını tüketmek için bire bir. Önce benden... şey yapmamı istiyor.. Sonra da beni bu belli-belirsiz durumda bırakıyor

günlerce! Öyle ki ne yapacağımı, nasıl davranacağımı bilemiyorum... Üstelik, bu yüzden yanlış bir şey de yapabilirim!"

Giles, önceki üzünlüğüne ek olarak, kendini Kabil gibi görüyordu şimdi. Yalnız kendinin bildiği bir gerçeği sevgilisine söylememekle ona karşı ne büyük bir günah işliyordu!

Genç kadını yerden kaldırıp kendisi de öbür yana döndü. Katı yüreklilik etmekte olduğu duygusu gitgide yoğunlaşıyordu.

Onu nasıl öpebilmişti? Bunu düşlemeye bile hakkı yoktu. Giles ağlamamak için kendini zor tutuyordu şimdi. Bugün de, bugüne dek de babasının iyiniyetli ama, aptalca tutumunun kurbanı olan bu zavallı genç kadının durumundan daha acıklı bir şey olamazdı.

Melbury'nin kendisine en çok güvendiği sıralarda bile, Giles sonuçtan kuşku duymuştu. Hiçbir yasanın —ister yeni, ister eski olsun— Grace'in evliliğini genç kadın mahkeme karşısına çıkmadıkça bozamayacağına inanıyordu. Melbury'nin dava açması üzerine, bir kalemde herşeyin sözümlenebileceğini düşünmek gülünçtü. Giles, böyle düşündüğü halde, Grace'in bu konudaki pembe hayallerini yıkmak istemediği için ona bir şey söylememişti. Öyleyken, gene de durumun çaresiz olduğunu, bu acı gerçeği aklından geçir-memişti, doğrusu.

Öte yandan, zavallı Grace yalın bir kucaklaşmanın —herneka-dar bu kucuklaşma acımasız bir süre için ertelenmişse de— kendisini aşırı heyecanlandırmış olduğunu düşünerek yatışmaya çalışıyor, bu arada Giles'in nekadardaki ciddi olduğu da gözünden kaçmıyordu.

Gözyaşlarının arasından gülümsemeye çalışarak: "Ne olursa olsun, yeniden dost olduğumuza sevindim." diye mırıldandı. "Giles, şimdi gösterdiğin ataklığın yarısını ben evlenmeden önce göstermiş olsaydın, beni ilk seferinde karın olarak evine götürebilirdin. Bir gün evlenirsek, umarım, sana biraz cesaret verdim diye sonradan benim için kötü şeyler düşünmezsin. Ama, biliyorsun, babam öyle sabırsız ki! Yaşı da, hastalıkları da giderek ilerliyor. Bu yüzden de, eve döndüğünde bizi birazıcık daha yakınlaşmış bulmak istiyor. İşte, tek özürüm bu."

Bütün bunlar Giles için, tatlı olmaktan çok, üzücüydü. Grace nasıl böylesine körü körüne inanabiliyordu babasının sanılarına? Giles ona gerçeği nasıl söyleyeceğini bilemiyor, bundan ötürü kendi kendisini ayıplıyordu. Öte yandan, genç kadının gözlerini gerçeğe açması gerektiğini de biliyordu. Ne var ki, bunu elinde olmadan geciktirip duruyordu.

İki genç arasında başlamış olan sevgi dolu yakınlaşma, yan yana yürürlerken de kendini belli etti. Giles sevgilisinin gözlerini gerçeğe açmaya girişmeden de vakit geçip gitti.

Genç adam, adeta korkuyla: "Belki de yanıliyoruz..." diye söze başladı. "Biz burada, Hintock'ta oturup beklerken herşeyin kendi kendine olup biteceğini sanmakla yanıliyoruz belki. Yeni yasaya karşın, boşanmak isteyen çiftlerin mahkeme karşısına çıkmadan bunu başarabileceklerini sanmıyorum. Ya bir zorluk çıkar da evlenemezsek..."

Grace'in yanaklarından yavaş yavaş kan çekildi. Giles'in kolunu yakalayarak inledi:

— "Ah, Giles, bir şey duymuşsun sen! Nasıl?.. Yoksa babam işi orada hemen bitiremedi mi? Eminim, herşeyi tamamlamıştır. Ah, Giles, Giles, aldatma beni, n'olur! Hele bu denli ileri gitmene razı olduktan sonra... ne korkunç bir duruma düşmüş oldum!"

Giles ona herşeyi söylemek istediye de yapamadı. Genç kadının onun onuruna, dürüstlüğüne beslediği katışıksız güven elini kolunu bağliyor, gerçeği açıklamasına engel oluyordu.

Boğuk bir sesle: "Sana bir şey söyleyemem." dedi sonunda. "Baban birazdan burada olacak. O zaman herşeyi öğreneceğiz. Şimdi gel seni eve götürüyim." Genç kadına çekine çekine kolunu uzatırken, ekledi: "Ne olursa olsun, hiç değilse araba yoluna dek götürüceğim seni."

Böylece, kol kola yürümeye koyuldular. Grace mutlulukla kuşku arasında bocalayıp duruyordu. Araba yoluna inmek topu topu birkaç dakika sürerdi. Tam yola inmişlerdi ki, arkalarından birinin seslendiğini duydular:

— "Çek o kolunu or'dan!"

Önce oralı olmadılar. Ses bu kez daha sert haykırdı:

— "Çek o kolunu or'dan!"

Melbury'nin sesiydi bu. Yaşlı adam beklendiğinden erken eve dönmüş, hemen onları aramaya çıkmıştı.

Grace babasının ikinci buyruğunu duyunca, yıldırım hızıyla elini Giles'in kolundan çekti.

Melbury pek bitkin görünüyordu. Yorgun, kırık-dökük bir sesle: "Sizi suçlamıyorum, sizi suçlamıyorum..." diye mınıldandı. "Yalnız, siz ikiniz bir daha böyle kol kola dolaşmamalısınız... Çok şaşırdım... Acımasızca aldatıldım... Giles, bana bir şey söyleme sakın. Yalnız, hemen git buradan!"

Genç adamın gerçeği daha önceden bildiğinden Melbury'nin haberi olmadığı belliydi. Giles de, olanları tartışmak için de olsa, orada kalmayı doğru bulmadı.

O gidince, Melbury kızıyla birlikte eve döndü. Onu doğruca çalışma odasına götürdü. Koltuğuna oturup yazı masasına abandı. Grace babasına şaşkın şaşkın bakıyordu.

Melbury, biraz kendini toparlar gibi olunca: "Sen gene Fitzpiers'in karısısın." dedi. "Aldatmışlar beni. Dediklerine göre, kocan sana yeterince eziyet etmemiş! Kısacası, onun buyruğu altındasın gene!"

Grace, vakur bir üzgünlükle: "N'apalım, sağlık olsun!" diye karşılık verdi. "Sen de üzülme artık, babacığım. Beni merak etme, olanlara katlanabilecek güçteyim. Beni asıl üzen, senin sıkıldığını görmek!"

Babasının üzerine doğru eğilip kolunu boynuna doladı. Bu ise, zavallı Melbury'yi büsbütün perişan etti.

Grace: "Başıma gelenlere aldımıyorum." diye sözlerini sürdürdü. "Kimin karısı olduğum da, kimin karısı olamadığım da umurumda değil! Giles'i seviyorum: Elimde değil onu sevmemek. Gerçeği bilseydim, elbette bu kadar ileri gitmezdim onunla. Yalnız, bu yüzden sana sitem etmiyorum."

Melbury: "Demek, Giles sana söylemedi?" dedi.

Grace: "Hayır." diye karşılık verdi. "Bilmiyorduk ki. Nereden bilecekti? Bilmediği bana davranışından belliydi."

Melbury bir şey söylemedi. Grace baktı babası susuyor, usulca dışarı çıkıp kendi odasının yalnızlığına sığındı.

Genç kadının yoğun, ağır tedirginliği tüdü biçimlere bürünmeye başladı. Öyle bir ân geldi ki, tedirginliğine yol açan asıl nedeni bir yana bırakıp, Giles'e karşı aşırı serbest tutumunu düşünmeye başladı. Genç adamın öpüşmesi tatlı olduğu kadar da kısa olmuştu. Grace korkuyordu: Ya Giles, yatışıp olanları düşününce, onu ataklığı yüzünden ayıplarsa? Nasıl bu denli akılsızlık edebilmişti? Bunu yapacak kadar nasıl özgür sayabilmişti kendini?

Grace boyuna kendisini suçluyordu şimdi. Öyleyken, yüreğinin ta içinden, bu bir ânlık düşüncesizliği için kendi kendisini kutluyordu da.

BU olaya adı karışan kişiler bir süre için kendi kabuklarına çekildiler, herkesten saklanırlar oldular. Grace evin dışında pek seyrek görünüyor, bahçeden dışarıya ise hiç çıkmıyordu. Çünkü Giles'le karşılaşmaktan korkuyordu. Olanlardan sonra buna katlanamazdı.

Genç kadın hayallerini gerçekleştirebilmesi için bir olasılık —yalnız bir tek olasılık— bulunduğunu öğrenmişti: Kocasının yokluğu yeterince uzarsa, dava Grace'in istediği gibi sonuçlanabilecekti. Ne var ki aklının bu düşünceye saplanmasına izin vermemek için elinden geleni yapıyordu. Çünkü olumlu bir sonuca ulaşılabilene inanmaktan alabildiğine korkuyordu. Giles Winterborne'a beslemekte olduğu aşk, bu aşkın ilânını izleyen büyük sarsıntıdan sonra, gitgide arınmış, yaşamakla, yapmakla pek az ilintisi bulunan göksel bir sevgiye dönüşmüştü.

Giles'e gelince, o, uzaktaki kulübesinde, hasta yatıyor, daha doğrusu oturuyordu. Bir süredir başında dolaşan ateşli bir hastalık —ki geçen kış geçirdiği bir soğuk algınlığının sonucuydu— umutlarının sönmesi üzerine azmış, eni-konu tehlikeli olmaya başlamıştı. Ne var ki, kimsenin haberi yoktu onun hasta olduğundan. Kendisi de, bir doktor çağırarak kadar hastalığını ciddiye almıyordu.

Aradan birkaç gün geçti, Giles biraz iyileşir gibi oldu. Kalın paltosuna sarınarak evin içinde ağır-aksak dolaşmaya, her zamanki gibi kendi işlerini kendisi görmeye başladı.

İşte bu sıralardaydı ki Grace'in göl gibi sakin varlığı kökünden sarsıldı: Fitzpiers'ten mektup aldı.

Şaşırtıcı bir mektuptu bu. En nazik bir dille yazılmış olmasına karşın, önemliydi. Grace, kocasının yokluğu sırasında, ona

hoşgörüyle bakmayı, karşılıklı ilişkilerini soğukkanlı bir gözle görmeyi öğrenmişti; öyle ki, zamanla Fitzpiers'in varlığının ne denli sinirlendirici olduğunu bile unutmuştu.

Fitzpiers'in mektubu kısa, içtendi. Davranışı için hiçbir özür göstermeye kalkışmıyordu; yalnız, sağ olduğunu yazıyordu. "Çok düşündüm, gene birlikte olmamızın doğru olacağına karar verdim; beni bağışlayabilirsen elbette." diyordu. Sonra, bir tarih vererek, o gün gemiyle Manş Denizi'ni geçip Budmouth'a geleceğini bildiriyordu. Verdiği tarih Grace'in mektubu aldığı günden üç gün sonraydı.

Fitzpiers, mektubunda, 'Hintock'a gelmemem için türlü nedenler var.' diyordu. "Sanırım baban bunları senden iyi anlayacaktır. Bu durumda bir tek seçenek kalıyor: Senin rıhtıma gelip gemiyi orada beklemen. Geminin geceyarısından yarın saat kadar önce Budmouth'ta olacağını sanıyorum. Yanına istediğin kadar eşya alabilirsin. Bindığım gemi rıhtıma yanaşır yanaşmaz kalkan bir başka gemi var. Seninle orada buluşur, sonra birlikte o gemiye bineriz, Avrupa'daki evime gideriz."

Avrupa'daki evi neredeydi, hiç söz etmiyordu. Karaya ayak basmaya da, Budmouth'ta boy göstermeye de niyetli olmadığı belliydi.

Grace'in çok canı sıkıldı, mektubu doğruca babasına götürdü.

Melbury, sanki mevsim kışmış gibi, son zamanlarda yanmayan ocağın köşesinden hemen hiç ayrılmaz olmuştu. Elma şarabı testisi de yanı-başında duruyordu. Çoğu kez şarabın tadına bile bakmadığı için, testinin üzeri ince bir toz tabakasıyla kaplanmıştı.

Yaşlı adam damadının mektubunu okuduktan sonra başını kaldırıp kızına baktı.

— "Gitmeyeceksin." dedi.

Grace: "Ben de öyle düşünmüştüm." diye karşılık verdi. "Yalnız, senin ne diyeceğini öğrenmek istedim."

Melbury: "Gelip İngiltere'de bir yerde —buraya çok yakın olmamak şartıyla— yerleşir, saygıdeğer bir hayat sürer, seni de yanına

isterse, o başka." diye mırıldandı. "O vakit belki karşıçıkmam. Senin hem kibar, hem de yakışık-alır bir hayat sürmen için göze almayacağım şey yoktur. Gerekirse bağrıma taş basar, seni onun yanına gönderirim. Yurt dışına gitmene gelince, iş değişir: Buna hiçbir zaman razı değilim!"

Böylece, konu o günlük kapanmış oldu. Grace, elinde adres olmadığı için, kocasının mektubuna karşılık yazamıyordu. Ertesi gün, sonra daha ertesi gün de böylece geçti. Derken, Fitzpiers'in Grace'le bulaşmak istediği günün akşamı gelip çattı. Grace odasından çıkmadı.

Evde herkes kuşku içindeydi. Neler olabileceğini düşünüyor, bir yandan da Grace'i rahatsız etmekten ürküyorlardı. Kaygı evin üzerine kapkara bir bulut gibi çökmüştü. Herkes fısıltıyla konuşuyor, Fitzpiers'in bundan sonra ne yapacağını merak ediyordu. Hepsinin umudu, Doktor'un, Grace'in gelmediğini görünce, gene Fransa'ya dönmesiydi.

Grace'e gelince, kocasına çok nazik bir mektup yazıp kendisinden uzak durmasını bildirmeye can atıyordu.

O gece sabaha dek gözünü kırpmadı. Sinirleri çok gergindi. Bütün geceyi odasında, yatağına uzanarak geçirdi.

Yakınları da uyumadılar. Ertesi sabah bir araya geldiklerinde, hepsi solgun, kaygılıydılar. Bununla birlikte, kafalarını yoran konuyu açmaya kimse yanaşmadı.

O gün de, önceki günler gibi olaysız geçti.

Grace, kocasının ne maymun-iştahlı olduğunu bildiği için: "Benimle yeniden birleşme düşüncesi birden aklına esmiş olmalı... estiği gibi de birden caydı bu düşünceden, anlaşılan." diye düşünmeye başladı.

İşte o sıradaydı ki Melbury'nin evine Castrebridge'den birileri geldi. Fitzpiers'ten haber getirmişlerdi: Doktor Fitzpiers Hintock'a

gelmek üzere yola çıkmış. Kralın Koruyucuları Otelinden araba kiralarken onu görenler olmuş.

Adamlar haberi iletirlerken, Melbury de, Grace de oradaydılar.

Melbury: "Bu çok kötü sorunu en iyi biçimde değerlendirmeye çalışmalıyız." dedi. "Adam pişman, belli. Duyduğuma göre, çingnığının suç ortağı onu bırakıp İsviçre'ye gitmiş, Dolayısıyla, hayatının bu sayfası kapanmışa benziyor. Kocan gene seninle yuva kurmak istiyorsa, ona 'hayır' dememelisin bence, Grace. Elbette burnunu sırtmeden Hintock'ta oturamaz. Yalnız, buna katlanır da, burada yaşamaya razı olursa, evin bir kanadı boş duruyor, buyursun, gelsin."

Grace: "Ah, baba!" diye inledi.

Yüzü korkudan bembeyaz olmuştu.

Melbury: "Neden olmasın?" dedi.

Eski dikkafalılığı gene tepreşmişe benziyordu. Gerçek şuydu ki, damadına karşı şimdi eskisinden daha yumuşaktı. Çünkü öfkesi yüzünden ona aşırı sert davranmış olduğunu düşünüyordu.

— "Hiç kuşku yok, yapabileceğin en doğru şey bu." diyordu. "Bugün içinde bulunduğum durum benim hiç hoşuma gitmiyor... Ne evlisin, ne bekâr. Bu bana dokunuyor, senin de üzüldüğünü biliyorum. Ayrıca, Hintock'ta kimse de olanları unutmayacaktır, yarın öbürgün bu durumu bize karşı koz olarak kullanabilirler. Melbury ailesinde bugüne dek böyle bir rezalet olmadı."

Grace: "Bir saate kalmaz, burada olur." diye mırıldandı.

Oda alacakaranlıktı. Bu yüzden babası Grace'nin yüzündeki umutsuzluğu, acılığı göremiyordu. En dayanılmaz şey —öbürlerinin hepsinden çok Grace'in karşı koyduğu şey— gerçekleşmek üzereydi: Fitzpiers gene oraya, eski evine dönüyordu.

Genç kadın, bir koltuğa çökerek: "Ah, yapamam, görmek istemiyorum onu!" diye haykırdı.

Bir sinir bunalımının eşiğindeydi.

Babası, karamsar bir tavırla: "Dene, hele de, böyle karar ver!"

dedi.

Grace, tutarsızca: "A, evet, deneyeyim, deneyeyim!" diye mınıldandı. "Evet, deneyeceğim."

Sonra birden ayağa fırlayarak, dışarı çıktı.

Grace'in sığındığı oda karanlıktı, hiçbir şey görünmüyordu. Yalnız, odanın bir köşesinde birinin hızlı hızlı soluduğu duyuluyordu. Çağdaş sinirlerle ilkel duyguları benliğinde uzlaştıran bu duygun yaratık Grace'ti. Umutsuzlar safında yer almak, başına gelen felâketleri en ince ayrıntılarına dek çekmek zorundaydı.

Pencere açıktı. Bu durgun yaz sonu akşamında çıt çıksa duyuluyordu. Bir kuş cıvıltısı, bir insan sesi, bir tekerleğin dönüşü... çalıları, ağaçları aşarak alışılmamış uzaklıklara yayılıyordu. Ne var ki ortalık pek durgundu.

Grace, odasının alacakaranlığına gömülmüş, hızlı hızlı solurken, birden uzaktan uzağa bir ses duyuldu. Paralı yolda ilerleyen hafif bir arabanın tekerlek sesiydi bu. Tırıs giden bir atın nal sesleri de buna eşlik ediyordu.

Derken, arabanın ilerleyişinde beklenmedik bir duraklama oldu. Grace'in dikkatini arabaya ilk çeken de bu oldu. Sesin nereden geldiğini kestirmekte zorluk çekmedi. Güneyden gelen yolcuların yol aldığı yüksek alandan geliyordu; Grace'le Bn. Charmond'un birlikte kayboldukları gün ormandan açıklığa çıktıkları yerden.

Grace, yerde kayarak, pencereye doğru ilerledi, başını dışarı uzattı, sesi dinlemeye koyuldu. Araba durmuştu. Bir adamın sövüp sayar gibi bir şeyler söylediği duyuldu. Sonra bir başkası haykırdı:

— "Hey, yerin dibine batasıc! Ne oldu ata birden?"

Grace bu sesi hemen tanıdı: Kocasının sesiydi bu.

Birdenbire ortaya çıkan aksaklık gene çabucak giderildi. Çok geçmeden arabanın yokuş-aşağı yola koyulduğu duyuldu. Az sonra anayoldan dar yola sapacak, oradan da eve doğru dönecekti.

Grace birden katılıp kaldı. Genç kızken son derece güçlü olan bir içgüdüğü —Fitzpiers'ten kaçma içgüdüğü— ansızın yeniden

dirilivermişti. Eve gelmek üzere olan kocasına karşı kırgınlığı da, bir başka adama karşı beslemekte olduğu sevgi de bu içgüdüyü bastıramadı. Süslenme masasının üzerinde duran fildişi levhalardan birine bir kalemle acele şu yazıyı karaladı: "Okul arkadaşlarımdan birini görmeye gidiyorum." Sonra tarak, fırça gibi birkaç şeyi ufak bir el çantasının içine doldurdu.

Kocasının sesini duyduğunun üzerinden daha üç dakika bile geçmemişti ki genç kadının ince karaltısı baba evinin arka kapısından usulca dışarı süzülüyordu. Tanınmamak için sıkıca sarınıp sarmalanmıştı. Kayarcasına bahçe yolundan ilerledi, çitin içindeki aralıktan geçip, ormanın derinliklerine doğru giden yosunlu araba yoluna ulaştı.

*
**

Başının üzerindeki ağaçların yaprakları şimdi son yeşilliklerindedydiler. Bu öylesine donuk bir yeşildi ki yaprakların yoğun olduğu kimi yerler kıştakin-den daha koyu renkli görünüyordardı. Yaprakların arasındaki pek seyrek aralıklardan süzülen güneş ışınları güçlükle toprağa dek ulaşabiliyordu. Ne var ki ormanın içindeki açıklık yerlerde Grace çevresini yeterince görebiliyordu.

Yaz sona ermek üzereydi: Gündüzün, böcekler bulabildikleri her güneş ışığında vızıl-daşıyor, havada asılı gibi duruyorlardı. Geceleri, bitkiler çiy taneciklerinden dolayı ağırlaşıyorlardı. Sağnak halinde yağan yağmurlardan sonra, kuytuluklarda ıslaklığın yürüdüğü görülüyordu sanki. Hava kararır kararmaz ayaz başlıyordu.

Akşamın bu saatinde korular her zaman tekinsiz, gizemli olurdu. Yapraksız mevsimdekinden çok daha hayal okşayıcı bir görünüşleri vardı. Parlak, cilâlı bitkilerin pürüzsüz yüzeyleri fersiz, kapaksız gözler gibi dışarı fırlamıştı şimdi. Nasılsa gölgeli karanlıkların içine kadar sızabilmiş, sönmek üzere olan ışıkların içinde tuhaf tuhaf yüzler, karaltılar gizliydi sanki. Arada-sırada ağaç gövdelerinin arasından gökyüzünün aşağı bölgeleri katman katman görünüyordu.

Dalların ucunda zayıf çatallı diller belirmişti.

Ancak, Grace'in şimdi duyduğu korku ne hayal ürünü bir korkuydu, ne de ruhsaldı. Hoş, genç kadının bu görüntülere pek dikkat de ettiği yoktu ya. Elinden geldiğince sessizce yol alıyor, içi yaparak dolu çukurlara basmamaya çalışıyor, ayak seslerini boğan yosunların, otların üzerinden yürüyordu. Biriki kez soluk soluğa durdu. Güm-güm atan yüreğine karşın, Fitzpiers'in bindiği arabanın babasının bahçe kapısından içeriye girdiğini duyar gibi oldu. Sonra yeniden koşar-adım ilerlemeye koyuldu.

Hintock ormanlarının Bn. Charmond'un malı olan kesimini arkada bırakmıştı şimdi. İçine daldığı orman Felice Charmond'un korusundan geniş bir yolla ayrılmıştı. Grace şimdi daha tetik davranıyordu. Bununla birlikte, daha önceki sıradan gezintilerinde duyduğu sıradan korkulardan eser yoktu yüreğinde. Pusuda bekleyen tehlikelerden korkmuyordu. Tek korktuğu, çabalarının boşa gitmesiydi. Çünkü o zaman, çaresiz, gerisin geri eve dönmek zorunda kalacaktı.

Batıya doğru beş-altı kilometre kadar yürümüştü ki, çevreyi tarayan gözleri aradığını buldu en sonunda. Ormanda gezenlerin en büyük avuntusu olan bu şey uzaktan uzağa görünen bir ışıktı. Ancak, bu öyle sönük bir ışıktı ki bir yabancı belki uğursuz sayabilirdi. Grace için ise, öyle değildi; aradığını bulmuştu o. Hızlı hızlı gidiyordu. Az sonra, uzakta, belli-belirsiz bir ev görür gibi oldu. Aradığı yer burasıydı.

Ev dörtköşeydi, tek katlıydı. Çatısı yanlardan ortaya doğru yükseliyordu. En ortada bir baca vardı. Bir zamanlar bir kömürcü oturmuş burada. Mangal kömürü yapar satarmış. O zaman bölgede bu yakıtı kullananlar varmış daha. Evin eklentisi de, bahçesi de yoktu. Sık ağaçlar güneşi sızdırmadığından, burada sebze yetişmiyordu.

Grace ışık yanan pencereye doğru seğırtti. Kepenkler daha kapılmadığı için, pencereden içeriyi rahatça görebiliyordu.

Baktığı oda hem mutfak, hem oturma odası, hem de yatak

odası işini görüyordu. Kumtaşından döşeme çiğnene çiğnene yıpranmış, inişli-yokuşlu bir hale gelmişti. Bu yüzden, eşyaların hiçbirisi düzgün durmuyordu. Hele masa adamakıllı eğriydi. Ocakta ateş yanıyordu. Ateşin üzerinde derisi yüzülmüş ufacık bir tavşan kızarıyordu.

Giles Winterborne, bir kolunu ocağın rafına dayamış, ayakta duruyordu. Gözü kızaran tavşanda, akli ise büsbütün başka yerlerdeydi. Öyle dalgındı ki yüzüne bakıp da ne düşündüğünü kestirmek olanaksızdı. Yalnız, düşüncelerinin içinde bulunduğu yerle ilgisi olmadığı belliydi.

Grace: "Son gördüğümünden beri yüzü birazıcık değişmiş sanki..." diye düşündü.

Odada ocaktaki ateşten başka ışık yoktu. Bu yüzden de genç kadın onun yüzünün ne kadar yorgun olduğunu göremiyordu.

Umdüğünü karşısında bulunca, Grace'in gırtlğından hoşnut bir inilti yükseldi. Rahatlamıştı. Kulübenin kapısını tıkırdattı hafifçe.

Giles orali olmadı. Ağaçkakanların, sincapların, küçük orman hayvancıklarının gürültülerine alışık olduğu belliydi. Grace kapıyı bir daha tıkırdattı. Bu kez Giles geldi kapıyı açtı.

Odanın aydınlığı Grace'in yüzüne vurunca, genç adam irkildi. Ne yaptığını kendisi de bilmeden, eşiğı aşp ona yaklaştı, ellerini kollarına koydu. Bir şaşkınlık, bir sevinç, bir korku bürüyordu yüreğini. Grace de aynı haldeydi. Bu gergin durumda bile yeniden buluştuktan mutluydular.

Konuşmadan bir süre öyle durdular:

Yanaklarından aşağıya sel gibi yaş boşanırken,

Yüzleri balmumu gibi sarardı, duydukları buruk sevinçten.

Sonunda sessizliği bozan Giles oldu.

— "Gir içeri." diye mırıldandı.

Genç kadın, bir adım geri sıçrayarak, telâşla: "Hayır, hayır, olmaz, Giles!" diye karşılık verdi. "Buradan geçiyordum da... sana

uğrayayım dedim; içeri girmeyeceğim. Bana yardım eder misin? Korkuyorum. Uzun yoldan dolaşarak Ivell'e, oradan da Exombury'ye gitmek istiyorum. Bir okul arkadaşım var orada... Tek başıma gidemem Ivell'e. Ah, yolun hiç değilse bir kesiminde bana arkadaşlık edebilsen! Beni ayıplama, Giles; darılma da! Sana gelmek zorunda kaldım, çünkü burada bana senden başka yardım edebilecek kimsem yok. Üç ay önce aşığımdın, şimdi ise yalnız arkadaşımsın. Yasa aramıza girdi, düşündüğümüz şeyi bize yasakladı. İstedığımız olamayacak. Gene de dürüstçe davranabiliriz. Bir saatliğine gene benim dostum, arkadaşım olabilirsin! Başka kimsem yok..."

Başka bir şey söylemedi. Bir eliyle gözlerini kapayarak gözyaşlarını durdurmaya çalıştıysa da, başaramadı. Ağzından tek bir hıçkırık bile çıkmadan, gözyaşları sessizce akmaya başladı.

Giles onun öbür elini avuçlarının içine aldı.

— "Ne oldu?" diye sordu.

— "Kocam eve döndü."

Bir Ölüm sessizliği oldu. Sonra, Giles: "Yani... ondan kaçmana yardım etmemi mi istiyorsun, Grace?" diye sordu.

— "Evet. İnsan yaptığının doğru olduğuna inandıktan sonra, görünüş önemli değildir. Sana güvenebileceğimi düşündüm."

Giles bu sözlerden Grace'in kendisinden kuş kulanmadığını anladı. Yaz ortalarında, son kez iki aşık gibi buluştukları gün, gerçeği bildiği halde ona söylememişti. Sevgisinden ötürü onu bile bile yanılttığına öyle pişmandı ki hiç değilse şimdi onun güvenine lâyık olmak için elinden geleni yapmaya karar verdi. Ancak böylelikle bu pişmanlığı vicdanından silebilirdi.

— "Hemen geliyorum." dedi. "Şu feneri yakayım."

Sarmaşıkların arasındaki bir çiviye asılı duran feneri aldı. Grace bu küçük çabanın bile onu nasıl yorduğunu, ellerinin nasıl titrediğini diğni görmedi. Hele onun kendini bile bile feda ettiği aklının ucundan bile geçmedi. Gerçekten de, genç adamın tam iyileşme dönemine girmişken, böyle uzun bir yürüyüşe çıkmayı göze almakla kendini feda ediyordu.

YOLUN ilk yüz metrelik kesimi sık ağaçların içinden geçiyordu. Onlar ilerlerken, yağmur başladı. Ağaçların en üstteki yaprakları damlalar düştükçe hışırdıyordu. Ormanın içindeki küçük bir açıklığa ulaştıklarında ise, yağmur bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı.

Grace, sinirlendiğini belli etmemek için zoraki bir kahkaha atarak: "İşte bu güzel!" dedi.

Giles durdu.

— 'Bu gece Ivell'e gidemezsin, Grace:' dedi.

İş konuşur gibi tasasız bir tavırla konuşmaya çabalıyordu ama, beceremiyordu.

— "Yo, gitmem şart!"

— 'Neden şart olsun? Ivell buradan on-oniki kilometre uzakta. Bu yağmurda bunca yolu yayan gitmek olanaksız.'

Bir sessizlik oldu.

Sonra, Grace: "Evet, haklısın, neden şart olsun?" dedi üzgün bir sesle. "Olanlardan sonra saygınlık, onur nedir ki benim için?"

Giles: "Dur, beni dinle." diye atıldı. "Oraya... şeye... geri dönmeyeceksin besbelli?"

Grace, acıklı bir sesle: "Hayır, hayır, hayır!" diye haykırdı, "beni sakın buna zorlama!"

— "Öyleyse kulübeye dönelim."

Ağır ağır geri döndüler. Kapının önüne varınca gene karşılıklı durdular.

Giles, düşünceli bir tavırla: "Şimdi, dinle beni." dedi. "Bu ev bu dakikadan sonra benim değil, senin. Bu yakınlarda başka bir yerim var, ben orada da kalabilirim."

Grace'in yüzü asılmıştı. Bir çıkmaza saplanmış da çıkamıyor gibiydi.

— "Ah, ne yaptım ben!" diye mırıldandı.

İçeriden doğru bir yanık kokusu geldi burunlarına. Giles pencereden içeriye göz attı. Bir haftalık iştahını bastırmak için kızarttığı körpe tavşancık kömür olmak üzereydi.

Genç kadına dönerek: "N'olur, içeri gir de şuna bir bakıver." dedi. "Ne istersen yap. Ben artık gidiyorum. Gerekli olan herşeyi bulacaksın kulübede."

Grace: "İyi ama, Giles, yemeğin!" diye haykırdı. "Ben dışarıdaki ek yapılardan birinde —ya da herhangi bir yerde— de kalabilirim. Yeter ki yarın gün ışıyana dek başımı sokacak biryer bulayım!"

Giles "olmaz" gibilerden bir işaret yaptı.

— "İçeri gir diyorum sana! Zayıfsın, üşüteceksin. Kendini yeterince iyi buluyorsan, yemeğimi bana pencereden verebilirsin. Sen hazırlayana dek ben burada beklerim."

Genç kadını nazikçe iterek içeriye girmeye zorladı. Onun içeri girip yatağın üzerine oturduğunu görünce içi rahatladı. Sonra dışarı çıkıp kapıyı Grace'in üzerine kapadı, anahtarı çevirip kilitledi. Pencereyi tıkırdatarak, işaretle Grace'e kanatlı pencereyi açması gerektiğini anlattı. Genç kadın onun dediğini yapınca da, Giles kapının anahtarını ona verdi.

— "İçeriye kilitlenmiş durumdasın." dedi. "İstedikini yapabilirsin artık."

Grace kapının anahtarını onun elinden alırken, genç adamın aşırı titizliği karşısında gülümsemekten kendini alamadı.

Giles: "Nasılsın? Daha iyice misin şimdi?" diye sordu. "İyi-ceysen, akşam yemeğinin birazını da benimle paylaşmak istiyorsan, zahmet olmazsa bana bir parça yemek ver. Yok, iyi değilsen, zahmete girme; önemli değil. Bir yerdén yiyecek bir şey bulurum nasıl olsa."

Giles'in iyiliği karşısında duyduğu minnet genç kadını harekete geçirdi. On dakika kadar sonra yeniden pencerenin önüne döndü, kanadı itip açtı.

— "Giles!" diye fısıldadı.

Genç adam gölgelerin içinden çıkageldi. Grace'in yemekten kendisine düşen payı bir tabak içinde pencereden uzattığını gördü.

Grace, yaprakların üzerinde yağmurun tıyırdadığını duyunca derin bir pişmanlıkla: "Sana bu denli sert davranmak istemiyorum." diye mırıldandı. "Ama... sanırım böylesi daha uygun?"

Giles: "A, evet, öyle." diye atıldı.

— "Bu gidişle Ivell'e varmam olanaksızdı, sanırım."

— "Evet, olanaksızdı."

Grace, yeniden kuşkulananarak: "Gerçekten, geceyi rahat geçirebileceğin sıcak bir yer var mı?" diye sordu.

— "Var sayılır. Sen istediğin herşeyi bulabildin mi? Korkarım sana göre hayli kaba bir yer burası."

— "Kusurlarını görebiliyor muyum sanıyorsun? O evreyi çoktan atlattım, bunu sen de biliyorsun, Giles... ya da, bilmen gerekir."

Giles'in gözleri düşünceli düşünceli genç kadının yüzünde dolaştı. Yüzünün boyuna değişen anlamı zavallının ne denli bir bozalama içinde olduğunu gösteriyordu. Bu tam anlamıyla korumasız yaratığın böylesine katı koşullar altında oluşu karşısında genç adamın yüreği daraldı. Ona hiç değilse başını sokacak bir yer bulduğu için duyduğu sevinç Giles'e kendi üzüntülerini unutturdu.

Genç kadının elinden tabağıyla bardağını alırken: "Şimdi kepengi de iteceğim." dedi. "Kepengin iç yanında demir bir kanca bulacaksın. Onu halkaya geçir. Sabahleyin ben gelip sana seslenene dek de yerinden kıınıldama sakın!"

Grace, telâşla: "Umarım çok uzağa gitmek zorunda değilsin?" diye sordu.

Giles: "A, yok, canım!.." diye karşılık verdi. "Sesini duyacak kadar yakında olacağım, merak etme."

Grace, Giles'in tembih ettiği gibi, kancayı kalkaya geçirdi. Giles de, oradan artık çekildi.

"Rahat, sıcacık" dediği yer, gerçekte, en derme-çatma bir sığınaktı. Dallardan sepet gibi örülmüş taşınabilir dört panaklıktan ibaretti. Bunların üzeri eğreltiotlarından bir damla gelişi güzel

örtülmüştü. Yerler kuru çuvallarla, samanla, bu tür daha başka süprüntülerle döşenmişti.

Giles bu süprüntülerin üzerine çöktü. Karanlıkta yemeğini yemeye girişti. Ne var ki iştahı kaçmıştı. Tabağı bir yana itip kendisine kaba-saba bir yatak hazırlamaya koyuldu. Sonra kendisini çulların üzerine atıp uyumaya çalıştı. Çünkü vakit hayli geç olmuştu.

Gelgelelim, birçok nedenlerden ötürü, birtürlü uyuyamadı. Doğrulup oturdu, ıslak karanlığın içinden karşıdaki kulübeye baktı. Kulübe, tüm dış görünüşüyle, gene her zamanki gibiydi. Sevgili dostunu —Giles daha sıcak bir söz kullanmaktan kaçınıyordu— barındırmakta olduğuna inanması gelmiyordu. Zavallı Grace hiç beklemediği bir sırada kulübesine gelmişti, Giles ise ister-istemez ona karşı sert davranmıştı.

Ona olayın ayrıntılarını sormayı birtürlü göze alamamıştı! Yalnız, kendilerinin dışındaki durum apaçık ortadaydı. Toplumsal yasa geçen haziran ayında önlerinde açılmış olan cenneti sonsuzluğa dek onlara yasaklamıştı, bu kesindi. Öyleyken, Giles şimdiki üzücü durumu dirençle, kıvançla kabul etmişti. Grace'in şu dünyada kesinlikle inandığı, güvendiği tek erkek vardı: O da, kendisiydi. Genç kadının kendisine beslediği büyük güven Giles'e kıvanç veriyordu. Bununla birlikte, bu bunalımın ikisine de acıdan başka hiçbir şey vermeden sonuçlanabileceğini düşününce Grace'in güveninden duyduğu kıvanç kaybolur gibi oluyordu. Giles bu güvene katıksız, tertemiz bir sevgiyle karşılık vermişti. Bu temiz sevgi onun genç kadına karşı davranışlarında herhangi bir güçsüzlük göstermesini engelliyordu.

Derme-çatma barınağının ince damı akmaya başlayınca, Giles'in dikkati akşamdan beri hiç dinmemiş olan yağmura çekildi. Akmayı durdurması gerekiyordu. Bir çare bulmak üzere ayağa kalktıysa da, yüreği öyle hızlı atmaya, dizleri öyle titremeye başladı ki bu haliyle fırtınayla savaşılamayacağını anlamakta gecikmedi. Durumuna katlanmak zorunda olduğunu düşünerek, gene eski yerine döndü, yattı. Güçsüzlüğünden dolayı kendi kendine kızıyordu.

Oysa, vaktiyle güçlüydü! Herne olursa olsun, Grace onun hasta olduğunu bilmemeliydi. Bu çok önemliydi. Ona hastalığını belli etmemek için yapabileceği tek şey vardı: Gündüz aydınlığında görünmemek. Çünkü incelmış yüzünün kendisini hemen ele vereceğini biliyordu.

*
**

Ertesi sabah Giles, bu düşünceyle, daha gün ışımadan kalktı. Uyuşmuş, katılmış ayaklarını sürüyerek barınağından dışarı çıktı. Grace'e kahvaltı için gerekli olabilecek herşeyi hazırlamaya koyuldu. Kulübenin penceresi önündeki tahta sıranın üzerine su, odun, daha başka gerekli şeyler koydu. Sonra bir tebeşirle sıranın üzerine şunları yazdı: "Seni görmemem daha doğru olacak. Kahvaltımı sıranın üzerine koyuver."

Saat 7'de, Grace'e söz vermiş olduğu gibi, kulübenin penceresini tıkırdattı. Sonra genç kadının kendisini görmemesi için, hemen oradan uzaklaştı. Kendisi ise, dalların altındaki barınağından onu rahatça görebiliyordu.

Grace, onun pencereyi tıkırdattığını duyar duymaz koşup açtı, gündüzün aydınlığı yüzüne vurdu. Gözlerinin fersiz iriliği onun da pek iyi uyumamış olduğunu gösteriyordu. Gözkapakları da kıpkırmızıydı ki bu da uyandıktan sonra ağladığını belli ediyordu.

Genç kadın sıranın üzerine tebeşirle yazılmış yazıyı okudu. Onu uzakta sanarak, sıranın üzerine bırakmış olduğu öteberiyi içeriye altı. Giles gizlice gözlüyordu onu. Grace'in iyi eğitim görmüşlüğüne karşın, köy hayatının gereklerini bilip bilmediğinden emin olmak istiyordu. Hiç kuşku yok, köy hayatının ne olduğunu bilen bir kız kulübedeki gerekli öteberiyle kendisine yalın bir kahvaltı hazırlayabilirdi.

Kulübenin içinde herşey Giles'in düşündüğü gibiydi. Tek yanıltıcı nokta, Grace'in iyi uyuduğunu sanmasıydı, okadar. Genç kadın tek başına geçirdiği geceden sonra Giles'i görmeyi çok

isterdi ama, sıranın üzerine yazdıklarına hak vererek, seslenip onu çağırmaya kalkışmadı.

Grace kulübede biralay erzak buldu. Giles haftada-bir kilerini doldurmayı alışkanlık edinmişti. Üstelik, Ivell'den gelen yiyecek arabası da kulübeye daha dün uğramıştı. Dolayısıyla, kiler doluydu. Kahvaltı hazır olunca, Grace Giles'in istediklerini dışarıya bıraktı. Sonra, onu görmek isteğini yenerek, pencerenin önünden çekildi; Giles'i kendi haline bıraktı.

Kapalı bir sabahtı. Gökyüzü kurşun gibiydi. Yağmur gene başlamıştı. Grace, Giles'ten başkaca bir ses çıkmayınca, onun günlük işine gittiğini sandı. Besbelli Giles onu Ivell'e götürmek için verdiği sözü unutmuştu.

Bu çok yanlış bir düşünceydi. Çünkü Giles, kötüleyen durumundan ötürü, bütün gün Grace'ten elli metre ötedeki barınağından çıkamadı.

Sabah geçip gidiyordu. Grace, ne zaman yola çıkacağını, nasıl yolculuk edeceğini düşünerek, oyalanıyordu daha. Kapıyı sürgülü bırakmıştı, çünkü bir yabancıнын içeri dalıverip kendisini görmesinden çekiniyordu. Kulübede kilitli kaldığı sürece, güvenlikte sayılırdı. Başka bir yerde olsa bu denli güvenlikte olup olmayacağı ise kuşkuluydu.

Yaprakların koyu gölgesiyle üzerlerinden damlayan suların rutubeti sıradan yağmurlu bir günün ıslak karanlığını iki katına çıkarıyordu. Güz bu yıl yağmurlarla gelmişti.

Grace, yapacak işi olmadığından, kulübenin tek penceresinden dışarıyı seyretmeye koyuldu. Oturduğu yerden, dışarıda rahatsız edilmeden yaşayan hayvan topluluğunun birçok küçük üyesini görebiliyordu: Tüylü, kıllı, tırmanıcı hayvancıklardı bunlar; dişli türlerle gagalı türler. İçlerinde yeraltında yaşayan eklemliyle halkalı yaratıklar da vardı. Giles'in gittiğini gördükleri için, kulübeyi boş sanarak, rahat rahat çevresinde dolaşıyorlar, kulübeyi merakla inceleyerek, kışı orada geçirip geçiremeyeceklerini anlamaya çalışıyorlardı.

Yasalardan da, günah işlemekten de haberi olmayan bu küçük komşuları seyrederken Grace kendi üzüntülerini bir süre için unuttur gibi oldu. Öğleden sonra birazcık oyalanmak için Giles'in evini toparlayıp ortalığa bir çeki-düzen vermeye girişti. Yaptığı ufak-tefek değişikliklerden, kendisi gittikten sonra Giles'in de hoşnut kalacağını umuyordu.

Biriki kez ağaçlardan doğru öksürüğe benzer hafif bir ses duyar gibi olduysa da, gürültüyü bir sincabın, ya da kuşun yaptığı-nı sanarak aldırmadı.

Derken, gün ışığı sönükleşti, hava kararmaya başladı. Grace ateşi güçlendirdi. Çünkü akşamlar eni-konu soğuk oluyordu. Hava iyice kararınca —ki artık eskisine göre hayli erken kararıyordu— pencerenin tıkırdadığını duydu, sevinçle yerinden fırladı. Giles'in vuruşuydu bu.

Genç kadın kanatlı pencereyi açtı, elni ona uzattı. Giles'in yüzünü göremiyor, ancak karaltısını seçebiliyordu. Genç adam uzatılan eline heyecanla yakaladı. O zaman Grace onun elinin nasıl titrediğini, avucunun nasıl ateş gibi yandığını fark etti.

'Besbelli, buraya gelebilmek için hızlı yürümüş.' diye düşündü. Onun hemen karşıdaki derme-çatma sığınağından sürüklene sürüklene geldiğini, ellerinin ateşten sımsıcak olduğunu nereden bilebilirdi?

Grace, heyecanla: 'Benim iyi, sevgili Giles'im!' diye atıldı.

Giles, elinden geldiğince gerçekçi bir sesle: 'Benim yaptığımı kim olsa yapardı senin için.' diye karşılık verdi.

— 'İvell'e, oradan da Exonbury'ye gitme işim ne olacak?'

Giles, sevecenlik dolu bir saygıyla: 'Düşündüm-taşındım, yakalanmak istemiyorsan burada kalmanın daha doğru olacağına karar verdim.' dedi. 'Kulübe senindir. Bunu bir kez daha söylemeye gerek görmüyorum; yeter ki sen kalmak iste. Birkaç gün geçsin, belki kocan da, seni blamayınca, çekilip gider. Herne olursa olsun, biriki gün geçmeli aradan. O zaman sana yardım etmek için ne istersen yaparın... gidip öğrenmek istediklerini öğrenirim, ya da

seni Ivell'e elimle götürürüm. Elma şarabı yapma zamanı da yaklaşıyor. Ürünün nasıl olduğunu görmek için, o yöreye gidip bir bakmak istiyorum. Yalnız, biriki gün daha burada kalmalıyım, işlerim var." Biriki gün içinde toparlanıp güçleneceğini umuyordu. Ancak, o zaman Grace'e istediği gibi hizmet edebilecekti. "Umarım, içeriye hapsolmak zorunluluğu seni sıkımsıyordu?" diye ekledi.

Grace: "Yok, pek sıkılmıyorum." dediyse de bir yandan da iç çekti.

Uzun süredir birbirlerini tanıdıkları için, içlerinden geçenleri de kitap gibi okuyorlardı.

Giles: "Korkarım buraya geldiğine pişmansın." dedi.

Grace, heyecanla: "A! hayır, hiç değilim, benim sevgili, biricik dostum!" diye karşılık verdi. "Buraya geldiğime hiç üzülmiyorum. Üzüldüğüm tek şey seni tedirgin etmiş olmam. Seni evinden ettim. Neden gerçeği söylemeyeyim? Sana karşı duygularımı biliyorsun... hiçbir erkeğe beslemediğim, hiçbir erkeğe beslemeyeceğim duygular bunlar. Gelgelelim, bir başkasının olmaya andıçtığıme, bu andı da bozamayacağıma göre, şimdi davrandığımdan başka türlü davranmaya hakkım yok. Verdiğim sözü ister-istemez tutacağım. Kocamın yaptıklarından sonra, ona kutsal bir bağla bağlı saymıyorum kendimi. Yalnız, söz vermiş bulunuyorum bir kere; bedelini de, ödemek zorundayım."

Akşamın geri kalanı durgun geçti. Giles ertesi gün için gerekli olabilecek şeyleri pencereden Grace'e verdi. Biraz da konuştular. Böylece Grace'in aklı bir süre için acıklı durumundan uzaklaşmış oldu.

Giles'in Grace'e karşı takındığı kararlı tavrı bozan tek şey —buna bozma denebilirse elbette— genç kadın pencereyi kapatırken onun elini yakalayıp öpmesi oldu. Bunu farkında olmadan yapmıştı. Gözyaşlarını göremiyordu ama, genç kadının ağladığını biliyordu.

Grace, kulübeyi böylesine bencilce elinin altına aldığı için, ondan bir kez daha özür diledi. Yalnız, nasıl olsa buradan gitmek

zorundaydı, bu durum sürse sürse iki gün daha sürecekti.

Giles: "Buradan gitmeni hiç.., hiç istemiyorum." dedi.

Grace: "Ah, Giles!" dedi. "Biliyorum... biliyorum istemediğini! Şu var ki.. ben kadını, sen erkeksin. Bundan daha açık konuşmam ki. Seni içeri almaya can atıyorum, ama... Kafamdan geçenleri biliyorsun; beni öyle iyi tanırsın ki bilmemene olanak yok."

— "Haklısın, Grace, haklısın. Umutsuz durumun, boşanamayacağının anlaşılması aramızdaki ilişkiyi değiştirmedir, biliyorum. Ben yalnızca demek istemiştin ki... bir duygu artık bu... daha öte bir şey değil."

— "Bir hafta daha burada kalırsam, beni bulurlar. Öyle sanıyorum ki kocam, yasalara dayanarak, beni eve dönmeye zorlayabilir o vakit."

— "Evet, haklısın sanırım. Ne zaman istersen gidebilirsin buradan Grace'çiğim."

O akşam Giles'in son sözleri şu umutlu sözler oldu:

— "Belli olmaz, bakarsın herşey yeniden yoluna girer. Doktor Fitzpiers senin kendisiyle birlikte olmaktan nasıl acı çektiğini görürse, hayatından temelli çekilmeye razı olur belki."

Sonra kanatlı pencere kapandı, kepenkler örtüldü, Giles'in ayak sesleri duyulmaz oldu.

*
**

Grace uyumak üzere yatağına uzanır uzanmaz, rüzgâr çıktı. Birkaç uğultudan sonra yağmur da rüzgâra eşlik etmeye başladı. Esinti gitgide arttı, fırtına olanca gücüyle patlak verdi.

Ortalıkta in-cin kalmamıştı. Yalnız görünmez, donuk bile denemeyecek renksiz bir şey dolaşıyordu. Dalları çatırdataraktan kulübenin çatısına tırmanıyor, ağaçları büküyor, bacanın ağzından içeriye başını uzatıyor, duvarların her köşesini döndükçe haykırp sövüyordu. Saldırgan, tıpkı korkunç öyküdeki gibi, sezilen ama, görünmeyen bir şeydi bu.

Grace o güne dek ormanda fırtınalı bir gecede böylesine ürk-tüğünü bilmiyordu. Çünkü hiçbir zaman şimdiki kadar yalnız olma-mıştı. Ruhu bedeninden ayrılmış gibiydi; boş bir benzeriydi sanki kendi kendisinin. Maddesel canlılığı, dilekleri, amaçları yoktu artık.

Kimi vakit evin hemen yanındaki ağaçlardan biri öylesine yerlere dek eğiliyordu ki, düşmanın ağzına tokat atan dev bir el gibi, çatıyı dövüyordu. Hemen ardından, derin bir yaradan oluk oluk akan kan gibi bir yağmur boşanıyordu. Giles acaba bu havayla ne derece karşı karşıya bulunuyordu, Grace bilemiyordu.

En sonunda, duruma dayanacak hali kalmadı. Giles'e karşı pek katı davranmış olmasından ötürü tedirgindi. Genç adamın çektiği tüm açılar onun yüzündendi; herşeyin nedeni kendisiydi. Giles tek odalı kulübesini bile ona bırakmış, kendisi çıkıp gitmişti.

Grace: "Böylesine bir fedakârlığa lâayık değilim ben!" diye düşünüyordu. Bu fedakârlığı kabul etmemesi gerekirdi. Düşündükçe tasaları, kaygıları büyüyordu.

Birden, Giles'i son görüşüyle ilgili ayrıntılar geldi aklına. O sırada dikkat etmediği şeyleri hatırladı, genç adamın yüzü gözlerinin önüne geldi...

Her zamankinden değişik bir yüzdü bu. Neydi peki değişen? Sanki daha ince, daha güçsüz, daha solgundu.. Grace'in daha önce onu benzettiği o "Güz'ün Öz Kardeşi" görünümü kaybolmuştu. Ya sesi? Sesi de değişmişti. Yürüyüşü de öyle. Daha bitkin, daha uyuşuk yürüyordu. Çok daha yaşlı bir adamın yürüyüşüydü bu. Grace gündüzün duyduğu, sincaplara yorduğu o tuhaf öksürüğe benzer sesi hatırladı. Belki de Giles'ti öksüren?

Böylece, Giles'in hasta olduğu düşüncesi genç kadının karnakarışık kafasında iyiden iyiye yer etmeye başladı. Hiç kuşku yok, Giles, o üzülmeyin diye, durumunu özenle ondan saklamıştı.

Grace: "Benim sevgili, biricik, gerçek aşkı.. Candan dostum!" diye inledi. "Ah, Ulu Tanrı'm, ona birşey olmasın... Ona bir şey olmasın!"

Çabucak yataktan fırladı, lambayı yaktı, sırtına rasgele bir şey

geçirdi. Anahtarı alıp kapıya doğru seğırtti. Anahtarı kilidin içinde çevirmeden önce duraladı. Parmakları sıkı sıkı kavramıştı anahtarı. Öbür eliyle alnını bastırdı. Korkunç düşünceler geçmeye başladı aklından.

Penceredeki bir tıkırtı birden aklını başına getirdi. Yelin savurduğu dallar cama çarpıyordu. Grace anahtarı kilitte döndürdü, kapıyı açtı.

Dışarıda yoğun bir karanlık vardı. Grace ancak dışarıya bakınca yağmurun ne kadar şiddetli olduğunu anladı. Sarmaşıklardan süzülen sular çeşme gibi fışkırarak akıyordu. Genç kadın, dudakları aralık, bir eliyle kapıyı tutarak, kımıldamadan durdu, gözlerinin karanlığa alışmasını bekledi. Sonra, kendisini zorlayarak, yüksek sesle: "Giles! İçeri gel!" diye haykırdı.

Haykırışına kimse karşılık vermedi. Grace, kendi ataklığından kendisi ürkererek, çabucak geri çekildi, kapıyı kapadı; gözlerini kulübenin döşemesine dikti, öyle kaldı. Yanakları al al olmuştu. Belki de hepten yanılıyordu: Belki Giles'in hiçbir şeyi yoktu, sapasağlamdı. Ne var ki bu düşünce pek kısa sürdü. Genç kadın gene mandalı kaldırdı, deminkinden daha kararlı bir tavırla kulübenin kapısını açtı.

Sesinin olanca gücüyle: "Giles, Giles!" diye haykırdı. Biraz önceki çekingenliğinden eser kalmamıştı şimdi. "Ah, içeri gel... içeri gel, Giles! Ner'desin? Çok kötü davrandım sana... Yalnız kendimi düşündüm! Duyuyor musun sesimi? Artık dışarıda kalmanı istemiyorum. Acı çekmene dayanamıyorum. Seni burada görmek istiyorum. Gi-i-iles!"

Bir ses mi duymuştu? Giles karşılık mı vermişti? Evet, karşılık veriyordu! Karanlığın, esintinin içinden güçsüz bir ses geldi Grace'in kulağına; havanın bir parçası gibi, yelle birlikte uçan bir ses.

— "Bur'dayım... İyiyim! Beni merak etme."

— "İçeri gelmek istemiyor musun? Islanmadın ya? Gel bana, sevgilim! Bizim için ne diyecekleri de, ne düşünecekleri de

umurumda değil bundan sonra!"

Giles, gene: "Birşeyim yok, iyiyim." dedi. "Gelmem gereksiz. İyigeceler! İyigeceler!"

Grace içini çekti. Döndü, kapıyı yavaşça kapadı. Düşüncesizce sözleriyle onu şaşırtmıştı besbelli. Belki de Giles'in gerçekten birşeyi yoktu. Grace onu çoktandır görmediği için yüzünü değişmiş bulmuştu.

Kimi vakit Zaman yaşlandırma görevini beklenmedik atılımlar halinde yapar. Grace bunu bir yerden duymuştu. Herneyse, elinden gelen herşeyi yapmıştı. Giles gelmiyordu işte. Genç kadın yeniden yatağa yatıp uyumaya çalıştı.

ERTEŞİ sabah Grace erkenden penceredeydi. Ne yapıp edip o gün Giles'i görecekti, buna kararlıydı. Bu düşünceyle harıl-harıl genç adamın kahvaltısını hazırlamaya koyuldu. Derken, saat 8'i çaldı. Grace ancak o zaman Giles'in her zamanki gibi kendisini uyandırmaya gelmediğini fark etti.

Giles'in kahvaltı tepsisini pencerenin dışındaki yerine bıraktı. Genç adam kahvaltıyı almaya da gelmedi. Grace bekledi, bekledi. Saat 9'u çaldı. Kahvaltı buz gibi olmuştu. Giles gene yoktu.

Bir süreden beri karşı çalılardan birinin üzerinde ötüp duran bir ardıçkuşu gelip tabaktan bir lokma aldı, çiğnemedi yutuverdi. Sonra durdu, bekledi, çevresine bakındı, bir parça daha kopardı.

Saat 10 olunca Grace kahvaltı tepsisini içeri aldı. Masaya çöküp tek başına kahvaltısını etmeye koyuldu. Yağmur dinmişti. Besselli Giles havayı güzel görünce, iş için, erkenden bir yere gitmişti.

Grace gene de emin olmak istiyordu. Kulübenin çevresini dolaşıp Giles'in yakınlarda olup olmadığını anlayacaktı. Gelgelelim, o gün hava bir önceki güne göre hayli açıktı. Bu yüzden, yolunu şaşırmış bir yolcunun, ya da bir oduncunun kendisini göreceğinden korkarak, bu tasarısından vazgeçti.

Bugün yalnızlığını daha da çok duyuyordu. Evde çıt çıkmıyordu: Duvardaki saat kurulmadığı için durmuş, yağmurların gevşettiği kurum parçacıkları bacadan aşağıya düşer olmuştu. Öğleyin pencerenin dışında hafif bir hışırtı duyunca koşup baktı. Hışırtıya yol açanın yaprakların arasından dışarı tırmanmış bir kertenkele olduğunu gördü. Hayvancık gelecek mayısa kadar yoksun kalacağı güneşin son ışınlarından yararlanmak için güneşlenmeye çıkmıştı.

Grace'in gözü hep pencereden dışarıdaydı ama, pek az şey görebiliyordu. En önde geçen yıldan kalma kararmış yapraklar göze

çarpiyordu. Onların üzerinde ise fırtınanın vaktinden önce dallarından kopardığı bu mevsimin sarımtırak-yeşil yaprakları vardı. Tepede yaşlı bir kayın ağacı yükseliyordu. Dallarnın gövdeden ayrıldığı yerler kocaman koltuk altlarını andırıyordu. Vaktiyle kesilmiş dalların boş kalmış yerleri ise geniş cep deliklerine benziyordu. Kara bir sümüklüböcek ağaca tırmanmaya çabalıyordu. Kuru dallar, müzelerdeki yarı balık-yarı kertenkele yaratıkların taşları gibi, sağa-sola saçılmıştı. Bunların ötesinde, can çekişen, ölmek üzere hanımelleri vardı. Gövdeleri yıpranmış urganları andırıyordu.

Grace'in öbür pencereden bütün görebildiği gene yosun ceketle, yosun çoraplar giymiş ağaçlardı. Bunların dibinde gövdesiz, sarı, ya da turuncu mantarlar bitmişti. Daha ötede, bu kez daha sık olmak üzere, gene ağaçlar geliyordu. Bunlar yaşayabilmek için birbirleriyle boğuşuyorlardı. Karşılıklı sürtüşmeler, çarpışmalar sonucu, dalları biçimsizleşmiş, yara-bere içinde kalmıştı.

Grace'in gece duyduğu garip sesler, bu komşular-arası boğuşmanın sesleriydi. Ağaçların altında, topluluğun daha önceki savaşlarda yenik düşmüş üyelerinin cansız, çürümeye yüz tutmuş gövdeleri vardı. Daha da ileride adalar halinde yosun öbekleri göze çarpıyordu. Sondurmanın yaprakları bunları birbirinden ayırıyordu. Yosunun her türlüşü vardı burada: Koyu yeşil, soluk yeşil yosunlar; ufacık ufacık çam ağaçlarını, tüylü kadifeyi, bakırtaşından yıldızları andıran yosunlar; yosundan başka hiçbir bitkide görülmeyen türlü çeşit biçimler.

Grace gergin, sinirliydi. Kafası allak-bullaktı. Giles'in kulübesinde geçirdiği bu en yalnız gününde, aynı koşullar altında orada bir gün daha kalamayacağını düşünüyordu.

En sonunda, akşam oldu. Derken, gece gelip çattı. Giles gene yoktu. Grace'in hazırladığı basit akşam yemeği ocağın üzerinde bekliyordu. Giles gene de gelmiyordu. Grace onu görmeyeli ner'deyse yirmidört saat olacaktı. Oda gitgide kararıyordu. Duvarların koyuluğunu bozan tek şey ateşin parlak aydınlığıydı. Grace'e kulübe dar gelmeye başlamıştı. Giles'i göremez, ya da ondan bir

haber alamazsa, geceyi orada geçiremeyeceğini biliyordu. Saat akşamın 8'i olmuştu, Giles'in karaltısı pencerenin dışında belirmemişti.

Yemek el sürülmeden duruyordu. Grace, için için yanan korlarla dolu ocağın önüne çömelmiş, ellerini dizlerinin çevresinde kenetlemişti. Derken, doğrulup kalktı, odayı boydan boya aşip gitti kapıyı açtı, dışarıya kulak verdi. Günün sona ermesiyle birlikte, rüzgârın sesi-soluğu da kesilmişti. Yalnız yağmur, dün geceki aralıksız damlayışını sürdürmekteydi.

Grace orada daha beş dakika duracaktı ama, bir gün önce işitmiş olduğu sesi —o tuhaf öksürük sesini— işitince irkildi. Derken, ses yeniden duyuldu. Giles öksürüyordu. Demek yakınlarda bir yerdeydi. Öyleyse neden gelip Grace'i görmemişti?

Genç kadın birden korkunç bir saniya kapıldı: Belki de Giles kulübeye gelemeyecek kadar hastaydı...

Grace kaygılar içinde lambayı aramaya koyuldu. Oysa lamba hemen başının üstünde asılı duruyordu. Kafasındaki korkunç sorunu çözmenin tek yolu vardı: Lambayı yakıp sesin geldiği yere gitmek. Ne var ki koşullar onu duraksatıyordu.

O böyle bocalayıp dururken, aynı yerden doğru bu kez daha başka sesler duyuldu. Grace'in sırtından aşağı buz gibi bir ter boşandı.

Bir mırıltıydı bu. İlk iki kişi karşılıklı konuşuyor izlenimini uyandırıyor. Biraz daha kulak verince, Grace birinin kendi kendisine mırıldanmakta olduğunu anladı. Sonu gelmez bir mırıldanmıştı bu: Cansız Doğa'dan, derin, gizemli yerlerden —suların aktığı, ya da sarmaşık yapraklarının taşların üzerinde çırpındığı yerlerden— kulağımıza çalınan türden sonsuz bir mırıltı.

Grace, dinledikçe, sesi daha iyi tanımaya başladı. Hiç kuşkusuz, Giles'in sesiydi bu. İyi ama, kiminle konuşuyordu? Böylesine sessiz, böylesine sabırlı olan dinleyicisi kimdi? Çünkü Giles'in ısrarlı, hızlı konuşmasına karşın, kimse ona karşılık vermiyordu.

Grace birden korkunç gerçeği kavradı. Çarçabuk dışarı

çıkmak üzere hazırlanırken: "Ah! Ne de bencilim!" diye haykırdı. 'Dürüst olayım derken bile nekadar bencilim! Acımasız dürüstlüğü yüzünden dünyanın en iyi yürekli insanını öldürüyorum!'"

Bir yandan böyle kendi kendine söylenirken, bir yandan da lambayı yaktı, kafasındaki başka her düşüncüyü bir yana bırakarak dışarı fırladı, sesin geldiği yere doğru seğırtti.

Önünde küçük bir keçi yolu uzanıyordu. Yol kulübeden kırk metre kadar ilerideki dallardan sepet gibi örülmüş ufacık bir barakada son buluyordu. Bir başak yığınının daha büyük değildi baraka. Odun kesme mevsiminde bu tür barakalara sık sık rastlanırdı orman alanında. Ağıl bile denemezdi buraya. İçeride bir insan ayakta bile duramazdı, öylesine basıktı tavanı. Kısacası, burası derme-çatma yapılmış geçici bir odunluktu.

Barakanın Grace'e bakan yanı açıktı. Giles elbiseleriyle yatıyordu. Grace kulübeye geldi geleli onu hep bu kılıkta görmüştü. Yalnız, şimdi şapkasızdı; saçları darnadağındı. Giysileri de, yerdeki samanlar da yağmurdan ıpsıslaktı.

Genç adam kollarını başının üzerine atmıştı. Yüzü olağanüstü bir kızılıklıktaydı. Gözlerinde yakıcı bir parlaklık vardı. Bir ara göz göze geldilerse de, Giles onu tanımadı.

Grace: "Ah, Giles'im benim!" diye haykırdı. "Ne yaptım ben sana!"

Hayır, kendi kendini azarlamak için bile durması doğru değildi. Hemen harekete geçmeliydi. Yapılacak ilk iş de, kuşkusuz, Giles'i hemen oradan çıkarmaktı.

Grace bu işin nasıl üstesinden geldi, bunu kendi de hiçbir zaman bilemedi. Yalnız, kollarını Giles'e doladığını, onu çekip oturttüğünü, sonra da olanca gücünü harcayarak sepet gibi örülmüş dalların üzerine sedyeye yatırır gibi yatırdığını hatırlıyordu. Sonra sedyenin bir ucunu iki eliyle tutarak, keçi yolunu aşmış, Giles'i kulübeye getirmişti.

Zavallı Giles, yarı bilinçli haliyle, Grace'in yaptığı herşeye razı oluyordu. Gene de onu tanımadı. Ara vermeden hızlı hızlı

konuşmasını sürdürüyor, besbelli Grace'i de içinde yaşamakta olduğu hayal dünyasının bir meleği, ya da olağanüstü yaratığı sanıyordu.

Grace'in Giles'i sürüye sürüye kulübeye dek getirmesi aşağı-yukarı on dakika sürmüştü. Çok zorluk çekmişti ama, sonuçtan hoşnuttu: İşte şimdi Giles yatağında yatıyordu; sırtındaki ıslak giysileri çıkarılmıştı.

Grace büyük mutsuzluk içindeydi. Derken, lambanın ışığında Giles'in yüzüne bakmayı akıl edebildi. Hasta adamın görünüşünde onu ürküten bir şey vardı. Genç adamın düşüncelerinin akışı dakikadan dakikaya hızlanıyor, ruhu bir kuyrukluyıldız gibi düşünceler evreninden geçip gidiyordu sanki; kararsız, düzensiz, anlaşılmaz, izlenmesi olanaksız.

Grace'in dalgınlığı onunkinden aşağı kalmıyordu. Hastayı birkaç dakika seyrettikten sonra, onun yüzde-yüz öleceğine inandı. Dürtüsünü yenemeyerek yatağın yanı-başına diz çöktü; Giles'in ellerini, yüzünü, saçlarını öptü. Bir yandan da inliyordu:

— "Ah, bu kötülüğü nasıl yapabildim ona! Nasıl yapabildim bunu!"

Giles'i çok iyi tanımasına karşın, çekingenliği yüzünden, ona bugüne dek hakkı olan değeri verememişti, bu bir gerçektir. Giles'in tertemiz yaradılışını, mertliğini, çirkin, kaba tutkulardan arınmışlığını, vicdanlı duygunluğunu Grace hiçbir zaman tam anlamıyla kavrayamamıştı; Giles kendisi uğruna bu tuhaf, görülmemiş fedakârlığı yapana dek. Grace Giles'e öteden beri derin bir sevgiyle bağlıydı. Yalnız, onun kendisini nasıl feda ettiğini görelî beri saygıya, yüceltmeye benzer bir şey de eklenmişti bu sevgiye. Çünkü Grace kendisi de yapısında, Aphrodite'likten çok, Artemis'lik olan bir kadındı.

Grace duygulu, nazik bir hastabakıcının yapabileceği herşeyi yapıyordu. Kaygılarını, korkularını eyleme dökebilme olanağı, hasta bilinçsiz bile olsa, hastabakıcıya yasal bir hoşnutluk veriyordu. Giles'in ateşler içinde yanan başını ıslak bezle siliyor, titreyen, seğiren ellerini tutuyor, dudaklarını ıslatıyor, yanan gözkapaklarını

serinletiyor, sımsıcak derisinin terini kuruluyor, hastayı rahatlatılabilmek için kulübede bulduğu herşeyden yararlanmaya çalışıyordu. Olanların nedeni kendisiydi; ya da bir bakıma. Bu düşünce genç kadının üzgünlüğüne korkunç bir acı da katıyordu.

*
**

Ondan altı ay kadar önce, biçim bakımından hemen hemen bunun eşi bir oyun Hintock Köşkü'nde de sahneye konmuştu. Şimdi kulübede bulunanların hayatıyla en yakından ilgili iki kişi arasında oynanmıştı o oyun. Dış görünüşte birçok benzerlikleri olmakla birlikte, iki oyun arasında ruhsal açıdan sayılamayacak kadar büyük ayrılık vardı. Yalnız, her iki oyunda da ortak olan tek nokta kadının bağlılığı, kendini adamışlığıydı.

Grace sevgi gösterisini bir yana bırakıp yerinden doğruldu. Tüm gücünü toplayarak düşünmeye çalıştı. Hemen şimdi, vakit kaybetmeden işe yarar bir şeyler yapması gerekiyordu. Yüreği coşku, sevgi doluydu; böyle bir sırada, sevdiği adamı yalnız kendisine saklamak isterdi ama, hastanın canını kurtarma umudu olduğu sürece bir doktorun yardımını istemek en akıllıca işti. Evet, doktor çağırmak demek, Grace'in kimliğinin de meydana çıkması demektir. Ne var ki, Giles'in iyileşmesi için Grace'in yapmayacağı yoktu. Gerekirse bu uğurda her türlü tehlikeyi göze almaya hazırdı. Asıl sorun şuydu: Hemen bu yakınlarda yetkili, işini bilir bir hekimi nereden bulacaktı?

Yakın çevrede böyle bir adam vardı. Giles'i kurtarmak için yapılabilecek bir şey varsa, bunu yapabilecek tek adamdı bu. Bu adamı getirmek insan gücünün etki alanı içindeyse, ne yapıp edip onu hasta yatan Giles'in başı-ucuna getirmeliydi. Doktorun oraya gelmesi kendi kaçışını tam anlamıyla engelleyecekti ama, ne olursa olsun, bu atılımı yapması gerekliydi.

Ne var ki Grace hastasını yalnız bırakıp gitmekten korkuyordu. Dakikalar geçip gidiyor, genç kadın bu işi boyuna erteleyip

duruyordu. En sonunda, saat onbiri geçtikten sonra, Giles düzensiz bir uykuya daldı. Grace bunu fırsat bilerek yola çıkmaya karar ker-verdi.

Önce hasta adamı elinden geldiğince rahatlatmaya çalıştı. Son-ra çabucak giyindi, dolabın üzerinde asılı duran mum destesinden yeni bir mum kesip yaktı; ışığı Giles'in gözüne girmeyecek biçim-de bir yere yerleştirdi. Sonra kulübenin kapısını ardından kapayıp yola çıktı. Yağmur dinmişti

Giles'in ruhu sanki yolda ona eşlik ediyor, zihninden bütün ka-ranlık korkusunu kovuyordu. Yağmurlar yolun üzerindeki çürük yaprakları, ağaç kavlarını karanlıkta fosforlu gibi parıl-parıl yap-mıştı. Grace yürürken bunlar ayaklarının altından fırlıyor, ışık de-metleri gibi sağa, sola saçılıyordu.

Grace böyle bir zamanda yolunu kaybetme tehlikesini göze alamazdı. Bu yüzden de, ormanın içindeki pek kullanılmayan kestirme yollara sapmaktan kaçındı. Anayol boyunca gidiyor, çok da hızlı yürüyordu. Amacı onu canlandırmıştı sanki.

Bir saat kadar, yılmadan yürüdükten sonra, uzaktan High-Stoy Tepesi'ni gördü. Birkaç gün önce karşikonulmaz bir kuru içinde kaçmış olduğu Hintock'a, baba evine doğru yürümeye başladı. Ha-yatın bir cilvesi sonucu, en akla gelmedik şey başına gelmiş, evden kaçma tasarısını alt-üst etmişti.

Grace kocasının bir özelliğine gene de saygı duymaktaydı: Fitzpiers'in mesleğindeki ustalığıydı bu. Genç kadın bu konuda ko-casına güvenmekte haklıydı. Gerçekten de, Fitzpiers'in azmi kavra-yış gücüne eşit olsaydı, ün de, para da genç adam için bir dilekten ibaret kalmazdı hiçbir zaman. Gelgelelim, basmakalıp saplantılar-dan, kabuk bağlamış önyargılardan arınmışlığı gerçekte Hintock' ta da, o dolaylarda da genç doktorun, yararına olacağına, zararına olmuştu. Çünkü bura insanları yaraları ancak Doğa'nın iyileştirebi-leceğine, hekimin görevinin ise yalnız yolu kolaylaştırmak olduğ-u na inanırlardı.

Grace evin önüne vardığında vakit geceyarısını bulmuştu.

Kocası şimdilik orada kalıyordu besbelli; temelli çıkıp gitmediyse elbet.

Grace, Giles Winterborne'un kulübesinin bulunduğu sık ormanlıktan çıktı çıkalkı, bulutlara karşın yaygın bir aydınlık kaplamıştı ıslak güz göğünü. Bu garip aydınlık ayın gökkubbede ışılda-makta olduğunun belirtisiydi. Ay aydınlığında iki ak bahçe kapısı açık-seçik görünüyordu; direklerin üzerindeki iki ak top da öyle. Son yağmurlardan artakalan gölcüklerle ıslak tekerlek izleri ölü gözü gibi soğuk bir parlaklıktaydılar.

Grace aşağıdaki bahçe kapısından içeri daldı, avluyu geçti. Evin evlendiğinden beri kendisinin olan kanadına doğru seğirtti. Bir pencerenin altında durdu. Fitzpiers'in yatak odasının pencere-siydi bu. Fitzpiers evdeyse, bu odada olsa gerekti.

Grace sendeledi, elini yüreğine bastırdı. Bütün gelmiş-geçmiş sıkıntılarının nedeni olan adamı nasıl karşısına çağıracaktı? Ne yazık!.. Yaşlı Dr. Jones kilometrelerce uzaktaydı; Giles ise, büyük olasıkla, o sırada can vermek üzereydi... Grace başka ne yapabiliirdi ki?

Genç kadın bocalamaktan ter içnide kalmıştı. Eğildi, yerden bir çakıl taşı aldı, cama fırlattı. Beklemeye başladı. Fitzpiers Mel-bury'lerin evine ilk taşındığı sırada kapıya takılmış olan gece çingı-rağı gene yerli yerinde duruyordu. Ne var ki, Doktor işini gücünü bırakıp evden kaçahı beri kullanılmadığı için, Grace bu çingırağı çalmaya cesaret edemedi.

Odada uyuyan her kimse verilen işareti duymuştu. Aradan yarım dakika geçmeden pencere açıldı, bir ses: "Evet?" diye sordu.

Grace kocasının sesini hemen tanıdı. Şimdi dikkat edeceği şey, kim olduğunu ona belli etmemektı.

Sesini elinden geldiğince değıştirerek: "Doktor," dedi, "Del-borough yolundaki Tek Bacalı Kulübe'de ağır hasta biri var. Durumu ağır. Hemen gidip görmelisiniz onu... Tanrı aşkına!"

— "Olur, hemen giderim."

Fitzpiers'in sesindeki şevk, şaşkınlık, sevinç ilkin genç kadını afallattı. Gerçek şuydu ki Fitzpiers kararsızca çekip gittikten

sonra, pişmanlık içinde eve dönmüştü. Grace'in çağırısıyla meslek alanının yeniden, beklenmedik bir biçimde önünde açılması karşısında hem sevinmiş, hem rahatlamıştı. O sırada genç doktorun en büyük dileği başkalarının yaralarını sararak saygın bir yaşayışa yeniden kavuşmaktı. Hintock'a döndü döneli ilk hastaya çağırılışıydı bu. Bir insana değil, bir kediye, ya da köpeğe bakması için çağırısalardı, bu koşullar içinde gene de seve seve giderdi.

Grace: "Yolu biliyor musunuz?" diye sordu.

Fitzpiers: "Evet, sanırım biliyorum." diye karşılık verdi.

Grace, gene de: "Tek Bacalı Kulübe..." dedi. "Kral'ın Hintock Ormanı'nda... Delborough yakınında... Hemen gidin!"

Fitzpiers: "Peki, peki!" dedi.

Grace orada daha uzun durmadı. Ak boyalı bahçe kapısından usulca dışarı süzüldü, kulübeye doğru koşar-adım yürümeye koyuldu. Demek kocası gene kaynatasının evine dönmüştü? Bütün olup bitenlerden sonra yaşlı adamla nasıl edip de barışmıştı, aralarında ki anlaşmanın koşulları neydi, Grace bunu kestiremiyordu. Besbelli bir tür ateş-kes antlaşması yapmışlardı; şimdilik Grace'in bütün anlayabildiği buydu. Olanlar kendi hayatıyla çok yakından ilgiliydi, kuşkusuz. Yalnız, şimdi kendisiyle ilgili bütün düşünceleri bastıran bir tek düşünce vardı kafasında: Bir hayat söz konusuydu; kendisininkinden çok daha önemli olan, acele kurtarılması gereken bir hayat. Genç kadın dolambaçlı yolu çevik adımlarla koşarcasına aşıyordu.

*
**

Bu arada Dr. Fitzpiers de evden çıkmaya hazırlanıyordu. Mesleği açısından hastaya çağırıldığına seviniyordu sevinmesine de, kafası karıştı. Grace'in ilk seslenişinde onu tanımamış, seslenenin karısı olabileceği ise aklının ucuna bile gelmemişti. Ne var ki, genç kadın konuşmasını sürdürünce, bu sesle karısının sesi arasındaki büyük benzerlik dikkatini çekmişti. Kaynatasının evine döndüğü

gün, Grace'in bir süre için bir arkadaşını görmeye gittiğini söylemişlerdi ona. Fitzpiers bu açıklamaya öyle içtenlikle inanmıştı ki, kendisini hastaya çağırmanın karısı olabileceği aklına bile gelmemişti. Grace'in yokluğuyla ilgili açıklamayı duyunca, durumu olduğu gibi kabul etmişti. Yaptıklarına çoktan pişmandı. Bu yüzden de genç kadının ardına takılarak onu tedirgin etmekten kaçınmıştı. Şu var ki, hiç kimse Fitzpiers'e Grace'in, onun geldiğini duyar duymaz, çabucak çıkıp gittiğini söylememiş, bu kaçıştan ne gibi anlamlar çıkarılabileceğine hiç değinen olmamıştı.

*
**

Melbury de önceleri çok korkmuştu ama, iyice düşününce kızının peşine takılmamaya karar vermişti. Yaşlı adam Grace'in kaçışını anlıyor, ona hak veriyor, bir yandan da sinirlenip tasalanıyordu. Öte yandan, yaratılmasında kendisinin de büyük payı bulunan olayların acıklı sonu onu bu işe daha çok burnunu sokmaktan alıkoyuyordu. Grace'in Ivell'e, oradan da Exonbury'ye sağ-salim varması için dua ediyor, kızının bunu başaracağına inanıyordu; Grace, söylediği gibi, buralara gidecekse elbet.

Yaşlı adam böyle düşünerek kendini tutuyor, herhangi bir soruşturmaya girişmekten kaçınıyordu. Oysa Grace'in evden gidişinin acayıplığı her türlü soruşturmayı haklı kılacak nitelikteydi. Grace bugün yaptıklarının onda-birini ondan birkaç ay önce yapmış olsaydı, babası duraksamadan en olmadık araştırmalara girişirdi; bugün ise, durum değişikti.

Melbury, gene aynı ruh hali içinde, damadının evinde kalmasına razı olmuştu. İki adam başlangıçta yüz yüze gelmemişlerdi. Bn. Melbury ikisi arasında aracılık etmeyi yüklenmiş, böylece Doktor'un eve alınışını birhayli kolaylaştırmıştı. Herşey durumun o gün gerektirdiği biçimde olmuş, hiç kimse soru sormamıştı.

Fitzpiers kimi nedenlerle —ki bu nedenler daha sonra açıklanacaktır— büyük bir pişmanlık içinde eve dönmüştü. Burnunun

nasıl kırıldığı, benliğini bile bile nasıl ayaklar altına aldığı apaçık ortadaydı. Can çekişen bir adamın yatağının başından kendisine ilk "Yetiş!" çağırısı gelir gelmez de kollarını sıvayıp işe koyulmuş, gösterişe kaçmadan, elinden geleni yapmaya koyulmuştu.

Fitzplers, işte bu düşünceyle, seyisi uyandırıp kendisi için bir at, ya da araba hazırlamasını söylemedi. Tıpkı Grace'in yaptığı gibi, yayan olarak, Tek Bacalı Kulübe'nin yolunu tuttu.

XLIII

GRACE kulübeden içeri girdi. Başlığıyla pelerinini çıkarıp bir yana fırlattı, doğruca hastanın başına koştı. Giles gene o korkunç mırıldanmasına başlamıştı; elleri de buz gibiydi. Grace onu görür görmez gene büyük acı içinde kıvranmaya başladı. Yolculuğun telâşu içinde kafasından çıkan bütün o korkunç düşünceler gerisin geri aklına geldi.

Gerçekten ölüyor muydu Giles? Olabilir miydi bu?

Grace hastanın başını ıslak bezle sildi. Şimdi herşeyi unutmuştu; bildiği, hatırladığı tek şey vardı: Şurada yatan adam onu bir sevgilinin de sevebileceğinden çok sevmişti. Onun rahatı, esenliği için kendisini kurban etmiş, onun öz-saygısını kendisinininkinden çok korumuştı.

Genç kadın bu düşünceler içindeydi ki dışarıdan çevik, hızlı ayak seslerinin kulübeye doğru yaklaştığını duydu. Gelenin kim olduğunu biliyordu.

Yatağın duvara bakan iç yanına oturdu, sevgilisinin elini tutup beklemeye başladı; öyle ki, kocası içeri girdiğinde, hasta adam karı-kocanın arasında kalmış oldu.

Fitzpiers ilkin dondu kaldı, gözü Grace'ten başka birşey görmüyordu. Sonra bakışlarını ağır ağır yatağa doğru çevirdi, hastanın kim olduğunu gördü.

Tuhaftır, Grace nice zamandır kocasına beslemekte olduğu ner'deyse korkuya varan nefreti de, onun yüzünden evinden kaçtığını da o sırada birden unuttu. Ona karşı duyguları kişisel olmaktan büsbütün uzaktı şimdi. Kendini adanmış olduğu amaç kadınlığının duygusallığını bastırmış, gölgede bırakmıştı; öyle ki Grace orada, karşısında duranın kocası olduğunu bile unutmuştu. Fitzpiers'i görünce yüzünde beliren ilk anlam ferahlamaydı.

Doktor'un gelişinden duyduğu sevinç onun bir erkek, üstelik kocası olduğu düşüncesini kafasından büsbütün silmiş gibiydi. Karşısındakinin bir erkek olduğunu neden sonra, bilinçaltından hatırladıysa da bunu söze dökmedi.

— "Ölecek mi?.." diye sordu. "Hiç umut yok mu?"

Fitzpiers, sözle anlatılamayacak bir sesle: "Grace!" diye mırıldandı.

Bu seste karşıkoymadan, küçümsemeden eser yoktu; tersine, yalvarıyordu sanki. Gördüğü sahne karşısında çok etkilendiği, donup kaldığı belliydi. Onu etkileyen bu sahnenin özü, içeriği değildi; oysa hastanın dostu, bakıcısı olan kadının kocası olması sıfatıyla hayli çarpıcı bir sahneydi bu onun için. Onu asıl etkileyen, bundan aylarca önce yaşamış olduğu bir başka sahneydi. O zaman hasta kendisi, hastabakıcı ise Felice Charmond'du.

Grace, gene: "Durumu çok mu tehlikeli?.." diye sordu. "Onu kurtaramaz mısın?"

Fitzpiers doğruldu, biraz daha yaklaştı, hastayı yoklamaya girişti. Araştırmaları çok geçmeden sona erdi. Gözlerini karısına dikti. Konuşmaya başlamadan önce düşünceli düşünceli baktı ona. Söyleyeceği sözlerin onun üzerindeki etkisini görmek ister gibiydi.

Sonunda, kuru bir doğru-sözlülükle: "Ölüyor." dedi.

Grace: "Ne!" diye haykırdı.

— "Ne ben, ne de başka biri bir şey yapamayız artık ona. Birazdan herşey sona erecek. El, ayak parmakları şimdiden ölmüş bile."

Fitzpiers'in gözleri gene hep Grace'e dikiliydi. Yoklama sonunda edindiği kanı herneyse, Giles Winterborne'a karşı duyduğu bütün ilgi birden sönüvermişti.

Grace: "Evet ama, nasıl olur?" diye atıldı. "Daha bir hafta önce turp gibiydi, birşeyciği yoktu!"

— "Bana kalırsa, o zaman da hastaydı. Biz buna tıp dilinde "hastalığı izleyen durum." deriz. Büyük olasılıkla, tifo geçirmiş. Belki aylarca önce geçirdi; belki de bu yakınlarda geçirmiştir,

bilinmez."

— "A, evet... Geçen yıl hastalanmıştı... Haklısın. Anlaşılan, ben buraya geldiğimde de hastaydım!"

Yapılacak da, söyleyecek de bir şey kalmamıştı. Grace yatağın yanına çömeldi; Fitzpiers de, sandalyeye oturdu. Konuşmadan, sessizce hastayı beklemeye başladılar.

Giles Winterborne'un can çekişmesi hayli uzun sürdü. Bu süre içinde Grace, bir kez olsun, ne düşüncelerini belli etti, ne de gözlerini kocasına çevirdi. Fitzpiers arada-bir mesleğinin verdiği yetkiyle bir şeyler fısıldıyor, can çekişmekte olan adamın acısını hafifletmek için gereken buyrukları veriyordu. Grace bu buyruklara düşünmeden uyuyor, sonra gözlerinden sessiz yaşlar boşanarak hastanın üzerine eğiliyordu.

Giles Winterborne bir daha kendine gelemedi, çevresinde olup bitenleri anlayamadı. Bir süre sonra Grace de onun öleceğine inanmaya başladı. Aradan bir saat bile geçmemişti ki hastanın sayıklaması kesildi. Acısız bir uykuya daldı, soluğu hafifledi. Sonra, sessizce göçtü gitti.

*
**

Sessizliği ilk bozan Fitzpiers oldu.

— "Çoktandır mı burada kalıyorsun?" diye sordu.

Grace acıdan çılgına dönmüştü. Başına gelen talihsizlikler, zalımlıklar onu buruklaştırmıştı. Hayata da, Tanrı'ya da küsmüştü sanki. Kocasının sorusuna baştan-savma bir karşılık verdi:

— "Evet. Ne hakla soruyorsun bunu?"

Fitzpiers: "Bir hak ileri sürdüğümü sanma." dedi. "Ne istersen söylemekte de, yapmakta da serbestsin. Senin de düşündüğün gibi, serserinin biriyim ben, kabul ediyorum. Alçağın, hayvanın biriyim. Senin gibi bir kadının tırnağına bile lâyık değilim. Gelgelelim, işte karşıdayım; bu soruyu soracak kadar da ilgi duyuyorum sana."

Grace kocasının ne dediğini duymadı bile.

— "O benim herşeyimdi!" diye mırıldanarak, elini büyük bir saygıyla ölünün gözlerine götürdü, uzun süre orada tuttu.

Küçük bir kuşu okşar gibi, nazik dokunuşlarla ölmüş adamın gözkapaklarını kapadı.

Fitzpiers bir süre onu seyretti, sonra odaya göz gezdirdi. Grace'in evden kaçarken kendisiyle birlikte getirdiği üç-beş eşyayı gördü.

— "Grace... Seni adınla çağırmama izin verirsen..." diye söze başladı. 'Bugüne dek küçük düşebileceğim kadar düştüm. Benimle başka bir yerde buluşmayı kabul etmediğin için, döndüm Hinctock'a geldim... babanın evine yerleştim... Alınyazıma yakınmadan katlanmaya çalıştım, başıma gelenlere göğüs gerdim. Çünkü alçalmayı hak etmiştim, buna inanıyordum. Benim için bundan daha korkunç bir alçalma olabilir mi? Burda, onunla birlikte yaşadığını söylüyorsun bana... Onun senin için herşey olduğunu söylüyorsun. Bundan her sonucu —o belli, o en aşırı sonucu— mu çıkarmalıyım?"

Üstün gelme, herne pahasına olursa olsun, kadın için de, erkek için de tatlı bir şeydir; hele kadın için. Fitzpiers'e yaptıklarını ödetmenin zamanı gelmişti. Bu Grace için ilk, aynı zamanda son fırsattı.

Genç kadın: "Evet." diye karşılık verdi. "İstediğin her sonucu çıkarabilirsin."

Bunları söylerken yüreğinde kıvanca, benlik duygusuna benzer bir kıpırdanış oldu. Bununla birlikte, gerçek davranışlarını böylesine yalanladıktan hemen sonra, yaptığına pişman oldu.

Kocası, arkasındaki duvar gibi, bembeyaz olmuştu. Yüreğindeki son umut, son güç de bu yumrukla yıkılmıştı sanki. Gene de yerinden kıpırdamadan durdu; kendisini toparlamaya, çenesini tutmaya çalıştı. Bunu başardı da.

Grace kazandığı üstünlüğün umduğundan çok daha büyük olduğunu görünce şaşırdı. Derken, Fitzpiers gözlerini gene Giles Winterborne'a çevirdi.

Zorlukla konuşarak: "Bilmem vereceğim haber seni şaşırtacak mı." diye mırıldandı. "O da öldü... Giles senin için neyse, o da benim için oydu."

Grace, şaşkın şaşkın: "Öldü mü?.. O da mı öldü?" diye haykırdı.

— "Evet. Felice Charmond da şimdi bu genç adamın olduğu yerde."

Grace, ateşli bir sesle: "Hiçbir zaman orada olamaz o!" diye karşılık verdi.

Fitzpiers, karısının yaptığı dokundurmaya aldırmadan, sözlerini sürdürdü:

— "O ölünce ben de buraya döndüm; amacım seninle barışmaktı. Yalnız..."

Ayağa kalktı, gitmek üzere kapıya doğru seğirtti. Umudunu yitirmiş, bu yüzden de duygusuzlaşmış, çökmüştü. Gözlerini yerden ayırmadan kapıya vardı. Sonra dönüp karısına bir daha baktı.

Grace gene yatağın başındaydı. Ölünün üzerine eğilmiş, yüzünü onun yüzüne yaklaştırmıştı.

Fitzpiers: "Hastalığı sırasında onu hiç öptün mü?" diye sordu.

— "Öptüm."

— "Hastalığın ateşli dönemi başladıktan sonra da öptün mü?"

— "Öptüm."

— "Dudaklarından mı?"

— "Evet... belki yüz kez!"

— "Öyleyse şu ilâçtan iç hemen. Suya birkaç damla damlat, iç."

Doktor cebinden ufak bir şişe çıkardı, Grace'e vermek üzere ilerledi.

Grace "içmem" der gibi başını salladı.

Doktor: "Söylediğimi yapmazsan, yakında sen de aynı hastalığa yakalanabilirsin." dedi.

Grace: "Umurumda bile değil! Ölmek istiyorum." diye karşılık verdi.

Fitzpiers, şişeyi yanı-başındaki rafın üzerine bırakarak: "İlâç

buraya koyuyorum." dedi. "Belki birçok günahım var ama, seni bu konuda uyarmadığım için kimse beni suçlayamaz. Şimdi gidiyorum, sana birini göndereceğim. Baban senin burada olduğunu bilmiyor; onun için, sanırım ona da söylemem gerekecek."

— "Elbette."

Fitzpiers kulübeden çıktı. Çok geçmeden ayak sesleri çevreyi kaplayan sessizliğin içine gömüldü.

Grace, gene öyle, ölünün başında diz çökmüş duruyor, ağlıyordu. Nekadar zaman orada öyle diz çökmüş durdu, kendisi de bilmiyordu. Sonra kalkıp oturdu, Giles'in katılaşmış, heykel gibi yüzünü çarşafı örttü, az önce kocasının önünde durmuş olduğu kapıya doğru ilerledi.

Dışarıda çıt çıkmıyordu; ne gelen vardı, ne giden. Duyulan tek ses yerdeki yaprakların hışırtısıydı. Az önce Doktor'un bastığı yerlerde havalanan yapraklar, kuştüyü bir yatağın tüyleri gibi, yavaş yavaş eski yerlerine yerleşiyorlardı. Grace'e kocasının yüzünde dikkatini çeken değişikliği hatırlattı bu. Fitzpiers'in yüzündeki o olağanüstü zeki kişilere özgü anlam, zayıflama sonucu, kaybolmuş, yerini daha güzel, daha ince bir anlam almıştı; üstelik, kaygılı, yorgun bir ağırbaşlılık eklenmişti bu yüze. Grace gene Giles'in yanına döndü.

**

O orada, öyle, durmuş, düşünürken, dışarıda gene ayak sesleri duyuldu. Biri odaya girdi, yatağın ayak ucunda durdu.

Grace: "A!.. Marty!" diye mırıldandı.

Marty: "Evet, benim." dedi. "Olanları duydum da..."

Marty'nin davranışlarındaki o, genç kızlara özgü, tutukluk kaybolmuş, uğradığı büyük sarsıntı onu tam anlamıyla değiştirmişti.

Grace, ağır ağır: "Benim uğruma öldü!" diye mırıldandı.

Marty onun ne dediğini tam anlayamadı.

— "O artık ne benim, ne de sizin." diye karşılık verdi. "Güzelliğiniz benim dümdüzlüğümünden daha güçlü değil artık. Size yardıma geldim, hanımefendi. Beni hiçbir zaman sevmeyi o, sizi ise çok sevdi. Yalnız, şimdi ikimiz de aynıyız onun için."

— "Ah! yapma, yapma, Marty!"

Marty başka bir şey söylemedi, yatağın öbür yanına geçip Giles'in yanına diz çöktü.

Grace: "Kocama rastladın mı... Bay Fitzpiers'e?" diye sordu.

— "Hayır."

— "Öyleyse, neden geldin buraya?"

— "Arada-sırada buralara uğrarım ben. Yılın bu mevsiminde ormanın öte ucuna gitmem gerekiyor da... üstelik, oraya sabahın dördünden önce varmak zorundayım. Ekmek pişirmek için ocağı erkenden yakıyorum. Bu yüzden, son günlerde sık sık geçtim buradan."

Grace kızı çabucak bir göz attı.

— "Öyleyse, benim burada kaldığımı da biliyordun?"

— "Evet, biliyordum, efendim."

— "Bundan kimseye söz ettin mi?"

— "Hayır. Sizin kulübede yaşadığınızı, onun kulübeyi size bıraktığını, kendisinin de dışarıda yatıp kalktığını biliyordum."

— "Nerede kaldığını da biliyor muydun?"

— "Hayır. Birtürlü bulamadım nerede kaldığını. Delborough'da mı kalıyordu?"

— "Hayır. Orada kalmıyordu, Marty. Keşke orada kalsaydı!.. Belki ölümden kurtulurdu..."

Grace gözyaşlarını tutmak için Marty'ye arkasını döndü. Pencerenin önündeki bir kitap ilgisini çekti. Uzanıp kitabı aldı.

— "Bak, Marty," dedi, "bu bir ilâhi kitabı. Giles dış görünüşte dindar bir adam değildi ama, yüreği temiz, kusursuz bir insandı. Ne dersin, onun için birlikte bir ilâhi okuyalım mı?"

— "A, evet, okuyalım ya! Seve seve yaparım bunu!"

Grace kahverengi kaplı ince kitabı açtı. Zavallı Giles bu kitabı,

içindeki ilâhileri okumaktan çok, deri kabının üzerinde ekmek bacağına bilemek için orada bulundururdu. Grace, bu durumdaki kadınlara özgü derin, aşk dolu bir sesle ilâhiyi okumaya başladı.

İlâhi sona erince, Marty: "Onun ruhu için dua etmek isterdim." dedi.

Grace: "Ben de isterdim ama, yapmamalıyız bunu." diye karşılık verdi.

— "Neden yapmayalım? Kimsenin haberi bile olmaz."

Grace Marty'nin dileğine uzun boylu karşıkoyamadı. Giles'in sağlığında onunla ilgilenmediği için vicdanı sızlıyordu. Bu yüzden arkasından dua ederek kendini bağışlatmaya o da dünden gönüllüydü. Çok geçmeden, iki kadının içli sesi birleşmiş, küçük odayı doldurmuştu.

Dua daha yeni bitmişti ki, dışarıdan doğru kalabalık ayak sesleri duyular. Birileri de konuşuyordu. Grace konuşanlardan birinin babası olduğunu anladı.

Ayağa kalkıp kulübenin dışına çıktı. Dışarısı karanlıktı, kulübenin açık kapısından dışarı vuran ışıktan başka aydınlık yoktu. Melbury ile karısı hemen kapının önünde duruyorlardı.

Melbury, eski sesine hiç mi hiç benzemeyen soğuk, yabancı bir sesle: "Sana çıkışacak değilim, Grace." dedi. "Kendini ona teslim etmekle bize de, kendine de ettiğin kötülük çıkışmakla da, ağlamakla da, yas tutmakla da giderilecek gibi değil. Belki bütün bunlara seni ben ittim. Gene de çok incindim, çok şaşırdım, büyük cezaya çarptım! Bu konuda söyleyecek başka bir şey bulamıyorum."

Grace, karşılık vermeden, döndü, arka odaya geçti.

— "Bak Marty," diye atıldı, "babamın yüzüne bakamıyorum. Buradaki yaşayışımın gerçek koşullarını bilmedikçe de bakamaya cağım onun yüzüne. Git söyle ona herşeyi... bana söylemiş olduklarını... gördüklerini... Giles'in evini bana bırakıp gittiğini söyle."

Sonra bir sandalyeye çöktü, yüzünü ellerine gömdü. Marty öbür odaya geçti, biraz sonra da geri döndü. O zaman Grace yerinden

kalktı, ön odaya geçip, babasına sordu:

— "Marty'yle konuştunuz mu?."

Melbury: "Evet, konuştum." dedi.

— "Olanları biliyorsunuz öyleyse? Kocam benim için isterse en kötüsünü düşünsün, önem vermem: sizin düşünmenize dayanamam."

— "İnanıyorum sana. Olmayacak şeyler düşündüm, doğru; oysa, daha iyi tanınmalıydım seni. Senden kuşkulandığım için bağışla beni, Grace. Benimle birlikte baba ocağına —bir zamanlar senin olan eve— gelecek misin?"

— "Hayır. Burada, onunla kalacağım. Artık beni düşünmeyin."

Melbury kızının son zamanlarda Giles'le kurmuş olduğu duygusal, şaşırtıcı, sarsıcı ilişkileri düşündü. Bu ilişkilerin çoğu kendi gizli tasarıları, düzenleri sonucuydu. Bunları düşününce, son yaptıklarından dolayı kızına beslediği öfke yatıştır gibi oldu.

— "Kızcağızım, olanlar çok acı." dedi. "Orası öyle de, neden olayları daha da kötüleştirmeye uğraşıyorsun? Burada kalmakla Giles'e ne gibi bir iyiliğin dokunacağını sanıyorsun? Görüyorsun, hiçbir şey sormuyorum sana. Neden buraya gelmeye karar verdiğini, Giles ölmeseydi ne yapmayı tasarladığını... hiçbirini sormuyorum. Biliyorum ki, hiçbir kötü niyetin yok. Gene de, istesem hesap sorabilirdim senden.

"Bana gelince, senin üzerindeki bu tüm haklarımı yitirmiş durumdayım. Bundan yakınmıyorum da. Yalnız, bütün diyeceğim şu ki, şimdi benimle birlikte evine dönmekle Giles'e bir kötülük etmiş olmayacağın gibi, utanç verici bir durumdan da sıyrılmış olacaksın!"

— "Ben bu durumdan sıyrılmak istemiyorum ki."

— "Kendi hesabına istemesen bile, bizim için —üvey annenle benim için— isteyemez misin? Evden gittiğini kimse bilmiyor. Öyleyse, neden direniyorsun? İnadınla beni öldürmek mi istiyorsun?"

Babasının sözleri Grace'e pek dokunmuştu.

— "Kocam orada olmasaydı..." diye söze başladı. "Nasıl yüz yüze bakabilirim onunla? Bütün bu olanlardan sonra benim

durumumdaki hangi kadın kocasıyla yeniden birlikte yaşayabilir?"

— "Kocan senin kendisi yüzünden baba evine dönmediğini bilse, eminim çıkar gider."

— "Bunu nasıl bilebilirsin baba?"

Bn. Melbury: "Buraya gelirken yolda ona rastladık." diye lafa karıştı. "Kendisi söyledi bize. Daha önce de buna benzer bir şey söylemişti. Son derece perişan bir hali vardı."

Melbury: "Edred eve döndüğü gün üvey annene öyle söylemiş." dedi. "Aradan zaman geçmesi gerekirmiş; onu bağışlamalıymışsın; yeniden sevebilmen için beklermiş. Öyle dedi, değil mi, Lucy?"

— "Evet. Sen ona kesinlikle izin vermedikçe, davranışlarına karışmayacakmış, seni kendi haline bırakacakmış. Bunu da söyledi."

Fitzpiers'in geçmişteki bu saygılı, düşünceli davranışı Grace'in hoşuna gitmişti. Doğrusu ya, kocasından böyle bir anlayış beklemediği yoktu. Kocasını görmeyi, onunla bulunmayı gene de hiç istemiyordu ama, ona sözde bir kısasa kısas yaptığına da pişmandı şimdi.

Grace, bu anlatılanları duyduktan sonra, annesiyle babasına karışkoymayı bıraktı, onlarla birlikte eve dönmeye razı oldu. Onları önce kulübenin içine çağırdı. Giles'e son bir kez baktıktan sonra, kaçarken birlikte getirmiş olduğu üç-beş şeyi topladı.

O bunları toplarken, Melbury'nin çağırmış olduğu iki kadınla zavallı Creedle da çıkageldiler.

Creedle: "Bağışlayın beni, Bay Melbury." dedi. "Kendimi tutamıyorum, ağlamamak elimde değil. Perşembe gecesinden beri görmemiştım onu. Günlerdir onu arıyor, nerede kaldığını öğrenmeye çalışıyordum. Gelip beni bulmasını, sıra fıçılarını yıkamamı söylemesini bekliyordum; oysa, o buradaymış... Bacak kadar çocuktı onu tanıdığımda, boyu masaya zor erişirdi. Babasını da tanırdım... kötürüm olduktan sonra kol değnekleriyle güneşlenmeye çıkardı!. İşte şimdi ailenin acı sonunu görmek bana düştü. Çok yazık, Hintock'ta onlar gibi iyi insanlar parmakla gösterilecek kadar az. Bana gelince, Giles'de öldükten sonra hiç kimsem kalmadı. Yakında

Robert Creedle'in adını kilise yardımıyla geçinenler arasında görürsünüz, besbelli. Kilisenin kapısına çivilerler adımı, kimse de içini bile çekmez önünden geçerken!"

Melbury'ler evlerine dönmek üzere yola çıktılar. Marty ile Creedle kulübede kaldı.

*
**

Grace'le babası bir süre hiç konuşmadan yan yana yürüdüler. Gün ağarmak üzereydi, çevre mavimtırak bir renge bürünmüştü. Gökyüzünün soğuk rengi Grace'in ıslak, buz gibi yüzünde yansıyor-du. Bütün orman bir ölüm yuvasını andırıyordu. Giles Winterborne yoktu artık. Ağaçlar, fundalıklar onun yokluğunu duyuyorlardı sanki. Şu körpe ağaçların kimbilir kaçını kendi eliyle dikmişti! Grace onun: "Belki bu ağaçlardan önce ben ölürüm." dediğini hatırladı. "Nekadar haklıymış!" diye düşündü. Giles gitmişti ama, ağaçların kökleri onun o usta elleriyle kendilerine verdiği yönde gelişmekte, toprağın derinliklerine inmekteydi.

Melbury, neden sonra: "Bir şey kocanı bizim eve almamızı, varlığına katlanmamızı kolaylaştırdı." dedi. "O da, Bayan Charmond'un ölümü."

Grace, dalgınlığından sıyrılarak: "A, evet!" diye karşılık verdi. "Edred söyledi bana, o da ölmüş."

— "Nasıl öldüğünü de söyledi mi? Giles'in ölümü gibi bir ölümle ölmemiş çünkü. Vurnuşlar onu... Hayal kırıklığına uğrattığı bir âşığı vurmuş. Olay Almanya'da olmuş. Talihsiz adamcağız, sonra da kendisini öldürmüş. Hani şu heyecanlı Güney Carolina'lı adamcağız vardı ya, işte o. Kadını her gittiği yerde izler, gene ona dönmesi için zorlardı ha-bire. İşte o parlak, görkemli Felice Charmond'un sonu böyle olmuş... Vaktiyle benim için iyi bir dosttu... Senin hiçbir zaman dostun olmadı."

Grace, düşünmeden: "Onu bağışlayabilirim." dedi. "Bunları size Edred mi anlattı?"

— 'Hayır. Yalnız, benim masanın üzerine olayı anlatan bir Londra gazetesi bırakmış... Haberi görebileceğimiz bir biçimde katlayıp koymuş gazeteyi. Besbelli bu hafta haber Sherton gazetesinde de çıkar. Üstelik, olaydan hemen önce Edred kadına acı sözler söylemiş, sonra onu bırakıp gitmiş ki bu da Edred için durumu daha da ağırlaştırmış. Bunu Lucy'ye kocan kendisi anlatmış, çünkü gazetede onun adından hiç söz edilmiyormuş. Kavganın nedeni de kimmiş, biliyor musun? Kırk yıl düşünsen aklına gelmez: Şu ardımızda bıraktığımız kızcağız!''

Grace, baştan-savma bir tavırla: "Kim? Marty mi?" diye sordu.

Babasının anlattığı öykü nekadardaki ilgiçekici, nekadardaki anlamlı olursa olsun, onu ilgilendirmiyordu.

Melbury ise, kızının aklını Giles'in ölümünden başka bir şeye çekmek için çırpınıp duruyordu. Bu çabayla, sözlerinin üstüne basa basa: "Evet, ta kendisi!" diye üsteledi. "Marty South. Fitzpiers Hintock'tan ayrılmadan önce Marty ona mektup yazmış. Fitzpiers de, uzun süre, mektubu açıp okumadan cebinde taşımış. Raslantı bu ya, bir gün Bayan Charnond'un önünde mektubu açıp yüksek sesle okuyacağı tutmuş. Mektubun içinde Bayan Charnond'a çok dokunan bir şey varmış. İşte kavga bu yüzden başlamış. Kadıncağız korkunç ölümüyle burun buruna geldiği sırada, barışmak için Fitzpiers'in peşinden gidiyormuş."

Melbury ayrıntıları olayın özünü anlatacak kadar bilmiyordu. Gerçekte, herşey Marty South'un mektubuyla başlamıştı. Marty mektubunda Bn. Charmond'la ortak bir süsüne değinmişti. Attığı kurşun hedefini bulmuştu sonunda. Fitzpiers'le Felice arasındaki sahne acıydı. Bir kadın başka bir kadını âşığının önünde küçük düşürdü mü, sahne hep acı olur. Gerçekte Marty'nin ağzından bu konuda tek kelime çıkmış değildi. Saç lüleleriyle ilgili patlama, Fitzpiers'in Marty'nin mektubunu Felice'e yüksek sesle okuması sonucunda meydana gelmişti. Fitzpiers mektubu birazıcık da durumundan usanmaya başlamış bir âşığın oynak, alaylı sesiyle okumuştur. Felice'in takmasaçlarını, kimbilir kaç kez, takma olduklarını

bilmeden okşamıştı. Dolayısıyla, soylu yaradılışına karşın, bu beklenmedik keşif karşısında acı bir alayla gülmekten kendini alamamıştı.

İşte kavga böyle başlamış, bir faciayla da sona ermişti. Fitzpiers birden çıkıp gidince, Felice onun ardından istasyona koşmuştu ama, sevgilisinin bindiği trene yetişememişti. Bunun üzerine, Fitzpiers'i bulmak umu duyla Hamburg'a doğru yola çıkmış, orada eski âşığıyla karşılaşmıştı. Adam Felice'e çıkmış, derken, iş kavga ya dökülmüş, bu kavga ise ikisinin de sonu olmuştu.

Fitzpiers bu beklenmedik, heyecan dolu sahneyi de, cinayeti de görmemişti. Bütün bildiklerini bir gazeteden öğrenmişti. Bereket versin, gazete kendisinden hiç söz etmemiş, talihsiz kadınla ilişkisine hiç değinmemişti. Cinayetten sonra yapılan kovuşturma sırasında da kimise ona birşey sormamıştı. Çifte ölüm olayı kumarda para kaybına yorulmuştu. Gerçekte ise, ne Felice kumar masalarına uğramıştı, ne de belâlı âşığı.

Melbury ile kızı evlerine yaklaşmışlardı. Yol boyunca rastladıkları tek canlı bir sincap oldu. O da, baba-kızın yaklaştığını görünce kaçıp bir ağaca tırmandı, taşımakta olduğu tatlı kestaneyi düşürünce cıyak-cıyak bağırarakten arka ayaklarıyla toprağın üzerinde tepindi.

Dalların arasından evin çatılarıyla bacaları seçilmeye başlarken Grace irkildi, içinde bulunduğu dalgınlıktan sıyrılarak kendisini toparlamaya çalıştı. Eski kuşları yeniden canlanmış gibiydi.

Üvey annesine dönerek: "İyice anladın, değil mi?" dedi. "Eve ancak Edred'in çıkıp gitmesi koşuluyla dönüyorum. Değil mi ki gideceğine söz vermiş, tutsun sözünü. Rica ederim, bunu ona iletir misin? İlet ki herhangi bir yanlışlık olmasın."

Bn. Melbury önceden Fitzpiers'le baş başa uzun uzun konuşmuştu. Doktor'un bu konudaki düşüncelerini iyi bildiğinden,

Grace'e kocasının gitmeyeceğinden korkması için ortada hiçbir neden olmadığını, Fitzpiers'in büyük olasılıkla hemen o akşam gideceğini söyledi. Bunun üzerine, Grace onlarla birlikte eve, daha doğrusu, babasının bölüğüne girdi. İlgisiz, neşesiz bir tavırla oturma odasına geçti. Bu arada, üvey annesi de Fitzpiers'le görüşmeye gitti.

Grace'in dileklerine Doktor'un gösterdiği boyun-eğış onun onurlu bir adam olduğunu genç kadına göstermeye yetti. Daha Bn. Melbury odaya dönmemişti ki, oturma odasının penceresi önünde oturmakta olan Grace kocasının, gıderek yoğunlaşan sabah aydınlığı içinde, elinde bir çantayla evden çıktığını gördü.

Fitzpiers bahçe kapısından dışarı çıkarken başını döndürüp eve baktı. Grace'in oturduğu odada ocak yanıyordu. Ateşin kızıl aydınlığında genç kadının pencerenin önünde duran karaltısı eni-konu belliydi. Fitzpiers ona son bir kez baktıktan sonra yoluna gitti, bahçe kapısı ardından kapandı. Çok geçmeden de Doktor gözden kayboldu.

Grace, kulübedeyken, bir başkasının haklarını elinden alarak kendisine sahip olduğunu kocasına söylemişti; şimdi ise, onu evden kovuyordu.

DR. Fitzpiers gideli daha bir saat bile olmamıştı ki Grace'te hastalık belirtileri başgöstermeye başladı. Ertesi gün de odasından hiç çıkmadı. Yaşlı Dr. Jones'u çağırdılar. Doktor, genç kadını görünce, "ateşli hastalık belirtileri" gibi sözler geçen bir şeyler mırıldandı. Grace bu sözleri duydu, hastalığın kendisine nereden bulaştığını kestirmekte zorluk çekmedi.

Bir gün, gene başı zonklayarak, odasında yatıyor, kendisinden önce Öbür Dünya'ya göçmüş olana gerçekten katılıp katılmayacağını düşünüyordu, Oliver Nine yanına geldi.

— "Bilmiyorum, bunu siz alarsınız diye mi bırakmışlar, küçük-hanımım." dedi. "Masanın üzerinde buldum. Sanırım, Marty bırakmış bu sabah geldiğinde."

Grace ateş gibi yanan gözlerini Oliver Nine'nin elinde tuttuğu şeye çevirdi. Kocasının kulübede rafın üzerine bıraktığı küçük ilaç şişesiydi bu. Fitzpiers, şişeyi bırakırken: "Sen de Giles Winterborne'u öldüren hastalığın kurbanı olmak istemiyorsan, bundan birkaç damla içmelisin." demişti.

Grace elinden geldiğince şişeyi incelemeye çalıştı. Şişenin içindeki sıvı sarımtırak bir renkteydi. Üzerinde italyanca bir yazı vardı. Besbelli Fitzpiers ilacı yolculuklarından birinde İtalya'dan almıştı.

Grace pek az italyanca bilirdi ama, ilacın bir ateş düşürücü olduğunu anlayabildi.

Annesi, babası, bütün ev halkı onun tez elden iyileşmesini kaygıyla bekliyorlardı. Grace bunları düşününce, kocasının dediğini yapmaya karar verdi. İlacın herhangi bir tehlikesi varsa da umurunda değildi, başına gelecek herşeyi karşılamaya hazırdı. Grace'in isteği üzerine bir bardak su getirdiler, içine ilaçtan birkaç

damla damlattılar.

İlaç bir mucize yaratmadıysa da, etkisi büyük oldu. Aradan bir saat geçmeden, Grace düzeldi, ateşi biraz düştü, kafası daha iyi çalışmaya başladı. Şimdi kendisini üzüntüden yiyip bitererek öldürmeye daha az eğilimliydi. Baktı durumu iyiye doğru gidiyor, ilaçtan birkaç damla daha aldı. Ondan sonra ateş düşmeye başladı; sonunda da, üzerine bol su sıkılmış bir yangın gibi, büsbütün söndü.

Grace, pişmanlıkla: "Nekadar da akıllı şu Edred!" dedi. "N'olurdu sanki birazıcık daha ilkelerine bağlı olsaydı! Büyük yetenekleriyle çok yükselebilirdi! Sanırım şu işe-yaramaz hayatımı ona borçluyum. O bunu bilmiyor, kurtulduğumdan haberi bile yok; hoş, bunu öğrenmeye de kalkışmıyor ya. Bana gelince, canımı kurtardığını ona hiçbir zaman söyleyecek değilim elbet. Besbelli, ilacı ustalığıyla övünmek için verdi bana. Benim olanaklarımın yanında kendisininkilerin nekadar daha çok olduğunu göstermek istedi!"

*
**

Grace, hayatına karşı girişilen bu engelleyici saldırıdan sonra birazıcık toparlanır toparlanmaz, soluğu Marty South'un kulübesinde aldı. Varlığının akışı bir kez daha onu yitirdiği Giles Winterborne'a doğru sürüklemişti.

— "Marty," dedi, "ikimiz de sevdik onu. Mezarına da gel birlikte gidelim."

Kilise köyün birhayli dışındaydı; köy sokaklarından geçmeden de gidebilirlerdi oraya. Eylül sonuydu. Bir akşamüstü alacakaranlıkta iki kadın kimseye görünmemeye çalışarak gizli yollardan kiliseye doğru yola çıktılar.

Yan yana yürüyor, hemen hiç konuşmuyorlardı. İkisi de kendi düşüncelerine dalmıştı. Grace'in bir sıkıntısı vardı ki bu yüzden üzgünlüğü Marty'ninkini aşıyordu: Giles'in kendisi yüzünden —kendi düşüncesiz tutumu yüzünden— öldüğüne inanıyor, bu da onu alabildiğine tedirgin ediyordu. Bu konuda kendi kendini kandırmak

için elinden geleni yapıyordu. "Öyle ya, Giles hastaydı... fedakârlık edip kulübesini bana bıraknasa bile hastalıktan ölecekti." diye düşünmeye çalışıyordu. Bu yoldaki çabaları kimi vakit başarılı sonuçlara ulaşıyor, kimi vakitse boşa gidiyordu.

Grace'le Marty Giles'in mezarı başında yan yana durdular. Güneş batmıştı ama, kilometrelerce ilerideki orman alanıyla vadi gene de açık-seçik görülüyordu. Giles her yıl, bu mevsimde, elma şarabı yapmak için, yanında taşınabilir değirmeni, sıkma aygıtıyla bu vadiden aşağı inerti.

Belki de Grace'in ilk üzüntüsünün —Giles yaşasaydı bile onunla birlikte olamayacağı düşüncesinin— ikinci üzüntüsünü —genç adamın kendisi yüzünden öldüğü kaygısını— hafifletmekte az-çok payı oldu, bilinmez. Marty'ye gelince, o da aynı şeyi düşünmekteydi: Giles yaşasa bile hiçbir zaman onun olamayacaktı. Giles sağlıklı gında Marty'ye hiçbir zaman onun istediği türden bir sevgi göstermemiş, umut vermemişti. Böyle olduğuna göre, o öldükten sonra kızın hayal kırıklığına uğraması da söz konusu olamazdı.

Grace Giles'i hiçbir zaman Marty'nin anladığı kadar anlayamamış olduğunu düşünüyor, bundan utanıyordu. Yalnız Hintock'taki değil, bütün dünyadaki kadınların içinde yalnız biri Giles Winterborne'un Doğa ile kurmuş olduğu akıllıca ilişkinin düzeyine yaklaşabilmişti: O da, Marty South'tu. Bu açıdan bakılırsa, Giles'in karşı cinsten gerçek eşi, tamamlayıcısı Grace değil, Marty idi. Genç kız ömrünce onun dengi olarak yaşamış, aklından geçen düşünceleri onunkilerle birleştirmişti.

Hintock Ormanları diye anılan, bitki gövdeleriyle yapraklardan oluşma o harikulade dünyaya sıradan insanlar rasgele bir göz atıp geçerlerdi. Bu ikisinin keskin gözleri ise, orada neler görnezd ki! Ormanların çok daha incelikli gizemlerini bilirdi onlar, hem de bunu bilmeyi olağan sayarlardı. Sıradan bir yazıyı okurcasına, ormanın çözülmesi zor, hiyeroglif gibi gizemini okurlardı. Onlar için bu sık dalların içinde gecenin, kışın, yelin, fırtınanın iç çekişleri kökenini, süregelişini, yasalarını bildikleri yalın oluşumlardı. Grace

için ise, bütün bunlar tekinsiz, doğüstü olaylardı.

Giles'le Marty omuz omza ağaç dikmişler, gene omuz omza ağaç kesmişlerdi. Birlikte uzun süre çalışmışlar, yıllar geçtikçe o irak belirtileri, simgeleri zihinlerinde toplamışlardı; o belirtiler, o simgeler ki tek tek görüldüklerinde belirsizdirler ama, bir araya geldiklerinde bir alfabe gibi okunaklıdırlar. Karanlık ormanın içinde ilerlerken, en tepedeki körpe dallardan süzülüp yüzlerine vuran ışığa bakarak, o ağacın ne ağacı olduğunu söyleyebilirlerdi. Esintinin dallar içindeki mırıltısına kulak kabartarak, ta uzaktan yeli adlandıracaklardı. Bir ağaç gövdesine şöyle-bir göz atmaları yeterdi ağacın kof mu, sağlam mı olduğunu anlamalarına. En üstteki ince dalların duruşuna bakarak, köklerin ulaşmış olduğu yeryüzü katmanını kestirebilirlerdi. Mevsimlerin kendilerine özgü oyunlarını, düzenlerini, seyircinin değil, bu düzenleri kuran büyücünün gözüyle görürlerdi.

Grace bunları düşününce, inançla: "Seninle evlenmeliydi o, Marty!" dedi. "Şu yeryüzünde başka hiçbir kadın ona eş olamaz!"

Marty ağır ağır başını salladı.

— "Yıllarca ormanlarda onunla birlikte çalıştım," dedi, "benimle sözünü hiç etmediği bir konu vardı: Aşk. Ben de ona aşktan hiç söz etmezdim."

— "Öyle bile olsa, onunla sen başka kimsenin bilmediği bir dille —ağaçların, yemişlerin, çiçeklerin diliyle— konuşabiliyordunuz... Evet, babamın bile bilmediği bir dil konuşuyordunuz. Sizden sonra bu dili konuşabilecek en yakın kişi babamdı."

Grace kendini tutamıyor, Marty'ye buna benzer acı hayallerinden söz ediyordu. Ne var ki üzünlüğünün katı çekirdeği —Giles'in kendisi yüzünden öldüğü kuşkusu— olduğu gibi duruyordu. Marty ise, bu konuda rahattı. Grace Giles'in ölümünün dışarıda yatmasından ileri geldiğine kesinlikle emin olsa, aklını oynatabilir, çıldırabilirdi. Yalnız, ortada şu açık olasılık vardı: Giles'in dışarıda yatması artık kaçınılmaz olan şeyi birazıcık daha yakınlaştırmıştı, hepsi okadar. Gelgelelim, Grace'e bu bile ağır geliyor, Giles'in

ölümüyle kendisinin kulübede kalışı arasındaki her bağlantıyı koparınaya can atıyordu.

Bu konuda görüşüne düşünmeden güvенеbileceği tek adam vardı. Kocasıydı bu adam. Buna karşılık, ona bu soruyu sorarken herşeyi açık açık anlatması, kaçışını izleyen o üç-dört bunalımlı gün içinde Giles Winterborne'la yaşamış olduğu gerçek koşulları ayrıntılarıyla açıklaması gerekecekti. Bu ise bu konudaki ilk küstahça açıklamasını kendi ağzıyla yalanlamak olacaktı. Grace nedense bu konuda tuhaf bir zayıflık içindeydi; kocası Giles'le gerçek ilişkilerini bilsin istemiyordu. Gerçek durumu açık açık anlatsa, Fitzpiers ona inanırdı, bundan hiç kuşkusu yoktu. Ne var ki bu düzeltmeyi isteyerek yapmak bir tür ateş-kes antlaşması istemek olacaktı ki, içinde bulunduğu durumda, bunu şimdilik gerekli bulmuyordu.

Oysa, böyle bir açıklama Fitzpiers'i, duyduklarından sonra, pek de şaşırtmayacaktı. Grace'in bağlılığının bağlı tutamadığı adam şimdi, karısına duyduğu ilgi yüzünden, tutkulu yürek çarpıntılarına yakalanmıştı. Ne tuhaftır ki bu ilgi Grace'in öteki adamı sevdiğini açıklamasıyla başlamıştı.

Fitzpiers karısını o güne dek tanıyamadığını düşünüyordu. Grace böylesine bir kısasa-kısasa girişecek yaradılıştaysa, onun ne denli tehlikeli, ne denli dopdolu bir kavrayışı olduğunu anlayamamıştı demek. Gerçeği kabul etmek belki acıydı ama, Fitzpiers'in kırılmış benliği, utancı, pişmanlığı karısına karşı için için yanan bir hayranlık beslemesine yol açmıştı.

**

Dr. Fitzpiers, Hintock'tan ayrıldıktan sonra, deniz görneme küçük bir kasabaya yerleşti. Orada biriki ay kadar kaldı. Sinirli bir umutsuzluk içindeydi.

Grace onun kendisi yüzünden ne denli mutsuz olduğunu bilse, üzülürdü besbelli. Çünkü, kocası onu pek çirkin bir biçimde

aldatmış bile olsa, hiçbir yaratığın böylesine ağır bir cezaya çarptığını görmek istemeyecek kadar iyiyürekliydi.

Derken, birden bir umut ışığı belirdi Fitzpiers'in yüreğinde: Bakalım Grace ona doğruyu mu söylemişti? Belki de o sırada duyduğu derin acıyla ulu-orta konuşmuş, sözlerinin ne anlama gelebileceğini düşünmemişti bile? Fitzpiers kadınları iyi tanır, bu konudaki geniş görmüş-geçirmişliği ona şunu öğretmişti: Tehlikeli sözler söylemeyi göze alan kadınlar çoğu kez bütün güçlerini doyurmayaya yetecek bir hayal gücünden yoksun oldukları için böyle davranırlardı. Bu ışık altında, Grace'in atakça açıklaması belki de mutsuz bir insanın —acı gerçekler karşısında çocuktan farksız olmuş bir kadının— umutsuzluğunu simgeliyordu.

Fitzpiers'in çektiği acılar, askıda olan durumu, en sonunda, onu Küçük Hintock dolaylarında karasevdalı bir gezinti yapmaya kadar sürükledi. Genç adam, ömrünce geçirmiş olduğu en temiz, en arınmış duygusal yaşantılara sahne olan bu yerin çevresinde saatlerce döndü dolaştı. Bir suçlu gibi, kimseye görünmemeye dikkat ederek, Melbury'nin evini çevreleyen ormanlarda gezindi.

Güzel bir akşamüstüydü. Genç adam gezintisinden dönerken, Marty South'un kulübesinin önünden geçti. Marty, her zamanki gibi, gene kepenkleri kapamaya gerek görmeden mumu yakmış, oturuyordu. Fitzpiers önceleri de onu birçok kez böyle görmüştü.

Marty elindeki araçları parlatmakla uğraşıyordu. Fitzpiers, ona görünmek istemediği halde kendisini tutamadı, kapıdan başını uzatıp onunla konuşmaya başladı.

— "Neden uğraşıyorsun onlarla öyle, Marty?"

— "Çünkü temizlemek istiyorum. Bunlar benim değil de..."

Araçların onun olmadığını Fitzpiers de görüyordu. Çünkü kızın temizlemeye çalıştığı nesnelerin biri ağır, kocaman bir bahçıvan belydi, öteki de Marty'nin ancak iki eliyle kullanabileceği büyük yüklerde bir balta. Bahçıvan beli eskidi ama, öylesine gıcır-gıcır cilalanmış ki gümüş gibi parlıyordu.

Fitzpiers bunların eskiden Giles Winterborne'un olduğunu

anlamıştı. Bu düşündüğünün doğru olup olmadığını sordu.

Marty: "Evet, onun." diye karşılık verdi. "Saklamak istiyorum bunları. Yalnız, elma değirmeniyle sıkma aygıtını çok istediysen de alamadım. Yazık, çok isterdim almayı! Dediklerine bakılacak olursa, yakında satışa çıkarılacakmış."

Fitzpiers: "Öyleyse, ben alırım onları sana," diye atıldı, "bana yapmış olduğun iyiliğin bir karşılığı olarak."

Fitzpiers gözleri kızın az bulunur renkteki gür saçlarına takıldı birden. Aradan geçen zaman içinde Marty'nin saçları yeniden uzamıştı.

Fitzpiers, düşünceli bir tavrıla: "Ah, Marty, senin şu lülelerin yok mu... Hele o mektup!" diye ekledi. "Ama, ne olursa olsun, o mektubu yazmakla bana iyilik etmiş oldun."

Bu sözler üzerine Doktor'la Marty arasında o güne dek hiç olmayan garip bir yakınlık, bir güven doğdu. Gerçekte, Marty mektuptan söz etmekten utanıyor, o mektubu yazmasına yol açan gerçek nedenleri açıklamaktan kaçınıyordu. Bununla birlikte, Fitzpiers'e sıkma aygıtıyla ilgili önerisi için: "Sağolun!" demekten geri kalmadı.

— "Zavallı Giles, güz gelince o sıkma aygıtını yanına alır, köy köy dolaşırdı." dedi. "Ben de öyle yapacağım. Yaşlı Creedle de yardımcım olacak. İkimiz birlik olursak, bu işin üstesinden geliriz, besbelli."

Fitzpiers: "Ah!.. Giles Winterborne'a senden daha yakın biri vardı!" dedi. "Onun oturduğu yerde oturan, o ölürken yanında olan biri."

Grace'i demek istiyordu. Marty, bu sözler üzerine, Fitzpiers'in gerçeği bilmediğini anladı. Karı-koca çoktandır ayrı yaşadıkları için, bu sonucu çıkarması pek zor olmamıştı. Bütün bildiklerini anlattı: Giles'in yüceyürekliğini, nasıl kendinden vazgeçerek evi Grace'e bıraktığını, büyük olasılıkla bu yüzden öldüğünü bir bir açıkladı.

Fitzpiers olanları öğrenince, Giles'i mert, efe-vari yaradılışın-

dan dolayı kıskanmaktan kendini alamadı.

Sonunda: "Senden bir ricam var, Marty." dedi. "Buraya, seni görmeye geldiğimi kimse bilmesin, emi?"

Sonra, kızıdan ayrılarak, evinin yolunu tuttu. Çok düşünceli görünüyordu. Hintock'a yaptığı küçük gezinti hiç de boşuna olmamıştı.

O sırada, Grace'in kendisini bağışlaması için çok şey vermeye hazırdı. Ne var ki, vakit daha erkendi; gelecekte umutlu olsa bile şimdilik yapabileceği bir şey yoktu. Çünkü Giles Winterborne'un anısı daha taptaze, yemyeşildi. Beklemek zorundaydı. Aradan geçecek kısa bir zaman Grace'in donmuş düşüncelerini eritebilir, kocasına, aşkla olmasa bile, hoşgörüyle bakmasını sağlayabilirdi.

GILES'İN ardından Grace haftalarca, aylarca yas tuttu. Marty'y-le birlikte sık sık onun mezarına gidiyor, bu ziyaretlerin tek-düzeliği genç kadını az-çok yatıştırıyordu. İki kadın haftada iki kez buluşup alacakaranlıkta Hintock Mezarlığı'na yollanıyorlar, "Cymbeline"deki (x) iki yaşlı kadın gibi, Giles'in içler acısı mezarını gözyaşlarıyla, getirdikleri çiçeklerle süslüyorlardı.

Hiçbir şey Giles'in ölümü kadar büyük bir güçle Grace'e şu ger-çeği anlatmamıştı: Değerli, gerçek bir kişiliğin yanında görgü de, bilgi de hiç kalıyordu.

Güzün, ardından da kışın sona ermesiyle, Grace'in uğradığı kayıptan duyduğu yalın üzünlük de yumuşamaya yüz tuttu. Öte yandan, sevdiği adamın ölümüne yol açtığı yolundaki inancı, bu yüzden kendi kendisine karşı beslemekte olduğu öfke dinmek bil-miyordu.

Bu güz ayları içinde, yaprak dökümü sırasında Hintock'ta sözü edilmeye değer pek az olay oldu. Felice Charmond'un hemen he-men aynı döneme rastlayan ölümü üzerindeki tartışmalar, doru-ğuna eriştikten sonra, sönmeye yüz tutmuştu. Bu arada, yeni bir söylenti daha çıkmıştı: Sözde, Bn. Charmond, yediği kurşundan değil de, korkusundan ölmüştü. Bu söylenti hiçbir zaman doğrulan-madı.

Doğrusu, bu konuda Fitzpiers hayli talihli sayılırdı. Çünkü olaydan sonra açılan kovuşturma sırasında kimse onu sorguya bile çekmemişti. Genç adam olaydan hemen önce —biraz da Marty South'un mektubunun etkisiyle— sevgilisiyle kavga edip ondan ay-rılmış, böylece sorguya çekilmekten kıl payı yakayı kurtarmıştı.

(x) Shakespeare'in bir oyunu (Çeviren)

Kısacası, Marty'nin mektubu —bu küçük araç— gerçekte pek derin olan bir sorunu çözümleyen anahtar olmuştu.

Felice Charmond'un cansız bedeni Hintock'a getirilmedi. Bu heyecanlı, kabına sığmaz kadının İngiltere'de kendisine bir mezar bulamaması yaşadığı çılgın, ateşli hayatla sanki bağdaşıyordu. Hintock Köşkü'nde yaşayacağı kadar yaşamıştı nasıl olsa. Ölümünden sonra köşk kocasının bir akrabasına kaldı. Bu akraba sağlığında Felice'i hiç tanımamıştı. Görünüşe bakılacak olursa da, niyeti köşkte Felice'ten artakalan ne var, ne yoksa hepsini silmek, yok etmektir.

Şubat gelmişti. Kutsal Ermiş Valentine (x) gününde Bn. Grace Fitzpiers'e bir mektup geldi. O belirli günde yazılması çoktandır tasarlanmış bir mektuptu bu.

Kocası mektubunda deniz görmeyen bir kasabada oturduğunu, geçici olarak yerel hekimlerden birine yardımcılık ettiğini anlatıyordu. "Yanında çalıştığım doktorun tedavi konusundaki bütün ilkeleri yanlış ama, onun yanlışını düzeltmeye cesaret edemiyorum." diyordu. "Sana özellikle bugün —bu kutlu, bu geleneksel gün— mektup yazmak istedim. Başka bir yerde daha iyi, daha güvenilir bir iş bulursam, geçmişini unutup benimle gelir misin?"

Mektubun işle ilgili bölümü burada sona eriyordu. Fitzpiers daha sonra şöyle devam ediyordu:

Geçen yılki başımdan geçenler yaşıma on yıl ekledi, Grace' çiğim. Günühhâr bir adamın biricik, değerini anlayamadığı karısısın sen. Sana şimdi anlatacağım şeye ilgi duymayabilirsin belki ama, gene de, izin ver yazayım: İster ölmüş, ister sağ, hiçbir kadını şu sırada seni sevdiğim, saydığım gibi sevip saymadım. Benlik duygunun, yüreğinden geçen kötü şeylerin sana söyletmiş olduğu o sözlerin doğru olduğuna hiçbir zaman inanmadım. (Doğrusunu istersen, zaman zaman senden kuşkulanmadım da değil). Yalnız, söyledikle-

(x) 14 şubata rastlayan Kutsal bir gün. O gün sevgililer birbirlerine aşklarının belirtisi olarak kartlar, mektuplar gönderirler. (Çeviren)

rine inanmış olsam bile, bu beni senden soğutmadı. Bilmem, söylememin bir yararı var mı —hayır, yok!— körpe dudaklarını şu dünyada her şeyden çok düşünüyorum. Entarinin o eski, bildik hışırtısını sanki kulaklarımda duyuyorum. Hem de öyle ki, başka bir şey düşünemez oluyorum. Beni hiç değilse yeniden görmeye razı olsan, inan ki bir ölüye hayat soluğu üflemiş olacaksın.

Benim temiz, tertemiz, kumrular kadar yüce gönüllü Grace'im, nasıl oldu da benim gibi aşağılık biri sana sahip olabildi? Bu sevgililer gününde beni hatırladığını umarım. Beni hiç düşünmemendense, benden birazıcık nefret etmene bile razıyım. Aklımdan geçenleri acayip, saçma bulabilirsin. Yalnız, unutma, yitirdiğim tatlı karım benim, "Doğa aşta incedir; inceldiği yerde de kendisini hatırlatacak bir şey gönderir".

Şimdilik seni daha çok zorlayacak değilim. Senden gelecek bir satırlık bir mektup beni mutlu edecektir, inan. Yalvarırım, bu küçük mutluluğu esirgeme benden. Kısa bir görüşmeye razı olduğunu bir satırla bildir bana. Seninle kocan olarak değil, herhangi bir ahabın gibi görüşmeye, sonra da yanından ayrılmaya söz veriyorum, yeter ki birkaç açıklama yapmam, sana karşı duyduklarımı belirtmem için fırsat ver bana. İnan bana, düşüncelerin, duyguların ne olursa olsun, seni her zaman seveceğim.

Sonsuzluğa dek âşışın

(Bir zamanlarki kocan)

E.F.

Tuhaftır ama, Grace'in kocasından aldığı ilk —daha doğrusu, ilk sayılabilecek— aşk mektubuydu bu. Evliliklerinden önceki nişanlılık döneminde koşullar mektuplaşmalarını gerektirmemişti. İşte bundan dolayı da, dikkatle okuduğu mektup Grace için bir yenilikti. Herşey bir yana, kocasının aşk mektubu yazmakta usta olduğunu düşünmekten kendini alamadı.

Şu var ki, mektubun Grace'i en çok düşündüren yanı kocasının önerdiği buluşma oldu. Bunu ayağına gelmiş bir fırsat saydı.

Çünkü Giles Winterborne'un ölümünde kendisinin ne kadar payı olduğunu ancak Fitzpiers'ten öğrenebilirdi. Edred Fitzpiers'in önerdiği buluşma da ona bunu öğrenme fırsatını yaratabilirdi. Bu konuda akıllı, bilgiç bir adamla —üstelik Giles'i hastalığı sırasında gören tek hekimle— görüşmek Grace'i anlatılamayacak kadar rahatlatacaktı.

Giles'in ölüm döşeği başında beklerken ağzından çıkmış olan, o sırada kocasına karşı bir utku saydığı o sözlerle gelince, Grace bunları üzüntüsünden, yaralı benliğinden dolayı söylemişti. Şimdi ise söylediklerinin yalan olduğunu kocasına açıklamaya hazırdı. Çünkü o gün, kendisini kocasına olduğundan başka türlü göstermekle, sandığından daha ağır bir şey yaptığını, farkında olmadan Giles'in temiz anısını da lekelediğini şimdi anlıyordu.

Grace babasına da, başka birine de danışmaya gerek görmeksizin, oturup kocasının mektubuna kısa bir karşılık yazdı. Onunla buluşmayı kabul etmek için iki koşul öne sürüyordu: Birincisi, buluşma yerinin High-Stoy Tepesi olması; ikincisi ise, Marty South'un da kendisiyle birlikte buluşma yerine gelmesiydi.

Fitzpiers karısına sevgi dolu sözler yazarken ne derece edebiyat paralamıştı bilemeyiz ama, Grace'in kısacık mektubunu alınca dünyalar onun oldu. Son yıllarda pek az tattığı, ona gençliğini hatırlatan garip bir sevinç duydu içinde. Hemen oturup Grace'e mektup yazdı, önerdiği koşulları kabul ettiğini bildirdi. Sonra hangi gün, hangi saatte olursa olsun, onun istediği buluşma yerinde olacağını belirtti.

*
**

Buluşma günü, saat üçe birkaç dakika kala, Fitzpiers o bildik tepeye tırmanmaya koyuldu. Hintock'ta kalışı sırasında, bu tepe nice bunalımlı davranışlarının eksenini olmuştu.

Bildiği, unutmadığı yerleri gördükçe, bir süredir yüreğine çökmüş olan pişmanlık büsbütün kabarıyor, dayanılmaz hale geliyordu.

Belki ileride önünde birçok yollar açılacaktı ama, geleceği nekadur umut dolu olursa olsun, kesin olan bir şey varsa, o da şuydu ki Hintock'un yüreklere ferahlık verici gölgelikleri bir yerleşme yeri olarak sonsuzluğa dek kendisine yasaklanmıştı.

Grace'i arıyor, onunla birlikte yaşamaya büyük özlem duyuyordu. İlk hedefi genç kadının o güne dek küçümsemiş olduğu sunağına adaklarını sıralamak olacaktı. Sonra Grace'in öfkesinin yatışmasını bekleyecekti. Genç kadın kendisini büsbütün bağışlayana dek onu kendisine dönmeye zorlamayacaktı; buna kesin kararlıydı. O sırada verebileceği en küçük ödün —gerçekte öyle bir durumdaydı ki daha pek çok ödün vermek isterdi— Grace'i rahat bırakmak olabilirdi. Genç kadın kendisini tam anlamıyla özgür saymalı, ancak bundan sonra hayatını kocasıyla yeniden birleştirip birleştiremeyeceğine karar vermeliydi.

Öte yandan, Fitzpiers cam altında canlı üretircesine, yüreğinde acayıp, üzücü zevkler üretmekteydi ki şimdilik bunların ölmesine bile bile göz yummak niyetinde değildi. Grace'e geçici bir anlaşma önerirken herhangi bir ataklık yaparsa, bu tuhaf, alışılmamış zevklere de son vermesi gerekebilirdi. Bir süre için Grace'in o tatlı isteğinin kölesi olmak, kendisini ona bırakmak... Şimdilik bundan öte birşey istemiyor, karısı yüzünden çekmekte olduğu yumuşak acıları düşünmekte bir tür avuntu buluyordu.

Genç adam, kafasında bu düşüncelerle, tepeye doğru yürümekteydi ki yoldan aşağı inen şen bir insan kalabalığına rastladı. Çok geçmeden, bunun bir düğün alayı olduğunu anladı. Hayli sert bir yel esmekteydi ama, kadınlar incecik entariler giymişlerdi. Erkeklerin sırtındaki çiçekli yeleklerin süsleri ise pek hoş bir göz-alıcılıktaydı. Kadınlar erkeklerinin kollarına öyle sıkı sıkı asılmışlardı ki, bir tek ağırlık merkezinden yönetilir gibi, her adımda onlarla birlikte yükselip alçalıyor, yaylanıyorlardı.

Gelin etine-dolgun bir kadındı. Fitzpiers onu hemen tanıdı. Suke Damson'dan başkası değildi bu. Genç kadın incecik gelinlik entarisinin içinde bir devanasını andırıyordu. Yanındaki ufacık-

tefecik adam ise kocası Tim Tangs'tı.

Fitzpiers onlara görünmeden usulca oradan kaçmak istediye de, bunu başaramadı. Onu görmüşlerdi. Oysa, o sırada dünyadaki bütün güzeller içinde genç adamın görmek istemeyeceği biri varsa, o da, Suke'tu. Gelgelelim, yakalanmıştı bir kez. Kendisini zorlayarak, güleç bir yüzle alaya doğru yürüdü, ister-istemez. Düğün alayındakilerin kendisinden söz ettikleri, karısından ayrı yaşadığını söyledikleri belli oluyordu. Çiftler iyice yaklaşıncı genç doktor onları kutladı.

Tim: "Şöyle birazıcık ortalıkta boy gösterelim diye, dolaşmaya çıktık." dedi. "İlkin Büyük Hintock'a kadar uzandık, sonra gerisin geri buraya döndük. Buradan da Cümbüşçü Hanı'na, sonra Marchwood'a gideceğiz. Sonra da, değişik yollardan, dolaşa dolaşa evlerimize döneceğiz. Eve diyorum ya, doğrusunu isterseniz, pek de uzun boylu kalmak niyetinde değiliz evde. Birkaç ay sonra temelli gidiyoruz buradan."

— "Ya, öyle mi? Nereye yolculuk?"

Tim Tangs: "Yeni Zelanda'ya." diye karşılık verdi. "Bana kalsa, buradan, Hintock'tan bir yere kıpırdamam. Gelgelelim, bizim karının gözü yükseklerde, ille de gidelim istiyor bur'dan. Onun için, çaresiz, razı oldum gitmeye."

Fitzpiers: "Öyleyse gülegüle, yolunuz açık olsun!" dedi. "Belki bir daha göremem sizi."

Tim'in elini sıktı. Sonra yeni geline döndü, onun da elini sıkarak: "Gülegüle, Suke." dedi. "Gitmeye karar verdiğiniz ülkede zengin olmanızı dilerim."

Sözlerini bitirince onlardan ayrılarak buluşma yerine doğru hızlı hızlı uzaklaştı.

Düğün alayı az önceki gibi ilerlemesine yeniden koyuldu. Ne var ki, gelinin sağlıklı, şen yüzü allak-bullak olmuştu şimdi. Tim karısına kolunu uzatırken bu değişikliği fark etti.

— "Ne o, şekerim... ne oldun birden öyle?" diye sordu.

Suke: "Söylenecek bir şey değil." diye karşılık verdi.

Sonra, bu sözlerini yalanlarcasına, birden gözyaşlarına boğuluverdi.

Güvey: "A! ne oluyor, yahu?" diye haykırdı.

Gelinin yanındaki kızlardan biri: "Birazıcık heyecanlandı da, canım, ondan. Zavallı yavruca!" diye atıldı.

Sonra, mendilini çıkarıp, Suke'un gözlerini sildi.

Suke, konuşacak kadar mendisini toparlar toparlamaz: "Tanıdığım insanlardan ayrılmayı oldum olası sevmem!" diye geveledi.

— "İyi ama, neden en çok ondan ayrılırken etkilendin?"

— "Şey... birincisi, Doktor öyle akıllı bir adam ki! Yazık, bir daha göremeyeceğiz onu! Birkaç ay sonra doktora ihtiyacım olursa, onun gibi akıllısını Yeni Zelanda'da dünyada bulamayız. İşte bu geldi aklıma da, ondan dolayı üzüldüm."

Kafile yeniden yola koyuldu. Ne var ki Tim'in yüzü asılmış, sararmıştı. Çünkü bir zamanlar önem vermediği, üzerinde durmadığı bitakım ayrıntılar gelivermişti birden aklına. Sağdıcın şakaları da, düğün alayındakilerin bu şakalar karşısında attığı gürültülü kahkahalar da duyulmaz olmuştu şimdi.

Bu arada, Fitzpiers tepeye eni-konu yaklaşmıştı. Derken, uzaktan iki karaltının tepenin sağ yamacından yukarı tırmandığını gördü. Beklediği kimseler, Grace'le Marty'ydi bunlar. Belli ki buraya ormanın içinden geçen kestirme bir keçi yolundan, kimseye görünmeden gelmişlerdi.

Grace kalın, kışlık giysilerine bürünmüştü. Fitzpiers onu şimdiye dek hiç bu denli alımlı, bu denli baştan çıkarıcı görmemiş olduğunu düşündü. Parlaksa da ısıtınayan öğle güneşinin altında sert yelin esintisinde, çevresindeki morumturak-kuşşuni funda öbeklerinin ortasında Grace gerçekten de alabildiğine çekiciydi o gün. Fitzpiers gitgide kendisine doğru yaklaşmakta olan bu hoş tablodan gözlerini ayıramıyordu.

Derken, iki kadın iyice yaklaştılar, karı-koca birden göz göze geldiler. Sonra Grace, ağırbaşlı bir tavırla, başını yana eğdi, kocasına yüzünün dörtte-üçünü gösterdi. Bunun üzerine Fitzpiers başından şapkasını çıkarıp, geniş bir yay çizerek, büyük bir kibarlıkla onu selamladı. Marty arkada kalmıştı. Fitzpiers elini uzatınca, Grace parmaklarının ucuyla bu ele dokundu.

Grace: "Buraya gelmeyi kabul ettim, çünkü size önemli bir şey sormak istiyordum." diye söze başladı.

Sesini denetlemeye çalışıyorsa da pek başaramadığı belli oluyordu.

Fitzpiers: "Buyur, ne istersen emret." diye karşılık verdi. "Ağaçların altına doğru yürüyelim mi? Baş başa kalabiliriz orada?"

Grace duraksadı. Fitzpiers, baktı karısının baş başa kalmaya niyeti yok, çaresiz, isteğinden vazgeçti. Birlikte bahçe kapısının dışında durdular.

Fitzpiers: "Hiç olmazsa koluma girmeye razı ol." dedi.

Grace bu öneriyi de var gücüyle geri çevirdi; öyle ki verdiği karşılığı Marty bile duydu.

Fitzpiers: "Neden kabul etmiyorsun?" diye üsteledi.

— "A! Bay Fitzpiers... ne cesaretle sorabiliyorsunuz bunu?"

Genç adam: "Evet, evet, haklısın." diye mırıldandı.

Az önceki taşkınlığı birden geçivermişti. Yürümeye koyuldular. Grace konuşmayı gene az önceki sorusuna getirdi:

— "Sizden öğrenmek istediğim şey, sanırım, sizin için pek de hoş olmayan bir konuyla ilgili. Yalnız, bunu düşünmek zorunda olduğumu sanmıyorum."

Fitzpiers, kahramanca: "Haklısın, düşünmek zorunda değil-sin." diye karşılık verdi.

Bunun üzerine, Grace onu zavallı Giles Winterborne'un öldüğü geçmiş günlere götürdü. Giles'in öldürücü hastalığa hangi koşullar altında yakalandığını, kulübeyi nasıl kendisine bırakıp o derne-çatma, ıslak yerde kaldığını, oranın berbatlığını da, hastalığını da nasıl kendisinden sakladığını, ona herhangi bir söz gelmemesi için

gösterdiği titizce özeni bir bir anlattı. Geçmişe bakış genç kadını duygulandırmış, gözlerinden yaşlar boşanmasına yol açmıştı.

Grace bütün olanları anlattıktan sonra: "Giles'in ölümüne ben mi neden oldum, ne dersiniz?" diye sordu.

Fitzpiers karısının anlattığı öykünün dolaylı olarak neyi açığa vurduğunu anlayınca, sevincini belli etmemek için kendini zor tuttu. Demek ki Grace'in âşığına kaçıışı zararsız bir serüvenden başka bir şey değilmiş! Oysa, gene Grace kendisi başlangıçta durumu olduğundan çok daha ağır gibi göstermişti. Fitzpiers gerçeği karısının ağzından öğrenince, bu zararsız kaçışın rasgele mi, yoksa belli bir amaç güdülerek mi gerçekleştirildiğini sormaya bile gerek görmedi. Grace'in sorusuna şu karşılığı vermekle yetindi.

— "Bana kalırsa, sorduğun sorunun karşılığını hiç kimse veremez. Yalnız, olayı bir bütün olarak ele alırsak, olasılıklar dengesi senin lehine çalışıyor gibi. Giles'in son aylardaki güçlü-kuvvetli sağlıklı görünüşü bence aldatıcıydı. O sinsi hastalığın ilk saldırısından sonra, hastanın görünüşteki iyileşmesinin diriksel bir aldatma olduğu sık sık görülmüştür."

Grace'in üzerinden ağır bir yük kalkmıştı sanki. Olay üzerindeki bildiklerini Fitzpiers gibi aydın, kafası işleyen biriyle paylaşmak onu sonsuz rahatlatmıştı.

— "İyi öyleyse." diye mırıldandı. "Olanları size anlatmak, bu konudaki hekimce düşüncenizi öğrenmek istedim. Bugün buraya gelmeyi kabul etmemin başlıca nedeni de buydu."

Fitzpiers, acı bir sesle: "Başka hiçbir nedeni yok mu?" diye sordu.

— "Hayır, pek yok."

Bir bahçe kapısının önünde durdular, otların içinde karınlarını doyuran sığırcıkları seyretmeye koyuldular. Konuşmaya ilk başlayan gene Fitzpiers oldu.

Boğuk bir sesle: "Ben ise seni ömrümde hiç böylesine sevmedim:" dedi.

Grace, gözlerini kuşlardan hiç ayırmadan, ağzından birşey

kaçırmamak istercesine güzel dudaklarını büktü.

Fitzpiers: "Büsbütün değişik bir aşk bu." diyordu. "Daha az tutkulu ama daha derin. Hedefi olan kişinin maddesel durumuyla hiçbir ilgisi yok ama, daha yakından gözlemleme sonucu ortaya çıkan gerçek yaradılışıyla, iyiliğiyle ilgisi yok. Bilgi derinleştikçe aşk, aşk derinleştikçe bilgi konuşur."

Grace, şakacı bir tavırla: "Bu sözler Kısasa Kısas'tan (x) bildiğime göre." dedi.

Fitzpiers, donuk bir sesle: "A, evet..." diye karşılık verdi. "Ben de oradan aktararak söyledim. Değil mi ki bu böyle, yüreğinin küçükçük bir parçasını olsun neden vermiyorsun bana?"

En yakındaki ormanda kesilen bir ağacın çatırdayarak yere yuvarlandığı duyuldu. Grace, birden, geçmiş günleri, gösterişsiz, yalın Giles Winterborne'un derin bağlılığını hatırladı.

Kararlı bir sesle: "Sorma bana!" dedi. "Yüreğim Giles'le birlikte mezara gömüldü benim!"

— "Benim yüreğimse seninle... korkarım, daha az derin bir mezar da değil!"

— "Vah-vah! çok üzüldüm ama, n'apalım!"

— "O mezarı bile bile açık tutan sen olduğuna göre, nasıl olur da benim için üzülürsün?"

Grace, çabucak: "Yo, hayır... öyle değil." diye karşılık verdi.

Sonra kocasından uzaklaşarak biraz öteye gitti.

Fitzpiers: "Peki ama, biricik Grace'im!" diye atıldı. "Buraya gelmeyi kabul ettin. Ben de, buna güvenerek, belki uzun bir deneme döneminden sonra bana karşı gene hoşgörülü davranırsın diye düşündüm. Gene de, barışmamız, beni bağışlayan umudu olmasa bile, iyi davran bana karşı... sefilin, alçağın biri olsam bile!"

— "Sana alçaksın falan demedim, hiçbir zaman da böyle bir şey söylediğimi hatırlamıyorum."

— "Evet ama, bana bakarken öyle aşağı görür gibi bir halin var

ki... ağzınla söylemesen bile, korkarım, alçak olduğumu düşünüyor-sun."

Grace'in yüreğinde çetin bir savaş sürüp gidiyordu. Bir yandan kocasına karşı kötü davranmak istemiyor, öte yandan yumuşarsa onun bunu yanlış anlayacağından korkuyordu. En sonunda, kaçamak bir karşılık verdi:

— "Kimseye tepeden bakmadığıma göre, kimseyi de aşağı göremem. İçimdeki tek duygu sevgisizlik."

Fitzpiers: "Çok, hem de çok kötü davrandım, biliyorum." dedi. "Beni bir daha gerçek bir aşkla sevmeyeceksen, geri dönmemecesine senden uzaklaşır, buralardan giderim, Grace. Acıdığın ya da görevin saydığın için beni yeniden kocalığa kabul etmeni istemiyorum; buna dayanamam. Kendi kişisel rahatımdan çok, senin sevgini, bağışlamanı istemeseydim, buraya dönmezdim. Buradan uzak bir yerde bir iş tutar, sitemden, soğukluktan uzak, kendi hayatımı sürdürürdüm. Ben ise, buraya —yeryüzünde adının lekelenmiş olduğu tek yere— dönmeyi seçtim. Hem de, bana kimsenin davranmadığı kadar kötü davranmış bir adamın evine dönmeye razı oldum... Bütün bunlar senin için!"

Bu sözler yalanlanamayacak kadar doğrudu. Nitekim, Grace'i de etkilemekte gecikmedi. Genç kadın kendisini suçlamaya, kocasına karşı aşırı sert davrandığını düşünmeye başladı.

Fitzpiers: "Gitmeden önce, benim için ne düşündüğünü söyle." diye directti. "Ne yapmamı, ya da ne yapmamamı istiyorsun, söyle."

Grace: "Aramızdaki bağ koparan sensin." dedi. "Artık bağımsız olduğuna göre, bunu sorman alay etmek gibi bir şey olmuyor mu? Olanlardan sonra sana öğüt vermek bana düşmez. Yalnız, gene de düşüneyim bir. Doğrusu, başkalarına öğüt vermekten çok, öğüt isteyecek durumdayım."

— "Kimsenin öğüdüne ihtiyacın yoktur senin. Bugüne dek yaşamış en akıllı, en tatlı kadınsın sen. İstesen..."

— "İstesem, öğüt verir miydin bana?"

— "Ya sen? Benim vereceğim öğüde göre davranır mıydın?"

Grace kendini tutamadı, gülümsedi.

— "Dürüstçe bir soru değil bu." dedi. "Benim için en doğru, en uygun yolun ne olduğunu senin ağzından duymak beni rahatsız etmeyecektir."

— "Bunu söylemek benim için pek kolay. Öyleyken, buna cesaret edemiyorum. Çünkü seni kızdırmaktan korkuyorum."

Grace onun ne biçim bir öğüt vermeye hazırlandığını sezmekte gecikmedi. Dolayısıyla, kocasını daha çok zorlamaktan kaçındı. Marty'ye işaret edip oradan ayrılmak üzereydi ki Fitzpiers atıldı:

— "A! bir dakika, Grace'çiğim... Gene görüşecek miyiz, söyle?"

Sonunda, Grace iki hafta sonra aynı gün yeniden bulaşmaya razı oldu. Fitzpiers önce buna karşıçtı, daha erken buluşmalarını önerdiyse de, karısının yarı tetikte ağırbaşlılığı karşısında, onun isteğine boyun eğmek zorunda kaldı.

— "Peki, istediğin gibi olsun." dedi. "Düzelmemi, kendimi yenilememi candan isteyen bir arkadaş gibi görmeye çalışacağım seni, bana arkadaşlık sınırını aşma ayrıcalığını verene dek."

Bütün bunlar Grace'in güvenini yeniden kazanmak içindi. Genç adamın daha bunu başaramamış olduğu apaçık ortadaydı. Karşısındaki şu kızın, kendisiyle evli olmasına karşın, gene de bu denli utangaç, bu denli nazlı olması Fitzpiers'i çok şaşırtıyor, eski görüp geçirdiklerinden edindiği kanıları toptan yıkıp yok ediyordu. Genç kadının çekimserliği onu hem büyülüyor, hem de üzüyordu. Evine dönerken, kafası sıkıntılı düşüncelerle doluydu. Nazik, ince ruhlu, bir zamanlar kuşku nedir bilmez bir insanı kırmakla, onda ne büyük kuşkular uyandırmış olduğunu şimdi şimdi anlıyordu.

Kendisine gelince, Grace'i zorlamaya kalkışmayacak kadar dik-katliydi. Evini paylaştığı bir kadının kendisinden kuşkulandığını düşünmeye bile katlanamıyordu. Hayat daha hoşgörülü bir şeydi oysa.

*
**

O gidince, Marty de, Grace'in yanına seğırtti. Kocasıyla şairane bir aşk ilişkileri —çünkü böylesini daha uygun buluyordu— kurup kurnaması gerektiğini düşünüyor, bu konuda Marty'ye akıl danışmaya can atıyordu ama, baktı Marty'nin konuya pek ilgi gösterdiği yok, vazgeçti.

Yürümeye koyuldular. Bir süre sonra Grace'in babasıyla karşılaştılar. Yaşlı adam ağaç kesimi işlerini yönetmekteydi.

Grace, babasını görünce, Marty'ye dönerek: "Olanlar aramızda kalsın, Marty." dedi. "Bay Fitzpiers'la buluştuğumu babam bilmemeli."

Sonra kızıdan ayrılp babasına doğru seğırtti. Herne olursa olsun, babasına akıl danışacak, arada-sırada kocastyla görüşmesini uygun bulup bulmadığını soracaktı.

Melbury pek keyifli görünüyordu. Baba-kız eskiden olduğu gene yan yana yürümeye başladılar.

Yaşlı adam: "Geldiğin sırada ben de seni düşünüyordum." dedi. "Düşündüm-taşındım, böylesinin daha iyi olduğuna karar verdim. Değil mi ki kocan çekti gitti, bir daha da seni rahatsız etmek niyetinde değil, bırak gitsin. Senin yaşayışından büsbütün çıksın. Pek çok kadının durumu seninkinden kat kat kötü. Burada rahat yaşayabilirsin. O da, ne yaparsa yapsın. Artık, buralardan göç mü eder, başka bir şey mi yapar, orasını kendisi bilir. Beklediği parayı —elbette ki bekleyecektir— kendisine göndermek beni gocundurmaz. Onun için, artık onu düşünüp de üzölmene gerek yok. Benimle tek laf etmeden, hiç görüşmeden burada daha uzun boylu kalamazdı. Doğrusu ya, her ikimiz için de pek tatsız olurdu."

Babasının bu sözleri genç kadının niyetlerini denetlemesine yol açtı. Bu sözlerin hemen ardından, biraz önce kocasıyla buluşmuş olduğunu babasına açıklayamazdı elbette.

— "Öyleyse, kocamla mektuplaşmamı da doğru bulmuyorsun?"

diye sormakla yetindi.

— 'Ben bir daha öğüt vernem sana. Kendi kendinin efendisi-
sin bundan sonra. Ne istersen yap, karışmayacağım. Yalnız, şuka-
darını söyleyeyim: Ya onunla birlikte yaşamaya karar verirsin, ya
da onsuz yaşarsın. Kesin kararını ver, bocalamayı bırak. Oyunun
sırası değil. Onu buradan gönderen sensin. İşte gitti. Gitsin. Artık
onu rahat bırak.'

Grace, birden, tuhaf, nedenini kendisinin de bilmediği bir suç-
luluk duygusuna kapıldı. Babasına herhangi bir açıklama yapmak-
tan kaçındı.

ORMANLAR ilgiçekici olmaktan çıkmıştı. Grace vaktinin çoğunu evde geçiriyordu. Yeniden öğrencilik günlerine dönmüş gibiydi, boyuna kitap okuyordu. Evlendi evleneli böylesine çok kitap okuduğunu bilmiyordu. Yalnız, Marty'yle birlikte, Giles Winterborne'un mezarına gidecekleri gün geldi mi, çekildiği köşeden çıkıyor, bu ziyaretleri hiç aksatmıyordu. İki arkadaş, dindarlığa varan bir bağlılıkla, belli günlerde mezarlığa gidiyor, Giles Winterborne'un mezarını kardelenlerle, çuhaçiçekleriyle, bulabildikleri bütün ilkyaz çiçekleriyle süslüyorlardı.

Bir gün öğleden sonra, Grace babasının bahçesinin hemen arkasındaki ağaçların altında duruyordu. Hintock'taki çoğu evlerde olduğu gibi, burada da arka bahçenin sınırı ormana dayanmaktaydı. Küçük bir keçi yolu, ormanla bahçeyi birbirinden ayıran çitin içinden geçerek, komşu evlere giden gizli bir yol meydana getiriyordu. Grace tam bu yoldan geçip arka bahçeye girmek üzereydi ki keçi yolunda bir karaltı belirdi. Karaltı genç kadına yaklaşarak onu durdurmak için elini uzattı. Fitzpiers'ti bu.

Genç adam, soluk soluğa: "Seni gördüğüme çok sevindim." dedi. Görünüşüne bakılacak olursa, sözlerinin doğruluğundan kuşulanmak için hiçbir neden yoktu. "Seni uzaktan gördüm... Ben yetişmeden içeri gireceksin diye ödüm koptu."

Grace, çıkışır gibi bir sesle: "Buluşmamıza daha bir hafta var." diye atıldı. "Son buluşmamızda, onbeş gün sonra demiştin."

— "Seni uzaktan da olsa, bir kez bile görmeden onbeş gün dayanabilir miyim sanıyordun? Sen beni görmek istemesen bile, ben buna dayanamam! Son buluşmamızdan beri alacakaranlıkta üç-dört kez bu keçi yolunda seni beklediğimi söylersem kızarmısın bana? Neyse... Nasılsın, bakalım?"

Grace onun uzattığı eli bu kez sıkmaya razı oldu. Ne var ki, Fitzpiers elini nezaketin gerektirdiğinden birazıcık daha çok tutmaya kalkışınca, hemen elini çekti. Gözlerinde o korkulu bakış—kocasının bu yoldaki girişimlerinden sonra hep beliren o garip bakış—belirmişti gene. Fitzpiers onun gene kendisinden kaçmak istediğini anladı. Atak davranmak için daha erkendi. Böyle düşünerek, genç kadını yatıştırmak için elinden geleni yapmaya başladı.

Kocasının az önceki açıklaması Grace'i az-çok etkilemişti.

— "Buraya böyle sık sık geldiğini bilmiyordum, doğrusu." dedi. "Nekadar uzaktan geliyorsun?"

— "Sherton Abbas'ten. Şimdilik orada kalıyorum. Buraya hep yayan geliyorum. Çünkü araba tutacak olsam, geldiğimi herkes anlayacak. Bugüne dek senin üzerinde elde ettiğim başarı ise, böylesine bir açıklığı haklı çıkarmaya yetecek kadar büyük değil. Şimdi, dinle beni, sevgilim —öyle ya, sana böyle demem gerek— bir süre sonra, bahara doğru, seni birazıcık daha sık görmemi kabul edecek misin?"

Grace, alışılmamış bir ağırbaşlılıkla, bu soruya karşılık vermekten kaçındı.

— "Umarım, bundan sonra bütün dikkatini mesleğine verir, eskiden ilgini öylesine çok çeken o acayip araştırmalardan vazgeçersin." dedi. "Eminim, mesleğinle uğraşırsan, kolayca geçinebilirsin."

— "Benim de yaptığım bu ya. Felsefeyli ilgili bütün kitaplarımı yakmanı —hiç değilse, başından atmanı— rica edecektim senden. Senin odadaki kitaplıkta hepsi. Doğrusunu söylemek gerekirse, anlaşılması güç, karışık incelemelere hiçbir zaman büyük bir ilgi duymuş değilim."

— "Bunu senin ağzından duyduğuma çok sevindim. Peki, ya öteki kitaplar —o yığınlar dolusu oyunlar— onlar ne olacak? Bütün bunların bir bilim adamına, bir hekime ne gibi yararı var?"

Fitzpiers, neşeli bir sesle: "Hiçbir yararı yok!" diye karşılık

verdi. "Sherton'da sat gitsin hepsini; kaç para verirlerse versinler, umurumda değil."

— "Peki, ya o eski, o korkunç Fransız romanları? Hani içlerinde 'filz', 'ilz', 'ung', 'ma foy' gibi tuhaf tuhaf yazımlar bulunan o kitaplar ne olacak?"

— "Nasıl? Okuyor muydun, yoksa, onları, Grace?"

— "A, hayır... yalnız, şöyle bir karıştırdım, hepsi okadar."

— "Eve gider gitmez güzel bir şenlik ateşi yak onlarla. Niyetim kendi elimle onları yakmaktı. O saçma-sapan şeyleri nasıl alıp kitaplığımda sakladım, ben de bilemiyorum. Mesleğimle ilgili birkaç elkitabım var şimdi, okadar. Daha gerçekçi bir adam oldu, kısacası. Yakında sana iyi haberler vermeyi umuyorum. O zaman, acaba... diyorum ki, benimle gelir misin o zaman?"

Grace, duygulu bir sesle: "Şimdilik bu konuda beni zorlamasan daha iyi olur." diye karşılık verdi. "Yepyeni, yararlı, saygıdeğer bir yaşayış kurmayı düşündüğünü söylüyordun. Önce bu dediklerini yap, ancak ondan sonra soruna karşılık verebilirim. Hem sonra... seninle birlikte yaşayamam ki ben!"

— "Nedenmiş o?"

Grace bir süre karşılık vermedi. Sonra anlattı:

— "Marty'yle birlikte sık sık Giles'in mezarına gidiyorum. Ona tapıyorum sanki. Marty'yle ikimiz ona bu bağlılığı sonsuzluğa dek sürdürmeye andıçtık. Kararım karar, sözümünden dönmek niyetinde de değilim."

— "Eh, bu beni gocundurmaz. Daha başka bir şey beklemeye hakkım olmadığı gibi, mezara gitmemeni de istemeyeceğim senden. Doğrusu, onu ben de severdim; tanıdığım adamların içinde en çok sevdiklerimden biri oydu. Kısacası, sen mezarlığa gideceğin vakit yolun yarısında sana arkadaşlık ederim, sonra da sen ziyaretini yapıp dönene dek bekler, bu arada da bir sigara tütürürüm."

— "Demek sigarayı bırakmadın?"

— "Şey... öhö... hayır. Niyet ettim ama..."

Fitzpiers'in şaşılacak hoşgörüsü Grace'i tedirgin etmiş,

sinirlendirmişti. Sigarayla ilgili soruyu mahsus, sırf konuyu başka yere çevirmek için sormuştu. Akıllı gene zavallı Giles'in boşa giden ölümüne takıldı, gözleri yaşardı. Ağladığını belli etmeden, kararlı bir sesle konuştu:

— "Bu konuyu şakaya vurman da, hafife alman da hoşuma gitmiyor; hafife aldıysan, demek istiyorum. Sana karşı dürüst olmak isterim: Açıkçasını istersen, Giles'i gene sevgilim, yavuklum gibi görüyorum. Elimde değil başka türlü. İşte onun için, seninle birlikte gelmem de doğru olmaz."

Fitzpiers biraz tedirgin olmuştu şimdi.

— "Ona sözlüm, yavuklum diyorsun." dedi. "Öyleyse, ne zaman, evet, ne zaman nişanlandın, ya da sözleştin onunla?"

— "Sen uzaklardayken."

— "Nasıl olur!"

Grace böylesi bir açıklamadan kaçınabilirdi, kaçınmayı da daha uygun bulurdu. Ne var ki yaradılıştan açıkyürekliydi; bu yüzden de, başlattığı konuşmayı sonuna dek sürdürmeye karar verdi.

— "Seninle evliliğimin boşanmayla sonuçlanabileceğine inandığım sıralardaydı. Senden boşanıp onunla evlenecektim. İşte buna dayanarak, benimle sevişmesi için onu kışkırttım."

Fitzpiers gözle görülür biçimde irkildi, allak-bullak oldu. Öte yandan Grace'e de hak vermek gerekirdi: Olanları kocasına söylemeyip de ne yapacaktı? Katıksız içtenliğinde, açaksözlülüğünde yerden göğe kadar haklıydı.

Genç kadının dürüstlüğü kocasını da etkilemekte gecikmedi. Fitzpiers, bir yandan aldığı sert karşılığın altında ezilirken, bir yandan da içtenliğinden dolayı karısına derin bir hayranlık duymaktan kendini alamadı. Öyle ânlar olmuştu ki Grace'in kendisinden boşanmak, kendisinin yerine bir başka erkeği koymak için attığı adımlar onu üzmemişti. Şimdi ise, herşey değişmişti. Grace onun karşısında öyle üstün bir duruma gelmişti ki gönlünde yücelttiği kişi artık bu dünyada olmasa bile Fitzpiers onun bu yoldaki sözlerini duymaya katlanamıyordu.

Acı acı: "Bana büyük bir yumruk indirdin... bunu söylemekle." dedi. "Ah, Grace... benden kurtulmaya çalıştığını bilmiyordum! Sanırım artık hiçbir yararı yok ama, gene de soruyorum: Yüreğinde benim için küçücük bir sevgi bile yok mu? Hiç değilse, ileride olamaz mı?"

Grace, mantıksız, gereksiz bir pişmanlıkla: "Olsaydı, bundan dolayı sana minnettar olurdum." diye karşılık verdi. "Korkarım ki yok! Ayrıca, senin kendi sevgülerinin sayısı bile belli değilken, benim de bir sevgilim olmasının üzerinde neden bu kadar duruyorsun, anlayamadım."

— "Onların hepsini bir araya koysam, sana duyduğum sevgi hepsinden üstündür. İnan bana, gerçeği söylüyorum. Oysa sen, bunu söyleyemezsin bana!"

Grace, içini çekerek: "Özür dilerim ama, korkarım söyleyemeyeceğim." dedi.

— "İleride duyguların değişir belki, ha? Belki o zaman söyleyebilirsin?"

Fitzpiers, bunları sorarken, geleceği okumak ister gibi düşünceli gözlerle genç kadının anlamı belirsiz yüzüne bakıyordu.

— "Şimdi, birazıcık olsun acı da, söyle bana: Çalışacak mısın buna?"

— "Seni yeniden sevmeye mi?"

— "Evet, sevebilirsen elbet."

Grace: "Ne diyeceğimi bilemiyorum." dedi. "Sıkılmış, utanmıştı ki bu da, doğru söylediğini gösteriyordu. "Beni özgür bırakacağına, zorlamayacağına söz verir misin? İstersem seni göreyim, istemezsem görmeyeyim?"

— "Veririm elbette. Bu konuda sana verdiğim ilk sözü tutmadım mı da, sözümden kuşkulaniyorsun?"

Grace: "Haklısın, tuttu." demek zorunda kaldı.

Fitzpiers, şakayla karışık bir üzünlükle: "Öyleyse, yüreğini belki de gömüldüğü mezardan çıkarırsın bir gün." dedi. "Yeterince orada kaldı."

Grace hafifçe başını salladı.

— "Bundan sonra seni daha çok düşünmeye çalışacağım." dedi. "Elbet, elimde olursa."

Fitzpiers bu karşılıkla yetinmek zorundaydı.

— "Ne zaman buluşacağız peki?" diye sordu.

— "Daha önce konuşmuş olduğumuz gibi... onbeş gün sonra."

— "İlle de onbeş gün geçmesi gerekiyorsa, peki, öyle olsun, n'apalım!"

— "Hiç değilse bu seferlik böyle olsun. Seni yeniden göreceğim güne dek düşünür, bu süreyi kısaltıp kısaltmayacağıma karar veririm."

— "Peki, nasıl istersen öyle olsun. Ben haftada en az iki kez gelip pencereye bakacağım gene de."

— "Bu senin bileceğin iş. İstediyini yapabilirsin. Hadi, iyigeceler!"

— "Kocacığım de bana."

Grace, az kalsın onun dediğini yapacaktı, birden kendini tutarak: "Hayır, hayır! Yapamam!" diye haykırdı.

Sonra çabucak bahçe çitinin içine kayıp gözden kayboldu.

*
**

Fitzpiers abartmamıştı. Melbury'nin evi çevresinde bir hayat gibi dolaşıp karısını görmeye çalışacağını söylerken doğruyu söylemişti. Ne var ki, bu konuda ayak direyişi beklediği olumlu sonucu vermedi. Tüm çabasına karşın, onbeş günde-bir yenilenen buluşmaların dışında Grace'i pek göremiyordu. Yalnız, buluşma günleri Grace, hiç aksatmadan, tam vaktinde geliyordu. İlk yaz geçip gidiyor, buluşmalar sürüyordu. Ancak, sayılarının artması bu buluşmaların niteliğini pek az değiştirebilmişti.

Tangs ailesinin —baba, oğul, bir de yeni gelin— oturmakta olduğu kulübenin küçük bahçesi, üst başında, kereste tüccarının daha büyük bahçesiyle aynı hizadaydı. Genç Tim, Melbury'nin yanındaki

işini bitirip evine döndükten sonra, alacakaranlıkta bahçesinin köşesindeki küçük çardakta durup piposunu tütürürdü. İşte böyle piposunu içerken, Doktor'un sık sık daha önce sözünü etmiş olduğumuz dış yoldan geçtiğini görüyordu. Fitzpiers ağır ağır, yolda oyalana oyalana yürüyor, önünden geçtiği bahçelere göz gezdirdiyordu. Dalgın, düşünceliydi. Şimdi kendisini alabildiğine çeken bu yere çok uzaklardan geldiği için, hemen çıkıp gitmek istemiyor, bu yüzden de yolda oyalanabildiğince oyalanmaya bakıyordu. Yeniden kollarının arasına almaya özlem çektiği, tutkunca istediği kadını uzaktan olsun bir kez görebilmek tek umuduydu.

Bir süre sonra Tim, akşam karanlığında, Doktor'un bu bahçe çitlerinin çevresindeki aylak dolaşmalarından işkillenmeye, bu garip gezintilerin anlamını merak etmeye başladı. Fitzpiers 'in yüreğindeki tek gerçek aşkın yeniden canlanıp dirilmiş olabileceği genç adamın aklına bile gelmedi elbette. Böyle bir şeyi düşünmek onun sezme gücünün çok üstündeydi. Dr. Fitzpiers'in bir zamanlar bir başka kadın uğruna bırakıp gittiği karısını yeniden sevebileceği—hem de derin, duygusal, sanatkârca bir aşkla sevebileceği—kimin aklına gelirdi ki!

Genç bıçkıcı böyle bir şeyi düşünse bile pek saçma olurdu, kuşkusuz. Bn. Fitzpiers ile B. Fitzpiers ayrılmışlardı bir kez; onun için de, aralarındaki sevgi sorunu çözümlenmiş sayılırdı. Kendi Suke'una gelince, iş başkaydı: Düğün günlerindeki o karşılaşmadan beri Tim onu boyuna sorguya çekiyor, karısı da geçmişteki uçarluluklarını büyük bir pişmanlık içinde anlatıyordu. Tim onun anlattıklarıyla kendi bildiklerini bir araya getirince, Suke'un kendi çatısının altında oturmasıyla Fitzpiers'in oraya yaptığı gizli gezintiler arasında bir bağlantı kurmamazlık edemiyordu. Ne var ki, gene de işi hafiften alabiliyordu. İçine binip başka bir ülkeye göç edecekleri gemi o ay kalkıyordu. İşte o zaman Suke da Fitzpiers'ten bir daha görüşmemek üzere ayrılmış olacaktı.

En sonunda, günler geçti, gidecekleri günün bir gün öncesi gelip çattı. O gün akşama dek yol hazırlıklarıyla uğraştılar. Akşam

olunca, yorgun-argın, Tim'in babasının kendilerine verdiği odaya çekildiler. Odanın bir köşesinde sandıkları duruyordu. Hepsi de tıkabasa doldurulmuş, iple sıkıca bağlanmıştı. Büyük sandığı ise önceden göndermişlerdi. Suke ayakta durmuş, ateşe bakıyordu. Ateşin aydınlığı tombul yüzünü, bir köşeye çekilmiş oturan Tim'i, babasının evinin duvarlarını aydınlatıyordu. Tim odaya göz gezdiriyor, besbelli burayı son kez gördüğünü düşünüyordu.

Tim Tangs mutlu değildi. Şu göç etme tasarısı onu babasından temelli ayıracaktı. Çünkü yaşlı Tangs ne pahasına olursa olsun Hinctock'tan ayrılmaya razı değildi. Tim, Suke'un ününü, kendi benliğini düşünmese, son dakikada bu yolculuktan cayabilirdi. Odanın köşesinde otururken, tasalı gözlerle bir karısına, bir ocaktaki ateşe, bir sandıklara bakıyordu. Bu akşam bir şey özellikle dikkatini çekmişti: Suke son derece tedirgindi, davranışları düzensizdi, yerinde duramıyordu. Üstelik, üzgün, umutsuz bir hali vardı.

Tim: "Gideceğimize üzülüyor musun, yoksa, Suke?" diye sordu.

Suke, istemeden içini çekti.

— "Bilmem ki.. Üzülüyorum sanırım. İnsanın bir yerden ayrılırken üzülmesinde şaşılacak bir şey yok, değil mi?"

— "Evet ama, benim gibi doğma-büyüme buralı değilsin sen."

— "Doğru, değilim."

— "Ayrılmak istemediğin birileri var burada, besbelli, ha?"

— "Bu da nereden aklına geldi şimdi?"

— "Birçok şeyler gördüm, birçok şeyler duydum, Suke. Sanırım, seni buradan alıp götürmem iyi olacak. Onun artığı olman yurt dışında umurumda olmaz ama, burada, kendi memleketimde öyle değil."

Suke'un yüzündeki isteksiz ilgisizlikte en küçük bir değişiklik olmamıştı. Kocasının sözlerine herhangi bir karşılık da vermedi. Çok geçmeden Tim, her zamanki gibi, piposunu tüttürmek üzere bahçenin üst başına yollandı.

*
**

Suke'un tedirginliğinin nedeni gerçekten kocasının kuşkulandığı adam, Dr. Fitzpiers'ti. Yalnız, şu farkla ki Tim'in sandığından çok daha değişik, çok daha masumca duygular içindeydi genç kadın. Bir raslantı sonucu Doktor'un haftada biriki kez gizlice Hintock'a geldiğini öğrenmişti. O akşamın da Doktor'un Hintock'a gelmek için seçtiği gözde günlerden biri olduğunu biliyordu. Ertesi gün ülkeden temelli ayrılacaktı. Öyleyse, küçük bir duygusallık etmesinde de bir zarar olamazdı. Böyle düşünerek, gizlice Doktor'un geçişini gözetlemeye, ona sessizce son bir kez "Hoşçakal!" demeye karar vermişti. Fitzpiers ner'deyse yolda görünecekti. Suke onun geçeceği saati kestirerek, duygularını ele verme pahasına, Tim odadan çıkar çıkmaz sessizce dışarı süzüldü. Doğruca bahçenin yola bakan köşesine yollandı. Buradan Fitzpiers'i rahatça görebileceğini biliyordu; Doktor daha önceden geçip gitmediyse.

Bahçenin öbür köşesindeki çardakta piposunu içmekte olan Tim karısının ince pamuklu entarisini görmekte gecikmedi. O Suke'u görebiliyordu ama, Suke onu göremiyordu. Tim karısının sinsi sinsi çitin üzerine tırmandığını gördü. Suke çitin üzerinde öyle bir yere yerleşti ki, kim olsa niyetinin, görünmeden, yoldan geçen birini gözlemek olduğunu anlardı.

Tim çardaktan çıktı, Suke'un bulunduğu yere doğru seğirtti, geldi tam arkasında durdu. Suke irkildi. Aptallık etmiş, kocasının yakında olduğunu düşünmemişti. Hemen çitin üzerinden aşağıya atladı.

Tim, anlamlı anlamlı: "Demek bu gece geliyor?" dedi. "Sevdiklerimizi görmeye her zaman can atarız elbette!"

Suke, meydan okurcasına: "Evet, bu gece geliyor!" diye karşılık verdi. "Sevdiklerimizi görmeye elbette can atarız!"

— "Öyleyse, bir zahmet içeri girer misin? Sevdiğin de hemen ardından geliyor. Yarın sabaha karşı saat üç buçukta kalkmamız

gerek. En geç sekizde yatmazsak, yarın suratımızdan düşen bin parça olur."

Suke ilkin duraksadı ama, hemen ardından kocasının dediklerini 'elifi elifine uygulamaya girişti. Ağır ağır yürüyerek bahçeyi aştı, eve girdi, kapıyı kapadı. Tim kapı mandalının tıngirtisini işitti.

Genç adam, anlatılamayacak kadar öfkelenmişti. Evliliği tam anlamıyla başarısız olmuştu. Suke'la evlendiği için acı bir pişmanlık içindeydi. Durumu düzeltebilmek için tutabileceği tek yol buradan temelli gitmekti ki bu da onun için üzücü, belki de yararsız bir çareydi. Görünüşe bakılacak olursa, ne yaparsa yapsın, yuvasının göğü o günün akşamına kalmadan kara bulutlarla kaplanacaktı.

Tim, oturmuş, kara kara bunları düşünüyor, düşündükçe de öfkesi artıyordu. Daha yola çıkmalarına vakit vardı. Hazır buradayken, mutsuzluğunun nedenine hiç değilse bir yumruk olsun vurmak için kıvranıyor, aklına bu yolda türlü düşünceler geliyordu. Bir süre için aklına hiçbir çare gelmedi. Derken, birden parlak bir buluş belirdi kafasında.

Kendisini rahatlatacak bir çözüm yolu bulmuştu. Çabucak, bahçeye fırladı, bitişik kulübenin bahçesine daldı. Kulübe vaktiyle bir avlak bekçisininmiş. Şimdi ise yaşlı, yalnız bir kadın oturuyordu. Tim evin arkasına dolanan geçiyolundan aşağıya indi, duvara varınca durdu. Toprak burada hayli eğimli olduğundan, çatıya tırmanan sarmaşıklar el sürülmeden, odukları gibi kalmıştı. Tim sarmaşıkların altından kolunu içeri daldırdı, çatı ile duvar arasındaki boşluğu el yordamıyla araştırmaya koyuldu. Sonunda, aradığını buldu.

— "A! belleğimin beni yanıltmayacağını iyi biliyordum!" diye mırıldandı.

Biraz uğraştıktan sonra, örümcek ağlarıyla kaplanmış demir çerçeveli, acayip bir nesne çıkardı dışarıya. Kimıldattıkça acayip nesneden madensel tıngirtılar çıkıyordu. Bir metre kadar uzunlukta,

yarım metre eninde bir şeydi bu. Tim onu ölmekte olan gün ışığında elinden geldiğince incelemeye koyuldu. Üzerindeki örümcek ağlarını eliyle temizledi.

— "Yakışıklı bacaklarının biçimini iyi bozacaktır bu!" diye mırıldandı.

Sarmaşıkların içinden çıkardığı garip nesne bir insan kapa-
nıydı.

KENDİ kendine iş görür makineleri bulanlar geliştirdikleri dü-zenlerin sanatkârca işkence yaratmaktaki kusursuzluğuna göre sınıflandırılmış olsaydı, insan kapanının yaratıcısı, son derece yüksek olmasa bile, son derece saygıdeğer bir yer edinirdi kendisine, kuşkusuz.

Bununla birlikte, Tim'in komşusunun bahçesindeki sarmaşık-ların arasında bulmuş olduğu o belirli insan kapanının yaratıcısının tuhaf, kendine özgü bir adam olduğunu söylemek sanırız daha doğ-ru olur. Çünkü, insan kapanlarının türlü çeşitleri vardı ki bunlar bi-çimce de, büyüklükçe de Tim'in bulduğu kapandan hayli değişik-ti. Bunlar Tim'in çıkardığı kapanın yanına bir sıra halinde dizilse, aslanın, kaplanın yanında ayılar, yabanıl boğalar, ya da kurtlar nasıl ikinci derecede kalırsa, öylesine ikinci sınıf kalırdı.

Kısacası, mutlu İngiltere'nin tek gerçek çağı gözüyle baktığı-mız yüzyıllarda çok çeşitli insan kapanları kullanılmışsa da —bun-lar özellikle kırsal bölgelerde gözdeydi— bu biçimi en çok tutun-muş, yemiş bahçeleri için, malikâneler için yeni insan kapanları gerektikçe bunlardan ısmarlanmıştır.

Daha yufkaca yürekli toprak sahipleri —ki bunlar sözde acıma duygularının içinde alabildiğine aşâğılıktılar— insan kapanlarının dişsizini kullanırlardı. Bu kapanların çeneleri dişleri dökülmüş kocakarıların çenelerini andırırdı. Bir de yarı dişli, yarı dişsiz kapanlar vardı. Besbelli bunları akıl edenler yarı iyiyürekli, yarı kötüyürekli köy ağalarıyla, karılarının etkisi altında kalan beylerdir: Beş paralık acıma, beş paralık acımasızlık; beş paralık kırpma, parçalama, beş paralık inceleme. Bir de, yarı bir tür olan eziciler vardı ki bunlar, eti bereleyip parçalamadan yalnızca kemiği kırar-lardı.

Bu kapanlar kurulup bir yere kondu mu canlı izlenimi bırakırlardı; öylesine hayat dolu bir görünüşleri vardı. Bir köpekbalığı'nı, bir timsahı, bir akrebi birleştirin, işte bu üç yaratığın bileşik görünümündeydiler. Her dış gittikçe incelen bir diken biçimindeydi; boyları da bir-iki parmak kadardı. Çeneler kapandı mı, dişlerin biri bir yana, öbürü öbür yana doğru sıralanırdı. Çeneler açıkken, iki çene arasında dört-beş karış çapında tam bir çember oluşurdu. Ortadaki levha, ya da kurbanın ayağını basacağı yer, bir karış kadardı. Öte yandan, alttan doğru, düzenin ruhu, en can alıcı yeri olan iki yay birbirine karşıt yönlerle doğru uzanırdı. Bu yayların ikisi de, kurban bütün ağırlığıyla üstlerine bastı mı görevlerini eksiksiz yapmak üzere, kaskatı, fırlamaya hazır dururlardı. Ancak, Tim'in bulduğu kapanın yayları paslanmış, eski güçlerini birazıcık yitirmişlerdi.

Hintock'ta insan kapanlarının kullanıldığı günleri hatırlayan yaşlılar vardı. Tim Tangs'in büyükamcası bir gece tam altı saat bu kapana asılı kalmış, kurtarıldıktan sonra da ömrü boyunca topal kalmıştı. Bir keresinde d bir kuru bekçisi, yasak bölgede avlanan bir avcıyı yakalamak için, bu kapanlardan birini kurmuş, sonra, bunu unutup, kazdığı kuyuya kendisi düşmüştü. Aldığı yara bir süre sonra kazıklıhummaya tutulmasına yol açmış, adamcağız bu yüzden ölmüştü. Bu olay 1830'larda olmuştu. 1840'lardan sonra ise komşu çevrelerde bu tür kapanlar artık hemen hemen hiç kullanılmaz olmuştu. Ne var ki, kapanlar, demirden yapılmış oldukları için, ortadan yok olmamışlardı. Bu yüzden de hemen her köyde, bir köşede, bir kuytulukta bunlardan bulabilirdiniz, tıpkı Tim Tangs'in bulduğu gibi.

Tim'le öbür Hintock'lu delikanlıların korkulu bir eğlencesiydi bu kapan. Hele büyüüp de ileride yasak bölgelerde avlanmayı tasarlayan çocukların büyük ilgisini çekerdi. Kapanı saklı olduğu yerden çekip çıkarırlar, kurarlar, sonra ağzına uzaktan tahta parçacıkları atıp nasıl işlediğine bakarlardı. Kapanın dişleri bu tahta parçacıklarını içine alıverirdi.

Tim Tangs, kapanı inceleyip de yaylarının, menteşelerinin iyi durumda olduğunu görünce, gene gürültü etmemeye dikkat ederek, kapanı sırtladığı gibi, kendi bahçesine döndü. Sonra, yüküyle birlikte çitin içindeki aralıktan geçip, orman boyunca kıyı kıyı giden keçiyoluna çıktı. Kalın bir sopanın yardımıyla kapanı kurdu, dikkatle bir çalının arkasına sakladıktan sonra, incelemelerini sürdürmek üzere, oradan uzaklaştı.

Demin de değindiğimiz gibi, bu yoldan kimi vakit tek insan geçmezdi günlerce. Gene de, kapanın kurbanı olması istenen kişiden başka birinin geçeceği tutabilirdi yoldan. Bu ise Tim'i daha dikkatli olmaya zorunlu kılmaktaydı.

Tim, gitgide yükselen toprakta sağa doğru yüz metre kadar ilerledi, bir bayıra ulaştı. Bayırın tepesinde ulu bir ağaç vardı. Bu ağacın arkasında orman daha seyrekçeydi, arada açıklık alanlar vardı. Fitzpiers'in belli yere varmak için izlemesi gereken yol, buradan bakınca, ta uzaktan açık-seçik görülebiliyordu.

Bir süre, yolda kimsecikler görünmedi. Derken, ta uzakta, yolun iki yanını kaplayan fundalıkların ortasında, kara bir nokta bilirdi. Nokta büyüdü, büyüdü; sonunda, otların üzerindeki ayak sesleri Tim'in duyacağı hale geldi. Bu havalı yürüyüş Fitzpiers'in yürüyüşüydü. Tim onu, daha yüzünü görmeden, yürüyüşünden tanıdı.

Tim Tangs geri döndü, tepenin öbür yamacından aşağı doğru koşmaya başladı. Kendi bahçesinin üst kesimine varana dek koştu. İnsan kapanını sakladığı yerden usulca çekip çıkarmak ancak birkaç dakikasını aldı. Kapanı getirdi, iki körpe meşe ağacının ortasına yerleştirdi. Kökleri bir olan bu iki ağaç, yükseldikçe birbirlerinden uzaklaşarak, aralarında V biçimi bir açıklık bırakıyorlardı. Arkaları da çalılarla baştan başa kaplı olduğundan, yolun bu kesiminde yaya bir yolcunun geçebileceği tek geçit iki ağacın ortasındaki aralıktı.

Tim, kapanı bu aralığın tam ortasına yerleştirdikten sonra, zinciri meşelerden birinin gövdesine dolayıp kilitledi. Son olarak da, kapanın kapalı olan emniyetini açtı. Bu emniyet düzeni, tuzak

kendisini kuranın kollarını kapıverip parçalamasın diye oraya yerleştirilmişti. Hepsi tamam olunca, Tim babasının bahçesini çevreleyen çitin üzerinden atlayıp bahçe yolundan koş a koş a eve döndü. Üsulca kapıdan içeri girdi.

*
**

Suke, kocasının sözünü dinleyerek, erkenden yatmıştı. Tim kapıyı sürmeledikten sonra, çizmelerinin bağlarını çözdü, ayağından çıkardı. Çizmeleri bir tekmede merdivenin dibine gönderdi. Sonra, mumu yakmaya gerek görmeden, yatak odasına daldı. Amacı çabucak soyunup yatmaktı. Bununla birlikte, daha soyunması bitmemişti ki dışarıdan doğru gelen uzun, acı cığlığı duyarak kulak kesildi. Keskin, anlatılmaz derecede acı bir cığlıktı bu.

Suke, korkuyla yataktan fırlayarak: "Bu ne?" diye sordu.

— "Avcıların kurduğu tuzaklardan birine bir tavşan yakalandı besbelli."

Suke: "Yo, hayır, olamaz!" diye karşılık verdi. "Tavşan sesi değıl bu. Daha yüksek bir ses. Sus da dinle!"

Tim: "Yat aşağı da uyumana bak sen." dedi. "Uyumazsan, sabahın üç buçuğunda nasıl uyanacaksın, ha?"

Suke yeniden yatağı uzandı, sesini çıkarmadı.

Tim, sinsi sinsi gidip, pencereyi açtı, dışarıya kulak verdi. Çevredeki çeşit çeşit ağaçların uyumlu türküsünü insan kapanının kurduğu yerden doğru gelen bir zincir şakırtısı bastırıyordu. Bunun dışında, başka insan sesi duyulmuyordu.

Tim'in aklı karışmıştı. Tasarısını acele uygularken, cığlık duyacağını hesaplamamıştı. Peki, bir cığlık duyduğuna göre, neden arkası gelmiyordu cığlıkların? Tim kafasını kurcalayan soruna bir çözüm aramayı az sonra bıraktı. Hintock onun için çoktan ölmüştü artık. Altı saat sonra, bir daha dönmemesine buradan uzaklaşmış olacaktı. Pencereyi kapadı, geldi karısının yanına uzandı.

Tim'in tasarısını uyguladığı saatlerde, bir başka yerde de bir hayhuydur gidiyordu. Babasının evinde kocasıyla buluşacağı saatin gelmesini bekleyen Grace Fitzpiers'in kafasından türlü düşünceler geçmekteydi. Kocasıyla buluşmak üzere dışarı çıkmadan önce, gerçeği babasına anlatsa mıydı? Edred'le arasının babasının sandığı kadar kötü olmadığını açıklasa mıydı? Babasının sandığı gibi mutluluğunun kocasından uzak olmasına bağlı olmadığını söylese miydi? Bütün bunları babasına açıklarsa, kocasının savunmasını yapmak; onu bağışlatmak da kendisine düşecekti ki Grace bu kadarına hazırlıklı değildi daha.

Fitzpiers'e gelince, karısına karşı düşünceli, saygılı bir ağırbaşlılık gösteriyordu. Çok değişmişti elbette. En kötü günlerinde bile karısına her zaman nazik, terbiyeli davranmıştı. Grace ona yeniden değerli, gerçek bir koca gözüyle bakabilecek miydi acaba? Genç kadın onunla evlenmişti, bu değiştirilemeyecek bir gerçektir. Peki, öyleyse, onu uzakta tutması, kendine yaklaştırmaması doğru muydu? Genç adam, karısının buyruklarına elifi elifine boyun eğiyor, onun keyfine uyarak Hintock'a gelip gidiyordu. Oysa yasalar bakımından onun kocasıydı, istese biraz olsun diretebilirdi. Öyleyken, Grace'in keyfine ayak uydurması şaşırtıcı olduğu kadar da hoş, çekici bir şeydi. Grace sultan Fitzpiers de kölesi olsaydı, genç adam karısının isteğine karşı bir şey yapmaktan ancak bu kadar çekinebilir, onu kızdırmamaya ancak bu kadar özen gösterebilirdi.

Grace, bir şey hatırlayarak, gitti raftan bir dua kitabı aldı. Evlilik bölümünü açtı. Ağır ağır okumaya koyuldu. Pek uzun sayılmayacak bir süre önce, Hintock Kilisesi'nde mihrabın önünde dururken kocasına ne denli ciddi sözler vermiş olduğunu yeniden anlayınca, o zamanki düşüncesizliğine şaşıtı kaldı. İnsan, anlamını tam kavrayamadan, bilinçsizce andiçerse sonradan bundan ne dereceye kadar sorumlu tutulabilirdi? Bu soru genç kadını uzun uzun düşündürdü. Hele şu "Tanrı'nın birleştirdiği insanlar.." diye başlayan

tümce güçlü duyguları olan, Tanrı'ya bağlı bir kadın için nekadardır şaşırtıcıydı!

Grace: "Acaba gerçekten Tanrı mı birleştirdi bizi?" diye düşündü.

Düşüncelerinden daha belirli bir sonuç çıkaramamıştı ki kocasıyla buluşacağı saat geldi.

Tim Tangs'ın kendi kulübesine girdiği sırada, Grace de babasının evinden çıkıyordu.

O sırada, alinyazılarını değiştirecek olan o dönüm noktasında ise durum şöyleydi: Fitzpiers, Tangs'ların bahçesinin üst sınırına ikiyüz metre kadar yaklaşmış, ağır ağır yürüyordu. Ağaçlarla örtülü yamacı aşmış, tepeye ulaşmak üzereydi. İzlediği yol biraz sonra kapanın kurulu olduğu iki genç meşenin arasından geçecekti.

Buraya dek herşey Tim Tangs'm tasarladığı gibi gitmişti. Ne var ki, yolun ikiyüz metre kadar solunda, Tim'in hesaplamadığı bir şey olmaktaydı: Grace, babasının bahçesinin üst sınırındaki geçitten geçmiş, kocasıyla —Tim'in seçilmiş kurbanıyla— buluşmak üzere o yana doğru ilerlemekteydi. Karı-kocanın birbirlerine doğru ilerlemekte oldukları yolun ortasında ise o şeytan işi kapan, ağzını açmış, sessizce avını beklemekteydi.

Fitzpiers o akşam pek keyifli görünüyordu. Çünkü karısını yeniden elde etmek için uygulamakta olduğu yavaş, ince yöntemin adım adım başarıya ulaştığını görüyordu. Yavaş yavaş geri gelmekte olan o ince, nazik güven tomurcuğunu öldürmemek için kendi benliği üzerinde kurnuş olduğu baskı aşkını besliyor, onu büsbütün ateşlendiriyordu.

Doktor karısından okadar daha hızlı yürüyordu ki yola başlamış oldukları gibi ilerlemeyi sürdürmüş olsalardı, Grace insan kapana varmadan yarım dakika kadar önce Fitzpiers'in oraya varmış olması gerekirdi. Gelgelelim, burada yeni bir koşul daha karıştı olayın içine:

Köyde Fitzpiers'lerin durumunun ne olacağını merak eden bir sürü insan vardı. Genç karı-koca ise kimsenin kendilerini görmesini

konuştuklarını duymasını istemiyorlardı. İşte bu nedenle, meraklıların gözünden kaçmak için, bu kez yamacın tepesindeki ulu ağacın altında buluşmak üzere sözleşmişlerdi. Fitzpiers ağaca varmıştı bile. Orada durup karısını beklemeye koyuldu.

Ağacın dikenli yapraklarının altında duralı daha iki dakika olmamıştı ki yamacın öbür yanından doğru bir çığlık duyarak irkildi. Bu acı çığlığa bir anlam veremedi. Ne var ki yel ters yöne doğru esmekteydi; üstelik, Fitzpiers'in keyfi de pek yerindeydi. Bu yüzden, duyduğu sesin üzerinde uzun boylu durmadı. İngiltere İngiltere olalı beri,, Hintock ormanları sevgililerin buluşma yeri olagelmmişti. Besbelli duyduğu ses de kavga eden, ya da şakalaşan iki sevgilinin sesiydi.

Genç adam on dakika kadar bekledikten sonra meraklanmaya başladı. Akli 'az önce duyduğu çığlığa takıldı birden. Gidip karısını aramaya karar verdi. Tepeyi aşip ağaçlık bayırdan aşağı inmeye başladı. Ortalarından dar bir geçit veren çifte meşelere varıncaya dek yürüdü.

Yoluna dosdoğru gidecekti ki ayağı bir şeye takılarak sendeledi ama, düşmedi. Karanlıkta göremediği için, elini uzatıp çevreyi yokladı. Böyle el yordamıyla karanlığı araştırırken, eli birden bir ipek yığınıyla bir demir kütlesine dokundu. Bu iki birbiriyle ilintisiz nesneye birden dokunması onu şaşırtmıştı. Aklına bu tuhaflığı açıklayabilecek hiçbir düşünce gelmiyordu. Biraz uğraştıktan sonra, cebinden kibrit çıkarıp yaktı. İşte o zaman kanını donduran bir sahneyle karşılaştı.

İnsan kapanı kapanmıştı. Sıkılmış çenelerinin arasından bir kadının giysisinin parçaları sarkıyordu. Çiçekli bir ipek etekti bu. Kapan eteği öylesine bir vahşetle kapıvermişti ki demir dişler kumaşı delip geçmişti. Fitzpiers hemen tanıdı: Son buluşmalarında Grace'in giydiği entarinin eteğiydi bu.

Fitzpiers Hintock Köşkü'ndeki insan kapanı dermesini hatırladı. Köşke gidip geldikçe oradaki kapanları, etkilerini incelemişti. Birden, kapana yakalananın Grace olabileceği düşüncesi geldi

aklına. Besbelli genç kadın kapana yakalanmış, sonra oradan geçmekte olan biri onu bulup kurtarmış, evine götürmüştü. Grace'i kapandan kurtarmaya çalışırken de, entarisinin eteğinin dişlere takılı kalmasına engel olamamıştı, anlaşılan.

Bu düşünce yüce umutlar içinde oraya gelmiş olan Fitzpiers'i derinden sarstı; öyle ki, bedensel acılar içinde kıvranan, can çekişen biri gibi haykırmaktan kendini alamadı. Haykırarak, kendini yere attı.

Grace'e karşı günah işlemeye başladığı günden beri Fitzpiers'in çekmekte olduğu cezaların hiçbiri ne niceliği, ne de niteliği bakımından şimdi çektiği acıya yaklaşılamazdı bile. Genç kadından ardakalmış olan kumaş parçasına sarılarak sallanmaya, ağlamaya başladı.

— "Ah, bir tanem benim!.. Ah, sevgilim benim! Ah, zalim Tanrı, bu kadar çok artık!" diye inleyip kıvranıyordu.

Yüksek sesle inleyip ağladığından, o sırada yakınlarda olan herhangi biri sızlanışını duyabilirdi. Nitekim, biri duydu da. İki meşenin arasındaki dar geçidin sağında da, solunda da sık çalılıklar vardı. İşte bu çalılıkların ardından bir kadın karaltısı belirmişti şimdi. Karanlıkta bile dış görünüşü güzel olmasına güzeldi ya, göze batacak kadar acayip bir karaltıydı bu.

Karaltının belden aşağısı apak, belden yukarısı ise giyinikti. Kısacası, Grace'ten başkası değildi bu. Kapan eteğini kaptığı için, belden aşağısı yarı çıplaktı.

Genç kadın, koşup kocasının yanına vardı, onun üzerine eğildi.

— "Üzülme benim için... Üzülme, n'olur, Edred'ciğim!" diye haykırdı. "Birşeyim yok! Hiçbir yerim incinmedi, merak etme! Kapandan kendimi kurtardıktan sonra seni aramaya buraya geliyordum ki ayak sesleri duydum. Yarı çıplak olduğum için, geleni yabancı sanarak, koşup çalılıkların içine saklandım."

Fitzpiers ayağa fırlamıştı. Bundan sonraki ilk davranışı önceden düşünülmemiş, tasarlanmamış olduğu gibi, Grace'in de karşıkoyamayacağı türdendi. Çünkü böylesine bir davranışa ancak Amazon-

lar'a özgü gücü olan bir kadın karşı koyabilirdi. Genç adam karısını sınımsız kollarının arasına aldı, göğsüne bastırıp, ateşli öpücüklerle boğdu.

— "Ölmemişsin!.. Bir yerine bir şey olmamış! Tanrı'm, sana şükürler olsun... Şükürler olsun sana. Ulu Tanrı'm! Grace, karım benim, sevgilim... Nasıl oldu bu iş? Neler geldi başına?"

Fitzpiers az önceki korkunç düşüncelerinden kurtulmanın zevci içinde ağlar gibi konuşuyor, hiç kırıklarla boğuluyordu.

Grace'i öyle sıkı sıkıya bağrına bastırmıştı ki genç kadın boğulacak gibiydi. Yanağı kocasının yanağında, elinden geldiğince onun sorularına karşılık vermeye çalıştı:

— "Seninle buluşmaya geliyordum. Tam vaktinde burada olmak istiyordum. Yola bir dakika geç çıktığım için, hızla buraya doğru koşuyordum.. İyi ki de koşuyormuşum, çünkü bu sayede kurtuldum. Tam şu iki ağacın arasından geçiyordum ki arkadan doğru bir şey gürültüyle eteğimi yakalayiverdi. Hemen ardından da beni geriye doğru çekti. Yere düştüm. Korkudan haykırdım. Çünkü bir adam oraya pusuya yatmış, beni öldürmek istiyor sandım. Çok geçmeden, beni yakalayan şeyin demirden kapılmış olduğunu anladım. Eteğim bir kapana kısılmıştı. Kalkıp entarimi bir o yana, bir bu yana çekiştirdimse de, birtürlü kapandan kurtaramadım. İşte o zaman, ne yapacağımı bilemedim. Haykırp ortalığı velveleye vermek de istemedim. Çünkü ne babam, ne de başkaları seninle buluştuğumu bilsin istemiyordum. Kısacası, entarimi çıkarıp orada bırakmaktan başka yapacak başka bir şey gelmedi aklıma. Niyetim koşup seni bulmak, başıma gelen acayip kazayı sana anlatmaktı. Yalnız, tam entariyi üzerimden sıyrıp kapandan kendimi kurtarmıştım ki ayak sesleri duydum. Gelenin sen olduğunu bilmediğim için de, bu kılıkta kimsenin karşısına çıkmayı doğru bulmayarak, çalıların içine saklandım."

— "Hızlı koştuğun için kurtulmuşsun kapana yakalanmaktan! Bayağı yürüyüş hızıyla gelmiş olsaydın, bacaklarının kırılması işten değildi."

Grace: "Ya da benden önce sen gelseydin, senin bacağıın kırılacaktı." diye mırıldandı.

Eski, paslı yayların böylesine büyük bir kötülüğe yol açıp açamayacağı kuşkuluydu ama, olabileceklerin korkunçluğunu ikisi de daha yeni yeni anlamaya başlamışlardı.

Grace: "Ah, Edred, Tanrı esirgemiş bu gece bizi!" diye ekledi. "Bundan dolayı ne kadar şükretsek azdır!"

Edred Fitzpiers yüzünü karısının yüzüne bastırarak: "Benimsin... gene benimsin artık!" diye mırıldandı.

Grace, ister istemez: "Öyle sanırım." diye doğruladı. Sonra, utana,sıkıla: "Beni yaralandı sanınca nasıl ağladığımı, neler söylediğini duydum." diye ekledi. "Bir kadının ardından böylesine acı çeken bir adam onu seviyor demektir. Peki ama, bu korkunç şeyin burada işi ne? Kim getirmiş onu buraya?"

— "Sanırım yasak bölgede avlanan kaçak avcılar için konmuş."

Fitzpiers geçirdiği sarsıntıdan sonra kendisini toplayamamıştı daha. Grace'in tehlikede olduğu düşüncesi onu çılgına çevirmişti. Öyle bitkindi ki, oturup bir süre dinlenmek zorunda kaldı. Grace yeniden konuşmaya başlayınca, toparlanıp ayağa kalkabildi ancak.

Grace: "Entarisinin eteğini kapanın ağzından kurtarabilsem, olanları kimse anlamaz." dedi.

Böylece, el ele verip, entariyi kurtarmaya giriştiler. Kapanın bir yayının üzerine Grace, öbürünün üstüne de Fitzpiers çıktı. Yayları aşağıya doğru bastırmaya başladılar, kapanın çeneleri aralarına bir sopa sıkıştırılabilecek kadar açılana dek. Sonunda bunu başardılar. Ancak o zaman, canavarın ısırıldığı ağız dolusu ipekliyi bu güçlü çenelerden çekip çıkarabildiler. Kumaş buruş-buruş olmuş, her yeri deliklerle kaplanmıştı ama, yırtılmamıştı.

Fitzpiers Grace'in giyinmesine yardım etti. Herşey tamam olunca, yeniden yola kayulup yürümeye başladılar. Grace kocasının koluna girmişti. Fitzpiers, bundan yararlanarak, birazıcık daha ileri gitti; kolunu karısının beline doladı.

Bu beklenmedik davranış karşısında aralarındaki buzlar birden

eriyiverdi sanki. Grace de karşıkoymaya kalkışmadı.

— "Benimle birlikte eve gel derdim sana ama, seninle buluştuğumu şimdiye dek babamdan sakladım." dedi. "Gerçeği açıklamadan önce onu biraz olsun hazırlamak isterim."

— "Zarar yok, sevgilim. Sen gel desen bile, ben gelmezdim. Bir daha burada oturmamaya kesin kararlıyım. Bu hem senin, hem de benim için daha iyi olur. Sana verilecek haberlerim vardı bu konuda ama, öyle korktum ki aklım başımdan gitti. Bir iş buldum; daha doğrusu, bir başka hekimin muayenehanesine ortak oldum. Bir hafta içinde oraya gidip yerleşmem gerekiyor. Sekiz ay kadar önce zavallı yaşlı halam öldü. Bana da bu işe ortak olmama yetecek kadar para bıraktı. Şimdilik küçük, döşeli-dayalı bir ev kiraladım. Bir ev alana kadar, sanırım, yeter bize."

Sonra Grace'e evi, çevreyi, pencerelerden görünen manzarayı tanımlamaya girişti. Grace çok ilgilenmişti.

— "Peki ama, neden orada değilsin şimdi?" diye sordu.

— "Çünkü senden söz almadıkça buradan gidemedim. Dinle, sevgilim, yakında benimle birlikte oraya geleceksin, değil mi?.. Gelecek misin, söyle? Sanırım bu akşam olanlar kararını vermeni kolaylaştırmıştır?"

Grace'in titremeleri geçmişti. Kocasına olumsuz karşılık vermedi. Birlikte yeniden yürümeye koyuldular.

Kaza, ardından da yeniden birleşmeye karar vermelerinin heyecanı Grace'in ne yöne gittiklerine dikkat etmesini önlemişti. Ormanın en sık bölgesinde olduklarını ancak ağaçlarla çevrili küçük bir açıklığa vardıklarında anladı.

Ay iyice yükselmiş, ışınlarını onlara dikey olarak gönderiyordu. Yılın bu zamanında az bulunur derecede güzel, yumuşacık, mis kokulu bir geceydi. Mayıs ayının o geçici, kalımsız dönemindeydiler. Bu dönemde kayın ağaçları kelebek kanadı yumuşaklığındaki o kocaman, körpe yapraklarını birden açverişirler. Böyle körpe yapraklarla dolu ağaçlar kuşatmıştı çevrelerini. Sanki kocaman, yemyeşil bir vazonun içindeydiler. Bu vazonun dibi yosundan,

yanları yapraklardan yapılmıştı. İki genç oraya oturdular.

O akşam bulutların tümü gökyüzünün batısında toplanmıştı; öyle ki batan güneşin aydınlığını uzun süre yansıtarak, vaktin olduğundan erken görünmesine yol açıyorlardı.

Grace, neden sonra, birden vaktin geç olduğunu hatırladı. Birden ayağa fırladı.

— "Eve dönmeliyim." dedi.

Daha da gecikmeden Hintok'a doğru yola koyuldular. Ay şimdi çevreyi adamakıllı aydınlatıyordu. Fitzpiers bundan yararlanarak saatine göz attı.

— "Eyvah! Sanırım, treni kaçırdım!" dedi.

Grace: "Yapma!" diye karşılık verdi. "Neredeyiz acaba?"

— "Sherton'a en az üç kilometre uzakta."

— "Öyleyse, sen hemen git, Edred. Beni merak etme, hiç korkmuyorum. Ormanın hangi kesiminde olduğumuzu anladım şimdi. Bundan sonra kolayca yolu bulabilirim. Eve dönünce, barıştığımızı söyleyeceğim babama. Keşke buluştuğumuzu ondan hiç saklamasaydım! Çünkü gizli gizli seni gördüğümü öğrenince, hayli canı sıkılacak, biliyorum. Yaşlanıyor, gittikçe daha sinirli oluyor. Şimdiye dek buluştuğumuzu ondan saklamamın nedeni de buydu. Hadi, sana güle güle!"

— "Treni büyük olasılıkla kaçırdığıma göre, ister-istemez Wessex Kontu Otel'i'nde kalacağım bu gece. Onun için, gel seni de oraya götüreyim. Böylesi çok daha güvenli olur senin için."

— "İyi ama, babam ne der? Beni merak etmez mi? Nerede olduğumdan haberi bile yok... Birkaç dakika için bahçeye çıktım sanıyor."

— "Kolayca anlar nasıl olsa... Biri görmüştür beni besbelli. Yarın seni elimle Hintock'a getirir, babana teslim ederim."

— "Evet ama, o yeni, gösterişli otelde mi kalacağız yani?"

— "Görölmekten korkuyorsan, daha sessiz bir yerde kalırız."

— "Yo, hayır, korktuğum o değil... Yanımda bir tarak, bir fırça bile yok da..."

XLVIII

MELBURY bütün akşam homurdana homurdana kapıya taşınıp durmuştu. "Nereye gitti bu kız anlamıyorum!" diye söyleniyordu. "Bildim bileli hiç böylesine geç kalmamıştır! Sözde bahçeye maydanoz toplamaya çıktıydı... Evet, iyi biliyorum, böyle dediği çıkarken."

Yaşlı adam bahçeyi, ek yapıları, bostanı bir bir aradıysa da kızının izine bile rastlamadı. Bunun üzerine, yanında çalışan adamların kulübelerini dolaşıp, kızını görüp görmediklerini soruşturmaya girişti. Yalnız, genç Tim'le karısının erkenden kalkıp gideceklerini bildiğinden, Tangs'ların kulübesine uğramaktan kaçındı. Bu soruşturmalar sırasında, adamlardan birinin karısı, boşboğazlık ederek, ormandan doğru bir çığlık duyduğunu ağzından kaçırıverdi.

— "Yalnız, ses ner'den geliyordu, bilemiyorum." diyordu.

Bu sözler Melbury'nin korkularına tüy dikmeye yetti. Adamlarına fenerleri yakmalarını buyurdu. Sonra, o önde, ötekiler arkada, hep birlikte yola koyuldular. Son dakikada Creedle da onlara katıldı. Elindeki urganları, kancaları ne dedilerse ona bıraktıramadılar. Derken, tornacıyla Cawtree de alaya katıldı.

Hep birlikte köy dolaylarını taramaya başladılar. Çok geçmeden fenerlerin ışığı insan kapanının üzerine vurdu. Kapanla karşılaşmaları varsayımlarına hiçbir şey katmamış, ancak gerçeğin bir parçasının ortaya çıkmasını sağlamıştı.

Melbury eğilip fenerini kapana iyicene yaklaştırdı. Canavarın dişleri arasında kızının elbisesinin kopuk bir parçasını görünce, çılgına döndü.

Delborough'lu bir oduncuya rastayınca dek, en küçük bir

bilgi edinemediler. Melbury kızını tarif ettikten sonra, böyle birini görüp görmediğini sordu.

Adam: "Evet, tarfinize uygun bir hanım gördüm." diye karşılık verdi. "Bir beyefendinin kolunda, Sherton'a doğru gidiyordu."

Melbury: "O beyefendi dediğin kucağında mı taşıyordu onu?" diye atıldı.

— "Eh, şey... öyle gibi bir şey."

— "Hanım topallıyor muydu?"

— "Doğrusu ya, hanımın başı beyin omzunda sallanır gibi duruyordu."

Creedle acıyla homurdandı.

Melbury, kızının Fitzpiers'le olabileceğini aklının ucundan bile geçirmediğinden, adamın anlattıklarını insan kaparıyla, komşuların duyduğu çığlıkla birleştirdi. Ne olup bittiğini birtürlü anlayamıyorsa da, uğursuz kapan olayı onu Grace'in ardından gitmeye zorladı. Böylece, kasabaya doğru bağıra-çağıra ilerlediler. Çok geçmeden de, anayola ulaştılar.

Sherton Abbas'e yaklaşırlarken, karşılaştıkları adamlar da az önce almış oldukları bilgiyi doğruladılar. Yalnız, son anlatılanlara bakılacak olursa, kibar beyin hanımı destekleyen kolundan şimdi söz edilmez olmuştu.

En sonunda, Sherton'a iyice yaklaştılar. Melbury, sadık izleyicilerine dönerek, böyle geç bir saatte onları daha çok yormak, ardından sürüklemek istemediğini söyledi.

— "Yolun bundan sonrasını tek başıma da gidebilirim." dedi. "Kente varınca da, adamların gördükleri kadının gerçekten Grace olup olmadığını soruştururum."

Gelgelelim, adamları onu böyle kaygılar içindeyken yalnız bırakmayacaklarını söylediler. Böylece, hep birlikte gene yürümeye koyuldular. Sonunda, kentin ışıkları yüzlerini aydınlatmaya başladı.

Kentin girişinde, ardına düştükleri kişilerle ilgili yeni haberler onları bekliyordu. Yalnız, bu kez durum değişmişti: Tarif edilen kadın kent sokaklarında yalnız olarak görülmüştü.

Melbury: "Yarabbi sen bilirsin!" diye homurdandı. "Büyülediler mi kızı? Ya da uykusunda falan yürüyor olmalı!"

Gelgelelim, görülen kadınla Grace arasında öyle büyük benzerlikler vardı ki ikisinin aynı kişi olduğu hemen hemen kesindi.

Alay kentin sokaklarında gidiyor, gidiyordu. O sırada Percomb—Marty'yi o canım lüle lüle saçlarından eden şu ünlü berber—de dükkânının kapısına çıkmış, duruyordu. Küçük Hintock'lular hemen ona yanaşıp sorguya başladılar.

Percomb, sorulara karşılık vermeden önce: "O!" diye haykırdı. "Küçük Hintock'lular nasıllar bakalım? Son olarak üç yıl kadar önce, bir kış gecesi gitmiştim oraya. Bir daha da adımımı atmadım. Öylesine tek-gözlü bir yerde nasıl oluyor da yaşayabiliyorsunuz, yâhu? Büyük Hintock da berbattır berbat olmasına ya, hele şu Küçük Hintock yok mu! O yarasalar, baykuşlar deli eder adamı valla! Orada geçirdiğim gecedен sonra tam iki gün kendime geledim. Bay Melbury, beyefendiciğim, yolunu tutmuş, varlıklı bir adamsınız... Neden işi-gücü bırakıp buraya yerleşmiyorsunuz o kokmuş yerde oturacağınıza? Biraz olsun dünyayı görürsünüz hiç değilse."

En sonunda gevezeliği bırakıp Hintock'luların sorularına karşılık verdi. Ondan öğrendikleri bilgiler bizimkileri Sherton'un en iyi oteline, Wessex Kontu'na sürükledi. Demiryolu geldikten sonra otel de yıkılıp yeniden yapılmıştı.

Melbury, ötekileri dışarıda bırakarak, otelden içeri daldı, so-ruşturmalarına başladı. Tarifine uygun bir hanımefendinin otelde kalmakta olduğunu öğrenince, kaygıları hafiflediye de, şaşkınlığı büsbütün arttı.

— "Kızım mı o hanım dersiniz? Söyleyebilir misiniz bana?"

Hademe: "Bilmiyorum, efendim." diye karşılık verdi.

— "Hanımın adını biliyor musun barı?"

Görevliler bunu da bilmiyorlardı. Oteli uzaktan gelen yeni sahipleri kısa süre önce devralmışlardı. Sözü edilen beyefendiyi görünüşünden çok iyi tanıyorlardı; bu yüzden de, adını sormayı gereksiz

saymışlardı.

Melbury, içinden: "Aman, beyefendi yeniden ortaya çıktı demek!" diye geçirdi. Sonra adamlara dönerek, yüksek sesle: "Peki o hanımla görüşmek istiyorum." dedi.

Bunun üzerine yukarıya haber gönderildi. Aradan epey zaman geçtikten sonra da merdivenin dönemecinde Grace belirdi. Sanki hep burada yaşıyormuş gibi son derece rahat, alışık bir hali vardı ama, ürküğü, kendini suçladığı da belliydi.

Melbury: "Ne!.. nasıl oluyor da..." diye başladı. "Benim bildiğime göre maydanoz toplamaya bahçeye çıkmıştın sen!"

Grace, telâşlı bir sesle: "A, evet... maydanoz toplamaya çıkmıştım, gerçekten..." diye fısıldadı. "Yalnız, herşey yolunda, merak etme, baba. Burada yalnız değilim. Edred'le birlikte kalıyorum. Tasarlanmış bir şey yok, herşeyi bir kazaya borçluyuz, baba."

— "Edred mi dedin? Kaza ha? Edred'in işi ne burada? Ben onu üçyüz kilometre uzakta oturuyor sanıyordum."

— "Evet... uzakta oturuyor, gerçekten... yani, demek istiyorum ki, buradan üçyüz kilometre uzaklıkta bir yerde çok iyi bir iş bulmuş: Kendi parasıyla işe ortak olmuş. Sonradan buraya geldi, ben de az kalsın bir insan kapanına yakalanıyordum, işte bu yüzden şimdi buradayım. Biz de tam şu sırada biriyle size bir pusula yollamayı düşünüyorduk."

Bu açıklama Melbury'nin karışık zihnini aydınlatmaya yetmemişti.

— "Bir insan kapanına mı yakalandım, dedin?"

— "Evet, ben değil, elbisem yakalandı. İşte herşey de böyle başladı. Edred yukarıda, oturma odasında. Seni görünce sevinecektir bence."

— "Aman, yarabbi! İstemem, eksik olsun! Göreceğim kadar gördüm onu. İlle istiyorsan, bir başka zaman görüşürüz."

— "Edred beni görmeye Hintock'a geldi. Az önce sözünü ettiğim büyük ortaklık işi üzerinde bana akıl danışmak istedi. Geleceği

parlak bir işe benziyor."

Melbury, kuru bir sesle: "Ya, buna sevindim işte!" dedi.

Bir sessizlik oldu. Birden, kapı aralığında Melbury'nin dostlarının meraklı yüzleriyle solmuş boz renkli elbiseleri belirdi.

Melbury, kızına: "Yani bizimle birlikte eve dönmeyecek misin?" diye sordu.

Grace, kızara-bozara: "Şey, ben... sanmıyorum." deyebilirdi.

Melbury, öfkeyle: "Hıng... nasıl istersen... kendi kendinin efendisinsin, ne istersen yap." dediyse de bu düşüncede olmadığı sesinden belliydi. Kızına iyigeceler diledikten sonra, kapıya doğru yürüdü.

Grace, onun ardından birkaç adım giderek: "Kızma, babacığım." diye atıldı. "Yapabileceğim en iyi şey buydu; onun için, böyle davrandım."

— "Kızdığım falan yok. Yalnız, aldatıldığım, aptal yerine konduğum da bir gerçek. Neyse... Hadi, iyigeceler. Ben eve döneyim."

Yaşlı adam otelden ayrılırken eni-konu rahatlamıştı. Çünkü kıızıyla yabancıların yanında özel konular konuşmak onu hayli utandırmıştı. Ayrıca, kendisiyle birlikte Grace'i aramaya çıkan dostları da burada, bu şatafatlı otelde pek tuhaf duruyorlardı. Grace'in kaybolduğunu duyar duymaz koş a koş a görev başına gelmişler, bu arada üstlerini değiştirmeyi akıl etmemişlerdi. Kimi gömleğinin kollarını sıvamıştı, kiminin önünde deri önlükler vardı. Hepsinin de üstübaşı leke içindeydi. Çünkü ağaç kabuğu soyma zamanıydı. Kısacası, hiçbiri Sherton'da pazar kurulduğu gün giydikleri yabancı elbiselerini giymemişlerdi. Bu arada Creedle, urganları, kancaları, yüzündeki acıklı anlamla, genel hantallığa bir de aptallık ekliyordu.

Melbury, onların yanına varınca: "Şimdi, dinleyin beni, komşular." dedi. "Vakit hayli geç oldu. Onun için, elimizden geldiğince çabuk eve dönmeye bakalım. Bir yanlışlık oldu, bakın size söyleyeyim bunu. Bay Fitzpiers'le Bayan Fitzpiers pek de iyi anlayamadığım bir biçimde birbirleriyle anlaşmışlar. Doktor Fitzpiers Midland'deki kontluklardan birinde önemli bir işe ortak olmuş... Bu yüzden de, kızım hemen bu gece onunla birlikte gitmek zorunda

kalmış... kendisi öyle söylüyor. İşte hepsi bukadar... Hepinizi buralara kadar sürüklediğime üzuldüm, kusura bakmayın."

Tornacı: "Şey... burada evlerimizden on kilometre uzaktayız." diye atıldı. "Üstelik de gece bastırdı. Ne atımız var, ne de dört ayaklı başkaca bir hayvanımız. Ben diyorum ki, bütün o yolu gerisin geri tepmeye başlamadan önce, sinirlerimizi güçlendirmek için, birer kadeh bir şey yuvarlasak! Boğazım kupkuru oldu. Ne dersiniz, ha?"

Hepsi de bu öneriyi sevinçle kabul ettiler. Kentin arka sokaklarına doğru ilerlemeye başladılar. Eski bir sokakta ışıklı bir pencere görünce içeriye daldılar. Bu al perdeli yer Winterborne'un Grace'e yemek ısmarlamış olduğu eski handı.

Adamlar uzun masanın çevresine yerleştiler, ayaklarını rahatça balıksırtı döşemenin üzerine uzatıp yayıldılar. Melbury her zaman ki gibi gene tedirgindi; içeride duramadı, kapının önüne çıkıp, adamlarının içkilerini bitirmesini bekledi. Bu arada kendisi de sokağı seyre daldı.

— "Eh.. ne de olsa kocasıdır." diye söyleniyordu kendi kendine. "İstiyorsa, alsın bakalım herifi gene koynuna!.. Yalnız, şunu da aklından çıkarmasın: Fitzpiers bugün onun boynunu okşuyorsa, yarın-öbürkün bir başka kadının boynunu okşayacaktır. O kadın şimdi kimbilir nerede dolaşıyor, gülerek Fitzpiers'in kendisini okşayacağı günü bekliyordur! Bizim çapkın damat geçen yıl Felice Charmond'u, ondan önceki yıl Suke Damson'ı nasıl baştan çıkarıyorsa, bir yıl sonra da o kadını baştan çıkaracaktır!.. Grace boşuna umutlanıyor, bu işin sonu yok.. Tanrı sonunu hay'reylesin!"

Hanın içinde sürüp giden konuşmalar da yeniden birleşen karı-kocayla ilgiliydi.

Ağaç kabuğu soyucularından biri: "Benim kızım olsaydı, bir güzel pataklardım onu!" diyordu. "Bahçeye çıkmış numarası yapıyor, maydanoz toplayacağım diyor, sonra da bizim gibi sabahın beşinde kalkıp işbaşı yapmak zorunda olan adamlara tam on kilometre yol yürütüyor!"

Adam Melbury'nin yanında çalışan geçici işçilerden biriydi. Kızgınlığını bu denli açıkça belirtebilmesi de bundandı.

Tornacı: "Doğrusu, ben senin kadar kızmadım bu işe." diye karşılık verdi. "Yalnız, uzun süredir bütün köy onların dedikodu-suyla çalkanıyor; ayrıldılar, ayrılacaklar derken, bu son yaptıklarıyla yüreğimizi ağzımıza getirdiler, hepimizi aptal yerine koydular. Bu yaptıkları doğruysa, tam yirmibeş yıldır tek bacak üzerinde yaşayan da ben değilim!"

Tornacı ayağıyla işlettiği tornasından bu anlaşılma- deyimlerle söz etti mi, karşındakileri etkilemek istediğini hepsi bilirdi.

Creedle, incecik sesiyle: "Ah, genç kadınlarda ahlâk diye bir şey kalmadı şu son günlerde!" diye atıldı. "N'olurdu sanki babasının evinde kalsaydı, birazıcık sadık olsaydı!"

Zavalı Creedle bu sözleri söylerken eski efendisini düşünüyordu.

Çiftçi Cawtree: "Evlilikte çiftlerin birbirini aldatması yeni bir şey değil ki." diye lafa karıştı. "Onun için, olanlara şaşmamak gerek. Bir karı-koca tanırım. . . .açıkçası, akrabamdırlar; aramızda yabancı olmadığına göre bunu açıklamamda bir sakınca yok, sanırım. Bir bakarsın, kavgaya tutuşmuşlar, birbirlerinden öç almak için ellerine ne geçerse farlatıyorlar: Ocak demirleri, maşalar, körükler, tavalar uçar evin içinde. Aradan daha bir saat bile geçmeden bir de bakarsın, tatlı tatlı, melekler gibi "Benekli İnek" türküsünü söylüyorlar birlikte! Evet, ya! Üstelik, sesleri de pek güzeldir. Hele tiz seslerde öyle hoş bir tamamlayışları vardır ki birbirlerini!"

— "Haklısın, evli çiftler hep böyledir. Pek tuhaf, olmayacak yollar bulurlar anlaşmak için. Bir kadın tanıdım. Kocasını onu bırakıp gitmişti. Gideli tam yirmidört yıl olmuş, üstelik. Bir akşam kadıncağzı ocağın başında otururken, adam gelivermiş. Hiçbir şey olmamış gibi, ocağın öbür köşesindeki koltuğa kurulmuş. Kadın: "E, ne haber? Ne var, ne yok, bakalım?" demiş. Adam da: "Hiç! Sende ne var, ne yok?" diye karşılık vermiş. Kadın: "Bende de pek bir şey yok." demiş. : 'Yalnız, senden sonra evlendiğim adamdan olan kızım geçen ay evlendi... ikinci kocama gelince, o da bir yıl

önce öldü, şimdi dulum." Adam: "Ya, öyle mi?" demiş. "E, başka ne var, ne yok?" Kadın: "Başka bir şey yok." demiş. Orada, herbiri ocağın bir başında, öyle oturmuşlar. Ertesi gün komşuları onları koltuklarında uyur bulmuş. Yirmidört yıllık ayrılıktan sonra birbirleriyle konuşacak bir şey bulamamışlar da..."

Creedle: "Bu karı-kocanın kim olduğu umurumda değil." dedi. "Ama, Fitzpiers'ler için aynı şeyin olacağını söyleyemem, doğrusu."

— "Yok, ben de sanmam. Doktor parlak bir adam; karısı da bilgili, görgülü kızdır."

Tornacı: "Kadınlar bilgiç kesildi son günlerde." diye atıldı. "Eskisi gibi kolaycana atlatamıyor artık insan onları."

John Upjohn: "Eskiden de çokbilmiştiler hani yani." diye lafa karıştı. "Her zaman erkeklerden daha akıllı olmuşlardır! Şimdiki karınla kırdırdığım sıralardaydı... Birlikte yürürken, hep yüzünün güzel yanını görmem için ne dolaplar çevirdiğini bir bilerseniz, aklınız durur! Belki siz de fark etmişsinizdir: Bir yandan bakınca yüzü güzel görünür, öbür yandan bakınca ise berbattır."

Tornacı, donuk donuk: "Bilmem, pek fark etmedim." dedi.

Upjohn, sinirlenmeden: "Eh, dediğim gibidir." diye yeniden aldı. "Bütün kadınlar öyledir ya: Yüzlerinin bir yanı öbüründen daha güzeldir. Az önce de dediğim gibi, çirkin yanını görmeyeyim diye, çevirmediği dolap kalmazdı. Yürürken ne yapıp edip beni hep güzel yanında tutmaya bakar, bu yüzden de etmediği eziyeti bırakmazdı! Güneş önden de vursa, arkadan da vursa, yokuş-yukarı da yürüse, yokuş-aşağı da insek, hava rüzgârlı da olsa, durgun da olsa, hep o gamzeli yanını görürdüm suratının. Ne numaralar çevirdiğini göremeyecek kadar budalaydım, toydum çünkü. Ona gelince, benden iki yaş küçük olmasına karşın, öyle kurnazdı ki ne istese yapıyordu bana. Çünkü o sıralarda âşıktaslık dönemimizin üçüncü evresindeydik... Hayır, kadınların şimdi akıllandığını sanmıyorum, çünkü hiçbir zaman akılsız değillerdi."

Delikanlılardan biri: "Âşıktaslık döneminde kaç evre vardır, Bay Upjohn?" diye sordu.

Yılbaşı toplantısında Winterborne'a yardım etmiş olan delikanlıydı bu.

— "Beş.. en soğuktan en sıcağa doğru. Hiç değilse, benimki beş evreliydi."

— "Bu evreleri tarih sırasıyla söyleyebilir misiniz bize, Bay Upjohn?"

— "Evet.. söyleyebilirim elbette. Yalnız, gereksiz. Nasıl olsa vakti gelince sen de bunları kendiliğinden yaşayacaksın, delikanlı."

Tornacı: "Şimdilik hanımı Doktor'u pek güzel çekip çeviriyor, bence." diye atıldı. "Tıpkı karının seni çekip çevirdiği gibi. Adamı kuzu gibi yaptı. Gelgelelim, bu nekadar sürer, orasını bilemem elbette. Bir gece bahçeye tel geriyordum, çitin öbür yanında ikisinin buluştuklarını gördüm. Bayan Fitzpiers sultanlar gibiydi. Adamı avucunun içinde nasıl oynattığını bir görseydiniz, kanınız donardı, inan olsun! Öyle bir kızdan hiç beklemezdim bunu, doğrusu."

Melbury şimdi salona dönmüştü. Adamlar yeterince dinlendiklerini söyleyerek hep birlikte kalktılar, eve doğru yola koyuldular. Dolun ayın altında keyifsiz keyifsiz yol almaya başladılar. Gelirken, iz bulma umuduyla, ister-istemez anayolu tutmuşlardı. Bu kez kestirme bir yoldan gitmeyi daha uygun buldular. Yol kestirme olmasına kestirmeydi de, oraları iyi bilmeyenler için hayli çetindi. Sözkonusu yol kilisenin yakınından geçiyordu. Adamlar kilise mezarlığının önünden geçerlerken, kapının önünde birinin kımıldamadan durduğunu gördüler.

Tornacı: "Marty South bu sanırım." dedi.

John Upjohn: "Evet, sanırım oydu." diye karşılık verdi.

Mezarlığın önünden geçip gittiler, gördükleri üzerinde de bir daha durmadılar.

Yanılmamışlardı, mezarlığın önündeki karaltı Marty'ydi. O akşam Grace'le buluşup gene Giles Winterborne'un mezarına gideceklerdi, her zamanki gibi. Giles öleli sekiz ay oluyordu. Grace tam sekiz aydır hiç aksatmadan Marty ile sözleşip mezarlığa gidiyordu.

İlk kez bu akşam sözünü tutmamıştı. Marty her zamanki gibi onu gene Melbury'lerin evinin önünde beklemiş, sonunda beklemekten usanmıştı. Grace'in karanlıkta kendisini göremediğini, bu yüzden mezarlığa tek başına gittiğini sanarak, o da kiliseye doğru yürümeye başlamıştı, sonunda. Gelgelelim, görünürde kimse yoktu ortalıkta. Hava gitgide kararıyor, vakit geç oluyordu. Marty ister-istemez yürümeye koyulmuş, sonunda da mezarlığın kapısına ulaşmıştı. Grace orada da yoktu. Burada Marty'nin yoldaşlık duygusu ağır basmış, mezarı tek başına ziyaretten kaçınmıştı. Bu yüzden de, Grace'in elde olmayan bir nedenle geciktiğini düşünerek, elinde çiçek sepeti, mezarlığın kapısında onu beklemeye koyulmuştu. Yerler ıslak olduğu için ayakları buz kesmişti.

Böylece tam iki saat geçmişti aradan. Bir ara Melbury'nin adamlarının ayak seslerini duymuştu. Gece öyle sessizdi ki adamların konuşmaları kopuk kopuk Marty'ye kadar geliyordu. Marty bu konuşmalara kulak vermemezlik edemedi. Dikkatle dinleyince, olup bitenleri az-çok anlar gibi oldu. Demek Grace Fitzpiers şu sırada Giles'ten başka bir adamın kolları arasındaydı?

Adamlar tepeden aşağıya yönelip gözden kaybolur kaybolmaz, Marty kilise mezarlığına girdi, fundaların ardındaki korunmuş bir köşeye doğru seğirtti. Giles Winterborne'un son uykusunu uyuduğu yeri belirten o süsten, bezekten yoksun mezartaşı fundaların üzerinde yükseliyordu.

Bu yalnız, suskun kız ilerleyip, ay aydınlığında mezarın başında durdu. İnce-uzun bedenini dümdüz bir elbise örtüyordu. Kadınlığa özgü kıvrımlar gelişmemişti bile bu bedende. Yoksulluğun, ağır çalışmanın izlerini gecenin sisi silmişti yüzünden. Kızcağız eğildi, bir önceki hafta Grace'le birlikte mezarın üzerine koymuş oldukları solmuş çiçekleri temizlemeye koyuldu. Yerlerine yeni getirdiği taze çiçekleri koydu.

— "Şimdi benimsin... yalnız benimsin artık, sevgilim, biricik aşkım!" diye fısıldadı. "Çünkü uğrunda can verdiğin kadın unuttu artık seni! Ben ise yatıp, kalkıp seni düşünüyorum! Körpe fidanları

dikerken, kimsenin senin gibi fidan dikemediğini düşünüyorum. Elma sılma aygıtının kolunu çevirirken, kimsenin bu işi senin kadar iyi yapamadığını düşünüyorum. Bir gün senin adını anmayı unutacak olursam, yurdumu da, Tanrı'mı da unutmuşum demektir! Yo, hayır, hayır, aşkım! Hiçbir zaman unutamam seni... çünkü sen iyi bir adamdın, iyi işler başardın!"

S O N

ALTIN KALEM KLASİK ROMANLAR

EN ÜSTÜN EDEBİ ESERLER

DÜNYANIN EN GÜZEL ROMANLARI

ALTIN KALEM Klasik Romanlar serisi dünya edebiyatının gerçekten **altın kalemle yazılmış bir kitabe** diyebileceğimiz en üstün eserlerini bir araya toplamak üzere hazırlanmıştır. Bu seride büyük yazarların nesillerden beri daima okunan, dünya edebiyatının temel taşları olan en değerli romanlarını en seçkin mütercimlerimizin eserlerin asıllarından yaptıkları çevirilerden, günümüzün Türkçesiyle, zevkle okuyacaksınız.

Bu klasik romanlar, böylece, kütüphanenizin en değerli bir ziyneti, sizden sonra da çocuklarınıza bırakabileceğiniz en zengin bir hazine olacaktır. Ayrıca, kitapların başında bulacağınız önsözler eserlerin yazarları üzerine fikir edinmek, incelemeler yapmak isteyenler için bilgi kaynağı, her zaman el altında bulunan bir döküman teşkil edecektir.

HALK EL SANATLARI VE NEŞRİYAT A. Ş.

ALTIN KALEM

Okurlarına açık mektup

Birçok okurlarımız bize gönderdikleri mektuplarda çeşitli klasik romanların adlarını vererek bunların ALTIN KALEM dizisinde çıkıp çıkmayacağını soruyorlar, bu değerli eserleri serimizin temiz baskılı, sağlam, zarif ciltli kitapları arasında görmek, asıllarından yapılan en doğru, tam çevirilerinden okumak istediklerini belirtiyorlar.

Sayın okurlarımızın bize karşı gösterdikleri bu sevgi ve ilgiye teşekkür ederek şunu belirtmek isteriz ki dünya edebiyatının temel taşları olan, okunmaya, bir aile kitaplığında saklanmaya değer bütün romanlar ALTIN KALEM - KLASİK ROMANLAR dizisinde *muhakkak* çıkacaktır. İleride yayımlanacak kitaplarımızın listesini, birtakım teknik sebeplerden dolayı, şimdiden veremediğimiz için sizlerden özür dilerken şunu kesin olarak belirtelim ki büyük yazarların en ünlü eserlerini, aradığınız, okumak istediğiniz bütün klasik değerlerde romanları ALTIN KALEM dizisinde bulacağınıza emin olabilirsiniz.

Bu arada, kitaplığınız bu gibi eserlerin aslına en uygun Türkçe çevirilerini kazanmış olmakla kalmayacak, aynı zamanda dilimize şimdiye kadar çevrilmemiş daha birçok romanlarla da zenginleşmiş olacaktır.

Saygılarımızla
ALTIN KALEM
KLASİK ROMANLAR

THOMAS HARDY

(1840 - 1928)

XIX. yüzyıl İngiliz edebiyatında sanatının gücüyle eşsiz bir yer kazanmış, İngiltere'de Zola'nın doğalcılık çağırısını açmış bir yazardır. Her romanı aynı güçte, aynı güzelliktedir.

ORMAN KIZI

Yazarın "Bir Hayatın Sırı", "Yuvaya Dönüş" gibi romanlarından daha sonra yazdığı, çok daha güçlü bir romanıdır.